LOEWE.
televizor prihodnosti
jadran
sežana

★ DELO

LJUBLJANA,
TOREK, 15. JANUARJA 1991
LETO XXXIII ● ŠT. 11 ● CENA 8 DINARJEV

Samostojen časnik za samostojno Slovenijo

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
TIT DOBERŠEK

2.60 DEM. 18 ATS.
2.50 CHF. 1970 ITL

V prilogi Delo – izložbeno okno: Moda 91 – Moda je danes postala univerzalna in Slovenci za hotenji sveta ne zaostajamo – Sejem Moda 91 je prilagojen utripu življenja

ZADNJA VEČERJA

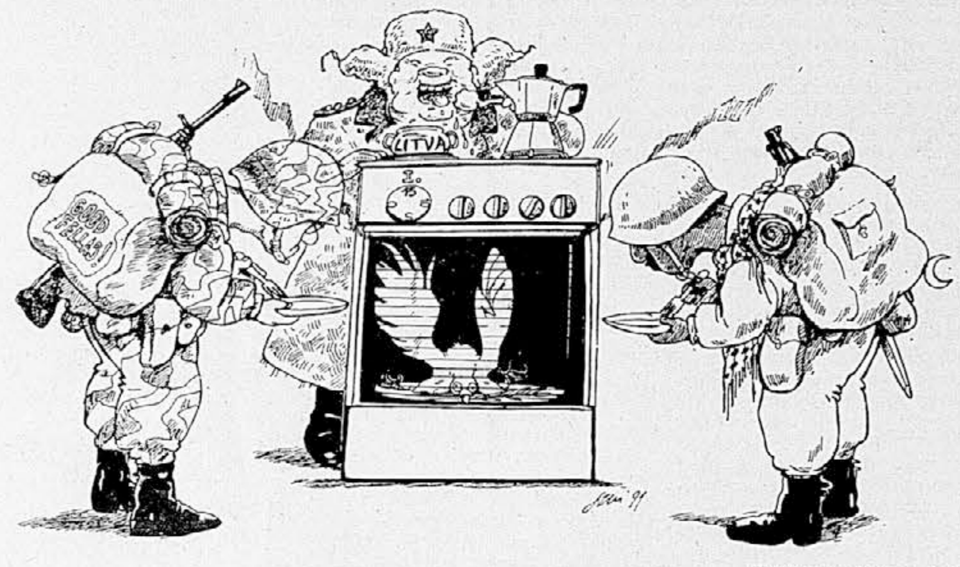

Karikatura: Franco Juri

Gorbačov trdi, da je zadnji zvedel za tragedijo v Litvi

General Jazov ukazal umik tankov – V Vilniusu danes mirno – Telefonski pogovor med Gorbačovom in Landsbergisom – Poziv OZN za sklic konference

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSKVA, 14. januarja – V Litvi so razglasili tridnevno žalovanje, solidarnostna zborovanja pa se vrstijo tudi v Latviji in Estoniji. Jutri bo pokop žrtev. Prvič sta se o tragediji po telefonu pogovarjala tudi Landsbergis in Gorbačov. Ruska federacija je s tremi pribaltskimi republikami podpisala meddržavno izjavo o vzajemnem priznavanju suverenosti in pomoči. S posebnim apelom pozivajo OZN, naj takoj skličejo mednarodne konference o Pribaltiku. Predsednik Ruske federacije Boris Jelcin je opozoril oficirje in vojake, naj ne nasedajo reakcionarnim silam, ki hočejo politične probleme reševati nasilno.

S PALICO NAD FOTOREPORTERJA – V Vilniusu ni zvezna vojska prizanesla niti novinarjem in tako jo je skupil tudi Reuterjev fotoreporter, ki je hotel posneti krvavo dogajanje sredi mesta. (Telefoto: Reuter)

Minula noč in dan v Litvi sta bila mirna, kar je bržkone posledica začasnega premirja, po katerem se je armada umaknila iz mesta, desettisoči pred sedežem parlamenta v Vilniusu pa so se razšli. Prvič po nasilnem dejanju sta se po telefonu pogovarjala Vytautas Landsbergis in Mihail Gorbačov. Predsednik litovskega parlamenta je protestiral zaradi vojaške akcije. Sovjetski predsednik je ugodil prošnji, da bi lahko republiško medicinsko osebje prišlo v prostore rtv centra, kjer je bil nasilni obračun. Ni znano, ali so v stavbi še mrtvi in ranjeni, Landsbergis pa je izjavil, da je dostop doslej prepovedal poveljnik mestne garnizije. Glede Landsbergisove pobude za srečanje, do katerega naj bi prišlo nemudoma, je Mihail Gorbačov dejal, da ne kaže čakati na uradni sestanek in da je v Litvi posebna komisija sveta federacije ZSSR, ki ima vsa predsedniška pooblastila.

Mihail Gorbačov je na večernem zasedanju vrhovnega sovjeta ZSSR 20-minutni pogovor z Landsbergisom ocenil kot neproduktiven. Pred tem je novinarjem v preddverju kremeljskega parlamenta izjavil, da je za vojaško akcijo izvedel šele, ko je do nje že prišlo. Dejal je, da dogodek in uporabo vojaške sile raziskuje tožilstvo ZSSR in da je poveljnik garnizije v Vilniusu akcijo ukazal, ko je skupina delavcev in intelektualcev zaprosila za zaščito. Obrambni minister Dmitrij Jazov je omenil prošnjo samozvanega komiteja narodne rešitve.

Predsednik ruskega parlamenta Boris Jelcin pa je s predsedniki Litve, Latvije in Estonije podpisal meddržavno izjavo, v kateri je med drugim rečeno, da so zadnje akcije sovjetskega vodstva v Pribaltiku povzročile stvarno grožnjo njihove suverenosti, razmah nasilja in človeške žrtve. Izjava izraža trdno voljo narodov štirih republik za ohranitev suverenosti, razglašeno v najvišjih zakonodajnih organih. Poseben skupni apel je naslovljen tudi na generalnega sekretarja OZN Pereza de Cuellarja, in sicer za čimprejšnji sklic mednarodne konference o Pribaltiku in za podaljšanje roka, ki velja za resolucijo št. 678, sprejeto 29. novembra, v zvezi z zalivskimi dogodki.

Izvedelo se je, da je vselatvijski komite družbene rešitve pozval k prevzemu oblasti, če ne bo razpuščen vrhovni sovjet Latvije in odstopila vlada. Zahtevajo nove volitve in odpravo aktov, ki nasprotujejo ustavi ZSSR in predsedniškim ukazom. Vrhovni sovjet Latvije pa je sprejel tri resolucije, ki med drugim pozivajo k humanitarni pomoči, če bi se v Latviji ponovil litovski scenarij.

MIHA LAMPREHT

● Predsednik vrhovnega sovjeta Ruske federacije Boris Jelcin je po vrnitvi iz Tallina na tiskovni konferenci izjavil, da litovske dogodke razume kot začetek močnega nastopa proti demokraciji in da so prve na vrsti pribaltske republike. »Kot vse kaže Ruska federacija lastne suverenosti ne bo mogla zavarovati brez lastne armade,« je še dejal Jelcin.

● MOSKVA, 14. januarja (Tanjug) – Tanki in oklepna vozila so se iz Vilniusa že umaknila in so zdaj v vojašnicah, je danes v zveznem parlamentu zagotovil sovjetski obrambni minister Dmitrij Jazov in poudaril, da so to storili na njegov ukaz. O tem, kdo naj bi bil spopade v Vilniusu začel pa minister Jazov ni govoril.

Protest slovenske vlade

● Vlada Republike Slovenije je v zvezi s posredovanjem sovjetske vojske v Litvi danes sovjetskemu veleposlaništvu v Beogradu poslala naslednjo protestno noto:

Vlada Republike Slovenije odločno obsoja vojaško akcijo sovjetske armade v Litvi kot nasilen poseg, ki zanika temeljne pravice litovskega naroda do samoodločbe, ne izničuje samo temeljnih pravic človeka in državljana v Litvi, ampak tudi resno ogroža demokratične pridobitve v Sovjetski zvezi in drugod v evropskem prostoru. To dejanje spodkopava upanje v demokratično preobrazbo Sovjetske zveze in ne prispeva k pozitivnim procesom evropske varnosti in sodelovanja.

Vlada Republike Slovenije izraža solidarnost z demokratično izvoljeno vlado Litve in vsem litovskim ljudstvom ter izraža globoko obžalovanje spričo vojaške intervencije sovjetske armade, ki je povzročila tudi človeške žrtve.

Izjava izraža na koncu prepričanje, da je neodtujljiva pravica litovskega naroda, da sam odloča o svoji usodi, in da je treba rešitev iskati z nadaljevanjem demokratičnega dialoga med legitimno izvoljenimi predstavniki Litve in pristojnimi sovjetskimi zveznimi organi.

Republiški sekretariat za mednarodno sodelovanje je kopijo protestne note poslal tudi Zveznemu sekretarju za zunanje zadeve in vsem republiškim sekretarjem za mednarodno sodelovanje.

Medtem ko se rok izteka, se je Sadam Husein odločil za spopad

Tako je sklenila iraška skupščina, zato možnosti za mirno rešitev zalivske krize skoraj ni – Sadam Husein ima proste roke – De Cuellarjevo poslanstvo brez uspeha – ZDA: bobni in molitve

OD NAŠIH DOPISNIKOV

AMAN, NEW YORK, BONN, ŽENEVA, 14 januarja – Do izteka roka, ki ga je varnostni svet OZN določil Iraku za umik iz Kuvajta, je ostal samo še en dan, možnosti za mirno rešitev zalivske krize pa so tako rekoč minimalne. Na današnjem zasedanju iraške ljudske skupščine je namreč 250 poslancev z burnim, 15-minutnim ploskanjem sprejelo resolucijo, ki se glasi: »To je zgodovinski izziv. Irak s predsednikom Sadamom Huseinom na čelu se je odločil za boj.«

Poslanci so torej namesto za umik iz Kuvajta glasovali za vojno. Po sprejemu resolucije so stoje vzklikali: »Naj živi Sadam« in recitirali odlomke iz korana, ki povzdigujejo vrline mučeništva v vojni. Skupščina je predsedniku Huseinu dala povsem proste roke za kakršnekoli ukrepe in dodala, da bo 15. januar za Irak veličasten dan . . .

Takoj po sprejemu resolucije se je na bagdadskih ulicah zbralo nekaj sto demonstrantov, ki so zahtevali, naj Irak uporabi kemično orožje proti ameriškim četam v Saudski Arabiji. Tuji opazovalci dodajajo, da v Bagdadu sicer ni opaziti kakšnih posebnih priprav na vojno. Nikjer ni vreč s peskom, vhodi v javne zgradbe niso zavarovani, le nekatera okna so tu in tam zalepljena s trakovi, ki naj bi jih obvarovali pred eksplozijami.

Veliko več nemira je med ljudmi. Mnogi prebivalci Bagdada odhajajo na sever, v gore na iranski meji, ali na jug, v Najaf in Karbalo, skratka v kraje, ki naj ne bi bili cilj ameriških napadov. Tisti, ki ostajajo, praznijo trgovine in banke.

Predsednik Sadam Husein je na današnji tiskovni konferenci dejal, da je ključ za mir zdaj v Washingtonu. »Če Američani hočejo vojno, jim tega ne more preprečiti nobena sila. Pobuda tik pred zdajci je v njihovih rokah, kajti oni so tisti, ki so prvi začeli groziti z vojno,« je iraški predsednik sporočil novinarjem. Sadam Husein se je danes sestal tudi z vojaškimi poveljniki, toda podrobnosti niso znane. Znane so le trditve, da iraške rakete in letala lahko dosežejo katerikoli cilj na Bližnjem vzhodu. Prva tarča bo kajpak Izrael, zagotavljajo v Bagdadu . . .

V Zalivu je zdaj, dan pred iztekom roka, ki ga je postavil varnostni svet, več kot milijon vojakov in ogromne količine orožja. Irak ima na svojih mejah več kot pol milijona mož, mednarodne čete, v katerih je seveda največ Američanov, pa štejejo 615.000 vojakov. Bodo diplomati vendarle poiskali pot, ki generalom ne bo dovolila uporabe orožja?

Diplomacija »tik pred dvanajsto« je propadla, ocenjujejo ameriški opazovalci mirovno misijo generalnega sekretarja OZN de Cuellarja v Bagdadu in njegove pogovore z iraškim predsednikom. Kot je ob vrnitvi povedal ameriški zunanji ministe Baker, je koalicija 28 držav v zalivskem konfliktu enotna in pripravljena »politično, gospodarsko in vojaško na vsako morebitnost, ki se utegne pripetiti po 15. januarju«. V svojem poročilu predsedniku Bushu je omenil naslednje: Saudova Arabija, kjer je 450 tisoč vojakov ZDA in koalicije, čaka samo na znamenje iz Washingtona.

Generalni sekretar OZN je danes o svojih včerajšnjih pogovorih v Bagdadu poročal članicam varnostnega sveta. »Vojna? Samo Bog ve, kaj bo, samo on ve, ali je mir še mogoč,« je včeraj izjavil utrujeni svetovni diplomat. Sporočilo, ki ga je dobil od Sadama Huseina, je bilo v znamenju iraške nepopustljivosti: Irak ostaja v Kuvajtu. »Časi kapitulantstva so minili za vselej,« je Husein dejal novinarjem, generalnemu sekretarju OZN pa je dejal, da se »se lahko še vrne v Bagdad, če obstaja želja po iskanju sredstev za mir«, s čimer je krizo vnovič povezal s palestinskim problemom.

● Zunanji ministri Evropske skupnosti so se danes sešli na izrednem sestanku, na katerem so razpravljali o zalivski krizi v luči neuspelih pogovorov generalnega sekretarja OZN v Bagdadu. Predsedujoči v ministrskem svetu dvanajsterice Jacques Pool je izrazil precejšen pesimizem, češ da so vsa diplomatska sredstva izčrpana in da tudi morebitna diplomatska misija iz Bruslja ta trenutek ne bi imela nikakršnega pomena več. Ministri dvanajsterice so razpravljali še o dogodkih v Litvi. Na posebno vztrajanje nemških predstavnikov so za zdaj pripravljeni Gorbačovu dati še eno možnost, saj naj bi Varnostni svet ZN nocoj glasoval o zalivski krizi, pri čemer bo mnenje Sovjetske zveze lahko še kako pomembno.

Nemški kancler Kohl je pozval Irak, naj se ukloni resolucijam varnostnega sveta in se umakne iz Kuvajta, češ da je še vedno mogoče preprečiti vojaški spopad v Zalivu. Po kanclerjevih besedah je Bonn storil vse, da do vojne ne bi prišlo. Kohl pa je zavrnil iraško prizadevanje, da bi ureditev kuvajtskega vprašanja povezovali s palestinskim, saj gre obe vprašanji reševati ločeno.

Po današnjem pogovoru med predsednikom Françoisom Mitterrandom v Elizejski palači je britanski premier John Major izjavil, da sta Francija in Velika Britanija soglasni, da je treba Irak prisiliti k uveljavljanju resolucij varnostnega sveta, ki narekujejo popoln umik, če je treba, tudi s silo.

Več na 5. strani.

Poročajo: **Branko Soban, Mitja Meršol, Marjan Sedmak, Božo Mašanović** in **Mirjam Aćimov-Oblak**

TEMA DNEVA

Časi za močne živce

Razmere spominjajo na oktober leta 1956. Francija, Velika Britanija in Izrael so napadli Egipt in izbruhnila je sueška kriza. Sovjetska zveza je s tanki zadušila revolucijo na Madžarskem. Ljudje niso vedeli, česa naj se bolj bojijo, en blok je ostro obsojal drugega, naposled pa se je vse »uredilo«. Bila so najlepša leta hladne vojne. Poslej so se časi spremenili in dandanes ne v Moskvi ne v Washingtonu ne vedo več, kakšen bo naslednji dan.

Po poročilih iz Moskve je mogoče sklepati, da je v Vilniusu odpovedal tako imenovani človeški faktor. Poveljniku garnizije v Vilniusu so bržkone popustili živci in ukazal je napad na radiotelevizijsko hišo. Padlo je trinajst žrtev, ves Baltik je na nogah, svet je ogorčen, na kocki je Mihail Gorbačov s svojo perestrojko.

Po poročilih iz Bagdada, New Yorka in Washingtona in še od kod so razmere v Zalivu tako skrivnostne, da po besedah Pereza de Cuellarja samo še bog ve, ali bo vojna ali je ne bo. Na obeh straneh so v največji pripravljenosti, izbruh vojne je napovedan do sekunde natančno, vendar so še možnosti za mir.

Presoja je odvisna od tega, kako močne živce ima tisti, ki še lahko kaj stori. Nekateri diplomati in državniki so pesimisti, nekateri so optimisti. Potemtakem je izbruh vojne navsezadnje odvisen tudi od živcev kakšnega samotnega vojaškega poveljnika.

Vprašanje je, ali se sme in more tolikšna odgovornost naložiti enemu samemu človeškemu bitju, velikokrat šibkemu in včasih močnemu. Ne glede na to, ali je predsednik ZDA ali Iraka ali poveljnik vojaške enote. Tudi on je človek in vsi smo ljudje. In v časih za močne živce pozabljamo na pamet.

STANE IVANC

● Predsedstvo Republike Slovenije je danes zahtevalo od predsedstva SFRJ, da v pristojnih zveznih organih uvede uradno preiskavo o tem, ali je resnična trditev Jordan Timesa, da se je prek Jugoslavije na Zahod prebilo 50 iraških agentov, strokovnjakov za diverzije in sabotaže. To je trditev, ki ima lahko po mnenju predsedstva Republike Slovenije zelo daljnosežne politične posledice. Če je neresnična, jo je treba odločno demantirati, v nasprotnem primeru pa predsedstvo republike Slovenije zahteva pojasnitev vseh okoliščin in odgovornost pristojnih organov in posameznikov.

● V Washingtonu, Chicagu in več drugih mestih so številni Američani glasno protestirali proti vojaškemu spopadu v Zalivu.

● Bela hiša je poudarila, da se danes opolnoči izteče rok ultimata za umik iraških čet iz Kuvajta, vendar ta dan ni tudi rok za začetek vojaških operacij.

● »Kuvajt je postal za vedno vaš, vi ga boste branili in umrli zanj,« je sporočil Iračanom predsednik Sadam Husein. Hkrati je zagotovil, da je njegova vojska trdno odločena »streti nasilje«.

● Izraelske oborožene sile so v popolni pripravljenosti, saj jim grozi nevarnost iraškega napada v 48 urah. Premier Jichak Šamir je izjavil, da bo Izrael sodeloval v vojni, če bo napaden, in da mu nihče ne more kratiti take pravice.

● Varnostni svet se bo ob dveh zjutraj po našem času še enkrat sestal, da bi se seznanil z nič kaj obetavnim iztekom Cuellarjeve misije v Bagdadu.

● Francija bo na zasedanju varnostnega sveta ZN sprožila novo pobudo, da bi v zadnjem trenutku rešila mir v Zalivu.

VSI ZA BOJ, OROŽJE PRIPRAVLJENO – Iraška skupščina (zgoraj) se je kot en mož odločila za »sveto vojno« do konca, na zalivskem območju pa se kopiči oborožitev; ameriška bojna ladja (spodaj) je le ena od mnogih. (Telefoto: Reuter)

DANES V DELU

● **ZIS proti poceni uvozu avtomobilov**
Od hrvaške vlade zahteva, naj razveljavi predpise, s katerimi je zmanjšala dajatve
stran 2

● **Usoda reformatorjev**
Se bomo tudi pri nas zatekli k tankom, ker so gospodarske reforme prepočasne?

● **Bankrot jugoslovanskega turizma?**
Na svetovnih trgih izjemno slabo kaže, tujci izbirajo varnejše in cenejše kraje
stran 6

● **Litovski psihološki šok**
Vsekakor bodo Litovci prej ali slej spet peli o svobodi in miru, mi pa tudi
stran 7

● **V ribiškem rezervatu še ne bo miru**
Kaj bo k novemu odloku o ribištvu pripomnil Delamaris?

● **»Ledvico prodam za 150.000 DEM«**
Po sledi malega oglasa v Primorskih novicah
stran 10

Delavci Snage spet postajajo nezadovoljni

Očitki začasnemu vodstvu – Kdo se skriva za mešanim podjetjem Publikus?

LJUBLJANA, 14. januarja – Delavci javnega podjetja Snaga so podaljšana roka države in čistijo Ljubljano po mestnem odloku, za kar dobivajo tudi plačilo. To je na današnjem zboru delavcev Snage dejal predsednik začasnega vodstva tega podjetja Janez Sodržnik in delavce spet opozoril, da je ustanovitelj in lastnik Snage mesto Ljubljana. Sicer pa je imela Snaga danes že 75. dan blokiran žiro račun.

Seveda so delavci zahtevali še odgovore na nekatera druga vprašanja, med drugim tudi na vprašanje, kdo se skriva za mešanim podjetjem Publikus, ki je bilo konec minulega leta na sodišču registrirano za čiščenje in odvoz smeti, soustanovitelj pa je avstrijsko podjetje Gojer, ki je alternativcem pomagalo čistiti Ljubljano med stavko smetarjev. Sodržnik je odgovoril, da o tem ne ve ničesar, ko pa so delavci nanj začeli vpiti in mu marsikaj očitati je zapustil zborovanje. Smetarji so nato pod vodstvom nekdanjega stavkovnega odbora zbor delavcev nadaljevali in sprejeli sklep, da bodo Sodržniku vprašanja, na katera ni hotel odgovarjati, zastavili v pisni obliki.

J. B.

V novi številki prvega slovenskega tabloida Kaj preberite:

– ZDRAV(LJ)ICA PO PLEBISCITU
– OBSOJENEC DARKO ŠKODA: »ZA VSE STE KRIVI NOVINARJI!«
– TONE FORNEZZI-TOF: »ZAKAJ NI ŽUPAN BIBIČ . . .«
– VEČNE AVSENIKOVE VIŽE
– SLOVENIJA, DEŽELA SAMOMOROV

Novi Kaj z novo vsebino!
Zanimiv, kratek, aktualen, jedrnat – to je Kaj

Javna izjava predsedstva Slovenije ob nasilju v Litvi

V času po slovenskem plebiscitu je bilo, zlasti glede na njegove rezultate, dovolj razlogov za pričakovanje, da se bomo lahko kot narod, družba in kot posamezniki v večji meri in z večjo zbranostjo vrnili k sebi, k svojemu vsakdanjemu delu, skrbem in ambicijam. Upali smo, da se bomo lahko v mirnejšem ozračju in bolj kot doslej ukvarjali s vsakodnevnim življenjem vseh nas, da bomo s konkretnimi ekonomskimi in drugimi ukrepi začeli utrjevati zdaj že nevarno omajano socialno varnost prebivalcev Republike Slovenije, skratka: da bo naše življenje po plebiscitu bolj kot doslej odvisno od naših prizadevanj, znanja in volje po boljšem.

Zdaj negotovost med nami narašča. Prav v teh dneh pljuska tudi k nam toliko slabih napovedi za mirno in varno življenje, da moramo biti zaradi tega zaskrbljeni in pripravljeni. Realna nevarnost, skoraj neizbežnost vojne v Zalivu, ki s svojimi posledicami tudi nam ne bo prizanesla, sovjetsko vojaško nasilje v Litvi, ki ima vso pravico do samoodločbe, čedalje več razprtij in nedorečenosti med republikami in narodi v Jugoslaviji, tudi med organi federacije in Slovenijo, zapletanje številnih problemov, zlasti gospodarskih in socialnih, ki so predvsem naši, slovenski – vse to nas sili, da ponovno razmislimo o svojem političnem in vsakršnem drugem vedenju v Sloveniji, saj bi se nam slehema površnost in nepremišljenost lahko hudo maščevali.

Hkrati ko obsojamo sleherno nasilje, pri nas v Jugoslaviji pa v Litvi, v Zalivu in drugod, smo se doma, v svojem življenju, v svoji republiki, dolžni izogibati vsem neodgovornim in nezrelim potezam, ki jih utegnejo v tem nemirnem trenutku v nas izzvati strah, negotovost ali kakršnokoli nekritičen zanos, ki v realnih razmerah nima podlage. Trezno in odgovorno, ne pod vtisom tega, kar se dogaja okrog nas, čimprej dokončajmo delo pri novi ustavi, ki naj bo optimalni izraz naše skupne volje in modrosti. Predvsem pa pretehtajemo naš gospodarski položaj, socialni položaj naših ljudi, naše možnosti in stiske, da bi preprečili vse, kar je slabega mogoče preprečiti. Skrb za človekov vsakdanjik, za naš vsakdanji kruh, mora biti glavna skrb tako nas v predsedstvu Republike kot skupščine in izvršnega sveta, občinskih vodstev in vodstev podjetij, tovarn in ustanov, torej skrb vseh, ki odločamo, ki moremo in moramo odločati. Predsedstvo je prepričano, da mora biti tačas naloga slovenske oblasti, da zavaruje temeljne interese in mirno življenje naših ljudi in slovenskega naroda in da ljudje ne bodo brez potrebe izpostavljeni tveganju, ki bi ogrozilo narodov obstoj.

Predsedstvo Republike Slovenije se pridružuje vsem mirovnim pobudam in protestira zoper nasilje sovjetske armade v Litvi, proti – zdi se, da neizbežni – vojni v Zalivu, proti igranju z mislijo na nasilje tudi pri nas v Jugoslaviji, hkrati pa poziva vse državljane in prebivalce Slovenije, da pri tem ne pozabimo na celovito skrb tudi za tisto življenje, ki je še najbolj resnično in edino naše. Tudi in predvsem današnje. Predsedstvo poziva tudi vsa predsedstva drugih republik Jugoslavije, da se mu pridružijo v tem protestu zoper nasilje in vojno grožnjo ter pozivu za mirno in demokratično rešitev sedanjih nasprotij v Jugoslaviji.

Hitro osamosvajanje

Republiška ustavna komisija o spremembah slovenske ustave – Amandma o odnosih do zvezne ustave naj bi še počakal, zastava pa tudi

LJUBLJANA, 14. januarja – Za izvedbo na plebiscitu sprejete odločitve za samostojno slovensko državo bi morali čimprej sprejeti novo ustavo. Ker pa tega očitno ne bo mogoče opraviti v kratkem, kot meni republiška vlada, je IS pripravil predlog za začetek postopka za spremembo zdaj veljavne ustave. Z njo naj bi določili, da državljani Slovenije neposredno in po svojih predstavnikih v skupščini odločajo o urejanju političnih, gospodarskih in socialnih odnosov v republiki ter o urejanju vseh odnosov Slovenije z drugimi državami in mednarodnimi organizacijami. Z delovnim besedilom teh sprememb se je na današnji seji ukvarjala republiška ustavna komisija.

Formalnopravno bi se morali do predloženih amandmajev najprej opredeliti zbori slovenske skupščine – ti bodo to opravili 23. januarja – vendar se je ustavna komisija odločila, da se danes vsebinsko izreče o spremembah, tako da bi lahko prihodnji teden že določila osnutek. Kot izhaja iz delovnega besedila ustavnih dopolnil, naj bi skupščina Slovenije z zakonom samostojno urejala vsa razmerja, ki so skupnega pomena za državljane Slovenije. Razveljavili naj bi tudi vse določbe republiške ustave, s katerimi je izvrševanje suverenih pravic republike preneseno na organe SFRJ. Kar zadeva odnose z drugimi državami in mednarodnimi organizacijami, naj bi jih republika urejala v skladu z mednarodnim pravom in kot pravna naslednica Jugoslavije.

Glede odnosa do jugoslovanske zakonodaje, je vlada oblikovala poseben amandma. Toda ustavna komisija je sklenila, da ga je treba še proučiti, saj zahteva vprašanje veljavnosti zvezne ustave in zakonov v naši republiki posebno pozornost.

Izvršni svet je predložil tudi spremembo 9. člena republiške ustave, ki govori o zastavi. Zastava Slovenije naj bi bila do sprejetja nove ustave belo-modro-rdeča, barve pa naj bi si sledile vodoravno po tem vrstnem redu. Ustavna komisija se o predlogu ni dokončno izrekla, ampak naj bi ga proučila še njena skupina za preambulo in splošne določbe v novi ustavi, saj gre za vprašanje, o katerem je treba doseči soglasje vseh strank.

Ustavna komisija je podprla tudi delovni osnutek ustavnega zakona, ki pomeni dodatno razveljavitev nekaterih zveznih zakonov in njihovo izključitev iz slovenskega pravnega sistema.

MAJDA VUKELIĆ

● Franco Juri (LDS) je na današnji seji menil, da je izvršni svet s sklepom o pomoči reševalnih in zdravniških ekip v primeru vojne v Zalivu prekoračil svoja ustavna pooblastila, saj bi lahko takšen sklep sprejela le slovenska skupščina. Ta je imela priložnost to storiti, je dejal Franco Juri, saj je bil na skupni seji zborov pred tremi dnevi dan takšen predlog. Zdaj pa so nas avanturistične improvizacije nekaterih ministrov potisnile v politični, proceduralni in moralni zaplet. Predlagal je, naj bi ustavna komisija vlado opozorila na prekoračitev pristojnosti, skupščina pa naj bi sklep izvršnega sveta verificirala na prihodnji seji. Ustavna komisija predloga ni podprla, saj je menila, da mora najprej pridobiti sklep vlade.

Bone menda hranijo v NB Slovenije

V Celju potrdili, da so natisnili slovensko nadomestilo za dinarje

LJUBLJANA, 14. januarja – V svetu je več suverenih držav, ki kot zakonito plačilno sredstvo uporabljajo denar kake druge države. Vendar bi bila za nas, če drugega ne, že iz psiholoških razlogov pomembna slovenska valuta, pri kateri ne bi le tečaja, temveč tudi emisijo prilagodili neki trdni tuji valuti. Mag. Draško Veselinovič, direktor ljubljanske borze, sicer tudi delegat v slovenski skupščini, pravi, da bi lahko koncept prehoda na svoj denar pripravili tudi tako, da bi, podobno kot v Nemčiji, določili dan, ko bi v nov denar zamenjali vse terjatve in obveznosti.

Da so bone, ki naj bi nadomestili dinarje, res natisnili, nam je potrdil direktor Cetisa iz Celja Drago Vračun. Menda so jih, kot nam je uspelo zvedeti, shranili v Narodni banki Slovenije. Vsekakor pa Drago Vračun pravi, da tiskanje denarja samo za Slovenijo ne bi bilo ekonomično. Več na 3. strani.

Plače v občinski upravi tudi moralno vprašanje

Občinske uprave bi morale biti izenačene z usodo zaposlenih v gospodarstvu – Drugačno davčno leto

LJUBLJANA, 14. januarja – Ni res, da je Slovenija v celoti prenehala financirati federacijo. Nasprotno, dokler se pogovarjamo o razdelitvi premoženja, bo za najnujnejše delovanje federacije, tako za zvezno upravo kot za vojsko, Slovenija prispevala denar – ne sicer tako, da bi federacija imela svoje davčne vire – pač pa po načelu kotizacije, za katero bo šla tudi carina. To so izvedeli predsedniki slovenskih občinskih izvršnih svetov na današnjem sestanku s predsednikom republiške vlade.

Ob tem je predsednik IS Slovenije Lojze Peterle povedal, da bo predsednik ZIS Ante Markovič zaradi minimalnega financiranja federacije v petek obiskal tudi Slovenijo.

Sicer pa je sekretar za zakonodajo Lojze Janko obvestil predsednike občinskih izvršnih svetov o tem, kaj je slovenska vlada že in kaj še bo opravila za uveljavitev samostojnosti Slovenije. Sprejeti bo treba dodatna dopolnila republiške ustave, saj nove ustave še ne bo kmalu. S temi dopolnili naj bi odpravili omejeno zakonodajno pristojnost republike in omogočili, da bi prav vse urejala Slovenija. Poskrbeti bo treba tudi za neposredne stike z mednarodnimi organizacijami, kot so OZN, OECD, EFTA ipd. Priznal je, da je izvršni svet že nekajkrat dobil naročilo, naj pripravi delovni program; zdaj je skupščina sklenila, da mora biti ta program celovit. Izvršni svet, je dejal Lojze Janko, bo pripravil takšen program, kot ga je mogoče, a veliko novega v njem ne bo. »Ni vse odvisno od nas. Vemo sicer, da je treba to in to postoriti, ne vemo pa, kdaj,« je dejal. Nadaljevanje na 2. strani.

ILJA POPIT

● Sekretar za finance Marko Kranjec je občinske predstavnike obvestil o novih davščinah in o tem, da bomo predvidoma z njim napolnili proračune vsaj toliko, kot smo jih lani s starim sistemom. Napovedal je nov način štetja davčnega leta, namreč od 1. aprila dalje, kar da bo podaljšalo pripravo proračuna in jo tudi izboljšalo.

S TELEPRINTERJA

Ni še jasno, koliko je porabila Srbija

BEOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – Narodna banka Jugoslavije še nima vseh podatkov o tem, koliko sredstev je prorabila Srbija iz primarne emisije. Kolikor je bilo doslej mogoče ugotoviti, ves denar zagotovo ni bil porabljen. Od 18,3 milijarde dinarjev, kolikor je bilo vzetih iz primarne emisije, je bilo plasiranih 7,6 milijarde, ostanek pa je bil umaknjen. Prav tako kaže, da so del denarja že vrnili.

Ameriški sindikalisti pri Neodvisnosti – KNSS

LJUBLJANA, 14. januarja – Neodvisnost-Konfederacija novih sindikatov Slovenije je danes za svoje člane organizirala posvetovanje, ki so se ga udeležili tudi nekateri priznani ameriški sindikalisti, Jeam Baker iz ameriške konfederacije sindikatov, ki je hkrati tudi predstavnik v Evropskem svetu sindikatov in član Mednarodne organizacije dela, Stacy Heath, predsednica sindikata ameriških pomorščakov, in Taylor Lawery, ataše za delo iz ameriškega veleposlaništva v Beogradu. Na posvetovanju so gostje iz Amerike predstavili sistem participacije delavcev v ameriških podjetjih, njihovo videnje možnosti transformacije družbene lastnine in kako poteka kolektivno dogovarjanje in podpisovanje kolektivnih pogodb. Udeležence posvetovanj so tudi seznanili z načinom sindikalnega organiziranja v Združenih državah. (V. S.)

Ukrepi zveznega ustavnega sodišča

BEOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – Ustavno sodišče Jugoslavije je razveljavilo določila treh členov deklaracije o suverenosti Slovenije, s katerimi se v bistvu razglaša neodvisnost republike in prevlada republiške pravne ureditve nad zvezno. Na današnjem tradicionalnem srečanju članov sodišča z novinarji so sporočili, da je sodišče izdalo začasen ukaz o ustavitvi izvrševanja posameznih dokumentov oziroma postopkov, ki izvirajo iz uredbe izvršnega sveta Srbije o obveznem plačilu pologa za blago iz Hrvaške in Slovenije. Začasno so preprečili tudi izvajanje dokumentov ali postopkov na podlagi zakona SR Srbije o kolektivnih pogodbah v tistem delu, ki omogoča izplačilo osebnih dohodkov v višjem znesku od zneska, ki ga določa zvezni zakon o osebnih dohodkih, in uredb o protidumpinških ukrepih. Isto velja za slovenski zakon o dajatvah na živino, meso, mesne izdelke, mleko in mlečke izdelke, ki jih nabavljajo zunaj republike.

Še ta teden bo sodišče razpravljalo o hrvaškem zakonu o obdavčevanju počitniških hiš, katerih lastniki so občani iz Srbije, v kratkem pa se bo končala tudi več mesecev dolga razprava o ustavnopravnem položaju v državi. Sodišče bo o svojih stališčih obvestilo skupščino SFRJ.

Uniforma Kučanu za rojstni dan

LJUBLJANA, 14. januarja – Predsednika predsedstva Republike Slovenije Milana Kučana je danes obiskala delegacija sekretariata za ljudsko obrambo Republike Slovenije, ki jo je vodil minister Janez Janša. Čestitali so mu za njegov 50. rojstni dan, ob tej priložnosti pa mu je v. d. načelnika RŠTO, major Janez Slapar, izročil prototip nove uniforme starešin teritorialne obrambe. Hkrati sta bili celotnemu predsedstvu predstavljeni dve različici nove uniforme pripadnikov teritorialne obrambe skupaj z osnutki pripadajočih položajnih oznak, činov in oznak enot.

Začel se je sejem mode

LJUBLJANA, 14. januarja – Na Ljubljanskem Gospodarskem razstavišču bodo vrata 36. jugoslovanskega sejma mode, ki jih je danes odprl minister za industrijo in gradbeništvo Izidor Rejc, odprta do četrtka. Na sejmu Mode 91 letos prvič ne bodo podeljevali tradicionalne nagrade Ljubljanski zmaj. Tudi zato, ker so se za to nagrado lahko potegovala le družabna podjetja. Nagrado Društva slovenskih oblikovalcev je prejela Vesna Gabrščik-Ilgo za kolekcijo damskih pletenin Almire. Tudi Zlata Jana pripada letos tej Almirini kreatorki. Zlato Jano je dobila tudi Jožica Bordarić za žensko kolekcijo Siscie iz Siska in Ika Fujs za moško kolekcijo Mure. Z Zlato Jano se letos lahko ponaša tudi skupina Industrije usnja Vrhnika za dizajn pod vodstvom Dragice Gantar in trije mladi lastniki zasebnega podjetja Vodep iz Novega mesta. Inovatorji leta v tekstilni indsutriji so Franc Ožir iz polzelske tovarne nogavic, Franc Novak iz domžalske Tosame ter Aleš Oman in Franc Težak iz BPT Tržič. Strokovna žirija MM, ki podeljuje nagrado za najboljšo celovito podobo sejemske predstavitve, letos nagrade ni podelila. (S. Č.)

Kdo je ustanovil taborišča?

BEOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – Zvezno sodišče je danes dobilo zahtevo Socialnodemokratske stranke Jugoslavije (SDPJ) po ugotavljanju zakonitosti ustanavljanja koncentracijskih taborišč. V njem je med drugim rečeno, da »nihče nikoli ni dobil odloka o ustanovitvi Golega otoka, Grgurja, Stare Gradiške in 28 drugih taborišč.

Pomoč pošiljajo vsak dan

LJUBLJANA, 14. januarja – Rdeči križ Slovenije intenzivno nadaljuje zbiranje pomoči poplavljenim območjem – predvsem v denarju in živilih. Na prizadeta področja vsak dan vozijo tovornjake hrane, jogijev, odej in posteljnine. Danes je Rdeči križ Slovenije poleg materialne pomoči dvanajstim najbolj ogroženim občinam nakazal 900.000,00 dinarjev. V zamejstvu je še vedno velika želja po pomoči prizadetemu prebivalstvu. Tako je v teh dneh Slovenska skupnost iz Trsta podarila 1,185.000 LIT pomoči. Na pobudo slovenskih društev v Clevelandu in RK Clevelanda je Rdeči križ Slovenije zaprosil za pomoč tudi ameriški RK.

Jat podražil polete

BEOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – Predstavniki Jugoslovanskega aerotransporta so danes sporočili, da bodo s 16. januarjem za okoli 22 odstotkov povečali cene vozovnic na domačih letalskih progah. Vozovnica na progi od Beograda do Ljubljane bo zdaj stala 1100 dinarjev, od Beograda do Sarajeva 738 dinarjev, od Beograda do Splita pa 956 dinarjev. Vozovnica od Ljubljane do Dubrovnika bo stala 1204 dinarje, od Ljubljane do Skopja 1450 dinarjev in od Ljubljane do Splita 825 dinarjev. Gre seveda za polne tarife letalskih vozovnic. JAT pa tudi v prihodnje daje do 30-odstotne popuste na vseh letalskih progah v državi.

Zastave dražje za 22 odstotkov

KRAGUJEVAC, 14. januarja (Tanjug) – Danes so se avtomobili Crvene zastave podražili za povrečno 22 odstotkov. Za modele jugo, zastava 101, zastava 128 in florido bodo 12 dni še veljali 10-odstotni izredni popusti. Sicer pa so po dvotedenskih dopustih v Zastavi znova začeli proizvodnjo. Proizvodnja se nadaljuje tudi v drugih tovarnah. Zimske počitnice so v Zastavi izkoristili za kompletiranje vozil, ki jih zaradi pomanjkanja posamezih delov do zdaj niso mogli ponuditi kupcem. Konec minulega leta je bilo na parkirišču tovarne kakih 10.000 avtomobilov, ki so jim manjkali posamezni deli.

Andrej Kokalj direktor Železarne Ravne

RAVNE NA KOROŠKEM, 14. januarja – Koncern Železarne Ravne je danes dobil novo vodstvo. Delavski svet je za generalnega direktorja koncerna imenoval dipl. inž. metalurgije Andreja Kokalja, ki je po zamenjavi vodstva konec novembra minulega leta bil nekaj časa vršilec dolžnosti direktorja. Andrej Kokalj bo letos dopolnil 40 let. Prej je bil raziskovalec in pozneje še obratovodja kovačnice. Ob imenovanju za generalnega direktorja železarne je rekel, da je tovarna v hudi krizi. Manjka ji naročil, zelo slab je tudi finančni položaj. Navzlic temu pa je izrazil upanje, da se bo Železarna Ravne vendarle izkopala iz krize. (I. P.)

Hrvaško-makedonski pogovor

ZAGREB, 14. januarja (Tanjug) – Predsednik republike Hrvaške in vladajoče stranke HDZ dr. Franjo Tuđman je sinoči sprejel predsednika in generalnega tajnika stranke VMRO Ljupčeta Georgijevskega in Borisa Zmenkovskega. Pogovora so se udeležili tudi predsednik republiške vlade Josip Manolič, podpredsednik predsedstva SFRJ Stipe Mesić, predsednik zbora občin hrvaškega sabora Slavko Degoricija in član hrvaške delegacije v zboru republik in pokrajin Ivan Mikulić. Izmenjali so mnenja o političnem položaju v Hrvaški in Makedoniji in govorili o možnostih parlamentarnega in strankarskega sodelovanja med HDZ in VMRO. Sinoči pa sta se sestali tudi delegaciji HDZ in VMRO, katerih člani so v daljšem in prijateljskem pogovoru razpravljali o medsebojnem strankarskem sodelovanju. Med drugim je bilo rečeno, da imata stranki podobno stališče do jugoslovanske politične krize, pa tudi o načinu, na katerega bi bilo mogoče to krizo premostiti.

Predstavitev mariborske arhitekture v Gradcu

MARIBOR, 14. januarja – »V Haus der Architektur v Gradcu bodo v četrtek odprli doslej edino razstavo jugoslovanske arhitekture. Predstavili se bodo mariborski arhitekti osemdesetih let. Gre za največji kulturni dogodek v dolgoletnem sodelovanju med Mariborom in Gradcem,« je na tiskovni konferenci, na kateri so govorili o tej razstavi, dejal direktor razstave arhitekt Bogdan Reichenberg. Pokroviteljstvo nad razstavo je prevzelo mesto Maribor in njegova županja Magda Tovornik. Povedala je, da se bo razstava iz Gradca preselila še v vsa prijateljska mesta, kot so Marburg, Szombathely, Videm, Zagreb in na koncu v Ljubljano. Predstavilo se bo približno 40 arhitektov iz Maribora in tistih, ki so v Mariboru delali. Organizator je Društvo arhitektov Maribor v sodelovanju z Univerzo Maribor in Zavodom za urbanizem Maribor. Razstavo bodo odprli v četrtek, 17. januarja, ob 19. uri in bo odprta do 3. februarja letos. (V. V.)

ZIS proti poceni uvozu avtomobilov

Od hrvaške vlade zahteva, naj takoj razveljavi predpise, s katerimi je pocenila uvoz avtomobilov

BEOGRAD, 14. januarja – Zvezni izvršni svet zahteva, naj hrvaška vlada nemudoma razveljavi odlok, po katerem je bil uvoz tujih avtomobilov oproščen carin in drugih obmejnih dajatev.

Kot je sporočil sekretariat ZIS za informacije, je hrvaška vlada dovolila, da pravne osebe in občani, ki imajo stalno prebivališče v Hrvaški, kupujejo uvožene avtomobile s prostornino motorja do dveh litrov, ne da bi pri tem plačali carinske in druge dajatve.

● Naval kupcev iz Hrvaške je treba pripisati predvsem novim hrvaškim carinskim odlokom, po katerih se je carinska stopnja pri uvozu novih avtomobilov v to republiko v primerjavi s prejšnjimi dajatvami znižala. Naglico hrvaških kupcev, da z neposrednim nakupom v tujini čimprej uvozijo avtomobile, je po mnenju Kleine Zeitung, pripisati tudi govoricam, ki jih je slišati v zadnjih dneh na Hrvaškem, po katerih naj bi nedavno sprejete carinske olajšave za nakup tujih avtomobilov preklicali.

Graški Kleine Zeitung pa poroča o pravem navalu hrvaških kupcev na avstrijske, še posebej štajerske avtomobilske hiše, štajerskim trgovcem z avtombili posel cvete, kot že dolgo ne. Kupci iz Hrvaške, ki plačujejo v gotovini, kupujejo predvsem avtomobile nižjega in srednjega razreda in jih želijo še isti dan spraviti čez mejo.

ZAGREB (Tanjug) – V minulih dvajsetih dneh so v Hrvaški uvozili okoli 10.000 avtomobilov. Za vse te avtomobile veljajo olajšave, kot jih določa najnovejši odlok republiške vlade.

Z odlokom o oprostitvi oziroma delni oprostitvi in vrnitvi prometnega davka ter drugih dajatev so vsi občani in trgovske organizacije v Hrvaški oproščeni davka do višine carinskih dajatev. S tem pa so se seveda občutno pocenili uvoženi avtomobili s prostornino motorja do dveh litrov. Najnovejša navodila določajo, da se prometni davek obračunava na osnovo, ki ne vsebuje carinskih dajatev. To pomeni, da je avtomobil, za katerega je bilo treba plačati 10.000 DEM, prej z vsemi dajatvami skupaj stal okoli 130.000 dinarjev, po novem pa kljub devalvaciji stane okrog 115.000 dinarjev.

Tako so japonski avtomobili z manjšo prostornino motorja v Hrvaški cenejši celo od domačega juga. Navodila poleg tega določajo, da imajo tudi občani, ki so avtomobile uvozili po 22. decembru, pravico do povračila že plačanih dajatev.

BOJAN GROBOVŠEK

Prenovitelji hočejo videti vladni program

Politična direkcija SDP meni, da vlada gospodarstvo ovira, namesto da bi mu pomagala

LJUBLJANA, 14. januarja – Razmere v slovenskem gospodarstvu in na področju socialne politike so enake ali celo slabše kot »pod komunizmom«. To ne pomeni samo naraščanja socialnih napetosti, nezaposlenosti in nazadovanja, ampak zanika eno bistvenih, tudi Demosovih usmeritev o vključevanju Slovenije v Evropo.

Tako bi lahko strnili razpravo politične direkcije Stranke demokratične prenove o gospodarskih razmerah in politiki zaposlovanja. Prenovitelji med drugim ugotavljajo, da se je od maja do oktobra število zaposlenih v Sloveniji vsak mesec zmanjšalo kar za pet tisoč, stopnja brezposelnosti pa je že presegla 6 odstotkov.

● »Če bo Demosova vlada nadaljevala svojo sedanjo politiko in če slovenske družbe ne bo zavarovala pred ekscesno kapitalizacijo in izkoriščanjem bo Slovenija zdrknila v položaj podrejenega izkoriščanega obrobja, kjer bo socialni mir in druge pogoje za izkoriščanje varoval nekakšen patriarhalni režim. To pomeni tudi nevarnost izgube bistvenih obeležij nacionalne identitete,« je dejal Milan Balažic.

Nova slovenska oblast ni za odpravo globoke depresije storila praktično ničesar, čeprav je obljubljala izvozne spodbude pa ukrepe razvojne politike za pospeševanje uvajanja novih izdelkov in tehnologij, sanacijo bančnega sistema itd. Zato sprašujejo vlado, zakaj namesto ukvarjanja z vsem tem spletkari proti uspešnim slovenskim menadžerjem, zakaj posega po nevarnem državnem intervencionizmu, ki ruši, namesto da bi gradil (primeri Elana, Litostroja, Metalne), in zakaj državna regulacija onemogoča reorganizacije podjetij v skladu z njihovimi tržnimi potrebami!

Prenovitelji menijo, da je pika na i nameravano povečanje davkov ob prav tako nameravanem zniževanju pomoči delavcem, ki so ostali brez dela, verjetno pa tudi drugim socialno ogroženim, kot dokazuje zadnje znižanje pokojnin. Zato zahtevajo, naj vlada objavi že tolikokrat omenjeni program obnove gospodarske rasti in blaginje ter predstavi svoj socialni program.

VINKO VASLE

Kronično pomanjkanje zdravil

TITOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – Dosedanja občasna pomanjkanja posameznih zdravil v titograjskih medicinskih ustanovah se utegnejo spremeniti v kroničen pojav. Iz glavne titograjske lekarne so namreč sporočili, da dolgujejo domačim tovarnam zdravil dobrih 42 milijonov dinarjev.

Da položaj ni že kritičen, se lahko zahvalijo le razumevanju Galenike, Hemofarme, Zdravlja in Alkaloida, ki še vedno dobavljajo svoje proizvode.

Jugoslavija ne more vstopiti v ES brez pravice na Kosovu

Delegacija evropske unije je preverjala, kako so na Kosovu reagirali na resolucijo Evropskega parlamenta

OD NAŠEGA SODELAVCA

PRIŠTINA, 14. januarja – Po tridnevnem bivanju na Kosovu je včeraj iz Prištine odpotovala delegacija evropske unije Evropskega parlamenta, ki je bila pred tem še v nekaterih drugih krajih v naši državi.

Kot je povedal prof. dr. **Andreas Kohl,** izvršni sekretar evropske unije, je bil ta obisk nekakšna priprava na skorajšnji obisk predstavnikov Evropskega parlamenta v Jugoslaviji in preverjanje, kako se uresničujejo resolucije Evropskega parlamenta, ki so jih sprejeli pred letošnjim rednim zasedanjem.

● Predstavniki albanske demokratske opozicije so govorili o težkih razmerah na Kosovu in ob tem opozorili, da ljudje izgubljajo potrpljenje, dr. Ibrahim Rugova pa je dejal, da je njegov vpliv med ljudmi vse manjši, saj se položaj kljub njegovim prizadevanjem in prizadevanjem Demokratske zveze Kosova iz dneva v dan vse bolj zaostruje.

Andreas Kohl in **Ester Sholon,** direktorica v evropskem sekretariatu političnih strank za osrednjo Evropo, sta se na Kosovu pogovarjala s predstavniki demokratske opozicije Albancev, združenja neodvisnih sindikatov Kosova in podpredsednikom srbske vlade za Kosovo Momčilom Trajkovićem.

Gostje so v pogovorih z omenjenimi predstavniki pojasnili, da dolgo niso imeli dovolj jasne slike o položaju na Kosovu. Kot so poudarili, pa imajo zdaj dovolj informacij, da bodo problem Kosova aktualizirali, tako da bo problem Kosova postal evropski problem. Rekli so, da Jugoslavija brez pravične rešitve kosovskega problema ne bo mogla vstopiti v Evropsko skupnost. Dobro je, da albanska demokratska opozicija deluje zakonito, po mirni poti in da ji je uspelo med ljudmi ohraniti strpnost. Evropa zdaj ve, kaj se dogaja na Kosovu, je poudaril Kohl.

KAMBER AVDIU

PREJELI SMO

Projekt TV3 je ogrožen

Glavni namen ustanovitve družbe TV3 – komercialne TV je bil povezati subjekte v Sloveniji, ki so se hoteli ukvarjati s komercialno televizijo. Le tako bi lahko bil projekt poslovno uspešen.

Nekateri od partnerjev, ki so izrazili pripravljenost za sodelovanje ali so celo podpisali pogodbo o ustanovitvi TV3 – komericalne TV – so si v zadnjem času premislili. Za to navajajo različne razloge, predvsem da nočejo poslovno tvegati svojih projektov zaradi nastalih političnih in drugih vmešavanj.

Na TVS ocenjujemo, da v tako okrnjeni sestavi partnerjev verjetno ni več mogoče uresničiti projekta, kot je bil zamišljen.

Zato bo vodstvo TVS dalo pobudo preostalim partnerjem, da skupaj proučimo, ali je projekt, kot je bil zasnovan, še uresničljiv.

V primeru, da bo ta projekt odložen, bo po našem mnenju narejena škoda razvoju komercialne televizije in razvoju televizije na Slovenskem sploh, saj bodo posamezni partnerji samostojno veliko teže uresničili svoje ambicije, pa tudi mnogo ustvarjalnih potencialov bo ostalo neizkoriščenih.

Direktor TV programov:
STANE GRAH
Direktor TOZD TV Slovenija:
MILAN BAJŽELJ

Pojasnilo

BEGUNJE, 14. januarja – V sobotni številki Dela je bilo v članku Je vlada Elan pustila na cedilu? med drugim zapisano, da je bil na predzadnjem pogovoru članov stečajne ekipe Elana z republiško vlado tudi Janez Ovsenik, nekdanji poslovodja Elanovega Holdinga v Münchnu. Janez Ovsenik je v zvezi s tem sporočil, da ga na omenjenem pogovoru ni bilo, pač pa je bil na sestanku, ki je bil pred dobrim mesecem dni. Povabil ga je Tomaž Kunstelj, na omenjeni sestanek pa ni prišel zaradi rovarjenja. (V. F.)

Velik padec proizvodnje v Vojvodini

NOVI SAD, 14. januarja (Tanjug) – Pokrajinski zavod za statistiko je danes sporočil, da se je industrijska proizvodnja v Vojvodini v primerjavi s prejšnjim letom v minulem letu zmanjšala za 9,7 odstotka, kar seveda zbuja precejšnjo skrb med vojvodinskimi gospodarstveniki.

Srbi v Kninu trdijo, da jih bodo napadli hrvaški miličniki

Srbski radio Knin opozarja, da so hrvaški miličniki obkolili mesto, samozvana srbska milica pa se pripravlja na obrambo

OD NAŠEGA DOPISNIKA

KNIN, 14. januarja – V Kninu so uvedli izredne razmere. Kot zatrjuje srbski radio Knin, so miličniki ministrstva za notranje zadeve z vseh strani obkolili mesto, v katerem pričakujejo, da se bo napad začel vsak hip.

Inšpektor kninskega SNZ in vodja srbskih miličnikov **Milan Martić** ne izključuje možnosti napada. Rezervisti srbske milice, ki ne priznava oblasti v Zagrebu, so že nekaj dni v pripravljenosti. Živčnost je očitna na eni in na drugi strani zlasti po vse glasnejših zahtevah hrvaških političnih strank, da je treba kninski upor zatreti s silo.

● KNIN, 14. januarja (Tanjug) – Prebivalci Vrlike v Kninski krajini so od danes brez vode. Njihovi sosedje, prebivalci srbskih vasi Cetina in Ciljane, so namreč uresničili ultimat, ki so ga sinoči postavili kninskim miličnikom – zahtevali so, naj se ti umaknejo iz okolice njihovih vasi, ker jih menda izzivajo in vznemirjajo, vanje pa imajo menda »naperjene celo strojnice«. Ker se policisti danes niso umaknili s položajev v bližini teh krajevnih skupnosti ob izviru reke Cetine, iz katere dobiva vodo hidroelektrarna Peruća, so prebivalci Cetine in Ciljan preprosto zaprli vodovod za Vrliko.

Miličniki se gibljejo v okolici Knina v skupinah po šest, oboroženi pa so z avtomatskim orožjem. Srbski radio Knin zatrjuje, da je v Gospiću kakih 700 pripadnikov posebnih enot hrvaškega ministrstva za notranje zadeve in da je 250 prostovoljcev, članov HDZ, pripravljeno sodelovati pri napadu na Knin.

Okrepljeno dejavnost hrvaške milice v bližini Knina nekateri povezujejo z napovedano akcijo Srbskega narodnega sveta, ki je sporočil, da bo v prihodnje deloval »usklajeno« v Kninski krajini, Liki, Slavoniji in Sremu. To dokazuje, da bodo upor skušali razširiti, čeprav srbski uporniki ta čas nadzirajo kar četrtino ozemlja Republike Hrvaške.

GORAN MORAVČEK

Zakaj parlament ni učinkovit

Vodje poslanskih klubov v republiški skupščini o pobudi, da bi močno zmanjšali število delovnih teles in precizirali postopek obravnave aktov

LJUBLJANA, 14. januarja – Delo skupščinskih delovnih teles (odborov in komisij) ni učinkovito; ne dosegajo ciljev, zaradi katerih so bila ustanovljena. Glavna težava je njihova sklepčnost, poleg tega pa isti akt obravnava več teles, tako da se zbori soočijo z različnimi stališči in mnenji, kar povzroči dolgotrajne in manj učinkovite seje skupščinskih zborov.

O tem se je z vodji klubov delegatov danes pogovarjal podpredsednik slovenskega parlamenta **Vitodrag Pukl.** Na podlagi pisma, ki ga je na vodje klubov naslovil predsednik skupščine **France Bučar,** je predlagal radikalno zmanjšanje števila delovnih teles in takšen postopek obravnave aktov, po katerem jih bo najprej obravnavalo matično delovno telo in ko bo le-to ugotovilo, da so v največji možni meri doseženi poenoteni pogledi, bo predlagalo uvrstitev na dnevni red seje zborov.

Predlog za zmanjšanje števila delovnih teles je pripravil in predstavil **Ivan Bizjak,** predsednik zbora občin. Delovna telesa, ki morajo obstajati zaradi poslovniških razlogov, bodo ostala seveda nespremenjena; z združitvijo obstoječih pa bi nastale nove komisije, z novimi imeni: npr. komisija za vprašanja lastnine, za socialna vprašanja, za gospodarstvo in gospodarsko infrastrukturo, za notranjo politiko, za varovanje države, za družbene dejavnosti, za finance, za varstvo okolja ter naravne in kulturne dediščine. Nespremenjena bi ostala tudi posebna (»preiskovalna«) delovna telesa. Ker je to le eden od predlogov zmanjšanja teles, je Vitodrag Pukl menil, da danes ne bi razpravljali, temveč se le dogovorili, ali je za uskladitev predlogov strank dovolj časa do konca meseca.

● Ta mesec bodo seje zborov 23., dan prej pa bodo prejšnjo sejo nadaljevali poslanci DPZ. Stanovanjskega zakona 23. januarja ne bo na dnevnem redu, zakon o Narodni banki Slovenije, o katerem tečejo strokovne razprave, pa bodo obravnavali na prvi februarski seji. Če bo mogoče, pa se bodo poslanci lahko z njim seznanili že prej.

Liberalni demokrat **Jože Školč** je kljub temu povedal, da za učinkovitost skupščine ni odločilno le število njenih teles, temveč to, da jih ne izkoristimo dovolj, skratka, da je skupščina večino odločitev, ki jih je sprejela, sprejela mimo teh teles. Opozoril je tudi, da v telesih ni zunanjih sodelavcev pa na profesionalizacijo delegatov, odnos med skupščino in izvršnim svetom (manj je delegatskih vprašanj, ker na mnoga ni odgovorov).

Nazadnje pa je obveljal dogovor, da se bodo o tem vprašanju natančneje dogovorili konec meseca.

DARJA VERBIČ

Kosovo ne more biti odrinjeno

Sapunxhiu in Kajdomçaj: Kosovo mora imeti besedo pri dogovarjanju o prihodnosti države

PRIŠTINA, 14. januarja – Član predsedstva SFRJ Riza Sapunxhiu in predsednik predsedstva Kosova Hisen Kajdomçaj sta v današnji številki revije Shkendija, ki izhaja v Prištini v albanščini, kosovsko javnost seznanila s svojimi stališči, ki sta jih v zvezi s prihodnjo ureditvijo države predstavila na nedavni seji predsedstva SFRJ 10. januarja. Oba sta odločno poudarila, da se mora Kosovo nujno vključiti v prizadevanja za premostitev ustavne krize in pripravljanje bodoče ureditve države, poleg tega pa je treba Kosovu čim prej vrniti legitimnost, ki mu jo je protiustavno odvzela srbska skupščina.

Sapunxhiu in Kajdomçaj sta poudarila, da bi bil vsak poskus, s katerim bi hoteli Kosovo izključiti iz dogovora o novi Jugoslaviji, politično nesprejemljiv in ustavno nedopusten. Kosovo je sestavni del jugoslovanske skupnosti, vsi njeni prebivalci – Albanci in vsi drugi, ki živijo na Kosovu – pa so enakopraven subjekt Jugoslavije.

K. A.

Dr. Jović svari pred prelivanjem krvi

Predsednik predsedstva SFRJ o tem, kako zagotoviti trdnost države

VRANJE, 14. januarja (Tanjug) – »Če želi nekdo izstopiti iz Jugoslavije in ustvariti neko novo državo, potem imajo to pravico samo narodi, ki so se odločili, da bodo živeli v tej novi državi. Ker pa v tej državi živi v nekaterih naših republikah več narodov, morajo imeti vsi ti narodi kot celota možnost, da se izrečejo o tem, ali želijo živeti v skupni državi ali ne. Z majorizacijo v okviru ene republike ni mogoče odločati o usodi drugih narodov,« je danes v Vranju dejal predsednik predsedstva SFRJ Borisav Jović.

»Moram povedati, da so se v posameznih naših večnacionalnih okoljih začeli oboroževati na nacionalni in strankarski podlagi. Če bi torej jutri prišlo do kakega nesporazuma v zvezi z odcepitvijo ali posameznimi rešitvami, ki ne ustrezajo enim in drugim, nam pa ne bi uspelo zagotoviti demokratskega načina odločanja, bi prav lahko prišlo do bratomorne vojne in prelivanja krvi. Tega seveda ne moremo dovoliti, zato sprejemamo določene preventivne ukrepe. Preventivni ukrep pa je, da je treba razorožiti vse tiste, ki imajo orožje, to orožje pa jim je bilo dodeljeno mimo zakonskih predpisov, mimo milice in mimo teritorialne obrambe Jugoslovanske ljudske armade.

Če se bi vsi strinjali, da bomo še naprej živeli v skupni državi, potem je prav gotovo najmanjši problem v tem, kakšne funkcije bo imela ta država. Ta država ima lahko nekaj ključnih funkcij, da bi delovala kot država, vse drugo pa bi lahko prenesli na republiške organe. Za nas je bistveno, da zagotovimo enake pravice za vse državljane, da smo torej ena država, da imamo skupno mejo in skupno obrambo države. Imeti bi morali tudi skupen denar in skupen trg ter enake pogoje poslovanja na celotnem trgu, pravico, da na tem prostoru krožijo kapital in ljudje. Vse drugo je mogoče rešiti na ravni republike.

Vendar pa ne gre za to. Še vedno gre za težnjo po odcepitvi, po spodkopavanju države, zato bi morali o teh stvareh razpravljati. Po našem mnenju so se problemi v naši državi tako razmahnili, da tega ni mogoče več prelagati, ker bomo gospodarstvo in vso družbo pripeljali v še hujše težave. Zato menim, da morajo vodstva – tako vodstvo Jugoslavije kot vodstva republik – čimprej strpno in demokratično razpravljati o vseh teh stvareh in se sporazumeti o rešitvi.«

Tudi Hrvati vse glasneje zahtevajo samostojnost

Vrsta opozicijskih strank izrecno pravi, da nočejo nikakršne Jugoslavije – Razbita iluzija, da bi kninski spor lahko rešili z dogovorom v Beogradu

OD NAŠEGA DOPISNIKA

ZAGREB, 14. januarja – »Konec koncev lahko rečemo, da nočemo nikakršne Jugoslavije,« je v razpravi na prvi skupščini Hrvaške ljudske stranke (HNS) vzkliknil Mika Tripalo, ki je še do včeraj veljal za trdega konfederalista v vrstah tako imenovane Savkine stranke. Z zavračanjem kakršnekoli Jugoslavije se je stranka dr. Savke Dabčević-Kučar glede bodočega državnega položaja Hrvaške nekoliko približala Stranki prava, Hrvaškemu državotvornemu gibanju in Hrvaški demokratski stranki, ki si samostojno in neodvisno Hrvaško zamišljajo le v njenih »zgodovinskih in etničnih mejah«.

Pa vendar so bile med temi strankami in HNS bistvene razlike. Prve so za radikalno doseganje hrvaške suverenosti, za samostojno in neodvisno Hrvaško v mejah, ki lahko peljejo do prelivanja krvi, medtem ko je HNS za priznavanje sedanjih meja in za mirno, razumno ločitev sprtih narodov oziroma republik.

Pomembno pa je zlasti to, da je HDZ naposled dobila resno opozicijsko stranko, ki se med drugim ponaša z zavidanja vrednim gospodarskim programom. Hrvaško gospodarstvo bo uničilo prav njegovo podržavljanje, potrebno je privatizirati ves gospodarski sistem tudi z delitvijo ali prodajo delnic družbenih podjetij državljanom Hrvaške in zaposlenim, je na konvenciji poudaril Dražen Kalogjera, prvi gospodarski minister v povolilni vladi republike Hrvaške, ki je odstopil kot nestrankarski član vlade, zdaj pa je član Savkine stranke. Po gospodarskem programu HNS bi bilo moč stabilizirati hrvaško gospodarstvo v dveh letih, v petih pa ga usposobiti za tekmovanje z razvitim svetom.

● Možnosti, da bi kninski primer rešili z beograjskim sporazumom je vse manj in vodja SDS dr. Jovan Rašković je v zadnjem intervjuju za kninski radio odkrito povedal, da je Milošević kninskim borcem veliko pomagal. »Zdaj ni več mogoč spor med hrvaško policijo in kninskim ljudstvom, kajti spremenil bi se v spor med policijo in vojsko,« pravi dr. Rašković. Kaže, da se hrvaška oblast prav tega najbolj boji oziroma zaveda.

Nemara je to, kar se je včeraj dogajalo v zagrebški dvorani Lisinski in na Jelačičevem trgu, kjer je Hrvaška demokratska stranka pripravila protestno zborovanje proti četniškemu deliriju v Kninski krajini in vsakršni Jugoslaviji – po besedah novega predsednika HDS dr. Marka Veselice je bila ta v vsakem pogledu grobnica hrvaškega naroda – pomembnejše od drugih dogodkov. Vendar pa tudi teh ne gre podcenjevati. Pri tem mislimo na nedavni odstop podpredsednika hrvaškega sabora Šimeta Rajića, to, da je devet od enajstih občin z večinskim srbskim prebivalstvom bojkotiralo saborske pogovore v Zagrebu, sloves od članov hrvaškega državnega predsedstva (podpredsedniki), ki so ga odpravili z novo ustavo, velike upe in spretno prikrivanje razočaranja ob (ne) možnosti »zgodovinskega dogovora jugoslovanskih republik«, aretacijo treh pripadnikov vojaške obveščevalne službe, ki naj bi bili spremljali in menda celo nameravali ubiti hrvaškega policijskega ministra Josipa Boljkovca. Če se ustavimo samo pri zadnjem primeru, ima podpredsednik državnega predsedstva Stjepan Mesić sedaj vsaj en argument več v zahtevi za odpoklic načelnika generalštaba JLA generalpolkovnika Blagoja Adžića, ki jo bo po izjavi za nedeljski zagrebški Vjesnik postavil na prihodnji seji predsedstva.

V zahtevah za »samostojno in neodvisno« hrvaško državo so politiki iz opozicijskih vrst že v predplebiscitnem obdobju pogosto jemali za zgled Slovenijo, kar pa očitno ni bilo všeč vladajoči HDZ. Od tod tolikšna zadržanost ob slovenskem plebiscitu, ki pa se po razkritju srbskega grabeža stoletja in ukazu državnega predsedstva o razorožitvi »nelegalnih oboroženih enot« začenja topiti.

PETER POTOČNIK

Počitnice za otroke s Kosova

SARAJEVO, 14. januarja (Tanjug) – V organizaciji Muslimanske mladinske zveze Stranke demokratske akcije je v Bosno in Hercegovino pripotovalo 500 otrok s Kosova, ki bodo pri tukajšnjih družinah preživeli 15-dnevne zimske počitnice.

Popraviti krivice in njihove posledice

Slovenski jetniki in preganjanci jugoboljševizma bodo to zahtevali na svojem zboru v soboto

LJUBLJANA, 14. januarja – Odbor Združenja slovenskih jetnikov in preganjancev jugoboljševizma je na današnji seji oblikoval besedilo zahtevka oziroma poziva, ki ga bodo to soboto ponudili v podpis udeležencem zbora tega združenja, ki bo ob 10. uri v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Z njim bodo pozvali republiško predsedstvo, skupščino, izvršni svet in njihove pristojne organe kot predstavnike demokratično izvoljene nove oblasti in pravne naslednice države-povzročiteljice krivic, naj se uredi zakonska podlaga, s katero bo država Slovenija popravila krivice in posledice teh krivic, ki so bile med 9. majem leta 1945 do aprila lani storjene iz politično-ideoloških razlogov. Gre za primere kazenskega pregona, sodnega in zunajsodnega, policijskih tortur, pregonov v taborišča in izgnanstvo, odvzem državljanstva in premoženja, onemogočanja poklica, justificiranja nedolžno obsojenih in še za druge zadeve.

M. Ž.

Opozicija čaka svoj trenutek

Srbske opozicijske stranke so prepričane, da bodo imele na pokrajinskih in občinskih volitvah več uspeha – Čistka v Srbskem gibanju za obnovo

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 14. januarja – Sodeč po optimizmu, s katerim se srbska opozicija podaja na pokrajinske in občinske volitve, se uresničuje pregovor: »Kdor se zadnji smeje, se najslajše smeje.«

Tako si je nasmeh za konec prihranila reformska koalicija Vojvodine, ki se je zbrala včeraj na zborovanju v Novem Sadu in predstavila izvoljene koalicijske poslance v srbski ljudski skupščini. Po besedah dr. **Dragoslava Petrovića,** predsednika SRSJ za Vojvodino, je srbsko časopisje zamolčalo podatek, po katerem je Socialistična stranka Srbije na minulih volitvah v severni srbski pokrajini dobila le dobrih 31 odstotkov glasov, to pomeni, da je več kot 68 odstotkov volilcev glasovalo proti njej. Ta podatek je podlaga za optimizem v bitki za lokalne organe oblasti in za vojvodinsko pokrajinsko skupščino.

Njegov reformistični kolega, prvak srbskih reformistov dr. **Vojin Dimitrijević,** utemeljuje svoj optimizem pred spopadom za lokalne organe oblasti v Srbiji z malce filozofskim odgovorom na vprašanje, zakaj je opozicija v Srbiji izgubila. Pravzaprav odgovarja z vprašanjem, kdo je v resnici zmagal v drugi svetovni vojni, Sovjeti in Jugoslovani ali Japonska in Nemčija. Dimitrijević pravi, da se mora opozicija v bodoče boriti za »spametovanje ljudi«, za pošteno obveščanje.

Kar zadeva nedavni vdor srbskih oblasti v monetarni sistem države, je bila to po mnenju srbske opozicije mafijska poteza. Tako med drugim vodja UJDI, dr. **Nebojša Popov** pravi, da je mogoče ideje komunizma in socializma presojati samo v okviru parlamentarnega postopka in kontrole, če se izpričuje z vojaško silo ali načeli mafije, pa postane smrtno nevarna.

Tudi Srbsko gibanje za obnovo se, če sklepamo po tem, kako je izpeljalo »veliko čistko« v svojih vrstah, ne namerava odpovedati velikim težnjam, da na bližnjih volitvah v srbski državi osvoji občinsko, mestno in pokrajinsko oblast. Skrit pred javnostjo je bil sestanek z lokalnimi vodstvi, na katerem so srbsko ozemlje razdelili na 19 okrožij, ki naj bi jih vodili predsedniki, s katerimi bi se okrepilo dosedanje vodstvo SPO.

Znano je, da je eden Draškovičevih najvplivnejših mož, predsednik beograjske SPO **Dejan Lučić,** odstopil, pri tem pa druge Vukove sodelavce, zlasti Milan Komnenića, obdolžil, da so nesposobni. V uradnem sporočilu SPO za javnost je bilo po vsem tem rečeno, da je prišlo »do hudih kršitev programa in statuta SPO, pri čemer je prednjačil mestni odbor Beograda, katerega predsednik, gospod Dejan Lučić, je odstopil«.

SLOBODAN DUKIĆ

● NADALJEVANJE S 1. STRANI

Plače v občinski upravi tudi moralno vprašanje

Priporočil je, naj občine za zbiranje proračunskega denarja razpisujejo posojila. »Z izdajanjem takšnih vrednostnih papirjev se sicer zadolžujete in prenašate težave v prihodnost,« je dejal. »Ker pa računamo, da bodo čez nekaj let gospodarske razmere boljše, je to smotrno. Tako ravnajo tudi na tujem.«

Veliko so govorili o plačah v občinski upravi. Lojze Peterle je ugotovil, da so osebni dohodki, ki bežijo mimo zakonov, tudi moralnopolitično vprašanje, čeprav se mu zdi izraz skorumpiran. Ne gre za nevoščljivost. Vendar pa tam, kjer se potapljajo podjetja, ni prav, če si hkrati občinski ljudje tako močno dvigajo plače. Tistega, ki ni pripravljen delati za normalen denar, naj nadomesti kdo drug. Tako bi bili tudi v občinah deležni enake usode, kot tisti, ki jim zdaj ni najlaže, je dejal Peterle.

● »Ne moremo sprejemati logike, da se države delajo z ognjem in mečem in da zato lahko delujemo mimo veljavne ustavne in zakonske ureditve,« je dejal Lojze Janko, ko je utemeljeval potrebo po novih dopolnilih k veljavni slovenski ustavi. Na podlagi teh naj bi postavili lasten slovenski normativni okvir. Napovedal pa je tudi ustanovitev parlamentarnih pogajalskih ekip za ureditev razmerij z Jugoslavijo.

Sekretar za pravosodje Rajko Pirnat je ugotovil, da je precej občin v zadnjem času plače svojih ljudi dvignilo bolj, kot bi po zakonu smeli. Anarhija je na tem področju presegla vse meje, je dejal. Marko Kranjec je bil še nazornejši in je naštel občine, ki so pri tem šle najdlje. To so Brežice, Maribor, Maribor-Pesnica, Slovenska Bistrica, Šentjur in Velenje, kar je čudno tudi zato, ker nekatere med njimi stalno moledujejo republiko za denar. Kranjec je napovedal, da bodo imena kršilcev tudi v prihodnje objavili.

Brežiškemu predstavniku takšno omenjanje ni bilo všeč, ker da ne daje na mizo vseh podatkov, med drugim tudi tega, da so v brežiški občini precej zmanjšali število zaposlenih v upravi. Sekretar Pirnat se je nato opravičeval, da ni hotel navajati imen, saj Brežice tudi niso veliko presegle dovoljene meje; predsednik Peterle pa je dejal, da so Brežice omenili le zato, ker so prve po abecedi.

Sicer pa utegnejo biti pri osebnih dohodkih zaradi neusklajenosti težave še v prihodnje, so ugotavljali predstavniki občin, ker resorji to problematiko urejajo vsak zase in ne pazijo na medsebojna razmerja. Potreben bi bil »enoten signal« iz Ljubljane, so menili nekateri, drugi pa so ugotavljali, da republika občinskim upravam očitno ne zaupa in da majhne plače niso spodbudne.

ILJA POPIT

DELO

Glavni in odgovorni urednik Dela:
TIT DOBERŠEK

Namestnik glavnega in odgovornega urednika Dela:
DANILO SLIVNIK

Direktor TOZD Delo:
EMIL ŠUŠTAR

Direktor trženja Delo:
JURE APIH

Uredniki:
MIRAN KOREN (centralna redakcija), JANA TAŠKAR, v. d. (notranja politika), MIJA REPOVŽ (gospodarstvo), STANE IVANC (zunanja politika), JOŽE HORVAT (kultura), JANEZ ZADNIKAR (Književni listi), HELENA KOS (slovensko dopisništvo), ŽELJKO ŠEPETAVC (ljubljansko dopisništvo), OTO GIACOMELLI (šport), UROŠ ŠOŠTARIČ (kronika), ŽELJKO KOZINC (publicistika), BORIS JEŽ (komentarji), JANKO LORENCI (sobotna priloga), GREGOR PUCELJ (znanost), JOCO ŽNIDARŠIČ (fotografija), JANEZ SRŠEN (lektorstvo), BOJAN ŠTEFANČIČ (dokumentacija).

Kmalu bo jasno, ali bomo dobili bone, »pravi denar« ali »slovenski šiling«

V svetu obstaja več držav, ki uporabljajo denar druge države – Najverjetnejša je možnost, da bomo imeli tri vrste denarja: bone, dinarje in trdno tujo valuto

LJUBLJANA, 14. januarja – Uvajanje lastnega slovenskega denarja je v zadnjem času ena najbolj vročih tem pri nas, v javnosti pa se pojavljajo različna ugibanja, kako naj bi deloval novi slovenski denarni sistem. Ena od možnosti tudi predvideva, da bi v Sloveniji prevzeli neko trdno tujo valuto, recimo marko ali šiling.

»V primeru, da bi, recimo, uvedli ‚slovenski šiling‘ bi se odrekli monetarni suverenosti, odvisni bi bili od centralne banke, ki izdaja to valuto. Monetarna nesuverenost je v nekem smislu pozitivna, saj dobiš valuto, za katero njena centralna banka lepo skrbi. Ta možnost je aktualna za tako majhno državo, kot je Slovenija, seveda pa predvideva tudi to, da ti tuja centralna banka določi pogoje za uporabo svoje valute. Vse to zahteva sestavo protokola, pogajanja in sporazume, to pa traja več mesecev. Sam nisem seznanjen s tem, ali je že prišlo do kakšnih pogajanj v tej smeri,« nam je povedal mag. Draško Veselinovič, delegat odbora za finance v slovenski skupščini in hkrati direktor ljubljanske borze.

Kot pravi Veselinovič, se mu zdi primernejša, tudi iz psiholoških razlogov, drugačna različica, ki predvideva, da bi imeli lastno slovensko valuto, pri kateri pa ne bi le tečaja, temveč tudi emisijo prilagodili neki trdni tuji valuti. Če bi obe zahtevi dosledno uresničevali, bi dosegli podoben učinek kot denimo s »slovenskim šilingom«. Mag. Veselinovič, ki pravi, da ni seznanjen s pripravami slovenske vlade na nov denar, meni, da bi lahko koncept prehoda na lastni denar pripravili tudi tako, da bi se zadeve lotili podobno kot v obeh Nemčijah. Tam so določili datum, »dan x«, ko so zamenjali v nov denar vse terjatve in obveznosti, torej knjižni in fizični denar. Vendar pa je Nemce ob prehodu na novi denar priznal ves svet, mi pa ga bomo s svojim denarjem postavili pred izvršeno dejstvo. »Pri nas so seveda razmere nekoliko drugačne, zahtevajo določeno postopnost in kolikor vem, ni možna ta, strokovno najbolj pravilna pot, ki bi potekala tako, da bi se takoj odcepili od centralne banke v Beogradu, dobili del deviznih rezerv, ki nam pripadajo, prekinili emisijo dinarjev v Sloveniji, naša valuta pa bi takoj prevzela vse funkcije denarja.«

● V svetu obstaja več suverenih držav, ki uporabljajo kot zakonito plačilno sredstvo denar neke druge države: V Panami to velja za ameriški dolar, v Luksemburgu uporabljajo belgijski frank, v bivših frankofonskih kolonijah, kot je denimo Mali, pa je zakoniti denar francoski frank.

Naš sogovornik je povedal, da se mu zdi precej verjetna možnost, ki smo jo opisali v sobotnem Delu, torej da bi imeli v bližnji prihodnosti v Sloveniji tri vrste denarja: dinarje, nov slovenski obračunski denar in nemško marko. Boni, torej slovenski denar, bi postopoma nadomestili dinarje, s tem pa bi se spremenili v pravi denar. V prehodnem obdobju pa bi morali pripraviti tudi ukrepe, s katerimi bi preprečili špekulacije, ki bi nastale zaradi menjalnih razmerij. Boni bi bili interni slovenski denar, s katerim ne bi mogli plačevati obveznosti do tujine in drugih delov Jugoslavije. Več o njih pa bo, če ne prej, jasno do 23. januarja, ko naj bi slovenska skupščina sprejela zakon o slovenski centralni emisijski banki...

MIHA JENKO

Kaj se skriva za kako obliko denarja

Ko te dni razmišljamo o novi slovenski valuti, je zanimivo vprašanje, kako hitro jo je mogoče izdati, potem ko je o tem sprejet določen sklep ustreznih organov. Čeprav so za izdajanje denarja povsod v svetu pristojne centralne banke (pri nas je to NBJ), velja za izdajanje denarja seveda cela vrsta pravil. Spomnimo se lahko velikih polemik pred dobrima dvema letoma, ko je pri nas povsod zmanjkovalo bankovcev, saj je bila inflacija preveč silovita, da bi ji lahko sledili z ustreznim »dotiskovanjem«.

Zaradi izjemne krize pri preskrbi z bankovci, so se tedaj v Beogradu odločili za dokaj nenavaden ukrep – zelo na hitro so dali na trg dodatno količino bankovcev, za katere je bilo, po nekaterih virih, mogoče soditi, da spadajo v kvoto denarja, ki ga povsod po svetu hranijo za določene izjemne razmere, predvsem pa za vojno. Druge razlage od te tudi ni mogoče upoštevati, saj so pred tem pristojni zatrjevali, da je izdaja novega denarja tako resen proces, da tega od priprave do izdaje res ni mogoče opraviti prej kot v enem ali poldrugem letu, če naj bo denar tudi po kakovosti izdelave dovolj dober in varen pred ponaredki.

Ko zdaj govorijo o drugačnem denarju, je torej treba upoštevati tudi to, kako hitro je mogoče izdelati kak denar, ali pa si misliti, da je bilo kaj takega že »pravočasno« pripravljeno. Četudi bi kdo želel založiti navadne »bone« v zameno za denar, bi namreč moral paziti ne le na to, da bo preprečil kasnejše ponaredke, pač pa tudi na to, kaj bodo taki boni sploh nadomestili: ali dosedanji denar – in ga praviloma v ustrezni protivrednosti odtegniti trgu; ali boni ne bodo samo nekakšen substitut za denar, pač pa tudi dodatek dosedanji količini denarja na trgu. To pa je težko verjeti, saj bi se potem zgodilo povsem enako kot v tistih primerih, ko so nenadzorovano posegli v primarno emisijo in si »izmislili« dodatni denar. Pri tem namreč ime denarja ne pomeni veliko, če z novo enoto ne bi preprečili nadaljnjega kopičenja denarja in s tem nadaljnjih inflacijskih pritiskov. Kako hude so lahko take skušnjave, povsem prepričljivo ponazarja nedavni srbski primer: celo če bodo lahko v resnici vrnili izposojeno primarno emisijo, bodo ostale na trgu posledice tistega nekvalitetnega presežka denarja, ki so ga pač izplačali svojim upokojencem – ti so namreč lahko le iz primarne emisije dobili svoje pokojnine, medtem ko denarnega pokritja zanje ni bilo. To pa je nazadnje – v denarnem pomenu – povsem enako, kot da bi jim bili izdali bone, s katerimi bi si lahko kupili kruh ali plačali stanarino.

To pomeni, da so lahko denarne oblike sicer različne, vendar so tudi njihove posledice v monetarni politiki lahko dokaj različne. Hkrati pa se lahko za različnimi imeni (in oblikami) skriva enaka vsebina – to je povečanje količine denarja v obtoku, za katero ni nujno, da je vselej optimalna.

S. Ž.

Nadomestilo v bonih, dokler ne bomo imeli svoje valute

CELJE, 14. januarja – Novica v sobotnem Delu, da v celjskem Aeru tiskajo certifikate, je potrdil direktor Cetisa (bivša Grafika Aero) Drago Vračun. V resnici so to boni, ki naj bi jih natisnili toliko, kolikor znaša vrednost dinarjev na slovenskem trgu. Boni naj bi bili nadomestilo za dinarje, dokler se ne bi Slovenija odločila za lastno valuto.

Za tiskanje denarja Cetis še ni usposobljen, čeprav je moral pri tiskanju bonov uporabljati skoraj enako tehnologijo – od posebnega papirja (iz papirnice Radeče) do barv in kemične zaščite. V Radečah so kupili okrog 100 ton posebnega papirja. Količina naj bi zadostovala za izdelavo približno 100 milijonov bonov. Na bonih je označena samo vrednost (2, 5, 10, 50, 100, 200, 500, tudi 1000). Natisnjene bone menda sproti odvažajo v Narodno banko Slovenije v Ljubljani.

Cetis tiska bone s stroji, s katerimi izdeluje tudi posebne obrazce za beograjsko poštno hranilnico, ki je po zatrjevanju Draga Vračuna ena najsodobnejših denarnih ustanov v Jugoslaviji. Če bi Cetis prevzel tiskanje slovenskega denarja, ko se bo Slovenija odločila zanj, pravi Drago Vračun, bi se bilo najprej treba dogovoriti o posebni opremi, strojih za tiskanje denarja, zaščiti prostorov in depojev. Vse skupaj pa bi stalo toliko, da tiskanje denarja le za Slovenijo ne bi pokrivalo vseh stroškov.

Dokler v zakonu o NBJ in narodnih bankah republik in pokrajin piše, da je naša valuta dinar, je razumljivo, da so v teh bankah tiho o drugačnem denarju. Ta zakon upoštevajo tudi v Narodni banki Slovenije in se že zato o novih denarnih načrtih vsaj v javnosti ne izrekajo. Na posebno vprašanje o »slovenskem denarju« pa nam je guvernerka Narodne banke Slovenije Milica Ozbič jedrnato odgovorila le to: »O tem se odloča vlada in ta to tudi sama pripravlja. Mi za to niti nimamo nobenih pooblastil in že zato v vse to nismo vključeni. Če nam bo slovenska skupščina dala drugačna pooblastila, pa bo drugače.«

DRAGO HRIBAR
STOJAN ŽITKO

Kratka in jedrnata ustava, toda ne na račun državljana

Zelo neustrezno bi bilo, ko bi v temeljno listino zašlo samo tisto, s čimer se – ob medsebojnih razlikah – strinjajo vse stranke večinske koalicije

LJUBLJANA, 14. januarja – Posvet poslanskega kluba slovenske vladajoče koalicije minuli konec tedna – po prvih odmevih sodeč – slovenskega političnega prizorišča ni pretresel tako, kot se je to zgodilo ob pobudi za plebiscit. Po eni strani so sklepi iz Poljč namreč že v skupščinskem postopku (ustavna dopolnila), po drugi strani pa parlamentarna opozicija v bistvenih točkah soglaša z njimi.

Borut Šuklje, podpredsednik socialistične stranke, je recimo že na zadnjem skupščinskem zasedanju v imenu stranke predlagal, da je treba sprejeti vse potrebno za prenehanje veljavnosti jurisdikcije SFRJ na ozemlju Slovenije in črtati sleherno ustavno ali zakonsko omenjanje hierarhičnih razmerij med slovensko in zvezno državo. Socialisti so zato predlog vlade za sprejem ustreznih ustavnih dopolnil in Demosov sklep v zvezi s tem sprejeli kot »rutinsko« poplebiscitno potezo.

Predsednik prenoviteljev dr. Ciril Ribičič prav tako ne nasprotuje sprejemanju ustavnih dopolnil, čeprav še vedno meni, da bi bilo delo na novi ustavi mogoče navzlic temu pospešiti. Globlji je njegov pomislek ob predlogu za dopolnilo glede zvezde v zastavi in grbu; pravi namreč, da je ne bi smeli izbrisati, dokler nimamo novega simbola, poleg tega pa opozarja na rezultate raziskave Slovensko javno mnenje, ki kažejo, da državljani spremembi niso tako zelo naklonjeni, kot to nekateri dokazujejo.

Tudi podpredsednica liberalnih demokratov Vika Potočnik predlaganemu »amandmajskemu načinu« uveljavljanja slovenske samostojnosti načeloma ne ugovarja, osebno pa se ne more znebiti vtisa, da Demos z njim v bistvu odlaga resne in argumentirane pogovore in odločitve o slovenski »notranji«, gospodarski in politični, ureditvi. Takšen prijem »obrednih kampanj« je Demos uporabil že večkrat, je pa, po njenem mnenju, posledica neusklajenih stališč med strankami vladajoče koalicije, med katerimi je precej vsebinskih razlik v pogledih na ekonomski, državni in socialni sistem.

K oceni, da je postopek v zvezi s sprejemanjem nove slovenske ustave upočasnjen predvsem zaradi nesoglasij v Demosu, se nagiba tudi Borut Šuklje. Teh – in seveda različnih stališč Demosa in opozicije – pa ni mogoče reševati samo s kratkostjo in jedrnatostjo ustavnega besedila oziroma črtanjem vsega, kar ne bo splošno sprejemljivo. Šuklje ob tem poudarja, da se socialisti na ta račun ne mislijo odpovedati eni temeljnih funkcij ustave, to je varstvu posameznika, državljana pred državo, Ribičič pa, da prenovitelji ne bodo nasedli morebitni zvijači, s katero bi tipično ustavno problematiko (recimo področje socialnoekonomskih pravic) z ustavne (in dvotretjinske večine) spravili na zakonsko (navadna večina) raven.

● Iz krogov, ki so blizu Demosovi »koordinaciji«, danes nismo mogli dobiti pojasnila, kaj je pravzaprav mišljeno s predlogom iz Poljč, naj se trifazni skupščinski zakonodajni postopek spremeni v dvofaznega. Če gre za predlog za spremembo sedanje ustave, bi ga morali zapisati drugače, če pa gre za stališče v zvezi z novo ustavo, mora skozi predpisani postopek (osnutek predvideva trifaznega) in torej še nekaj časa ne bo uveljavljen. Ker skrajšani postopki zanesljivo ne morejo biti dolgoročna rešitev za demokratično družbo, smemo torej sklepati, da bi Demos preko omenjenega predloga rad »ad hoc« olajšal delo vladi predvsem v času »odklapljanja« od federacije. Drži resda, da dolžina postopka sama po sebi ne zagotavlja kakovosti zakonodaje, toda ob »skrpani« ustavi njeni konzistentnosti v naslednjih mesecih najbrž tudi ne bo koristil.

VOJKO FLEGAR

Sporazum o dobavah

BEOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – Predstavniki jugoslovanske in sovjetske vlade so danes v Beogradu podpisali sporazum o medsebojnih okvirnih dobavah blaga in storitev v letu 1991, katerih skupna vrednost naj bi bila 3,2 milijarde dolarjev.

Sporazum je izredno pomemben, ker bodo letos plačila prvič v konvertibilni valuti.

Kruh se ne sme podražiti

BEOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – Sekretariat ZIS za informacije je sporočil, da ni nikakršnih razlogov za občutnejšo podražitev kruha. Devalvacija dinarja ne bi smela vplivati na podražitev kruha, saj proizvodnja kruha ni kdove kako odvisna od uvoza. V začetku tega leta so v posamičnih republikah zabeležili le neznatno povečanje cen.

V glavnem so podražitve opravičevali s povečanjem cene energije, transportnih stroškov, pomožnih (kvas, aditivi itd.), pa tudi osnovnih surovin, čeprav se po podatkih borze v Novem Sadu cene pšenice in moke niso povečale od novembra lani.

Vojska noče plačati računov, le izgovarja se na razmere

Vrhniška Kovinarska ima v dobrem več kot sedem milijonov dinarjev – Začetek stečajnega postopka

VRHNIKA, 14. januarja – Če JLA do jutri ne bo plačala vrhniški Kovinarski sedem milijonov dinarjev za že izročeno blago, za to podjetje ne bo več rešitve, saj je imelo že 10. januarja žiro račun blokiran več kot šestdeset dni. Vojska ni pripravljena plačati računov, izgovarja pa se na razmere v Jugoslaviji.

Vrhniška Kovinarska je lani 62,7 odstotka proizvodnje prodala vojski, ta pa blago še ni plačala. Adi Pust, direktor Kovinarske, je povedal, da jim grozi stečaj, če vojska ne bo poravnala svojih dolgov, saj bodo računi zapadli, denarja za razvijanje novih programov pa ne bo. Poudaril je, da je Kovinarska svoje obveznosti in naročila do vojske v celoti izpolnila. Zato so tudi morali najemati posojila, da bi proizvodnja lahko delala, ker jim finančna služba JLA ni hotela dati posojila, tako kot običajno.

V sporočilu, ki ga je vrhniški izvršni svet poslal republiški vladi, je med drugim zapisano, da je Kovinarska s svojo problematiko že seznanila republiški sekretariat za industrijo in gradbeništvo. Po mnenju vrhniškega izvršnega sveta bi morala republiška vlada zaščititi podjetja, ki so zaradi neurejenih odnosov med zvezno državo in republiko ter novih usmeritev industrijske politike ostale brez dela. Na koncu sporočila vrhniški izvršni svet še dodaja, da bi moral imeti sekretariat za industrijo in gradbeništvo več posluha za težave Kovinarske in njenih 228 delavcev, ki se bodo po stečaju znašli med bezposelnimi.

Vodja vrhniške enote SDK Slava Pišorn je povedala, da so za vrhniško Kovinarsko sprožili stečajni postopek, tako kot veleva zakonodaja. Kaj to pomeni za Kovinarsko, še ni povsem znano, saj se lahko stečajni postopek ustavi, če bo vojska poravnala svoje dolgove in mogoče še naprej sodelovala s tem vrhniškim podjetjem.

ZDENKO MATOZ

DELO plus

Izvolili odbor Elanovih upnikov

Imel bo devet članov, deloval pa bo kot svetovalno telo – Pred sodiščem je stečajni upravitelj Triller napovedal pomnožitev stečajne mase

KRANJ, 14. januarja – V sredo opoldne bo znanih devet članov upniškega odbora: ti naj bi imeli v stečajnem postopku Elana posvetovalno in nadzorno vlogo. Z več prekinitvami so danes v sodni dvorani kranjskega sodišča opravili že drugi preskus terjatev Elanovih upnikov.

Senat, ki ga vodi sodnica Dragica Pirih, je ponudil prisotnim, ki so zastopali upnike, pregled terjatev, pod katere se je podpisala nova stečajna ekipa. Le-ta je v tabelah že pisno sporočila priznane in oporekane zneske. Na seznamu je 611 upnikov, ki so v roku prijavili več kot 3,4 milijarde dinarjev terjatev (prvič 2,9 milijarde din). Elanova stečajna ekipa jih priznava nekaj nad zneskom 2,6 milijarde dinarjev, oporeka pa vsoto 670 milijonov dinarjev.

Prvi stečajni upravitelj, Vojislav Svetkovski, je zdržal v Elanu od 19. oktobra do 10. novembra lani in nato zaradi zdravja odstopil. Njegov namestnik, Milan Čučnik, je odšel po 30 dnevih zaradi pritiskov okolja. To je potrdil sedanji stečajni upravitelj, ki se s štirimi sodelavci že kar uspešno upira pritiskom z vseh strani. Igor Triller je pred polno sodno dvorano danes med drugim danes povedal: »Mi ščitimo interese upnikov. Oživili smo proizvodnjo, ker vemo, da je način za povečevanje stečajne mase. Po ocenah zunanjih strokovnjakov je sedanja vrednost Elana do 40 milijonov DEM, mi pa jo nameravamo v pol leta desetkratno povečati. Čeprav je stanje v tovarni še vedno porazno, bomo izkoristili edini Elanov kapital: znanje, nakopičeno v ljudeh, Elanov trg in njihovo blagovno znamko. Le če nam to uspe, lahko poplačamo upnike. Od tega je odvisna usoda Elana.«

Senat je menil, da dvajset oporekanih terjatev ni verjetnih. S tem pa je upnike napotil na pravdo. Dvaindvajset upnikov ne more biti v upniškem odboru.

Popoldne, ko je nadaljevala prisilna poravnava, je bilo od 120 zjutraj prisotnih le še 57 zastopnikov upnikov. Ti so dobili glasovnice z osemnajstimi predlaganimi večjimi upniki. Za katerih devet so se odločili, bo sodišče objavilo v sredo. Kandidati za upniški odbor, v katerem se vrednost glasu meri po višini terjatve, so: Beograjska banka d.d. Beograd z 91 milijoni dinarjev terjatev, Ina Nafta-plin Zagreb s 44 milijoni, Indos Ljubljana, ki naj bi zastopal interese majhnih upnikov, Republiški sekretariat za delo z 11 milijoni, banka VIPA Nova Gorica z 12 milijoni, Les banka d.d. Ljubljana s 118 milijoni, Coninga Varaždin s 146 milijoni, Ljubljanska banka Gorenjska banka d. d. s 109 milijoni, KiH banka Ljubljana s 353 milijoni, medtem ko o nevnovčenih avalih senat še ni razpravljal, Dalmacija Dugi Rat s 55 milijoni, Petrol Ljubljana z več kot 66 milijoni, Stanovanjska komunalna banka Ljubljana s 47 milijoni, banka Slobodna Dalmacija Split s 121 milijoni, Medjimurska banka Čakovec s 274 milijoni, A banka d. d. Ljubljana s 43 milijoni, občina Radovljica (ta ima z vsemi v občini še živečimi upniki veliko vsoto dolga pri Elanu), Smučarska zveza Slovenije z več kot 13 milijoni in Ljubljanska banka d. d. Ljubljana z milijon dinarji terjatev.

MIRKO KUNŠIČ

Probanka bo zaživela čez mesec dni

Zdaj imajo že dovolj ustanovnega kapitala, da lahko skličejo ustanovni zbor

MARIBOR, 14. januarja – Decembra so ustanovitelji nove mariborske zasebne banke – Probanke – napovedovali, da bo zaživela s prvim januarjem. Ker se je zavleklo z vplačili ustanovnega kapitala, so rok za vplačila podaljšali do 15. januarja. Do danes je vpisanih za 32,5 milijona dinarjev domačega in tujega denarja, to pa je dovolj, da bodo ustanovni zbor banke lahko sklicali čez mesec dni (za registracijo potrebujejo 20 milijonov dinarjev).

To zatrjuje vodja projekta Romana Pajenk in pristavlja, da je do zamude prišlo zgolj zaradi nestabilnega političnega položaja v Sloveniji oziroma v Jugoslaviji. Kljub temu imajo že 123 delničarjev, 47 odstotkov iz tujine. Najbolj zaupajo bodoči banki italijanski poslovneži. Avstrijska banka pa si je še vzela čas za premislek. Drugih ovir za ustanovitev banke ni, saj so od Narodne banke Jugoslavije že dobili soglasje.

V. V.

Tamova pogodba z Ivecom

Podobno pogodbo bo znani koncern podpisal tudi s kragujevško Crveno zastavo

MARIBOR 14. januarja – Prihodnjo sredo bosta holding Tam in koncern Ivenco končno le podpisala pogodbo o ustanovitvi mešanega podjetja Tam Gospodarska vozila, ki ga bodo medtem kot družbo z omejeno odgovornostjo registrirali pri tukajšnjem gospodarskem sodišču. V četrtek, 24. januarja, bodo predstavniki Iveca v Kragujevcu podobno pogodbo podpisali še s Crveno zastavo.

Mariborska mešana družba, ki bo izdelovala težke tovornjake in avtobusne šasije za celotno Ivecovo prodajno mrežo, se ne bo imenovala po razprostranjenem imenu tega koncerna, saj Iveco vanjo ne bo vložil večinskega deleža. Pri 110 milijonov DEM vrednem podjetju bo sodeloval z desetimi milijoni DEM svežega kapitala, ki ga bo Tamu gospodarskim vozilom nakazl v mesecu po podpisu pogodbe in z dobrimi 20 milijoni dem v obliki tehnoloških in know-how vložkov.

B. V.

Delo trgovcev bodo uravnavali republiški, ne zvezni predpisi

Hkrati z novim republiškim zakonom o trgovini naj bi Slovenija uveljavila tudi svoje prometne davke in carine

LJUBLJANA, 14. januarja – Slovenske trgovske organizacije so se znašle v dokaj čudnem položaju – republiškega zakona o trgovini in drugih ustreznih predpisov, ki naj bi urejali vsa področja delovanja trgovinskih organizacij v samostojni republiki, še ni, zvezni predpisi, ki so sicer veljavni že od 1. januarja letos, pa so drugačni od tistih, ki jih pripravlja Slovenija sama, zato naj bi jih ne upoštevali.

O tem, kakšni bodo pogoji poslovanja za slovenske trgovce v tem letu, so se člani odbora sekcije za trgovino pri GZS pogovarjali z republiškim sekretarjem za trg in splošne gospodarske zadeve Maksom Bastlom.

Seznanjeni z razlagami namestnice sekretarja za tržišče Jelke Barlič o novostih iz osnutka republiškega zakona o trgovini (večina obravnavanega osnutka še ni imela priložnost videti), so največ spraševali, kako naj poslujejo do konca junija, ko naj bi bil zakon hkrati z drugimi samostojnimi dokumenti Republike Slovenije sprejet. Priporočilo je bilo, da tako, kot so doslej. Hkrati so tudi zvedeli, da najbrž vseh spremljajočih predpisov ne bo mogoče izdelati in sprejeti sočasno z zakonom o trgovini, zanesljivo pa naj bi bilo sprejeto in predpisano vodenje poslovnih

Kar veliko vprašanj so imeli predstavniki trgovin tudi na temo uvoznih kontingentov, carin in prometnih davkov. Minister Bastl jim je odgovarjal: da bodo uvozni kontingenti v letu 1991 še naprej usmerjani iz zvezne ravni, s tem, da so vladi predlagali, da jih delajo po republikah in da potem vsaka republika zase razpolaga z njimi in da »če ne bo pozitivnega odgovora, bomo iskali rešitve v izdajanju posebnih republiških kontingentov, pač v skladu s postopnim odcepljanjem od Jugoslavije«. Tudi prometne davke in carine bo, tako je dejal, prevzela republika v svoje roke (postali bodo izvirni prihodek republike). V pripravi je namreč tudi nov republiški zakon o prometnih davkih, ki naj bi začel veljati še letos. Pri tem je pomembno, da naj bi se prometni davki znižali, s čimer naj bi povečali prodajo doma in zaustavili odliv kupcev v tujino. Delno pa naj bi k temu pripomogel tudi realnejši tečaj nove valute.

MARJETA ŠOŠTARIČ

Z obveznicami bodo reševali podjetja

V Trbovljah nameravajo ohraniti samo take firme, ki imajo v sebi še kaj zdravega

TRBOVLJE, 14. januarja – Večina trboveljskih podjetij je že visoko zadolžena, zato so se tu odločili, da bodo podjetja, ki še imajo zdrava jedra, zdravili s pomočjo občinskih obveznic v vrednosti 10 milijonov DEM. Te pa ne bodo v prosti prodaji, saj jih bo kupila LB d. d. Trbovlje in z njimi kratkoročna posojila podjetij spremenila v dolgoročna.

Pomagali bodo le tistim podjetjem, ki imajo donosne programe za razvoj in dodatno zaposlovanje. Predsednik občinske skupčine Trbovlje Franc Majnardi pravi, da bodo prednosti imela izvozno usmerjena podjetja.

Merila bo izdelal občinski izvršni svet. 10 milijonov DEM je sicer za reševanje gospodarstva majhen znesek, za občinski proračun pa velik, saj bodo samo obresti milijon DEM na leto (kar je polovica vsote, ki so jo zdaj v Trbovljah namenili zdravstvu).

Morda bo LB kasneje obveznice prodajala na sekundarnem trgu in si s tem poskušala zagotoviti denar, ki je še v »nogavicah«.

P. M.

V Ljubljani dobili prvo mešano banko

Avstrijska Länderbank in deset slovenskih podjetij (ob odločilnem deležu Slovenijalesa) našli skupen interes

LJUBLJANA, 14. januarja – Länderbank d. d. Ljubljana je prva mešana banka v Ljubljani, ustavljena na podlagi delnic, ki jih je v večinskem deležu v ta projekt vložila znana Österreichische Länderbank z Dunaja, sodelujejo pa še slovenska podjetja od katerih ima odločilni delež Mednarodno podjetje Slovenijales. Danes je bila namreč ustanovna skupščina te banke in podpis pogodbe o njeni ustanovitvi.

Ustanovitveni kapital nove banke je 60 milijonov šilingov, od česar je avstrijska banka prispevala 36 milijonov. Njeni poslovni prostori bodo v sedanji Slovenijalesovi prodajalni hiši, banka pa naj bi začela s podjetji poslovati predvidoma maja, z občani pa nekoliko pozneje.

Kot je povedal prvi direktor banke dr. Peter Setzer, ima Länderbank Ljubljana ambiciozne načrte, čeprav nameravajo napredovati postopoma. Za začetek bodo delovali predvsem na ožjem ljubljanskem, nato pa tudi na širšem območju. Matična banka namreč želi svojo navzočnost v svetu širiti – v kratkem naj bi podobni banki odprla še na Madžarskem in Češkoslovaškem.

Banka naj bi bila regionalnega pomena, kot so dejali na njeni predstavitvi na tiskovni konferenci ob navzočnosti republiškega sekretarja za finance dr. Marka Kranjca, zagotavljala pa bo univerzalne bančne storitve. Upoštevaje potrebe v Sloveniji, se zdi upravičena tudi njena pomoč podjetjem z novim znanjem s področja finančništva, in to predvsem tam, kjer se želijo prestrukturirati ali pa šele preurejajo svoje lastninske odnose. Banka zato pričakuje vabljive tržne možnosti predvsem pri majhnih podjetjih, medtem ko na drugi strani napoveduje tudi ugodno ponudbo pri poslovnaju z občani – od varčevanja v tujih valutah in omogočanja dolgoročnega zadolževanja za različno blago, do leasinga premičnin (avtomobili ipd.).

STOJAN ŽITKO

V Velenju še vedno nimajo vseh podatkov o zmočenih zdravilih

Imajo le zagotovilo republiške sanitarne inšpektorice, drugih odgovorov pa ne – Klic Zelenih iz Zasavja na pomoč

VELENJE, 14. januarja – Velenjski občinski odsek za varstvo okolja v današnjem sporočilu za javnost pojasnjuje, da še vedno ni seznanjen z vsemi okoliščinami v zvezi s poplavljenimi zdravili iz celjske bolnišnice, ki so uskladiščena v TE Šoštanj. Če v tem odseku do prve seje občinske skupščine ne bodo dobili uradnega odgovora v zvezi s temi zdravili, bodo zahtevali, naj zdravila odstranijo iz velenjske občine.

Kot je povedal vodja občinskega odseka za varstvo okolja Peter Rezman, v tem odseku še niso prejeli odgovora na dopise, v katerih so od republiške sanitarne inšpekcije, celjske bolnišnice in TE Šoštanj med drugim zahtevali pojasnilo o vrsti in količini spornih zdravil ter uradno jamstvo, da sežig teh zdravil ne bo škodljivo vplival na okolje. Doslej imajo le zagotovilo glavne republiške sanitarne inšpektorice dr. Metke Macarol-Hiti, da jim bo o tej zadevi poslala izčrpno informacijo. Obljubila pa je tudi, da bodo o tem iz republiške sanitarne inšpekcije osebno seznanili tudi velenjsko občinsko skupščino.

Čeprav je velenjski IS že pohitel s sklepom o prepovedi sežiga zdravil, pa je Peter Rezman povedal, da bodo v odseku predlagali, naj se o tej zadevi dokončno odloči občinska skupščina. Pogoj za to pa je, da bodo v odseku dobili vse zahtevane informacije, predvsem pa omenjeno jamstvo, da sežig zdravil ne bo imel škodljivih posledic na okolje.

Prejeli pa smo tudi pismo Zelenih iz Zagorja, v katerem pravijo: »Ker v Račah in Šoštanju niso dobili jamstva za čistost operacije, so zavrnili oz. preprečili sežig neuporabnih zdravil iz celjske bolnišnice. Vendar je bilo to baje potrebno šele potem, ko sežiga ni mogla opraviti trboveljska Cementarna. Ta takrat, ko so ji posebno kurivo ponujali na srečo ali na nesrečo, kot pravijo Šoštanjčani – ni obratovala.

Verjetno razmišljajo tako kot ekološko osveščeni prebivalci Šaleške doline tudi republiški sanitarni inšpektorji. Težav z javnostjo ne bi imeli, če bi obratovala rotacijska peč v Trbovljah.

Da se tam že več let nekaj dogaja, ne potrjujejo le govorice, ampak tudi raziskave prsti in obolelosti prebivalcev Zasavja. Predpisov, ki bi od pristojnih terjali, da ogroženo prebivalstvo o dogajanjih obveščajo pa – kakor pravijo inšpektorji – ni.

Pač pa se je iz zanesljivih virov izvedelo, da v zameno za trdne denarje (ne)odgovorni načrtujejo, da bi iz zasavske cementarne naredili vseslovensko (res samo to?) sežigalnico posebnih odpadkov. V skladiščih ali na tovarniških dvoriščih čakajo v 70.000 sodih (15.000 ton). In vedno znova nastajajo. Pet ton zdravil bi bila torej kaplja v morje. Zasavčani, izvzemši nekatere zdravnike, pa nič! Lahko tedaj Slovencem zamerimo, če nameravajo te kraje uporabiti za svojo greznico?«

S. G.

Tudi, če se odcepimo, ne bo ovir za prevoz blaga po Evropi

Francozi, Nemci, Italijani in Avstrijci že obljubili, da ne bodo ovirali naših mednarodnih cestnih prevoznikov

LJUBLJANA, 14. januarja – Kljub temu da se je Jugoslavija s posameznimi evropskimi državami že dogovorila o letošnji medsebojni izmenjavi mednarodnih prometnih dovolilnic, Francija v primeru odcepitve naše republike od Jugoslavije slovenskih mednarodnih cestnih prevoznikov ne bo ovirala pri prevozu našega blaga v Francijo in nazaj.

To je francoski prometni minister zagotovil slovenskemu ministru za promet in zveze Marjanu Kranjcu, ki se je konec tedna mudil v Parizu. Podoben dogovor kot za cestni naj bi veljal tudi za letalski promet. To pomeni, da vsaj, kar se tiče prevozov blaga in ljudi, osamosvajanje ne bi smelo povzročiti večjih nevšečnosti, saj je Marjan Krajnc podobne pogovore do zdaj že opravil s prometnimi ministri Italije, Nemčije in Avstrije in dobil enaka zagotovila.

Po podatkih združenja prometa pri Gospodarski zbornici Jugoslavije jim je z italijanskimi predstavniki uspelo dogovoriti, da bomo letos od njih dobili 62 tisoč univerzalnih in bilateralnih dovoljenj, to je okoli 10 tisoč več kot v prejšnjih letih, poleg tega bomo od njih dobili še 11 tisoč maloobmejnih dovoljenj. ZRN nam je letos število univerzalnih dovoljenj povečala s 44 na 52 tisoč, poleg tega pa bo Jugoslavija od njih dobila še 20 tisoč bilateralnih dovoljenj. Francozi so letošnjo kvoto povečali za 30 odstotkov (dobili bomo 11.800 dovoljenj), Avstrijci pa so nam odobrili 40.500 dovoljenj. Več kot polovico vseh teh dovoljenj porabijo slovenski mednarodni prevozniki.

Med vrnitvijo domov se je Marjan Krajnc v Nemčiji sestal tudi s predstavniki nemške gradbene firme Philip Holzmann, ki je pripravljena sodelovati pri gradnji avtoceste Ljubljana–Zagreb. Že konec januarja bodo njihovi predstavniki obiskali Slovenijo. S predstavniki italijanske firme Italstat in našimi predstavniki se bodo dogovorili o nadaljnjih dejavnosti za pospešitev gradnje omenjene cestne povezave in o ustanovitvi mešanega podjetja za gradnjo te avtoceste.

FRANCI DOVČ

Zvezni proračun brez denarja

BEOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – Seji dveh odborov zbora republik in pokrajin, in sicer odbora za finance ter odbora za gospodarske odnose s tujino, sta danes odpadli, delno zaradi megle na beograjskem letališču, deloma pa zato, ker zvezna vlada ni zavzela stališč do nekaterih predpisov. A tudi jutri, ko teh »formalnih« razlogov ne bo več, delegati še vedno ne bodo imeli kaj dosti možnosti za razpravljanje. Osnutek zakona o temeljih davčnega sistem so negativno ocenile kar tri republike, Srbija, Slovenija in Hrvaška. Predpis je bil sprejet poleti kot začasen ukrep in njegova veljavnost je z zadnjim dnem starega leta potekla. Možnosti, da bi ta zakon sprejeli v rednem skupščinskem postopku, skorajda ni. Podobna, če ne celo slabša usoda je doletela letošnji zvezni proračun. Razpravo o predlogu zvezne blagajne so doslej preprosto črtali z dnevnega reda odbora za finance. To pomeni, da se bo federacija financirala na podlagi posebnega zakona, ki pa je tako restriktiven, da bi še količkaj normalno financiranje funkcij federacije ogrozil celo, če bi republike redno izpolnjevale proračunske obveznosti.

Na zunaj solidna banka

Sicer med Lesovimi varčevalci ne bi bilo tudi uglednih finančnikov, ekonomistov itd. – Tudi Hamurabi med »neuradnim« pregledom bilance ni imel pripomb

LJUBLJANA, 14. januarja – Po dobrih štirinajstih dneh od razglasitve stečaja banke Les d. d. Ljubljana tako stečajni upravitelj kot tudi predstavniki odbora varčevalcev še ne morejo povedati nič spodbudnega o nadaljnji usodi Lesovih varčevalcev. Vse bolj pa postaja očitno, da to niso bili sami naivneži, špekulantje itd. Več o tem nam je povedal dr. Borut Prelovšek, predstavnik varčevalcev, ki že od vsega začetka spremlja dogajanja v zvezi z Lesom.

Odločno nasprotujete mnenjem, da so bili Lesovi varčevalci sami špekulanti, naivneži in podobno. Zakaj?

Les je svojim varčevalcem vseskozi obračunaval realne obresti in jih tudi dnevno obračunaval in izplačeval in s tem varčevalce »zavaroval« pred inflacijo, medtem ko so druge banke in klubi obresti obračunavali in izplačevali vsake tri mesece. Registracijsko sodišče je dejavnost banke Les registriralo brez kakršnihkoli pomislekov. Elan kot največji Lesov dolžnik se je v javnosti prikazoval kot eno izmed najuspešnejših slovenskih in jugoslovanskih podjetij. V to podjetje so brez kakršnihkoli pomislekov vlagala svoj denar tudi številna podjetja, kar je prav gotovo tudi poglobilo zaupanje v Elan. Zato ni presenetljivo, da se je število varčevalcev Lesa izredno hitro povečevalo. Vse to dokazuje, da so se varčevalci obnašali tržno. Naivni so bili samo toliko, kolikor so verjeli podatkom, ki so jih dajale uradne institucije. Dejstvo je tudi, da revizorji Službe družbenega knjigovodstva pri pregledu njihovega poslovanja niso našli večjih nepravilnosti. Celo znani Hamurabi je pri neuradnem pregledu poslovanja ugotovil, da je bilo poslovanje banke Lesa vzorno. Znano je tudi da so bili med varčevalci Lesa tudi ugledni finančniki, ekonomisti pravniki in drugi. So bili to sami naivneži? Minister za industrijo in gradbeništvo je pred kratkim v sobotni prilogi Dela izjavil: ...vriskali smo ob njegovih uspehih. Ob bankrotu nam je vzelo sapo...«

Več kot pol leta ste si varčevalci skupaj z bivšo direktorico Gabrijelo Makovec prizadevali, da bi se sestali s predstavniki slovenske vlade in skupaj poskušali najti najprimernejšo rešitev, vendar ta vaša zahteva kljub večkratnim zahtevam ni bila uresničena. Zakaj ste pravzaprav iskali pomoč pri republiški vladi.

Dejstvo je, da je šel Les v stečaj izključno zaradi Elana. Ker smo že od vsega začetka od vlade dobivali obljube, da bodo varčevalci dobili vrnjen vloženi denar, in ker je vse skupaj ostalo le pri obljubah, smo predstavniki varčevalcev od vlade zahtevali sestanek, na katerem naj bi bili tudi predstavniki poslovnih bank, ki so bile pripravljene sodelovati pri reševanju tega problema, predstavniki Elana in Lesa. Na tem sestanku naj bi se dokončno dogovorili, ali obstajajo kakšne možnosti za reševanje vlog varčevalcev in pod kakšnimi pogoji. Kljub večkratnim pismenim zahtevkom do danes še nismo dobili nikakršnega odgovora, čeprav smo pričakovali, da bi se spodobilo, da vlada predstavnikom 17 tisoč varčevalcev pošlje negativen odgovor. Vendar do zdaj tudi tega nismo dočakali.

Trdite, da je poleg vlade za katastrofo Lesa soodgovorna tudi republika, sodišče, ki je Les registriralo, SDK in tudi novinarji. Zakaj?

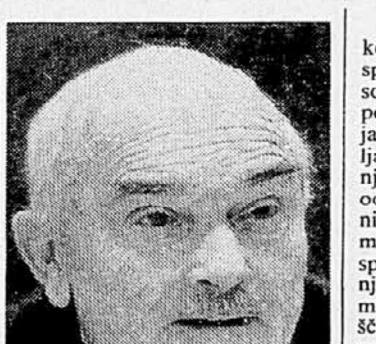

Dr. BORUT PRELOVŠEK

Menim, da je za to v prvi vrsti odgovorno sodišče, ki je v okviru Lesa registriralo hranilno-kreditno službo. HKS je torej pravni pojem, ki pomeni določene pravice in tudi obveznosti. Registracijsko sodišče pa je organ, ki ugotavlja, ali so izpolnjeni vsi pogoji za registracijo take dejavnosti. Varčevalci so bili z registracijo Lesa seznanjeni, kaj si je pod dejavnostjo HKS predstavljalo sodišče, pa varčevalcev ne zanima. SDK ni uradno dajala nikakršnih pripomb k periodičnemu in zaključnemu računu Elana. Del odgovornosti pri tem vsekakor pripada tudi vodilnim v Lesu, ki so Elanovemu finančnemu direktorju Kodru odobrili dvodnevni premostitveni kredit, v času, ko se je že vedelo za stanje v Elanu, ki ga seveda ni vrnil in je s tem uničil Les.

So varčevalci Lesa potemtakem žrtve prehoda v tržno gospodarstvo? Varčevalci so se za sodelovanje z Lesom odločili na podlagi informacij, ki so jih dajale uradne institucije in objavljala sredstva javnega obveščanja. Torej tako, kot se o tem odločajo v državah s pravim tržnim gospodarstvom. Razlika med našim in pravim tržnim gospodarstvom pa je v tem, da pri njih obstajajo razni varovalni mehanizmi in razni predpisi, ki ščitijo njihove državljane. Tega pa žal pri nas nimamo. Zato menim, da je Lesova katastrofa v bistvu izučila varčevalce, kako se morajo vesti ob takih primerih, namesto da bi to storila država. Prav zaradi tega in podobnih primerov varčevalci izgubljajo zaupanje v državo in denar raje hranijo doma ali pa ga nosijo v tuje banke.

Podjetje Les je zdaj v stečaju. Po nekaterih podatkih naj bi varčevalci iz stečajne mase dobili le okoli osem odstotkov vloženega denarja. Ali obstaja še kakšna druga možnost?

Koliko bo na koncu znašala stečajna masa, še ne morem povedati. Lahko tudi nič, vse je odvisno od usode Elana. Obstajajo pa različne druge rešitve, in sicer, da bi njihove vloge prevzele nekatere banke v sodelovanju z republiko. Žal bi morala o tem svoje povedati tudi vlada, vendar do zdaj tega še ni storila.

FRANCI DOVČ

Širša ponudba Beobanke

BEOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – Beobanka d. d., ki od začetka letošnjega leta znova samostojno posluje na domačem trgu, se bo poleg običajnih bančnih poslov ukvarjala tudi s prometom zlata in drugih žlahtnih kovin ter hranjenjem zlatih predmetov in drugih dragocenosti.

Uvedli bodo tudi dve vrsti novih bančnih poslov – hipotekarne posle in posle finančnega inženiringa in konsaltinga.

ANTON RUPNIK

Mihail Jaruzelski?

Kaj bi jaz storil, če bi bil v vlogi Mihaila Gorbačova? Vprašanje je na prvi pogled morda res malce neresno, resno pa bi si ga moral zastaviti vsak politično trezno misleči državljan (vsaj) v Evropi. Šele takrat bi lažje spoznali, v kako brezizhodnem in tragičnem položaju išče prezident ZSSR izhod za večkratno krizo. Kajti niso samo mednacionalni odnosi v razsulu, tudi gospodarstvo, sociala, morala in vse dosedanje državne ter politične strukture razpadajo. Razen morda armade in policije.

Kot imperij se dosedanja stalinsko-brežnjevska sovjetska federacija mora razpasti, ker je zgodovina imperijev pač mimo. Gorbačov je to spoznal, očitno pa le deloma. Še vedno namreč postavlja skupne (gospodarske in druge) interese sovjetskih narodov in republik toliko v ospredje, da jih absolutizira. Kot Rus očitno ne razume ali noče razumeti, da se nekateri majhni narodi preprosto ne počutijo dobro v družbi evroazijskih gigantov, saj jim nikakršna ustavna ureditev dejansko ne more zagotoviti resnične enakopravnosti. Litovci, Latvijci in Estonci so to njemu in vsej sovjetski javnosti že ničkolikokrat povedali. To namreč, da želijo sicer živeti v dobri soseščini z Rusi in vsemi drugimi, da želijo z njimi celo deliti skupni gospodarski trg, da pa nikakor več ne želijo biti pod isto politično streho Kremlja.

Sovjetski voditelj se dogovarja z Američani o jedrskih arzenalih, podpisuje z njimi sporazume o postopnem zmanjševanju jedrske nevarnosti. Mihail Gorbačov odgovarja za to, da ostajajo ti smrtonosni arzenali pod nadzorstvom.

Nenadna odcepitev ene od zveznih republik, množični neredi v kakšnem večjem območju velikanske države, splošna stavka velikih razsežnosti in vse podobne oblike izrednih razmer lahko zares ustvarijo položaj, ko vrhovni poveljnik oboroženih sil ne bo več obvladoval svojih arzenalov. V malce bolj dramatični enačici državljanske vojne bi se nujno moralo zgoditi tudi to, da bi vsaj ena od konfliktnih strani razpolagala z jedrskim orožjem ter ga morda celo uporabila. Sovjetska apokalipsa je v dometu resničnega, ne pozabimo tega.

George Bush, François Mitterrand, Helmut Kohl in drugi vodilni zahodni politiki se očitno dodobra zavedajo te apokaliptične nevarnosti, ki grozi s sovjetskih tal v primeru, če bi Mihailu Gorbačovu spolznila oblast iz rok. Zato ga podpirajo. Tudi v ohranjanju imperija.

Kako pa doseči, da agonija imperija ne bi zapeljala v razpad centralne oblasti, hkrati pa to, da ta ista oblast ne bi (več) delala nasilja nad tistimi, ki so odločeni zapustiti sovjetsko federacijo?

Gorbačov vsekakor doslej ni bil politik nasilja. Prej nasprotno. Prej bi mu lahko očitali, da vse preveč cinca, preden se za kaj odloči, da zgublja čas za prepotrebne reforme, s tem pa poglablja večkratno krizo.

Prav v vsesplošni krizi, ki nenehno poglablja tudi mednacionalne konflikte, se pospešuje razpadanje imperija. Vsak očita drugemu, da mu je kriv za to, da slabo živi, vsak išče rešitve zase, za svojo republiko ali celo za svoje mesto.

Gorbačov in Ševardnadze sta s svojo politiko maksimalnih koncesij Zahodu oropala generale nekdanjega bleska. In oblasti. Sto tisoči oficirjev delijo bedo in pomanjkanje, ki pesti vso Sovjetsko zvezo. Tisti elitni, ki so še včeraj razmeroma lepo živeli v Vzhodni Nemčiji, na Madžarskem ali Češkoslovaškem, tisti so zdaj po vrnitvi dobesedno na cesti. Vojake in oficirje zmerjajo vsevprek, ne samo Litovci in Latvijci in Gruzinci in Armenci. Tu so okupatorji, tam fašisti.

V Pribaltiku že dolga tri leta traja živčna vojna med sovjetsko (okupacijsko) armado in domačim prebivalstvom. Nič čudnega ni, če oficirji samo čakajo na povelje, ki bi jim omogočilo, da se vsaj deloma maščujejo za vse izzive. Pod čedalje hujšim pritiskom vojaško-policijsko-partijskega kompleksa je moral (moral?) prezident le popustiti: zdaj je z ukazom oficirjem dovolil, da uporabijo orožje, če so v nevarnosti, zdaj je nepokorne puntarje pozval na spoštovanje zvezne ustave – z vsem tem pa je odprl vrata tudi temu, kar se je zgodilo v Vilniusu. Oficirji so vse to razumeli kot vnaprejšnji odpustek za maščevanje. In maščevali so se.

Gorbačov je izkazoval najvišje spoštovanje poljskemu »rešitelju« Wojciechu Jaruzelskemu. Ali zdaj ne posega po njegovih metodah, ko tvega tudi uporabo sile za to, da bi morda preprečil vsesplošen kaos in nasilje?

Pugo: »Center« ni ukazal vojaške akcije Jazov: Armada spoštuje zakone ZSSR

Sovjetski notranji minister pravi, da so v Litvi »razmere pod nadzorom« in da ni bilo kršitve ustave – Obrambni minister trdi, da je komandant garnizije v Vilniusu ravnal po pravilih službe

OD NAŠEGA DOPISNIKA

MOSKVA, 14. januarja – Notranji minister ZSSR Boris Pugo je poslancem vrhovnega sovjeta ZSSR nedvoumno zatrdil, da »center« ni izdal nikakršnega ukaza za vojaško akcijo v Litvi. Na poslanska vprašanja je lakonično odgovarjal tudi obrambni minister Dmitrij Jazov, ki je dejal, da armada spoštuje zakone ZSSR. Mihail Gorbačov je govoril o formiranju novega kabineta ministrov. Šef kabineta je postal 53-letni finančni minister Valentin Pavlov.

Z oceno dogodkov v Litvi je poslance seznanil notranji minister Boris Pugo. Dejal je, da so »razmere pod nadzorom« in da ni bilo kršitve ustave. Na dodatna vprašanja, od kod npr. armadi pravica, da na zahteve samozvanega komiteja narodne rešitve intervenira proti zakonito izvoljenemu parlamentu republike, ni mogel navesti nobenega zakona, na podlagi katerega bi lahko posebne enote začele vojaško akcijo ali t. i. proces »vračanja partijske lastnine«. Dejal pa je, da legitimnost za takšna dejanja leži v sklepih 3. Kongresa narodnih poslancev ZSSR, ki ne priznava razglasitve litovske neodvisnosti. Opozoril je še, da litovsko vodstvo ni moglo zagotoviti reda in da je grozilo še večje zlo.

Na vprašanje, kdo je ukazal akcijo, bodisi Gorbačov bodisi Jazov, je obrambni minister Jazov dejal, da je tako ukrepal komandant garnizona v Vilniusu, ki da je ravnal skladno s statutom in pravili službe. Deputati so sicer menili, da bi sporna vprašanja partijske lastnine moralo urejati sodišče in ne tanki. Na vprašanje, v kolikšni meri je v samozvanem komiteju narodne rešitve zastopano prebivalstvo, minister Pugo ni odgovoril, dejal pa je, da je treba upoštevati, da so bile razmere težke. Ko je pisatelj Kugultinov predlagal, da parlament sprejme sklep o umiku armade, je Jazov dejal, da je sam že izdal ukaz, da se orožje več ne uporablja in da se armada vrne v vojašnice. Na poslansko vprašanje, ali ve za zakon Ruske federacije, ki prepoveduje uporabo armade pri reševanju mednacionalnih konfliktov, je Dmitrij Jazov trdo odvrnil, da zakonov Rusije ne bere in da armada izpolnjuje zakone ZSSR. Sledilo je ploskanje poslancev.

Potem so z večino glasov sklenili, da prekinejo razpravo o litovskih dogodkih, in sicer do vrnitve posebne komisije sveta federacije, ki je v nedeljo iz Minska odpotovala v Litvo in se je doslej že sestala s predstavniki parlamenta, samozvanega komiteja narodne rešitve in vojaškim poveljstvom v Vilniusu. Na popoldanskem zasedanju je govoril Mihail Gorbačov, in sicer o formiranju novega kabineta ministrov. Parlament je sprejel njegov predlog in Valentina Pavlova potrdil za premiera ZSSR. 53-letni Pavlov je bil doslej finančni minister in je veljal za tesnega sodelavca Nikolaja Rižkova.

Tragični dogodki v Litvi odmevajo v večjih sovjetskih mestih. Na plenumu poslanskega bloka Demokratična Rusija so med drugim za sredo napovedali splošno politično stavko na ozemlju Ruske federacije, z zahtevo za odstop Mihaila Gorbačova. Hkrati pozivajo k sklicu izrednega zasedanja vrhovnega sovjeta Ruske federacije. Akcije protesta so bile tudi v Leningradu, Kišinjovu, Minsku, Bakuju, Harkovu. Ob tem ne gre prezreti izjave polkovnika Petrušenka, znanega po svojih konservativnih pogledih. V razgovoru z novinarji je namreč dejal, da je »Landsbergis dobil, kar je hotel«, da novinarji izkrivljamo pravo sliko dogodkov, tujim državam pa sporoča, naj se ne vmešavajo v sovjetske notranje zadeve.

MIHA LAMPREHT

Telegrami podpore, protestna zborovanja

Ob sovjetskem posegu v Litvi so se oglasile tudi številne slovenske stranke in druge družbene organizacije, ki vse skupaj obsojajo uporabo sile pri reševanju konfliktov in izražajo solidarnost z Litvo in drugima dvema baltskima državama, katerima grozi podobna nevarnost. Takšno solidarnostno izjavo je med prvimi poslalo Društvo slovenskih pisateljev, pa tudi Organizacija klubov OZN za Slovenijo. Stranka demokratične prenove poleg tega sklicuje mirovni shod proti vsem oblikam nasilja, ki bo v torek 15. januarja ob 17. uri na Trgu revolucije, socialistična stranka daje pobudo skupščini in vladi Republike Slovenije, naj pri srednjeevropskih državah sprožita pobudo za takojšnje priznanje suverenosti pribaltskih držav, socialdemokratska unija Slovenije poziva republiško vlado, naj protestira pri vladi Sovjetske zveze zaradi vojaške intervencije v Litvi, Rdeči križ Slovenije ponuja materialno pomoč za ublažitev socialnih stisk litovskega naroda, liberalno-demokratska stranka pa najbolj jasno med vsemi poudarja, da so vzporednice med Slovenijo (Jugoslavijo) in Litvo (ZSSR) površne in »nategnjene na napačno kopito«, obenem pa konkretno predlaga slovenski skupščini, naj ponudi vso pomoč legalni litovski vladi in preganjanim državljanom. Protestno zborovanje bo danes ob 17. uri na Trgu svobode v Mariboru.

BOH !!!
Demilitarizeti
zonu
BALTIJA!

PROTESTI NE PONEHAJO – Na demonstracijah v Rigi zahtevajo odhod sovjetske vojske.

ODMEVI NA VOJAŠKI POSEG V LITVI

Od nemške osuplosti do kitajske podpore

OD NAŠIH DOPISNIKOV

Poseg sovjetske vojske v Litvi je močno odjeknil v vseh zahodnih državah, še posebej pa v tistih – in v tem je svojevrstna ironija – ki so sovjetsko centralno oblast od marca lani, ko se je spor z Litvo začel, najbolj podpirale. Silovitost nekaterih reakcij, ki jih v nadaljevanju navajamo, je kar nekako presenetljiva.

Gorbačov se je uštel

Gorbačovov račun, po katerem naj bi se Zahod v tem trenutku bolj ukvarjal z zalivsko krizo kot z litovskimi dogodki se glede na akcije na sedežu Evropske skupnosti, zvezah Nato in v prestolnicah članic obeh organizacij kaže kot napačen. Politični komite Nata, v okviru katerega zasedajo stalni predstavniki članic pri bruseljskem sedežu, nadaljuje izredno zasedanje v zvezi s sovjetsko vojaško intervencijo v Pribaltiku. Prav tako so se izredno sešli tudi zunanji ministri Evropske skupnosti, ki razpravljajo ne le o bližajoči se odločilni uri za zasuk v zalivski krizi, temveč tudi o litovskih dogodkih in v tem kontekstu tudi o dogovorjeni 1,5 milijarde dolarjev pomoči, ki jo Sovjetski zvezi še niso dokončno odobrili.

Predsednik evropske komisije Jacques Delors in komisar za odnose s tujino Frans Andriessen sta se davi sešla s sovjetskim veleposlanikom v Bruslju in mu neposredno izrazila zaskrbljenost zaradi razvoja dogodkov v Litvi in mu predočila možnost, da Moskva oziroma Gorbačov, če se stvari v Litvi ne bodo zasukale drugače, ostaneta brez obljubljene – in težko pričakovane – bruseljske pomoči.

Zaseda krizni štab

Nemčija, ki je bila spričo sovjetskega vojaškega posega v Pribaltiku sprva le neprijetno presenečena, je sedaj, ko je zvedela za žrtve sovjetskih operacij v Vilni in Kaunasu, osupla. »Medtem ko je bila nedeljena pozornost svetovne javnosti usmerjena h konfliktu v Zalivu, kjer se pravkar odvija zadnji poskus, da bi preprečili vojno, se je prelivanje krvi nepričakovano začelo na povsem drugi krizni točki, v Pribaltiku,« je ta okvir danes opisal komentator nemškega radia.

Bonska vlada seveda podpira svarilo, ki so ga včeraj izrekli na račun SZ na sedežu Evropske skupnosti. V Bonnu zaradi nepreglednega položaja ostajajo previdni, vendar pa so že sporočili, da je dogajanje v Pribaltiku povod za resno »zaskrbljenost«. Predstavnik bonskega zunanjega ministrstva je danes sporočil, da je minister Genscher že sestavil krizni štab, ki spremlja dogajanje, že sinoči pa so v ministrstvo poklicali tudi sovjetskega veleposlanika Terehova.

Za enotnost sovjetske države

Če je mogoče reči, da je Zahod v času evforičnega zaupanja v demokratične namere in sposobnosti Gorbačova pripeljati Sovjetsko zvezo po mirni poti v »skupni evropski dom«, vodil nekakšno Realpolitik molčečnosti, je za Italijo to veljalo še dvakrat bolj. Nekaj elementov (na primer enotna in centralizirana država, toda tudi »tradicionalni prijateljski odnosi«, in še nepozabljene tesne zveze komunistov z Moskvo) so spravili na isti imenovalec različne politične sile: zunanji minister De Michelis in premier Andreotti sta se zavzemala za polno podporo Gorbačovu, ko se je soočal z baltskimi »separatisti« iz pragmatičnih, realpolitičnih vzrokov, masovna levica je kot začarana, ko sliši ime Gorbačov, javno mnenje je v splošnem razpoloženo proti »potezam razbijanja Sovjetske zveze«; z drugimi besedami, mnogo manj kot drugje na Zahodu, so v Italiji pripravljeni podpreti ali vsaj razumeti litovsko stvar. Povodi so nekako izgubljeni v vijugah zgodovine, ki nikogar ne zanima več. Italijani so bili, vsaj po dosedanjih znamenjih, pripravljeni boriti se za enotnost sovjetske države do zadnjega Litovca.

Brez posebne kritike

Predsednik ZDA George Bush je obsodil vojaški poseg SZ v Litvi rekoč, da ni »nobenega opravičila za uporabo sile«. Toda ameriški predsednik se je hkrati vzdržal izjav o kakršnihkoli ukrepih ZDA zoper Moskvo zaradi njenih nasilnih ukrepov v Litvi. »Obsojamo ta dejanja, ki bodo vplivala na naše odnose,« je dejal Bush.

ZDA uradno torej obžalujejo, obsojajo sovjetske poteze, ki so povzročile litovsko tragedijo, vendar za zdaj dlje od teh izjav ne bodo šle. Gorbačov je bil ves čas do sedaj (edina) karta, na katero je stavila Bushova administracija. Zaradi tega je – nikar ne pozabimo – litovski predsednik Landsbergis pred dobrim mesecem odšel praznih rok iz Washingtona. Namesto tega pa je bilo hkrati zunanjemu ministru SZ Ševardnadzeju bržkone namignjeno, da ZDA ne bodo pretirano vtikale svojega nosu v to, kako Moskva ureja notranje odnose. Moskva je medtem tudi odločno podprla mednarodno koalicijo v zalivskem območju, vmes pa je brez kake večje kritike z Zahoda, začela izvajati »predsedniška pooblastila« v Pribaltiku in drugod.

Sodelovati z Američani

Britanska vlada je nasilje v Vilniusu odločno obsodila in britanski zunanji minister Hurd je že v nedeljo dejal, da je zdaj treba ponovno oceniti upravičenost pomoči Sovjetski zvezi. Dnevnik The Times pa v komentarju zahteva, da je treba vso pomoč ustaviti in to celo v tranzitu. V današnjem radijskem intervjuju za BBC pa je britanski zunanji minister Hurd v zvezi s tem dejal: »Skrbno in podrobno bomo morali premisliti, kako bomo to ocenjevali in kako naj bi to storili. Prepričan sem, da bi morali delati z Američani in zato je potrebna tudi akcija v Washingtonu«.

Na vprašanje, ali bi radi videli, da bi Zahod uvedel finančne sankcije proti Sovjetski zvezi, pa je minister Hurd izjavil: »Ne vidim, kako bi lahko nadaljevali s programi pomoči za reforme v SZ, o čemer smo se sporazumeli v Rimu in kar pripravljamo, če je SZ obrnila hrbet Zahodu ter idejam o reformah in se potegnila nazaj v svojo stalinistično školjko. Ne pravim, da se je to zagotovo in dokončno zgodilo, ker upam, da se ni. Upam tudi, da bo to, kar bomo na Zahodu ta teden rekli in storili, pomagalo prepričati Gorbačova in druge na oblasti v SZ, da ne smejo v to slepo ulico.«

Novinar BBC je tudi vprašal, če smo zdaj v istem položaju kot leta 1956, ko je SZ izrabila okrilje velikih dogodkov na Bližnjem Vzhodu za zatiranje drugod. Minister Hurd je odgovoril: »Iz telegramov, ki sem jih dobil iz Moskve, mi ni še jasno, do katere mere so odločitve v Litvi in morda drugih baltskih republikah tudi odločitve centra v Moskvi in do katere mere so to odločitve lokalnih poveljnikov. Ne vemo in ne moremo biti še prepričani, ali gre za skupno in absolutno sovjetsko politiko ali pa za serijo zatiralnih zmot. V vsakem primeru moramo vse skupaj oceniti kot zelo resno.«

Nesprejemljivo argumentiranje

To, kar je storila Rdeča armada v Litvi, je – pa naj se to sliši še tako cinično – več kot pobijanje neoboroženih ljudi, ki so želeli braniti svojo demokratično izvoljeno predstavništvo, komentira dunajski Die Presse. Rdeča armada je namreč uničila zaupanje, ki je po padcu komunističnih diktatur začelo nastajati na temelju pariške listine KVSE, zaupanje v to, da se vsaj v Evropi ne bo uporabilo vojaško silo. Komentator se prav tako zoperstavi argumentu, po katerem naj bi sovjetska armada 1956 na Madžarskem ter 1968 na Češkoslovaškem s krvavimi metodami »spametovala« podjarmljene narode, da pa je tokrat šlo za del Sovjetske zveze. Tovrstno argumentiranje naj bi bilo nesprejemljivo iz treh razlogov. Prvič zato, ker so bili Litovci vključeni v sovjetsko cesarstvo tako kot so bili vključeni Poljaki, Madžari, Čehi ter Slovaki; drugič zato, ker je litovsko gibanje Sajudis zmagalo na demokratičnih volitvah, kar pomeni, da je litovska vlada najmanj tako legitimna, kot je bila Madžarska 1956 in Češkoslovaška 1968; tretjič pa zato, ker baltske vlade stremijo po suverenosti, ki ni naperjena proti Moskvi in so celo zadržale pritisk svojih sonarodnjakov v smeri uresničitve že deklarirane neodvisnosti, zato da bi do tega prišlo na urejen način.

Brez uradnega odmeva

Kljub sinočnji mirni noči v Vilniusu, kar daje upanje, da se oboroženi poseg vojske, ki je že terjal človeška življenja, ne bo nadaljeval, je najnovejši preobrat politike Mihaila Gorbačova spravil uradne francoske kroge v dokajšnjo zadrego. Pariz je – skupaj z Bonnom – sovjetskemu voditelju omogočal polno politično in gospodarsko pomoč, kajti Mihail Gorbačov velja za glavnega arhitekta reformnih procesov, ki so zajeli Vzhod in pretrgali več kot štiridesetletno ideološko konfrontacijo na naši celini.

Prav zato so novice o nasilju v Vilniusu trpko odjeknile med Francozi in prav zato se je Pariz – znova skupaj z Bonnom – podvizal s pozivom Mihailu Gorbačovu, naj ukaže ustavitev vojaškega posega in naredi vse za obnovitev dialoga z demokratično izvoljenimi predstavniki baltskih držav. A vtis o zadregi in celo inertnosti uradnih političnih krogov ostaja, kajti konec lanskega aprila sta François Mitterrand in Helmut Kohl poslala Vytautasu Landsbergisu pismo, Mihailu Gorbačovu pa kopijo, v katerem sta potrdila pravico litvanskega ljudstva do suverenosti. Toda sobotni dramatični poziv litvanskega predsednika, ki je po francoskem radiju zatrdil, da gre za vojno Sovjetske zveze proti Litvi in pozval Zahod na pomoč, je ostal brez uradnega odmeva. Očitno še ni čas, da bi zasluge Gorbačova za demokratizacijo Vzhodne Evrope (in navsezadnje tudi zavoljo reformnih poskusov v Sovjetski zvezi) postavili pod vprašaj, razmislili o upočasnitvi programa gospodarske pomoči, ali o drugih oblikah pritiska na Kremelj.

Kako je umrla demokracija

»Opozarjamo vse narode, da se v tem trenutku, ko svet vznemirjeno pričakuje vojno v Perzijskem zalivu, v Litvi še ni končala druga svetovna vojna. Opozarjamo, da se na Vzhodu obnavlja stalinizem, kar je nevarnost za vse narode sveta. V noči s sobote na nedeljo smo v Vilniusu dobili dokaz, da se nekaznovani zločin lahko ponovi. Naj svet vidi, kako v prestolnici Litve umira tista demokracija, ki se je rodila v starih Atenah,« je za poljski radio dejal zunanji minister Litve Algirdas Saudargas, ki je že nekaj dni v Varšavi. Adam Michnik, glavni urednik Gazete wyborcze, je v uvodniku, v katerem poziva Poljake k solidarnosti z osvobodilnim bojem litovskega naroda, zapisal, da gre za »še eno akcijo pancerkomunizma«. »Mi Poljaki še kako dobro poznamo spopad slabih in nemočnih z do zob oboroženimi silaki, poznamo dramatičnost boja osamljenih, ki jih obkroža molk velikanov tega sveta«, je zapisala Michnik in dodal, da narod, ki tepta drugi narod, ne more biti svoboden, zato bi smrt litovske svobode pomenila konec vere v svobodo ruskega naroda«.

Peking: Do konca z Gorbačovom

Politična kriza v Litvi je za uradni Peking zaplet, ki bi utegnil dobiti večstranski razplet. Ne glede na razvoj dogodkov bodo imeli zapleti v ZSSR tako neposreden kot posreden vpliv na Kitajsko, zato je razumljiva napetost, s katero jih tukajšnje vodstvo spremlja. Kitajska predpostavka št. 1 je, da za celo vojaško operacijo stoji sam Mihail Gorbačov, ki poskuša na primeru Litve vsiliti svojo predsedniško avtoriteto vsem potencialnim separatistično razpoloženim sovjetskim republikam. V tem primeru poskušajo uporabo orožja – ki kitajskim komunističnim voditeljem nikakor ni tuje sredstvo reševanja domačih kriz – tolmačiti kot »nujno dejanje«, katerega temeljni cilj je preprečitev popolnega razsula velikega imperija. Kitajci so pripravljeni podpreti čisto vse, kar je Kremelj do sedaj naredil in kar bi še moral narediti, ne glede na veliko število žrtev. Peking neposredno skrbi možnost osvobajanja večine sovjetskih republik, posebej muslimanskih, ki bi v primeru odcepitve od Moskve lahko služile kot zgled kakšnemu kitajskemu Xinjiangu in tamkajšnjemu islamskemu prebivalstvu pri snovanju neke nove neodvisne, srednjeazijske države. Uradni Peking je očitno pripravljen podpreti katerokoli, pa tudi najbolj krvavo potezo Gorbačova, ki bi to preprečila.

MIRJAM AĆIMOV-OBLAK, MARJAN SEDMAK; MOJCA DRČAR MURKO; BOJAN GROBOVŠEK; ALJA KOŠAK; BOŽO MAŠANOVIĆ; MITJA MERŠOL; ILIJA MARINKOVIĆ; ZORANA BAKOVIĆ

Portret pribaltskih voditeljev

VYTAUTAS LANDSBERGIS

Glasbenik na čelu države

Na zasedanju litovskega parlamenta, prvega svobodno izvoljenega večstrankarskega parlamenta te sovjetske republike po drugi svetovni vojni, 11. marca lansko leto, je bil za predsednika nekoliko presenetljivo izvoljen Vytautas Landsbergis, sicer voditelj nacionalne fronte Sajudis (ljudsko gibanje za perestrojko; vodi jo od 3. 6. 1988). Presenetljivo zato, ker je večina menila, da bodo poslanci bolj naklonjeni reformatorskemu in od Moskve odcepljenemu komunističnemu voditelju Algirdasu Brazauskasu, kar naj bi pomenilo tudi zmernejšo litovsko usmeritev do Moskve in tudi prestolnici bolj naklonjenega človeka (morda se to utegne še zgoditi?). Toda poslanci – večina med njimi je iz vrst Sajudisa, dvakrat več kot iz vrst komunistov – so se odločili za profesorja glasbe (diploma iz klavirja leta 1955, doktorat iz leta 1969, profesor na pedagoškem inštitutu v Vilniusu od leta 1978) danes 49-letnega (rojen oktobra 1932) Vytautasa Landsbergisa.

Tako ima danes edinole Litva predsednika vrhovnega sovjeta – formalno gre za predsednika države – ki ni iz vrst komunistov. To kaže tudi drugačnost položaja, v katerem so tri baltiške republike: medtem ko je Litva razglasila suverenost zdaj in takoj (šele kasneje s prehodnim obdobjem, ko so ekonomske sankcije Moskve naredile svoje), sta se Latvija in Estonija odločile za neodvisnost (beri odcepitev) z »vgrajenim« prehodnim obdobjem, kar ju že vnaprej postavlja v drugačno razmerje do Moskve. Obenem je Landsbergis politik, ki se zelo težko odloča za dialog. Morda bi Litvi prihranil veliko nevšečnosti, če bi bil bolj pogajalski tip. Vendar pa gre za človeka, ki je vsaj v eni točki odločen iti do konca: dokazati, da je bila Litva nezakonito okupirana s sporazumom Hitler-Stalin, kar daje tej nekoč samostojni baltski republiki naravno pravico do samostojnosti. In v tej zahtevi je – če že nič drugega, oziroma če je že pri vsem skupaj močno netakten – silno konsekventen in neomajen.

ANATOLIJ GORBUNOV

Od komsomolca do prenovitelja

Drugače kot Landsbergis, ki je vendarle pravi opozicijski politik, je predsednik vrhovnega sovjeta Latvije – torej predsednik Latvije – Anatolij Gorbunov komunistični voditelj za prehodno obdobje, kot bi lahko bil denimo litovski partijski šef Brazauskas. Latvijci očitno niso bili tako hrabri, da bi za voditelje postavljali predstavnike ljudske fronte, ki je na lanskih marčevskih svobodnih volitvah odnesla večino glasov. Kot že rečeno, odločili so se za politiko prehodnega obdobja, s človekom na čelu, ki mu ni mogoče očitati jastrebovske nacionalne politike, ker gre vendarle za človeka, ki ga krasi tipična moskovska komunistična kariera, s tem pa je obenem tudi dovolj velik nacionalist. Ta kombinacija je maja letos Gorbunovu tudi prinesla položaj latvijskega voditelja.

Anatolij Gorbunov, rojen leta 1941, je po izobrazbi sicer gradbeni inženir, a se ni nikoli prav dosti ukvarjal s tem poklicem. Ko je končal komsomolsko partijsko šolo, se je takoj zaposlil v partiji in kasneje postal poslanec vrhovnega sovjeta Latvije, še pred tem pa član centralnega komiteja komunistične partije Latvije. Skratka, tipična komsomolsko-partijska biografija, med katero pa se je vendarle vseskozi zavzemal za latvijsko neodvisnost, to pohodništvo skozi institucije pa mu je ob odločitvi latvijskega parlamenta, da gre v samostojnost nekoliko bolj počasi kot Litva, prinesla tudi položaj, ki ga je vse doslej dokaj uspešno in neproblematično opravljal.

DELO plus Xiks

ARNOLD RUITEL

Kontinuiteta v vrhu

Predsednik estonskega vrhovnega sovjeta je sicer po svoji karieri močno podoben latvijskemu kolegu Gorbunovu, vendar se od njega in seveda tudi od Landsbergisa razlikuje po tem, da je bil na čelu Estonije že od leta 1983, medtem ko sta omenjena soseda prišla na čelo njunih držav šele lani. Tako Estonija v bistvu vzpostavlja še globljo kontinuiteto kot Latvija, kar ji je prineslo še bolj mirne prehodne odnose z Moskvo; tudi Estonija je namreč ob razglasitvi suverenosti poudarila, da so v deklaracijo »vgradili« prehodnost. To lahko poudarimo ne glede na dejstvo, da so bile marca lani tudi v Estoniji prve svobodne povojne večstrankarske volitve z zmago ljudske fronte, čeprav ne tako prepričljivo kot v Litvi.

Sicer pa je Ruitel po izobrazbi kmet, ki se je vendarle bolj ukvarjal s svojo primarno dejavnostjo kot Gorbunov, čeprav je bila politika vseskozi v ospredju. Svojčas je bil ta 62-letni Estonec (rojen 10. maja 1928) namestnik direktorja estonskega znanstvenega instituta, leta 1969 je postal rektor kmetijske akademije, osem let kasneje pa je že bil sekretar CK KP Estonije in podpredsednik vlade, ki je nato leta 1983 postal predsednik estonskega vrhovnega sovjeta in leto kasneje, ko je postal tudi deputat vrhovnega sovjeta ZSSR, še namestnik sovjetskega predsednika vrhovnega sovjeta. Tudi danes redno sedi v svetu federacije – kot Gorbunov – kjer Landsbergisa ne boste nikoli videli . . .

DARIJAN KOŠIR

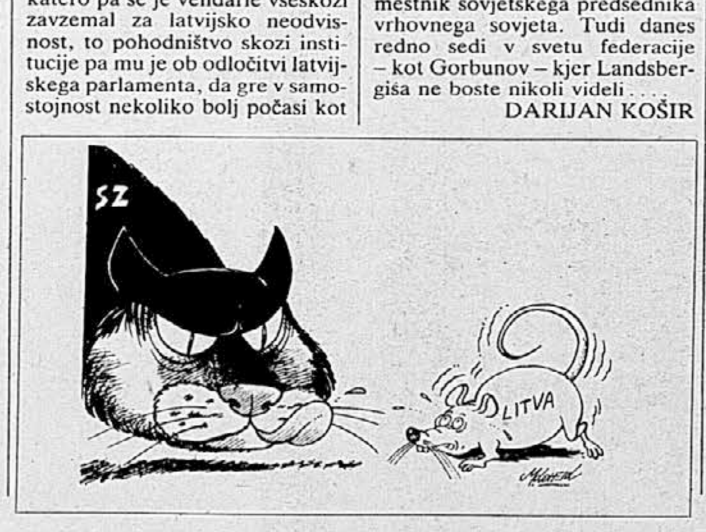

V Litvi nič novega!

Leta 1792, na predvečer druge delitve Poljske, so ruske čete pod poveljstvom Suvorova vdrle v Litvo in Poljsko (ki sta bili že več kakor dvesto let združeni v skupni državi!). Medtem, ko so ruski vojaki Poljakom še nekako prizanašali, pa so se z vso krutostjo (ki jo je Evropa takrat posebej opazuila!) znesli nad Litvo in njenim prebivalstvom. »Brez milosti v Litvi!« se je glasil strog ukaz Katarine Velike.

Vsi zvonovi vseh ruskih cerkva so takrat slovesno zvonili; namesto molitve **»Prekleta bodi Litva«**, ki so jo v Rusiji molili ob vsaki maši od 16. stoletja naprej, so nemudoma vpeljali v bogoslužje hvalnico **»Bog je kaznoval Litvo«** . . .

Litva je bila Rusom trn v peti od vsega začetka svojega obstoja in oblikovanja Litve v veliko kneževino na začetku 13. stoletja. Litovci so baltsko pleme, niso ne Slovani in ne Germani, temveč nekaj svojega. Prusi so jim bili zelo blizu. Toda slednji so v 13. stoletju klonili pod meči nemškega tevtonskega reda križarjev in bili v glavnem pobiti. Četrtina, ki je preživela, pa je bila krščena in ponemčena (ostal jim je le borbeni – pruski – značaj, ki je lasten tudi Litovcem!)

Litovci so se ubranili pred tevtonci, dvesto let so se bojevali z njimi in skupaj s Poljaki leta 1410 doživeli veličastno zmago pri Grünwaldu. Hkrati in še prej so se Litovci uspešno uprli Mongolom, ki so takrat pregazili Rusijo. Devet velikih (beri: uspešnih) bitk so bili Litovci (deloma skupaj s Poljaki) proti Mongolom (1258–1326). Potem so se povezali s Poljaki v zvezo in državo in prizadejali nastajajoči Rusiji veliko težav, osvojitev in porazov. Velika Litva in Poljska sta postavili meje onstran Kijeva in Smolenska. Leta 1610, ko je bilo v Rusiji »brezcarje«, so Litovci in Poljaki zavzeli Moskvo. Na Rdečem trgu pred cerkvijo Vasilija Blaženega stoji spomenik Mininu in Požarskemu, ki sta pregnala sovraga. Zato molitev za prekletstvo in hvalnica kazni . . .

Rusi so po letu 1792 potem ostali v Litvi. Pobili so plemstvo, pregnali katoliško duhovščino, zatirali so jezik, uvajali cirilico in nenehno dušili srdite upore kmetov, meščanov in izobražencev. Med prvo svetovno vojno je nemška vojska zasedla Litvo (1915–18). Rusi so ob umiku 200.000 Litovcev odvedli s seboj in poslali v Sibirijo. Po koncu prve velike vojne je Litva med Nemci, sovjetsko Rusijo in med Poljsko. Iz tega krvavega mlina se je rodila samostojna država, stari sen vseh Litovcev, vendar okrnjena za prestolnico Vilnius, ki so si jo prisvojili Poljaki.

Tik pred drugo svetovno vojno je bila Litva priča propada Poljske in je imela že podpisan sporazum (za protektorat) s Hitlerjem. A dan pred nemškim vkorakanjem je Hitler pristal na Stalinovo zahtevo, da bodi Litva v sovjetski interesni sferi (Stalin mu je v zameno odstopil dele Poljske, ki naj bi jih po prejšnjem dogovoru dobil). Poldrugi mesec (10. okt. 1939) po začetku 2. svetovne vojne je morala Litva sprejeti sovjetske garnizije, a formalno je ohranila samostojnost. Rusi, ki so si vzeli vzhodni del takratne Poljske, so Litvi velikodušno vrnili Vilnius. Prihodnje poletje pa so vkorakale sovjetske čete v Litvo, vrgle zakonito vlado in postavile rdečo (27. jul. 1940). Nekaj dni kasneje je rdeča vlada prosila za sprejem v Sovjetsko zvezo. Sledila je (1941) nemška okupacija, ki je pobrala mnogo litovskih življenj. Potem je nastopil boj za osvoboditev, ki je trajal od julija 1944 do januarja 1945. Dežela je bila uničena, pomendrana, požgana. Osvoboditelji (sovjetska armada) so stotisoče, »sumljivih« odvedli v Sibirijo. Potem je (1947) pritisnila kolektivizacija; Litovci so odgovorili z uporom (1952), ki je pobral cvet kmetov. Začelo se je naseljevanje ruskih kmetov . . .

In po vsem tem . . . Litovcev je na svetu 3.570.000, od tega jih je bilo leta 1985 v Sovjetski zvezi 2.985.000 (2.712.000 v Litvi) ostali pa so raztreseni po vsem svetu; še največ jih je v ZDA (330.000). V Litvi je danes 1.258.000 prebivalcev drugih narodnosti – Rusov, Belorusov – Poljakov in Židov.

MEMORO

Dolga pot nesporazumevanja

Konflikt s Pribaltikom se je vnel že poleti 1987 – Mihail Gorbačov ni prav dojel resničnega razpoloženja Estoncev, Latvijcev in Litovcev

Poleti 1987 se je začel narodnostno prebujati ves Pribaltik. Ob obletnici podpisa tajnih sporazumov med Stalinom in Hitlerjem (pakt Molotov–Ribbentrop) so v vseh treh pribaltskih republikah organizirali protestne shode ter zahtevali, da Moskva razglasi ta pakt za neveljaven. Takrat je bil Kremelj še daleč od misli, da bi sploh priznal obstoj tajnih protokolov, s katerimi sta si Hitler in Stalin razdelila vplivna območja in zaradi katerih je Rdeča armada poleti 1940 zasedla Estonijo, Latvijo in Litvo. Od takrat že vodijo v osrednjih sovjetskih medijih kampanjo proti pribaltskim seperatistom, ki da rušijo ZSSR.

Po vsem Pribaltiku so nad množicami zavladale **narodne fronte**, ki so si sprva dodatno nadevale v vzdevek »za podporo perestrojke«. Množična podpora narodnim frontam je partijskim voditeljem razkrila, da jih bo val narodnostnega prebujanja odnesel enako, kot je perestrojka odnesla njihove predhodnike – če se ne bodo postavili na čelo temu preporodniškemu gibanju. Večina njih je to tudi storila.

Zlasti vojaški krogi in njihov dnevnik Krasnaja zvezda so začeli voditi sistematično gonjo proti »separatistom« v Estoniji, Latviji in Litvi. Ozračje se je še najbolj po krivdi »centra« zastrupilo že v samem začetku emancipacijskega gibanja, pa so se v Pribaltiku nevarno začele krepiti sile, ki so zahtevale popolno neodvisnost od Sovjetske zveze, torej odcepitev.

Takrat se je na čelo tega gibanja postavila **Estonija**. Vrhovni sovjet te republike (še v stari sestavi) je 16. novembra 1988 razglasil suverenost. Republika si je z njo vzela pravico do razpolaganja nad vsemi naravnimi bogastvi, zemljo in zunanjo trgovino. Hkrati je Estonija razglasila primat republiške zakonodaje nad zvezno.

Za Mihaila Gorbačova, ki je takrat bil poleg generalnega sekretarja CK KPSZ tudi že predsednik prezidija vrhovnega sovjeta ZSSR, je napočil odločilni trenutek, ko je moral pokazati, koliko in ali sploh razume razpoloženje teh majhnih narodov, ki so se v sovjetskem imperiju počutili vse prej kot enakopravne in svobodne. Gorbačov je pokazal, da tega ne razume. V Kremlju je dal razveljaviti vse estonske ukrepe, čez televizijske zaslone pa isti večer (29. novembra 1988) bral Estoncem dolgo lekcijo o tem, da so v celoti odvisni od solidarnosti z drugimi sovjetskimi narodi in republikami, da od njih dosti več dobivajo (kupujejo), kot pa jim dajejo itd.

Estonija ni klonila. Vrhovni sovjet te republike je februarja 1989 v bistvu zavrnil »postanovljenije« iz Kremlja ter potrdil svojo republiško suverenost.

Zdaj pa so bili že temeljito spremenjeni časi. Potekala je že predvolilna kampanja za kongres ljudskih deputatov, kot si ga je omislil Gorbačov. V Pribaltiku – ne le v Estoniji – so med deputate prodrli kandidati narodnih front oziroma litovskega gibanja Sajudis. Četudi so v svojih programih že dokaj jasno zahtevale državno osamosvojitev, pa so te množične organizacije vendarle še vedno puščale odprto tudi možnost, da njihove republike ostanejo še naprej v sovjetski federaciji, če bi jo zares s temeljev prenovili, kot je to že nekaj časa obljubljal Gorbačov.

Že na otvoritvi prvega zasedanja maja 1989 pa je v Kremlju postalo jasno, da je Gorbačov pripravljen le na reforme od zgoraj navzdol, tako torej, da bi tu, na zveznih organih, opredeljevali, kaj naj bi postopoma prepustili republikam.

Estonija, Latvija in Litva so se začele povezovati. Najprej so to storile narodne fronte, potem pa še parlamenti, ki so ustanovili skupno baltsko skupščino. Zapovrstjo so odpravili vse sovjetske simbole in uveljavili svoje narodne in tradicionalne grbe in zastave. Tudi iz nazivov so odstranili vzdevka sovjetska in socialistična.

V pribaltski fronti je počasi prevzela vlogo prve violine **Litva**. Zakaj? Za razliko od obeh drugih ima na svojem ozemlju najmanj tujerodnega življa (v Latviji je okoli polovice ruskojezičnega prebivalstva, v Estoniji okoli 40 odstotkov, v Litvi pa manj kot 20 odstotkov, pri čemer so tam Poljaki največja manjšina).

Poleti 1989 so z enotno fronto tri pribaltske republike dosegle, da so v Moskvi le priznali ne samo obstoj tajnih protokolov Molotov–Ribbentrop, marveč da so tudi obsodili stalinsko aneksionistično politiko.

To je Pribaltijcem dalo formalno pravno podlago za nadaljnjo emancipacijo.

Jeseni 1989 se je začela litovska KP pripravljati na odcepitev od vsesovjetske partije. Decembra je popularni voditelj Algirdas Brazauskas tudi izpeljal to secesijo. Na istem kongresu pa se je sredi noči ustanovila ločena prosovjetska KP. Njeno vodstvo je prevzel Vladimir Šved. Poleg ruskojezičnega prebivalstva so se ji pridružili tudi Poljaki. Moskva je dobila v roke nadvse pripravnega motilca miru in reda. Litovski Poljaki vztrajno zahtevajo zase avtonomijo in ker jih iz Kremlja pri tem pridno podpihujejo, je vsa igra na zunaj kar se da »demokratična«.

»Center« je v bistvu pomagal pripravljati v Pribaltiku takšno ozračje, v katerem so na volitvah dobile večino ne samo narodne fronte, marveč tudi tisti njihovi kandidatje, ki so se javno zavzemali za oklic državne neodvisnosti. Vytautas Landsbergis že kot voditelj Sajudisa ni skrival svojih namenov: Litva mora ponovno dobiti državno suverenost in neodvisnost, gospodarsko pa naj bi se še naprej tesno povezovala s sovjetskim skupnim trgom.

Ko ga je vrhovni sovjet v Vilniusu februarja lani izvolil za svojega predsednika, je bilo jasno, kam gre nadaljnja pot: Mihailu Gorbačovu je v brk pomolil slovesni oklic Litve za neodvisno državo.

Kolegi v Latviji in Estoniji so Landsbergisu prepustili vlogo jurišnika na sovjetsko trdnjavo, sami pa se odločili za postopno pot do enakega cilja.

Kremelj je jastrebe v Vilniusu kaznoval z gospodarsko blokado. To je že hudo razgreto ozračje dodatno napolnilo s pravim sovraštvom. Zdaj se je šele začela organizirano upirati ruskojezična manjšina. »Interfronti« v vseh treh pribaltskih republikah so preko svojih deputatov v Moskvi ob vsaki priložnosti zahtevali, da »center« nekaj ukrene v njihovo zaščito. Zdaj so se čutili diskriminirane zaradi zakonov o jeziku, zdaj zaradi zakonov o državljanstvu. Tudi na drugi strani ni manjkalo nestrpnosti in izzivanja ruskojezičnih prišlekov.

Prav poseben vidik v tej vojni živcev je vojaški. Pribaltijci že dolgo zmerjajo sovjetsko armado za okupacijsko in na vseh mogočih zborovanjih zahtevajo njen umik. Upravni organi v teh republikah ne dajejo dovoljenj za stalno naselitev družin sovjetskih oficirjev. Ko pa iz bivše NDR, iz Madžarske in Češkoslovaške prihajajo vedno novi desettisoči oficirjev nazaj domov, ko jih razmeščajo tudi v enote v Vilniusu, Rigi in drugod, takrat to še dodatno draži nacionalno že tako razdražene Litovce.

Vse tri pribaltske republike (pa tudi Gruzija in Armenija, po svoje še Ukrajina) so prevzele v svojo pristojnost rekrutacijo vojakov. Landsbergis je najavil ustanavljanje lastne litovske garde za zaščito republike. Prezident je vse te ukrepe razglasil za neveljavne, generalom pa očitno dovolil, da prevzamejo nabor vojakov v svoje roke.

ANTON RUPNIK

DAMIJAN SLABE

Pet minut pred dvanajsto

Odštevanje se je začelo in do včeraj skoraj nemogoče kaj lahko postane zelo mogoče – skoraj nujno. Z ultimati je pač tako; najprej so videti past za nasprotnika, zelo hitro pa se lahko spremenijo tudi v past za tistega, ki jo nastavlja. Ameriški predsednik George Bush je tako spreten politik, da je to moral vedeti. Vprašanje, ki si ga tik pred za ves svet usodno odločitvijo verjetno zastavljajo mnogi, bi bilo torej treba zastaviti nekako tako: je Bush tvegal načrtno (torej tudi zato, da bi izkoristil sovjetsko nemoč in okrepil ameriško prisotnost v Zalivu) ali pa je Huseinova »neustrašnost« tudi njega presenetila?

Če bi se pri iskanju odgovora skušali malce zlobno opreti na tisto ameriško tehnološko, informacijsko, vojaško, politično in tudi siceršnjo (vohunsko) premoč, na katero se pred izbruhom vojne tako radi sklicujejo v Washingtonu, potem bi pač morali ugotoviti, da so imeli prav tisti, ki so napoved ameriškega ultimata Iraku sprejeli s precejšnjo zadržanostjo. Opozarjali so namreč, da taki ultimati, še posebej če so povezani z doslednim zavračanjem kakršnihkoli kompromisnih rešitev, preveč ožijo prostor nujnemu dogovarjanju. Samo najbolj ortodoksni so bili namreč v iraški zasedbi Kuvajta pripravljeni videti le flagrantno kršitev dogovorjene mednarodne ureditve, ne pa tudi objektivnih okoliščinah, ki so se z umikom oziroma z začetkom medenih tednov med velesilama zaostrile v številnih in ne le v zalivskem kriznem žarišču.

Mar Bush tega resnično ni vedel, ali pa le ni hotel vedeti? Pravega odgovora na to vprašanje verjetno ne bomo izvedeli nikoli. Lahko se le čudimo, hkrati pa intenzivno razmišljamo, zakaj se je na primer dvanajsterica po dokončnem polomu ženevskih pogajanj med Bakerjem in Azizom (med ZDA in Irakom neposredno) tako vneto zagnala na svojo pest reševati zalivski spor in oblikovati svoje deklaracije, ki naj bi jih zunanji ministri še danes izročili arabskim državam in voditelju PLO Jaserju Arafatu.

Intenzivno diplomatsko brenčanje tik pred zdajci namreč ne more biti le taktika. To je skoraj nemogoče verjeti. Bolj verjetno gre za spoznanje, da Huseina ne bo mogoče zastrašiti, da je bila dosedanja taktika napačna, in da izključujoča si ameriška in iraška stališča, v katera sta s svojo brezkompromisnostjo zabredla tako Bush kot Husein, očitno vodijo v slepo ulico, ki jo bo slej ali prej na svoji koži občutil tudi ves razviti svet. Tej slepi ulici pa bi z malce pretiravanja lahko rekli tudi »pohabljeni multipolarizem«. Pohabljen zato, ker utegne zaradi ameriških interesov in zaradi ameriške nepripravljenosti, da bi probleme sveta rešili globalno (ne pa le s politiko »korenčka in palice«), pustiti prehude posledice.

Takih posledic si po morebitnem (zdaj že zelo verjetnem) vojaškem spopadu v Zalivu ni težko zamisliti. Prepad med Arabci – tistimi, ki bodo sodelovali z zahodnimi silami, in onimi, ki bodo ostali na strani Iraka, se bo nujno poglobil. Poglobile se bodo razlike med tistimi razvitimi, ki sedaj složno vojaško nastopajo predvsem pod zastavo OZN in manj pod ameriško, še zlasti pa se bodo razlike pokazale med tistimi velesilami (Kitajska na primer), ki so zdaj dale soglasje za morebitni napad iz povsem tretjih interesov. Najbolj skeptični celo napovedujejo, da se utegne pri razvozlavanju iraškega problema po končanem spopadu precej skaliti tudi do zdaj medeno ozračje med Moskvo in Washingtonom. Pa ne samo zaradi tega, kar se te dni dogaja znotraj Sovjetske zveze.

Čeprav so taka razmišljanja za zdaj bolj ali manj ugibanja, saj nihče ne more predvideti, kako se bo zalivski obračun vojaško zapletal ali razpletal, je vendarle že mogoče reči, da negotovost, ki se je večina boji tudi v primeru, če bo vojaška zmaga nad Irakom neverjetno hitra in gladka, odsevajo tudi zahteve ameriškemu predsedniku, naj še pred napadom jasno pove, kako namerava zalivski klobčič razplesti po končanih bojih. To od njega zahtevajo tako ameriški kongresniki (četudi so mu dali vsa pooblastila za napad), kot zavezniki. Bush tega še ni povedal. Mar to pomeni, da še ne misli napasti?

Kaj pa, če pomeni, da ne misli povedati, ker bi to pet minut pred dvanajsto preveč zmedlo zavezniške (ne samo evropske) vrste?

Generalni sekretar Združenih narodov po vrnitvi iz Iraka ne ve, ali bo vojna

Perez de Cuellar ni »ne optimist ne pesimist« – Bilo je precej drugače kot septembra lani – Jevgenij Primakov trdi, da Sadamu Huseinu ni do vojaškega spopada in da »dobro ve, v kaj se spušča«

OD NAŠEGA POSEBNEGA POROČEVALCA

AMAN, 14. januarja – »Samo bog ve, ali bo vojna ali ne. Nisem ne optimist ne pesimist,« je dejal generalni sekretar OZN Perez de Cuellar, ko je pozno sinoči zapuščal Bagdad, kjer se je sestal z iraškim predsednikom Sadamom Huseinom. Pogovori so trajali 150 minut. De Cuellar je iz Bagdada odpotoval v Pariz, od tam pa z letalom concorde v New York, kjer je o svojem obisku poročal Varnostnemu svetu OZN.

Informacije o pogovorih s Sadamom Huseinom so za zdaj skope. Arabski diplomatski viri trdijo, da je bil nastop Pereza de Cuellarja tokrat vendarle bistveno drugačen kot na septembrskem srečanju s Tarikom Azizom v Amanu. V Bagdad je prišel z bolj prožnimi stališči, saj je očitno želel doseči nekakšen premik v pogovorih o rešitvi krize v Zalivu. Arabski viri tudi trdijo, da generalni sekretar OZN v pogovorih z iraškim predsednikom ni govoril o iraškem umiku iz Kuvajta, ampak je temo pogovora zasukal nekoliko drugače. Omenjal je kuvajtsko krizo in načine, kako naj bi uresničili resolucije Varnostnega sveta in rešili palestinski problem. Po mnenju arabskih krogov gre za napredek, ki daje nekaj upanja v prizadevanjih za preprečitev vojne.

● V Amanu se je na poti v Bagdad mudil tudi odposlanec libijskega predsednika Gadafija major Abdul Salam Džalud. Dejal je, da arabskim državam zdaj, ko so v Zalivu ameriške sile, ne preostane drugega, kot da so na strani Iraka. O sodelovanju Libije v morebitni vojni bo odločilo vodstvo države. Mednarodne sile je opozoril, da je kriza v Zalivu arabska zadeva, zato naj jo rešijo arabske države same, brez tujega vmešavanja. Povedal je tudi, da države Magreba in Francija pripravljajo mirovni načrt, ki bo predstavljen v kratkem.

V tukajšnjih krogih so prišle na dan nekatere podrobnosti o mirovnem načrtu OZN, ki ga je Perez de Cuellar ponesel s seboj v Bagdad. Tukaj trdijo, da so se z mirovnim načrtom v petih točkah strinjali tudi Američani, njegova realizacija pa je zdaj odvisna samo od tega, kaj o njem meni Sadam Husein. Ta se po informacijah, ki so na voljo, ni opredeljeval do načrta, dejal pa je, da bo rešitev krize v Zalivu odvisna zgolj od Američanov...

Ta mirovni načrt OZN naj bi uresničevali postopoma. Prvi korak naj bi opravil kar Irak sam, s tem da bi priznal vseh dvanajst resolucij Varnostnega sveta. Takoj po tem dejanju bi Varnostni svet sprejel sklep o prepovedi vsakršnega napada na Irak, ta pa bi se seveda moral začeti umikati iz Kuvajta. Hkrati z umikom bi bile ukinjene vse ekonomske blokade Iraka, vojaški nadzor pa naj bi trajal še šest mesecev. V naslednji fazi naj bi Varnostni svet sklical mednarodno konferenco o Bližnjem vzhodu, začeli pa naj bi tudi pogajanja o odstranitvi vsega orožja za množično uničevanje (kemično, biološko in jedrsko orožje) iz območja Zaliva. V Kuvajt naj bi se zatem vrnil tudi emir...

Načrt je torej sila optimističen, toda realnost je veliko bolj siva. Jaser Arafat, ki je po besedah italijanskega zunanjega ministra Giannija de Michelisa, da je ključ za rešitev krize zdaj v rokah PLO, postal ena ključnih osebnosti na Bližnjem vzhodu, ni mogel skriti slabe volje zaradi že znanih odločitev ameriškega kongresa. Ob de Cuellarjevem prihodu v Bagdad je bil prepričan, da ima generalni sekretar OZN veliko možnosti za mirno rešitev zalivskega zapleta, toda po njegovem mnenju so vse pokvarili prav Američani. »Kako je mogoče, da ameriški kongres glasuje za vojno, medtem ko je prvi mož OZN v Iraku na pomembni mirovni misiji?« se je v Bagdadu hudoval Arafat, vendar hkrati izrazil prepričanje, da vojne ne bo.

Sovjetski izvedenec za zalivska vprašanja Jevgenij Primakov, ki Sadama Huseina pozna že 21 let, je v intervjuju za ameriško televizijsko mrežo CNN izjavil, da so še možnosti za politično rešitev krize.

Primakov trdi, da Sadam Husein bržkone ne želi vojaškega spopada z ZDA in državami, ki so na ameriški strani, toda če bo položaj postal brezupen, bo izbral vojno. V primeru, ko bo imel na izbiro samo še možnost umreti takoj ali pa pasti na kolena in umreti kmalu zatem, se bo odločil za vojno, v kateri bodo izgubili vsi. Na vprašanje, ali meni, da je Sadam Husein »norec, ki bi rad postal rešitelj vseh Arabcev«, je Primakov odgovoril takole:

»Ne. To je človek izredno trdne volje. Prepričan sem, da dobro ve, v kakšno igro se spušča...« Ko bi le zares vedel...

BRANKO SOBAN

Waldheim ne gre v Bagdad

DUNAJ, 14. januarja – Avstrijski predsednik Kurt Waldheim je danes predčasno prekinil svoj obisk v sultanatu Oman ter odpotoval v jordansko prestolnico Aman.

Waldheim se je po popoldanskem srečanju z jordanskim kraljem Huseinom ter po telefonskem pogovoru z iraškim zunanjim ministrom Tarikom Azizom odločil, da se vrne na Dunaj in da ne bo obiskal Bagdada.

Waldheim se je na začetku svoje poti v petek med postankom v Kairu nepričakovano srečal z egiptovskim predsednikom Mubarakom. B. G.

Omejitev porabe bencina v Romuniji

BUKAREŠTA, 14. januarja (Tanjug) – V Romuniji bodo od jutri naprej omejili porabo bencina na 40 litrov mesečno za vsa potniška vozila. Vsaka poraba nad to količino bo dvakrat dražja.

Madžarski sanitejci prispeli v Zaliv

BUDIMPEŠTA, 14. januarja (Tanjug) – Madžarska vojaška sanitetna enota, ki šteje 37 članov, je danes prispela v Saudsko Arabijo, kjer se bo pridružila mednarodnim oboroženim silam.

HALO, AMAN! – HALO, AMAN! – HALO, AMAN!

Američani se ne selijo samo iz Iraka in Jordanije, ampak tudi iz Izraela. Tam je namreč kar 70 do sto tisoč prebivalcev z ameriškim potnim listom. Tamkajšnja ameriška ambasada je svojim državljanom priporočila odhod predvsem iz varnostnih razlogov. Tako se je v bistvu prvič v zgodovini zgodilo, da je State Department Izrael označil kot državo, kjer je potrebna previdnost...

★ ★ ★

Čeprav je iraški zunanji minister Tarik Aziz v Ženevi zavrnil pismo Georga Busha Sadamu Huseinu, je iz britanskih diplomatskih krogov prišla novica, da je Aziz vendarle spravil kopijo pisma v žep. Iraška tiskovna agencija je zanikala to vest in dodala, da so si Britanci to kratko malo izmislili...

★ ★ ★

Francoska družba Spot-Image je Iraku prodala satelitske posnetke Kuvajta in Saudske Arabije tri mesece pred zasedbo Kuvajta. Predsednik družbe Gerard Brachet je izjavil, da njegova družba prodaja tovrstne posnetke Zemljine površine po vsem svetu, predvsem v geološke in kartografske namene. Tako so v bistvu izpolnili tudi naročilo, ki je prišlo iz Bagdada...

★ ★ ★

Saudska Arabija bo poravnala 40 do 50 odstotkov stroškov, ki jih imajo Američani zaradi svojega angažmaja v Zalivu, je sporočil princ Bandar Ben Sultan po pogovorih z Jamesom Bakerjem. Američani so imeli od 2. avgusta sem že 30 milijard dolarjev stroškov, torej po šest milijard na mesec. V primeru vojne bi se ti stroški seveda krepko povečali...

SVET IN ZALIVSKA KRIZA

Diplomatom počasi popuščajo živci, obupajo pa ne

OD NAŠIH DOPISNIKOV

ŽENEVA, 14. januarja – Dva dni pred iztekom ultimata, ki ga je varnostni svet OZN postavil Iraku za umik iz Kuvajta, so možnosti za mirno rešitev zalivske krize nadvse majhne, še posebej po očitno neuspelem posredovanju generalnega sekretarja svetovne organizacije Pereza de Cuellarja v Bagdadu ter današnjem zasedanju iraškega parlamenta, ki je podprl vojaško opcijo. V tako napetem ozračju se tudi šanse nove mirovne iniciative, za kakršno se zavzema Francija, zdijo čedalje šibkejše, toda pariški politični krogi nameravajo ostati aktivni do zadnje minute in še čez.

Prvi mož svetovne organizacije, ki je francoskega predsednika Françoisa Mitterranda danes dopoldne – pred odhodom v New York, kjer bo o svojem pogovoru s Sadamom Huseinom poročal članicam varnostnega sveta – seznanil z najnovejšim razvojem položaja v Zalivu, novinarjem ni želel izjaviti ničesar drugega, kot da med obiskom v Bagdadu ni dosegel nobenega napredka.

Zunanji minister Roland Dumas je v pogovoru na francoski televiziji pomaknil črto, ki jo je Iračanom postavil George Bush. Za razliko od ameriškega predsednika, ki je zatrdil; da bi iraško sporočilo o »kontroliranem in programiranem umiku iz Kuvajta« najkasneje do jutri opolnoči ustavilo priprave na zalivsko vojno, je šef Quai d'Orsaya kot možnost za – vsaj začasno – preprečitev spopadov omenil iraško obljubo o umiku, ki bi prišla 16. januarja zjutraj ali opoldne. Novi rok je bržkone posledica francoske namere, sicer znane že nekaj dni, da v primeru neuspeha de Cuellarjeve misije, samostojno ali pa v družbi z arabskimi državami sproži pobudo v zadnjem hipu. Roland Dumas je tako v soboto odletel na nekajurni obisk v Maroko, včeraj pa je v Parizu sprejel tuniškega ministra Habida Bularesa in Egipčana Butrosa Galija, pred tem se je pogovarjal tudi z Alžircem Ahmedom Gozalijem in enim voditeljem PLO Farukom Kadumijem.

Pariško razmišljanje o mirovni iniciativi v zadnjem hipu je potrdil tudi predsednik parlamentarne zunanjepolitične komisije Michel Vauzelle, ki je na luksemburškem radiju izjavil, da bo Francija, morda v družbi z »zmernimi« arabskimi državami, torej tistimi, ki niso poslale svojih čet v mednarodni ekspedicijski korpus, stacioniran v Saudski Arabiji ali vodah Zaliva, poskusila »nekaj narediti«.

BOŽO MAŠANOVIĆ

Dvojni učinek

RIM, 14. januarja – Bombardiranje javnosti z novicami o bližajoči se vojni z Irakom je povzročilo v Italiji dvojne učinke: manifestacije za pogajanja in torej za iskanje miroljubnega izhoda so se razširile – včeraj so celo na nogometnih tekmah skandirali za mir v Zalivu – in danes so prehrambne veleblagovnice imele mnogo večji naval kot običajo. Objavili so načrt varčevanja z energijo, ki bi stopil v veljavo v primeru vojne (omejitev vožnje z avtomobili s parnimi in neparnimi dnevi, znižanje temperature v sistemih ogrevanja, manj razsvetljave na cestah), milanska borza niha; domače politične teme so se umaknile v ozadje.

Rim ni več v središču zunanjepolitičnih dogajanj, odkar je predsedstvo ES prevzel v tem polletju Luksemburg, toda zveze s sredozemskim prostorom Italiji omogočajo pritok novih informacij. Zunanji minister De Michelis je sprejel zaskrbljenega predstavnika PLO v Rimu in mu dejal, da so morda ključi rešitve v zadnjem trenutku v rokah palestinskega voditelja. če bi ta javno zahteval od Sadama Huseina, naj se umakne, bi mu odvzel enega od argumentov, na katerega se zdaj naslanja.

Tisk se je na pol pripravil na to, da vojna bo; vsi današnji naslovi poudarjajo, da je propadel poskus Združenih narodov, morebitnim evropskim pobudam ne pripisujejo skoraj nobenega pomena več. Toliko več je v člankih ugibanja o pravih motivih, ki peljejo Sadama Huseina prav na rob propada. »Ali res verjame, da bi se z izbruhom vojne arabske množice uprle korumpiranim režimom? Čeprav malo poznamo Sadama Huseina, se nam zdi, da tudi on dobro ve, da se arabske množice niso sposobne upreti. Verjetno pa misli, in v tej točki se morda niti ne moti, da bi prej ali slej določeni 'bratski' režimi padli, on pa, čeprav šibkejši, bi vendar preživel uragan kot 'heroj arabskega odpora proti Ameriki kot sopotniku cionizma'. To je verjeten račun iz obupa, kajti samo z veliko sreče se lahko reši iz vojne, ki bo prav gotovo uničevalna«, piše današnja torinska Stampa sera.

MOJCA DRČAR-MURKO

Slovenija pripravljena pomagati

LJUBLJANA, 14. januarja – Na današnjem sestanku predsednika izvršnega sveta skupščine Republike Slovenije Lojzeta Peterleta s skupino ministrov so obravnavali različne vidike v zvezi z morebitnim izbruhom vojne v Zalivu. Posamezni člani vlade so poročali o pripravljenosti služb in ukrepih na področjih, ki bi jih lahko prizadele posledice omenjene vojne. Pri tem so bila posebej izpostavljena vprašanja varnosti, preskrbe, zdravstva in energetike, poudarjeno pa je bilo tudi vprašanje političnih vidikov. Govorili so tudi o tem, da bi Slovenija ponudila zdravstveno pomoč morebitnim ranjencem. Organi za notranje zadeve v naši republiki pa v tem obdobju namenjajo še posebno pozornost odkrivanju in preprečevanju mednarodnega terorizma, je sporočil tiskovni predstavnik republiškega izvršnega sveta.

Kri za nafto?

BONN, 14. januarja – Kakih 5000 ljudi se je opoldne udeležilo pohoda pred vhod v frankfurtsko ameriško letalsko oporišče, preko katerega je v minulih tednih odšlo na Arabski polotok kakih 40 odstotkov ameriškega moštva in opreme. Tudi današnjo demonstracijo so organizirala mirovna gibanja, ki se zavzemajo za mirno reševanje konflikta v Zalivu, potekala pa je že v senci dogajanja v Pribaltiku in je zato pritegnila manj pozornosti kot včerajšnje množične mirovne demonstracije.

Demonstracije, ki se jih je v več kot 70 nemških mestih – tokrat tudi na območju nekdanje NDR – udeležilo četrt milijona ljudi, so organizirala mirovna gibanja ob podpori sindikatov. Posebej v nekaterih velikih mestih je bila udeležba nepričakovano visoka in je presenetila tako policijo kot tudi same organizatorje. Do izgredov je prišlo samo v Berlinu, kjer se je – simbolično – pet minut pred poldnevom v središču mesta zbralo kakih 30.000 ljudi in kjer je prišlo do nekaj kratkih spopadov med zakrinkanimi izgredniki in policijo. Enako število demonstrantov se je zbralo tudi v Hamburgu, po 15.000 pa jih je demonstriralo na Starem trgu v Kölnu, ki je sicer že v tradicionalnih karnevalskih barvah, in pa v Münchnu.

Demonstracije so potekale pod geslom »Pet minut pred dvanajsto je – nafta ni vredna prelivanja krvi« in so nadaljevanje akcije, ki je bila že povod za policijsko ukrepanje, potem ko je stranka zelenih nemške vojake pozvala, naj v primeru vojne dezertirajo (takšen poziv je kazniv), je policija naredila preiskavo v poslanskih prostorih stranke zelenih in sporno propagandno gradivo zaplenila. Zeleni so potem natisnili novega. Nepričakovano visoka udeležba pa je po vsej verjetnosti posledica dejstva, da morebitna vojna v Zalivu ne bo obšla Zvezne republike, ki je tokrat prvič po vojni poslala na krizno območje, to je na mejo Turčije z Irakom, svoja vojaška letala. Ob tem pa oblasti računajo na možnost, da bo tudi Zvezna republika postala cilj terorističnih napadov, ki jih je napovedal Sadam Husein.

MARJAN SEDMAK

Misli na posledice

BRUSELJ, 14. januarja – Zunanji ministri ES so se v Bruslju danes sešli na izredni sestanek, posvečen zalivski krizi, ob kateri se je ministrski svet že po prvi uri sestanka izkazal za precej resigniranega. Zunanji ministri so kljub včerajšnjim in davišnjim napovedim, da bi vendar v Bagdadu nadaljevali s samostojno misijo prepričevanja Sadama Huseina, sklenili, da posebne delegacije tja le ne bodo poslali. Sklep so sprejeli potem, ko je predsedujoči v ministrskem svetu, luksemburški zunanji minister Poos po pogovoru z generalnim sekretarjem OZN de Cuellarjem sugeriral, da bi kakršnakoli nova skupna akcija iz Bruslja verjetno bila zastonj. Sadam namreč ne kani odstopiti od znanih stališč in bi torej bruseljska misija po vsej verjetnosti bila obsojena na neuspeh.

Posamične pobude članic, ki bi vsaka po svoje kaj prispevale k zasuku na bolje, pa so v ministrskem svetu podprli. Obstaja tudi pobuda, okrog katere se niso dokončno zedinili, da bi minuto pred dvanajsto naslovili posebno zahtevo na Jaserja Arafata, ki bi morda še utegnil v Bagdadu kaj doseči.

Nekateri ministri so se danes izkazali za precej pesimistične. Izražali so prepričanje, da se vojni ne bo mogoče izogniti in da so možnosti za mirno rešitev zalivske krize iz ure v uro manjše. Diplomatske akcije so v bistvu izčrpane, odtod tudi današnji sklep dvanajsterice, da kljub včerajšnjim zagotovilom italijanskega ministra de Michelisa, da bo bruseljska »trojka« odpotovala v Bagdad, diplomatsko ne bo več ukrepala.

Iz kabineta predsednika Evropske komisije Jacquesa Delorsa, ki je še pred kratkim trdil, da je glede zalivskega razpleta v glavnem optimist, danes ni slišati nikakršnih reakcij. Vendar je iz dobro obveščenih virov zvedelo, da v komisiji menda pripravljajo različne scenarije posledic zalivske vojne na svetovno gospodarstvo.

MIRJAM AĆIMOV-OBLAK

Vojne ne bo...

PEKING, 14. januarja – Sodeč po vzdušju, ki ga zbujajo tukajšnja javna glasila in po vedenju kitajskega vodstva je uradni Peking prepričan, da vojne v Zalivu v noči od 14. na 15. januar ne bo. Novice iz Zaliva objavljajo daleč za vsemi, pa tudi obrobnimi poročili o domačih zadevah, zunanji minister Qian Qichen pa mirno končuje svojo afriško turnejo in tako s svojo flegmatičnostjo draži številne tuje opazovalce, ki od LR Kitajske kot stalne članice Varnostnega sveta OZN pričakujejo večjo navzočnost v tem odločilnem trenutku.

Razlog za takšno namerno ravnodušnost tiči ne samo v dejstvu, da morebitna vojna ne bi prizadela niti političnih niti gospodarskih kitajskih interesov. Ne meneč se za noč odločitve, želi uradni Peking prav tako pokazati, da ne priznava časovne omejitve pri razreševanju zalivske krize, določeni rok pa razlaga z nestrpnostjo ameriškega predsednika Busha. Ko se dela, kakor da zanjo noč med 14. in 15. januarjem nič ne pomeni, LR Kitajska želi opomniti svet, da slej ko prej, pa čeprav pet minut pred dvanajsto, vztraja na »mirnem razpletu« krize, za kar je, kakor izjavljajo vodilni kitajski možje, »potrebno več časa«, vendar bi se tako »izognili katastrofalnim posledicam vojne.« ZORANA BAKOVIĆ

Scenariji za morebitno vojno

»Vojna je nepredvidljivo dejanje, zato so vsakršna ugibanja samo ugibanja, kalkulacije pa kalkulacije,« pravi ameriški admiral William Crowe. Ko bo počilo, bodo dogodki ubrali svojo smer in zgodilo se bo to, kar se je dogajalo v vseh vojnah do zdaj. Za zmago bodo uporabljena vsa sredstva – tudi tista, ki jih poveljniki za zdaj ne mislijo uporabiti. Še vedno je bilo tako, in tudi zato je strah pred vojno tako velik.

Ne glede na to nepredvidljivost, ki spremlja vsake priprave na vojno, pa generali, vojaški strategi in politiki vendarle pripravljajo scenarije, načrte in možne inačice napada, ki naj bi sledil neuspešnim diplomatskim prizadevanjem za razplet krize. Že od drugega avgusta, ko je z iraško zasedbo Kuvajta izbruhnila zalivska kriza, je tako. Podrobnosti in specifika takih načrtov so seveda strogo varovana vojaška skrivnost, toda kljub vsemu imajo taki načrti svojo logiko iz katere poznavalci razmer lahko razberejo vsaj glavne poteze, ki bodo po logiki stvari značilne za vojaški obračun. Za morebitno zalivsko vojno pravijo, da bo v vsakem primeru demonstracija ameriške vojaške super tehnologije proti iraški armadi, ki je opremljena predvsem za frontalni boj – kar se je izkazalo predvsem v iraško-iranski vojni. Njene glavne značilnosti so zelo močna protiletalska obramba, veliko število tankov in za zdaj še nepreverjena, vendar velikokrat omenjana možnost uporabe raket srednjega dosega, ki so jih Iračani razvijali (posamezne dele pa tudi kupili) v sodelovanju z Brazilijo. Te rakete bi lahko nosile kemično orožje, nekateri pa že nekaj časa ugibajo, ali bi iraški diktator lahko uporabil tudi jedrsko orožje. Ker iraške rakete lahko dosežejo Izrael, in ker je iraški diktator že večkrat napovedal, da bo ob izbruhu vojne Izrael ena od prvih tarč, bi to pomenilo hitro eskalacijo spopada. Prav zaradi te nevarnosti bo ameriški napad usmerjen predvsem na iraška raketna izstrelišča, hkrati pa bodo Američani skušali z vso svojo elektronsko tehniko čim prej uničiti komunikacijske povezave med iraško armado in posameznimi izstrelišči. Vsi vojaški strokovnjaki napovedujejo, da bo napad hitro prerasel v množično ameriško bombardiranje strateških ciljev v Iraku in da bodo ameriške vojaške sile v ta namen prvič v zgodovini uporabile tudi manevrirne rakete.

Američani naj bi napadli s približno 700 letali iz oporišč v Saudski Arabiji in Turčiji, hkrati pa še z dvesto letali, ki naj bi poletela z ameriških letalonosilk v Perzijskem zalivu. Cilj bodo predvsem iraške letalske sile in njihova oporišča (teh je približno dvajset), hkrati pa, kot rečeno, tudi približno 60 raketnih izstrelišč.

Vojaški strokovnjaki predvidevajo, da ima Irak približno 400 do 500 za boj pripravljenih letal, med njimi približno 30 francoskih mirageov in 110 do 140 sovjetskih migov. Vsi so opremljeni z raketami zrak-zrak in dokaj sodobno elektroniko, tako da bi ne glede na presenečenje (nekaj že na zemlji uničenih letal) zračna bitka utegnila trajati več dni (približno tri) in da bi Američani v zračnih spopadih utegnili izgubiti precej letal. Temu prvemu obračunu naj bi sledilo množično bombardiranje vojnoindustrijskih objektov (predvsem v severnem Iraku), poveljniško-komunikacijskih središč, pa tudi večjih vojaških tarč (na primer tankovskih baz, koncentracije topništva...) in pomembnejših mostov, skladišč goriva in vodnih rezervoarjev predvsem v južnem Iraku in Kuvajtu. Cilj naj bi bilo predvsem presekanje komunikacije med glavnim južnim poveljstvom v Basri in centralnim poveljstvom iraških sil, ter ločitev tistih iraških sil, ki so v Kuvajtu, od glavnine iraške vojske. Vse inačice napada namreč predvidevajo vojaško ločitev Iraka od Kuvajta, tako da bi močne enote v Kuvajtu ostale brez oskrbe (strelivo, hrana) in tako postale lažji plen združenih zavezniških sil, ki bi napadle iz Saudske Arabije.

Ta del vojaške operacije bo po ocenah strokovnjakov najbolj kritičen. Če bo zračni napad uspešen, bo nekoliko lažje – toda večina vojaških opazovalcev opozarja na močno iraško protiletalsko obrambo, ki je opremljena s stotinami sovjetskih raket zemlja–zrak in s približno 4000 sodobnimi protiletalskimi topovi. Američani naj bi zato po nekaterih ocenah izgubili veliko letal – pravijo, da tudi do 300. Naslednji nič manjši problem bo kopenski spopad; to pa predvsem zaradi elitnih Sadamovih enot (dobro plačane in posebej izurjene Sadamove garde), ki so menda ob sedanjem razporejanju iraških vojakov še vedno v rezervi, štejejo pa približno 105 tisoč vojakov, nameščenih predvsem v okolici Bagdada in v južnih delih Iraka. Opazovalci menijo, da bodo branili predvsem Kuvajt pred napadom združenih ameriških, britanskih, francoskih in arabskih sil, ki v primerjavi s Sadamovi »specialci« ne bodo sposobne delovati tako usklajeno – predvsem zaradi svoje multinacionalne sestave.

Ameriški scenarij sicer predvideva, da bo pri obračunavanju z iraško vojsko ključnega pomena letalski spopad, ki naj bi bil končan v približno tednu dni, toda vojaški strokovnjaki vendarle menijo, da bo po tako ali drugače izvedeni zračni bitki, ki naj bi spravila na kolena Sadamovo vojsko, spopadom vendarle moral slediti tudi kopenski obračun. Tudi zato, ker bo treba dokončno eliminirati kakršnokoli možnost, da bi Husein še lahko iz obupa izstrelil kakšno raketo, napolnjeno z bakteriološkim ali kemičnim orožjem, in ker bo treba v neposrednem spopadu uničiti tudi njegove zelo močne tankovske enote. Tu pa se bo verjetno začelo tisto dolgotrajnejše vojskovanje, ki mu ni mogoče predvideti konca, in v katerem bo število žrtev hitro naraslo.

Bitka za osvoboditev Kuvajta bo namreč po vseh predvidevanjih prerasla v največjo tankovsko bitko, kar jih pomni svet. Nekateri analitiki napovedujejo, da bodo Američani hočeš nočeš morali računati z najmanj sto do dvesto uničenimi tanki in s približno toliko uničenimi oklepnimi vozili. Tisti, ki jih v morebitnem zalivskem spopadu zanimajo predvsem žrtve, so že izračunali, da bi to samo za Američane pomenilo najmanj 2000 žrtev samo v taki tankovski bitki. Generali sicer zagotavljajo, da so ameriški in zavezniški tanki veliko bolj učinkoviti od najsodobnejših iraških (predvsem sovjetski tanki T-72), da bodo imeli močno podporo helikopterjev s protitankovskimi izstrelki, da se Iračani ne morejo meriti s preostalo vrhunsko ameriško elektronsko opremo, ki jim bo med drugim omogočala tudi vojskovanje ponoči, predčasno odkrivanje iraških premikov, satelitsko vohunjenje in nenazadnje elektronsko blokiranje komunikacij med iraškimi enotami in poveljstvom – toda vse to je vendarle tehnologija, ki do zdaj še nikoli ni bila preiskušena v spopadih tako velikih razsežnosti. Navsezadnje jo utegne blokirati tako primitivna tehnologija, kot je napovedani »molotov obroč« okrog Kuvajta – betonski jarek, v katerega naj bi menda Iračani zlili nafto in jo zažgali.

V bitki za vse ali nič – in iraški diktator se tega, da bo to bitka za njegovo preživetje, zaveda, je mogoče prav vse. Celo ekološke katastrofe neslutenih razsežnosti ni mogoče izključiti. Zato opozorilo upokojenega ameriškega generala Johna Merritta, da v zgodovini ni bilo »antiseptičnih« vojn, še kako drži. Zgodovina nas to uči – in ponavadi ima prav.

DAMIJAN SLABE

URE NAPETOSTI – Ameriški vojak v Saudski Arabiji.

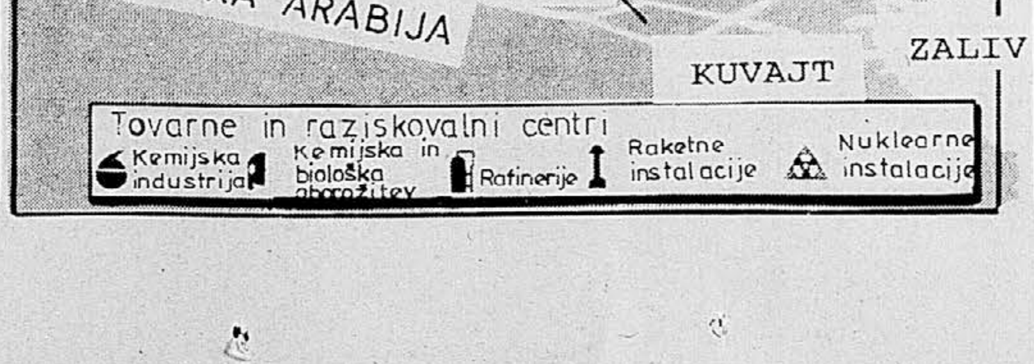

Sanitetna služba v Zalivu bo komaj kos svojim nalogam

Center za obrambne informacije: Ob napadu na Irak bi padlo do 10.000 vojakov, 35.000 pa bi bilo ranjenih

Strokovnjaki za obrambo v Washingtonu sodijo, da utegnejo imeti Združene države v zalivski vojni do 45.000 žrtev in da bodo sicer zelo močne zdravstvene ustanove v Ameriki težko kos dotoku ranjencev.

Skoraj vsi se strinjajo v mnenju, da bodo žrtve izredno velike, posebno zaradi kemičnega orožja, s katerim razpolaga Irak, čeprav se razlikujejo v ocenah, koliko ameriških vojakov bo ubitih ali ranjenih v vojni za izgon Iraka iz Kuvajta.

Center za obrambne informacije (CDI) sodi, da bi lahko ob ameriškem napadu na Irak padlo do 10.000 vojakov, 35.000 bi jih bilo ranjenih, okrog 1000 pa pogrešanih, kar se primerja s približno 50.000 ameriškimi žrtvami v več kot desetih letih bojevanja v Vietnamu.

Pentagon je pripravil ob Zalivu veliko omrežje zdravstvenih postaj, poleg tega je v Nemčiji in samih Združenih državah cela vrsta zalednih bolnišnic. V uradnih krogih trdijo, da je obstoječa infrastruktura sposobna ustreči potrebam ameriških vojaških sil v Zalivu, ki jih je zdaj že skoraj pol milijona. Doslej so bile glavne poškodbe med četami Združenih držav v Zalivu zlomljene noge, črevesni virusi in infekcije zaradi vročine in prahu.

Če pa izbruhne vojna, se mnogi opazovalci bojijo, da bo zdravstveno omrežje komaj kos pričakovani visoki stopnji žrtev. »Glede na vrsto ran, na velike razdalje, na ekološke nevarnosti utegnejo žrtve preseči sposobnosti ameriških zdravstvenih ustanov,« pravi analitik omenjenega Centra za obrambne informacije (CDI) David Isenberg.

Senator John Glenn, predsednik senatnega pododbora za rezerve in osebje oboroženih sil, trdi, da med rezervisti vlada hudo pomanjkanje zdravnikov in medicinskih sester, zdravniki iz rezervnega kadra pa predstavljajo 80 odstotkov frontnih zdravnikov oboroženih sil. V združenih državah so že zdaj morali vpoklicati veliko zdravstvenega osebja iz domačih bolnišnic, toda še vedno baje manjka 7000 zdravnikov in 31.000 medicinskih sester.

Ameriška televizija je že doslej opozorila na resne pomanjkljivosti v sanitetnih ustanovah v Saudski Arabiji, vključno s pomanjkanjem opreme in zdravil, anestezistov in medicinskih sester, in na dejstvo, da večina lazaretov ni zavarovanih pred kemijskim napadom. Toda Pentagon trdi, da so večino teh pomanjkljivosti že odpravili. Ranjenci naj bi po izjavah predstavnikov vojnega ministrstva najprej dobili prvo pomoč že na fronti od drugih vojakov in sanitejcev, nato naj bi jih obravnavali v poljskih bolnišnicah in v evakuacijskih lazaretih in potem v pomožnih bolnišnicah višje stopnje. V izredno resnih primerih naj bi paciente z letalom odpeljali v civilne bolnišnice v Saudski Arabiji, v drugih prijateljskih zalivskih državah, v Nemčiji ali celo v Združenih državah. Priprave vključujejo tudi dve ameriški bolniški ladji in gradnjo zaledne bolnišnice pri Dahranu v Saudski Arabiji, ki naj bi obsegala več kot osem hektarov. Bolniški ladji, predelani pred dobrimi petimi leti iz tankerjev, lahko sprejmeta po 1000 ranjencev. Toda strokovnjaki trdijo, da se kljub neverjetnemu razvoju medicinske tehnologije v zadnjih letih vojaška medicina ni veliko spremenila, kljub nekaterim novostim, posledicam vietnamske vojne, kot je tako imenovana bolnišnica v zaboju, opremljena z najnovejšo anestezijsko opremo, laboratorijem in potrebnimi zalogami.

Bolnišnico v zaboju, ki je baje zelo prilagodljiva trenutnim potrebam, je mogoče sestaviti in odpraviti zelo lahko, trdijo v sanitetni službi ameriške armade. Druga novost je razvoj tehnologije za shranjevanje krvi, ki jo je zdaj zamrznjeno mogoče shraniti do 10 let, kar pomeni, da je mogoče pripraviti velike količine in jih odposlati, kadar so potrebne in kjer so potrebne. Zdravniki imajo na razpolago tudi najnovejše dosežke za zdravljenje opeklin.

SIGNALI

Usoda reformatorjev

Zadnji dogodki v Vilniusu so za Mihaila Gorbačova tisto, kar je bil za Deng Xiaopinga pokol na pekinškem trgu Tiananmen junija leta 1989. Ali bo Ante Marković doživel enako usodo na kakem jugoslovanskem krvavem trgu?

Nihče ne more izpodbijati, da sta velika reformatorja v zgodovinskih okvirih odprave dogmatskega realnega socializma. V veliko manjših razsežnostih in kajpada v veliko manjši državi si tudi Ante Marković zasluži naziv reformatorja, čigar tržna usmeritev je celo veliko bolj radikalna od njunih. Prva dva reformatorja, Deng in Gorbačov, sta doživela podobno vojaško usodo, četudi v drugačni različici, kaj bo doživel tretji, Marković, pa še ne vemo. Od leta 1982 je bil Deng na Kitajskem simbol korenitih gospodarskih reform, ki so še posebej po razpustitvi komun uvedle velike spremembe na podeželju. Rezultati oživljanja kitajskega kmetijstva so bili spektakularni. S svobodnimi industrijskimi mesti in conami so začeli pospešeno uvajati kapitalizem. Spodbujali so dotok tujega kapitala, ustanavljali borze, zasebna dejavnost je cvetela, podjetja pa so začela ravnati tržno. Prodor trga je resno omajal trdovratno birokratsko strukturo. Na naslednji val politične demokratizacije družbe je odgovorila z armado in prelivanjem krvi. Zgodovina bo še pokazala, zakaj se je Deng uklonil tej sockonservativni struji, zadnja vest iz Pekinga pa kaže, da se še ni odrekel reformi.

Pred dogodki na trgu Tiananmen je bil Gorbačov v očeh nezadovoljnih Kitajcev utelešenje demokracije. S svojo »glasnostjo« je utrl pot pomembnim političnim spremembam v Sovjetski zvezi. Hkrati pa je nenehno odlagal napovedano perestrojko na gospodarskem področju. Postopno in obrobno popuščanje plansko-birokratskih ventilov trgu in podjetništvu je povzročilo le negativne socialne reakcije zaradi naglega bogatenja v vsesplošni lakoti, to pa je bilo spet v prid socbirokraciji. K temu je treba prišteti še mednacionalne spopade in tako je Gorbačov prav kakor njegov starejši in bolj izkušeni kitajski kolega poiskal v vojaškem posredovanju.

Zaradi naših lastnih razmerij so izkušnje dveh vodilnih socialističnih držav in njunih reformatorjev vredne nekoliko več analitične pozornosti, če je v tej zmedi sploh mogoče kaj napovedovati.

Najprej si oglejmo dejstvo, da sta se obe državi zatekli k vojaškemu posredovanju. To ni nič nenavadnega. Neracionalni gospodarski sistemi so se lahko dolgo ohranjali ali pa se lahko ohranjajo še nekaj časa samo z negospodarsko prisilo. Pri tem vojska spričo svoje kastne, ideološke in interesne logike vselej pride prav, tako tudi v socializmu vojaške diktature niso nikakršna zgodovinska izjema.

Kitajskemu in sovjetskemu primeru je skupno tudi to, da so prvi dosežki delnih reform sprožili velike socialne razlike in napetosti. Če sta bili posledici teh rezultatov (bolj na Kitajskem kot v SZ) občudovanje in podpora iz tujine – Deng in Gorbačov sta si zato pridobila velik ugled v zahodnem tisku in diplomaciji – so bili njuni ukrepi v krogih državne birokracije in širših, inertnih družbenih slojih nepriljubljeni. To pomeni, da postopne reforme na obrobju ne morejo obroditi sadov, temveč se jih je treba pogumno lotiti na široki fronti, ker ljudstvo sicer ne more ločiti rezultatov starega od rezultatov novega sistema.

Med vojaškima izidoma kitajskih in sovjetskih reform je bistvena razlika. Krivdo za neuspeh Gorbačovove perestrojke bi še nekako lahko pripisali zaostrenim mednacionalnim spopadom, Kitajska pa je vendarle skoraj enonacionalna država. Iz tega je mogoče sklepati, da vzrok za neuspeh kitajskih reform ni večnacionalnost, temveč trdoživost starega realsocialističnega sistema.

Kakšne sklepe bi lahko iz tega povzel tretji reformator, Ante Marković? Dosedanja in nemara tudi bodoča podpora njegovemu protiinflacijskemu programu iz tujine mu ne zadostuje več. Mednacionalne razlike v jugoslovanski skupnosti zanj niso poglavitna ovira. Pa tudi vojska ni izhod iz teh protislovij. Moral bi se pogumno lotiti globljih in hitrejših reform za odpravo realnega socializma ali nacionalnega etatizma. Od tega je odvisna prihodnost reformnega procesa v Jugoslaviji, enotni ali razdruženi, za oboje pa ima Jugoslavija, brez vojske, vendarle boljše gospodarske, nacionalne, demokratske in socialne pogoje kot Kitajska in Sovjetska zveza, pa če se nam razmere v tem hipu zdijo še tako brezupne. DRAGO BUVAČ

SIGNALI

JUGOSLOVANSKI TURIZEM V LETU 1991

Razglasiti bankrot in začeti na novo?

Komu je še mar Jugoslavija in njena usoda? Tujcem, ki vsako leto pri nas pustijo kar precej deviz, je navsezadnje vseeno, kaj bo s to državo in če bo sploh še obstajala. Ponudba na svetovnem turističnem trgu je tako bogata, da bodo z lahkoto našli zamenjavo za jugoslovanske turistične storitve. Zdajšnje politične razmere so kot nalašč za pogubo jugoslovanskega gospodarstva. Kako bo z letošnjo turistično žetvijo, pa bi moralo skrbeti vsaj naslednice te države. Splošne ocene turističnih strokovnjakov so namreč hudo črnoglede: zaslužek od turizma bo letos precej slabši kot lani (izjema je zvezna vlada, ki edina napoveduje večji priliv turističnih deviz). Nagibajo se k mnenju, da bo jugoslovansko turistično gospodarstvo letos moralo razglasiti bankrot in, šele če bodo razmere ugodnejše, bi lahko počasi začeli na novo.

Po informacijah Turistične zveze Jugoslavije se je kriza, ki jo preživlja jugoslovanski turizem, v minulih mesecih le še poglobila. Na avstrijskem trgu se je prodaja zmanjšala za 30 odstotkov, na nemškem trgu je zmanjšanje okoli 20-odstotno, z drugih trgov pa poročajo o pet- do deset-odstotnem manjšem zanimanju za počitnice v Jugoslaviji. Tudi zimski paketi gredo slabše v prodajo. Izjema so bili samo božični in novoletni prazniki, za kar pa smo se spet lahko zahvalili predvsem italijanskim gostom.

V letu 1991 lahko pričakuje Jugoslavija za približno tretjino manj gostov iz Velike Britanije. Menda predvsem zaradi »slovesa« o visokih cenah. Tako naj bi Yugotours in Phoenix prodala v minulih mesecih manj počitnic v Istri in Dubrovniku, še slabše pa gre prodaja Thomsonu. Sploh se je britanski trg precej osušil. Thomson – največji britanski organizator počitnic – je še leta 1988 v svet popeljal pet milijonov Britancev, lani pa je poskrbel le za tri milijone britanskih turistov. Za tolažbo naj povemo, da se zaradi zaostrenih razmer v Zalivu turisti neradi odločajo tudi za počitnice v Egiptu, Izraelu, Turčiji in na Cipru.

Iz povsem podobnih razlogov turistom ni do počitnic v Jugoslaviji – slabe politične razmere, v večjem delu slabe storitve in seveda – visoke cene. Turisti raje izberejo kak drug, primernejši kraj. Zdaj imajo mnogi enkratno priložnost sorazmerno poceni poleteti v čezmorske dežele. Teden ali dva počitnic v Južni Ameriki, Mehiki, na Daljnem vzhodu stane v veliko primerih le 1200 do 1800 nemških mark, v to pa je največkrat všteto tudi bivanje v hotelu. Gre skorajda za dumpinške cene, kar pa turistov prav nič ne zanima. Celo jugoslovanski turisti so si v minulem letu (v letu močnega dinarja) lahko privoščili počitnice v čezmorskih deželah: na Maldivih, Floridi, v Maroku, Tunisu, na Barbadosu in Daljnem vzhodu.

Ob vsem je zdaj zanimivo, da prodajamo naše turistične zmogljivosti malo bolje na tistih trgih (ali v tistih deželah), kjer naših razmer in turistične ponudbe ne poznajo najbolje – na primer v Belgiji, od koder se je obisk gostov celo malce povečal, pa v Španiji, kjer so doslej malo potovali k nam in jugoslovanskih turističnih možnosti ne poznajo, po drugi strani pa se jim naglo izboljšuje življenjski standard. Na to karto vse bolj igrajo naši turistični delavci, ki skušajo borne jugoslovanske turistične zmogljivosti po malem in razdrobljeno ponuditi na številnih trgih, to pa seveda terja precej več truda.

Po svoje pa so prav pretresljivi podatki iz Avstrije, kjer (tako kaže) celo pretirano podcenjujejo jugoslovansko turistično ponudbo ali pa jo morda res predobro poznajo. Leta 1985 so Avstrijci v Jugoslaviji ustvarili že 5.280 milijona prenočitev, lani pa skoraj dva milijona manj (3,3 milijona prenočitev). Poglavitne pripombe Avstrijce so – jugoslovanska nevljudnost, neurejenost, umazanija, slab odnos do okolja in infrastrukture, dolga čakanja na mejah itd.

In ZRN? Od lani ima Nemčija 79 milijonov prebivalcev. To bi moral biti za jugoslovanski turizem najpomembnejši podatek, prav zato, ker se že štiri leta znižuje obisk Nemcev, najštevilnejših evropskih turistov. Bodo pridruženi Vzhodni Nemci ubrali bližnjico do Sredozemlja in prišli na počitnice k nam? Verjetnost za to je precejšnja. Že zato, ker se kupna moč Vzhodnih Nemcev hitro povečuje. Računati pa je treba, da bo skupaj z rastjo kupne moči tudi te »nove« Nemce začelo motiti tisto, kar je doslej motilo Zahodne Nemce – naše politične razmere, odnos do okolja, cene...

BORIS ŠULIGOJ

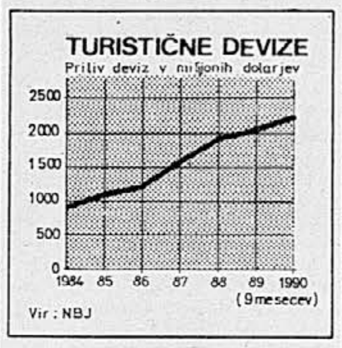

Vir: NBJ

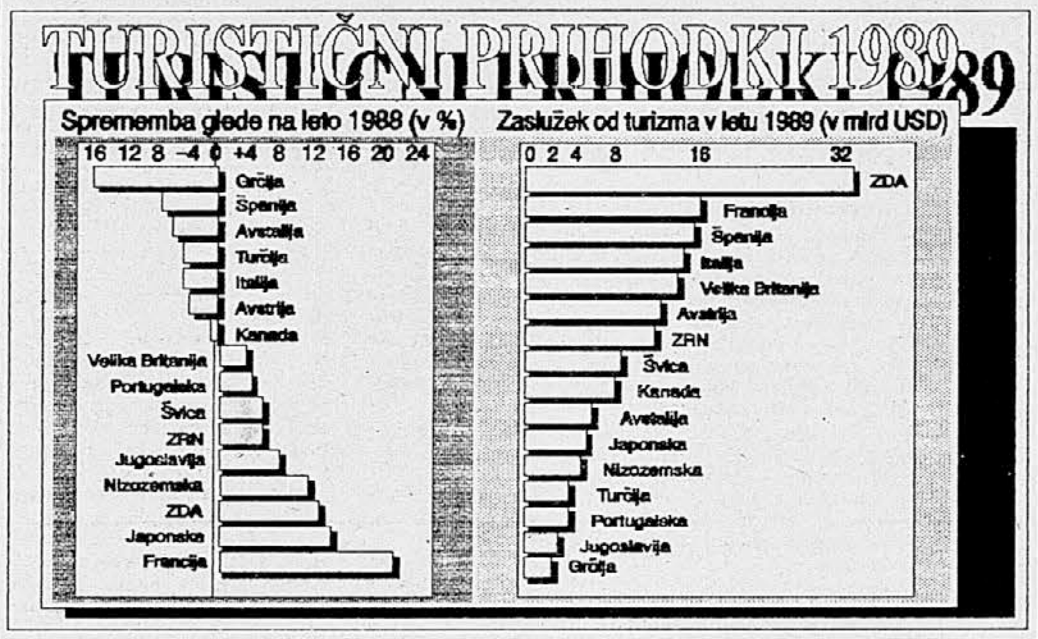

VLADA UPA NA POVEČANJE – Sredi decembra so v Nemčiji že začeli prodajati turistične programe za leto 1991 in izkazalo se je, da je zanimanje Nemcev za Jugoslavijo kar za okoli 64 odstotkov manjše kot v enakem obdobju leto dni prej. Kljub temu je zvezni sekretar za ekonomske odnose s tujino Franc Horvat napovedal, da bodo turistični devizni prihodki v letošnjem letu dosegli kakih 2,8 do 3 milijarde ameriških dolarjev, to pa bo od 4- do 11-odstotno povečanje glede na turistični zaslužek v letu 1990, ko je znašal 2,7 milijarde dolarjev. Dobili smo tudi najnujnejše podatke o turističnih prihodkih v državah OECD za leto 1989. Te države so zaslužile s tujskim turizmom 148 milijard dolarjev, kar je bilo 5-odstotno povečanje glede na leto prej. V letu 1989 se je najbolj povečal turistični priliv v Franciji in na Japonskem, in sicer za 24 oziroma 15 odstotkov. Največji padec pa so zabeležili v Grčiji in Španiji, kjer so zaslužili kar za 16 oziroma 7 odstotkov manj kot leta 1988. V ZDA, na katere odpade skoraj četrtina vseh turističnih prihodkov v državah OECD, pa so imeli leta 1989 kar za 14 odstotkov večji turistični priliv kot leto dni prej. M. N.

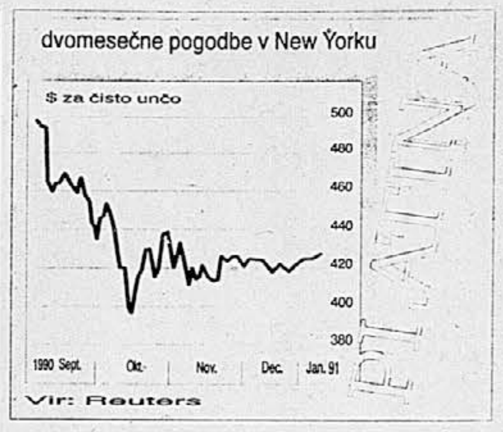

Vir: Reuters

PLATINA NA BOLJŠEM KOT ZLATO – Naložbe v platino so se v minulem obdobju bolj splačale kot v zlato, kajti povpraševanje po platini je vseskozi veliko (poraba platine se je lani dvignila za dva odstotka), lani pa je imel glavni proizvajalec platine (Južna Afrika) celo precejšnje težave v rudnikih in topilnicah. Letos bo ponudba platine na svetovnem trgu precej večja, ker bi proizvodnja zaradi novih naložb poskočila kar za pet odstotkov. (J. P.)

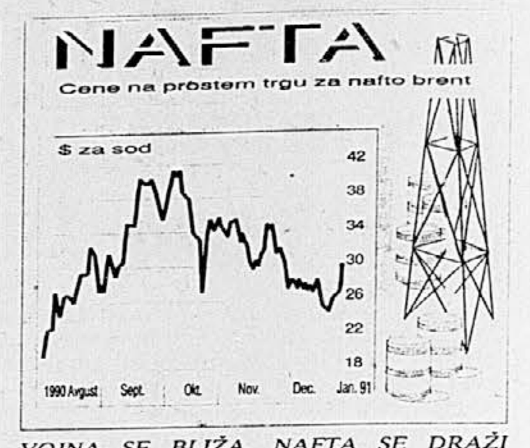

VOJNA SE BLIŽA, NAFTA SE DRAŽI – V ponedeljkovem poslovanju na svetovnih borzah se je nafta podražila za 5,53 dolarja pri sodu nafte brent in sicer je sedaj 31,20 dolarja, kar naj bi bila posledica dejstva, da so pogajanja o rešitvi krize propadla. Na borzi pravijo, da je cena 30 ameriških dolarjev za sod nujnost še preden poči en sam strel, 40 dolarjev za sod pa v primeru spopada. Cene, ki bi bile višje od te, ne bi mogle trajati prav dolgo. (D. K.)

- Samo za božične praznike so trgovci v Nemčiji prodali za 27 milijard mark izdelkov. Poleg tega **božičnega rekorda** se Nemčija lahko pohvali še z enim: leta 1990 se bo prodaja na drobno povečala za 12 odstotkov, na več kot 700 milijard mark. (J.)
- Položaj britanskega gospodarstva je prisilil angleške trgovce k (za Veliko Britanijo) nenavadni odločitvi: čedalje več trgovin je **odprtih tudi v nedeljo**, čeprav je to prepovedano in takemu trgovcu lahko naložijo celo tisoč funtov kazni. Trgovci skušajo na ta način izboljšati svoj poslovni položaj in kot kaže, bo britanska vlada raje spremenila trgovske zakone, kot začela drastično kaznovati trgovce, ki želijo povečati promet v trgovinah. (J.)

Iz poslovnega sveta

- **OPEC POSTAVIL REKORD** – Decembra je OPEC črpal povprečno 23,86 milijona sodov nafte na dan, za 230.000 sodov več kot v novembru. Povprečje črpanja nafte v letu 1990 je tako 23,147 MSD, za 8,5 odstotka več kot v letu 1989, to pa je sploh najvišje povprečje na dan po letu 1980. Decembra je Saudska Arabija načrpala 8,5 MSD, še za 100.000 sodov več kot novembra, Iran pa 3,45 MSD. V povprečju je Saudska Arabija v letu 1990 črpala 6,394 MSD, za 27 odstotkov več kot v letu 1989 in največ po letu 1982.
- **AVTOMOBILSKEGA REKORDA NI BILO** – V Zahodni Evropi so v letu 1990 prodali 13,217.500 novih osebnih vozil, za 1,34 odstotka manj kot v letu 1989, čeprav je vseskozi kazalo, da bo lansko leto v 17 državah rekordno. Le v Nemčiji so prodali več vozil kot predlani, in sicer 3,064 milijona, za 8,22 odstotka več kot v 1989. Španci in Britanci so prodajo najbolj zmanjšali, in sicer za 12,95 odstotka v Španiji (945.000 prodanih vozil) in za 12,69 odstotka v V. Britaniji (2,009 milijona). Francozi so prodali 2,269 milijona vozil (za 1,96 odstotka manj), Italijani pa 2,346 milijona (za 0,66 odstotka manj). Med posameznimi izdelovalci je bil najuspešnejši Volkswagen (15,43-odstotni tržni delež), sledijo pa Fiat (14,18), PSA (12,94), GM-Opel (11,77), Ford (11,59) in Renault (9,81), tržni delež japonskih izdelovalcev pa je bil 11,54-odstoten.
- **VISOKA NEMŠKA RAST** – V bivši ZRN je bila gospodarska rast v letu 1990 4,6-odstotna, je dejal državni sekretar za gospodarska vprašanja Otto Schlecht. Letos naj bi bila rast 3,0-odstotna, kar pa se bo pokazalo v 500.000 novih delovnih mestih, inflacija pa ob strogi monetarni politiki ne bi smela preseči treh odstotkov. Dodajmo, da je bila rast v letu 1989 nižja kot lani, in sicer 4,0-odstotna; nazadnje je bila rast višja kot štiri odstotke v letu 1979.

Vrednost dolarja

(London, 14. januarja 1991)

Belgija (BEC)	31.66
V. Britanija (GBP)-c	1,8935
Kanada (CND)	1,153
Francija (FRF)	5,2575
Nizozemska (NLG)	1,7205
Italija (ITL)	1149,5
Japonska (JPY)	135,2
Švica (CHF)	1,290
ZRN (DEM)	1,5514

c: v USD za enoto valute

Borza v Londonu

(cene v GBP za tono, 14. januarja 1991)

aluminij (d)	1568
baker	1357
pšenica (c)	257
koruza (c)	233
kava	605
kakav	650
zlato (u)	396,75
nafta (b)	31,20

legenda:
d = cena v US dolarjih
c = v centih za mernik (36,4 dm³)
u = v USD za unčo (28,35 g)
b = v USD za sod nafte brent (159 l)

- **IMF OPOZARJA POLJSKO** – Decembra so se cene na drobno na Poljskem povečale za 5,9 odstotka glede na november, tako da je sedaj letna stopnja inflacije v državi 250-odstotna (za leto 1990). V oktobru je bila inflacija 5,7-odstotna, novembra pa 4,9. Direktor Mednarodnega denarnega sklada Camdessus je ob tem izjavil, da je Poljska v preteklih tednih zanemarjala protiinflacijske standarde, kar pomeni »nazadovanje pri reformi, česar nočemo,« je dejal.
- **V ZSSR SPREJELI PRORAČUN** – Vrhovni sovjet ZSSR je v petek končno sprejel zvezni proračun za leto 1991, ki predvideva dohodke v višini 250,1 milijarde rubljev in odhodke v višini 276,8 milijarde rubljev. Obenem so določili, da mora biti zunanji dolg 1. 1. 1992 največ 62 milijard dolarjev (39 milijard rubljev).
- **SESTANEK G-7 ČEZ TEDEN DNI** – Finančni ministri in guvernerji centralnih bank sedmih industrijskih najbolj razvitih držav sveta, imenovanih Great Seven (G-7), se bodo sestali 20. in 21. januarja v New Yorku, poroča AFP. Teme bodo: zahodna gospodarska pomoč državam Vzhodne Evrope in Sovjetski zvezi, integracija teh gospodarsko nerazvitih držav v svetovno gospodarstvo, obrestne mere v svetu, padanje vrednosti dolarja in vpliv zalivske krize na svetovno in posebej ameriško gospodarstvo.

DIREKTOR, PODJETJE IN TRG

Storitve, s katerimi poslovneži kupijo čas

Med množico zasebnih podjetij, ki se ukvarjajo predvsem s trgovsko dejavnostjo, svetovanjem, prodajanjem raznih storitev in podobnim, smo konec minulega leta v naši republiki dobili tudi prvo zasebno letalsko družbo Interline d. o. o., ki svojim potnikom, med katerimi so zvečina poslovneži, poleg prevozov ponuja tako rekoč prav vse storitve, ki jih potrebujejo pri svojih poslovnih obiskih. Skupaj s še štirimi redno zaposlenimi se je na to dokaj tvegano pot podal Boris Vidmar, direktor firme.

Zasebne letalske družbe v svetu niso nikakršna redkost. Za naše razmere je opravljanje take dejavnosti še vedno precejšen podvig. Kako ste se lotili tega posla?

Idejo za opravljanje take dejavnosti sem dobil pred dvema letoma, ko sva skupaj s prijateljem na letališču v Tivtu opazovala, kako tam uporabljajo letala za turistične prevoze. Odločila sva se za najem šestsedežnega letala tipa piper in z njim začela opravljati take storitve na letališču v Tivtu. Za to letališče sva se odločila, ker na letališču Brnik nisva dobila domicilnih pravic, kar je pravzaprav pogoj za ustanovitev letalske družbe. Po dobrem letu dni sva to uredila in sedež firme konec minulega leta le preselila v Ljubljano, kjer nameravamo skupaj z nekaterimi poslovnimi partnerji ustanoviti bazo za poslovno letalstvo.

Za vaše storitve je največ zanimanja med italijanskimi in avstrijskimi poslovneži. So za naše poslovneže taki poleti predragi?

Tuji poslovneži so navajeni, da majhna letala uporabljajo kot taksije, medtem ko pri nas te poslovne navade še ni. Za zdaj se naši poslovneži raje odločajo za redne letalske polete. V kratkem nameravamo izvesti posebno propagandno akcijo, s katero bomo poskušali tudi našim ljudem prikazati, kakšno prednost prinaša uporaba malih letal. Ob dejstvu, da je vsakemu pravemu poslovnežu čas izredno dragocen, naše storitve tudi za jugoslovanske poslovneže niso predrage.

Poleg letalskih prevozov ponujate svojim gostom še celo vrsto drugih storitev. S čim se torej še ukvarjate?

Poslovnež iz Münchna nam na primer pošlje seznam vseh aktivnosti, ki bi ji želel opraviti, mi pa mu organiziramo vse: prevoz z letalom, poskrbimo za najem avtomobila, rezerviramo sobo v hotelu, organiziramo sestanke s poslovnimi partnerji itd.

Poskušali boste obnoviti letalske povezave s Portorožem, Mariborom in nekaterimi drugimi manjšimi letališči v notranjosti države in ob jadranski obali. Za velike letalske prevoznike tak posel ni bil zanimiv. Se bo vam račun izšel?

BORIS VIDMAR

Marca bo izdelana študija, ki bo pokazala, če so letalske povezave z manjšimi jugoslovanskimi letališči donosne; tedaj se bomo o tem dokončno odločali. Prav tako se bomo lotili tudi drugih tržnih raziskav. Polete bomo opravljali povsod tam, kjer bo dovolj povpraševanja. Poleg tega že letos pripravljamo posebne polete za prevoz smučarjev s helikopterjem iz Ljubljane na Kanin in nazaj. V poletni turistični sezoni pa se bomo preusmerili na jadransko obalo in otoke.

Pričakovali bi, da je za začetek take dejavnosti potrebno ogromno kapitala.

Ko sem začel razmišljati o tem poslu, sem imel vsega skupaj 20 tisoč nemških mark, ki sem jih v glavnem porabil za pridobivanje dokumentov. V tem času sem večkrat hotel odnehati, na koncu je vedno prevladalo prepričanje, da moram vztrajati. Bolj kot kapital sta za ta posel potrebni sposobnost in poslovna spretnost.

Kako si zamišljate razvoj vaše firme?

Naš cilj je, da bi v prihodnjih petih letih s sovlaganjem ali na lising nabavili pet letal s po 30 sedeži, do tedaj pa bomo uporabljali najeta letala. Poleg tega bomo poskušali odpreti še nekaj poslovnih centrov v Sloveniji in Jugoslaviji. Skupaj s švedskimi partnerji smo se dogovorili, da bomo v Budvi obnovili luško kapetanijo, v kateri bomo imeli poslovni center in brezcarinsko prodajalno, skupaj z avstrijskim partnerjem pa bomo izposojali tudi jahte. Pripravljamo se na organiziranje lastne izposoje avtomobilov itd.

FRANCI DOVČ

Na kratko

- **Madžarska zasebna družba Nawa je sklenila triletno pogodbo o nakupu nafte v Saudski Arabiji. Vsako leto bo Nawa uvozila od 30 do 36 milijonov sodov nafte po ceni 21,50 dolarja za sod. Nakupe bodo financirali z bančnimi posojili. (J.)**
- Mrzli val, ki je pred dnevi zajel ameriško Kalifornijo, je povzročil močno pozebo. Pozebli so zlasti **citronovci.** Škode je za približno milijardo dolarjev. (J.)
- **Švicarska armada bo odprodala še preostalih 55 starih lovcev DH-100, imenovanih vampirji. Izklicna cena je od 12 do 15 tisoč švicarskih frankov, za dražbo, ki bo sredi meseca, pa se je že prijavilo več kot tisoč kupcev iz Švice in tujine. (J.)**

PORAČUN ZARADI DEVALVACIJE

Ravna American Express pravilno?

Nedavna devalvacija dinarja je prinesla nepričakovane težave tistim imetnikom plačilne kartice American Express, ki so svoje devizne obveznosti (denimo za nakupe v tujini) poravnali konec minulega meseca. Zdaj so namreč dobili še dodatno položnico za poračun oziroma naknadno revalorizacijo teh svojih dolgov, in sicer za 23 odstotkov, za toliko, za kolikor se je zmanjšala vrednost dinarja v primerjavi z ameriškim dolarjem.

Medtem ko imetnikom drugih plačilnih kartic, kot na primer Eurocard, vse račune v tujini preračunajo na dolarsko osnovo in morajo lastniki teh kartic vse tuje račune poravnati v dolarjih, so lani imetnikom kartic sistema American Express omogočili plačevanje z dinarji namesto z devizami. Zdajšnji zaplet, kot pravijo, je nastal 26. decembra, ko ni bilo več mogoče kupiti deviz na deviznem trgu, sami pa so še kar naprej sprejemali dinarje. Po novem letu, ko je devizni trg spet odprl, je American Express spet lahko začel kupovati devize, vendar tokrat seveda po višji ceni od prejšnje.

Kot pravijo v hrvaški SDK, pri American Expressu smejo tako ravnati, saj je zanje odločilno, da so bile jugoslovanske banke devizno blokirane že od 24. decembra. Organizacija je, kot menijo, svojim članom pravočasno sporočila, da sama ne prevzema tečajnih razlik ob pričakovani devalvaciji. S. Ž.

PREVZEMI IN NAKUPI PODJETIJ

Lovci se selijo v Evropo

Prodajna cena za prevzeme podjetij ali udeležbo v njih se že dobro leto zvišuje. Po seznamu akvizicij in njihovih prodajnih cen, ki ga je pripravilo hamburško svetovalno podjetje Wupper & Partner, je npr. treba plačati za odkup podjetja papirne industrije toliko, kot predstavlja 70 odstotkov njenega letnega prometa. Pri akvizicijah v farmacevtski industriji ponujajo kupci ceno, ki seže do trikratnega letnega prometa.

Dejstvo je, da podjetjem in skupinam, ki prevzemajo ali odkupujejo podjetja, ne gre zgolj za promet in donos. Vedno bolj je namreč zanimiv tudi dokup trgov ali tržnih deležev.

Zanimivo je, da se obsedenost trgovanja s podjetji, še donedavna ena najbolj razširjenih »bolezni« ameriškega poslovnega sveta, seli v Evropo. »Prevzemarska« podjetja so pripravljena plačati visoke nakupne cene še zlasti zato, da bi na ta način dobila vstopnico na prihodnji evropski skupni trg.

Vroča faza skupnega evropskega trga, ki se šele začenja, že zahteva konkurenčne okrepitve. Za dodatne impulze je poskrbela tudi nemška združitev. Šef berlinskega Treuhandanstalta je že naznanil, da bodo pri prodaji bivših vzhodnonemških podjetij kmalu poklicali na pomoč specializirane kupce podjetij.

Na nemškem trgu, označujejo ga tudi kot šivni položaj med vzhodom in zahodom, so kot spektakularni kupci vedno bolj navzoči Francozi in Italijani. Za njimi ne zaostajajo mnogo Švedi, Švicarji, nenazadnje tudi Japonci ne. Letos naj bi bilo v Nemčiji sklenjenih 3500 transakcij, prihodnje leto vsaj še tisoč več. Zanimiv izziv, ogromen rezervar za »lovce na podjetja«, na tem območju predstavlja tudi na tisoče družinskih podjetij, ki se prav ta čas ukvarjajo z akutnimi generacijskimi problemi.

PREVZEMI PODJETIJ

Število transakcij z udeležbo nemških podjetij (od 1990 do 1993 napoved)

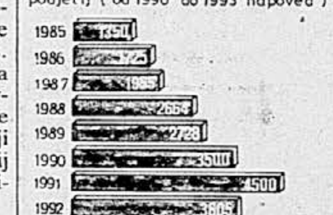

Vir. NEMŠKI KARTELNI URAD

Poleg nemških denarnih velikanov se na tem trgu prevzemov in odkupov podjetij drenjajo tudi tuje investicijske banke, različne svetovalne podjetniške družbe, internacionalne kontrolne skupine. Stare specializirane firme za te posle ustanavljajo nove in nove firme, ki ponujajo servis tem operacijam in seveda tovrstnim poslovnežem.

Ti so, še zlasti tisti z ustreznimi izkušnjami, iskano »blago« in firme za njih plačujejo tudi do 200.000 DEM, za nekatere celo do milijona DEM. Glede na to, da znaša ena transakcija približno 50 milijonov DEM, bo v prihodnjem letu treba razdeliti za provizije, ki so eno- do dvoodstotne, okrog 500 milijonov DEM.

Divje prevzemarske posle je v ZDA letos dodobra obrzdal že polom kralja teh poslov, Michaela Milkena. Toda ameriški posredniki ne mirujejo. Zaradi pomanjkanja naročil ustvarjajo novo poslovno področje – svetovanje pri stečajih. Plačani bodo gotovo slabše kot pri prevzemarskih poslih. Toda prejemki bodo zagotovljeni leta naprej.

SILVA ČEH

AMERIŠKE OCENE

Tuji kapital noče več v Jugoslavijo

Razpadanje države in separatne monetarne reforme, do katerih bo nedvomno prišlo, so povsem stopile zanimanje tujcev za naložbe v jugoslovansko gospodarstvo, ugotavlja ameriška finančna publikacija International report. Tuji kapital se najbolj boji čedalje večjih dezintegracij v državi, hkrati pa so velike ovire tudi dolgotrajni birokratski postopki in počasnost pri uvajanju strukturnih gospodarskih sprememb, ki tečejo na primer na Poljskem in Madžarskem precej hitreje kot v Jugoslaviji, ugotavljajo ameriški analitiki.

Tuji investitorji so lani sicer v jugoslovansko gospodarstvo že vložili 1,4 milijarde dolarjev, vendar predvsem v prvi polovici leta, ko je bil dinar še trden, devizne rezerve velike, reformni začetek pa obetaven. Lani se je tako v skupne naložbe in mešana podjetja zlilo iz tujine več kapitala kot prej v dveh desetletjih. (J. P.)

MADŽARSKO NAZADOVANJE

Družbeni proizvod bo tudi letos precej manjši

Madžarski družbeni proizvod se je lani zmanjšal za 4,2 odstotka. Glavna vzroka za zmanjšanje sta nazadujoč izvoz v druge vzhodnoevropske države in precej manjše domače povpraševanje, saj so se madžarske plače lani realno zmanjšale za tri odstotke. Zmanjšanje družbenega proizvoda napovedujejo tudi za letos, in sicer za približno dva odstotka. Zmanjšal naj bi se predvsem zaradi dodatnega upadanja proizvodnje, do česar bo prišlo zaradi prestrukturiranja industrije.

Nižja proizvodna raven in pa uvedba konvertibilnega plačevanja (namesto klirinškega) med vzhodnoevropskimi državami bosta najbolj pripomogli k temu, da se bo devizni primanjkljaj letos spet povečal, in sicer na 1,2 milijarde dolarjev. Lani so namreč devizni primanjkljaj zmanjšali z 1,4 milijarde dolarjev na 400 milijonov dolarjev, saj so imeli zelo dobro turistično žetev.

Ob koncu lanskega leta so madžarski dolgovi v konvertibilnih valutah dosegli 22 milijard dolarjev. J. P.

DENARNI TRG

Likvidnost je povsem na tleh

Na tako imenovanem beograjskem trgu denarja so danes banke povpraševale po 233 milijonih dinarjev kreditov za svojo likvidnost, vendar je bilo na razpolago samo 20 milijonov dinarjev. Trg je tako praktično nehal delovati, saj »brez blaga ni trga«, tako da so tudi zahtevne obrestne mere praktično brez pomena – na tem trgu je namreč današnja ponderirana obrestna mera 44,17 odstotka na letni ravni in približno enaka dosedanji.

Tudi na Trgu denarja in vrednostnih papirjev pri Ljubljanski banki, d. d., so minuli četrtek spet znižali svojo aktivno obrestno mero – na 50 odstotkov – saj posojila za likvidnost odobravajo samo še bankam te bančne skupine in menijo, da ni prav, če sami sebi zaračunavajo tolikšne obresti. Za druge banke njihovih posojil ta čas torej sploh ni.

Likvidnostne razmere so, tako kot povsod v državi, zdaj zelo resne tudi v Sloveniji. Marsikje se verjetno mrzlično pripravljajo tudi na bližnje izplačilo »razlike« upokojencem – to bo po napovedih 18. januarja, nedvomno pa bo še veliko večje finančno breme tudi pri nas njihovo izplačilo konec meseca. Iz Črne gore namreč že sporočajo, da tudi tam ne morejo izplačati pokojnin, za Srbijo pa že vemo, da je šla slaba tretjina (5 milijard dinarjev) denarja iz njihove kraje primarne emisije prav za pokojnine.

Banke si v teh razmerah v Sloveniji pomagajo s tem, da segajo v svojo obvezno rezervo pri NBJ, kar pa morajo sicer same plačati z obrestno mero, ki je višja, kot jo same dobivajo za svoj izločeni denar v isto obvezno rezervo. Seveda pa to pomeni, da bančnih plasmajev ne povečujejo ali pa od podjetij zahtevajo hitrejša vračila posojil. Kot je slišati v bančnih krogih, jih ukrepi NBJ po vdoru Srbije v denarni sistem države močno prizadevajo, tako da v sili pač zavestno kršijo tudi nekatera zvezna določila letošnje denarne politike.

S. Ž.

- Madžarska vlada je **devalvirala forint** za 15 odstotkov. Po madžarskih ocenah bo devalvacija povečala drobnoprodajne cene za šest odstotkov. Vzrok za devalvacijo: prehod na konvertibilno plačevanje med članicami bivšega SEV. (J.)

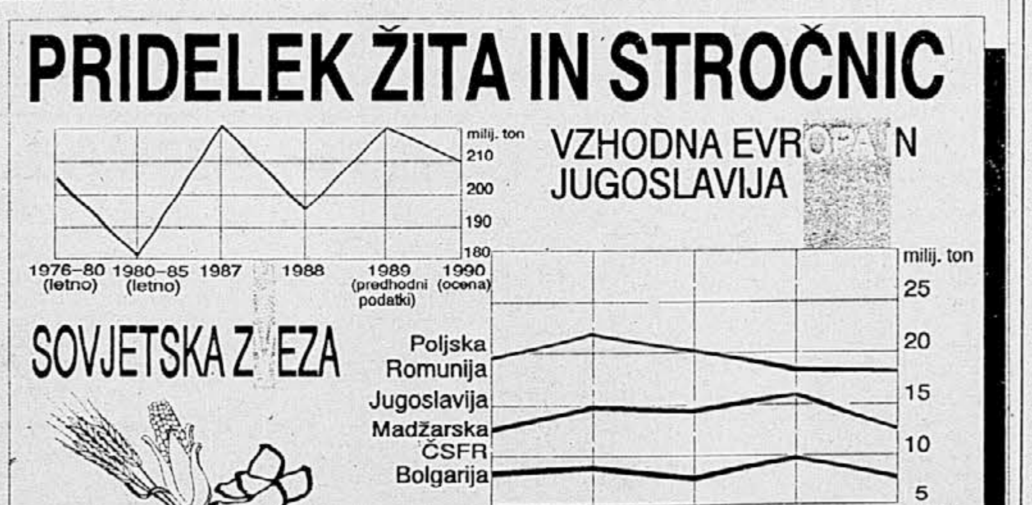

KDO BI POSPRAVIL PRIDELEK – Sovjetska zveza se je lani hvalila, da je njen pridelek pšenice rekorden, prvi njihovi statistični podatki pa kažejo, da so lani pridelali celo manj pšenice kot leto pred tem. Vendar so na Zahodu prepričani, da so Sovjeti pridelali več pšenice, kot trdi njihova statistika, predvsem pa, da bi bil lahko pridelek veliko večji, če bi ga pospravili. Toda zmanjkalo jim je prevoznih sredstev in skladišč, pa tudi delovne sile imajo za tako obilen pridelek premalo.

Vzhodnoevropske države so sicer lani pridelale okoli 300 milijonov ton žita, kar je za dva odstotka manj kot leta 1989. Na pridelek je močno vplivala predvsem huda suša v podonavskih državah, ki je precej prizadela tudi jugoslovansko kmetijstvo. Zelo zadovoljni pa so z lanskim pridelkom na Poljskem in Češkoslovaškem, pa tudi v vzhodnem delu Nemčije. Sovjeti skušajo vsaj nekoliko izboljšati razmere za kmetijstvo in počasi prepuščajo obdelovalno zemljo v zasebne roke. Ruska republika je pri tem odločnejša kot zveza, saj so že sprejeli zakon o omejenem zasebnem lastništvu zemlje, sovjetska zvezna vlada pa nekakšno agrarno reformo šele napoveduje: slabo izkoriščeno obdelovalno zemljo naj bi dali v najem zasebnikom ali zadrugam, vendar nameravajo ta sklep sprejeti na referendumu, če seveda na to po zadnjih krvavih posegih še resno računajo. (A. K.-J. P.)

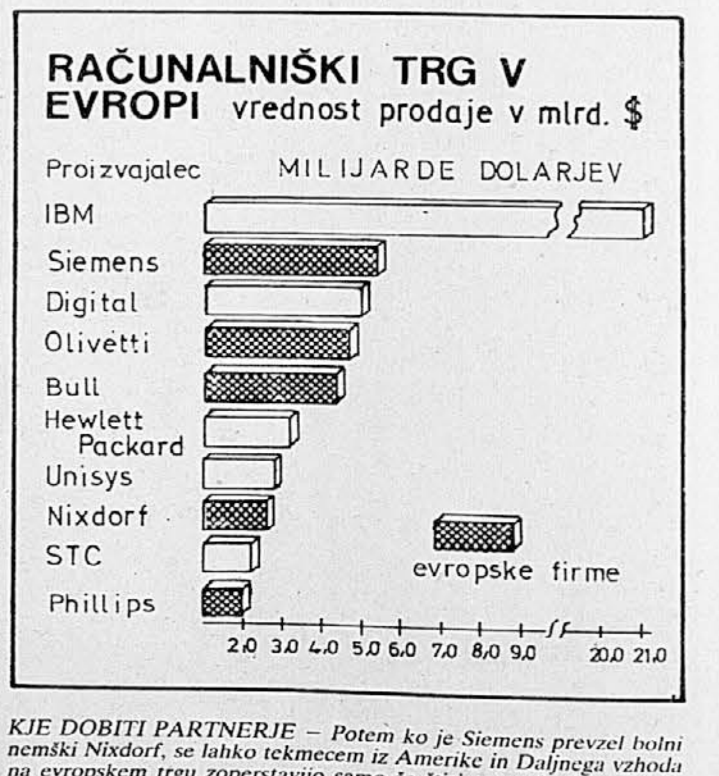

KJE DOBITI PARTNERJE – Potem ko je Siemens prevzel bolni nemški Nixdorf, se lahko tekmecem iz Amerike in Daljnega vzhoda na evropskem trgu zoperstavijo samo še štiri evropske firme računalnikov, ki pa se bodo tudi morale združiti, če bodo hotele uspevati v tržnem boju. Vsak je sam za sebe namreč premajhen. Siemens je na primer po združitvi z Nixdorfom šele na osmem mestu na svetovni lestvici. Prav majhnost pa narekuje, da bodo evropska podjetja morala iskati partnerje na tujem. Francoski proizvajalec Bull že išče možnost, da bi se povezal z japonskim NEC, vendar se s tem ne strinjajo kreatorji francoske gospodarske politike. (J. P.)

DELO

Samostojen časnik
za samostojno Slovenijo

Litovski psihološki šok

BORIS JEŽ

Slovenci in Litovci imajo nekaj skupnega: oboji radi pojejo. V Litvi – tako kot pri nas v Stični – vsako leto prirejajo pevski festival, na katerem se na desettisoče glasov združuje v skupno pesem. Uradna sovjetska publikacija o Litvi, izdana v Moskvi, končuje opis takšnega festivala s temi besedami: »In potem Litva drhti od pesmi o miru in svobodi.«

Ko Litovci pojejo o miru in svobodi, kajpak ne mislijo na tisti mir in svobodo, ki jim ju je prinesla Rdeča armada. Toda socrealistična frazeologija je v svoji ironiji tako perverzna, da zmore nesvobodo sprevreči v svobodo, krvave posege s tanki pa v osvobajanje ali celo »prinašanje miru«. Litva bo torej – sodeč po zadnjih dogodkih – že četrtič v zadnjega pol stoletja »osvobojena«; enkrat so jo Nemci, kar trikrat pa ji je to srečo prinesla Rdeča armada.

Dogajanja v Sovjetski zvezi in v sovjetski interesni sferi so vselej »živo zanimala« jugoslovanski vrh. Zgodovinarji pravijo, da so naš politični razvoj pogosto bolj kot notranje silnice opredeljevali trenutni odnosi med Beogradom in Moskvo. Če je, recimo, v Kremlju zmagala »trša« struja, na primer Brežnjev, se je to na neki način moralo pokazati tudi pri nas. Oba imperija – sovjetski in njegova karikatura na Balkanu – sta sicer zdaj v razsulu, vendar nimamo prav nobenega dokaza za domnevo, da se je zaradi tega omenjena kremeljsko-dedinjska popkovina pretrgala. Nasprotno, v obeh državah še vedno delujejo vse glavne »strukture« realnega socializma, ki, sodeč po zadnjem posegu sovjetskih tankov v Pribaltiku, lahko zelo hitro spet »pridejo k sebi«.

V tem trenutku niti ni več toliko pomembno, ali je odločitev o vojaškem posegu padla v Kremlju ali v generalštabu; pomembneje je, da so jugoslovanski generali in njihovi somišljeniki dobili namig, da si je mogoče v zubljih zalivske krize privoščiti tudi tisto, česar si prej ne bi upali. Pravzaprav bi utegnili biti celo na boljšem od Sovjetov; ti so v Litvi naredili »prvi korak«, ki bo tudi najbolj odmeval, potem pa se bo – kot gotovo zdaj premlevajo v našem »vojaškem vrhu« – mednarodna javnost počasi sprijaznila z novo realnostjo, ki vključuje tudi »ustrezno stabilnost« Jugoslavije. In pri tem se bodo zagotovo še pomenljivo vprašali, ali je Zahodu, ki je pravzaprav že utrujen od protislovnih procesov demokratizacije v Vzhodni Evropi, res toliko do politične renesanse za železno zaveso ali pa si tam v prvi vrsti želijo reda in zanesljivih partnerjev.

Priznati je tudi treba, da so na Dedinjah v minulih mesecih in tednih odlično pripravili teren za morebitne »osvoboditve«. Tu je Kninska krajina, ki bo verjetno še dolgo ostala potencialni poligon za takšne in drugačne akcije proti Hrvaški; zdaj ima Kadijević and co. v rokah ultimat državnega predsedstva, da je treba razorožiti vse nezakonite oborožene oddelke, ki si ga lahko tudi zelo svojevoljno tolmačijo; tu je tudi Slovenija, ki po plebiscitu kaže vse več svojeglavosti, itd.

Približuje se torej tako rekoč idealen trenutek, da JLA »naredi red«, vendar... Po kremeljsko-dedinjski popkovini se sicer lahko še vedno pretakajo zaupne informacije, vendar je poseg Rdeče armade v Litvi nekaj čisto drugega, kot bi bila podobna avantura jugoslovanskih generalov proti Hrvaški ali Sloveniji. Čeprav ni mogoče zanikati vzporednic med jugoslovanskim severozahodom in Pribaltikom, je namreč gospodarski in vojaški položaj obeh jugoslovanskih »separatističnih« republik neprimerno močnejši od litovskega. Po drugi strani se naša armada ne more v ničemer primerjati s sovjetsko vojsko; gre vendarle za relativno majhen »sistem«, ki bi ga izguba slovenskega in hrvaškega gospodarskega zaledja porinila na najnižjo možno tehnološko raven. Z drugimi besedami, ob sedanji jugoslovanski nacionalni sestavi in gospodarskih resursih JLA preprosto ni sposobna sama »vzdrževati red«, razen če ji ne gre za »čilsko opcijo«.

Verjetnost vojaškega udara v Sloveniji ali na Hrvaškem (ali v obeh republikah skupaj) je potemtakem izredno majhna, kar pa še ne pomeni, da je ni. Pravzaprav se – kljub občasnim amplitudam, karšna je zdaj v zvezi z dogodki v Litvi – ta nevarnost stalno zmanjšuje, in to v sorazmerju s procesom gospodarskega, političnega in predvsem vojaškega osamosvajanja obeh republik. Drugače rečeno: če bi bili zdaj tam, kjer smo bili ob začetku tako imenovane slovenske pomladi, bi bila naša možnost odvračanja tako rekoč minimalna, z mednarodno javnostjo pa si – tako kot Litva – skoraj ne bi mogli pomagati. Zato kaže v prizadevanjih za demilitarizacijo Slovenije, ki vsekakor mora ostati dolgoročen politični cilj, ohraniti občutek za realnost; realsocialistične »integrativne« sile bodo tudi v prihodnje padale v skušnjavo, da kaj naredijo kar po bližnjici, in slovenska pot bo še šla čez preizkušnje, kakršna je sedanji »litovski psihološki šok«.

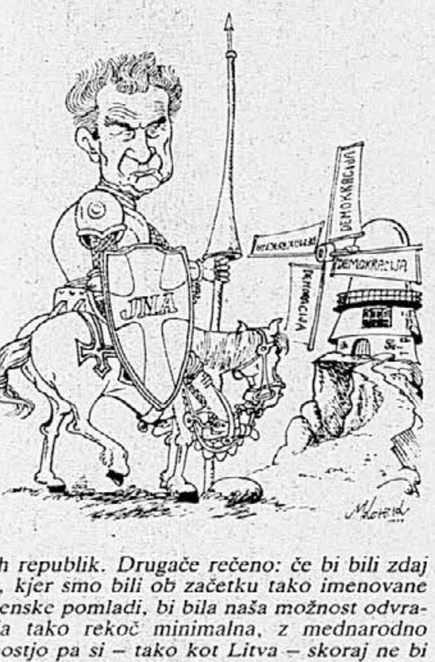

No, lahko pa se prav v Vilniusu tudi za nas vse obrne v pravo smer. Sedanji poseg sovjetske vojske bo moral nekaj prelomiti v ustaljenih miselnih obrazcih na Zahodu, ko gre za tako imenovano vzhodnoevropsko vprašanje; v nasprotnem primeru ne bo kompromitiran samo Gorbačov, ampak tudi celoten zahodni »orkester«, ki mu je vse doslej asistiral, in tudi nobenega moralnega opravičila za poseg v Zalivu ne bo več. Vsekakor bodo Litovci prej ali slej spet peli o svobodi in miru, mi pa tudi.

Demosov vzporedni parlament

VESO STOJANOV

Ko je v soboto pred začetkom posveta Demosovih poslancev v Poljčah dr. Jože Pučnik na vprašanje novinarjev, zakaj je posvet, kjer bo vladajoča koalicija razpravljala o vsebinskih zadevah, pomembnih za vso državo, zaprt za javnost, po nekajsekundnem premisleku odgovoril z »javnost ni vse«, je nekdo izmed navzočih novinarjev polglasno pripomnil: »Zagotovo spet v tajnosti pripravljajo kakšno presenečenje.«

Presenečenja v Poljčah tokrat nismo doživeli, čeprav smo se novinarji tja odpravili zaradi nekajmesečnih izkušenj s tajnimi Demosovimi sejami, po katerih se je vedno nekaj pomembnega premaknilo v slovenski politiki. Tokrat smo se ušteli, čeprav tajnost posveta, nekateri neformalni pogovori in namigovanja, ki smo jih slišali iz ust Demosovih poslancev, kažejo, da se v Demosu nekaj vendarle dogaja. Še posebej po nedavnem tajnem sestanku Demosovega vrha v ljubljanski gostilni Urška, ko so bili na »prangerju« Demosovih šefov nekateri sporni ministri.

V javnosti že nekaj časa krožijo govorice, češ da bo Demos vsak čas razpadel, da se znotraj koalicije kregajo in podobno. Vendar če pogledamo za nazaj, lahko vidimo, da so se te govorice intenzivirale v času, lahko bi celo rekli, relativno normalnega političnega dogajanja v Sloveniji. Takoj za tem so v Demosu privlekli na dan neko izmed velikih nacionalnih tem in govorice so za nekaj časa utihnile. Ne smemo namreč pozabiti, da je Demos nastal in se združil s povsem konkretnim programom, ki obsega le dva cilja: vzpostavitev parlamentarne demokracije in oblikovanje samostojne slovenske države. Zdaj ko sta ta dva temeljna cilja Demosa tako rekoč že dosežena, je povsem razumljivo, da prihaja vedno bolj do izraza heterogenost koalicije in da posamezne stranke začenjajo razmišljati o krepitvi lastne identitete.

Poleg tega prihaja čas, ko se mora oblast v slovenskem političnem prostoru obnašati veliko bolj pragmatično in od velikih nacionalnih dejanj preiti h konkretnejšim. Zato so nesoglasja v tako nenaravni koaliciji, kot je Demos, pravzaprav pričakovana. To se je dalo slutiti tudi ta konec tedna v Poljčah, kjer so poslanci vseh šestih strank dokončno uskladili svoje poglede le pri vprašanju nujnosti ustavnih sprememb sedanje ustave, medtem ko pri drugih dveh pomembnih temah, o katerih so razpravljali (nova ustava in zakoni o denacionalizaciji in privatizaciji), po vsem sodeč, niso našli skupnega jezika. V javnost so namreč o teh vprašanjih spustili le dokaj posplošene sklepe, o katerih bi se lahko dogovorili tudi po telefonu. Razen če niso hoteli pozornosti javnosti vzbuditi s sporočilom, da jim zaradi različnih pogledov na ta vprašanja, kljub dvodnevnim pogovorom ni uspelo najti skupnega imenovalca. To hipotezo posredno potrjuje tudi izjava, ki jo je ob koncu posveta dal predsednik Demosovega poslanskega kluba dr. Franc Zagožen, »da bodo o novi ustavi verjetno morali sklicati nov posvet«.

Demosovi tajni posveti, na katerih naj bi uradno izmenjali poglede in uskladili stališča posameznih strank, tako v mnogočem vedno bolj postajajo – to že lahko rečemo – skrivne parlamentarne debate, Poljče oziroma tamkajšnji center za obrambno usposabljanje pa nekakšen tajni oziroma »vzporedni slovenski parlament«. Verjetno ne bo treba dolgo čakati, da bo tudi v tem »vzporednem parlamentu«, pač v skladu z zakonitostjo parlamentarne demokracije, nastala opozicija.

IZ JUGOSLOVANSKEGA ČASOPISJA

Zvezna »pravica«

Skupščina Slovenije je pred časom napovedala, da bo v šestih mesecih »sprejela program ukrepov za uresničitev odločitve s plebiscita«, na katerem se je 88.5 odstotka Slovencev izreklo za samostojno in neodvisno republiko.

V tako kratkem roku pa je težko doseči tak cilj. Slovenijo marsikaj odvrača od radikalnih potez, na primer vplivni mednarodni dejavniki, marsikaj v Jugoslaviji pa jo sili k temu. Zaradi nevarnosti po vdoru Srbije v denarni sistem Jugoslavije je slovenska skupščina v petek odgovorila s pospešenim ustvarjanjem svojega gospodarskega sistema. Sklenila je, da bo Slovenija prevzela sistem prometnih davkov in carin, za minimalno delo zveznih organov pa bo plačevala samo kotizacijo. Pripravili so zakonodajo za osnutek slovenske centralne banke, predsednik vlade Lojze Peterle pa je napovedal, da bo Slovenija začela uvajati tudi svojo denarno politiko.

Mimogrede, Peterle ni javno mahal z bankovcem kot pred časom Ante Marković, vendar so po hodnikih slovenske skupščine govorili, da je to storil za zaprtimi vrati. Kot piše Delo, je poslancem pokazal bankovec z obrisi Triglava. To naj bi bili nekakšni »boni«, plačilno sredstvo v Sloveniji do uvedbe svoje valute. Pred dokončno uvedbo tega bankovca bi ga bilo menda treba povezati s kakšno zahodno trdno valuto. Pri tem omenjajo možnost, da bi bil to avstrijski šiling, seveda če se bodo Avstrijci strinjali s tem.

Ustavno sodišče Jugoslavije je po drugi strani istega dne, v petek, začasno prepovedalo izvajanje sklepov, s katerimi bi Slovenija po plebiscitu prevzela pravice, ki jih ima po zvezni ustavi federacija. Na kaj vse se ta odločitev sodišča lahko nanaša, bodo pokazali prihodnji dnevi, vsekakor pa omejuje svobodno delovanje Slovenije.

Po drugi strani zvezno sodišče nikakor ne more omejiti neverjetno svobodnega delovanja, do katerega si jemlje pravico Srbija.

Očitno je tudi zvezna »pravica« naklonjena močnejšim in drznejšim. Namesto da bi zavezane oči pomagale pravici, da bi bila nepristranska pri sojenju, njena slepost pravzaprav ustreza tistim interesom, ki jih v družbi podpira največja moč, saj z golo silo nalagajo na njeno tehtnico tudi »težje« argumente.

Medtem ko zvezne zakone kršijo na vseh straneh, Srbija najbolj tožari republike, da razbijajo Jugoslavijo. Prav ona že tri leta počne vse mogoče, da bi iz ostankov Jugoslavije ustvarila lastno državo, drugi pa bežijo in iščejo zaščito v svojih državah in zakonodajah.

Tudi ustavno sodišče Jugoslavije pri tem neizogibno postaja vse bolj politična ustanova, katere odločitve so odvisne od tega, koliko ustrezajo kakšnemu republiškemu interesu.

Vse bolj očitno je, da se je zvezno ustavno sodišče znašlo v položaju, da varuje preseženi državni okvir, v katerem se najbolje godi prav najdrznejšim kršiteljem pravnih norm. Vemo, da bi moralo prek novega zgodovinskega dogovora republik priti do novega pravnega okvira tistih, ki bi na območju Jugoslavije radi ostali nekako povezani. Med starim in novim pravnim okvirom vlada zakon močnejšega po načelu »nagrabi si, kolikor moreš«. To pa je zelo nevarno, saj bo težko prišlo do novega dogovora, dokler vlada takšen »zakon«, piše ***Branko Podgornik v Vjesniku.***

PREJELI SMO

Ustavna komisija je telo, ki išče pravne oblike političnega soglasja

Velika razlika med »predaprilsko« in sedanjo ustavno komisijo – Smiselno se je vprašati, ali ustavna komisija uspešno opravlja novo vlogo, ko ni več središče odločanja

»Ustavna komisija išče sebe in svoje naloge« – »Slovenska ustavna komisija je nedvomno med tistimi, ki do zdaj še niso upravičili svojega obstoja«. V podnaslovu pričujočega članka sta navedena dva glavna poudarka iz obeh zapisov Majde Vukelić o in ob seji ustavne komisija slovenske skupščine, ki je bila 7. januarja letos.

Ob tej priložnosti želim zapisati nekaj svojih pogledov na **vlogo, ki naj bi jo imela** skupščinska ustavna komisija ter na **funkcije, ki jih je v resnici imela oziroma jih ima** ustavna komisija pred in po aprilskih volitvah leta 1990.

Bivša (»predaprilska«) ustavna komisija je bila izjemno vpliven, tripartitno sestavljeni organ, katerega člani so bili čelni možje vseh glavnih političnih in državnih ustanov, skupščinski delegati ter »javni delavci in strokovnjaki«. Po svoji sestavi je bila pravzaprav med organi z največ formalne in neformalne avtoritete v republiki. Njena specifična funkcija je bila določati strateške usmeritve ustavnega razvoja republike ter ustavna razmerja med Slovenijo in Jugoslavijo. Čeprav formalno le delovni organ skupščine, je bila po svojem dejanskem vplivu samostojni center moči v republiki. Njene odločitve in predloge so skupščinski delegati sprejemali skoraj brez kritičnih pripomb. Od tega vzorca so nekoliko, vendar ne bistveno, odstopili le odnosi znotraj ustavne komisije in razmerje slednje do skupščine v zadnjem letu ali dveh pred lanskimi skupščinskimi volitvami. Tudi poklicni novinarji so s sej ustavne komisije le poročali – praviloma brez samostojnih kritičnih ocen njenega dela. Take ocene so občasno dajali le neodvisni strokovnjaki in forumi, kakršni so bili Društvo slovenskih pisateljev, Zbor za ustavo, ali Slovensko sociološko društvo.

Sam sem sodeloval pri oblikovanju stališč slovenskega sociološkega društva (»Niti veto niti preglasovanje«, Delo, 21. novembra 1987), ki vsebujejo tudi naslednje poglede na željeno vlogo ustavne komisije: **»Ustavna komisija skupščine ne more nadomeščati rezultatov demokratične javne razprave in tudi prehitevati jih ne bi smela. Ne more samostojno voditi, usmerjati in z lastnimi predlogi odločilno vplivati niti na javno razpravo, niti na sam proces vsebinskega oblikovanja ustavnih dopolnil. Ustavna komisija je predvsem telo, ki poskuša najti pravne formulacije političnega soglasja, ki se oblikuje v predhodnem soočanju interesov in pogledov družbenih subjektov. Opozarja tudi na neskladja med ustreznimi predlogi, vendar jih le sooča in pravno razlaga, nima pa naloge samostojno oblikovati kompromisne ali celo sintetične rešitve. Tak naj bi bil po našem mnenju način dela komisije, ki naj bi s svojo avtoriteto ne nadomeščala samoupravnega ustavotvornega procesa.«**

Seveda je tak pogled na pričakovano vlogo ustavne komisije implicite vseboval kritično oceno njene tedanje resnične vloge, ki je bila prav obratna od željene – seveda s strani sociološkega društva.

Ko ponovno prebiram te misli, ugotavljam, da svojih tedanjih pogledov, ali formulacij, tudi danes, po več kot treh letih, in v spremenjenih razmerah, ne bi skoraj v ničemer spremenil.

In ko spremljam ter z istimi merili ocenjujem vlogo in delo sedanje ustavne komisije, lahko ugotovim, da se je slednja skoraj v celoti približala opisanemu sociološkemu modelu demokratičnega posrednika, ki le sooča in usklajuje politične interese, ni pa neodvisni center moči.

In prav v času, ko ustavna komisija že po svoji sestavi nima več tiste formalne in neformalne oblasti, kakršno je imela pred lanskimi volitvami, jo prav zaradi tega kritično ocenjujejo.

Verjetno bi bil krivičen do Majde Vukelić, če bi ji pripisal nostalgijo po stari dobri avtoritativni vlogi ustavne komisije, ali prezgodnje razočaranje nad zamudnostjo demokratičnega odločanja znotraj večstrankarskega političnega prostora.

Smiselno pa se je vprašati, ali ustavna komisija uspešno opravlja svojo novo vlogo – ko ni več središče več koncentričnih krogov odločanja, ampak le presečišče številnih prirejenih, konkurenčnih in legitimnih centrov moči.

Moj odgovor na to vprašanje je pozitiven. Tako zahtevno nalogo, kot je sprejem povsem nove slovenske ustave bo skupščinska ustavna komisija očitno izpeljala, oziroma bolje, pomagali izpeljati, v enem letu – od julija 1990 do junija 1991. Če primerjamo njeno vlogo z regulatorjem informacijskega sistema, potem bi lahko rekli, da je prva polovica tega leta (julij/december 1990) predstavljala vhodno (»input«) fazo zbiranja ustavnih informacij, idej, modelov – od delovnega besedila osnutka, preko variantnih dodatkov k istemu osnutku, do bogastva idej in predlogov, ki jih je naplavila javna (politična in strokovna) razprava.

Koledarski vstop v letošnje leto pa sovpada z začetkom druge, output faze, ki jo označujejo procesi »obdelave« ustavnih informacij – torej njihovega razčlenjevanja, razvrščanja, selekcije in sistematizacije v novo celoto.

Ustavna komisija je v prvem polletju uspešno odprla in polnila ustavni informacijski prostor. Sedaj je pred nalogo, da ga zgošča, kristalizira in smiselno urejenega preda parlamentu v končno odločanje. Glede na januarsko sejo ustavne komisije in dogovorjeni načrt njenega dela ne vidim razlogov, da ji te naloge ne bi uspelo v roku končati:

S temeljnim ustavnim gradivom se bodo najprej soočile in spopadle tematske delovne skupine, sledila bo verjetno faza strokovne selekcije in sinteze, nato pa strokovne redakcije ter politične ocene in izbire med nekaj važnimi variantnimi rešitvami in modeli.

Za posebno zaslugo sedanje ustavne komisije končno in nikakor ne nazadnje štejem njeno sorazmerno uspešno razločevanje strokovne analize in političnega odločanja. Vsaj do sedaj je na podlagi takega razločevanja uspela prenesti raziskovalno-analitski in konceptualni del posla na strokovno skupino, ki je pripravila prvo gradivo za osnutek slovenske ustave. Ustavna komisija je v celoti spoštovala neodvisnost njenega dela in v vračilo dobila polno spoštovanje strokovne skupine do neodvisnosti in specifičnosti politične razsežnosti ustavodajnega procesa v ustavni komisiji in v skupščini. Ne vidim bojazni, da ustavna komisija tudi v »output fazi« svojega dela ne bi znala ohraniti te distance med strokovnim in političnim, in s tem samostojne ustvarjalnosti obeh sfer.

Dr. PETER JAMBREK

PREJELI SMO

Sporni cestni križi

V članku »Slovenski cestni križi sestavni deli evropske integracije« avtorji Vinko Borec, Vlado Breščak, Franc Kranjčič, Jože Mušič, Angel Polanjko, Vitja Rode, Stanko Tominc in Zavod za izgradnjo Maribora postavljajo tezo, da v R Sloveniji glede na njen geografski položaj obstajajo trije cestni križi:

prvi s presečiščem v Ljubljani (smeri Karavanke-Bregana in Šentilj–severni Jadran), v Mariboru in osimske ceste (pri čemer smeri teh cestnih križev niso natančneje definirane). Mogoče je govoriti tudi o takšnem križanju prometnih tokov, vendar, da bi ta trditev dobila svojo pravo vrednost, bi jo bilo treba postaviti v določen čas, obseg prometa, prostorske, političnoozemeljske in tehnične danosti.

Nesporno je, da so preko slovenskega prostora vedno potekali prometni tokovi iz severne Italije v severovzhodno smer (Avstrija, Madžarska) in proti vzhodu. Smer s severa proti vzhodu za slovenski prostor ni imela trajne vrednosti. Tako npr. smer Karavanke–Bregana ni naravna smer pretoka ljudi ali blaga s severa proti jugu ali vzhodu. Ta smer nastaja umetno, in sicer z zgraditvijo železniškega in cestnega predora, in je bolj ali manj lokalnega pomena (za osrednji slovenski prostor). Naravne smeri so drugje: preko slovenske Koroške in preko Šentilja proti Zagrebu. S predori skozi Karavanke se preusmerjajo prometni tokovi iz svojih dosedanjih naravnih poti. Promet pač teče po tisti poti, ki se zgradi. Drugo je, koliko in za kakšno ceno bo ta poseg uspešen, še zlasti, ker dolgoročno ni mogoče računati na blagovne tokove iz prostora severno od Alp v prostor vzhodno od Beograda. Blagovni tokovi bodo šli enostavno po ravnini (po Podonavju in čez Madžarsko).

Po odločitvi o slovenski državnosti in gospodarski suverenosti je še vedno nesporna preizkušena in osnovna prometna smer: sev. Italija – severovzhod s krakom proti vzhodu. V tej smeri ni mogoče obiti slovenskega prostora v okviru evropskega povezovanja (ali vsaj ni ekonomsko). Pri vključevanju v evropske integracijske tokove je v slovenskih razmerah mogoče zanesljivo računati le na to smer. Naravna lega slovenskega prostora v evropskem prostoru vsebuje tudi prometne tokove, o katerih pišejo avtorji, vendar njihov pomen ni enakovreden in nanje se kot na smeri evropskih prometnih integracij ne da zanesljivo računati.

Zmožnosti Slovenije za vlaganja v gradnjo avtocestnega omrežja so omejene. Svojo notranjo in zunanjo integracijo mora pospeševati tako, da čim bolje izkoristi nesporne prometne tokove evropskega pomena. A to je smer proti severovzhodu oz. severna Italija – Avstrija, Madžarska. V omrežju avtocest pomeni to gradnjo avtoceste Šentilj – sev. Jadran (Koper), s tem da se ta prometna os naveže na avtocestno omrežje v severni Italiji (Fernetiči, v gradnji). Na to os se vežejo posamezni priključki oz. odcepi. S tem se res pridobi podoba cestnih križev, o katerih govori članek. Gradnje osnovne avtocestne osi (njen pomen je bil že spoznan in o gradnji je bil sprejet zakon v letu 1969), se je treba lotiti brez odlašanja.

Drži trditev avtorjev o obsegu prometa na cesti Maribor–Ptuj–Macelj in o pomenu te ceste. V slovenskih razmerah gre za odcep z osnovne prometne osi proti Zagrebu, v evropskih razmerah pa za nadaljevanje phirnske avtoceste na našem ozemlju. To je še vedno del glavnega prometnega toka iz zahodne Evrope na Bližnji vzhod in Azijo. Gradnja te avtoceste je po strokovni plati – to je glede na prometno in drugo obremenjenost – gotovo imela prednost pred nekaterimi drugimi gradnjami, npr. karavanškega predora, in je bila neupravičeno zapostavljena, čeprav je izrazito tranzitna pot. Ta smer se ni izkoristila tako, da bi imela pomen za širši slovenski prostor. Isto napako ponavljajo avtorji članka. Če ta cesta služi predvsem tranzitu, to je tujim uporabnikom, je logičen sklep, da je sredstva za gradnjo iskati pri njih. Tranzitni promet je lahko tudi donosna dejavnost. V tem primeru je mogoče denar zbrati iz dohodkov tranzita. Takšen poskus obstaja, vendar za zdaj ni videti, da bo do uresničitve prišlo. Avtocesti proti Zagrebu je dati poleg njene pretežne tranzitne funkcije tudi pomen za pretok ljudi in blaga v prostor, ki ga cesta po trasi Ptuj–Macelj ne zajema. Z ustreznim popravkom je mogoče cesto speljati tako, **da bo zajemala v smeri proti Zagrebu še prometne tokove s celotnega štajerskega področja do Zasavskega hribovja oz. Trojan, s Koroške in Kozjanskega.** A to je znaten del slovenskega prostora. Ta rešitev je toliko bolj upravičena, ker je tako ali tako potrebna in načrtovana gradnja ceste s Koroške preko Celja v smeri Rogatca kot navezava na avtocesto na hrvaški strani. Res je v tem primeru cesta nekoliko daljša, a ne bistveno, tako da bi bili stroški gradnje (odseka Dramlje – hrvaška meja) celo manjši.

Podobno je zgrajena železniška proga (Maribor–Zidani most–Zagreb). Podoben je bil tudi projekt iz leta 1963, ki je bil neutemeljeno opuščen (Maribor–Podplat–Zagreb). Gre v bistvu za prilagoditev takratnemu projektu trase, upoštevajoč že zgrajeno cesto med Mariborom in Celjem.

Za slovenske razmere nedvomno najboljša rešitev je zgraditev ceste proti Zagrebu v smeri Dramlje–Brežice–Zagreb. Tako bi se med sabo in v smeri proti Zagrebu združil ves vzhodni del, to je približno polovica slovenskega prostora.

Gradnja phirnske avtoceste na slovenskih tleh na trasah, ki pokrivajo širši slovenski prostor, pridobi dodaten pomen in ne more biti več drugotnega pomena, kot je bila v praksi doslej. Projekt je mogoče izvesti, če bi o njem dosegli enotnost, v rokih, ki bi bili sicer potrebni za gradnjo ceste in kot zahtevajo pisci članka, to je do leta 1995. Taka gradnja bi morala biti izvedena ne glede na morebitna tuja sredstva.

S temi svojimi stališči nikakor ne želim ovirati gradnje avtoceste Maribor–Ptuj–Macelj–Zagreb. Če bodo zanjo zbrana sredstva, naj se zgradi. Vendar se bo z njeno gradnjo posebej zaostrilo še vprašanje gradnje ceste Koroška–Celje–Rogatec, ki gravitira h gornji avtocesti. Gradnja te ceste, ki postaja vsak dan bolj obremenjena, njeno stanje je slabo in pelje čez gosto poseljene kraje, bo nujno uresničiti v istem času.

ANTON ROJEC

Sporočilo Istrskega demokratskega zbora

Istrski demokratski zbor v času izrazitih konfrontacij, ki utegnejo uničiti vse, kar so ustvarjale cele generacije, in, kar je najbolj tragično, v ljudi vsaja sovraštvo, ki jih bo spet začelo ločevati po narodnostni pripadnosti, veri in rasi, izraža svojo globoko zaskrbljenost in skrbno spremlja dogodke na političnem prizorišču v Jugoslaviji, ki se nenehno slabšajo. Grožnje z državljansko vojno, pozivanje k vojaškim udarom, armadna nestrpnost, realne Drnovškove »slutnje bližajočega se zla«, kninske mobilizacije, neprikrit uvoz orožja, zahteve po delitvi Bosne in Hercegovine, gospodarska vojna v državi, odvračanje tujega kapitala s strani neumnih ljudi, ki se raje vojskujejo kot pogovarjajo, celjski pogovori o delitvi Istre med Slovenijo in Hrvaško po reki Mirni in prizadevanje, da bi prebivalce Istre pripravili do medsebojnih obračunov v slogu vsi proti vsem, so vzrok, da je Istrski demokratski zbor sestavil pismo, ki je po svojem zavzemanju za mir skorajda apostolska poslanica. Pismo ni tajno, čeprav doslej še ni bilo objavljeno. Ne nameravamo ga pošiljati varnostnemu svetu ZN, temveč vladam Hrvaške, Slovenije in Jugoslavije, generalnemu sekretarju ZN in evropskemu parlamentu v Strasbourgu. V njem ne pozivamo k nobeni intervenciji, temveč ga nameravamo v primeru, če bomo ocenili, da je to smiselno, dobronamerno poslati ljudem in ustanovam, o katerih upamo, da bodo s svojo avtoriteto in močjo ugleda prispevale k umiritvi razmer v državi, da bi končno lahko živeli in delali kot vsi svobodoumni in pametni ljudje.

Prebivalci Istre z ničimer niso prispevali h kaotičnemu in tragičnemu razpadanju in eroziji medčloveških odnosov na tem prostoru, zato naj jih v te stvari nihče ne vpleta!

Zato vse, ki odločate o usodi malega človeka, pozivamo k razumu. »Naš planet ni bogat z radostmi, ki jih moramo iztrgati bežečim dnem. Na svetu ni težko umirati, neprimerno težje je ustvarjati življenje.« (Majakovski) Če si ne moremo ali ne želimo pomagati med seboj, je morda kje kdo, ki se je pripravljen z vsemi pogovoriti. Če nam niti nasvet ne more pomagati, potem se nas bog usmili.

Istrski demokratski zbor

Drugi o nas

»Petnajstega januarja bo potekel rok, ki ga je Varnostni svet postavil Iraku. Kot prikovan strmi zdaj svet v Bližnji vzhod. Če bo izbruhnila vojna, nima noben drug dogodek na svetu niti najmanjše možnosti, da ga kdo še opazi. Takšno konstelacijo je Sovjetska zveza nekoč že izkoristila: ko je leta 1956 v senci sueške krize udarila po Madžarski. Litovski predsednik Landsbergis ima v spominu dogajanje, ki je časovno še bolj odmaknjeno, vendar pa je njegovemu narodu eksistencialno bližje. Leta 1940 so Sovjeti segli po Pribaltiku, ko je svet otrpel od strahu gledal, kako Nemci zasedajo Pariz. Mali litovski narod se danes lahko ubrani prav tako malo, kot se je lahko tedaj. Odvisen je od politične pomoči od zunaj. Toda zahodni državniki gledajo na drugo stran. Združene države ta teden opravičuje dejstvo, da morajo vse svoje sile posvečati iraškemu agresorju. Toliko bolj pa bi morale baltskim narodom z odločnimi svarili na naslov Gorbačova priskočiti na pomoč evropske države, ki so v Zalivu angažirane toliko, kolikor je potrebno za fotografijo v družinskem albumu. Toda evropska skupnost narodov se boji moskovskega nezadovoljstva. Drugače si ni mogoče razlagati dejstva, da z zagroženimi sankcijami noče ustaviti niti podivjanih srbsko-komunističnih generalov, ki prav tako v senci spopada v Zalivu skušajo spraviti pod svojo nadoblast svobodnjaški republiki Slovenijo in Hrvaško. Evropa je na robu tega, da izda samo sebe.«

Frankfurter Allgemeine Zeitung, 11. januarja 1991, uvodnik na 1. strani.

»Hrvaška vlada izjavlja, da so edine nezakonito oborožene skupine na njenem ozemlju skupine pripadnikov srbske narodnosti na območju Knina. Toda če bi pretežno srbskim častnikom podrejena jugoslovanska vojsko dejansko začela energično ukrepati proti oboroženim srbskim civilistom v Kninu, bi Hrvatje dobili danajsko darilo. V hrvaških vladnih krogih odkrito izražajo strah, da bi prenašanje policijskih nalog v roke vojske nujno pripeljajo do uničenja legitimnih demokratičnih ustanov. Kdo namreč zagotavlja, da vojska, če bo prišla na okus »razoroževanja«, ne bo gladko razorožila še slovensko teritorialno obrambo in hrvaško policijo? Na koncu bi lahko vojsko popadla še skušnjava, da uredi zadeve tako, da odstrani še preveč samostojni republiški vladi Slovenije in Hrvaške. Hrvaška ni Kuvajt, se glasi naslov, ki ga je mogoče brati v enem od hrvaških časnikov. Le upamo lahko, da ta trditev drži. Ter: da dogodki po izteku zalivskega ultimata ne bodo terjali pozornosti sveta do te mere, da bo ostalo naopaženo – zdi se, da s tem špekulirata Moskva in Beograd – tisto, kar naj bi se zgodilo po izteku **njunih** ultimatov.«

Die Welt, 11. januarja 1991, uvodnik na 1. strani.

REKLI SO

Srbskim voditeljem nihče več ne verjame

Dr. DRAGAN VESELINOV v neodvisnem črnogorskem tedniku Monitor:

»Tistim, ki vodijo Srbijo, nihče več ne verjame. V teh zadnjih letih so podrli vse mostove. Tudi temu voditelju mnogi ne verjamejo. Le upoštevajo ga kot osebnost, ki je v Srbiji stabilna. Zato pogovori o Jugoslaviji ne morejo biti več pogovori dobre volje, ker gre za dialog pod prisilo, za dialog brez zaupanja, iz čistega strahu, iz bojazni, ker bi vsakdo rad ostal tam, kjer je. To ni pogovor odkritih ljudi, ki iščejo nove rešitve, takih, ki se ne navdušujejo za pustolovščine...

S to oblastjo se Srbija čedalje bolj oddaljuje od drugih, ker niso nesposobni le za pogajanja, temveč tudi ne morejo spoznati, da se Srbija mora prepletati z drugimi. Ta republika se ohranja tako, da skriva notranjo dekadenco s širjenjem velikih inflacijskih laži, in z uvajanjem nove nacionalistične ideologije. Prodor resnice bi pomenil približanje te države drugim, česar pa sedanje oblasti ne bi mogle prenesti, ker se ohranjajo le z izolacijo in bodo zatorej tudi v prihodnje nosilke razkroja Jugoslavije. Jugoslavije ne razdirajo le tisti v Ljubljani in Zagrebu, temveč tudi ti v Beogradu – nemara celo bolj kot vsi drugi skupaj...

Teritorialne napetosti v Srbiji so se še posebej okrepile s politiko združevanja, z vzpostavitvijo tako imenovane enotne Srbije... Zdaj se ta Socialistična stranka ne more z ničimer več postaviti. Zapravili smo si medsebojno spoštovanje, mednarodno zaupanje, prijatelje. Nikogar nimamo več, da bi se z njim pogovarjali. V vsej Jugoslaviji je največji prijatelj Beograda Titograd, v svetu pa Tel Aviv. Srbija bi morala prodirati proti Zahodu, namesto da Črno goro spreminja v Vzhod. Črna gora že po naravi pripada Zahodu. Vse, kar ima naprednega, je dobila z Zahoda. Srbiji je potrebna zaradi srbskih interesov, in ne zaradi črnogorskih...«

(B. J.)

Odnosi med Slovenijo in Hrvaško se niso ohladili

MILAN KUČAN, predsednik slovenskega predsedstva, v reviji Vreme:

»Ne bi se strinjal z mnenjem, da so se odnosi med Slovenijo in Hrvaško ohladili. Mogoče je, da so se nekatera špekulativna politična pričakovanja izkazala za zmotno. Mislim, da je precejšen del tistega, o čemer piše časopisje, neresnično in da ne temlji na dejstvih. Slovenija in Hrvaška svojih problemov v Jugoslaviji ne moreta reševati samo z medsebojnim sodelovanjem. Sodelovali smo in tudi v prihodnje bomo sodelovali tam, kjer so naši interesi v odnosu do Jugoslavije podobni, ker je specifična teža stališč dveh republik večja, kot če bi jih zastopala vsaka posebej. Toda nikoli nismo skrivali dejstva, da vsi (tudi gospodarski) interesi niso enaki. Položaj Hrvaške v Jugoslaviji je drugačen od našega, če že zaradi drugega ne, pa vsaj zaradi Hrvatov v BiH in Srbov na Hrvaškem... Oni morajo, da bi rešili svoje probleme, prej kot mi začeti pogovore s Srbijo. Naš dogovor, da bomo Jugoslaviji ponudili konfederativno ureditev, se ni spremenil in za špekulativna razmišljanja o slovensko-hrvaških odnosih ni vzroka. Res je sicer, da predsednika Tuđmana ni bilo v Ljubljano, toda prišla je delegacija sabora, predsednik pa bo prišel na razglasitev ustave. Mesićeve izjave ne bi komentiral. Po mojem mnenju še vedno velja tisto, kar je predsednik Tuđman rekel v saboru, namreč da Hrvaška zveznih organov ne sprejema za partnerje, sprejema pa njihovo posredovalno vlogo. V slovenski skupščini sem po plebiscitu tudi sam govoril približno tako in mislim, da je skladnost stališč pri tem očitna.«

Zahteve slovenske teritorialne obrambe

JANEZ SLAPAR, v. d. načelnika štaba teritorialne obrambe Slovenije, na slovesnosti v Dražgošah:

»V teritorialni obrambi Republike Slovenije smo združili izjemen strokovni, materialni in moralni potencial. Teritorialna obramba se je oblikovala z velikim strokovnim in organizacijskim angažiranjem občanov, pripadnikov enot, štabov in zavodov ter strokovnih organizacij. Današnja opremljenost s sodobnim orožjem in opremo je rezultat zavestnih odločitev organov oblasti in delovnih organizacij v Sloveniji. Zavest pripadnosti slovenskemu narodu in slovenski državi je posebna kvaliteta teritorialne obrambe. To so le nekatera dejstva, zaradi katerih je teritorialna obramba ohranila in utrdila svojo legitimnost in ugled. Z ustavnim zakonom Skupščine Republike Slovenije je teritorialna obramba dobila pravo identiteto slovenske države. Te njene temeljne prepoznavnosti bomo ohranili ne glede na hude obtožbe, spodbijanja in groba politična podtikanja.

Za ohranitev in dvig naše bojne pripravljenosti bomo vztrajali pri naših pogojih in zahtevah tudi, ko gre za sprostitev opreme, oborožitve in objektov, ki so last slovenske države in njenih ljudi. Varovanje orožja, sredstev in opreme, kakor tudi varnost državljanov Slovenije smo sposobni in bomo zagotovili sami. Če do svojega orožja ne bomo mogli, ga lahko kupimo tam, kjer za dobavo ne postavljajo političnih pogojev. Pri tem se bomo ravnali po načelih skrbnega gospodarja, tako kot danes, ko smo to prireditev organizirali z minimalnimi stroški.« (L. S.)

Srbi so vzpostavili državnost Hrvaške

Dr. JOVAN RAŠKOVIĆ, predsednik SDS, delno v intervjuju za Radio Knin in delno v Borbi:

»Prvo Jugoslavijo so ustanovili avtohtoni Srbi, tisti na oni strani Drine, gledano z naše strani. Drugo Jugoslavijo so ustanovili Srbi na tej strani Drine oziroma mi, Srbi iz Hrvaške in bosanski Srbi... To pomeni, da imajo ti Srbi, ki so oblikovali Jugoslavijo, največ pravice do tega, da jo branijo. Zato je treba po stališču... prav teh, ki so ustvarili novo Jugoslavijo, to Jugoslavijo ohraniti, biti mora federativna država, nikakor pa ne konfederacija... Obstaja še eno zgodovinsko dejstvo, ki se prav tako zanemarja, to pa je, da smo mi Srbi, ko smo oblikovali drugo Jugoslavijo in..., banalno rečeno, prelivali kri za drugo Jugoslavijo, vzpostavljali državnost neke druge nacionalne aglomeracije. Preprosto povedano, vzpostavili smo državnost Hrvaške. Hrvaška kot država je izvedla velikanski genocid, toda hrvaški komunisti so skupaj s srbskim narodom v Hrvaški ali, bolje rečeno, srbski narod na Hrvaškem skupaj je s hrvaškimi komunisti zmagal in bil na boljši strani sveta. Brez nas Srbov na Hrvaškem in Srbov za Drino torej ne bi bilo današnje Republike Hrvaške... Ljubo mi je, da se Srbi in Hrvati pogovarjajo, vendar menim, da se v imenu srbskega naroda na Hrvaškem ne more pogovarjati nihče drug kot srbski narod na Hrvaškem... Za nas ne obstajajo pogovori, ki bi se končali s sporazumom med Tuđmanom in Miloševićem. To zavračamo... Naj mi gospod Milošević ne zameri, vendar smo mi bolj odgovorni za drugo Jugoslavijo kot srbsko predsedstvo... Zavračamo slehrno skrbništvo srbskega prebivalstva nad nami. Pri tem so stvari, s katerimi se ne strinjam. Običajno mi pravijo, da je tu neka skupina miloševićevih vojakov, ki jo moramo podpirati. Jaz ne bom podpiral Miloševićevih vojakov na Hrvaškem... To pomeni, da enako pogrešamo neki srbski, vsesrbski koncept, saj imajo Hrvati svoj povsem pravilen in jasen koncept... Mislim, da Knin ne bo napaden, ne s strani zveznih specialcev, še zlasti pa ne z njihove strani, to je s strani hrvaških specialcev, ki jih imenujem esesovske enote – vsaj po njihovem vedenju v Petrinji. Tuđman se do določene mere, v pozitivnem smislu, vede kot obotavljivi Fabij, Josip Boljkovac pa kot lažni sanjač... On bi to rešil tako, da bi bilo za hrvaško državo najbolje, vendar mislim, da tudi Boljkovac eno govori, drugo pa doživlja. Po drugi strani bi prelivanje krvi Srbov in Hrvatov bilo tragedija: umirali bi naši otroci, tako srbski kot hrvaški, zanesljivo pa je, da bi v tem spopadu umrl tudi sedanji državni sistem v Hrvaški. Vendar je še ena stvar zelo pomembna. Pri tem nam je pomagal gospod Milošević osebno, pa tudi mi smo si z lastnimi napori to priborili, namreč da v naši Krajini ne more priti do spopada med hrvaško policijo in srbskim narodom, ne da bi se ta spremenil v spopad med hrvaško policijo in armado.«

Devize so grabež popeterile

TOMISLAV BADOVINAC, višji svetnik v Narodni banki Hrvaške, v Nedjelnjem Vjesniku:

»Vztrajam pri svoji tezi, da gre za nezakonito prilaščanje, za rop.

Denarna emisija se lahko multiplicira monetarno in kreditno, odvisno od oblike. To pomeni, da je multiplikacija odvisna od plačilno-prometne poti denarja. Monetarna multiplikacija znaša 1- do 1,5-krat, idealna kreditna multiplikacija pa je petkrat večja. Oglejmo si, kako je, če je na primer denar usmerjen v nakup deviz od NBJ na deviznem trgu: za emisijski denar kupite devize od NBJ in s tem se konča kroženje in življenje denarja, ker NBJ ta denar uniči. Če pa devize kupite od kake druge poslovne banke na deviznem trgu, ta denar še naprej živi, se vključuje v druge tokove in se multiplicira. Prav ta zgled priča, kako je mogoče s ponarejeno emisijo kupiti devize od NBJ in nato ta denar uničiti. Posledica je, da so devize iz deviznih rezerv, ki so premoženje, last celotne Jugoslavije, postale last določene banke. Zato tudi govorim o prilaščanju oziroma grabežu.«

BASIST IVAN URBAS MED OPERO IN ODEONOM

Na tistih lepih potih

Ivan Urbas ni nikakršen Urban, prabas po nemško, temveč čil in postaven devetindvajsetletnik. Redka roža med basisti, ko pa ti po navadi začenjajo po mednarodnih poteh šele tam pri petintridesetem. Danes, po 12 letih dela s profesorico Ksenijo Vidali (»ona je moja pevska mati, vsak korak še vedno preudariva skupaj«) in natanko pet let po solističnem začetku v ljubljanski Operi – v tej sezoni spet poje tod, prej pa štiri leta ni – Urbasu ni več treba razmišljati o napornih avdicijah za to ali ono operno hišo.

Rajši skrbno prebira vabila in se ozira po ponudbah za družbo najboljših. Kako tudi ne, ko pa so ga avdicije dodobra obrusile že v dunajskem študentskem obdobju – 83 jih je skusil, med katerimi so mu po 11 rekli ja. Ivan Urbas je v tej kalvariji spoznal, da negativen odgovor ni vedno razlog za samospraševanje, saj je moral prevečkrat poslušati nesposobne ocenjevalce in njihovo slabo argumentacijo. Kakor po naključju je šlo v Italiji (»veste, za zdaj sem izrazit belkantist«) vse gladko, tam so »umetniški direktorji zvečine še vedno izvedenci za razločke v glasovih«, medtem ko mu Nemčija ni in ni znala tenkeje prisluhniti. Lep čas se ni našel človek, ki bi bil pripravljen glasovno nadarjenemu mladeniču razodeti, da potrebuje kakega sugestivnega režiserja, spretnega maskerja ali podobno in kaj tvegati neskušenosti nakljub. Kar odlašali so, Urbas pa je vztrajal, hotel in začel zmagovati.

Gospod Urbas, zvoziva tale pogovor brez odvečnih rečenic. Bodiva profesionalca. Kar odprite, prosim, notes in preberite, kakšen semester načrtujete!

Po ljubljanski predstavi *Lucie di Lammermoor* (v sredo, 9. januarja, je Urbas pel Vzgojitelja: op. M. Z.) grem v Hannover na vaje za Wolf-Ferrarijeve *Štiri grobijane*. Pojem Canciana. Tam imamo konec meseca tudi tri predstave *Bohémov*. Tretjega februarja je premiera *Grobijanov*, med 10 in 16. pa sem v Milanu, kjer se bova s Scalero pripravljala za recital *belkanta*, 19. spet letim v Hannover, 23. pa v Parizu pojem Rossinijevo *Stabat mater*. Četrtega marca grem na oder Slovenske filharmonije, od 5. do 10. snemamo v Münchnu, 15. pa bodo v Hannovru prve vaje za Stravinskega opero *Kralj Edip*, v kateri pojem vse tri basovske vloge (Kreon, Teiresias, Sel). V začetku aprila potujem v London (Beethovnova *Missa solemnis)*, 21. imava s Scalero recital v Münchnu, konec meseca pa je v Hannovru premiera Stravinskega. Maja grem v Madrid in pojem šest predstav Verdijevega *Otella* v najboljši družbi (Otello bo Placido Domingo, Jago Rento Bruson, režiral pa bo mladi Argentinec Ugo De Ana). Konec maja se vrnem v Hannover – letos moj drugi dom – in trikrat nastopam v operi *Palestrina* Hansa Pfitznerja. Junija se vse hannoversko obredje še enkrat ponovi, že zdaj pa upam, da bo pod konec meseca toliko prostih dni, da si bom lahko vzel kaj časa za študij lika velikega svečenika Ramfisa. Novembra namreč prvič pojem *Aido*. Prvi teden julija imam niz recitalov v Bostonu, na festivalu Newport, avgusta poletim v domovino, potem pa me čaka zalogaj, imenovan Pimen, saj imam septembra v Parizu premiero *Borisa Godunova*. V grobem sem zaseden do avgusta 1993 in imam do tedaj prostih le nekaj mesecev in tednov.

IVAN URBAS

Kup vlog torej in domala zagotovljen napredek. Toda začenja se splošno mozartovsko navdušenje. Kaže, da vas institucionalno ne bo zgrabilo?

Žal imam od oper ta hip naštudirana le Sarastra *(Čarobna piščal)* in Komturja *(Don Giovanni)*. Prvega bom jeseni pel v Hannovru in Rio de Janeiru. Tedaj bom v Nemčiji izvedel tudi nekaj Mozartovih koncertnih basovskih arij. Za televizijo smo jih že posneli. Tudi tisto redko izvajano, ki zahteva še solistični inštrument kontrabas. Imam ambitus, kakršnega zahteva ta arija.

Ja, vaš nizki register. Kaj pravi o njem kritika? Ali je pevcu pisec sploh še v kako tolažbo in veselje?

Prijeto me je presenetil neki stuttgartski ocenjevalec, ki je v kritiki Rossinijeve *Stabat mater* analiziral vse solistične dosežke in tudi pokazal, da delo pozna od prve do zadnje note, saj ni preslišal, da sem v *a cappella* odlomku z zborom neki ton odpel oktavo niže, kakor je zapisano. To sem storil z veliko radostjo, ker v tistem glasovnem območju dobro zvenim. In pisec ni pozabil omeniti, da tega že lep čas ni slišal.

Glas – božji dar. Material, pravijo. Eni zaradi njega ves čas kariere ne zvrnejo niti ene ledene kole. Drugi imajo posebne prebavne vraže in jedo suhe češplje in podobno. Navadni smrtniki imamo vtis, da se nizkim glasovom ni treba tako paziti . . .

. . . in se motite, zakaj glasilke so pri vseh obremenjene enako. Bodi tenor ali bas, ista pesem. Reši pa te dobra tehnika. Poznam nekaj glasovno, barvno močnih pevcev, ki so tehnično tako šibki, da so prisiljeni dan, dva pred predstavo molčati ko grob; nekateri kmalu ne zmorejo več mednarodnega tempa. Osebno skušam pevsko kondicijo vzdrževati z nekoliko daljšim spancem; kadar sem na Dunaju, jezdim in enkrat na teden plavam, veliko se sprehajam, za domačo telovadbo pa sem kar prelen. Kar zadeva posebno prehrano, seveda ne obremenjujem želodca, ne pijem alkohola in ne zahajam v zakajene prostore. Tik preden stopim na oder, pa mi še najbolj koristijo navadne pevske dihalne vaje.

Videti je, da ni več časa za nekdanje dejavnosti. Bili ste smučarski učitelj, za navrh študirali veterino, sami skrbeli za krdelce živali, čebelarili, obdelovali 12 gredic . . .

. . . Najbolj mi je hudo zaradi kužijev, ki so zdaj domala ves čas v Bohinju. Vse več potujem in pri tem nočem, da bi kdo ali kaj spričo mene trpel. Poklic in zasebnost sta se mi lepo pomešala.

Kakšno se vam dozdeva s tega drvečega mednarodnega vlaka dejanje kolega tenorista Branka Robinšaka? Ta je javno objavil, da odpoveduje predstavo v ljubljanski Operi, ker se je njegovo ime v reklami zapostavljalo. Pravzaprav so vam zagodli prav takšno.

Če Opera ni pripravljena vložiti nekoliko več, kadar kaže oznaniti nastope gostov, je to smola zanjo. Mar človek kar tako poje za simboličen honoraren 300 DEM in si sam plača letalo, kar ga stane 850 DEM? Kariere mi Ljubljana vsekakor ne more več niti pospeševati niti lajšati. To bi potreboval pred štirimi leti. Naj se sliši še tako arogantno, toda mislim, da je izključno hišina težava, če v Operi ne rečejo: Prihodnji mesec pa hočemo Urbasa! Sicer pa na te reči gledam le še z mednarodnim očesom. Zato je Robinšakova poteza zame premalenkostna. Moje ime in moji roki so objavljeni po svetovnem opernem časopisju, in kdor hoče, mi lahko sledi ali me najame.

MIHA ZADNIKAR

● Ljubljanski Festival pripravlja letos kar dva nastopa basista Ivana Urbasa. Prvi bo 4. marca ob 19.30 v Slovenski filharmoniji. Spričo programa je očitno, da gre solistu in koncertni direkciji predvsem za obnovo vzgoje v poslušanju samospeva. V mestu, kjer ima Dunja Vejzović na recitalu le kakih 50 ljudi – števila obiskovalcev na nedavnem nastopu Josipa Lešanje pa niti ne mislimo omenjati – bo to zelo težko. Ker naši soposlušalci očitno ne prenesejo težkih nemških skladb, če jim izvajalec ni kako posebno ljub – bo Festival tokrat udaril z *belkantom*. In Urbasa bo spremljal tisti izmed pianistov, ki ta hip najbolje ve, kaj je to *belkantno*, saj igra s Katio Ricciarelli, Carlom Bergonzijem in Renato Scotto, od ozdravljenja pa ponajvečkrat tudi z Joséjem Canerasom – v Ljubljano pride prvi korepetitor milanske Scale in asistent Riccarda Mutija *Vincenzo Scalera*. Na sporedu bodo Donizettiejve, Bellinijeve in Verdijeve pesmi za glas in klavir, redko izvajano koncertno blago. Kolikor je znano, jih je zdaj pa zdaj pel kak pomemben tenor, Verdijeve samospeve pa ima na plošči posnete le Margaret Price. Zatorej ni čudno, da bosta Ivan Urbas in Vincenzo Scalera tik po ljubljanskem – najbrž dobrodelnem – recitalu na Bayer Record v Münchnu posnela tudi CD. Zvečine z istim programom, v katerem so predelave italijanskih ljudskih kakor izvirniki.

Avgusta pa pride Ivan Urbas v Bohinj in v Ljubljano. Pri Sv. Duhu in v Križevniški cerkvi ga bo takrat spremljal pianist Thomas Hans.

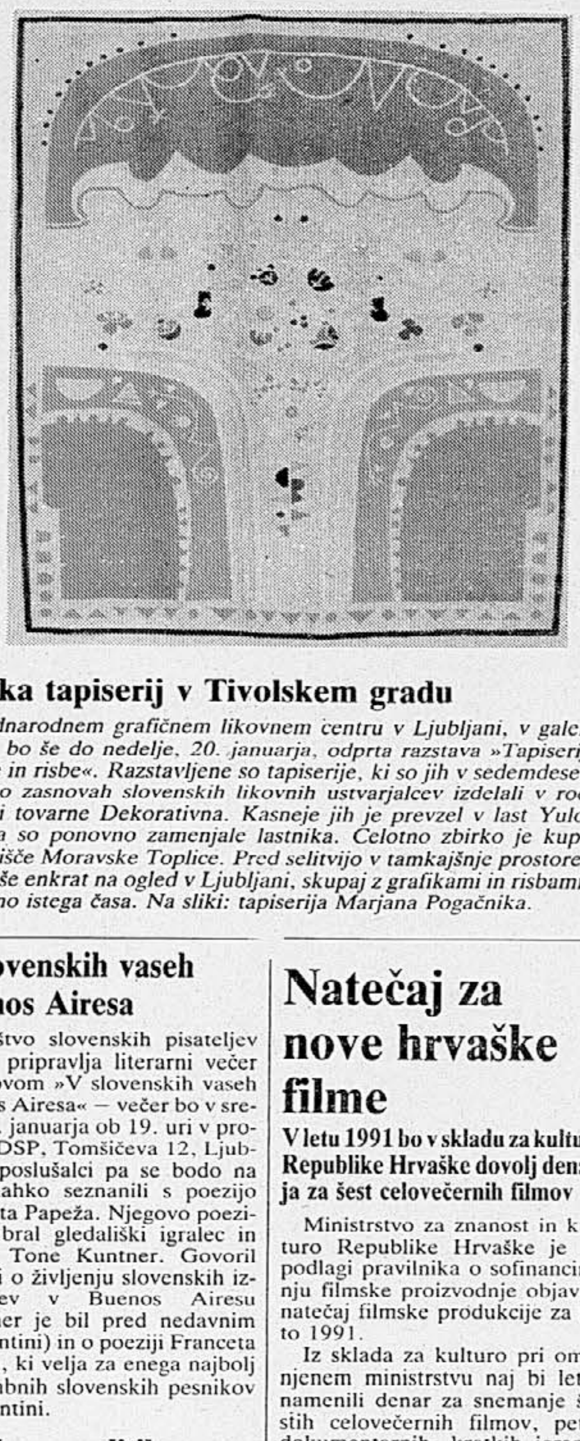

Zbirka tapiserij v Tivolskem gradu

V Mednarodnem grafičnem likovnem centru v Ljubljani, v galeriji Tivoli, bo še do nedelje, 20. januarja, odprta razstava »Tapiserije, grafike in risbe«. Razstavljene so tapiserije, ki so jih v sedemdesetih letih po zasnovah slovenskih likovnih ustvarjalcev izdelali v ročni tkalnici tovarne Dekorativna. Kasneje jih je prevzel v last Yulon, zdaj pa so ponovno zamenjale lastnika. Celotno zbirko je kupilo zdravilišče Moravske Toplice. Pred selitvijo v tamkajšnje prostore je zbirka še enkrat na ogled v Ljubljani, skupaj z grafikami in risbami iz približno istega časa. Na sliki: tapiserija Marjana Pogačnika.

V slovenskih vaseh Buenos Airesa

Društvo slovenskih pisateljev (DSP) pripravlja literarni večer z naslovom »V slovenskih vaseh Buenos Airesa« – večer bo v sredo, 16. januarja ob 19. uri v prostorih DSP, Tomšičeva 12, Ljubljana, poslušalci pa se bodo na njem lahko seznanili s poezijo Franceta Papeža. Njegovo poezijo bo bral gledališki igralec in pesnik Tone Kuntner. Govoril bo tudi o življenju slovenskih izseljencev v Buenos Airesu (Kuntner je bil pred nedavnim v Argentini) in o poeziji Franceta Papeža, ki velja za enega najbolj pomembnih slovenskih pesnikov v Argentini.

Ženske – politika – družina

To ni le naš naslov. To sta namreč tudi nadnaslov in vsebinska opredelitev posebne in dvojne številke *Časopisa za kritiko znanosti* (136/137, 1991). Za to priložnost, ki jo oznamuje vstop ženskih študij v znanstveno javnost na Slovenskem, in v trenutku, ko se morajo ženske ukvarjati z navidez vsakdanjimi rečmi, »ki so del ustave«, vabijo avtorice in avtorja »zanimivega in izvirnega« zbornika na predstavitev, ki bo v sredo, 16. januarja, ob 13. uri v Konzorciju (Mladinska knjiga) na Titovi 3 v Ljubljani. Z. M.

Natečaj za nove hrvaške filme

V letu 1991 bo v skladu za kulturo Republike Hrvaške dovolj denarja za šest celovečernih filmov

Ministrstvo za znanost in kulturo Republike Hrvaške je na podlagi pravilnika o sofinanciranju filmske proizvodnje objavilo natečaj filmske produkcije za leto 1991.

Iz sklada za kulturo pri omenjenem ministrstvu naj bi letos namenili denar za snemanje šestih celovečernih filmov, petih dokumentarnih, kratkih igranih in drugih kratkih filmov ter za sto minut produkcije animiranih filmov. Na natečaju lahko sodelujejo le hrvaški režiserji, ki pa se za sredstva lahko potegujejo tudi ob pomoči privatnih producentov. Predlagajo lahko le projekte z izdelanimi scenariji oziroma snemalnimi knjigami in z dokumentacijo, ki potrjuje regularnost vseh avtorskih pravic, potrebnih za nemoteno realizacijo filmskega projekta. Filme bo izbirala posebna komisija republiškega sklada za kulturo, ki ji predseduje Krsto Papić, člana komisije pa sta še Ivan Starčević in Ivo Škrabalo, povzemamo po zagrebškem Vjesniku.

Boj za kulturo hkrati tudi boj za prostor

Ob izidu mesečnika M-ZIN – Predstavljenih 40 skupin in množica posameznikov

Izidu mesečnika M-ZIN (skrajšano za Metelkova Magazin) je pravzaprav botroval celoten »projekt Metelkova«. Vendar vsebuje časopis M-ZIN dvoje temeljnih predpostavk; v pisani besedi predstavlja javnosti, kaj sploh je »projekt Metelkova«, v nadaljevanju izhajanja pa naj bi z njim prikazali tudi tisto umetniško, civilizacijsko in kulturno dogajanje v Ljubljani in Sloveniji, ki ne dobi dovolj (ali skoraj nič) prostora v obstoječih institucionalnih medijih.

Da pa je tovrstnih kulturnih ustvarjalcev, gibanj in organizacij, ki delujejo na različnih množičnokulturnih in umetnostnih področjih ter socializacijskih praks, res veliko, dokazuje podatek, da je v časopisu predstavljenih več kot 40 skupin ali desetkrat toliko posameznikov.

Vsi ti, pa še vrsto drugih, ki za projekt doslej še niso vedeli, imajo enkratne potrebe po prostoru. Zato očitno velja, da je pri nas boj za kulturo hkrati boj za prostor. Zato je »projekt Metelkova« pravzaprav zahteva – ob hkratni akciji za demilitarizacijo Slovenije – po preureditvi vojašnice na Metelkovi (bivši Belgijski kasarni) za potrebe alternativne kulture, novih družbenih gibanj ipd. Gre preprosto za to, da bi končno dobili dovolj veliko koncertno, gledališko, plesno, kino dvorano, klubske in galerijske prostore, prostor za nemoteno delo RŠ, skate-boarding park, za produkcijsko delo raznih skupin, video studio, za prodajo in izposojo knjig ter drugih potrebščin, za okrog 100 ateljejev, za restavracijo (biohrana) in bivanjske prostore (youth hostle), za kopico poslovnih, komunikacijskih, delavniških, izobraževalnih prostorov, ipd. Skratka, izoblikovala se je skupna potreba po velikem številu prostorov, ki jih Ljubljana (za ta družbeni segment) za zdaj ne premore ali pa jih ni pripravljena zagotoviti.

Zato je projekt Metelkova družbeni, civilizacijski, demilitarizacijski, kulturni, politični in urbanistični projekt, je projekt za obnovo Ljubljane in je praktični in simbolni mejnik za Slovenijo. – Časopis M-ZIN sta izdala ZD ŠKUC-FORUM in Gibanje za kulturo miru in nenasilja, oblikoval Studio Pegaz, v nakladi 1.500 izvodov pa natisnil Biro M. A. B.

Književna reč pred izidom

V Beogradu in marsikje drugod po državi pričakujejo, da bo vsak hip izšla Književna reč, ki jo izdaja Književna mladina Srbije. Zadnjič je izšla pred pol leta. Razlog: finančne težave: Zdaj je Književna mladina dobila sredstva za svoje dejavnosti, piše Borba, in časnik bo izšel. Seveda pa to ne pomeni, da ima izdajatelj zagotovljena sredstva za nemoteno izhajanje. Nasprotno, denarja za kontinuirano izhajanje ni in uredništvo poziva bralce, da ta štirinajstdnevnik denarno podprejo, da bi lahko ohranil svojo avtonomijo. V uredništvu tudi menijo, da pomanjkanje družbene podpore ni naključno: Književna reč, ki je sicer ob drugem objavljala literaturo (mladih) in članke splošno kulturne in politične narave, je bila v preteklosti izpostavljena mnogim političnim pritiskom v Beogradu – prinašala je besedila, ki tamkajšnji oblasti niso bila vedno po volji.

GLEDAMO, POSLUŠAMO . . . OCENJUJEMO

GLASBA

Orgelska matineja

Strokovnjaki in ljubitelji orgelske glasbe, ki niso prišli na orgelsko matinejo v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma, ki jo je pripravil mladi švicarski organist Markus Kühnis, so veliko zamudili. Organist Markus Kühnis je študiral klavir in orgle v Zürichu, nadaljeval študij v Münchnu, Luzernu in v Parizu. Gostoval je v Nemčiji, Italiji, Avstriji, Franciji in Angliji kot solist in kot član Timporg tria, ki izvaja orgelske skladbe štiriročno ob spremljavi tolkal. Veliko snema tudi na gramofonske plošče. Za mladega umetnika kar presenetljiva kariera, ki jo spremljajo odlične mednarodne ocene. Njegov nastop v Gallusovi dvorani je bil zanesljiv umetniški dokaz, da res zasluži najvišja priznanaja, ki so velikokrat zgolj reklamno menežerski trik. Z orgelsko igro, predvsem pa veliko svežino duhovnih vidikov o orgelski interpretaciji, nas je takoj prepričal o iskrenosti muzikalnih spodbud in lahkotni tehnični eleganci. Njegova orgelska igra je organska, registrsko zvočno sublimna in aromatična, obenem pa zelo kultivirano disciplinirana in tudi v izboru programa izoblikovana z okusom in znanjem. Kar tipičen se je zdel organistov interpretativni odnos do so še vedno nekoliko »učenjaške« zvočne masivnosti orgelskega zvoka v oblikovanju, saj ga je povsod prijazno nadomestil z nekoliko tanjšim okvirom, pa dopolnil s kar razkošno barvno paleto registracije. Ob njej smo začutili veliko izpovedno intimo organista, ki se prav nikjer ne razdaja v zunanji senzualnosti. V prvem delu smo poslušali prvi stavek iz Simfonije št. 5 op. 42 Charlesa M. Widorja, Simfonijo v D duru (Predigra h kantati BWV 29) in Toccato, Adagio in Fugo v C duru BWV 564 J. S. Bacha in Kanon v h molu op. 57 št. 5 Roberta Schumanna. Widorjev orgelski stavek je kar klasično čisto delo, primerno simfoničnemu konceptu iz naslova in izpeljavi oblikovne konstrukcije. Živahna tematika, živo postavljeni kontrasti v registraciji omogočajo širok orgelski lok, ki ga je razpel organist Markus Kühnis. Zelo delikatna in jasna je bila izvedba Simfonije v D duru J. S. Bacha, močna predvsem v tehnični zrnatosti (ritem!) in dovršeni komorni doslednosti. Tudi Toccata, Adagio in Fuga v C duru J. S. Bacha je v odlični izvedbi organista doživela subtilno preobrazbo. Zelo zanimiva je bila izvedba Kanona v h molu R. Schumanna, ki ji je organist vdihnil prav ljubko karakterno prisrčnost.

Veliko presenečenje smo doživeli v drugem delu programa, ki pa ga je organist s svojimi nazori pripravljal že v prvem delu. Kot da bi si Markus Kühnis nadel drugačen muzikalni kostum, ki se mu je prilegala seveda tudi povsem drugačna orgelska glasba. Najprej smo poslušali Tri plese za toggensburške hišne orgle (glasbena dediščina iz Toggenburga v Švici iz 19. stoletja) z naslovi Polka v C duru, Valček v As duru in Polko v C duru. Čeprav preproste alpske poskočnice (morda delno stilizirane?), so vsa tri drobna orgelska dela razkrila vso ljubko zvočno »mimikrijo »starih hišnih orgel (harmonij) tudi na veliko bogatejših orglah v Cankarjevem domu. Organist je z zelo spretno registracijo domala povsem približal poslušalcem občutje takratnih zvočnih arhetipov. Tudi tu z veliko muzikalno intimo. Sledili sta znani orgelski deli Charillon de Westminster in Scherzo (Louis Vierne) in Toccata v F duru (Jules Grison). Tonski svet westminstrskih zvonov je navdihnil Vierneja h kar orgelsko paradni ilustraciji, ki je prav tako kot njegov Scherzo kar impresionistični amalgam tipično francoske orgelske glasbe. Obe deli kažeta skladateljev občutek za orgelsko barvo in iskriv virtuozni filigran. V obeh omenjenih delih, kot v sklepni Toccati (Grison), je organist Markus Kühnis pokazal kar prirojeno lahkotnost invencije, občutljiv izbor registrov, dovršeno tehniko.

BOGDAN UČAKAR

Suveren nastop

V četrtek, 10. januarja, je v dvorani ljubljanskega Magistrata koncertiral še ne petnajstletni pianist Erik Šuler. Spored koncerta, ki ga je organizirala Glasbena mladina ljubljanska, je bil dovolj tradicionalno usmerjen, saj so ga zapolnile naslednje skladbe: Sonata op. 22 št. 11 v B-duru Ludwiga van Beethovna, dve izmed Fantazijskih skladb Roberta Schumanna, Poloneza v cis-molu Frédérica Chopina in na koncu še trije Preludiji Sergeja Rahmaninova ter četrti kot dodatek.

Erik Šuler je pokazal suveren nastop, ki je za njegovo starostno stopnjo zelo obetaven, vendar pa mu do zrelega muzikalnega dojemanja snovi še manjka nekaj izkušenj, pa tudi tehnika bo zahtevala še dodatnega dela. V Beethovnovi Sonati pa tudi v Schumannovih ter Chopinovih skladbah tehnične pomanjkljivosti niso bile tako izrazite in pogoste kot v Preludijih Sergeja Rahmaninova. Slednji pa so bili za mladega pianista vendarle nekoliko prevelik zalogaj.

Ne glede na to pa Erika Šulerja vsekakor čaka še študij in razvoj in čas bo pokazal svoje. S pridnim delom, kot ga je zastavil na študiju v Moskvi, si od njega lahko še precej obetamo.

TOMAŽ RAUCH

PISMO IZ SOFIJE

Kriza v bolgarski kulturi

V Bolgariji je reprezentativna in zelo obširna sociološka raziskava pred novim letom 1991 zajela celo vrsto pomembnih vprašanj. Za Bolgare je najpomembnejši mednarodni politični dogodek združitev Nemčije, na notranjem področju pa parlamentarne volitve. Kot politična osebnost je po njihovem mnenju za ves svet pomemben Gorbačov, za Bolgarijo pa predsednik države dr. Željo Želev. Bolgari so relativno optimistično razpoloženi kljub hudi gospodarski krizi, zaradi katere so trgovine prazne in je hrana na bone, cene na tržnici pa so do 10-krat višje kot v državnih prodajalnah (v katerih pa se tako ali tako ničesar ne dobi). Le 26 odstotkov prebivalcev je prepričanih, da se bo položaj poslabšal, medtem ko jih več kot 51 odstotkov verjame, da bo za vedno zavladala demokracija.

V Sofiji, kjer je katastrofalno stanje najbolj čutiti, se tujec ne zgrozi toliko nad dolgimi vrstami kot nad velikimi gručami ljudi, ki pred trgovinami ure dolgo čakajo brez kančka upanja, da bodo dobili vsaj malo mesa, kako klobaso, jajca, sir, maslo, olje, detergent. Mila na primer že več mesecev ni mogoče dobiti. Huje je, kot je bilo med vojno.

Kljub temu teče duhovno življenje skoraj povsem normalno, čeprav mu daje bolj ali manj pečat politika. Morda so se po omenjeni sociološki raziskavi Bolgari prav zato odločili, da sta bila v minulem letu največja kulturna dogodka na svetu koncert skupine Pink Floyd »Zid« in otvoritev kulturnega centra v Parizu, 24 odstotkov jih meni, da v minulem letu v Bolgariji ni bilo nobenega pomembnega kulturnega dogodka, 16 odstotkov jih celo trdi, da kulturnega življenja sploh ni, medtem ko jih 41 odstotkov nima o tem nobenega mnenja.

Kljub celi vrsti kulturnih prireditev ob koncu leta!

Ob festivalu Kinopanorama, na katerem so predvajali najbolj senzacionalne tuje filme minulega leta, je med ljubitelji te umetnosti zavladala prava mrzlica, tako težko je bilo priti do vstopnic. V času novoletnega glasbenega festivala, posvečenega Mozartu, so bile zaradi sodelovanja uglednih izvajalcev iz Italije, Avstrije, Nemčije, Rusije itd. do zadnjega kotička polne vse dvorane velikega nacionalnega kulturnega doma. Posebno zanimanje je zbudilo prvo delo Václava Havla na bolgarskem odru. To je bila Asanacija, ki jo je režiral Krikor Azarjan. Prvi krščanski spektakel po dolgih desetletjih, ko je bila vera prepovedana, zdaj polni dvorano mladinskega gledališča. Svoboda tiska je prinesla biblijo v veliki nakladi, ki pa še vedno ne zadošča. Senzacija v malem so nadalje bolgarski umetniki, ki so pod komunističnim režimom prebegnili na Zahod. Med temi lahko omenimo jazzovsko pevko Kamelijo Todorovo (Kemi Todorof), glasbenika Maria Stančeva in slikarja Krista Javaševa.

Pa vendar se to, kar smo poudarili že spočetka, izraža v odgovorih ankete: kulturno življenje Bolgarije je zajela kriza. V tem letu je bilo namreč vse tako zelo spolitizirano, da prav na nobenem kulturnem področju ni mogoče najti kakega dejanskega umetniškega dosežka, o katerem bi lahko rekli, da je nekaj posebnega. Založbe so »amnestirale« nekaj prepovedanih pesniških, proznih in satiričnih del, ki pa s tem niso izšla prvič. V glavnem so bile objavljene knjige publicistične narave: spomini nekdanjih politikov ter prič komunističnega režima in njegovih zločinov.

Podobno je tudi na drugih kulturnih področjih.

Časopisov, dnevnikov in tednikov, je že toliko, da človek vseh ne more spremljati. Zaradi pomanjkanja papirja bodo že na začetku leta nekatere ukinili. Lahko si mislimo, kako pomembno je to vprašanje, če bolgarska televizija pri poročilih prosi gledalce in ustanove, naj ji pomagajo s papirjem za pisalne stroje in z indigom. Kultura je finančno revna v pravem pomenu besede, saj nima deviz, zato bo zdaj parlament odločil o tem, kako naj jo država podpre.

GANČO SAVOV

Fotografska razstava v goriškem Kulturnem domu

V preddverju Kulturnega doma v Gorici (Ul. Brass 20) bo do 20. januarja odprta skupinska fotografska razstava 18 goriških fotografskih navdušencev. Gre za dela, ki so bila konec lanskega leta razstavljena v Števerjanu in bila deležna zanimanja in odobravanja številnih obiskovalcev. Fotografska razstava, ki jo prireja Zveza slovenskih kulturnih društev in Upravni odbor Kulturnega doma v Gorici, sodi v prizadevanja, da bi na Goriškem ponovno obnovili in popestrili fotografsko dejavnost, ki je dokaj uspeha imela v okviru delovanja Skupine 75. Na razstavi sodelujejo naslednji goriški ljubitelji fotografije: Silvan Bevčar, Mario Černic, Fabio Devetak, Vilko Fajt, Karlo Ferletič, Hijacint Jussa, Miro Kuzmin, Rudi Pavšič, Silvan Pittoli, Jožko Prinčič, Viktor Selva, Igor Tomsič, Mauro Tomsič, Marko Vogič, Zdenko Vogrič in Viljem Zavadlav.

Razstava knjig o starinah in predavanja v Galeriji Ars

Ljubljanska Galerija Ars je pripravila prodajno razstavo knjig o starinah različnih tujih založb, ki jo bo danes, 15. januarja, ob 12. uri odprl Jože Hudeček. Ob tem bodo v prihodnje štiri predavanja. Tako bo v sredo, 16. januarja, ob 17. uri Irena Keršič, kustosinja slovenskega entografskega muzeja, govorila o skrinjah na Slovenskem, v četrtek ob 17. uri pa bo kustosinja Narodnega muzeja Vesna Bučič predavala ob razstavi Ure skozi stoletja. Vsak dan bodo na ogled tudi video projekcije, in sicer o nakupovanju antikvitet, o rezbarstvu (tv oddaja iz niza Ex libris) in o zgodovini stanovanjske opreme (tv oddaja iz niza Pogledi).

Kuharjeve slike v celovški Galeriji Slama

V celovški Galeriji Slama (Benediktinerplatz 3) bodo danes, 15. januarja, ob 20. uri odprli razstavo del slikarja Karla Kuharja iz Kranja. Odprta bo do 2. februarja.

Poudarek ostaja na literaturi

Novo vodstvo revije Literatura bo nadaljevalo že uveljavljeni koncept, več pozornosti pa bo namenjalo tudi drugim umetnostim – Tematski bloki in dve samostojni knjigi

Revija Literatura, ki navzlic vezanosti predvsem na generacijo okrog 1960. leta pomembno odpira prostore novim tendencam slovenske literature, seznanja s tujimi trendi in odpira probleme misli o umetnosti, ni mrknila ali se sesula, čeprav že pol leta ni izšel noben njen zvezek. Nekam prenaglo in preobsežno so lani izdali pet številk in se finančno osušili, tako da z zadnjo številko (ki je že v tisku) končujejo letnik po daljšem premoru.

Tudi letos načrtujejo šest številk in še dve posebni ediciji, in sicer Matina Bubra izbor iz judovske mistike in zbornik tekstov z Bartlovega simpozija. V tem letniku pa je nova konica uredništva, mislim na glavnega in odgovornega urednika, ki sta zdaj Igor Zabel in Igor Bratož. Po Zabelovem mnenju se koncept ne bo bistveno menjal, poudarek vsekakor ostaja na literaturi, izvirni, esejistični in prevodni, skušali pa bodo bolj kot doslej poseči tudi na področja drugih umetnosti (recimo likovne) in duhovnosti (nove mitologije, mistika). Dotok tekstov je ogromen, njihovo kolikor toliko ažurno sprotno objavljanje je lani tudi povzročilo tolikšno širjenje posameznih zvezkov, da so že kmalu presegli načrtovani obseg. Tudi za letošnji letnik je ostalo še veliko »starih« tekstov. Na vprašanje, ali bodo skušali v Literaturi podobno temeljito kot slovensko knjižno produkcijo ocenjevati tudi recimo likovne razstave, pa je glavni urednik odgovoril nikalno, čeprav bodo prav osvetljevanjem likovnih pojavov namenili nekoliko večjo pozornost; sam je v tej zvezi že napovedal blok o Jenny Holzer.

Vsekakor pa si bo Literatura prizadevala za večjo informativnost na neliterarnih umetnostnih področjih, pri tem pa ni mišljena kaka faktografija, temveč predstavitev konceptualnih ozadij novih kulturnih pojavov. Sedanja naklada Literature je približno tisoč izvodov (remitende tako rekoč ni) in v uredništvu dvomijo, da bi je pri nas lahko prodali več. Na vprašanje, ali ima Literatura kompleks Nove revije, pa mi je glavni urednik povedal, da se reviji kvečjemu dopolnjujeta, kar je povezano s skupnim kontekstom, kajti za generacijo okrog Literature je bil pomemben vpliv Nove revije na formiranje sedanjega literarnega prostora.

Literatura bo še naprej vzdrževala mednarodne stike (za to je zadolžen predvsem Jani Virk, delno tudi Andrej Blatnik), v letošnjem letniku bo v njej tudi več fotografij, bolj kot »postmoderni dokumenti«, ki so v zadnjih letih vsebinsko profilirali to revijo, pa bodo odslej v ospredju rubrike Zadnja izmena, New Age, Ostrina kriterija in Živa tradicija in seveda vrsta tematskih blokov, v katerih bodo predstavljali posamezne nacionalne literature. Po mnenju Igorja Zabela pa ostaja ena bistvenih sestavin uredniškega koncepta tudi Yugoslavica; revija bo namreč kontinuirano predstavljala najvidnejše dosežke jugoslovanske literarne scene, in to tako s prevodi v rubrikah Yugoslavica in Enciklopedija živih kot s kritikami v Robnih zapisih.

Literatura bo tudi v letniku 1991 nadaljevala z izmenjavo blokov s sorodnimi revijami v drugih jezikovnih in kulturnih okoljih; tu naj opozorim na prevodne bloke, ki so že v pripravi, in sicer nizozemskega (gre za izmenjavo), arabske poezije, italijanske poezije, slovaške književnosti, pripravljajo pa tudi blok o Evropi. To besedilo sem začel z omembo generacijske profiliranosti Literature, ki pa jo je Igor Zabel relativiral z izjavo, da generacijski kriterij opredeljuje »osnovno polje zanimanja«, ne omejuje pa sodelavcev in izbranih tekstov. Sicer pa Literatura že doslej ni bila generacijsko ekskluzivistična pri objavljanju avtorjev; pod novim vodstvom bo zato veliko pozornost namenila predstavljanju kvalitetnih mlajših, še ne uveljavljenih piscev.

JANEZ STREHOVEC

DELO X
LEGALNA POT DO OROŽJA
Je zakon o orožju še kos naraslemu povpraševanju?
Delo X, druga stran iz prve roke

Drago Medved

O življenju menihov in redovnikov ter njihovi dediščini na Slovenskem

SKRIVNOST ZAOBLJUBE ㊼

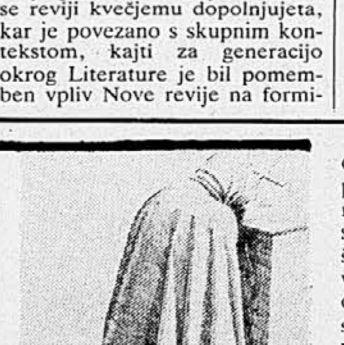

Klarise

Klarise je ustanovil sv. Frančišek Asiški. Sv. Klara je bila njegova rojakinja, 12 let mlajša od njega. Imel je velik vpliv nanjo in 18. marca 1212 je v cerkvi v Porcijunkuli dal Klari redovno obleko. Najprej je živela v benediktinskem samostanu, ko pa ji je Frančišek našel samostojno hišo, so se ji pridružile še druge somišljenice in so ob cerkvi sv. Damijana postavile samostan. Klara je vodila svoje redovnice do 1253, ko je umrla. Red je bil ustanovljen 1212 in se je imenoval red ubogih sester sv. Klare, drugi red sv. Frančiška. Živijo v uboštvu in kontemplaciji. Hočejo posnemati Jezusovo skrito življenje v Nazaretu. Red goji molitev, odpoved, sestrsko vzajemnost in evangeljsko veselje v klavzuri, v popolni ločenosti od sveta. Imajo tudi nočne molitve. Prvi samostan klaris pri nas je bil v Mekinjah pri Kamniku okoli leta 1300, nato v Kopru in Gorici, v Celju pred letom 1329, v Škofji Loki od 1352 do 58, mnogo pozneje pa v Ljubljani 1656, kjer so imele svoj samostan nasproti današnjega hotela Slon.

Tudi samostane klaris je cesar Jožef II. ukinil in ponovno so se vrnile 1978 v Nazarje v Savinjski dolini, kjer je zdaj edini samostan klaris pri nas. Ob molitvi in kontemplaciji se ukvarjajo tudi z ročnim delom, peko hostij in obdelovanjem vrta. V Nazarjih je danes 7 klaris, po vsem svetu pa imajo 496 redovnih hiš z okrog 11.300 sestrami.

Dominikanci

Red bratov pridigarjev O. Fratrum Praedicatorum, OP ali dominikanski red je ustanovil španski kanonik kapitlja v Ozmi sv. Dominik de Guzman (1170 do 1221). Namen reda je oznanjanje in proučevanje božje besede in obramba Cerkve pred krivoverci. Papež Gregor IX. je dominikancem leta 1231 zaupal inkvizicijo – cerkveno sodišče za boj proti krivovercem. To obdobje je temen madež na tem redu, ki je sicer že od vsega začetka poudarjal študij, iz njegovih vrst pa so bili znani učenjaki in profesorji, med njimi najbolj izstopa Tomaž Akvinski. Red se je naglo širil, bil pa je tudi dobro organiziran in ni imel toliko težav kakor prvi red sv. Frančiška. Bili so tudi dobri misijonarji. Prva dominikanska ustanova na robu slovenskega ozemlja je bila v Brežah na Koroškem okoli leta 1227, nato 1230 v Ptuju in v Kopru, po posredovanju celjskih grofov so dobili še novi klošter na Polzeli. Po ukinitvi samostanov po letu 1782 so se dominikanci vrnili v Slovenijo šele 1965. leta in imajo svojo redovno hišo v Žalcu (2) in v Petrovčah (3) in se ukvarjajo z dušnim pastirstvom. Po svetu imajo 634 redovnih hiš z okrog 6800 redovniki, od katerih je 5100 duhovnikov.

Sv. Dominik je ustanovil tudi **dominikanke** in to leta 1206, največ samostanov dominikank je bilo na Nemškem. Tudi pri nas so delovale dominikanke in sicer najprej v Velesovem 1238, kjer so v samostan sprejemali predvsem hčere plemiškega stanu, ukvarjale pa so se s poukom in vzgojo plemiških deklet, kjer je bila prva šola za dekleta pri nas. Nekako v istem času je bil ustanovljen tudi samostan Studenice pri Poljčanah med 1237 in 1245. Tretji samostan dominikank je bil v Marenbergu – današnjih Radljah leta 1251, četrti pa v Kopru. Red dominikank se po jožefinski reformi ni več obnovil, dominikanci pa imajo tudi tretji red sv. Dominika za laike.

Karmeličani

Karmeličani so nastali na gori Karmel v Palestini kot puščavniška kontemplativna ustanova. Okrog leta 1209 je dal novi skupnosti svetopisemsko pravilo jeruzalemski patriarh Albert. Papež Honorij III. je karmelski red potrdil leta 1226. 1238 so se karmeličani umaknili pred Arabci v Evropo, najprej na Sicilijo, nato v Francijo in Anglijo, Inocenc IV. pa jih je 1247 priključil beraškim redovom. Širili so češčenje Matere božje.

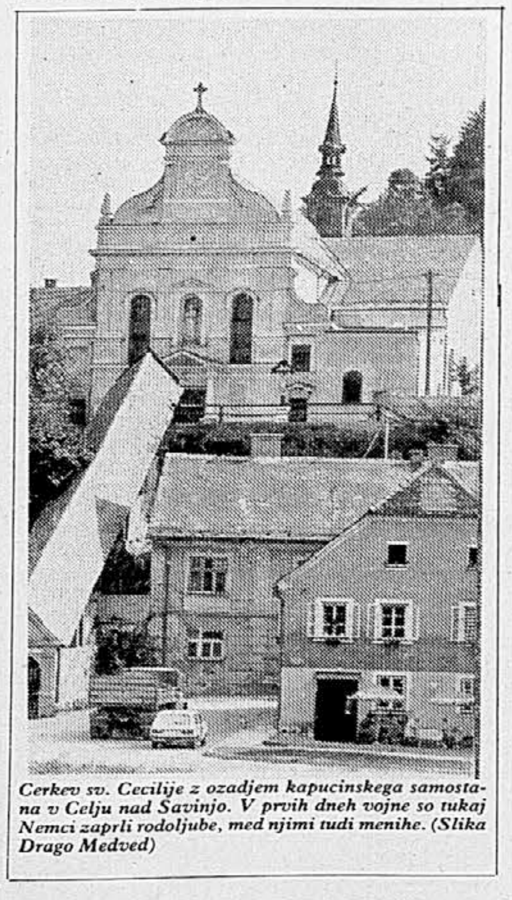

Cerkev sv. Cecilije z ozadjem kapucinskega samostana v Celju nad Savinjo. V prvih dneh vojne so tukaj Nemci zaprli rodoljube, med njimi tudi menihe. (Slika Drago Medved)

Ženska redovna veja karmeličank je bila ustanovljena 1452 na Nizozemskem. Leta 1562 je sv. Terezija Avilska v Avili na Španskem ustanovila svoj prvi samostan sv. Jožefa po prvotnem pravilu prenovljenega reda. Imenovali so jih bosonoge karmeličanke in imajo isto pravilo kot bosonogi karmeličani. V njihovih samostanih se okoli dvajset sester posveča premišljevanju, molitvi in kontemplaciji in so strogo ločene od sveta. Karmeličanke so prišle k nam na Selo pri Ljubljani 1889, po drugi svetovni vojni pa so jim samostan odvzeli. Leta 1967 so ponovno začele redovno življenje v Mengšu, od leta 1986 pa so v novem samostanu v Sori. Poleg notranjega apostolata se ukvarjajo tudi s peko hostij, krašenjem sveč in drugimi ročnimi deli. Od začetka letošnjega leta je v karmelu v Sori 13 sester z večnimi in 5 sester s časnimi zaobljubami.

Magdalenke

V letih 1224–27 je duhovnik Rudolf iz Wormsa, kanonik v Hildesheimu ustanovil magdalenke, red sv. Marije Magdalene, ki so najprej živele po Benediktovem pravilu, po letu 1232 pa po pravilu sv. Avguština. Red je bil namenjen spreobrnitvi nravno ogroženih žensk in deklet, v zadnjem času pa je dobil tudi bolj kontemplativni značaj. Red se je iz Šlezije širil v evropske dežele, v 19. stoletju pa so magdalenke prišle tudi v Zagreb, od tu pa v Studenice pri Poljčanah, kjer so 1885 prevzele samostan od nekdanjih dominikank. Poleg molitve so obdelovale zemljo in izdelovale bogoslužna oblačila, poučevale dekleta v gospodinjstvu, glasbi ter v tujih jezikih. Leta 1941 so jih Nemci pregnali na Hrvaško. Po vojni so le za kratek čas skušale obnoviti življenje v Studenicah, pa so morale 1949 samostan zapustiti. Od leta 1973 živi še nekaj sester v mali hiši v Studenicah. Leta 1985 je bilo v Sloveniji 7 sester, ena v subotiški škofiji, ena v ZRN in ena v ZDA.

Škofjeloški pasijon

Škofjeloški pasijon je rokopis iz leta 1721, ki zajema 51 listov formata 195×277 mm, od teh je šest listov praznih. Rokopis je bil dolgo časa v arhivu celjskih kapucinov in je šele med leti 1880 in 90 prišel v svoje domače okolje, torej v kapucinski samostan v Škofji Loki. Nekoč je imel drugačno podobo, sedanjo naj bi dobil po letu 1916. Pasijon nazorno priča o nabožni dejavnosti in verski vnemi, ki so jo na prelomu iz 17. v 18. stoletje gojili med našimi ljudmi predvsem kapucini. Rokopis pa je pomemben tudi za proučevanje in spoznavanje tedanjega duhovnega življenja in našega jezika.

Avguštinci

Nastali so v 13. stoletju ob postopnem združenju več kongregacij puščavnikov. Imenovali so jih tudi avguštinski eremiti-puščavniki. Papež Pij V. jih je 1567 priključil beraškim redovom. K nam so prišli v drugi polovici 13. stoletja, a so se pozneje izselili. Vrnili so se spet v prvi polovici 17. stoletja iz Opatije v Ljubljano, kjer so sezidali cerkev Marijinega oznanenja in odprli postojanko pri Sveti Trojici v Slovenskih goricah.

Center hoče nekaj podstrešij nazaj

Od Ljubljanske stanovanjske zadruge hočejo podstrešja, kjer ni mogoča gradnja

LJUBLJANA, 14. januarja – Izvršni svet Centra bo na jutrišnji seji obravnaval problematiko preurejanja podstreh v občini v stanovanja. Podroben pregled dosedanjih postopkov so pripravili v občinskem komiteju za urejanje prostora. Med drugim predlagajo, naj izvršni svet od Ljubljanske stanovanjske zadruge, s katero je občina pred leti sklenila pogodbo o oddaji podstreh v uporabo za gradnjo stanovanj, zahteva, da na občino takoj brezplačno prenese pravice do 30 podstreh, za katere je iz dosedanjih postopkov jasno, da jih ne bo mogoče preurediti v stanovanja.

Občina Center je sredi leta 1988 sklenila z Ljubljansko stanovanjsko zadrugo pogodbo o oddaji nezazidanih podstrešij v občini v uporabo za gradnjo stanovanj. Podstrešja so bila na zadrugo prenešena odplačno tako, da je zadruga dolžna v roku 30 dni po pridobitvi pravnomočnega gradbenega dovoljenja za posamezno podstrešje skleniti pogodbo o plačilu vrednosti podstrešja na podlagi cenitve sodnega izvedenca. V primerih, ko gradnja podstrešnega stanovanja ne bi bila možna, pa je zadruga dolžna prenesti podstrešje nazaj na občino Center. Občina je ob sklenitvi pogodbe zadrugi s posebno določbo dovolila zemljiškoknjižni vpis pravice uporabe za gradnjo na podstrešjih. V pogodbi pa niso bili podani podatki, potrebni za vpis v zemljiško knjigo, ker ob njeni sklenitvi niso bile opravljene izmere prenesenih podstrešij in njihovi idealni deleži v odnosu do celotne stavbe. Ljubljanska stanovanjska zadruga je nato občinski izvršni svet opozorila na težave, ki jih ima in ki zavirajo hitrejšo gradnjo podstrešnih stanovanj. V drugi polovici lanskega leta so se vrstili sestanki predstavnikov občine, zadruge ter občinskega in mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo, na katerih so skušali z zbiranjem podatkov o premoženjskih, upravnih in tehnično-operativnih zadevah odpraviti ovire, ki preprečujejo izvajanje dogovorjenega. V zadrugi so tudi izdelali posebno analizo preurejanja podstrešij, ki je vsebovala podatke o premoženjskih težavah in operativno-tehničnih zapletih. Občinski komite s to analizo takrat ni bil zadovoljen, saj iz nje ni mogel razbrati vseh težav, ki ovirajo nadaljevanje del. Predstavniki zadruge so nato na posebnem sestanku kot poglavitno oviro navedli sklenjeno pogodbo med zadrugo in občino, saj ta ne vsebuje vseh elementov, potrebnih za vpis v zemljiško knjigo. Klub takratnim zagotovilom pristojnih v občini, da bodo z ustreznimi dopolnitvami pogodb uredili zadeve za vsako podstrešje posebej, do skupne rešitve niso prišli. Občinski sekretariat je na podlagi svoje analize ugotovil, da gradnja podstrešnih stanovanj ni možna na sedmih podstrehah, ker občina ni imetnica razpolagalne pravice, na 26 podstrehah zato, ker so na območjih, za katera niso sprejeti potrebni akti, na dveh podstrehah zato, ker sta v hišah, potrebnih celovite prenove, na eni podstrehi, ker je v hiši, ki je predvidena za rušenje, in še na eni podstrehi, ki je v stavbi, ki je v celoti namenjena gradnji poslovnih prostorov. Izvršni svet naj bi torej jutri od zadruge zahteval brezplačno vrnitev teh podstreh občini Center.

MARKO JAKOPEC

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

Tudi kadrovska stanovanja so lahko rešitev

Za kadrovska stanovanja do srede januarja 37 interesentov (19 jih je že vseljenih)

LJUBLJANA, 14. januarja – Ob vsesplošnem pomankanju stanovanj se je marsikatero podjetje začelo zanimati tudi za tako imenovana kadrovska stanovanja, last solidarnostnega sklada mesta Ljubljana. Do zdaj so na mestnem sekretariatu za stanovanjsko gospodarstvo stanovanja dodelili 19 interesentom, do srede januarja pa se je zanje zanimalo že 37 ljudi.

Po pravilniku, sprejetem predlanskega septembra, mesto sofinancira 60 odstotkov vrednosti kadrovskega stanovanja, preostalo pa podjetje, v katerem je zaposlen interesent zanj. Podjetje svoj delež daje nepovratno, ima pa pravico odločiti, kdo bo zasedel tako stanovanje (seveda v skladu s posebnim pravilnikom).

Glede na dozdajšnje prijave je največ zanimanja za to obliko reševanja stanovanjskih problemov svojih delavcev pokazala Univerza v Ljubljani (skoraj polovica prijav je od tam), nekaj manj družbena podjetja, zasebna podjetja pa še nič.

J. P.

V naslednjih letih bo pošta denar vlagala v telefonijo

Letos za nove priključke na območju PTT Ljubljana 94 odstotkov naloženega denarja – V dveh letih 45.740 novih priključkov – Iskrine centrale

LJUBLJANA, 14. januarja – Na območju ljubljanske regije oziroma v občinah, ki jih »pokriva« ljubljansko ptt podjetje, bodo občani in gospodarstvo v dveh letih dobili skupno 45.740 novih telefonskih priključkov. Direktorica PTT podjetja Ljubljana Štefanija Žagmeister je povedala, da bodo v naslednjih letih telefoniji posvetili posebno pozornost. Letos bodo za ta namen porabili kar 94 odstotkov vsega naložbenega denarja – 1,5 milijarde dinarjev.

V Ljubljani je v načrtu 26.400 novih priključkov in od teh bo letos vključenih 15.000. Na območju vozliščne centrale na Vrhniki bo 7400 novih priključkov, od tega 3000 na Vrhniki, 2000 v Logatcu, 600 v Borovnici, prav toliko v Horjulu, 900 v Dragomerju in 500 v Rovtah. Na območju vozliščne centrale v Cerknici bo 2000 novih priključkov, od tega 1200 v Cerknici in 800 v centrali na Rakeku. V grosupeljski občini bo zgrajenih 4800 priključkov, od tega 3000 v Grosupljem, 1200 v Ivančni Gorici in 600 v Videm-Dobrepolju. Na območju centrale v Ribnici bo 1700 priključkov – v Loškem potoku 600, v Sodražici prav toliko, v Dolenji vasi pa 500. V Kamniku bo zgrajenih 2140 priključkov, od tega za Vodice (ki so vezane na kamniško centralo) 1240, v kamniški enoti pa 900. V vasi Fara v kočevski občini bo zgrajenih 300 novih priključkov. V šišenski občini pa bo centrala v Smledniku razširjena za 400 priključkov.

Vse nove telefonske centrale na območju regije bodo v digitalni tehniki, izdelala pa ji bo (oziroma jih že dela) Iskra-Tel. Večje centrale so narejene v sodelovanju s Siemensom in so tipa EWSD, manjše, tipa SI 2000, pa so plod domače proizvodnje in znanja. Centrala tipa EWSD bo montirana tudi v najpomembnejšem objektu za slovensko telefonijo – v mednarodni avtomatski tranzitni centrali, ki bo odprta v prvi polovici letošnjega aprila.

Štefanija Žagmeister je danes povedala, da je treba za vse nove telefonske priključke zgraditi tudi omrežje in za Ljubljano je že pripravljenih 32 projektov. Gradnja bo potekala na različnih območjih Ljubljane obenem, vendar pa bo pošta z gradnjo verjetno začela na Rakovniku in nato v Stari Ljubljani. Ker bo letos v mestu na novo priključenih 15.000 novih naročnikov in ker bo treba omrežje še zgraditi, se na pošti zavedajo, da bodo pri vseh teh obsežnih načrtih potrebovali veliko sodelovanja, predvsem pa razumevanja Ljubljančanov. Marsikje se težavam in motnjam ne bo dalo izogniti, vendar bo pošta o vseh stvareh meščane sproti obveščala.

MOJCA KAUČIČ

VPRAŠALI SMO ZA VAS

Ali po Ljubljani res po več ur ne bo elektrike?

LJUBLJANA, 14. januarja – Poklicalo nas je nekaj naših bralcev, ki jih je zanimalo, ali bodo nekateri predeli Ljubljane v januarju in februarju res po več ur brez elektrike. **Anton Avčin,** vodja obratovanja pri Elektru Ljubljana-mesto, nam je dejal, da je to res, in sicer zaradi rednih vzdrževalnih del dotrajanega omrežja.

V skladu z letnim načrtom bo tako od danes pa do 28. februarja med 8. in 14. uro ustavljena dobava električne energije na območju naslednjih ulic in cest: Staretove, Jelovškove, Jeramove, Mivke, Ceste na Loko, Opekarske, Lampetove in Stranske poti.

Nekoliko prej, to je do 1. februarja, pa bodo zamenjali napeljavo na območju Ježice (brez elektrike bodo v prej omenjenem času Tesovnikova in Dečmanova ulica ter Mala vas).

Letos bodo na podoben način brez elektrike ostajali še prebivalci z drugih območij Ljubljane, in sicer v skladu z letnim terminskim načrtom.

J. P.

PO SLOVENIJI

Koncert Killing Joke v Ljubljani

LJUBLJANA, 14. januarja – V sredo, 16. januarja, bo ob 20. uri v Hali Tivoli nastopila angleška skupina Killing Joke. Skupina je nastala leta 1979, ko je punk že izgubljal ostrino. Vztrajno drugačni so se prebijali skozi glasbeno industrijo. Na ljubljanskem koncertu bodo predstavili novembra lani izdano ploščo Extremities, Dirt and Various Repressed Emotions v postavi Jaz Coleman (pevec), Paul Raven (bas), Geordie (kitara) in Martin Atkins (bobni). (Z. M.)

Študentski koledar z rahlo zamudo

LJUBLJANA, 14. januarja – Ljubljanska študentska organizacija je nedavno izdala študentski koledar za šolsko leto 1990/91. Koledar je izšel nekoliko pozno, vendar vsebuje veliko koristnih in za študente pomembnih informacij. Po njem bodo verjetno največ posegali bruci, saj si bodo tako lahko olajšali študentsko življenje. (Z. M)

Rojstva

LJUBLJANA: Osebje ljubljanske porodnišnice je od srede do ponedeljka pomagalo na svet 37 deklicam in 33 fantkom. Najlažji med novorojenčki je bil deček s porodno težo 900 gramov, najtežji pa je tehtal 4470 gramov. V četrtek je Marina Jamnik povila parček – 1340 gramov težkega sina in 1260 gramov težko hči. (R. D.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 87-letnega upokojenca Emila Navinška (ob 10. uri); 55-letne dipl. inž. fizike Helene Velikonja (ob 11. uri); 86-letne upokojenke Nežke Tome (ob 12. uri); 53-letnega delavca Franca Banfija (ob 12.30); 88-letne gospodinje Alojzije Kobal (ob 13. uri) in 70-letnega upokojenca Iva Piskarja (ob 16. uri).

VIČ: Danes ob 14. uri bodo na viškem pokopališču svojci pospremili na zadnjo pot 92-letno upokojenko Ivano Črgan.

STOŽICE: Na tukajšnjem pokopališču se bodo danes ob 15. uri svojci poslovili od 63-letne upokojenke Jelke Godec. (R. D.)

Ogroženi invalidi in šolarji

LJUBLJANA, 14. januarja – Za prometno varnost invalidov je v Ljubljani precej slabo poskrbljeno. Eden od primerov, ki bodejo v oči, je na Linhartovi cesti za Bežigradom ob Univerzitetnem zavodu za rehabilitacijo invalidov. Tamkajšnji prehod za pešce je namreč samo signaliziran, ne pa tudi semaforiziran, čeprav je bila semaforizacija načrtovana že pod prejšnjo mestno oblastjo. Poleg tega, da prehod uporabljajo težji invalidi, hodijo tam čez cesto tudi šolarji. Komunalni minister Janez Lesar pa nič. Mogoče bo potrebna kakšna nesreča, preden se bo zganil. (Besedilo in slika: Jože Biščak)

Mladi ostajajo na kmetiji

V zadnjih štirih letih na območju KZ Stična izboljšali 4000 hektarov kmetijskih zemljišč – Za agromelioracije porabili 54 milijonov dinarjev

IVANČNA GORICA, 14. januarja – V zadnjih štirih letih je bilo pri kmetih na območju, ki ga pokriva kmetijska zadruga Stična, izboljšanih kar 4000 hektarov kmetijskih zemljišč. Uresničitev agromelioracijskih načrtov je še toliko pomembnejša, saj so kmetije večinoma v Suhi krajini, kjer je rodovitne zemlje, njiv in pašnikov malo, saj je območje izrazito kraško, kamnito.

Direktor KZ Stična (ki dela v okviru Mercatorja) Slavko Nemanič je povedal, da so izkoristili vsako, tudi najmanjšo možnost za pridobitev denarja za ta namen. Vrednost del v zadnjih štirih letih je dosegla 54 milijonov dinarjev. Vsaka agromelioracija posebej je bila pripravljena kot naložba – z vsemi načrti in finančno konstrukcijo. Večinoma so odstranili kamenje in posekali grmovje ter nasuli rodovitno zemljo – za njive 45 centimetrov visoko, za travnike pa 20. Vsakokrat so »dodali« tudi založno gnojenje, vedno šele potem, ko so naredili analizo zemlje in ugotovili, katerih snovi v njej primanjkuje. Ta poseg bo marsikje rezultate šele prinesel, saj tudi zemlja potrebuje svoj čas, da izkoristi in začne vračati »vloženi« material.

Kaj opravljeni agromelioracijski posegi pomenijo za kmete, človek spozna šele potem, ko se z njimi pogovarja. Tako je Ciril Mavsar z Velikega Korinja povedal, da ima zdaj v hlevu lahko sedem glav živine več kot prej, ko pa bo začelo dajati prave rezultate še založno gnojenje, bo krme še več. In ne samo to. Na zemljiščih, kjer je Ciril Mavsar prej oral dva dni, nato pa je lahko zaradi skal njivo »pobranal« le z motiko, zdaj oranje traja le še eno dopoldne. S travnikov pa mora košenino zdaj peljati dvanajstkrat namesto štirikrat.

Prav to območje v okolici Ambrusa, kjer je doma Ciril Mavsar, je poleg novih površin z agromelioracijami pridobilo še pomembnejšo stvar: zaradi izgube delovnega mesta je precej mladih ostalo doma brez službe, vendar zdaj niso brez možnosti za preživljanje. Na kmetijah je z izboljšano zemljo za pridne roke dovolj dela in dohodka. Večina domačij oziroma starejših kmetov ima za seboj mlade gospodarje, ki bodo radi ostali na zemlji.

Ob vsem tem pa je Slavko Nemanič tudi poudaril, da bi vse agromelioracijske načrte težko uresničili če ne bi bilo razumevanja nekdanje Zveze vodnih skupnosti, kmetijsko zemljiške skupnosti na občini, republiške komisije, ki je odobravala posege, pa tudi brez razumevanja in zaupanja kmetov ne. Tako rekoč nikomur od njih zdaj ni žal, da so se odločili za sodelovanje. Vloženi denar – deset odstotkov od vrednosti naložbe – se jim bo hitro obrestoval. Tako pravi tudi Franc Omahen iz Velike Dobrave, ki so mu, med drugim, spremenili v dober travnik tudi 3,5 hektara slabega gozda. Zdaj, ko ima dovolj krme za večje število živine, končuje tudi novi hlev, kjer bo 30 krav in pitancev, pred izboljšavo zemlje pa je imel lahko največ 16 živali.

Na območju stiške zadruge je za letos v načrtu še izboljšava 600 hektarov zemljišč, če bo novi parlament z zakonodajo to dopustil. Slavko Nemanič namreč pravi, da vseh melioracij ne bi smeli metati v isti koš.

MOJCA KAUČIČ

Največ težav s solventnostjo imajo v industrijskih firmah

Decembra je imelo 268 organizacij dlje kot pet dni blokiran žiro račun, SDK pa je predlagala stečaj za šest firm

LJUBLJANA, 14. januarja – Število podjetij v ljubljanski regiji, ki imajo težave s solventnostjo, iz meseca v mesec narašča. Decembra je imelo že 268 organizacij, od teh je 213 gospodarskih, dlje kot pet dni blokiran žiro račun. Skupaj je zaposlenih malo več kot 73 tisoč delavcev.

Po podatkih SDK Ljubljana, ki pokriva občine ljubljanske regije (razen Ribnice in Kočevje) in Cerknico, je položaj najtežji v industriji. Število podjetij, ki so imela dlje kot pet dni blokiran žiro račun, se je povečalo s 73 v novembru na 88 v decembru. Na drugem mestu te lestvice je še vedno zdravstveno in socialno varstvo, saj je imelo v tej dejavnosti decembra 46 organizacij blokiran žiro račun. Na področju financ in poslovnih storitev je imelo te težave 45 firm, v trgovini 37, gradbeništvu 13, kulturi in izobraževanju osem, gozdarstvu sedem, na področju prometa in zvez štiri, v gostinstvu, komunalni dejavnosti in kmetijstvu po dve in pa ena družbenopolitična skupnost.

Med temi firmami je enajst velikih, z več kot tisoč zaposlenimi. V 56 je zaposlenih od 250 do 1000 delavcev, v 74 od 50 do 250 delavcev, 127 pa jih ima manj kot 50 zaposlenih.

V večini firm (249) so bili zneski blokade nižji od deset milijonov dinarjev, v 16 podjetjih so bili med desetimi in 50 milijoni dinarjev, v dveh med 50 in sto milijoni dinarjev, v eni firmi pa je bil znesek blokade višji od sto milijonov dinarjev.

LJILJANA ĐERIĆ

● V zadnjih 74 dneh je imelo 97 pravnih oseb blokiran žiro račun (s prekinitvami) dlje kot 30 dni. SDK Ljubljana pa je decembra predlagala sodišču, naj začne stečajni postopek za šest firm, ki so imele dlje kot 60 dni blokiran žiro račun.

Čaji zdravo nadomestilo za kavo

Slovenci popijemo veliko preveč prave kave – Dober nadomestek so različne vrste poživljajočih čajev – Degustacija v Domusu

LJUBLJANA, 14. januarja – Kavica namesto zajtrka za dobro jutro, naslednja v službi za dober dan, še ena na sestanku za večjo budnost in še kakšna za povrh, finale pa v večernih urah, ko zapoznelo kosilo poplaknemo že z eno. To je naša vsakdanjost. Pospešeno tiktakanje naših srčkov pa je opozorilo, da ne kaže pretiravati z na videz nedolžno kavo. Tu je čaj. Kava vsebuje kofein, čaj pa tein, ki je sicer poživljajoč, vendar pa precej manj nevaren in so ga v nekaterih čajnih mešanicah že povsem izničili.

Če že rinemo v Evropo, se začnimo spogledovati tudi z navadami, ki so na primer v Angliji že prastare. Čaj ob petih, malo prej ali kasneje. Pomembno je, da gre za obred. Če smo čisto odkriti, priznajmo, da je obvezna kavica le del družabnosti in da bi marsikdo namesto tretje, četrte raje popil skodelico dišečega pravega, zeliščnega ali sadnega čaja. In že smo na Domusovi razstavi čajev, ki bo s čajnico vred, kjer gostje lahko čaje poskusijo, odprta do vključno 16. januarja. Razstavljavcev je veliko, tako družbenih kot zasebnih. Med družbenimi kaže omeniti zlasti portoroško Drogo in Emono-BC Ljubljana.

Zanemariti pa ne kaže tudi Bayer Pharme, ki se je v pogrinjke na čajni razstavi vključila z natreenom, sladilom brez kalorij v obliki tabletk, in s tekočim sladilom, tako da so čajni napitki brez kalorij. Seveda tudi za domačo mizo, za katero tudi čedalje bolj osovraženo kavo lahko pijete brez kalorij. Na razstavi so naprodaj tudi knjižice z recepti za pripravo sladic, ki jih je v trgovinah težko dobiti, zlasti še po stari ceni.

»Droga je prav gotovo med našimi največjimi proizvajalci čajev (poleg Francka in Centroproma),« nam je povedala Drogina tehnologinja **Ljubica Nagy.** »Pripravljamo zeliščne in zadnji dve leti tudi sadne čaje. Slovenski trg pokrivamo s 30 odstotki. Zadnje čase so najbolj popularni sadni čaji z aromo marelice, jagode, vanilije, maline, divje češnje. Priljubljena je tudi mešanica arom. Veseli nas, da se, sodeč po odzivu v tej začasni Domusovi čajnici, zlasti mladi zanimajo za čajne napitke.«

Res škoda, da ni več stalnih čajnic, saj bi marsikdo ob skodelici dišečega čaja in umirjeni glasbi rad posedel z znancem, prijateljem ali pa sam ob časopisu, skriptah za predavanja.

In kako se pripravi res dober čaj, če je že surovina dobra. Preprosto: prevreta sveža voda se vlije v skodelico, v kateri je žlička čajnih lističev, če gre za čajnik s čajem za več oseb, je treba žličko čaja dodati, čas namakanja, to je zoritve čaja, da ima pravšnjo aromo, pa je največ tri minute. Postan čaj je sicer užiten, nima pa več tiste zaželene arome. Tako zeliščni kot drugi čaji so za tiste, ki ne najdejo cedila, naprodaj tudi v vrečkah, opremljenih z navodili za pripravo.

Na razstavi se da dobiti vse vrste čajev iz naravnih zelišč za vse bolezni. Sodeluje tudi samostan Pleterje z dolgoletnimi izkušnjami. Če drugega ne, si kaže razstavo vsaj ogledati in nabaviti brošurice z napotki oziroma recepti.

MARINA UČAKAR

Od napovedi, da bo mesto dobilo materinski dom, imamo le obljube

● Čeprav je v minulem letu že nekajkrat kazalo, da bo Ljubljana vendarle dobila materinski dom, se to ni zgodilo. Mestna oblast obljublja vso podporo, republiški izvršni svet, ki bi bil za vzpostavitev mreže materinskih domov resnično najbolj pristojen, je – po besedah slovenskega premiera – s srcem pri stvari, dve izmed najmočnejših strank, Zeleni Slovenije in Krščanski demokrati, prižigata zeleno luč – vse, dokler ostaja njihovo navdušenje le besedno. Pri denarju se zaustavi, zato Ljubljana (da o drugih slovenskih mestih ne govorimo) še do dandanes nima civilne ustanove, ki bi pokrivala resnično pekočo problematiko mladih brezdomnih mamic. In prihodnost se v tej smeri ne kaže nič kaj optimistično.

Temeljna ovira, ki se uradni politiki zdi previsoka, je seveda pomanjkanje denarja, nekoliko laže naj bi šlo s primernim prostorom in usposobljenim osebjem. Pa saj vse to ne bi smelo biti nepremostljivo, kajti v Ljubljani v istih ekonomskih razmerah aktivno delujejo – v okviru humanitarnih cerkvenih organizacij – trije materinski domovi. Zasebne pobude, ki so botrovale nedavnemu odprtju prvega, na Gumnišču pri Škofljici pod »pokroviteljstvom« zakoncev Jerebic oziroma slovenske Karitas, in ki so podlaga že dolgoletnemu delu materinskih domov Družine Kristusa Odrešenika pod »vodstvom« Angelce Kotnik, so zadostovale, da je našlo streho nad glavo skupno približno 40 predvsem mater z otroki.

Cerkvena pomoč je nadvse dobrodošla, a kje se udejanjajo obljube številnih govorov naših politikov o civilni družbi? Očitni nezainteresiranosti oblasti je kljuboval mesečnik Naša žena z dobrodelno in, lahko bi rekli, tudi organizacijsko pobudo, akcijo, ki naj bi zbrala moči za ustanavljanje materinskih domov. Neva Železnik, ki je akcijo sprožila že junija lani, je povedala, da jih pri tem vodijo drugačni motivi kot Karitas ali Družino Kristusa Odrešenika, ki izhajata iz krščanskega načela o svetosti življenja. Poskusi (ki po tolikšnem času res izgledajo kot klici v prazno) iskanja primernih sredstev naj bi se rojevali iz človekoljubnega občutja gole stiske; a projekti, ki so bili na začetku še obetavni, so zapovrstjo padali v vodo: od vile na Mirju, bivšega Mladinskega doma Malči Belič na Zavetiški ulici...

Obljube oblasti ostajajo za zdaj v tej smeri neizpolnjene. Brezbrižni odnos do družbeno zavrženih skupin (evropski standardi socialne pomoči se zanemarjajo prav tako glede azilantskih zavetišč ali odnosa do t.i. klošarjev ipd.) pa zbuja pozornost toliko bolj, ker poznavalci zagotavljajo, da bi stvari ob dobri koordinaciji same stekle. Konkretna pomoč se ponuja tako od strani slovenskega Rdečega križa kot mnogih ustanov, denar na žiro račun vztrajno kaplja, družba je torej tu. Umanjkala pa je tista sila, ki bi motor pognala – priznanje oblasti materinskemu domu kot družbeno prepotrebnemu projektu.

NATAŠA VELIKONJA

PREJELI SMO

Zakaj se gospod Šlegl spreneveda?

Dne 28. 12. 1990 je bil v dnevniku DELO objavljen odgovor g. Šlegla na članek »Obnova hiš na kamniški način«, ki ga je v istem dnevniku objavil novinar Janez Petkovšek.

Ker je g. Šlegl v svojem odgovoru prekoračil vse meje kulturnega dialoga in v svoje opravičilo navedel tudi sprenevedave resnice, smo dolžni sporočiti javnosti nekaj dejstev.

Najprej je treba povedati, zakaj vse to polivanje gnojnice od strani g. Šlegla po SKG, po IS občine Kamnik, po SGP Graditelj itd. Povedati je treba, da tu ne gre za nobene višje cilje, ampak zgolj osebne koristi g. Šlegla, ki je hkrati nastopal kot soglasodajalec Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Kranja, kot projektant, ki je forsiral svoje rešitve, in tudi kot določevalec namembnosti lokalov, vse v eni osebi. To se jasno vidi tudi iz njegovega članka. In ko mu je izvršni svet občine Kamnik jasno povedal, da je ta njegova dejavnost nezakonita, in ga razrešil kot predsednika Komisije za revitalizacijo, ki jo je tudi povsem privatiziral, se je na predsednico IS vsul plaz žaljivk in podtikanj.

Gospod Šlegl pa modro zamolči, da je njegovo nezakonito delovanje obsodil tudi sam Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine v Kranju in ga tudi razrešil konservatorskih pooblastil za mesto Kamnik.

Da pri svojem zagovoru ne izbira sredstev, se vidi tudi iz njegovih trditev o višini najemnine za lokale v Kidričevi 36, za katero ne vemo, kje jo je pobral, prav tako pa tudi iz trditve o že določenih najemnikih, ki naj bi jim SKG že dodelil lokale.

Jasno je treba povedati, da SKG lokalov ne razdeljuje, ampak je to na podlagi predloga Odbora za spremljanje uresničevanja politike in odločitev ter dajanje mnenj in predlogov na področju stanovanjskega gospodarstva s svojim sklepom storil izvršni svet občine Kamnik na svoji 27. seji dne 11. 12. 1990. leta.

Trditev g. Šlegla, da je izdelal projekt adaptacije pritličja hiše na Kidričevi 36 samo zato, da bi pokazal, kako se ne sme delati, pa je naravnost smešna.

Posebno še, če povemo, da je ta načrt izdelal v merilu 1:50 (torej ne v merilih 1:200 ali 1:100, v katerih se izdelujejo idejni načrti), da je v tem načrtu lepo opisal namembnost lokala v veži, ki ga je seveda določil sam in tudi izračunal vse površine teh prostorov.

Tudi trditev g. Šlegla, da je po 17. maju 1990. leta prekinil vsako sodelovanje s SKG, ne drži, saj je še v juliju izdelal detajlne načrte za okna in vrata za lokale v pritličju, vključno z novimi vhodnimi vrati z ulice!?

Vse to je tudi zaračunal s svojim računom z dne 24. 7. leta 1990.

In če je v veži lokal, potem vrat v pregradnem zidu ne more biti, saj stanovalci skozi trgovino ne morejo hoditi! Povedati pa je treba, da imajo stanovalci izhod zdaj na vzporedno Kolodvorsko ulico.

Taka so dokumentirana dejstva in take so trenutne razmere. Kakšna bo končna rešitev, pa bo pokazal postopek pri pristojnem občinskem upravnem organu.

Menimo, da smo objektivno mislečim bralcem dejanske razmere dovolj pojasnili, in z naše strani polemiko končujemo.

Za SKG Kamnik:
dipl. ing. arh. JANEZ STRAŽAR

PISMA BRALCEV

Program Radia Plus Slovenija – program anonimnih

Zadnje čase, ko mora biti na RTV vse narobe, so se opogumili tudi tisti, ki glasbenim urednikom na Radiu Slovenija vztrajno in neutemeljeno podtikajo podmizne zaslužke zato, ker programirajo tudi tujo zabavno glasbo. Ta namigovanja enkrat za vselej najdoločneje zavračamo! Kolikokrat bomo še morali razlagati, da vso slovensko vokalno zabavno glasbo, ki jo premoremo, zavrtimo v treh ali štirih dneh. Več je nimamo! Na dan potrebujemo za približno 25 ur programa. Jasno je, da ga moramo dopolnjevati s tujo zabavno glasbo. Trudimo se, da bi bila le-ta najsodobnejša in kakovostna.

To glasbo naročamo na podlagi katalogov in jo uvažamo kot tehnični material, kar je dovolj žalostno. Z velikimi težavami in vso odgovornostjo do poslušalcev, da se domača dela ne bi preveč ponavljala, sestavljamo dnevne programe. V teh programih tudi predstavljamo pomembnejše domače ustvarjalce in poustvarjalce zabavne glasbe, predvsem tiste, ki se v kakovosti približujejo dosežkom tuje zabavnoglasbene industrije. Glasbenih izdelkov, ki so tako po ustvarjalni kot tudi po izvedbeni strani na povprečni ravni, ne bi smeli niti predvajati. Nikakor pa jim ne nameravamo ustvarjati lažne slave.

Tako programsko politiko podpira večina naših cenjenih poslušalcev, zato jo bomo nadaljevali.

MARKO MUNIH,
Odgovorni urednik in umetniški
vodja glasbenega programa
Radia Slovenija,
Ljubljana

Tigru in tigrovcem

Ko sem bil še otrok in je v naših krajih ljudi strahoval fašizem, so zavedni Primorci s strahom in ponosom izgovarjali besedo Tigr in tigrovci. Tigrovci so bili pred vojno, v času fašizma, udarna pest trpečega in zatiranega primorskega ljudstva. Fašisti so jih imenovali teroriste. V predvojnih letih so bili tako rekoč edini, ki so si drznili z orožjem v roki postaviti po robu fašistični strahovladi. Medtem ko je veliko drugih filozofiralo in paktiralo, so tigrovci izvajali drzna in junaška dejanja. Bili so dejansko pravi prvoborci, brez okrilja partije in njene marksistične ideologije. V pripravah na drugi tržaški proces so bili med tremi obtoženimi skupinami, komunisti in intelektualci, prav tigrovci najbolj nečloveško mučeni. Fašisti so dobro vedeli, da so jim prav oni najbolj nevarni. Po vojni so mnogi primorski Slovenci zopet s strahom in ponosom izgovarjali besedi Tigr in tigrovci. A kdorkoli je načel vprašanje Tigra in tigrovcev, je moral takoj utihniti.

Tudi nova komunistična oblast jih je imela za teroriste in celo za plačance kapitalizma. Osebno nisem imel pri tigrovcih nobenega ob bližnjih, a bolela me je krivica, bolela me je zagrenjenost, s katero so umirali dejansko najboljši sinovi našega naroda, stari, nepriznani in zapuščeni. Nekateri so se borili proti fašizmu od njegovega nastanka pa vse do njegovega padca, a prvoborci so bili drugi, priznavalnine so prejemali drugi.

Ko sem pred leti snemal nekatere akterje in dogodke, ki so se nanašali na predvojno obdobje, sem pri nekaterih, ki so začeli upor leta 1941 in kasneje, čutil strah, da ne bi izgubili primata. Bog ne daj jim omeniti tigrovce, saj bi s priznavanjem le-teh sami ne bili več prvoborci. (Tigrovci so samo od leta 1926 do 1930 izvedli 99 terorističnih akcij – dr. Milica Kacin-Wohinz »Prvi protifašizem v Evropi«.)

Nekaj let pred njegovo smrtjo, sem se srečal z duhovnim vodjem tega narodnorevolucionarnega gibanja, z Albertom Rejcem. Bil je zagrenjen, strašno je trpel zase in za druge, saj so tudi v osvobojeni domovini morali biti zopet ilegalci. Šele dr. Tone Ferenc in dr. Milica Kacin-Wohinz sta v svojih delih začela odstirati tabu temo o Tigru. In zakaj sem se pravzaprav lotil tega pisanja?

Letos, 13. maja, bo 50-letnica oboroženega spopada med skupino treh tigrovcev in italijansko okupatorsko vojsko na Mali gori pri Ribnici. V tem spopadu, dne 13. maja leta 1941, ki je bil pred uradnim dnem vstaje slovenskega naroda!!!, je padel eden izmed voditeljev Tigra Danilo Zelen iz Senožeč, ki je bil vodja vojaškega krila. Na obeh znanih tržaških procesih je bil prikazan kot glavni krivec za razne atentate. Danilo Zelen je užival pri tigrovcih neomejeno zaupanje kot drzen idealist, ki je verjel v svobodo svojega zasužnjenega naroda. Povojna zgodovina tega prvoborca ni zabeležila. Ker je letos 50-letnica njegove žrtve, predlagam, da se na njegovi rojstni hiši v Senožečah ali pred novo šolo v Senožečah letos (morda avgusta ob občinskem prazniku) odkrije spominska plošča ali doprsni kip – kot pravična oddolžitev njemu in vsem tigrovcem za njihov zgodovinski prispevek za ohranitev in osvoboditev slovenskega naroda. Goriškemu muzeju in Pokrajinskemu muzeju v Kopru pa predlagam, da bi v Senožečah pripravili simpozij o Tigru in tigrovcih.

To je naš dolg pred ljudmi in zgodovino, ki naj se vsaj odslej piše brez ideoloških navlak in lažnih herojstev. To pa naj ne velja samo za Tigr in tigrovce, ampak za vse, ki so želeli dobro našemu narodu.

ANDREJ JELAČIN,
Koper

Opeharjen zaradi postopka PTT Ljubljana

Po večletnem bivanju in delu v Beogradu (kot uslužbenec RSNZ Slovenije), sem se po upokojitvi sredi leta 1990 odločil za vrnitev v svojo republiko. Eden pogojev pri iskanju primernega stanovanja v Ljubljani je bil, da ima le-to telefon. Po dolgem iskanju sem končno našel srbsko družino v Ljubljani, ki se je odločila za vrnitev v Beograd in je v svojem stanovanju imela telefon.

Prvi dan po preselitvi v Ljubljano sem vložil vlogo pri PTT Ljubljana, v kateri sem jih obvestil, da je prišlo do zamenjave stanovanja oziroma telefonskih naročnikov. Pred tem sem v Beogradu pri tamkajšnji PTT vse uredil, da se moj telefon odstopi srbski družini, s katero sem menjal stanovanje.

V oktobru in novembru 1990 sem v Ljubljani normalno uporabljal telefon in plačal dve položnici. No, konec novembra me je neprijetno presenetil dopis PTT Ljubljana, v katerem so me obvestili, da nimam pravice do telefonskega priključka. Ker sem domneval, da gre za nesporazum, sem PTT Ljubljana nemudoma poslal tako imenovan »rdeči karton« PTT Beograd, ki potrjuje, da sem svoj beograjski telefon odstopil stranki iz Ljubljane, s katero sem menjal stanovanje. Ne da bi mi odgovorila na moje pismo, je PTT Ljubljana v decembru telefon izključila. Tretjega januarja letos sem dobil še eno obvestilo od PTT Ljubljana, da mi telefona ne dajo, in to brez kakršnega koli pojasnila. Vprašujem se, zakaj PTT Ljubljana ne spoštuje inštitucije »prevzema« in s tem povzroča, da stranke pri zamenjavi stanovanja prihajajo v neenakopraven položaj: srbska družina je dobila moj telefon v Beogradu (na temelju dejstva, da je bila naročnik v Ljubljani), jaz pa ne njihovega v Ljubljani. Zaradi takega postopka se čutim opeharjenega, kajti če bi vedel za takšno prakso PTT Ljubljana, bi ne šel v zamenjavo stanovanja. Poznano mi je, da še nekaj slovenskih družin v Beogradu iz vzrokov, ki jih tukaj ne gre omenjati, razmišlja o vrnitvi v Ljubljano. Vedno več je tudi srbskih družin v Sloveniji, ki se odločajo za vrnitev v Srbijo. Praksa PTT Ljubljana pri tem diskriminira Slovence. Zakaj?

VINCENC KÜRBUS,
Beblerjev trg 6,
Ljubljana

Kultura smo ljudje

Kultura včeraj: O njej pričajo številni spomeniki, med katere nedvomno spada umetniška arhitektura naših cerkva, z mojstrsko izdelanimi freskami; o njej pričajo knjige oziorma dela številnih zaslužnih slovenskih mož, od Slomška in Kreka pa do Plečnika, Finžgarja in dr. Antona Trstenjaka in še drugih, ki predstavljajo neizmerno zakladnico kulture. Ob tem pa ne gre prezreti tudi krščanskih in ljudskih običajev, ki so se ukoreninili in kot velika moralna obveza prinašali blagoslov iz roda v rod.

Kultura danes: Radi se z njo ponašamo in hvalimo, a malo je imamo. Začne se že z mislijo, ker od misli izhajajo besede in dejanja. Ali je vse naše izražanje na nivoju kulture in primerno človeškega dostojanstva? Zakaj vpletamo v našo prelepo slovensko govorico toliko prostaških besed in najbolj grdih tujih (pa tudi domačih) kletvic in psovk, in to na račun vsega spoštovanja vrednih narodovih svetinj? Morda kdo poreče: sem neverujoč, nič svetega ne priznavam, zato se to mene ne tiče, lahko preklinjam kolikor hočem in kar hočem. Da ne bo nesporazuma in pomote, ne gre pri tem le za stališče vere, ampak tudi kulture. Da je tudi pogovor – na kultura sestavni del ljudske civilizacije in kulture, ni treba posebej dokazovati.

Na kako nizki nivo kulture nas je pahnila boljševiško-komunistična revolucija, o tem priča mnogo stvari, od uničevanja sakralnih objektov in škofijskih arhivov pa do preganjanja oskbnikov le-teh. Očitno smo (še) zelo zaznamovani z »balkansko kulturo«, posebno iz časa vladavine komunistične partije in njenega predsednika, (ki je bil hkrati tudi predsednik države) Josipa Broza, čigar slike še zmerajo »krasijo« stene nekaterih javnih prostorov in uradov, čeprav je znano, da so bile prav v času njegove vladavine razpuščene in prepovedane kulturne ustanove kot ideološko oporečne. Takrat se je vse hitreje v družbi začela uveljavljati parola »znajdi se«, da številnih drugih učinkov njegove vladavine, ki so znižali nivo kulture, tako naroda kot posameznika, sploh ne omenjam in tako je bilo poštenosti vse manj. Tudi kraja dobrega imena je učinek ali produkt balkanske in bivše boljševiške »kulture«.

Kultura jutri: Kar seješ, to boš žel. V zmoti so tisti, ki mislijo, da so s spomeniškovarstveno zavarovalnimi sakralnimi objekti zavarovali tudi kulturo bodočih rodov. Ni namreč umetnina naredila človeka, ampak je človek naredil umetnino, ki jo lahko tudi uniči. Garant za visoko stopnjo kulture so živi kamni v mozaiku naroda, nosilci kulture in živa svetišča. Zlato seme RESNICE, POŠTENJA, DOBROTE in MORALE... naj pada na preorano njivo človeških src ter obrodi stoteren sad KULTURE – tudi za prihodnje rodove.

IVAN GLUŠIČ,
Loke 6,
Mozirje

Pobijanje mladine

Nekako ganljivo je bilo, ko je Ševardnadze na TV komentiral priprave na vojno v Zalivu. Vojna, pravi, pomeni na tisoče in tisoče mladih življenj.

Vzorec je utrudljivo enak. Do vojne pride, ko ne moreš več obvladovati sovraštva do svoje mladine. Takrat namreč obstaja nevarnost, da bi se tega zavedel, zato se dogovoriš z neko drugo državo.

Tihi dogovor se glasi: »Ti pobij mojo družino, jaz bom pa tvojo. Tako ne bo nihče opazil, da pobijava vsak svojo.«

Iskrena država ubija svojo mladino brez vojne.

Ta pojav se imenuje mir.

V resnici vsak sovraži le svoje otroke!

GORAN ARH,
Mizarska 24/A,
Solkan, Nova Gorica

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Potrdili organizacijsko in strokovno sposobnost

Kaj menijo člani vodstva reprezentance na plavalnem prvenstvu v Perthu Tomo Levovnik, Vlado Čermak, Božo Bučar in Matjaž Jemec

PERTH – Slovenski del reprezentance je na 6. svetovnem plavalnem prvenstvu vsekakor večinoma uspešno nastopil in uresničil cilje, ki si jih je zastavil za to veliko tekmovanje. To je gotovo lepa spodbuda za naprej, kajti že letos avgusta je na vrsti evropsko prvenstvo, prihodnje leto pa olimpijske igre v Barceloni.

Skoraj vse, kar so plavalci in njihovi trenerji pred odhodom v Avstralijo obljubili, so tudi uresničili, čeprav je bilo v samem delu zaradi termina prvenstva in razmer ter pomanjkanja primernega objekta doma precej neznank. Predvsem pa se je pokazalo, da imajo vsi premalo pravih mednarodnih tekem, zato je bilo nekaj napak v taktiki, ki jo lahko primerno pripraviš samo na osnovi preverjanja na tekmah. Zlasti je bilo to očitno pri Bučarju, ki je na 200 m začel prehitro, v finalu B na 400 m pa so moči celo ostale in bi lahko gotovo plaval vsaj sekundo bolje, če bi imel več občutka za razporejanje moči.

Prav temu bo treba že do pomladi posvetiti več pozornosti, saj prihajajo na vrsto tekmovanja za svetovni pokal, ki so najboljša priprava na zahtevnejše nastope pa tudi poleti bo treba najti nekaj primernih mitingov.

Sicer pa so v vodstvu reprezentance nastope ocenili takole:

TOMO LEVOVNIK, predsednik strokovnega sveta ŠZS in predsednik komisije za vrhunski šport in olimpijske priprave ZTKJ: »Vaterpolo je potrdil pravilno organizacijsko in strokovno naravnanost, za katero se je odločil v zadnjih desetih letih. Razveseljivo pa je, da so tudi plavalci napravili korak naprej. Kljub temu, da ni bilo kakšne kolajne, pa so z enim finalom A, večimi finali B in 4. mestom v maratonu vsekakor uresničili načrte. Vsi finali B so za nas rezultati, ki potrjujejo organizacijsko in strokovno sposobnost. V celoti je bil plavalni del reprezentance uspešen, brez razočaranj in presenečenj pa seveda v športu ne gre. Slovenski del je pokazal zelo visoko stopnjo pripravljenosti in dosežkov, samo Koželj je ostal pod pričakovanji, kar potrjuje, da mu moramo med njegovim študijem v ZDA bolj pomagati in z njim pogosteje sodelovati, da ne bo prepuščen zgolj svoji iznajdljivosti in volji. Uspeh Naceta Majcna pa je vsekakor odločil o tem, da tudi maratonsko plavanje uvrstimo kot enakovredno panogo plavalnega športa.«

VLADO ČERMAK, v Perthu prvi trener reprezentance in njen vodja: »Glede na to, da sem po strokovni plati vendarle skrbel samo za slovenski del reprezentance, lahko rečem, da smo uresničili večji del načrtov, ki smo si jih zastavili. Igor Majcen je po nesrečnem nastopu na EP dokazal, da sodi v vrh, njegov brat Nace pa je s 4. mestom tudi dosegel cilj v maratonu, sam smo obljubili mesto med 1. in 5. Tudi vsi drugi so plavali po načrtu, tako da lahko trdim, da smo vsi skupaj upravičili vlaganja v naše delo. Formo smo dosti dobro tempirali in pokazalo se je, da smo imeli samo premalo tekem, pa bi posamezniki dosegli še kaj več. To moramo izboljšati za naslednja velika tekmovanja.«

BOŽO BUČAR, predsednik strokovnega sveta PZS: »Zelo zadovoljni moramo biti z uspehi naših plavalcev, z njihovimi uvrstitvami, kajti gostota rezultatov je zdaj v svetu tolikšna, da je preboj v finale B zares velik uspeh. To je nadaljevanje uspehov v Bonnu in čeprav je bilo prvenstvo na drugi celini in s tem razmere težje, se je kakovost še dvignila. Čeprav sami nimamo 50-metrskega bazena, pa so bile priprave očitno uspešne, za kar trenerji zaslužijo pohvalo. Že danes pa moramo začeti misliti na EP avgusta v Atenah.«

MATJAŽ JEMEC, predsednik PZS: »Res smo lahko zadovoljni, kajti pokazalo se je, da smo organizacijsko in strokovno sposobni tudi za takšne naloge in da je politika slovenske plavalne zveze pravilno naravnana. Vse priprave in načrte smo maksimalno uresničili, kar je dokaz, da imamo sposobne ljudi, kar je dodatna spodbuda za delo vnaprej. Takoj je treba zastaviti na novo, se pripraviti na EP, zlasti pa na OI v Barceloni, kjer lahko dokažemo, da se lahko postavimo ob bok tudi tistim, ki imajo sicer mnogo boljše razmere za delo.«

STANE TRBOVC

Šampion, ki plava z glavo

RIM, 11. januarja – Stefano Battistelli, Bibi, kot mu pravijo ob rimskih bazenih, si je s srebrno kolajno in dvema bronastima na svetovnem prvenstvu v plavanju v Perthu prislužil sloves »prvaka, ki plava z možgani«. Opis naj bi prvaka razlikoval od tiste kategorije plavalcev, ki so jim »kolajne zapisane že v molekulah«: telesno in duševno naj bi se pod vplivom naravnih podedovanih lastnosti razvijali tako, da bi izjemne plavalne izide dosegali po naravni poti.

Za »Bibija« strokovnjaki torej pravijo, da ni imel »šampionskih genov«, toda izjemno voljo. »Prepričan sem bil, da so v vodi vsi enaki, z dvema nogama in rokama ter glavo«. Tudi njegovim trenerjem je bilo jasno, da bo normalno grajeni Battistelli lahko konkuriral višjim in težjim plavalcem, preprosto zato, ker je v bazenu »plaval z glavo«. Medtem ko je naravnim talentom zadostoval trening dveh do treh ur na dan, je »Bibi« dolga leta treniral pet ur na dan, 20 preplavanih kilometrov na dan, vse dneve v tednu, vse leto.

Tudi o Battistelliju kot človeku vedo v Rimu povedati vse najboljše. Pravzaprav nima napak, zatrjujejo domači in prijatelji. »Bibi je živi primer vrednosti gesla ,hoteti in moči', pravijo o njem. V Perthu je računal z zlatom – kolajna mu je za las ušla na 200 metrov hrbtno, in to bo zanj nov izziv vsaj do naslednjega svetovnega prvenstva.

M. D.-M.

Divac spet blestel

NEW YORK – Vlade Divac je v dresu slovitega profesionalnega košarkarskega moštva Los Angeles Lakers odigral doslej najboljšo partijo proti Houston Rockets. Dosegel je kar 22 točk in je bil eden najbolj zaslužnih za zmago s 116:97. Res pa je, da v moštvu Houstona ni igral sloviti center Akeem Alajuwon.

Drugi rezultati: Portland : New Jersey 116:103, San Antonio: Utah 112:92, Washington : Boston 116:99, New York : Atlanta 99:92, Philadelphia : New Jersey 109:99, Chicago : Charlotte 106:95, Detroit : Miami 109:103, Indiana : Milwaukee 118:110, Dallas : Orlando 103:127, Denver : Cleveland 128:120, Phoenix : Golden State 127:118, Sacramento : Seattle 101:85.

VESELJE – Takole se je veselil Nemec Jörg Hoffmann zmage na 1500 m kravl z novim svetovnim rekordom in rekordom svetovnih prvenstev 14:50,36 v Superdromu v Perthu. (Telefoto: Reuter).

TEŽKA POT DO USPEHA – Veronika Šarec se je kolov na slalomski tekmi v Kranjski Gori lotila tudi z rokoborskimi prijemi. (Foto: Joco Žnidaršič)

Smučarke v Kranjski Gori že izpolnile lep del načrtov

Malo je manjkalo, pa bi se Bokalova zavihtela v sam vrh razvrstitve SP – Sedaj dekleta potrebujejo predvsem mir

LJUBLJANA – Dober rezultat vse na svoje mesto postavi. V naši ženski alpski reprezentanci sedaj veliko lažje dihajo, vzdušje pravzaprav skoraj ne bi moglo biti boljše. To je najbolj pomembno, to je tisto, kar pred začetkom svetovnega prvenstva v Saalbachu in nadaljevanjem svetovnega pokala najbolj potrebujejo. Sijajni rezultati treh tekem svetovnega pokala bodo dobra podlaga za nadaljevanje sezone.

Če bi Nataša Bokal dobila še nedeljski slalom, za kar je imela v Kranjski Gori, zagotovo najbolj zahtevnem prizorišču letošnjega ženskega dela svetovnega pokala, vsekakor povsem realne možnosti, bi se s 73 točkami zavihtela celo na tretje mesto skupnega seštevka svetovnega pokala pred Vreni Schneider in Chantal Bournissen, ki sta jih zbrali po 72, v slalomski razvrstitvi pa na peto mesto z realnimi možnostmi, da bi se v teh dveh konkurencah in seveda tudi v veleslalomski, kjer je po dveh preizkušnjah na 3. mestu, potegovala za kar tri bronaste kolajne. Tega pa nismo zapisali zato, da bi razpihovali ambicije, temveč predvsem v dokaz, da je Nataša Bokal z 2. mestom na veleslalomu in z zmago na slalomu za Zlato lisico v veliki meri, vsaj po točkah, že izpolnila letošnje načrte. Podobno velja tudi za Veroniko Šarec in Katjušo Pušnik, tako da lahko v nadaljevanju sezone povsem sproščeno tekmujejo.

»Neizmerno sem utrujena, potrebovala bi dober počitek,« je po tekmah v Kranjski Gori priznala Šarčeva, Pušnikova pa je že pred tem dejala, da je s smučanjem že kar zasičena. Trener Jože Drobnič in njegovi pomočniki bodo morali sedaj zelo previdno načrtovati priprave za prvi vrhunec sezone – SP v Saalbachu. Predvsem bodo morali svoje varovanke nekako zaščititi pred hruščem in truščem, ki se je znova dvignil v slovenski javnosti po njihovih sijajnih dosežkih v Kranjski Gori. Kajti če naša dekleta česa niso vajena, potem je to zagotovo zvezdništvo. Ni jim bilo lahko prenašati silnega obleganja med in po razglasitvi rezultatov, zato sedaj potrebujejo predvsem mir. Le tako se bodo lahko dobro pripravile na nove podvige, ki so jih vsekakor sposobne doseči.

B. Š.

Veleslalom v Adelbodnu na rezervni progi

V četrtem veleslalomu svetovnega pokala na štartu tudi štirje naši tekmovalci

ADELBODEN, 14. januarja – Kot se je prirediteljem tradicionalnega tekmovanja v Adelbodnu že nekajkrat zgodilo, so morali tudi letos zaradi pomanjkanja snega v dolini preseliti veleslalom za svetovni pokal na višje ležečo rezervno progo. Tako bo jutrišnji četrti veleslalom moških za svetovni pokal dokaj odmaknjen od gledalcev, odročna proga pa tudi ne bo dovoljevala celotnega televizijskega prenosa.

Prava ironija je, da je slovita adelbodenska veleslalomska proga pod snegom, ki pa je zapadel prepozno, da bi jo še lahko pripravili za tekmo svetovnega pokala. Novozapadli sneg pa je bil prirediteljem odveč na rezervni progi, ki so jo prej temeljito pripravili, sedaj pa se utegne zgoditi, da jo bo nov sneg zmehčal.

V Adelbodnu bo štartala tudi četverica naših reprezentantov – Sašo Robič, Gregor Grilc, Mitja Kunc in Robert Žan. Na poti v Švico se je naša ekipa ustavila v soboto v Lienzu, kjer je imela dober trening, v nedeljo pa se je nameravala udeležiti superveleslaloma v Kapplu, kjer pa so morali tekmo zaradi megle odpovedati. Danes so naši v Adelbodnu, kjer se je zjasnilo, vadili na ogrevalni progi in se pripravili za pomembno tekmo, zadnji veleslalom pred svetovnim prvenstvom v Saalbachu. Adelbodenski veleslalom bo nova priložnost za dokaz, da naša veleslalomska ekipa velja več, kot kažejo dosedanji rezultati, ki zares niso spodbudni. V tej sezoni se še noben naš reprezentant ni prebil do točk svetovnega pokala, čeprav je prav veleslalom močnejša stran ekipe.

Nasploh bo Adelboden zanimiv, saj že od decembrske tekme v Kranjski Gori ni bilo na sporedu te discipline. Italijan Tomba, ki v nedeljo v Kitzbühlu že tretjič zapored ni končal slaloma, bo nedvomno skušal popraviti vtis, nov veleslalomski uspeh bi bil pravi obliž zanj, hkrati pa tudi tretja veleslalomska zmaga zapored. Prvi veleslalom sezone je na Mt. Huttu v Avstraliji dobil Šved Nyberg, nato pa je v La Villi in Kranjski Gori zmagal Tomba.

Vrstni red v slalomski razvrstitvi svetovnega pokala je pred tekmo v Adelbodnu takle: 1. Tomba (It) 57, 2. Nyberg (Šved) 47, 3. Kaelin (Švi) 44, 4. Girardelli (Luks) 32, 5. Nierlich (A) 31, 6. Piccard (Fr) 24, 7. Kjus (Nor) 20, 8. Wallner (Šved) 17, 9. Walk (A) 16, 10. Aamodt (Nor) 15.

PODARIM DOBIM

Čižman tretji

TELLURIDE – Tekmovanje smučarskih profesionalcev v ZDA se je nadaljevalo v Koloradu, kjer je v slalomu zmagal Phil Mahre pred Knaussom (A) in Čižmanom, ki je v odločilnem dvoboju za tretje mesto premagal Orlainskega (A), četrti pa je bil Nygren (Nor). Čižmana je v polfinalu zaustavil prav zmagovalec Phil Mahre in ga izločil z vsega 13 tisočinkami sekunde prednosti. Cerkovnik je izpadel v četrtfinalu proti Knaussu.

V veleslalomu je bil spet najuspešnejši Knauss, ki je v finalu premagal rojaka Vitzhuma, tretji je bil Nygren, četrti pa Italijan Tonazzi. Čižman je izpadel v četrtfinalu proti Tonazziju, Cerkovnik pa se je v 1. kolu pomeril z Allemanom, a je padel in se je moral posloviti.

SKUPNI VRSTNI RED: 1. Knauss (A) 257 točk (59.000 dolarjev), 2. Berge (Nor) 161 (18.250), 3. Nygren (Nor) 159 (16.250), 4. Phil Mahre (ZDA) 153 (20.940), 5. Cerkovnik (Jug) 150 (19.705), 6. Berthold (A) 145 (19.875).

Miklavc pred Benedikom na slalomu FIS

Nadaljevanje slovenske turneje danes na Veliki planini s slalomom za ženske

KRANJSKA GORA, 14. januarja – Slovenska turneja FIS se je danes začela s slalomom za moške in zmago člana naše druge alpske garniture Andreja Miklavca pred Grego Benedikom. Prevladovali so domači tekmovalci, le Finec Jussi Ollila se je v konkurenci reprezentantov iz Avstrije, Avstralije, Islandije, Finske in naših prebil na šesto mesto.

Slalomski progi sta bili postavljeni na zgornjem delu podkorenskega poligona, tako da so lahko prišli do uvrstitev tudi mlajši tekmovalci. K točkam FIS je prispeval tudi Benedik, ki je vztrajal na progi in se uvrstil, kar pri uveljavljenih tekmovalcih, če jim ne kaže na zmago, običajno ni v navadi.

REZULTATI: 1. Miklavc 1:37,76, 2. Benedik 1:38,72, 3. Brezavšček 1:39,47, 4. Rauter 1:39,93, 5. Stojanovič 1:40,30, 6. Ollila (Fin) 1:40,71, 7. Albreht 1:40,59, 8. Stare 1:42,24, 9. Breška in Lapajna 1:42,56.

Slovenska turneja FIS se bo v torek nadaljevala s slalomom za ženske na Veliki planini. Na štartu bodo tudi naše najboljše tekmovalke, razen če katera ne čuti posledic treh tekem za svetovni pokal v Kranjski Gori.

J. K.

Vatanena dohitevajo

NEMA – V zadnji etapi rallyja Pariz-Dakar je vodilni v skupni razvrstitvi, Finec Ari Vatanen, pripeljal na cilj šele šesti. Etapo od Timbuktuja v Maliju do Neme v Mavretaniji je dobil Šved Erickson pred Francozoma Lartigujem in Fontenayjem, vsi pa so vozili mitsubishije. Vatanen še naprej vodi v skupnem seštevku.

Med motociklisti sta to etapo dobila Francoza Lalay in vodilni v razvrstitvi Morales, voznik moštva Cagiva, ki je veljalo za favorite.

Za našo trojico štart šele danes

V Melbournu se je začelo teniško prvenstvo Avstralije – Ivanišević in Seleševa sta med favoriti

MELBOURNE – V sodobnem Flinders Parku se je začel prvi letošnji teniški turnir za grand slam, eno izmed štirih najpomembnejših tekmovanj sezone. Kot vedno ob takih priložnostih, je turnir dvotedenski, nastopa pa po 128 moških in žensk. Odkar so se pred leti Avstralci odrekli znamenitega štadiona Kooyong, kjer so igrali na travnatih igriščih, je novo tudi podlaga Australian Opna: zdaj igrajo na nekakšnih gumijastih tleh z imenom Rebound Ace. Vsak turnir za grand slam je tako zdaj na različnih igriščih, saj se v Parizu merijo na pesku, v Wimbledonu na travi in v New Yorku (Flushing Meadow) na betonu (hard court).

Zanimanje za letošnjo premiero je veliko, saj je zasedba zelo dobra, kar v Avstraliji ni vedno primer. Z redkimi izjemami so na štartu vsi najboljši, prva nosilca pa sta prva s svetovnih lestvic Šved Stefan Edberg in Nemka Steffi Graf. Z velikimi upi turnir letos pričakujejo tudi Jugoslovani, saj so v igri trije, dva celo kot nosilca. Moniko Seleš avstralski sprejemalci stav (bookmakerji) vodijo kot drugega favorita s kvoto 7:4, med moškimi pa je Goran Ivanišević, sicer peti nosilec, s svojim zadnjim uspehom na ekshibicijskem turnirju Rio International (Adelaide) svojo vrednost povečal z 9:2 na 7:2 in je zdaj tretji za Edbergom (2:1) in Beckerjem (9:4). Zmagi zadnjih dni prav nad tema dvema tekmecema sta bili odločilni za vzpon Splitčana, ki pa je ta igralca premagoval že prej, a resda Edberga doslej samo na ekshibicijah, medtem ko je Beckerja ugnal tudi v prvem kolu lanskega pariškega turnirja.

S tem pa smo tudi že pri povezavi z njegovim štartom v Melbournu, kjer ima za prvega nasprotnika Španca Sergija Bruguero, ki bo 16. t. m. slavil 20. rojstni dan. Lani je v Parizu izločil prvega nosilca Edberga, zdaj pa je 28. na svetovni lestvici. »Ni lahko, ne bi pa tudi smelo biti pretežko,« je pred tekmo menil Ivanišević. Naš drugi igralec Prpič se bo pomeril z ameriškim specialistom za igro dvojic Pughom.

Prvi dan turnirja nasploh ni prinesel večjih presenečenj, zato pa nekaj izrednih bojev. Izmed nosilcev je izgubil le mladi Švicar Rosset (15), ki ga je premagal Šved Wahlgren, ki zdaj s prijateljico živi v Avstraliji, s 4:6, 2:6, 7:6, 6:3, 9:7. Čerkasov (SZ) je zmagal proti Rostagnu (ZDA) v petih nizih, zadnji pa se je končal z 10:8 (v Avstraliji v petem nizu ne velja pravilo podaljšane igre). Izmed vodilnih igralcev je nastopil le Becker, ki je gladko zmagal.

Nekaj rezultatov 1. kola – Camporese (It) : Zöcke (Nem) 3:6, 6:2, 7:6, 6:4, Layendecker (ZDA) : Riglewski (Nem) 6:3, 6:3, 6:7, 6:2, Čerkasov (SZ) : Rostagno (ZDA) 3:6, 6:4, 6:1, 4:6, 10:8, Mansdorf (Izr) : Sznajder (Kan) 6:0, 6:3, 6:3, Svensson (Šve) : Champion (Fr) 6:3, 6:4, 6:1, P. McEnroe (ZDA) : Högstedt (Šve) 4:6, 4:6, 6:3, 6:1, 6:3, Berger (ZDA) : Larsson (Šve) 6:3, 6:4, 6:0, Korda (ČSFR) : Volkov (SZ) 6:1, 1:6, 1:6, 6:4, 7:5, Becker (Nem) : Bates (VB) 6:4, 6:2, 6:3.

V ženski konkurenci sta v prvih nastopih zlahka dobili Steffi Graf (1. nosilka) in Gabriela Sabatini (4). Monika Seleš igra danes z Nemko Hack.

Nekaj izidov 1. kola – K. Maleeva (Bol) : Schultz (Niz) 6:1, 6:3, Sabatini (Arg) : Harvey Wild (ZDA) 6:3, 6:1, Graf (Nem) : Santrock (ZDA) 6:3, 6:0.

ZAČELA ZANESLJIVO – Steffi Graf je v prvem melbournskem nastopu zlahka ugnala 21-letno Američanko Santrock. (Telefoto: Reuter)

Zmaga Mulejeve

SEEBODEN – Ženski del tretjega teniškega turnirja za zimski pokal dežel skupnosti Alpe–Jadran je potekal v znamenju premoči slovenskih reprezentantk: Kranjčanke Barbare Mulej in Karin Lušnic, članice Slovana iz Ljubljane. Potem ko sta v polfinalu zanesljivo ugnali avstrijski predstavnici (Mulej – Mieswichler 6:1, 6:1 ter Lušnic – Jeraich 5:7, 6:0, 6:0), je bila članica Triglava Barbara Mulej v finalu boljša s 6:1 in 6:4. Za Mulejevo, lansko finalistko evropskega prvenstva v konkurenci do 16 let, je bil to prvi nastop na zimski seriji turnirjev, ki se bo konec marca končala z mastersom v Celovcu. V Seebodnu je z uvrstitvijo v četrtfinale nase opozorila tudi članica Olimpije Tadeja Florjančič, medtem ko sta Kim Remškar (Slovan) in Urška Radanović (Velenje) izpadli v 2. oziroma 1. kolu.

Med slovenskimi predstavniki na moškem turnirju A se je v drugo kolo uspelo prebiti le Jaki Božiču (Portorož) in Gregorju Brezniku (Olimpija), medtem ko sta se na turnirju B najdlje, med najboljših osem, uvrstila Triglavan Boštjan Mulej in Slovanovec Gregor Klopčič. Četrti turnir za zimski pokal bo sredi februarja v Lienzu na Vzhodnem Tirolskem.

IGOR BERGANT

OD TOD IN TAM

Divjevodaši na trening na jug Italije

NOVA GORICA – Pred slalomisti na divjih vodah sta dve zelo pomembni sezoni, letos svetovno prvenstvo pri nas, prihodnje leto pa olimpijske igre, zato je razumljivo, da se že zavzeto pripravljajo, čeprav smo še sredi zime. Po uspelem treningu na Rogli, kjer so imeli fantje odlične razmere za delo, so v soboto odšli na nove priprave. Zvezni trener za slalom Silvan Poberaj je naše najboljše kajakaše in kanuiste odpeljal na jug Italije, nedaleč od Salerna, kjer bodo teden dni vadili na reki Bussento.

»Običajno smo v tem obdobju vadili na morju, letos pa smo nekoliko pohiteli in sedaj že začenjamo na divjih vodah,« je pred odhodom dejal Poberaj. »Ker pri nas ta čas ni pravih možnosti, bomo teden dni vadili na jugu Italije, kjer urejajo nov divjevodaški center in kjer je tudi klima ta čas zelo ugodna. Še vedno bomo delali na pridobivanju vzdržljivosti na vodi, pa tudi že na tehniki.«

Konec februarja naj bi naši slalomisti odšli na trening tudi na novo olimpijsko progo v Španijo. Izbirna tekmovanja za sestavo reprezentance bodo ob koncu aprila in v začetku maja v Tacnu.

ERVIN ČURLIČ

Tolminska občina rešuje čast države

TOLMIN – Priprave na svetovno prvenstvo v kajaku in kanuju na Soči, ki bo junija letos, naj bi po prvih ocenah stale okoli 550 tisoč DEM. Ker časa za organizacijo te velike prireditve ni več veliko in ker doslej zanjo ni bilo prav veliko narejenega, je tolminski izvršni svet sklenil, da vzame stvar v svoje roke. Imenoval je tričlansko skupino, ki bo nemudoma začela zbirati denar za izpeljavo prireditve ter oblikovala programe zanjo. Vodja skupine je Zdravko Likar, pomagala pa mu bosta ing. Jože Tomažič in ing. Pavel Sivec. Skupina bo v bistvu reševala, kar se še rešiti sploh da, in se pri tem ne bo obremenjevala z izpraševanjem vesti tistih, ki so v preteklih letih prevzemali funkcije v različnih odborih in komitejih za izpeljavo svetovnega prvenstva, pa od sebe niso prav veliko dali. Čeprav gre za prireditev, katere gostiteljica je v bistvu država, je njena usoda sedaj postala stvar tolminske občine. Ta bo v danih razmerah veliko storila, če bo ob pokopanih upih v velike naložbe v infrastrukturo, kakršnih so se nadejali, izkoristila prireditev vsaj v reklamne namene. Častni predsednik organizacijskega komiteja prvenstva ostaja predsednik predsedstva republike Slovenije Milan Kučan, ki se po svojih močeh trudi, da bi priprave na veliko prireditev v danih možnostih in kljub zamudi dale ustrezne rezultate.

K. R.

Talbot zmeraj znova opozarja nase

Žrebec Mariborčana M. Koprivnika uspešno gostuje na dirkah na Dunaju

MARIBOR – Talbot, osemletni jugoslovanski kasaški žrebec, potomec Navoleja in Tempore, na dunajskem hipodromu Krieau teden za tednom kasa na nagrajena mesta, tako da je okrog novega leta svoj zaslužek z nagradami povečal že na več kot 60.000 šilingov. Odkar je po največji mednarodni avstrijski dirki Hunyady ostal na Dunaju, se je že osemkrat uvrstil na mesta, ki prinašajo denar. Tudi minula dva nastopa je »konj leta '89 in '90« v Sloveniji, njegov lastnik in stalni voznik je Miha Koprivnik (KK Maribor), končal na nagrajenih mestih. V prvem letošnjem nastopu na 1800 m/a je bil z badenskim profesionalcem Leopoldom Kernbichlerjem na 4. mestu s kilometrskim časom 1:19,7, minulo nedeljo pa je prav tako na 1800 m/a zasedel 2. mesto šele po fotofinišu s kilometrskim časom 1:19,9.

»Vsaj še ves januar bo Talbot (rekord: 1:17,5/a) ostal na Dunaju, kjer so sedaj ustrezne dirke. Doma sem ga dobro pripravil za nastope v Avstriji, kjer bo Talbot vnovič štartal – na 2300 m/a – 19. t. m. Sicer pa doma že pripravljam novega, mladega, triletnega kasača, s katerim si obetam podobne uspehe kot s Talbotom,« je povedal Miha Koprivnik, ki po uspešni karieri rokoborca sedaj žanje uspehe tudi v kasaškem športu.

H. Ü.

M. Poklukar in Cerkovnik v prvi polovici nastopajočih

HOCHFILZEN – Na 2. tekmovanju za alpski pokal v biatlonu na Tirolskem je nastopilo 171 tekmovalcev in tekmovalk iz enajstih držav. Naši so nastopili samo v mladinski kategoriji v šprintu na 10 km in v štafeti, medtem ko prvi dan zaradi težavnih vremenskih razmer mladi tekmovalci niso nastopili na 15 km.

Rezultati (20 km, 74 tekmovalcev): 1. Reiter (Nem) 53:23 (0); članice, 20 km (8 tekmovalk) : 1. Claudel (Francija) 1:04,50 (3); mladinci, 15 km (53 tekmovalcev): 1. Heymann (Nem) 43,57 (0); mladinke, 10 km (14 tekmovalk): 1. Cruschwitz (Nem) 42,25 (2); člani, 10 km (74 tekmovalcev) 1. Oberlacher (Avstrija) 32,05 (0); članice, 7,5 km (13 tekmovalk): 1. Beausire (Fr) 33,32 (1); mladinci, 10 km (70 tekmovalcev): 1. Qvappik 33,19 (1), 2. Fischer 33,47 (0), 3. Lingernauer (vsi Nem) 34,21 ... 27. M. Poklukar 37,05 (3), 30. Cerkovnik 38,11 (4), 38. Larisi 38,22 (4), 42. S. Premože 39,09 (2), 47. Žemva 39,47 (7), 49. Zupan 39,48 (2), 51. J. Poklukar (vsi Jugoslavija) 39,49 (7); štafete 3×7,5 km (16 štafet): 1. Nemčija 1:15,16 (0) ... 10. Jugoslavija II (Žemva, Zupan, S. Premože) 1:22,36 (1), 12. Jugoslavija I (Poklukar, Larisi, Cerkovnik) 1:24,97 (2), člani 4×7,5 km (14 štafet): 1. Francija 1:38,08 (1), 2. Nemčija 1:39,41 (0).

SLAVKO PREMOŽE

Kerštajn 25., štafeta deveta

NOVO MESTO NA MORAVI – Tukaj je bilo tradicionalno dvodnevno tekmovanje tekačev na smučeh za 54. Zlato smučko. Sodelovalo je 116 tekmovalcev iz štirih držav, med njimi tudi iz Jugoslavije. Prvi dan je bilo toplo, sneg pa moker, drugi dan pa mrzlo in sončno. Tekli so v prosti tehniki.

Rezultati, člani – 15 km: 1. Nič 36,19, 2. Korunka 36,36, 3. Buchta (vsi ČSFR) 37,02 ... **25. R. Kerštajn 39,06, 37. Kavalar 40,17;** Kordež je zlomil palico in ni pritekel na cilj; štafete 3×7,5 km (20 štafet): 1. ČSFR I (Benc, Teply, Korunka) 48,46, 2. ČSFR II 49,11, ... 9. Jugoslavija (Kerštajn, Kordež, Kavalar) 52,09.

Do državnega prvenstva na Pokljuki se bodo tekači sedaj pripravljali po klubih.

J. H

Krka zahteva licenco za Igorja Kranjca in Jureta Robiča

BEOGRAD – Tisto, kar je bilo pričakovati po zaupnih napovedih Jožeta Majesa, direktorja kolesarskih moštev Krke, se je zgodilo: minuli konec tedna je na sedež KZJ v Beogradu prispelo pismo novomeškega kluba, v katerem zahteva izdajo tekmovalnih licenc Igorju Kranjcu in Juretu Robiču, kolesarjema, ki jih je ob nedavni ustanovitvi kot svoja tekmovalca predstavil ljubljanski klub As. »Nobene dileme ni,« pravi Jože Majes. »Po veljavnih predpisih oba kolesarja nista pravočasno, v prestopnem roku, zahtevala izpisnice in zato ne moreta biti registrirana za noben drug klub. Z Robijem Šebenikom in Janezom Božičem ne računamo več in jima bomo šli ustrezno na roke, če bo njihov novi klub z nami navezal stike in se bo pripravljen dogovarjati o odškodnini. Menim pa, da so Ljubljančani nekorektno ravnali, ker so v stikih s prizadetimi kolesarji preprosto preskočili naš klub.«

Zvedelo se je tudi, da se je KK Krka precej okrepil. »Tajno orožje« za prihodnjo sezono bo Igor Tkačenko, znan sovjetski kolesar. Novomeščani naj bi v kratkem posredovali KZJ vso ustrezno dokumentacijo o tem tekmovalcu, ki so jo prejeli od kolesarske federacije SZ.

B. V.

Priprave državnih mladinskih selekcij v Poreču

LJUBLJANA – Danes se bodo v Poreču začele desetdnevne zimske priprave državnih mladinskih selekcij, na katere sta zvezna kapetana Lazar Kurteš in Janez Stare povabila 15 mladincev (z najboljšimi pionirji) in 8 mladink (pionirk). Po turnirju L. Ratkoviča v Zagrebu je delno tudi že oblikovana mladinska reprezentanca, za katero bodo kandidirali Grujić, Ignjatović, Škafat, Karakašević in Belčević.

Skupino deklet iz A programa sestavljajo Čehovin, Mančič, Jurinec in Boros; razen slednje so vse že dobitnice pionirskih kolajn na evropskih prvenstvih. Kot vse kaže bo v majici državne reprezentance iz Slovenije na bližnjih mednarodnih nastopih le Polona Čehovin (Primex-Vrtojba).

D. N.

Proletarec še močnejši

ZAGORJE – Nogometaši Proletarca iz Zagorja, ki so v jesenskem delu prvenstva v OČL zahod osvojili kar 22 od 26 možnih točk in s tem naslov jesenskega prvaka, so že začeli priprave za nadaljevanje prevenstva. Zaradi varčevanja se bodo pripravljali le na svojem igrišču, moči pa bodo nabirali tudi v telovadnici TVD Partizana. Do 17. marca, ko bodo v prvem pomladanskem kolu gostovali v Kranju pri Savi, bodo odigrali vrsto prijateljskih tekem. V Zagorju bodo med drugim gostovali tudi medrepubliški ligaši Izola, Radnik in Jugokeramika ter vodilna ekpa SNL Slovan. Proletarec bo v drugem delu prvenstva še močnejši, kot je bil jeseni, saj je uprava kluba v svoje vrste zvabila še četrtega Trboveljčana, nekdanjega igralca Rudarja in nekaj časa tudi Olimpije ter stalnega republiškega reprezentanta Mojmira Brečka, ki ga mnogi uvrščajo med najboljše trboveljske nogometaše v zadnjem obdobju. Trener Vinko Žibret bo z Brečkom skušal popraviti igro v napadu, saj je znano, da je bilo vodilno moštvo OČL zahod v jesenskem delu prvenstva premalo učinkovito. S Trboveljčani Brečkom, Žibretom, Kernom in Buovskim, izkušenim Borštnarjem ter ostalimi igralci, ki vse bolj napredujejo, je Proletarec zares eden največjih favoritov za prvo mesto in vstop v SNL.

SAŠO FABJAN

Šturmova je znova zablestela

Po treh zaporednih porazih v 1. ZRL Belinka Olimpija premagala Split

LJUBLJANA – Po treh zaporednih porazih v I. ZRL so rokometašice Belinke Olimpije igrale dobro in zanesljivo premagale ekipo Splita. S tem so si povečale možnosti za obstanek v ligi.

Belinka Olimpija : Split 25:11 (12:11)

Dvorana Tivoli, gledalcev 120, sodnika Krstić (Valjevo) in Vuksanović (Zemun).

BELINKA OLIMPIJA: Škopelja, Tičič, Babič, Durišinova 6(3), Danić 5, Šturm 10, Marton 1, Kapidžič, Vinčič, Hrubošova, Škof 3, Topolšek.

SPLIT: Laušić, Čoko 2, Počanić 2, Petković 1, Rajak 3(1), Paškov 2, Radenković, Murat 5(2), Bućan 3, Jelaska 1, Dizdarević 2, Simić.

Rokometašice Belinke Olimpije so rabile kar 21 minut, da so vendarle uredile svoje vrste in proti bojevitim ter prodornim Splitčankam prvič vodile z 8:7. Dotlej so igrale zelo nepovezano in nezbrano streljale na vrata gostij, nato pa se je razigrala Šturmova, ki je v svojem znanem slogu reševala mrežo Splita in po nekaj bledih predstavah znova zablestela.

J.M.

LOKOSTRELSTVO

Muznik odličen

CORMONS – Na velikem mednarodnem lokostrelskem tekmovanju v disciplini indoor je sodelovalo 110 lokostrelcev iz Avstrije, Italije in Slovenije. Najboljši je bil Maksi Muznik iz Tolmina, ki je s 541 krogi dosegel nov državni rekord v disciplini FITA 18 m, instinktivni slog. Drugi je bil Vinko Leban, prav tako iz Tolmina, s 536 krogi, tretji pa Avstrijec Wolfgang Sedmak s 524 krogi. V prostem slogu je naše barve zastopal Cveto Florjančič, ki je s 533 krogi zasedel 10. mesto.

MARJAN PODRŽAJ

Ljubljančani prvaki, Celjani zadnji

SLOVENJ GRADEC – Zmagovalec odprtega klubskega prvenstva Slovenije v rokometu za mladince je ekipa Kolinske-Slovana iz Ljubljane. Varovanci trenerja Iva Munitića so na finalnem turnirju v Slovenj Gradcu pokazali največ in bodo Slovenijo zastopali na državnem prvenstvu. Drugo mesto je zasluženo pripadlo Inlesu Riku iz Ribnice, mlada domača ekipa je bila tretja, povsem pa so razočarali Celjani. Trenerji so za najboljšega igralca finala izbrali Boštjana Doberška (Slovenj Gradec), za najboljšega vratarja pa Lapajneta (Inles Riko). Najboljši strelec je bil Ribničan Lesar, ki je v treh srečanjih dosegel 23 golov. Pokrovitelj turnirja, ki ga je zgledno pripravil RK Slovenj Gradec, je bil izvršni svet te koroške občine.

Rezultati: Slovenj Gradec : Celje-Pivovarna Laško 18:16, Kolinska-Slovan : Inles-Riko 19:14, Celje-Pivovarna Laško – Inles-Riko 16:17, Slovenj Gradec : Kolinska-Slovan 12:17, Kolinska-Slovan : Celje-Pivovarna Laško 14:20, Inles-Riko : Slovenj Gradec 24:16.

Vrstni red: 1. Kolinska-Slovan 4, 2. Inles-Riko 4, 3. Slovenj Gradec 2, 4. Celje-Pivovarna Laško 2 točki.

I. P.

Lokomotiva in Radnički

ZAGREB – V prvi tekmi osmine finala pokala IHF so rokometašice Lokomotive premagale madžarsko ekipo Secotec s 25:20, v pokalu prvakinj pa je Radnički premagal Valencijo v gosteh z 29:25; prvo tekmo pa so Beograjčanke dobile s 33:27.

Popravek

V včerajšnjem Delu-šport se nam je v članku »V Ljubljani odloča akcija proti plavalni nepismenosti« napak zapisalo, da je Polde Kovač vodja Enote za šport pri MS IRKŠ. Imenovani je namreč v tem okviru vodja izvajalske enote, medtem ko je vodja Enote za šport MS IRKŠ Vinko Bilić. Za spodrsljaj se opravičujemo.

Za Bežigradom delovno

LJUBLJANA – Nogometaši Olimpije pod vodstvom trenerja Slobodana Dogandžića dvakrat dnevno vadijo za Bežigradom, pričakujejo pa, da jih bo vreme pregnalo tudi v dvorano. Trenira 17 igralcev, ki naj bi se jim konec tedna pridružila še deseterica upornikov. Prihodnji ponedeljek bodo »olimpijci« odpotovali na 14-dnevne priprave v Poreč, tam pa naj bi odigrali tudi več tekem. V generalki za prvoligaški štart (17. februarja) se bo Olimpija 10. februarja pomerila z Mariborom za Bežigradom. (Foto: Marko Feist)

PREJELI SMO

Zakaj tako?

Nogomet se igra po svetu tako, kot bi se moral tudi pri nas, predvsem za ljudi-publiko. Kljub kopici majhnih umazanij, ki se dogajajo v športu nasploh, le-ta še vedno ostaja šport. Vrhunski rezultati so pogojeni s profesionalizmom, ki pa se žal pri Olimpiji težko in zelo počasi uveljavlja, saj je njena objektivna realnost vpeta v pogoje YU nogometne stvarnosti, skupščinsko-samoupravnega licemerstva, manj ali bolj škodljivih »izmov« različnih vrst, miloščinskih donatorjev, peščice entuziastov, »srčkanih znancev«, ki ob uspehu silijo na tron – ob slabih časih pa kot da za Olimpijo še nikoli ne bi slišali...

Nogomet v Sloveniji ima dovolj vernikov, da bi ob vloženem zasebnem kapitalu lahko postal tudi posel, kar pa prinaša nove odnose, ki pomenijo, da je vsak trenutek potrebno biti še boljši. Zakaj se ta ideja že najmanj leto dni sramežljivo potika po kotih in ne more zaživeti v praksi?

Na prošnjo IO Olimpije sem prišel v klub kot vršilec dolžnosti direktorja spomladi 1989, ko položaj na lestvici ni obetal napredovanja v I. ligo. Delal sem ob svoji redni zaposlitvi, kot sem najbolje vedel in znal, klub pa je svoje obveznosti, nikakor zlahka, dokaj redno izpolnjeval. Čeprav nismo imeli pravega sekretarja, je v klubu prevladoval kolektivni duh in delavnost, na igrišču pa izredna motiviranost. Delo je bilo za mene naporno in komaj sem čakal nastop rednega direktorja. Od dveh kandidatov, ki sta predložila dobra programa, je IO izbral boljšega, zato je o moji odstranitvi govoriti skrajno nekorektno, saj sem opravljal to delo še do šestega kola v I. nog. ligi, t. j. dva meseca po dogovorjenem času.

Zapostavljenost je praviloma izraz osebnih občutkov in prepričanja. Nestrokovnost, nedelo in podobno kar očitajo užaljeni igralci upravi in strokovnemu vodstvu, zagotovo niso Olimpije v najkrajšem možnem času iz slovenske pripeljala v I. zvezno ligo. Kdo je pri Olimpiji vzgojil vrsto mladih generacij, ki pa razen kakega posameznika niso uspele zaigrati med člani in ne nazadnje se je treba vprašati, kdaj je bilo v članskih vrstah več domačih fantov kot ravno v zadnjih sezonah??!

Igralcem, ki so prepričani v svoje sposobnosti, si dovoljujem svetovati, naj skušajo urediti zadeve znotraj kluba, šele potem pa naj dajo tehtnico v roke javnosti. Upam, da je kljub trenutnim težavam še vedno dovolj močan kolektiv v klubu, da bo ugotovil objektivne napake in jih skušal popraviti tako, da bo ločil zdravo od nezdravega in to zadnje, pa naj gre za upravo ali igralce, izločil iz te sredine.

Kot prijatelj Olimpije in ljubitelj nogometa pa želim, da bodo igrali najboljši, tisti, ki se bodo borili do konca, saj bodo le tako tribune polne, mi pa jim bomo tudi ob porazu zaploskali.

NIKOLAJ ERJAVEC,
Stična

Jesenice drevi z Medveščakom

V 10. kolu drugega dela I. A ZHL končno spet zmaga železarjev? – Hokejisti Olimpije optimisti pred gostovanjem pri Crveni zvezdi

LJUBLJANA – Hokejiste Olimpije in Jesenic čakata drevi zelo hudi preskušnji. Ljubljančani gostujejo pri C. zvezdi v Beogradu, Jeseničani pa na svojem ledu ob 18. uri gostijo državnega prvaka Medveščaka. Z zmagama bi se slovenski moštvi najbrž že izognili srečanju v polfinalu končnice, ko se bo prvi pomeril s četrtim in drugi s tretjim.

Zmaga na Jesenicah je Ljubljančanom vlila nove moči. V Beogradu proti C. zvezdi letos še niso zmagali. Tokrat pa napovedujejo obe točki.

Napadalec Olimpije **Igor Beribak** pravi: »V Beogradu igrajo skoraj vsa moštva precej slabše, kot zmorejo, mi pa prav gotovo najslabše. Čas pa je, da končno uženemo C. zvezdo tudi na njenem igrišču. Igrati bomo morali zelo prizadevno, ostro in požrtvovalno. Streljati moramo še več kot na Jesenicah.«

● Jeseniški trener Jan Selvek zadnje dni ni vodil treningov. Imel je težave z žolčem. Klubski funkcionarji so ga obiskali v bolnišnici, koder so zvedeli, da se počuti bolje in da bo drevi skoraj zagotovo vodil svoje moštvo na tekmi proti Medveščaku.

Branilec **Igor Hriberšek** meni: »Tokrat bomo Šundrovu dali vsaj en gol več kot C. zvezda nam!«

Trener Olimpije **Aleksandr Astašev** pa pravi: »Tekma bo težka. Če bodo naši napadalci spretnejši, se nam ni kaj bati. Menim, da je moštvo v dobri formi.«

Pri C. zvezdi napovedujejo novo zmago in naskok na tretje mesto. O tem, kdo jim bo tekmec v polfinalu, ne razmišljajo. Zmagi v Zagrebu nad Medveščakom in nad Olimpijo v Beogradu (kar s 7:0) jim dajeta upati tudi na uvrstitev v veliki finale, kar je letošnji cilj beograjskih rdeče-belih.

»Drevi bomo igrali s tremi peterkami, saj se zavedamo, da ne bi mogli zdržati tempa Olimpije, ki igra na štiri nevarne napade. Če bomo prvi dosegli gol, bosta točki ostali v Beogradu. Seveda je veliko odvisno od obramb našega vratarja Šundrova, ki je po oceni strokovnjakov najboljši vratar v ligi,« pravi šef strokovnega štaba C. zvezde **Milorad Vještica.**

»Najtežje breme bo spet nosil moj prvi napad,« pravi reprezentančni napadalec C. zvezde **Igor Kosović**. »V dobri formi smo. Ne mine tekma, da se Zubrilčev ne bi vpisal med strelce, imenitno igra tudi Gimajev, Cigurov pa je pravi steber moštva. Če bo tudi Šundrovu šlo, se nam ni bati za zmago. Tudi Ilić obljublja gole...«

Jeseničani so po porazu z Olimpijo natančno analizirali vzroke za neuspeh. Menijo, da so igrali premalo agresivno in napadalno zlasti v obdobju, ko sta imeli obe moštvi na ledu le po tri igralce. Tedaj se je tekma tudi prevesila v korist Olimpije. Jeseničanom se je močno poznala odsotnost najboljšega domačega branilca M. Pajiča, ki jo je skupil v Zagrebu. Žal ga tudi drevi še ne bo v moštvu. Kljub temu pa »železarji« napovedujejo srčno in napadalno igro. Zavedajo se, da morajo streljati več, kot so proti Ljubljančanom. Zato je pričakovati nekaj sprememb v peterkah. Jeseničani bodo skušali drevi dokazati, da se njihova forma vzpenja.

Dobra igra B. Lomovška in njegovega drugega napada vliva trenerju Medveščaka **Anatoliju Kostrjukovu** precej optimizma pred odločilnimi tekmami za prvo mesto v drugem delu prvenstva in za najboljši izhodiščni položaj v končnici prvenstva.

»Nisem se še odločil, kdo bo ob B. Lomovšku in I. Zajcu tretji napadalec v drugem našem napadu. Menim, da bo ta napad moral tudi drevi in v petek proti Olimpiji v Zagrebu odigrati najpomembnejšo vlogo. Naš prvi napad iz Sovjetske zveze Anfjorov–Stolbun–Šćurjenko je proti C. zvezdi preveč kompliciral, saj je kombiniral do onemoglosti. Tako se proti Jesenicam in Olimpiji ne bo mogel poigravati. Upam, da se tega zaveda,« pravi strokovnjak iz SZ.

K. B., T. L., J. R., Z. M.

LEPA ZMAGA LJUBLJANČANOV – Za novi točki hokejistov Olimpije ima veliko zaslug tudi Marjan Gorenc (v svetlejšem dresu), saj je Jeseničanom zabil dva gola. Na sliki prizor pred vrati Jesenic. Z leve: Pretnar, Kalan (23), Gorenc (21), Hafner in Kopitar (14). (Foto: Marjan Zaplatil).

SREBRNA PLOŠČKA DELA

Simšič tokrat najboljši

LJUBLJANA – Tudi v 9. kolu sta največ pokazali moštvi Olimpije in Medveščaka. Ljubljančani so se vnovič izkazali na Jesenicah, Medveščak pa je gladko odpravil C. zvezdo. Tako so vnovič najbolje igrali hokejisti obeh vodilnih moštev in napredovali v tekmovanju za Srebrna ploščka Dela. Na Jesenicah je bil najboljši vratar Olimpije **Simšič,** ki si je letos že drugič prislužil 6 točk kot najboljši igralec. Med drugimi ljubljanskimi hokejisti se je bilo kar težko odločiti za najboljše. Prvič smo točke podelili **Vnuku** in **Kupcu,** z novima točkama pa se je **Gorenc** prebil na 2. mesto v razvrstitvi za najboljšega igralca. Na tekmi v Zagrebu pa sta ob standardno dobrih sovjetskih igralcih izstopala **B. Lomovšek** in **Zajec.** Na lestvici najboljših strelcev ni prišlo do bistvenih sprememb. Napadalcema Olimpije **Rožkovu** in **Zupančiču** so še vedno najbolj nevarni sovjetski hokejisti **Anfjorov** in **Šćurjenko** iz Medveščaka ter **Zubrilčev** iz C. zvezde.

Točke smo v 9. kolu podelili takole: **6 – Simšič, 5 – Vnuk, 4 – Kupec, 3 – B. Lomovšek, 2 – Gorenc, 1 – Zajec.**

Vrstni red po 9. kolu (brez nepopolnega 8. kola) najboljših igralcev: Rožkov 21, Gorenc 15, Zupančič 14, Simšič 12, Šćurjenko 11, Razinger, Paramonov, Kosović po 8, Kontrec, Anfjorov po 7, itd. **Vrstni red najučinkovitejših igralcev (brez nepopolnega 8. kola) po 9. kolu:** Rožkov 14 (9+5), Zupančič 14 (7+7), Anfjorov 14 (5+9), Zubrilčev 13 (7+6), Šćurjenko 12 (6+6), Kosović 11 (8+3), Stolbun 10 (7+3) itd.

S. U.

ŠAH

Prvi del v Beogradu

BEOGRAD – Od 1. februarja do 7. februarja bo v amfiteatru poslovnega centra Jugopetrol prvi del finalnega dvoboja kandidatk med našo Aliso Marić in Kitajko Xi Jun za izzivalko svetovne prvakinje Maje Čiburdanidze.

Polugajevski, Ljubojević in Belotti vodijo

REGGIO EMILIA – Na mednarodnem šahovskem festivalu igra v treh skupinah 26 šahistov. V skupini A po 4. kolu vodi Polugajevski 2.5 pred Gurevičem 2, Riblijem 2, Karpovom in Jusupovom po 1,5, Anderssonom 1, in Kamskim 1, v skupini B Ljubojević 2,5 pred Vaganjanom in Romanišinom po 2, Guljkom 2, Jepšinom 1,5, Beljavskim in Portischom po 1, v skupini C, kjer nastopa 12 šahistov, pa Belotti 3,5 pred Cebalom in Arlandijem po 3 itd.

SARAJEVO – Ob 30-letnici ŠK Bosna je na hitropoteznem turnirju zmagal I. Sokolov 19,5. Sledili so mu: Lalić in Kelečević po 17,5, Panžalović 17, Dizdarević in Čekro po 16, Kurajica in Rašidović po 15,5, Draško 15, Bašagić 14,5 itd.

»Vojna« v ribiškem rezervatu se je pravzaprav šele začela

Vse kaže, da še zlepa ne bo miru med piransko občino in Delamarisom – Danes naj bi piranski izvršni svet sprejel spremembe odloka o morskem ribištvu

PIRAN, 14. januarja – Incident, do katerega je prišlo zaradi ulova cipljev v Piranskem zalivu minuli teden, še zmeraj odmeva v javnosti. Včeraj in danes ribiči niso izpluli zaradi premočne burje. Vreme pa je kot nalašč, da bi lahko odgovorni čimprej našli ustrezno rešitev za zeleno mizo, kajti ribiči so zdaj vse preveč razgreti.

Mojmir Suhar, vodja splošno kadrovskega sektorja izolskega Delamarisa, nam je danes povedal, da nihče od čuvajev ne zanika, da bi **Zlatku Novogradcu** potrgal mreže. Hkrati pa trdi, da zadeva z upravljanjem in pravico do ulova cipljev v portoroškem rezervatu pravno sploh ni razčiščena. Povedal je tudi, da zasebni ribič Zlatko Novogradec ni prišel po vseh predpisih lovit cipljev in dodal, da bo Delamaris s svoje strani podrobno pojasnil dogajanje v rezervatu potem, ko bo zbral vse podatke. Iz tega lahko sklepamo, da so v Delamarisu prepričani, da so njihovi čuvaji ravnali tako, kot od njih zahtevajo. Z druge strani pa so prizadeti (tudi odgovorni iz občinskih organov) že napovedali možnost, da bodo tožili tiste, ki so zasebniku in občini povzročili škodo.

Pred štirimi leti je obalni izvršni svet sprejel odredbo, s katero je Delamaris Izola pridobil izključno pravico organiziranja in opravljanja skupinskega ribolova združene jate cipljev. Piranski izvršni svet je pred letom dni od obalnega IS zahteval, da razveljavi omenjeno odredbo, ker ima po zakonu o morskem ribištvu in po veljavni Ustavi samo občina pravico do posebne rabe naravnih bogastev in dobrin. Pred časom so iz Delamarisa prinesli piranskemu IO fotokopije nekakšne pogodbe, za katero v občini trdijo, da je niso podpisali. Pa tudi, če bi jo podpisali, bi bila pogodba neveljavna, ker izolski Delamaris ni izpolnjeval določil v tej pogodbi (ni plačeval deleža od ulova rib, oziroma od drugega gospodarjenja v rezervatu). Neveljavna pa tudi zato, ker je piranski IS sprejel sklep o tem, da take pogodbe ne prizna. Letos so zato pravico do enkratnega ulova cipljev oddali zasebniku. Ko je ta večjo jato cipljev že zajel v mrežo, pa se je stvar zapletla, ker mu je ribiški čuvaj s čolnom zavozil čez mrežo, pretrgal plovce in kakih 50 metrov mreže se je potopilo, ribe pa so lahko zbežale.

Prav jutri pa bo piranski IS obravnaval spremembe in dopolnitve odloka o morskem ribištvu. Po novem bo občina lahko oddala enkraten ulov cipljev (in rib, ki se istočasno pojavljajo v tem rezervatu) najugodnejšemu ponudniku. Prav tako bo lahko občina oddala v uporabo del morskih površin v območju gojišča školjk in drugih morskih organizmov z javnim razpisom (z letnimi pogodbami). Ulov cipljev pa naj ne bi trajal samo od prvega decembra do prvega marca, ampak od prvega decembra do preklica. Za nadzor nad izvajanjem tega odloka bosta skrbela ribiški inšpektor in ribiški nadzornik, v sodelovanju s postajo pomorske milice. S spremembo odloka pa nameravajo uveljaviti tudi nove, višje kazni za morebitne kršilce.

Glede na izjave, ki smo jih dobili v Delamarisu, pa lahko sklepamo, da se je ribiška »vojna« šele začela.

BORIS ŠULIGOJ

Ljubitelja akustike v zaporu

LJUBLJANA, 14. januarja – Ljubljanski kriminalisti so te dni napisali kazensko ovadbo zoper 28-letnega brezposelneža Mehmeda K. iz Ključa in njegovega 24-letnega rojaka Safijana K., ki sta utemeljeno osumljena vloma v baptistično cerkev na Opekarski cesti. Iz cerkve je v noči od 4. na 5. oktober lani izginilo za 75 tisočakov tehničnih in akustičnih aparatov.

Podrobnejša preiskava je pokazala, da to še zdaleč ni vse in kriminalisti so ugotovili, da sta fanta iz Ključa 20. marca lani vlomila tudi v osebni avto beograjske registracije, ki je bil parkiran na Tugomerjevi ulici. Iz avta sta ukradla glasbeno komponento in ojačevalec, oboje vredno približno 6000 dinarjev. Ljubitelja akustike sta v noči od 23. na 24. december leta 1989 vdrla tudi v gostilno Ribničan, od koder je takrat izginilo za 22.000 dinarjev akustičnih aparatov. Nekaj ukradenih stvari so našli, ko so pri njima opravili hišno preiskavo, in jih bodo vrnili lastnikom. Za oba zmikavta je preiskovalni sodnik odredil pripor.

K. D.

Pozor, pešci!

Pešci so bili minuli vikend med tistimi, ki so se največkrat zapletli v nesrečo. Nepopolna analiza prometnih nesreč kaže, da gre za stare in že znane napake, ki jih delajo ponavadi starejši ljudje oziroma otroci in mladoletniki. Iz poročil prometnih miličnikov je mogoče izluščiti, da je šlo pretežno za nepravilno prečkanje glavne ceste oziroma prehitro vožnjo voznikov osebnih avtomobilov. Med žrtvami so bili pretežno starejši ljudje, na katere pa morajo vozniki že po črki zakona bolj paziti, kot na druge v prometu.

Ne glede na zakonska določila gre omeniti dejstvo, da starejši udeleženci v prometu večkrat pozabljajo na svoje psihofizične sposobnosti in prečkajo cesto ali prehod za pešce tedaj, ko je to najmanj primerno in varno. A ker smo še zmeraj sredi zime, ko so dnevi precej krajši, se dogaja, da vozniki ponavadi na neosvetljenih delih cest ali ulic enostavno spregledajo pešca, ne glede v katero starostno skupino spada. Sicer pa smo že večkrat zapisali, kako pomembno je oblačilo pešcev in obvezno nošenje odsevnika. Prometni strokovnjaki na Zahodu so že zdavnaj prišli do spoznanja, da temna oblačila zmanjšujejo vidljivost pešcev na daljši razdalji. Zato ni slučaj, da so se tekstilne industrije ponekod v Evropi, prilagodile tudi temu problemu in začele izdelovati oblačila, ki imajo vtkana odsevna vlakna.

Seveda pa je to le ena izmed novosti, ki naj bi prispevala k boljši prometni varnosti pešcev med hojo ponoči ali ob zmanjšani vidljivosti. Izrednega pomena so tudi primerno osvetljena križišča oziroma prehodi za pešce, ulice in tisti deli cest, kjer je mogoče pričakovati oziroma srečati pešce. Načrtovalci takšnih gradenj se ponavadi povežejo s prometnimi strokovnjaki, ki jim svetujejo, kako in kje naj bi postavili cestne svetilke, da bi vozniki hitreje in pravočasno opazili pešce, ki iz takšnih ali drugačnih razlgoov nenadoma prečkajo cesto tudi tam, kjer je to prepovedano. žal smo pri nas na tej razvojni poti šele na začetku, čeprav obstaja neka jugoslovanska zveza, ki naj bi skrbela tudi za tovrstna vprašanja oziroma varnost pešcev v prometu.

Ob vsem tem ne gre prezreti podatkov, da nekateri vozniki, kljub temu, da imajo pešci prednost in se ravnajo po prometnih predpisih, dobesedno izsiljujejo prednost pred njimi. Pešcem zato ne ostane nič drugega, kot da se ravnajo po načelu; »K vragu prednost v nebesih«. Nihče pravzaprav ne ve, kaj žene voznike, da precej pogosto zapeljejo med množico pešcev, ki prečka cesto in dobesedno izsilijo prednost, četudi na račun varnosti pešcev. Ali je kaj narobe s posamezniki ali je to plod splošne prometne nekulture pri nas.

Kakorkoli že, pri vsem tem pa ne le za varnost najstarejših v prometu, pač pa tudi za varnost vseh tistih otrok, ki so na poti v šolo, bodisi v vrtec, malo šolo ali v osnovno šolo. Za nesreče najmlajših so še najmanj krivi otroci, saj jim je treba skrb za lastno varnost v prometu šele vcepiti. A to naj bi storili odrasli in predvsem kulturni prometni udeleženci!

ŽARKO HOJNIK

MINULI TEDEN ***6*** *LETOS ŽE* ***11*** *MRTVIH*

Zalotili so jih pri vlomu

VRHNIKA, 14. januarja – Trije pridaniči so se odločili, da v noči od petka na soboto vlomijo v Mercatorjevo trgovino Izbira v Borovnici, od koder so hoteli odnesi videorekorderje. »Roba« te vrste gre dobro v denar in 29-letni Duško K., brez stalnega bivališča, 23-letni Arif H., ki stanuje v Ljubljani in 29-letni Jovan B. iz Vrsarja so se na »delo« odpeljali z renaultom 5, ki si ga je pri rent-a carju v Poreču sposodil Jovan B.

Ko so se v soboto okrog dveh zjutraj pripeljali v Borovnico, je Jovan B. ostal v avtu in čakal, Duško in Arif pa sta odšla do trgovine in z izvijačem razbila šipo na vhodnih vratih. Toda zmikavta sta imela smolo. Žvenket razbitega stekla je slišal občan, ki ga je naključje prineslo mimo. Takoj je obvestil policijo in čeprav so vlomilci medtem pobegnili, ne da bi kaj odnesli iz trgovine, jih je policijska patrulja ustavila in prijela že na Verdu pri Vrhniki. Nepridipravi so se sicer hoteli izmuzniti in so celo registrsko številko svoje »petke« zamaskirali oziroma zapacali z blatom, vendar je bilo vse zaman.

S traktorjem ni šlo, zato jo je s sekiro

IVANČNA GORICA, 14. januarja – Kaj je bil neposreden povod za družinsko tragedijo, ki se je zgodila v soboto popoldne v Zagradcu pri Ivančni Gorici, še ni znano, vendar krepak delež krivde zagotovo nosi alkohol.

V Zagradcu 17 sta že dlje časa živela skupaj 33-letni Jože Rogač in tri leta starejša Nada Parlič. Prepiri in pretepi med njima so bili tako rekoč na dnevnem redu in v minulih letih je morala večkrat posredovati tudi policija, kajti Rogač je bil nagle jeze in zaradi nasilniškega obnašanja je bil že nekajkrat v postopku.

V soboto okrog štirih popoldne se je Rogač s traktorjem pripeljal domov. Kot kaže, sta se takoj za tem s Parličevo sprla. Ženska je zgrabila poleno in Rogača udarila po roki, ta pa se je tako ujezil, da jo je hotel s traktorjem povoziti. Ker se mu je izmaknila, je traktor ustavil, zgrabil sekiro, ki jo je imel na vozilu, in je Parličevo dvakrat udaril s topim delom orodja. Parličeva je po drugem udarcu obležala mrtva.

Kriminalisti UNZ Ljubljana okolica so Rogača prijeli, preiskovalec sodnika pa je zanj odredil pripor.

K. D.

Dolgoprsti črnogorski trgovci

TITOGRAD, 14. januarja (Tanjug) – »Glavni junaki« gospodarskega kriminala v Črni gori so trgovci, sledijo pa jim gostinci, blagajniki, direktorji in komercialisti.

Po podatkih republiškega sekretariata za notranje zadeve so v prvih desetih mesecih minulega leta odkrili 596 kaznivih dejanj gospodarskega kriminala. Zaradi protizakonitih dejanj so vložili kazenske ovadbe 631 ljudi, ki so povzročili za dobrih 21 milijonov dinarjev gmotne škode. Največ je bilo prijav zaradi prepovedane trgovine (185), zlorabe uradnega položaja (83), grabeža (54), poneverb, nevestnega poslovanja itd. V tem času so imeli inšpektorji največ dela v cetinjskem Obodu – kot so sporočili, so zaradi protizakonitih dejanj vložili 11 kazenskih ovadb zoper 45 ljudi.

Zanimivo je, da so skoraj polovico prijav za gospodarski kriminal vložili organi za notranje zadeve. Druge kršilce prijavljajo službe družbenega knjigovodstva, inšpekcijski organi in oškodovanci, medtem ko delovni kolektivi, tudi če gre za večje poneverbe, ali kraje, praviloma ne ukrepajo. Podatek, da je bilo veliko trgovcev v Črni gori kar nekajkrat obsojenih zaradi tovrstne protizakonite dejavnosti, priča o očitno neustrezni kadrovski in kazenski politiki.

Gospodarski prestopki v zasebnem sektorju pa so najtrši oreh za organe pregona. Ne le zato, ker je najrazličnejših prekrškov veliko (od neustrezne evidence do izogibanja plačevanja davkov), marveč tudi zato, ker je zakonskih predpisov v tem področju veliko in ker so zasebniki postali pravi mojstri, ki tako dobro poznajo vse skrivnosti »poslovanja«, da je kaznivo dejanje pogosto zelo težko odkriti. Poleg tega imajo tudi močne zveze, ki ponavadi onemogočijo akcijo organov pregona in veliko denarja, s katerim dosežejo vse, tudi to, da kazenska ovadba zoper njih roma v koš.

Burja odnesla naftni madež

REKA, 14. januarja (Tanjug) – V Omišlju na otoku Krku je pri pretakanju nafte z iranskega tankerja Bisotoon steklo v morje precej nafte. Kakih 300 metrov širok in okrog pet navtičnih milj dolg madež je burja, ki je danes divjala nad Kvarnerskim zalivom, odnesla do otoka Cresa in Velikih vrat, zdaj pa ga nosi dalje na odprto morje. Iranski ladji so prepovedali izpluti, dokler ne bo zagotovila pologa za morebitno škodo, nafto pa bodo lahko začeli odstranjevati, kjer bo mogoče, šele tedaj, ko se bo veter unesel.

Ribič utonil v Ljubljanici

VRHNIKA, 14. januarja – V soboto okrog poldesetih dopoldne je neka Vrhničanka obvestila policijo, da je v bližini mostu čez Ljubljanico na Cankarjevem trgu padel v vodo neznan moški in da se utaplja. Kljub hitremu ukrepanju, ga je potegnilo pod gladino in policisti so kasneje ugotovili, da sta se že okrog sedmih zutraj na ribolov po Ljubljanici odpravila 37-letni Miro Cvirn in 41-letni Dragoljub Ivanović, oba iz Borovnice.

S čolnom sta se spustila po Ljubljanici – motor na čolnu ni bil vključen – in tok ju je tako prinesel do mostu, kjer je čoln zadel v mostni steber in se prevrnil. Ribiča sta ga sicer skušala izvleči na breg, vendar je bil tok premočan. Cvirn je čoln izpustil in splaval na levi breg Ljubljanice, Ivanovića, ki ni znal plavati, pa je voda odnesla in kaj kmalu ga je potegnilo pod gladino.

Ljubljanski poklicni gasilci, ki so v dobre četrt ure prišli na Vrhniko, so utopljenca dve uri po nesreči potegnili iz vode. Našli so ga kakih 20 metrov od kraja, kjer je potonil.

K. D.

Na Dolenjskem so v zadnjem času ukradli trideset motornih žag

Vse kaže, da je na delu organizirana tolpa »žagarjev«, ki vlamlja v garaže – Ne ve se tudi, kdo so kupci ali »naročniki«

NOVO MESTO, 14. januarja – Poleg tatvin osebnih avtomobilov, po Dolenjskem iščejo zmikavti zlasti golfe, so se tatovom v tem delu Slovenije v zadnjem času zelo »priljubile« tudi motorne žage.

Pred koncem lanskega leta je iz nezaklenjene garaže Antona Kobeta s Pristave izginila motorna žaga znamke stihl, vredna sedem tisočakov, pred tem je bil ob žago dolmar še Lojze Okleščen z Verduna pri Dolenjskih Toplicah, tatovi so ga oškodovali za 7500 dinarjev.

Kot kaže, so novo leto praznovali tudi »žagarji«, vendar so spet udarili že 2. in 4. januarja, ko so vlomili v zidanico Marjana Redka iz Vinje Gorice pri Trebnjem. Pa niso bili zadovoljni samo z žago, prilastili so si še nekaj drugih vrednih in uporabnih predmetov.

Zagotovo so zmikavti iskali žage še v Koroški vasi, kjer so vlomili v tri garaže. Ker žag niso našli, so odšli praznih rok.

Po podatkih novomeške UJV je v zadnjih mesecih »zamenjalo lastnika, več kot 30 motornih žag. Kaže, da je na delu organizirana tolpa tatov, ki krade motorne žage in jih potem za dober denar prodajo naprej.

Če bi bila zima huda, bi morda lahko krivili za tatvine Rome, ki si v tujih gozdovih sami pripravljajo ogrev, vendar je zima dokaj mila. Seveda ni izključeno, da pri kakšni tatvini niso udeleženi tudi Romi, saj jim je verjetno že prišlo na ušesa, da se da motorne žage hitro »pretopiti« v denar, vendar bo treba glavne krivce najbrž iskati kje drugje.

Sliši pa se, da so Romi precej bolj aktivni na drugih področjih kriminala, saj se tudi v njihovih malhah pozna gospodarska kriza, čeprav v glavnem živijo na račun drugih ljudi, lahko bi rekli kar od kmečkih žuljev.

SLAVKO DOKL

PODARIM DOBIM

KLIČEMO 93

Prešeren s pivskim vrčkom

LJUBLJANA, 14. januarja – Ljubljanski poklicni gasilci so kar dobro zastavili enaindevetdeseto leto. Ker sproti štejejo, kdo in kam ter zakaj jih kličejo na pomoč, smo lahko zvedeli, da so imeli letos v prvih trinajstih dneh že 51 intervencij, pri tem pa sploh niso všteta vsa odpiranja pozabljivcem in nerodnežem, ki so po lastni krivdi ostali na cesti pred avtom ali v veži pred stanovanjskimi vrati.

Minuli **ponedeljek** razen treh odpiranj po tristo dinarjev ni bilo nič resnega, **torek** pa so začeli že ob treh zjutraj, ko so dirkali na Vilharjevo. Zaradi okvare na termoakumulacijski peči je nastal požar v črkoslikarskem ateljeju in uničil precej opreme. Zaradi dima je deset mož gasilo pod dihalnimi aparati. Okrog štirih popoldne so na Poljanski, v bližini pivnice Jama pogasili bivališče klošarjev, v katerem je gorel stiropor in star papir.

Ob šestih zvečer so jim sporočili, da se je na Celovški prevrnila cisterna in naj počakajo, da jim bodo telefonirali, če je kaj hujšega. Pa so šli kar sami od sebe pogledat in ugotovili, da se je z avtomobilske prikolice, ki jo je vlekel volkswagen zrvnila na cesto nova cisterna za kurilno olje, ki jo je voznik peljal domov. Malo pred osmo zvečer so morali še na Linhartovo, kjer je gorelo v kleti. Prizadevnemu stanovalcu, ki je že gasil, so pomagali zatreti ogenj.

V **sredo** so jih ob 7.20 poklicali na Tomačevsko, kjer je yuga zaneslo v betonsko ograjo. Voznika in sopotnika so lahko izvlekli brez »škarij«. Okrog poldveh popoldne so na Šmartinski z vodo zalili zabojnik za smeti, ki ga je nekdo očitno napolnil s še živim pepelom, ob polpetih pa so se na Ziherlovi na vratih srečali z gospodinjo in potem so vsi skupaj pospravili kuhinjo, kjer je prej šedilnik »kuhal« sam, brez nadzorstva.

V **četrtek** ob 1.20 so na vso moč hiteli na Poljansko, od koder so dobili sporočilo o požaru. Med potjo so ogenj »odpovedali«. Čez šest ur je šlo bolj zares. Gorelo je v spalnici v pritličju stanovanjske hiše na Tolstojevi. Kramo in star papir, ki ga je bilo polno v sobi in se je, kdo ve zaradi česa, vžgal, so zalili z vodo, ostanke pa zmetali na dvorišče. Okrog poldneva jih je z Vojkove na Leninov trg »zvabil« še smetiščni požar.

Ker so sosedje v **petek** sredi popoldneva postali resno zaskrbljeni in stanovalke na Ilirski že dlje časa ni bilo na spregled, so odprli vrata, ko pa so se obrnili, so si lahko segli v roke s »pogrešanko«. Nekaj po enajsti uri zvečer je bilo treba zaradi tega odpreti tudi stanovanje na Povšetovi, ki pa je bilo prazno.

V **soboto** ob polpetih zjutraj so se zapeljali pred RTV. Nekdo je na cesto postavil lesen zaboj s smetmi, ki jih je veselo požiral ogenj. Mnogo bolj dramatično je bilo malo pred deseto na Vrhniki. V Ljubljanico so spustili čoln, da so lahko iz reke potegnili ribiča, ki je utonil. Malo po 13. uri so gasili na Piharjevi. Spet smetnjak.

Že ob enih zjutraj v **nedeljo** so s posebnim avtom zapeljali v Črnuče, kjer je katrca treščila v cestno svetilko. Udarec v drog je bil tako silovit, da so morali uporabiti škarje in razpiralo, preden so iz zmečkane pločevine lahko izvlekli hudo ranjenega mladoletnega voznika. Za konec so se zgodaj popoldne zapeljali še na Tromostovje, kjer je neznan šaljivec »okrasil« oziroma obesil Prešernu na roko steklen pivski vrček. Sneli so ga, niso pa nam hoteli povedati ali so si vrček vzeli za spomin ali ne.

K. D.

NOČNA KRONIKA

Ozračje se je rahlo ohladilo, nekaj časa dežuje, nekaj časa sneži in pametni ljudje so se umaknili za šanke. Ob kozarčku seveda stečejo različne debate. Te dni so v špici punce, smučarke, ki kar lepo zamenjujejo ostarele šampione moškega spola. Zanimivo je, da o pokolu v Litvi ni toliko besed. Nekako tiho tečejo debate o tem, kot bi pivci videli v dogodkih kakšno možno sorodnost, vsi pa napeto čakajo start v Zalivu. Pravijo, da bo tudi neposreden prenos po televiziji, da bo program stekel v sredo okoli 6. ure zjutraj. Nevoščljivci menijo, da gre nekaterim predobro, vse sorte si privoščijo, tudi vojno, mi pa posedamo po kinodvoranah in gledamo Ramba, pa dolgčas nam je. Eh, menijo, eni pač imajo, nafto in akcijo, mi pa smo razočarani »špegači«. Brez zveze, najbolje bo še dva deci . . .!

● V Majolki na Vodnikovi se je Miran K. na vsak način skušal vključiti v neko neznano družbo. Vztrajal in tečnaril je toliko časa, da je Ostoji P. prekipelo. Segel je po vrčku za pivo in z njim Mirana treščil po lobanji. Zaradi trdote buče Miran ni bil ranjen in ni iskal zdravniške pomoči, Ostojo pa bodo kljub temu predali v obravnavo sodnikom.

M. S.

Izruvano drevo ubilo traktorista

MORAVČE, 14. januarja – Dvajsetletni Marko Štefan iz Krašc pri Moravčah in leto dni mlajši Marko Jerman iz Dol sta se v soboto okrog osmih zjutraj odpravila v bližnji gozd podirat drevje. Pri spravilu lesa v dolino, je Štefan s traktorjem vlekel hlode, ki so bili z verigo pripeti k zadnjemu delu traktorja, po hribu navzdol. Jerman je hodil poleg in mu pomagal.

Med vleko pa se je eden od hlodov postavil poprek in zagozdi med dvoje dreves. Štefan na traktorju pa ni popustil. Dodajal je plin in na vso moč vlekel naprej, kar pa je bilo zanj usodno. Eno od dreves je začelo popuščati, nato pa ga je traktor izruval s koreninami vred. Padlo je tako nesrečno, da je treščilo na Štefana in ga stisnilo ob volan.

Jerman je takoj poklical pomoč in hudo ranjenega Štefana (dobil je hude notranje poškodbe) so z rešilnim avtom odpeljali v ljubljanski Klinični center, kjer je v nedeljo okrog šestih popoldne umrl.

K. D.

OD PETKA DO TORKA

Pretentala blagajničarko

LJUBLJANA, 14. januarja – Na Univerzo Ceneta Štuparja na Vojkovi sta v petek okrog enajstih prišla neznanca. Stopila sta do blagajničarke in eden od njiju jo je poprosil, če bi mu pokazala, kje je sprejemna pisarna. Ustrežljiva uslužbenka je nasedla in drugi neznanec je medtem izmaknil prenosno blagajno, nato pa sta oba pobegnila. V blagajni je bilo za kake tri tisočake gotovine in za 1500 dinarjev čekov. (K. D.)

V poldrugi uri 89 vinjenih

LJUBLJANA, 14. januarja – Ljubljanski policisti so v noči s petka na soboto (med 23. in pol eno uro) poostrili nadzor prometa. Tako so v poldrugi uri ustavili 1294 voznikov. Med njim jih je 336 kršilo prometne predpise, tako da so napisali 159 predlogov sodniku za prekrške, na kraju so izterjali 67 denarnih kazni, izdali pa so še 32 plačilnih nalogov. Začasno so vzeli 67 vozniških in 5 prometnih dovoljenj, 109 voznikov ni smelo nadaljevati vožnje, za krono vsega pa so še ugotovili, da je volan sukalo 89 vinjenih voznikov.

S »sposojeno« katrco v drog

LJUBLJANA, 14. januarja – Včeraj okrog enih zjutrah so se trije fantje na Cesti Ceneta Štuparja s katrco zaleteli v drog javne razsvetljave. Za volanom je sedel petnajstletnik, ki si je avto »sposodil« pred gostilno Rogovilec, vkrcal v R-4 še tovariša, enemu je bilo šestnajst, drugemu pa osemnajst let, potem pa so se odpeljali od Titove proti Planinski ulici. Zaradi neprimerne hitrosti in neizkušenosti mladoletnega voznika, je katrco zaneslo s ceste in je treščila v cestno svetilko. Pri nesreči sta se dva mladoletna »avtomobilista« hudo ranila in so ju odpeljali v Klinični center. (K. D.)

Vlomili v Katrco

LJUBLJANA, 14. januarja – Vlomilci, ljubitelji gostiln, so si ob koncu tedna spet izbrali Katrco, tokrat gostilno v Beričevem, ne v Rožni dolini. Iz prostorov so odnesli registrsko blagajno, glasbeni stolp, igralni aparat in veliko cigaret. Lastnika so oškodovali za 71 tisočakov. (K. D.)

A D U T DELO

Loto:
Veliko
možnosti pri
avstrijskem
lotu

»Ledvico prodam za 150.000 DEM«

V Primorskih novicah je izšel oglas 29-letnega M. Č., ki prodaja ledvico, da bi si zagotovil dostojno življenje – Prodaja organov za presaditev – prepovedana

KOPER, 14. januarja – »Prodam eno ledvico za 150.000 DEM v dinarski protivrednosti. Tel.: . . .« Tak oglas so objavile Primorske novice in z objavo sprožile različne odmeve. Ob nenavadnem oglasu so se nekateri čudili, nekateri zgražali, eni so bili celo šokirani in ni jih bilo malo, ki so po telefonu na uredništvo v Kopru protestirali, spraševali, kako to, da so tak oglas sploh objavili. Bili so tudi taki, ki so se ob oglasu zamislili, pomislili na stisko človeka, ki je v (morda) brezizhodnem položaju ponudil naprodaj zdravi del telesa, pa tudi taki, ki so v potezi oglaševalca »videli« premeten način izsiljevanja za ureditev lastnih socialnih razmer.

Kdo je dal oglas? Zakaj? So ga »Novice« objavile malce nepremišljeno? Kako na ponudbo gledajo zdravniki? Je prodaja delov telesa pri nas dovoljena? S temi vprašanji smo obiskali več ljudi. Najprej oglaševalca.

● Dr. Zlata Ceglar iz izolske bolnišnice: »Prvič slišim za tak primer v Sloveniji. Kot zdravnik pri takem »poslu« nikoli ne bi sodelovala, saj to ni sprejemljivo. Vem, da se po svetu velika večina zdravnikov ne strinja s tako ponudbo telesa. Osebno me je oglas zelo prizadel in vem, da je to pri nas prepovedano.«

V časniku je objavil svojo telefonsko številko, naslova ni bilo težko najti . . .

»Zakaj? Denar rabim. Imam dva otroka, ženo, ki na svojem delovnem mestu v Luki dobi komaj dobrih 3000 din plače, jaz na železnici komaj okrogiih 5000 din. Tako ne moremo živeti, za otroka moram plačati polno oskrbnino v vrtcu, v stanovanju s 30 kvadratnimi metri živimo štirje. Kopalnice nimamo, WC je skupaj s sosedi itn. Tako ne moremo več naprej. Prepričan sem, da sem zdrav, da bom lahko živel tudi z eno ledvico. Kolikor bom pač živel, kajti delam kot premikač, kjer me lahko vsak dan »stisne«, otroci pa ostanejo sami brez vsega,« nam je pripovedoval devetindvajsetletni M. Č., ki z ženo osmo leto živi v Kopru. Iz okolice Doboja sta prišla sama, tu sta dobila sina, ki ima šest let in pol ter deklico, staro dve leti.

– Se vam ne zdi vaša ponudba malce nenavadna?

»Res je nenavadna. Toda jaz sem slišal, da se to na Reki in v Splitu dela. Ne vem, koliko časa bom še živel, otrokoma pa bi rad vsaj nekaj dal. Če drugače ne morem, bom pač tako, kot sem si zamislil. Jaz potrebujem denar, nekdo drug ledvico. Če jo lahko dobi od mene, zakaj od tega ne bi imela oba korist. Prepričan sem, da sem tako zdrav, da bi lahko živel z eno samo ledvico, drugemu človeku bi pa moja ledvica lahko tudi pomagala. Torej?«

● Iz Zakona o pogojih za izmenjavo in prenos delov človeškega telesa za presaditev zaradi zdravljenja: »Prepovedano je kakršnokoli plačilo za dajanje delov človeškega telesa tako od živih kot tudi z umrlih oseb (4. člen). Kdor da proti kakršnemukoli plačilu del človeškega telesa tako od žive kot tudi z umrle osebe za presaditev zaradi zdravljenja ali kdor pri tem posreduje, se kaznuje za kaznivo dejanje z zaporom od enega do treh let (10. člen).«

Tako naša zakonodaja, ki pa je – tudi to je moč slišati – zastarela, ne sledi dogajanjem v svetu. Menda je v tujini, kjer so sicer načelno v mnogih državah proti prodaji človeških organov, take posle mogoče izpeljati. Se bo v to podal tudi Koprčan, ki dela svojega telesa ne sme prodati doma?

– Prodaja telesnih organov je pri nas z zakonom prepovedana! Kaj boste storili zdaj? Se vam je že kdo oglasil na ponudbo? Ste prepričani, da ste tako zdravi?

»Na zadnje vprašanje moram odgovoriti, da zdravniškega potrdila sicer še nimam, a ga bom skušal dobiti. Da pa bi bilo to pri nas prepovedano, ne vem. Prvič slišim. O svojem telesu, življenju odločam jaz sam, ne pa zakon. Kaj bom storil, če ne bom smel prodati ledvice? Ne morem odgovoriti. Podaril je ne bom! Samo prodal bi jo in to ob potrdilu oziroma prisotnosti zdravnika, dveh prič in žene. Če jo bom prodal, jo bom prodal legalno. Če se ne da, potem nič. . . . toda prepričal se bom. Šel bi na sodišče in ugotovil, kako je s tem,« pravi M. Č., ki je povedal še, da je sprva mislil dati oglas v Delo na prvo stran, a se z glavnim urednikom ni mogel dogovoriti (mimogrede: Tit Doberšek, glavni urednik Dela je povedal, da takega oglasa v Delu ne bi objavili), potem pa tudi agencije STIK ni klical. Oddal je oglas v Novice, kjer jim je med okrog 200 različnimi oglasi – tako je povedala glavna urednica Barbara Verdnik – ta nekako »ušel«, kajti vse nenavadne oglase pred objavo pretehtajo, se o objavi odločajo.

DUŠAN GRČA

Izginil videorekorder

LJUBLJANA, 14. januarja – V stanovanje na Bregu se je v petek dopoldne priplazil nezaželen obiskovalec. Za popotnico si je izbral videorekorder znamke schneider, vreden skoraj 11 tisočakov in izginil neznano kam.
(K. D.)

SLOVENSKA VOJNA SRBSKE VOJSKE

Znamenita KOS – kontraobveščevalna služba Jugoslovanske ljudske armade – še vedno deluje. Tudi na območju Slovenije in Hrvaške, čeprav je na območjih teh dveh republik iz svojih vrst pospravila domala vse pripadnike slovenske oziroma hrvaške narodnosti. Če je za JLA mogoče trditi, da čedalje bolj postaja srbska vojska, je za njeno KOS ta trditev še toliko bolj upravičena.

Vrsta namigov priča, da KOS na ozemlju Republike Slovenije ne samo, da ni razpadla, ampak je celo močno okrepila svojo dejavnost. Pripadnika KOS sta iskala dodatne podatke o že raziskanem primeru, do katerega je 29. decembra lani prišlo v Žalcu. V civilu. Podatke – kakšne neki? – pomagajo zbirati tudi upokojeni častniki in podčastniki JLA, v poizvedovanje o slovenskih nabornikih, ki kljub vpoklicem nočejo na odslužitev vojaškega roka, pa so vključili celo družinske člane. Otroci tako poizvedujejo o svojih sošolcih – za potrebe KOS in JLA . . .

Preberite v torkovem

plus Xiks

ED LACY

Vizum za smrt

42. nadaljevanje

»Nisem mislila . . .« Umolknila je in ni spregovorila besede, dokler nisva zavila na most. Tedaj je rekla: »To je lep pogled: voda, mostne luči ob temnem nebu.«

»Videti je bolje, če prihajaš proti New Yorku – več luči.«

»Barney, mislite, da vaša žena ni marala deklice?«

»Hotela je Ruthie, vendar je bila zanjo bolj prijetno opravilo, bolj kot hobi. Vi je morala za vsako stvar trdo delati. Z želvo, kot sem jaz, je lahko shajala samo zato, ker si je ravno opomogla od živčnega zloma, ko sem jo srečal. Ugotovila je, da se mora umiriti, da ne sme več tako trdo delati. Uporabila me je za zavoro. Res se je upočasnila, opustila je večino svoje zavarovalnice, vendar je to prazno mesto zasedla Ruthie. Vi je preveč poskušala z deklico.«

»Vas moti, če vas vprašam, zakaj je umrla?«

»Saj ste že vprašali. Rak.«

Rekla je, da ji je zelo žal – vse s pravšnjim žalobnim tonom v glasu. Ostali del poti sva prevozila molče in ko sem jo spremil v Jakeovo hišo, to ni bilo samo presenečenje, ampak senzacija.

Jake ima enodružinsko hišo, vse v njej je staro in večinoma narejeno doma, ker je zelo spreten z lesom. Vendar daje topel občutek hiše, v kateri živijo ljudje, ki jih življenje veseli. Vsi so se zbrali okoli televizorja – Jake in Grace, Ruthie in oba fanta, eden suh desetletnik, drugi pa res velik za svojih dvanajst let. Najmlajši, »otrok presenečenja«, ji je rekel Jake, dveinpolletna deklica, je bil zvit in je na pol spal v velikem stolu.

Takoj ko sva vstopila, je Betsy postala bolj zanimiva kot televizor. Grace si je dala opraviti s predpasnikom in z lasmi. Rekla je: »Barney, lahko bi povedal, da boš pripeljal gostjo.«

»To je moja delodajalka, gospa Turner,« sem rekel zelo uradno, da ne bi mislili kaj napačnega. Vsem sem predstavil Betsy in ko sem prišel do Ruthie, se je Betsy sklonila in rekla s tistim neumnim, grulečim glasom, o katerem odrasli mislijo, da si ga otroci želijo: »Kako lepa velika deklica. Barney mi je toliko pripovedoval o tebi, Ruth.«

Ruthie se ji je vljudno nasmehnila in glasno vprašala: »Ste vi gospa, s katero oči preživlja vse noči?«

Težka tišina je visela v sobi kot megla, dokler je ni prekinil Jakov najstarejši fant s hihitanjem in jaz sem odločno dejal: »Za gospo Turner delam na nekem primeru in lahko me vidi samo ob večerih.«

Grace je rekla: »Seveda,« in se srepo zastrmela v najstarejšega, ki se je spet zahihital. Bilo je še več nerodne tišine, dokler se ni mala deklica nenadoma prebudila in zajavkala: »Stric Barney . . . darilo? Darilo?«

Poskusil sem jo dvigniti, vendar se je odtegnila in zakričala. Rekel sem ji: »Res nisem pozabil, Gloria, le pozabil sem tvoje darilo v pisarni. Drugič, ko bom prišel, ti bom prinesel dve darili.«

To je ni utišalo in končno ji je Jake rekel: »Pojdi spat, Gloria. Saj ni treba, da ti vedno nosijo darila. Nazaj se bom peljal s stricem Barneyjem in vzel darilo. Našla ga boš zjutraj.«

Grace je rekla: »Že zdavnaj bi morala spati, zato je tako sitna.« Vzela je jokajočega otroka gor, medtem ko nam je Jake pripravil pijačo. Fanta sta me vprašala, ali bi hotel raztrgati telefonski imenik na dvoje. Rekel sem jima, da se mi ne ljubi igrati in Ruthie je takoj hotela vedeti, če sem jedel zunaj in kje. Betsy, ki je sedela zraven Ruthie, je rekla, da sva na poti ven nekaj malega pojedla. Potem se je Ruthie odločila, da mora videti gube pri Betsijinem krilu, kako se pri vrtenju razširijo. Potegnila je krilo gor in trdnih stegen ni spregledal noben moški v sobi, vključno z desetletnikom. Betsy je pregledala Ruthijino obleko in začeli sta se pogovarjati o oblekah, kot da bi bili odrasli ženski. Ostali smo gledali kavbojsko dramo na televiziji.

Grace je prišla dol – preoblekla se je v drugo obleko. Kadar se je Grace potrudila, je bila čedna ženska – vendar se je največkrat oblačila tako, kot da je ravno skočila iz postelje. Rekla je: »Ugasnite ta presneti televizor, da se bomo lahko pogovarjali. Zaradi televizije vsi postajamo nedružabni. Jake, kje je moja pijača? Dobro, kar sedi, iskat si jo grem.« Zarežala se je proti Betsy. »Jake je poštar, zato mu poskušam prihraniti hojo.« Namenila se je proti kuhinji in zavpila: »Barney, poglej, kdo bo še, in mi pomagaj.«

Seveda nihče ni hotel še, razen Betsy in otroci so hoteli še malo ingverjevega piva. Takoj ko sem prišel v kuhinjo, je Grace skočila name, me tesno objela in zašepetala: »Oh, Barney, krasna je. Si opazil, kako se z Ruthie razumeta? Tako sem srečna.«

»Au, Grace, nehaj. Delam zanjo – to je vse.«

»To je delo? Celo če samo postiljata skupaj, je to dobro zate. Vendar mislim, da je tako sladka in tako mlada in . . .«

»Jezus, ni čudno, da tvoji otroci toliko mislijo na seks. Glej, zame je to samo delo. Njenega moža so pred nekaj tedni umorili.«

PATRICIA WENDORF:

V znamenju leva

37. nadaljevanje

Namenjena je bila fantu z rumenimi lasmi in nikomur drugemu. Vsaka beseda je mehko in jasno padala v tišino – ljubezenska pesem, ki ni govorila o ljubezni. To je torej ljubezen, je pomislila Ruth. Mirna, nezahtevna pesem, ki jo igrata in pojeta zaljubljena človeka.

Narednik McInnes je stal ob vratih in jo čakal. Ko se je napotila proti svoji hiši, je stopal vkorak z njo.

Navadno se je v množici na križišču ali ko je stala v vrsti v samopostrežnici zavedala svoje velikosti. Zdaj, ko je hodila skupaj z narednikom McInnesom, je hvaležna spoznala, da je nekaj centimetrov višji od nje.

»Ni preveč pametno, da ste šli sami tja ob tej pozni uri,« je zamrmral in s tem potrdil njen novi občutek majhnosti in s tem tudi prijetne ranljivosti.

»Glasba me je . . .,« je začela.

»Jezus Kristus!« je izbruhnil, »se vam poslušanje tiste traparije zdi toliko vredno, da tvegate in se izpostavljate nevarnosti, da vas napadejo?«

»Prepričana sem, da pretiravate z nevarnostjo,« je rekla mirno, »sploh pa ste bili vi tam, McInnes.«

»Malce nadzora ne škodi.« Njegov glas je izdajal, da je v zadregi.

»Dobra je, vaša Cassie.

»Kako pa vi to veste?«

»Lepo je bilo,« je sanjavo rekla Ruth. »Nikogar doslej še nisem slišala tako peti. Tistega fanta najbrž zelo ljubi.«

McInnes je bil jezen. »Ljubezen? Saj je videti kot kakšna cipa v tistem cenenem šalu in tistih verigah na nogah in s tistim trakom na glavi.« In med pogovorom sta prišla do vhodnih vrat in do kuhinje njenega stanovanja. Pristavila je kotliček za čaj in pripravila sendviče.

Glasba ji je še vedno odmevala v glavi. Spoznala je, da se nekako taja in mehča. Počasno sproščanje nečesa v njej, kar je bilo vse dotlej zapeto in zaprto in se je branilo ljubezni in dajanja. Medtem ko je mazala kruhke, je mehko popevala: »Poletni dan umira . . .«

McInnes je z glavo pokazal na steno, ki je ločevala obe hiši. »Dosegel bom, da jih bodo spodili od tam, pa če bo to zadnja stvar, ki jo bom naredil. Vse to je prekleto nespodobno. Vseh štirinajst stlačenih skupaj v eno samo, majhno hišo.«

Njegova jeza je preskočila prostor med njima in v Ruth vžgala ogenj. Namerila je vanj žagico za kruh: »Ljubosumni ste, kajne?« je zakričala. »Samo zato gre, kajne. Saj vam je vseeno, če so se nasilno veselili. Vaša Cassie ljubi tistega mladeniča in McInnes tega ne more prenesti.«

Soočila sta se nad kuhinjsko mizo. Nenadoma se je narednik nagnil naprej in ji prisolil klofuto. Ruth je zamahnila proti njemu z žagico za kruh, toda še preden je lahko popolnoma iztegnila roko, jo je zgrabil za zapestja in nož je neškodljivo odropotal med sendviče.

»Udarili ste me!« je presenečeno zašepetala.

»Mahnil vas bom še enkrat, če bo potrebno.«

Začela se mu je upirati in mu skušala iztrgati desno roko. Toda McInnes se je prerinil počasi do nje. Trdo je pristala ob zidu. Oklevajoče se je dotaknil njenega obraza. »Prvič sem udaril žensko,« je rekel začudeno, »vas boli?«

»Seveda me boli, prekleto!« je zakričala Ruth. »Skoraj ste mi oddrobili glavo.«

Zarežal se je. »Potem je bolje, da vas poljubim.« Otročje govorjenje iz McInnesovih ust je bilo nenavadno prepričljivo. Mirno je stala in dovolila, da se ji je približal. Mislila je, da jo namerava nežno poljubiti. Ko pa se je z rokami dotaknil njenih ramen, se ga je nenadoma silovito prijela. McInnes je zadrhtel, ko je z rokami objel njen pas. Njegovo divje šepetanje je ob njenem vratu zvenelo pridušeno. »Moja žena je že več kot leto dni mrtva,« je zamrmral. »Nisem se podil za ženskami, če veste, kaj mislim; bojim se, da bom preveč grob.«

Brez presenečenja je sprejela pomen njegovih besed. »Na vse mogoče načine so bili že grobi z mano in so me prizadeli, in to resnični strokovnjaki,« mu je povedala.

»Saj sem si mislil.« Zvok njegovega glasu jo je spravljal v jok.

Kar se je zgodilo, je bilo komajda dejanje ljubezni. V jezi sta prišla skupaj in bes je ostal z njima. Odšel je, ko so prve svetlobne niti začele krasiti vrh zvonika cerkve svetega Jožefa. Proti jutru se je večkrat zbudila in vsakokrat zadovoljno začutila, kako jo s koščenimi koleni suva v hrbtenico ali pa jo z ostrimi komolci v rebra.

Ko so se zaprla vrata za njim, se je popolnoma prebudila. Negotovo in počasi se je odpravila po stopnicah v kuhinjo. Kot maratonec, ki se je udeležil teka, v katerem ni nameraval sodelovati in se zanj ni ustrezno pripravljal.

Ko je v postelji pila čaj, podprta z blazinami, se je počutila bolje. V Harryjevi velikanski postelji. Prav gotovo se ji je zmešalo, da je povabila McInnesa k sebi. Nekatere ženske so se same sebi zdele nepopolne brez moškega. Takšni sta bili njena mati in Georgina. O sebi je bila prepričana, da ni takšna.

DOMAČA SMUČIŠČA – VOGEL

Januarska mrtva sezona bo zaradi počitnic predolga

V kratkem bo odprta nova dvosedežnica Zadnji Vogel – Podatki o višini snežne odeje so zanesljivi – Pogrešajo povezavo med smučišči

VOGEL, januarja – Po približno petminutni vožnji z dostopno žičnico, s katero se oddaljuješ od Bohinjskega jezera in se približuješ črnim planinskim kavkam ter Ski hotelu – odkar smeti sproti odvažajo v dolino, je kavk okoli hotela dosti manj kot nekoč – si na Voglu, kjer je sneg velikokrat tudi tedaj, ko ga drugje ni. In zakaj greš na Vogel tudi takrat, ko je sneg povsod naokrog? »Zaradi občutka, da si res visoko, odprtosti, da dihaš,« skuša razložiti Lovro Sodja, direktor Žičnic Vogel.

Na Voglu, kjer so smučišča od 1540 do 1800 metrov nad morjem, je nekdanji Transturist leta 1964 najprej zgradil dostopno žičnico in vlečnico Križ, naslednje leto pa Ski hotel na Rjavi skali. Vlečnici Križ so sledile vlečnica Kratki plaz, sedežnici Orlove glave in Šija, nato še vlečnica Konta in Storeč, ki so jo leta 1977 podrli, namesto nje pa postavili vlečnico Brunarica in novo, daljšo vlečnico Storeč. Za letošnjo zimo so popolnoma obnovili signalizacijo na dostopni žičnici, v kratkem pa bo odprta tudi »nova« dvosedežnica Zadnji Vogel. Kupili so rabljeno dvosedežnico v Italiji in jo posodobili. Dvosedežnica, ki je dolga 1200 metrov in premaga višinsko razliko 360 metrov, lahko prepelje 1200 ljudi na uro, vse naprave pa okoli 6000.

Leta 1977 so se lotili tudi izravnavanja terena, največja dela pa začeli leta 1982. Včasih so lahko smučali šele tedaj, če je nametalo dva, celo tri metre snega, danes pa se da že pri 30 centimetrih poteptanega snega smučati po vsem Voglu in Žagarjevem grabnu. To je seveda važno zato, ker se tudi zime znajo spriditi. V zimi 1964/65 je bilo snega toliko, da so ga morali, da so se smučarji lahko vozili, izpod vlečnice skidati, zadnji dve zimi pa ga kaj več kot 30 centimetrov ni bilo.

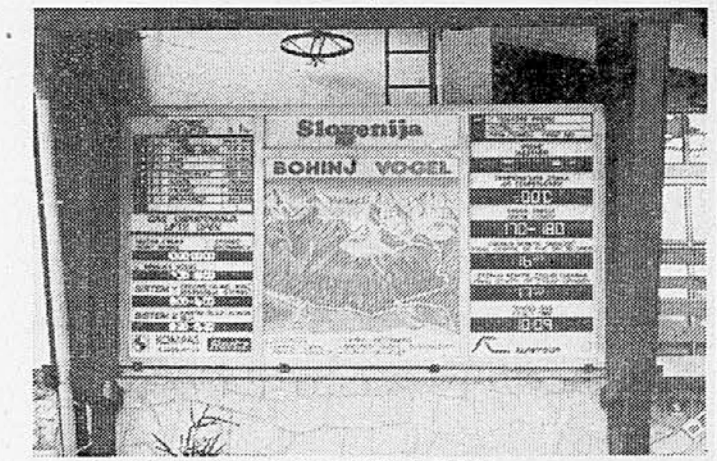

OBVESTILNA TABLA (Foto: Vlasta Felc)

»Letos je ponekod padlo že dva metra snega, pa se zima še začela ni,« pravi Lovro Sodja, ki je na Voglu s presledki že dvajset let, nato pa nadaljuje, da podatkom o snežnih razmerah na Voglu lahko verjamemo. Na Voglu imajo namreč po pogodbi z Meteorološkim zavodom »zapriseženo« vremensko opazovalnico. Zato tudi tedaj, če boste slišali ali brali, da je na Voglu še pet metrov snega, lahko verjamete, da ne boste šli na limanice, kot kje drugje. Na Voglu lahko smučarska sezona tudi brez umetnega snega traja šest mesecev, vse do srede maja.

Še naprej pa ostajajajo težave pri dostopu na Vogel. Nihalna žičnica, enkrat že povečana, lahko prepelje okoli 300, največ 350 potnikov na uro. Vozi štiri minute in pol, na to pa je včasih treba čakati več ur. »Čakalni rekord« je iz lanskega leta, ko so na Vogel vozili turiste tudi z Rogle, iz Bovca in od drugod. Nekega dne so posamezniki čakali štiri ure in 25 minut. Ni čudno, da so potem raje hodili čez mejo. Načrti, s katerimi bi zmogljivost nihalke podvojili, so narejeni, vendar pa potrebnih osem milijonov mark brez sovlaganja – pripravljajo se na ustanovitev delniške družbe – ne bodo mogli zagotoviti. Za to so že imeli resnega interesenta iz Avstrije, ki pa se je zaradi raznih prekucij v Jugoslaviji umaknil. Še bolj pa seveda ostaja oddaljen načrt, da bi uredili dostop s krožno kabinsko žičnico iz Ribčevega Laza na vrh Storeča.

Žičnice Vogel, ki bi se jim prilegli tudi novi stroji, so sicer lani in predlani iz slovenskega razvojnega dinarja dobile 215.000 mark – denar ni bil izplačan takoj, zato je izgubil precej vrednosti, lani pa tudi 2,3 milijona dinarjev iz sklada za zmanjšanje posledic zelene zime.

Za smučarje pa so, dokler imajo še kaj cvenka, samo smučarske naprave premalo. Za tiste, ki ne prinesejo hrane in pijače s seboj, je na Voglu več okrepčevalnic, brunarice z lepimi imeni Burja, Murka in Ruša ter Ski hotel. **Janez Medja**, novi direktor hotela, ki sodi v Turistično podjetje Alpinum Bohinj, je povedal, da so letos zamenjali opremo v sobah – prinesli so jo iz hotela Jezera, ki je dobil novo – poskrbeli za skupno ogrevanje z brunaricami in s tem zmanjšali onesnaževanje in stroške ter postavili še nekatere druge stvari. V preteklosti so imeli dostikrat težave pri zaposlovanju delavcev le sezonsko odprtega hotela, zato so se letos pri Alpinumu odločili, da bodo čez zimo zaprli hotel Pod Voglom, njegovi delavci pa bodo šli v Ski hotel. Zaradi povpraševanja je bil hotel Pod voglom vendarle nekaj časa odprt, takrat pa so jim v hotelu na Voglu pomagali delavci iz drugih hotelov Alpinuma.

Žičnice Vogel, ki imajo 34 redno zaposlenih, so pa sami Bohinjci, imajo organizirano tudi smučarsko šolo, v hotelu pa sta tudi izposojevalnica in prodajalna smučarske opreme **Dušana Blažina**. Ta z dosedanjo sezono na Voglu ni zadovoljen. Sneg je povsod, devalvacija je prišla prepozno, zato so se naši ljudje že odločili za smučanje v tujini, januarska mrtva sezona pa bo zaradi počitnic, ki se začnejo pozneje kot prejšnja leta in bodo za povrh še krajše, predolga.

● Lovro Sodja je opozoril, da v tujini najprej objavijo najnižje cene, pri nas pa najprej najvišje in šele nato popuste. Ti so na Voglu precejšnji. Dnevna smučarska karta (cene so z devalvacijo takoj povišali) za odrasle je 270, za otroke sto, poldnevna pa 190 oziroma 125 dinarjev. Ob popustih za večdnevne karte organizirane skupine odraslih ali šolske skupine dobijo še deset oziroma dvajsetodstotni popust, vsak četrti član družine pa dobi karto zastonj.

Prav tako ni povezave med gorenjskimi oziroma slovenskimi smučarskimi kraji, da bi smučarji lahko z isto karto smučali na vseh smučiščih. Tako bi lahko tudi z razmeroma skromno ponudbo, ponudili dosti več kot danes, meni Dušan Blažina. Skupaj z Lovrom Sodjo pa tudi ugotavljata, da denarja pri ljudeh ni več dosti. Za čas od 5. do 26. januarja so Alpinum, Žičnice Vogel in smučarski center Kobla pripravili posebne tri, pet in sedemdnevne pakete. Kljub temu, da so cene od 30 do 35 odstotkov nižje od običajnih, pravega odziva ni.

Med klepetom na Voglu nas je zaskominalo po soncu. Veter je podil oblake, čutiti pa ga je bilo tudi ob tleh. Kadar je veter premočan, pa tudi zaradi megle, morajo zaradi (ne)varnosti naprave ustavljati. Kadar ne dela nobena žičnica ali vlečnica, smučarjem za kupljene karte, razen za dostopno žičnico, vrnejo denar. O tem, kakšne so razmere na vrhu, pa smučarji lahko zvedo že v dolini. Pred vstopno postajo je namreč velika tabla, izdelali so jo v Ateljeju Kokalj, na kateri so med drugim tudi podatki, kakšno je vreme, temperatura in katere naprave delajo.

VLASTA FELC

MED TRIGLAVOM IN VOGLOM JE ŠE BOHINJ

● Mera je polna

Avstrijski poštarji so se odločili, da ne bo več žrtve hudih psov, zato so državljane obvestili, da pošiljk ne bodo več dostavljali naslovnikom, ki nočejo disciplinirati svojih »najboljših prijateljev«. Osrednja poštna uprava je sporočila, da so v letu 1989 poštarji doživeli 230 resnih pasjih napadov, za lansko leto sicer podatke še urejajo, vse pa kaže, da tudi v letu 1990 ni bilo nič bolje. Ker imajo poštarji dovolj strganih hlač in ogrizenih nog, bodo morali lastniki »nevzgojenih« psov sami hoditi po pakete in pisma v najbližji poštni urad.

● Invazija

Kalifornijo so preplavile milijarde priseljencev. Pa ne gre za ljudi, ampak za argentinske mravlje, ki so rešitev pred nenavadno hudim mrazom poiskale v hišah prebivalcev San Francisca in drugih mest. Argentinske mravlje so v prejšnjem stoletju prišle iz Južne Amerike v New Orleans v vrečah kave. V Severni Ameriki nimajo naravnih sovražnikov, zato so se ohranile in se namnožile. Podobno invazijo teh žuželk je San Francisco doživel pred štirimi leti.

DELO plus
Vsak petek razkriva RESNICO

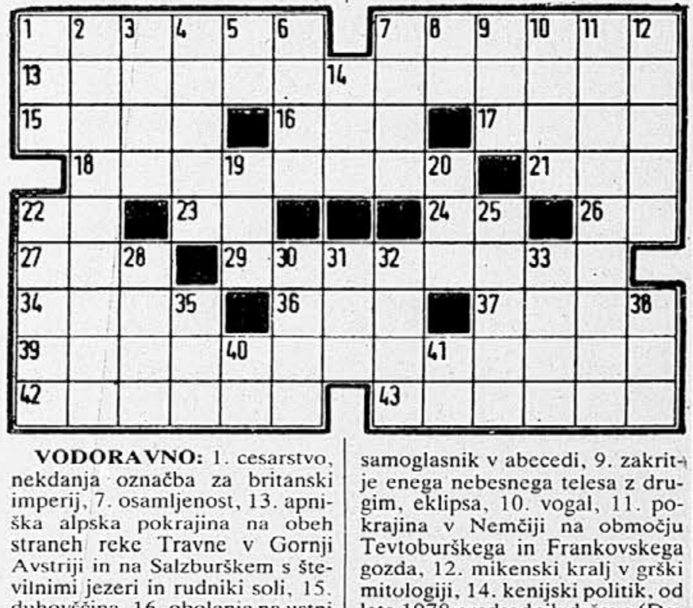

VODORAVNO: 1. cesarstvo, nekdanja označba za britanski imperij, 7. osamljenost, 13. apniška alpska pokrajina na obeh straneh reke Travne v Gornji Avstriji in na Salzburškem s številnimi jezeri in rudniki soli, 15. duhovščina, 16. obolenje na ustni sluznici in jeziku pri dojenčku, 17. ameriška filmska igralka angleškega rodu (Deborah), 18. brezkužni oddelek v bolnišnici, 21. prvi generalni sekretar OZN (Trygve), 22. velika pripovedna pesnitev, 23. avtomobilska oznaka Karlovca, 24. vrsta žita, 26. nedeljiva soglasniška skupina, 27. merska enota za pospešek, 29. strokovnjak, ki preučuje pisavo in skuša iz pisave razbrati piščev značaj, 34. prebivalec otočne evropske države, 36. ime filmske igralke Begović, 37. rezultat, 39. obešenje, zadavljenje, zadušitev, 42. velika basovska lutnja z dvema vratoma, 43. branjevec, krošnjar.

NAVPIČNO: 1. ime številnih rek v Angliji, 2. že umrli italijanski pisatelj (Curzio, »Koža«), 3. zabava ob glasbi, 4. pregovor, reklo, 5. kratica humanitarne organizacije, 6. angleški slikar in grafik (Alfred, 1849 do 1913), 7. vrtinec, sifon, 8. prvi in drugi samoglasnik v abecedi, 9. zakritje enega nebesnega telesa z drugim, eklipsa, 10. vogal, 11. pokrajina v Nemčiji na območju Tevtoburškega in Frankovskega gozda, 12. mikenski kralj v grški mitologiji, 14. kenijski politik, od leta 1978 predsednik države (Daniel), 19. večji jadranski otok, ki je slabo poraščen, 20. eden od danskih otokov, 22. morilec Agamemnona in ljubimec Klitemnestre, 25. del jedilnega pribora, 28. naziv za šaljivca v dalmatinskih mestih, 30. zelena drevesna žabica, 31. sumerski bog neba, 32. slovenska popevkarica (Marjetka–Neca), 33. slovenski violinski virtuoz in pedagog (Igor), 35. nekdanji ruski vladar, 38. izraz naklonjenosti, poklon, 40. kratica za Narodno banko, 41. površinska mera. (K. D.)

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Odoaker, 8. skok, 12. čistost, 13. tona, 14. alea, 15. kitolov, 17. kamin, 19. Nr., 20. Ena, 21. dramatik, 24. Kne, 26. GI, 27. avcer, 30. resnica, 33. Aida, 34. Elea, 35. Kranjec, 37. sito, 38. Atacama.

NAVPIČNO: 36. A(nton) A(škerc).

Časopis za nemške turiste na Severnem Jadranu

TRST, januarja – Junija lani so v Trstu izšle prve številke časopisa v nemščini za področje Severnega Jadrana, ki vključuje Slovenijo, Hrvaško in Italijo. Gre za turistični kulturno-informativni časopis s privlačnim naslovom Adria und Mehr.

Prve tri številke, ki so izšle v poletnih mesecih, so tiskali na ekološkem papirju. Imele so celo vrsto rubrik, kot je na primer Ekoadria, razne napotke za izlete s kolesom ali peš, velike intervjuje (Horst Stern, Jürgen Klinsman, Sophia Loren), stran za zdomce (Nemce ali Avstrijce, ki živijo in delajo na področju Severnega Jadrana), šport in šah, stran zanimivosti, nagradne igre itn. Mnoge rubrike skušajo zbujati ekološko zavest prebivalcev Severnega Jadrana.

Z izvirnim konceptom je časopis pritegnil številne bralce. Izdaja ga Jens Reuschel, doma iz Hamburga, ki tri leta živi v Trstu. O odmevih, ki jih je časopis izzval pri bralcih, je povedal tole: »Turisti z nemškega govornega področja so bili presenečeni in zadovoljni, ker so bodisi v kioskih bodisi v hotelih našli nepričakovanega sopotnika. Zanimanje je zbudil zlasti koledar dogodkov na Severnem Jadranu.«

V letu 1991 je že izšla nova številka Adria und Mehr, ki prinaša zapise o pustnih in karnevalskih običajih na Hrvaškem, v Sloveniji, Venetu in Furlaniji. Glede prihodnjih načrtov je gospod Reuschel poln optimizma: »Časopis izhaja šestkrat na leto, od tega trikrat v poletni sezoni, naklade pa imajo 10.000 izvodov. Prepričan sem, da mnogim gostom, ki prihajajo sem na krajši dopust ali pa med poletnimi meseci poležavajo po plažah, časopis prinaša informacije in zabavo, ki je prav gotovo ne bodo zamudili.

A. U.

DELO
največji slovenski dnevnik na svetu

BLIŠČ IN BEDA KALKUTE – 5

Viktorijanski pečat mesta

NEW DELHI, januarja – Viktorijanska Kalkuta se je razvila ob Maidanu, zato ni presenetljivo, da je Viktorijin memorial dobil mesto v tem parku, in sicer v njegovem južnem delu. Zgrajen je bil dokaj pozno, v zadnjih desetletjih britanske vladavine v Indiji. Leta 1906 je temeljni kamen zanj postavil velški princ (kasneje kralj George V.), odprl pa ga je leta 1921 drug velški princ, kasnejši vojvoda Windsorski. Postavljen je bil na pobudo lorda Curzona s prostovoljnimi prispevki prebivalcev, tudi Indijcev, med katerimi je bila kraljica Viktorija silno popularna.

Ogromno poslopje je iz belega marmorja, nekoliko nenavadna kombinacija klasičnega evropskega in indijskega mogulskega sloga (morda, kot pravijo danes Indijci, gre za spodletel poskus Britancev, da bi zgradili svoj Taj Mahal – je danes najbolj impresivni spomenik v Kalkuti, ki sicer ni imela kaj prida časa za gradnjo spomenikov. V tem je podobna ameriškim mestom, kakor tudi v prometu, če bi krave seveda zamenjali z avtomobili. Danes je Viktorijim memorial zakladnica ostankov britanske vladavine v Indiji, prikaz časa, ko je njihov imperij dosegel svoj višek in ki ga nekako pooseblja dostojanstveni kip kraljice Viktorije.

Medtem ko sta Maidan in cesta J. P. Nehruja (nekdanja Chowringhee) pomenila in še pomenita mesto zabave in sprostitve, pa je kak kilometer oddaljeni Dalhousie Square oziroma »city« pomenil in še pomeni mesto oblasti, poslovne in upravne. Tako lahko človek okusi minulo moč in slavo britanske Indije v masivni Writer's Buildings, poslopju »pisarjev«, kot so nekdaj imenovali uradnike. V njej so domovali uradniki Vzhodnoindijske družbe, ki je imela toliko pisarn, da jih je še zdaj dovolj za uradnike zahodnobengalske vlade. Zastave se menjajo, imperiji padajo, toda birokracija vztraja. Nedaleč proč je mošeja Nekhoda, zgrajena po vzoru grobnice vladarja Akbarja v Sikandri. V njeni osrednji molilni dvorani je lahko hkrati kar 10.000 ljudi.

Viktorijin memorial je najbolj mogočen spomenik britanske navzočnosti v Kalkuti. Toda tudi trgovska blaginja mesta je prispevala k nekaj pomembnim stavbam. Raj Bhavan, nekdanjo britansko guvernerjevo palačo, zdaj zaseda guverner Zahodne Bengalije. Markiz Welleseley jo je zgradil med letoma 1799 in 1805 in se je pri tem zgledoval po palači lorda Curzona, Kedleston Hallu v angleškem Derbyshireu. Danes je v palači veliko umetnin, med njimi tudi prestol Sultana Tipuja.

V bližini je magistrat, zgrajen v dorskem slogu, poleg njega pa sodišče, kopija magistrata v Ypresu. Dogradili so jo leta 1872 s stolpom, ki meri 55 metrov. Tudi spomenik britanskemu generalu Ochterlonyju v Maidanu je mešanica stilov: podlaga je egipčanska, steber je sirijski, kupola pa turška. Zanimiva stavba je tudi Nacionalna knjižnica, največja v Indiji, ki domuje v Belvedere House, nekdanji rezidenci britanskega podkralja.

Na južnem delu Maidana je katedrala sv. Pavla zgrajena leta 1847, ena najpomembnejših cerkva v Indiji. Seveda ima Kalkuta iz tega časa tudi spomenike drugih ver, ki pa so precej oddaljeni od osrčja britanske Kalkute. Med njimi je zlasti zanimiv jainistični tempelj Sitambara s številnimi ogledali, barvnimi kamni in steklenimi mozaiki, pa Belur Math, sedež Ramakrišnine misije, ki naj bi bil hkrati cerkev, mošeja in tempelj. Nedaleč stran na drugi strani rečnega rokava je tempelj Daksinešvar Kali, kjer je opravljal duhovniško slušbo Ramakrišna. Drug Kalijin tempelj, Kalighat, ki naj bi predstavljal začetek Kalkute, pa je bolj v osrčju Kalkute.

SILVESTRA ROGELJ

DANSKO MLEKARSTVO

Vsa ravninska zemlja je do zadnjega zaliva obdelana

Danski kmetje lahko prehranijo več kot 15 milijonov ljudi – Sodobno opremljena mlekarna Klöver mleko tudi izvaža – Devetdnevni rok

FREDERICIA, januarja – V majhni deželi, kakršna je Danska, ki meri komaj kaj več kot 43.000 kvadratnih kilometrov, je prav neverjetno slišati podatek, da borih šest odstotkov kmečkega prebivalstva pridela hrano za več kot 15 milijonov ljudi. Ob dejstvu, da je bilo na Danskem leta 1989 5,129.778 prebivalcev, je vsekakor občudovanja vredna visoka produktivnost kmetijstva v tej državi. Paradni dejavnosti kmetijske pridelave pa sta mlečna proizvodnja in prašičereja.

O tem, da je Danska svetovna »velesila« med državami proizvajalkami in izvoznicami mleka in mlečnih izdelkov, se je mogoče prepričati že ob bežnem obisku dežele, kjer je obdelana vsaka ped zemlje. Prevzame te pogled iz letala, na sicer kratkem notranjem poletu iz Kopenhagna v Odense – vsa ravninska zemlja je do zadnjega zaliva in zalivčka, prav do morja, ena sama velika njiva. Ni kaj, Danci so bili in so kos osuševanju zamočvirjene zemlje. Zato ni čudno, če je na poti iz Odenseja po lepo speljani glavni cesti do Fredericie videti le tu in tam, tudi sredi preoranih in z oziminami posejanih polj, kakšno močvirno oazo, obdano z grmičevjem, pa še to ne vedno. Tudi zato je lahko kar dobrih 65 odstotkov vse zemlje, kolikor je premore Danska, izkoriščene za kmetijsko pridelavo.

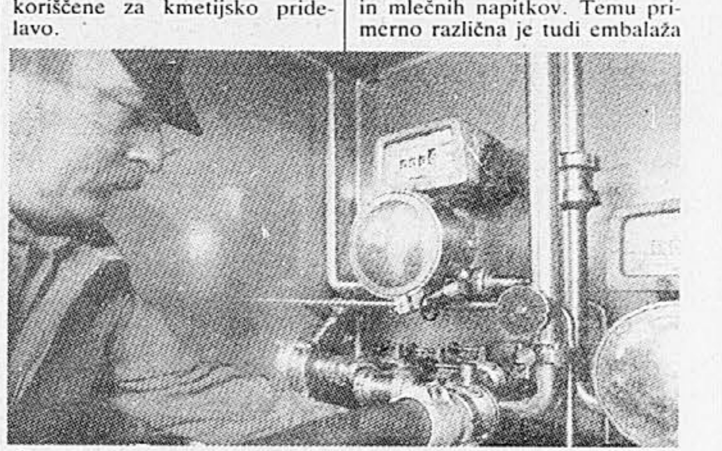
ŠTEVEC CISTERNE Z MLEKOM

Danske kmetije so pretežno družinske kmetije, v povprečju pa nimajo več kot 21 hektarov zemlje. Za vse pa je zančilna kar visoka stopnja specializacije. Začudeno sem v mlekarskem obratu Klöver mlekarske industrije (v njej je 13 manjših predelovalnih obratov, med katerimi je dogovorjena delitev dela) gledala na števec cisterne z mlekom, ki so ga pretakali v zbiralnici in ga pošiljali v predelavo.

Zakaj? V mini laboratoriju na zadnjem delu cisterne, opremljenem z napravo za jemanje vzorcev mleka, merjenje tolšče in sploh kakovosti prevzetega mleka, je bilo natančno videti tudi, da je velika cisterna pripeljala v mlekarno surovino od vsega štirih proizvajalcev. Direktor mlekarne je kasneje pojasnil, da v obratu dnevno prevzamejo 115 tisoč litrov mleka, ki ga »poberejo« pri 500 rejcih.

V povprečju odda rejec dnevno po 3.500 litrov mleka. Zanimivo je, da 120 zaposlenih v obratu predeluje vsak dan prevzete količine mleka predvsem v pasterizirano mleko, ki ga kupcem ponujajo v različnih tolščobnih izvedbah od 0,3 odstotka do 3,5 odstotka tolšče. Podoben je tudi izbor jogurtov in mlečnih napitkov. Temu primerno različna je tudi embalaža (prevladuje tetrapak), na kateri se kot blagovna znamka in zaščitni znak Klöver mlekarn pojavlja štiriperesna deteljica.

Če bi prevzem in predelavo mleka v obratu Fredericia na dan razčlenili po namenih in porabi, potem bi bilo takole: 58.000 litrov mleka gre v prodajo kot konzum, 6000 litrov ga predelajo za krmo, 7000 litrov v prah, po 2000 litrov pa v sir, smetano in maslo. Vsak dan odpelje 35 tovornjakov mleko in izdelke po svojem distribucijskem območju, razdalje pa niso večje kot 60 kilometrov. Podobno je tudi z razvozom mlečnih izdelkov iz drugih predelovalnih obratov v sistemu Klöver.

Silno zanimivo je bilo denimo slišati tudi podatek, da iz mlekarne, ki je po predelovalnih zmogljivostih manjša od Ljubljanskih mlekarn oziroma približno tolikšna, kot je pri nas mlekarna v Kranju, vozijo vsak dan po 6000 litrov svežega mleka ameriški vojski v Nemčijo. Posel je posel, pravijo vodilni možje mlekarne in se hkrati pohvalijo z dobro kakovostjo mleka, ki je uporabno še devet dni potem, ko iz mlekarne pride v prodajo. Zanimalo me je, če sem prav slišala, saj se mi glede na razmere pri nas zdi to prav neverjetno. Pa je bil odgovor na zastavljeno vprašanje pritrdilen.

Da se Danci v pridelavi hrane, zlasti pa v mlečni proizvodnji zares daleč pred nami in za korak pred drugimi državami, govorijo ne le čedalje boljši izvozni rezultati te majhne države (v izvozu so hrana in izdelki prehrambne industrije na prvem mestu, sledijo pa izdelki kemične, strojne industrije itn.), ki ji zato niso najbolj na kožo pisani predpisi Evropske skupnosti. O tem govori tudi pestra ponudba mlečnih izdelkov na domačem trgu ter zelo visoka poraba v vsakdanji prehrani. Mleko v tej ali oni obliki je tudi sestavni del kulinarike te dežele, tako kot je pri mesu na prvem mestu – kaj drugega kot svinjina, poleg rib seveda.

MARJETA ŠOŠTARIČ

DRUŽINSKI MONETARNI SISTEM

Ženin vdor

Ko se tako v petek proti večeru pripeljem v svoj Maribor s praznim želodcem in praznimi žepi, se najprej ustavim pred KBM (Kreditna banka Maribor), kjer imam urejene svoje monetarne zadeve, kar pomeni žiro račun, tekoči račun in celo devizni račun, na katerem sicer že več kot eno leto nimam več kot 7 DEM, imam ga pa le. Včasih slutim, da bi se moral nabrati kakšen honorar od mojih humorističnih dejavnosti na žiro računu; in ker ne vodim nobene evidence bolj ugibam kot ne, ali imam morda na tekočem računu še kaj plusa.

Ker še ni deset dni, kar sem dobil plačo, slutim, da bi nekaj od plače še moralo ostati. Neprijetno sem presenečen, ko mi na »žiroju« Vesna reče nič nič. Sandra sočutno pogleda. Jure pa molči. Ali je bila žena tu, vprašam in Jure pokima. Žena je namreč guverner za moje finančne zadeve. Še hujše pa je na tekočem računu! Ko potegnejo iz predala mojo kartoteko, je v njej z rdečilom narisanih nekaj klicajev in vprašajev in pripis – ukrepati. In osemnajst tisoč minusa.

Ne razumem, kaj to pomeni, upam, da gre za pomoto, žena je navsezadnje skromna in varčna. A boš vraga, doma me čaka poziv iz KBM (Kreditne banke Maribor), kjer me vabijo na pogovor, odvzem kartice in soočenje z zakonom. Kar malo mi požene kri in odločim se pogovoriti s svojo zakonsko federalno enoto. A ta me povabi v spalnico.

»Glej, saj smo morali dobiti nove odeje in prevleke, zavese na oknih so bile kot stare cunje in včasih tudi preproga prav pride. Saj veš, da sebi ne kupim nič, vendar sem tokrat naredila izjemo in kar povej mi, če ti je všeč ta spalna halja in tale šlafrok.« In se postavi predme ter si natakne še zlate šolnčke kot kaka Šeherazada. Ne vem, ali se mi blede ali kaj? »Ti si znorela,« rečem. »Stara, kaj ti pa je?«

Pa mi pove, da je prebrala v Jani, da morajo žene po nekaj desetletjih zakona kdajpakdaj presenetiti svoje može. Da boš z večjim veseljem spal doma, vsaj tisto eno noč in pol, mi reče na pol očitajoče in jaz kajpada molčim.

Potem pa vse skup poračunam in vendar se mi zdi, da bi to ne moglo biti osemnajst minusa. Pa mi pokažite, da je tudi meni kupila ribiško palico, da bi ne bil jezen, ostalo pa je posodila sestrični, ki ji je to odrešilno idejo pokazala v Jani. In še reče, saj kolikokrat pa je ta moja sestrična posodila denar nama; in ker ima prav, molčim. Zvečer gledava televizijo in vsi poročajo o strašnem vdoru Srbije v državni monetarni sistem. Žena me prime za roko in mi reče, glej, kaj šele delajo drugi.

Seveda, njej je lahko govoriti, kazen bom plačal pa jaz, na zagovor bom moral jaz, od plače bojo trgali meni. Saj sva eno, mi reče, s teboj bom trpela. Saj tudi Srbom ne bo lahko, če bo trpela cela Jugoslavija zaradi njihovega vdora. Tudi oni in Jugoslavija so eno.

Kaj hočem? Molčim. Zvečer, ko ne morem spati, pa vseeno pod novo odejo premišljujem, ali ne bi uvedel svoje lastne valute in svoje privatne banke, samo zame. Žena pa že spokojno spi in sanja o družinskem monetarnem sistemu in o tem, da sta mož in žena eno.

P. S. Vsaka podobnost z mojo ženo je zgolj neslučajna.

TONE PARTLJIČ

DELO plus
Afere:
Dober dan orožje, zbogom pamet?

VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS – VRTIMO GLOBUS

■ Novi komet

Amaterski astronom Howard Brewington iz Nove Mehike, po poklicu sicer tehnik, redno opazuje nebo in išče nova nebesna telesa. Sam si je izdelal teleskop s premerom 41 centimetrov. S tem teleskopom je v noči iz 6. na 7. januar odkril nov komet. Za registriranje novega kometa je treba odkritje prijaviti Mednarodni astronomski zvezi v Massachusettsu. To je Brewington še iste noči storil. Če mu nihče ne bo oporekal, da je bil prvi, ki je zagledal komet, ga bo imel pravico »krstiti«. Astronom je že napovedal, da bo novi komet poimenoval Brewington 1991 a.

■ Razcep v anglikanski cerkvi?

Če se bo anglikanska cerkev (Church of England) odločila za posvečevanje žensk v duhovnice, se bo morda od nje odcepila skoraj petina njenih duhovnikov. Generalna sinoda (53 škofov, 250 duhovnikov in laikov) bo šele leta 1993 odločala o ženskem vprašanju, vendar pa že zdaj vse kaže na razkol. Že zdaj se je v 44 anglikanskih škofijah precejšnja večina duhovnikov in škofov izrekla za posvečevanje žensk. Sheffieldski škof David Lunn pa je že naznanil, da bo odstopil, če bodo ženske smele prejemati mašniško posvečenje. Po rezultatih ankete naj bi mu sledilo približno 2000 od vsega skupaj 11.000 anglikanskih duhovnikov. V anglikanski cerkvi, katere poglavarka je kraljica Elizabeta II., deluje 600 žensk, posvečenih v diakonise (to je za stopnjo nižje od duhovnika), ki pa ne smejo deliti obhajila.

■ Rekorden obisk v galeriji Tate

Znamenito galerijo Tate v Londonu, ki hrani zbirke britanske umetnosti skozi stoletja in dela zahodnih umetnikov 20. stoletja, je lani obiskalo 1,56 milijona ljubiteljev umetnosti, podružnico v Liverpoolu pa 626.000. Direktor ustanove je povedal, da takega obiska še niso imeli, vse odkar je bila galerija ustanovljena. Napovedal je tudi nekaj tematskih razstav v letošnjem letu: dela viktorijanskega časa, tradicionalizem poznega 19. in zgodnjega 20. stoletja, razstavo skulptur Bena Nicholsona in Heryja Moora.

■ Smrtna nevarnost!

Švedski državni odbor za zdravstvo in socialno politiko je predlagal, naj bi bile škatlice cigaret in drugih tobačnih izdelkov od leta 1992 opremljene z znamenjem smrtne nevarnosti – z mrtvaško glavo s prekrižanimi kostmi in besedilom, ki bi govorilo o usodi ljudi, ki jim je tobak skrajšal življenje. Izdelovalci cigaret bi se imeli pravico pritožiti. Na švedskih škatlicah cigaret je zdaj samo kratko opozorilo o škodljivosti tobaka za zdravje. Opozorilo je natisnjeno z drobnimi črkami, na zavitkih z 20 škatlicami pa opozorila ni. Eno od tipičnih opozoril, ki bi ga natisnili, se glasi: »Štefan je prvič potegnil dim v osnovni šoli. Ko mu je bilo 20 let, je pokadil škatlico na dan. Dvajset let pozneje se je počutil še čisto dobro. Nekega popoldneva pa je omedlel. Še istega dne je umrl zaradi infarkta. Bilo mu je samo 40 let.«

■ Picasso v Arlesu

V Arlesu na jugu Francije bodo februarja odprli veliko multimedijsko razstavo del Pabla Picassa, ki so jih navdihnili motivi iz Provanse. Razstavo z naslovom Picasso, Provansa in Jacqueline bodo postavili v Espace van Goht (Prostoru van Gogh), obsegala bo več kot 50 slik, ki so nastale med dvakratnim slikarjevim bivanjem na jugu Francije (od 1912 do 1914 ter v 50. letih po poroki z Jacqueline). Na arležanski razstavi bodo na ogled tudi Picassove risbe, s katerimi je ilustriral dela svojih prijateljev pesnikov, njegova zasebna zbirka afriške umetnosti ter fotografije slikarja, ki so jih posneli najslavnejši fotografi na svetu.

■ Našli so ukradeno Utrillovo sliko

Pred kratkim so v nekem pariškem antikvariatu našli sliko Mauricea Utrilla (1883–1955), ki so jo pred petimi leti ukradli nekemu zbiratelju v Montrealu. Gre za delo Le cabaret au lapin agile, ki ga imajo za eno najboljših Utrillovih slik, ocenjeno pa je na dva milijona frankov (400.000 dolarjev). Policija je priprla lastnika neke restavracije v Montrealu, ki trdi, da je sliko kupil za 20.000 dolarjev, ne da bi poznal njeno resnično vrednost.

plus Xiks

Anekdoti za danes

Na današnji dan leta 1791 se je rodil avstrijski dramatik Franz Grillparzer, ki je pisal tudi komedije in pravljične igre (umrl 1872.).

Grillparzer ni rad zahajal v družbo. Nekoč se je le dal prepričati, hotel pa je, da mu gostitelj prej pokaže listo povabljencev. Ko je opazil med njimi Hebbla, je rekel gostitelju:

»Ah, dovolite mi, da me ne bo.«

»Kako pa to? Mislil sem, da Hebbla obožujete?«

»To je res. Toda to velja samo za njegovo delo, kar pa še ne pomeni, da mi je tudi osebno všeč. Veste kaj, za vsako stvar ima odgovor. Če bi ga vprašal: »'Kaj je Bog?', bi imel takoj pripravljen odgovor. Vidite, on to ve, jaz pa ne. Zato ne morem govoriti z njim.«

●

Nekega dne je srečal Grillparzer državnega cenzorja, ki ga je vprašal:

»Že nekaj časa niste nič napisali. Kako to?«

»To morate sami vedeti bolje od mene,« mu je odgovoril Grillparzer.

»Glejte, takšni so pisatelji!« je vzkliknil cenzor. »Vtepejo si v glavo, da jih cenzura preganja. Ker je vaša drama Otokar že dve leti v mojem predalu, ste si gotovo mislili, da preprečuje izvedbo kak vaš sovražnik! Toda kriv sem samo jaz in vi dobro veste, da nisem vaš sovražnik, ampak celo vaš prijatelj.«

»Kaj pa ste potem našli v moji drami tako nevarnega, da jo zadržujete toliko časa v predalu?«

»Ah, nič! Le rekel sem si: ‚Človek nikoli ne ve'.«

15. januar

*Ruski pesnik, pisatelj in literarni teoretik **Osip Mandelštam** se je **rodil 15. januarja 1891.** Študiral je v Parizu, Heidelbergu in Peterburgu, vendar študija ni končal, postal je svobodni umetnik in deloval v različno kulturno-prosvetnih ustanovah. Leta 1920 je prišel v Moskvo. Položaj neodvisnega pesnika je ohranil v času ostrih linearnih spopadov in pritiska revolucionarnih pesnikov. Za svoja dela je težko dobil založnika, kljub temu je leta 1925 izšel zbornik njegovih proznih del »Hrup časa« in doživel tri leta pozneje še drugo, razširjeno izdajo. Istega leta so izšle tudi njegove »Pesmi« in esejistični zbornik »O poeziji«, v katerem so objavljena nekatera Mandelštamova temeljna dela. To pa je bilo tudi leto, ko se je zaostrila gonja proti njemu, vrstile so se obtožbe, da ne piše v skladu z epoho, pa tudi priznanja in pohvale – nekateri kritiki so njegovo delo ocenili celo kot »zgled visoke pesniške kulture«. Po letu 1928 ni mogel izdajati več knjig, izšlo je samo še nekaj njegovih časopisnih člankov. Napadi na pesnika so se nadaljevali, zbrana dela, ki jih je leta 1933 pripravil za izdajo, so ostala v rokopisu, ker avtor ni hotel ustreči cenzuri in črtati spornih besedil. Leta 1934 so Mandelštama aretirali zaradi domnevnih izjav o umoru Kirova in zaradi epigrama o Stalinu ter ga obsodili na tri leta izgnanstva. Mandelštam je izgnanstvo težko prenašal, poskušal je narediti celo samomor, končno pa se zatekel v ustvarjanje in napisal čudovite Varoneške zvezke (v celoti so prvič izšli leta 1980 v ZDA). V času pesnikovega življenja ni bila objavljena niti ena pesem iz zvezkov, zapisi so izginjali iz policijskih zapisnikov in v strahu, da bodo vse izginile, se jih je Mandelštamova žena naučila na pamet in jih prepisovala na lističe, ki jih je skrivala dolga leta. Leta 1937 se je pesnik z ženo vrnil v Moskvo, toda naslednje leto so ga zopet zaprli in izginil je v peklu Gulaga. Njegovo ime se je v literaturi začelo pojavljati šele po letu 1956. Danes velja Mandelštam za enega največjih ruskih lirikov, teoretika akmeizma, gibanja, ki se je zavzemalo za jasen, preprost izraz, pesnika, ki je v svojih delih znal izraziti tragično občutje ob zlomu dveh kultur, po revoluciji pa tudi občutek osamljenosti in izobčenosti ter slutnjo svojega nesrečnega konca.*

Dogodki na današnji dan

***1622** Rodil se je francoski komediograf Jean-Baptiste Paquelin, imenovan **Molière**, eden največjih dramskih piscev vseh časov (umrl leta 1673).*

***1795** Rodil se je ruski dramatik **Aleksander Sergejevič Gribojedov** (umrl leta 1829). Njegovo najpomembnejše delo je tragikomedija Gorje pametnemu, ostra satira ruske družbe.*

***1809** Rodil se je francoski ekonomist in filozof **Pierre Joseph Proudhon** (umrl leta 1865), utemeljitelj francoske »filozofije dela«.*

IZLOŽBENO OKNO

V soboški Muri znajo prisluhniti željam kupcev

Mura in moda sta pojma, ki sta nerazdružljiva. Prilagajanje zahtevam potrošnikov pomeni in je tudi v preteklih obdobjih pomenilo prilagajanje svetovnim modnim trendom.

Jugoslavija sodi po potrošnji oblačil med države z najnižjimi nakupi oblačil na prebivalca v Evropi. V letih 1989 in 1990 so se ti že tako nizki nakupi oblačil še zmanjšali in dosegli raven iz začetka sedemdesetih let. Velike inštalirane kapacitete za proizvodnjo oblačil in perila so in bodo tudi v prihodnje silile proizvajalce konfekcije v tako imenovane »lon« ali predelovalne posle. Z razvojem tovrstnih kapacitet v vzhodni Evropi in Aziji postaja cenovna konkurenca na tem področju izjemno ostra. Vse to sili tudi jugoslovanske proizvajalce konfekcije v iskanje novih oblik trženja oziroma k iskanju svojega mesta na trgu.

Skrb za domačega kupca

Kljub nizki kupni moči je bilo prav v zadnjih letih v MURI jugoslovansko tržišče deležno posebne obdelave in skrb za domačega kupca ena od poglavitnih nalog Murinega trženja.

Tržne raziskave so bile osnova planiranju Murinega razvoja. Pokazale so, da postajajo tudi jugoslovanski potrošniki vedno bolj zahtevni in da imajo različen odnos do mode in oblačenja ter da je slog njihovega oblačenja vzklajen z njihovim življenjskim stilom.

Raziskave potrošnikov so potrdile v svetu že znano pravilo – slog oblačenja postaja pomembnejši od mode. V želji, da bi zadovoljili različne ciljne skupine potrošnikov bomo v Muri razvili več novih blagovnih znamk.

Oblačila naših prvih stilnih blagovnih znamk – LeOna in Gallus – sta že v prodajalnah. Obe blagovni znamki sestavljajo raznovrstna oblačila istega modnega stila. Kolekcija Gallus vsa oblačila za moške: obleke, plašči, sakoji, hlače, srajce in kravate. Kolekcija LeOna vsa oblačila za žensko: kostimi, plašči, hlače, krila in bluze. Obe blagovni znamki sta namenjeni potrošnikom, ki jih privlači modna klasika, prestižna kvaliteta, eleganca in ekskluzivnost. To so potrošniki srednjih let – sodobni, aktivni, samozavestni in uspešni. Njihov življenjski slog zahteva ustrezna oblačila za različne priložnosti in dopolnjevanje garderobe ob vsaki sezoni. Taki ljudje oblačila skrbno izbirajo in jih znajo kombinirati.

Trženje proizvodov blagovnih znamk Gallus in LeOna smo prilagodili zahtevam potrošnikov. Izbrana prodajna mesta oskrbujemo s kolekcijo proizvodov, kar pomeni, da istočasno izdobavljamo vse izdelčne skupine blagovne znamke, kar omogoča potrošnikom veliko možnosti individualnega izbiranja oziroma kombiniranja. Ekskluzivnost zagotavljajo male serije in ponudba izdelkov v številnih različnih barvnih kombinacijah.

Izdelki tudi za mlade, športno navdahnjene in druge

Usklajeno z izsledki raziskave smo izbrali tudi prodajna mesta, na katerih je mogoče kupiti proizvode LeOna in Gallus. To so manjše specializirane prodajalne oblačil in posebni oddelki v nekaterih blagovnicah.

In kaj v Muri načrtujemo za leto 1991? Razvijamo in potrošnikom bomo ponudili še nekaj stilnih blagovnih znamk. Prepričani smo, da bomo navdušili mlade potrošnike, privržence športnega stila oblačenja in starejše potrošnike. Svoje kolekcije bomo dopolnili z zanimivimi dodatnimi in dopolnilnimi programi. Zavedamo se velikega pomena ustreznih prodajnih mest in za trgovine načrtujemo zanimive oblike sodelovanja.

M. U.

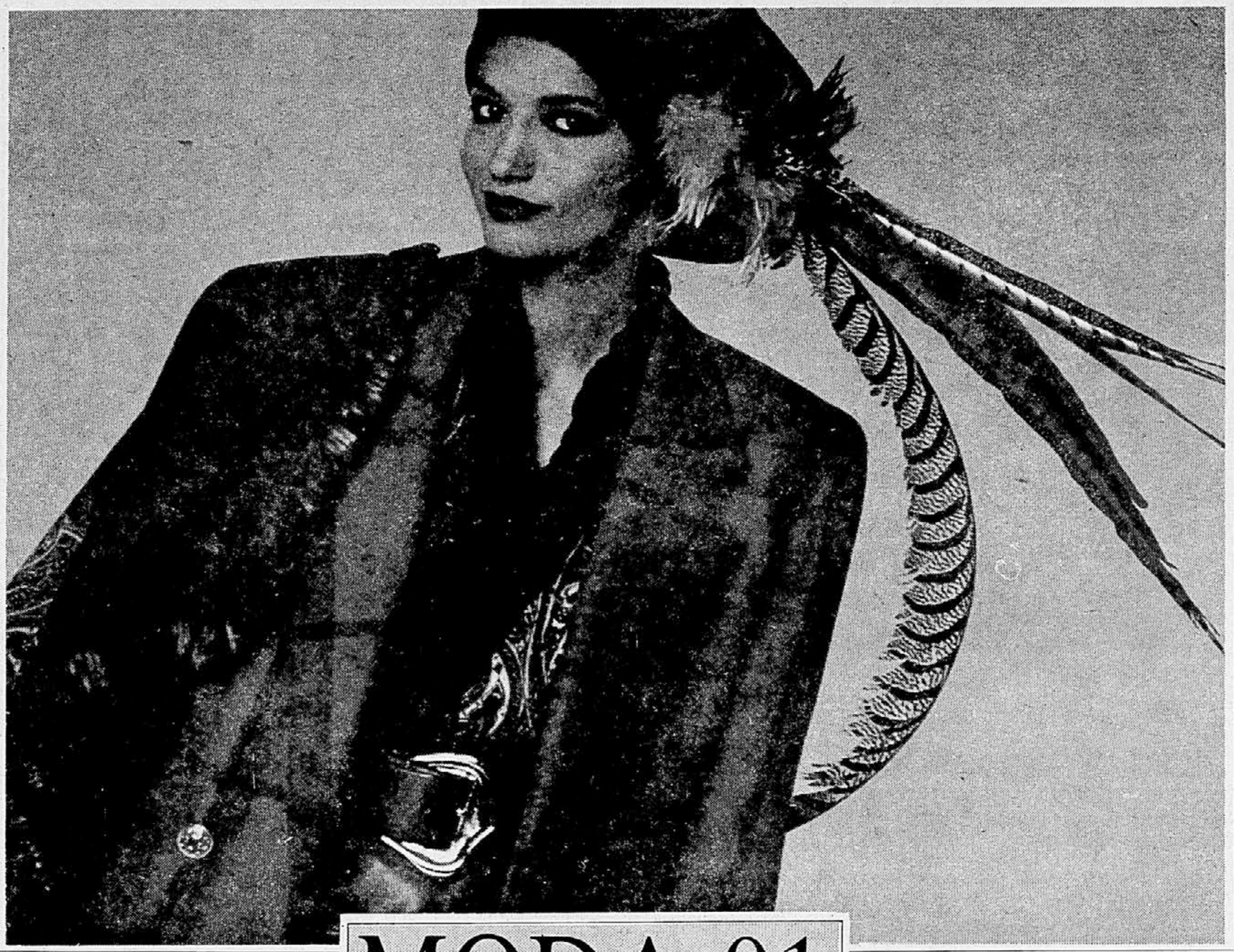

MODA 91

Sejem Moda 91 je prilagojen utripu življenja

Moda, ki ni iz mode že več kot 35 let. Sejem MODA '91. Čeprav se bomo z njim srečali že 36., lahko z veseljem ugotovimo, da bo v mnogočem nov in svež.

Že sam po sebi je to prvi izmed sejmov, ki jih vsako leto organizira Gospodarsko razstavišče. Že dolgo vemo, da je sejem MODA eden izmed vodilnih tovrstnih sejmov v Jugoslaviji. Da pa bi tak ostal in se pri tem še izboljšal, so na GR prisluhnili predlogom, ki smo jih od razstavljalcev in obiskovalcev zbrali s pomočjo anket in osebnih pogovorov. Sejem MODA bo zato še bolj odprt, razstavljalci bodo nudili še več informacij kot doslej, eksponati bodo prikazani na še bolj atraktiven način.

Mnogokaj bo na njem tudi prvič.

Sejem MODA '91 bo tako prvič tudi sejem s pomembno mednarodno udeležbo. Ne bomo torej le govorili o usmerjenosti GR v Evropo, temveč bomo to kar pokazali, v kolikšni meri v njej že smo. Na sejmu bodo prikazali nove modne kolekcije, ki bodo krojile barvitost letošnjega vsakdana na področju dežel Alpe–Jadran pa tudi širšem evropskem in svetovnem prostoru.

Ena izmed letošnjih novosti je tudi prodaja, ki jo je GR organiziral v eni od hal. Obiskovalci bodo lahko izbirali med pisano ponudbo modelov za letošnje leto in izbrano tudi kupili. Izbira bo težka, saj je zanimanje predvsem manjših – butičnih proizvajalcev za to obliko predstavitve zares veliko.

Razstavljeno blago tudi na modnih revijah

Ti in seveda tudi proizvajalci ter trgovci s širšo ponudbo bodo lahko letos publiki predstavili svoje modele tudi v živo. Prvič bodo mamreč organizirali tudi modne revije na samem sejemskem prostoru. Te bodo potekale večkrat dnevno, na njih pa bodo predstavljali svoje novosti najrazličnejši proizvajalci. Od obrtnikov in zasebnikov, do družbenih in mešanih podjetij, od domačih do tujih proizvajalcev in trgovcev. Seveda tradicionalna velika modna revija v Festivalni dvorani zaradi tega ne bo odpadla. V hali D bodo letos prvič tudi projekcije filmov, ki prikazujejo svetovne modne trende 91–92.

Spremembe pri nagradah

Z novostmi se lahko sejem moda pohvali tudi pri nagradah. Letos smo izpustili nagrado »Ljubljanski zmaj«. Segment razstavljalcev, izmed katerih smo izbirali nagrajence, je bil zanjo preozek, saj so jo lahko prejeli le ponudniki iz družbeno-industrijskega sektorja Jugoslavije. Zato pa je več individualnih nagrad, ki jih bodo prejeli najboljši in najbolj kreativni ponudniki vsega, kar spada na področje mode in tistega, kar se je najbolj dotika. Nagrajene bodo najboljše kreacije in najboljša predstavitev na sejmu. Revija Jana bo podelila nagrado Zlata Jana, Media Marketing bo podelil Zlati MM, svojo nagrado bo podelilo Društvo oblikovalcev Slovenije. Ker pa tudi kreativnost ne more brez znanja, se je strokovno združenje tekstilne industrije pri GZS odločilo, da podeli nagrado Inovator leta 1990 v tekstilni industriji.

Obiskovalec bo tudi tokrat užival v dobro pripravljeni sejemski predstavi. Lahko bo videl vso pot, ki jo prehodi tekstilna ideja od različnih vlaken v preje, v vzorce tkanine ali pletenine. Lahko bo sproščal domišljijo ob modnih obrazih ženske, moške in otroške konfekcije, ob njenih izrazih ob poslovnih, rekreativnih in svečanih priložnostih, jo dvigal do najrazličnejših modnih dodatkov, galanterije, jo grel v krznu in usnju, spuščal na barvita, trdna tla obutve, buril ob koketnem spodnjem perilu, ji omogočil počitek na modnih preprogah, zavesah ali posteljnem perilu.

Moda je zdaj postala univerzalna in Slovenci za hotenji sveta prav nič ne zaostajamo

MODA (fr. mode, iz lat. modus – mera, način) prevladujoča, novemu okusu ustrezajoča obleka; šege in navade določene dobe, kraja ali družbenega sloja. Navadno ime za najnovejši način oblačenja, življenja, umetniškega ustvarjanja. (Iz malega leksikona Državne založbe.)

Slovenci smo bili vedno radi »šik« in prav zato skozi stoletja nismo nikoli zaostajali za Evropo, ki je že dolgo časa tako rekoč neusmiljeni diktator svetovne mode. Marsikaj se je v preteklih stoletjih skuhalo na stari celini, kar je nato včasih zlahka, včasih zgrda in bolj počasi pozval z njo ves svet.

Tudi modni diktat v oblačenju, kateremu smo Slovenci kaj hitro sledili (o tem nam pričajo razstavljeni eksponati v mariborskem Pokrajinskem muzeju), se je po zgodovinskih virih širil hitreje, kot pa so se širile druge novice in novosti.

Kdo je diktator mode, bodisi v oblačenju, likovni umetnosti in gradbeništvu, kdo je pravzaprav usmerjevalec in podžigalec človekovega sloga življenja? Več vzrokov je za nenehna spreminjanja. Predvsem tem spreminjanjem botruje človekova želja po ugajanju, njegova nečimrna želja biti dopadljiv, biti tudi navzven nekaj drugačnejši od drugih, včasih pa je pri nekaterih skrita v podzavesti, pri drugih ljudeh pa kar odkrito pokazana volja razkazovati ne samo svoje znanje, umetelnosti, temveč tudi bogastvo. Slednje se je skozi zgodovino in še prej izražalo predvsem v gradbeniških podvigih bogatih. Tudi egipčanske piramide so bile izraz mode v tistem času, enako velja tudi za vse poznejše templje in cerkve ter za današnje nebotičnike, ki segajo že v neslutene višine.

Zgodovinopisci in drugi strokovnjaki nam zatrjujejo, da se moda širi od zgoraj navzdol. Zgodovinsko je to resnica in tudi zaradi preteklih okoliščin tudi materialno pogojena. To velja še posebej za modo na področju oblačenja.

Samo največji bogataši so si v preteklosti lahko izmišljali kroje, kakršnih si niso mogli privoščiti niti njihovi najbližji dvorjani. Le posnemali so jih lahko. Njihovi kroji so bili sicer podobni kraljevim odoram, bili so pa zagotovo ne samo za odtenek revnejši. Tako se je nato kraljev modni diktat širil prek dvorjanov na podeželsko plemstvo in meščanstvo. Enako je bilo tudi pri gradbeništvu, likovni umetnosti ipd.

Oblačenje po modi je bilo torej skozi vso zgodovino hkrati tudi diktatura bogatašev. Da, tako je bilo vse do novejše zgodovine, do razcveta industrije, do trenutka ko se je življenjska raven mnogih Zemljanov dvignila do take ravni, da so si številni ljudje lahko privoščili obleke po zadnji modi in se niso več samo naslajali nad dosežki modnih kreatorjev v številnih modi namenjenih revijah.

Sodobna industrija noče in ne pozna meja. Zamisli modnih kreatorjev se bliskovito prenašajo z njihovih risb na modelne pole in nato na tekoče trakove. Od tod pa je samo še korak do prodajaln in do milijonskega števila kupcev. Moda in njen sezonski diktat sta tako postala univerzalna, last milijonov ljudi, in ne samo peščice izbrancev.

In prav na tem področju Slovenci in tudi Jugoslovani nikakor tudi danes ne zaostajamo za Evropo in modnim svetom. V to oblačilno in obutveno industrijo sili trg, na katerem veljajo morda še strožja konkurenčna pravila kot pa v drugih industrijskih panogah. Tisto, kar je moderno in sprejemljivo ta hip, bo v oblačenju zastarelo že jutri. Kroji, barve, tkanine.

Čeprav je tekstilna industrija v zagati, se oblačilna in čevljarska industrija trdita, da bi obdržali svoj nekdanji sloves doma in na tujem. Dokaz za to so številne kolekcije iz Mure, Laboda, Almire in drugih slovenskih tovarn, ki tako po oblikovnih kot po kakovostnih odtenkih prav nič ne zaostajajo za tujimi proizvajalci. Večkrat jih celo prehitevajo.

Za takim hotenjem čevljarjev, izdelovalcev kožne galanterije, konfekcionarjev in drugih delavcev, udeleženih v tej industrijski panogi, pa močno zaostajajo izdelovalci blaga, volne in kož. S svojimi izdelki zaostajajo za tujino ne samo po prazničnosti, kakovosti, temveč tudi (in predvsem) v cenah svojih izdelkov. Zato finalisti potrebni material marsikdaj raje uvozijo, ker jim tudi to zagotavlja kakovost izdelkov in prodajo na domače in tuje trge.

MATIJA DERMASTIA

ININI je nov znak in simbol predanosti kreativnemu oblikovanju mode v usnju. Zamenjuje tistega, ki ste ga vrsto let poznali pod imenom Torbica. Nov znak in ime sta seveda samo zunanja podoba notranje prenove in sprememb v celotni filozofiji podjetja, v dosedanjem načinu dela, vedenja in oblikovanja modnih izdelkov v usnju. Predstavlja ga kaligrafski napis ININI, ki simbolizira predanost modi in posameznikovi osebnosti.

Prvi 'in' pomeni, da smo 'in' v svetovnih modnih tokovih. Da vemo, kaj se dogaja v Milanu, Parizu, Londonu in New Yorku. Še več. Vemo, kaj se bo v modi dogajalo jutri in kaj v prihodnji sezoni. Svoje usnjene izdelke oblikujemo v skladu s takšnimi svetovnimi trendi.

Drugi 'in' predstavlja, da smo 'in' v designu, v oblikovanju izdelkov v usnju. Izdelkov, ki ustrezajo želenim predstavam potrošnikov o sebi.

Tretji 'in' pomeni, da smo 'in' v uporabljenih materialih. Ne samo, da vemo, kateri materiali so v tem trenutku moderni, temveč kot eksperti za usnje, tkanine in ne nazadnje tudi kovine poznamo vse njihove dobre in slabe lastnosti. ININI je torej simbol kreativnega navdiha v oblikovanju mode v usnju. Takšne, kot jo je v vsakem trenutku mogoče najti v svetovnih modnih centrih. Odslej nas boste spoznali po tem imenu in tem znaku. Naredili bomo vse, da boste ININI povezali samo z dobrim, kvalitetnim, modernim in prijetnim. To je naš cilj in edino merilo uspešnosti.

Besede mode

TRENDI
IMIDŽI
MATERIALI
ININI

inini
I N I N I
Beseda mode v usnju

V novomeškem Labodu izdelujejo srajce in obleke za vsak okus

Labod že davno ni več le novomeška tovarna oblačil, saj sodi med vodilne slovenske ustvarjalce mode za širši krog potrošnikov. Pa nikar ne mislite, da med njimi prevladujejo ženske; Labod je vodilni izdelovalec moških srajc v Jugoslaviji, količinsko in kakovostno.

Na tem področju so že pred dvajsetimi leti ustvarili blagovno znamko Tip-ton z zeleno deteljico, ki je krasila ovratnike milijonov srajc. Še vedno jo uporabljajo, ni pa več v tekmovalnem, modnem in prestižnem razredu, postala je železni program klasičnih srajc.

Blagovne znamke so se pričele pojavljati z ambicijami, z željami po preraščanju lastnih programov, ko povprečje ni bilo več pravo merilo. Blagovne znamke Labodovih oblačil pomenijo jasno ločene programe s svojimi posebnostmi in ciljnimi skupinami. Vsaka ima neko značilno posebnost in svoj krog potrošnikov. Za vsakega kupca je srajca pri roki.

Moške srajce niso več le nepogrešljiv del garderobe in najbolj številno prodajan Labodov izdelek, so srajce za moške z različnimi potrebami, življenjskimi cilji in osebnim slogom.

Tip-ton, Triglav, Amadeus, Prestige in Walter Wolf so blagovne znamke moških srajc in vsaka je jasno opredeljena. Tip-ton je najbolj enostavna Labodova srajca, Triglav je klasična srajca, Amadeus je elegantna, malo dezenirana srajca, primerna za ves dan, Prestige je blagovna znamka pravih svečanih srajc, tudi svilenih, ki jih moški oblečejo ob posebnih priložnostih, tako kot oznako Walter Wolf nosijo modno elegantne srajce, namenjene moškim, ki radi posežejo po modnih novostih in z veseljem sestavljajo barvne kombinacije po svojem okusu in nagnjenjih. Walter Wolf je najmlajša Labodova blagovna znamka pri programu srajc, pa tudi namenjena je mlajšim in pogumnejšim, moškim, ki z oblačenjem upajo pokazati tudi svoj odnos do življenja. Zagotovljena kakovost vliva tudi samozavest.

Pri Labodu izdelujejo predvsem lažjo konfekcijo, ki jo odlikuje eleganca, bližja klasiki. Usmeritev ima svoje prednosti – predvsem za potrošnika, ki lahko svojo garderobo »gradi«. Seveda mora biti izpolnjen vsaj še en predpogoj: oblačila morajo biti izdelana iz kakovostnih, naravnih materialov.

In to lahko za Labodova oblačila trdimo. V ženski kolekciji so naravni materiali prevladujoči; svila, volna, viskoza, bombaž bodo prevladovali tudi v bodoče. Da je večina tkanin uvoženih, pove več o ugodnejših cenovnih razmerjih na tujih trgih kot o drugih razlogih. Kakovostno blago je mogoče kupiti tudi doma, le dražje je. S tkanino pa je mogoče izraziti veliko, le slediti je treba njenim značilnostim, strukturi, njenemu »obnašanju« pri nošenju in čiščenju, predvsem pa jo je treba uporabiti za oblačilo tako, da le-to postane del človeka in ne obratno.

Nobena obleka ne more narediti osebnosti, zato lahko vsaki obleki vdihne nekaj posebnega prava osebnost. To je malce poenostavljena filozofija Elle Vivaldi, nove blagovne znamke Labodove ženske vrhunske konfekcije. V izbrane in poudarjeno elegantne trgovine bo prišla letošnjo pomlad in pričakujemo, da bo vnesla nekaj nemira med tiste, ki tudi v oblačenju iščejo možnost, da se izrazijo na svoj način, da se ne izgubijo v množici enakih ali podobnih stvaritev, pa naj so še tako dobre.

Ella Vivaldi je zelo ambiciozna, samo najboljše stvaritve bodo uvrščene v strogo omejeno število oblačil, ki bodo lahko nosile njeno vezeno etiketo. Je tudi del neizsanjanih sanj, ki jih nosi v svojih srcih in glavah šest Labodovih kreatorjev – je tisti del, kjer se bo lahko izkazala ekstravaganca in izvirnost. Ella Vivaldi ne bo modna muha, to bodo kreacije, ki bodo zanimive več kot le eno sezono, pa vendar korak pred konfekcijo. Tisti korak ki je vedno doslej konfekcijo puščal nekoliko v ozadju. Je treba posebej poudariti, da jo težko čakamo?

Tudi Ella Vivaldi je še ena pritrditev Labodovemu sloganu

»Eleganca je vedno v formi!«

LNM

labod

VELETRGOVINA
VEMA
EXPORT – IMPORT, p. o.

MARIBOR 62110
TRŽAŠKA c. 65, p. p. 41
Telefon: h. c. (062) 305-211

TUDI LETOS SODELUJE NA SEJMU »MODA 91«
NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU V LJUBLJANI.
VRATA SEJMA BODO ODPRTA OD 14. DO 17. JANUARJA 1991.

PRIČAKUJEMO VAS NA NAŠEM RAZSTAVNEM PROSTORU št. 15 V HALI »C«, kjer vas bodo sprejeli naši predstavniki, s katerimi se boste lahko pogovorili o poslovnem sodelovanju za leto 1991. Na voljo vam bo naša kolekcija za sprotno dopolnitev v naslednjih blagovnih vrstah iz:

∗ *grosističnega programa:*
● *metraža* ● *kratko blago* ● *galanterija* ● *talne obloge*
∗ *kooperacije*
∗ *oskrbe proizvodnje z repromateriali*
∗ *inženiringa za opremo gostinstva, pisarn in trgovin*
∗ *izvozno-uvoznega programa.*

PRIČAKUJEMO VAS
IN VESELI BOMO VAŠEGA OBISKA!

VAŠA VEMA

Almira s svojimi novimi izdelki dokazuje svetu, da je »in line«

Vsakdo po svoje, po svojem okusu in zmožnostih, bi bil rad »in line«. In line pa je tudi nova blagovna znamka radovljiške Almire, za katero to pomeni nov koncept pri ponudbi oblačenja. Njegova značilnost je v tem, da ženskam in moškim ponujajo, da se na enem mestu stilno in barvno usklajeno oblečejo od nog do glave.

Z In lineom Almira računa na tiste kupce, ki se radi oblečejo elegantno, vendar tudi športno in udobno hkrati, pritegniti pa želi tudi tisti krog ljudi, ki morajo biti med delovnim časom oblečeni po ustaljenih pravilih poslovnega sveta, eleganten in sproščen videz pa skušajo ohraniti tudi doma.

Za Almiro Radovljica, ki je prvi korak od klasičnega trikotažerstva naredila že pred letom 1980, ko je začela delati izdelke iz stoodstotne volne posebne kakovosti, dodatno oplemenitene s postopkom valkanja, In line pomeni začetek nove poti za obstoj in uspeh na tržišču. Tisti, ki vidijo dlje, namreč pravijo, da se bodo na vse zahtevnejšem trgu lahko obdržali le tisti, ki bodo ob svoji tradiciji, znanju in blagovni znamki kupcem ponujali kompleten in kakovosten izbor.

Almira noče zapraviti svojega imena

V Almiri pravijo, da samo »na puloverjih« ne bi mogli obstati. V takem primeru bi bili najbrž obsojeni le na dodelavne oziroma predelavne posle za tujce, s tem pa tudi na počasno izginjanje Almirinega imena.

V In lineu sta združeni trikotaža in konfekcija, poudarek pa je seveda dan trikotaži. Priprave na kolekcijo jesen/zima so se pričele v začetku lanskega leta. Pri zamisli in izpeljavi so delali sami almirci (kot modni oblikovalki Vesna Gabrščik–Ilgo in Barbara Komel), do imena In line pa so prišli v sodelovanju s študenti ljubljanske Akademije za likovno umetnost.

Kolekcijo so si zamislili tako, da se je vsak mesec nanašal na drugo temo. Septembra je bil dan poudarek bombažu, oktobra čisti volni v superwash kakovosti, tretjo temo so, po imenu vzorca iz orientalskih preprog označili za kilim, za december pa je bila značilna »Irska« – lepi debeli puloverji iz mešanice volne in alpake. Na tak način bo sestavljena tudi kolekcija za pomlad/poletje 91, s katero želijo prodajno sezono podaljšati v poletje. Vključevala bo namreč tudi srajce s kratkimi rokavi in bermuda hlače. Računajo, da bodo s tem povečali prodajo tudi na Obali, z In lineom pa bodo poskušali podreti tudi na tuji trg.

»Kilim« je bil prava uspešnica

Že s prvo kolekcijo so moškim, ki prav gotovo niso bili zapostavljeni, ponudili puloverje, bluzone, jopice, srajce in hlače, ženskam pa tudi jakne in komplete. Naredili so 30.000 kosov, toliko pa jih bo tudi v spomladansko-poletni kolekciji. In line je doživel zelo lep sprejem. Razprodali so že tri četrtine izdelkov, kilim, z ženskimi izdelki iz stoodstotne volne in z zlato nitjo (za moške pa lepi žakardni vzorci), pa je bil prava uspešnica. Pošel je že v tednu dni. Čeprav si v Almiri želijo, da bi bili kupci od nog do glave oblečeni (v njihov) In line, vsak lahko kupi tudi posamičen kos.

Prodajajo jih le v boljših trgovinah v Sloveniji, na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini ter v Makedoniji. Zanimanje je bilo tudi v Srbiji, vendar je sklepanje poslov ustavila skrb ali bodo računi plačani ali ne, nato pa še srbska blokada. Za Almiro, ki ima v Novi Gorici, v Bohinjski Bistrici in Radovljici 686 zaposlenih, uresničitev proizvodnih načrtov z In lineom pomeni, da bodo svojo proizvodnjo povečali za dvajset odstotkov. V začetku je bilo med zaposlenimi do nove linije tudi nekaj nezaupanja (manjše serije skoraj za vse pomenijo tudi več dela), dober sprejem med kupci pa je spremenil tudi vzdušje v tovarni.

Prvo leto niso računali na kdove kolikšen dobiček; šlo jim je predvsem za prodor na tržišče, za to, da In line pride »v ušesa«. Novi izdelki so povprečno dvajset odstotkov dražji kot v redni kolekciji, cene pa so višje zaradi dobrih materialov. Delež naravnih vlaken je stoodstoten ali veliko večji kot v redni kolekciji. Vse materiale uvažajo iz Italije in Nemčije. Naša industrija je za majhne količine v posebnih barvah predimenzionirana, za nameček pa je posebno boljše vzorce videti pri številnih konfekcionarjih.

Nove kolekcije posebej za sejem mode

Almira Radovljica je hotela svoj In line pospremiti na pot s primerno marketinško dejavnostjo, vendar je morala glede tega nekatere načrtovane stvari zaradi pomanjkanja denarja opustiti. Zato pa bo In line tudi na ljublanskem sejmu mode. Čeprav sejemskih nagrad, za katere je bila Almira v preteklosti skorajda stalna »stranka«, ne bo več, so se v Almiri odločili, da se bodo Ljubljani, trgovcem in kupcem oziroma vsem obiskovalcem, predstavili v običajni, dobri luči. Na ogled bodo postavili novo kolekcijo, ki bo vključevala tudi In line. To bo avtorska kolekcija akademske slikarke Vesne Gabrščik-Ilgo, kolekcija, posebej pripravljena za sejem, da bi tudi tuji konkurenci pokazali, da tudi slovenska trikotaža zna slediti svetovnim modnim trendom. Da je in line.

V. F.

Nasledniki Petra Kozine vedo, kakšne čevlje bodo nosili v Evropi

Nasledniki Petra Kozine že vedo, kakšne čevlje bodo nosili v združeni Evropi. Decembra so namreč začeli delati prve vzorce v razvojnem sektorju tovarne obutve Peko za prodajno sezono »Jesen in zima 91–92«. Vsi, ki kaj veljajo v čevljarski industriji, se bodo prvič letos srečali konec marca na sejmu v Düsseldorfu. Do takrat pa v vseh »valilnicah« modne obutve hitijo, da bi prehiteli morebitne konkurente. O tem, kako posegajo v ta svet tržiški čevljarji, nam je povedal Jože Tišler, ki je bil do leta 1985 vodja Pekove modelirnice, danes pa je opis njegovega delovnega mesta: tehnični sodelavec s področja modeliranja.

Še naprej se ukvarja predvsem s čevlji. Zadnjo besedo ima pri izvedbi modelov obutve in skupaj s številnimi sodelavci razvojnega sektorja poskrbi, da je vsak od različnih delov nove obutve natančno prototipno izdelan in določen, preden v proizvodnji ne poženo čevljarskih strojev v šivalnicah vrhnjih delov, prirezovalnicah, montažnih oddelkih, orodjarni in drugih sektorjih tovarne, ki trži predvsem z modno žensko obutvijo.

»Že stari oče Jože je smolil dreto in delal obutev. Tudi oče Andrej se je privadil čevljarskega trinožnika. Med obema vojnama je z državno podporo odšel za dve leti na Dunaj v takrat priznano Kneflovo čevljarsko šolo. Seveda je moral šolnino vrniti. Podedoval je obrt in ko so ga zaprosili za predavatelja na kranjski šoli, jo je vrnil. Prav gotovo je vplival tudi name, da sem se najprej izučil za čevljarja. Po končani vojaščini sem opravil še s tehnično čevljarsko šolo v Kranju in kasneje odšel še po dodatna znanja v Pirmasens, nemški čevljarski center blizu francoske meje,« začne pripoved Tržičan, ki bo letos srečal Abrahama.

Z dvaintridesetletnim vsakodnevnim potrjevanjem je namreč dosegel mojstrstvo, tako da pozna vse skrivnosti, kako tovarna ponudi kupcem modno obutev, ki je po kakovosti enakovredna svetovni, pa tudi po oblikovanju nič ne zaostaja. Čevljarji morajo vsako leto na plan z dvema osnovnima kolekcijama obutve, mimogrede pa v razvojnem oddelku snujejo tudi vmesne kolekcije.

»Italijanski kreatorji so še vedno diktatorji evropske pa tudi svetovne mode v obutveni industriji. Blizu Benetk se kar tre oblikovalcev, ki skladno s proizvajalci materialov določajo modne trende. Enostavno je treba priti tja, kjer so vse te informacije tudi naprodaj. Vsi, ki tržijo z modno obutvijo, morajo biti z njimi oboroženi. Pomembna je tudi evropska barvna karta. To sprejemajo pred sezonami v Švici in tudi ta je naprodaj. Mi se trudimo, da držimo stike z vsemi temi trendi. Prepričan sem, da je tako tudi z unikatnimi čevlji, ki jih snujemo za nove kolekcije. Pri prototipnih modelih v vzorčni delavnici delajo obutev na različnih kopitih, različnih višin peta in vrhnjih delov. Sproti analiziramo vse vgrajene materiale, saj moramo imeti pred izdelavami velikih serij v proizvodnji natančno znane kalkulacije, tehnologije izdelav in kup podrobnosti, ki nam ob koncu sezone dajo »nagrade« s številom prodanih parov. Pri kreiranju si pomagamo že nekaj let tudi z računalniškim sistemom pri tehničnem modeliranju po sistemu KAT, ki omogoča hitro razmnoževanje posameznih modelov. Najpomembnejše pa je, da zadanemo osnovni model,« pripoveduje Tržičan, ki zna še vedno čevlje, če bi bilo treba, narediti tudi ročno.

V Peku modelarji snujejo tudi kolekcije za domači trg, posebej za kupce v Sovjetski zvezi, zadnja leta pa so posebej za ameriški zahtevni trg ponudili že več kolekcij (do 60 modelov obutve), kjer sami pripravljajo prodajo in izbirajo naročila. Njihova obutev je bila opazna na tamkajšnjih sejmih, tako da je do prvih naročil že prišlo. Seveda pa so nova naročila odvisna tudi od političnih umiritev v Jugoslaviji in delovanju pravne države.

»Zastopniki Afisa bodo izmerili utrip z novo kolekcijo, ki jo bomo marca ponudili zahodnim kupcem že združene Evrope. Med barvami prevladuje črna, vinsko rdeča in zelenkasta. Poudarjeni so dodatki, ponaredki plazilcev (kač, kuščarjev in drugih). Obutev bo tudi »okrašena« s svetlečimi materiali s kovinskimi učinki. Na kopita bomo napenjali veliko velurja v vseh izvedbah, moderen bo v izvedbi nubuka, pri lakih pa naj bi obveljalo pravilo, da morajo odsevati podobo marmorja. Seveda pa je v modnih trendih še veliko malenkosti, ki dokončno dajo podobo kolekciji, s katero hočemo na tujih trgih enakovredno tržiti, kot vsi drugi vrhunski modni proizvajalci. Borba je neizprosna, vsako leto zahtevnejša, zato v razvojnem sektorju praktično ni mrtvih sezon. Prav vsi se trudimo, da dohitevamo najboljše in včasih jih mogoče celo za odtenek prehitimo. Tak je pač naš poklic, če hočemo preživeti,« dodaja Jože Tišler.

MIRKO KUNŠIČ

Peko
TRŽIČ JUGOSLAVIJA

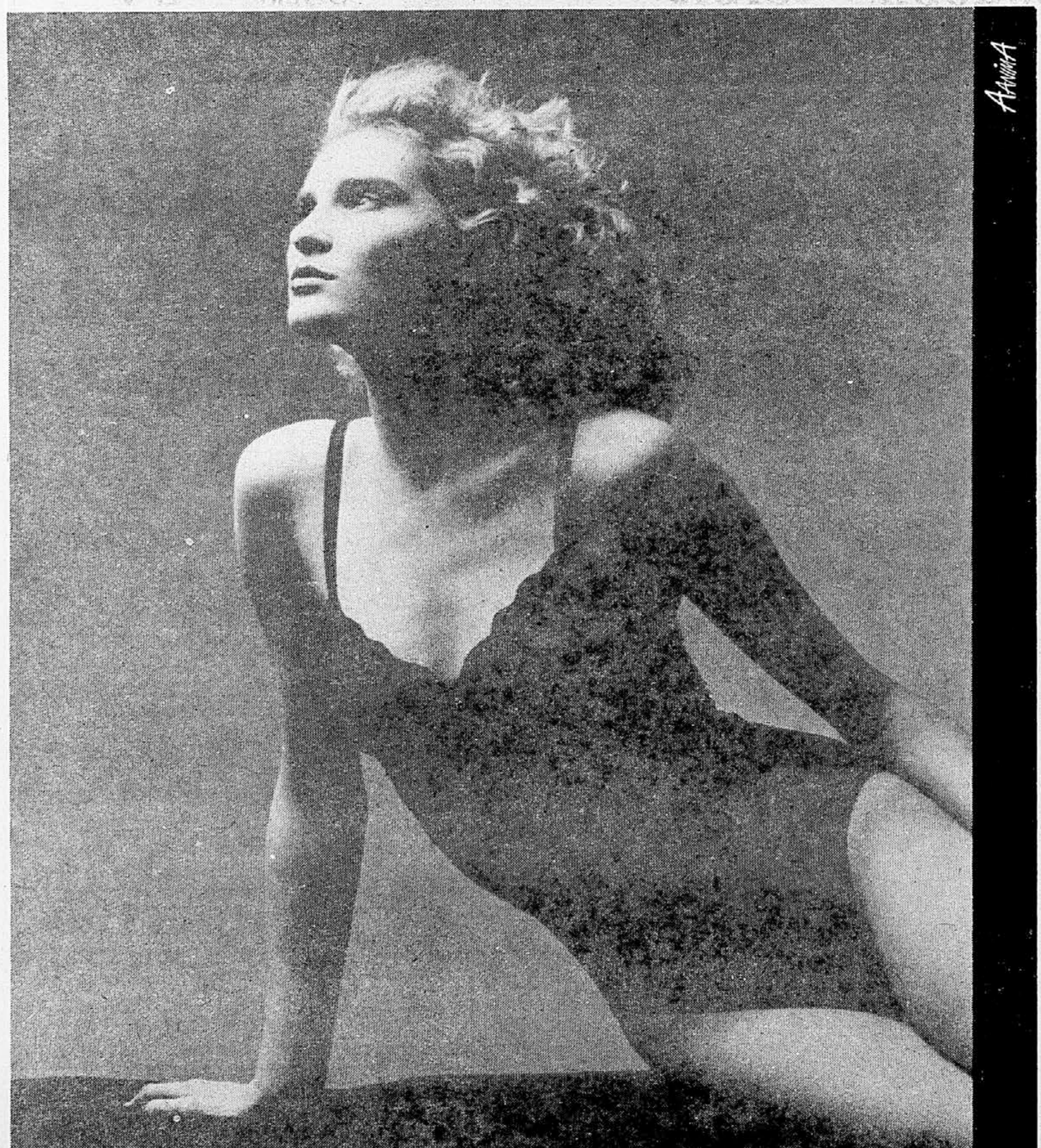
AnninA
SKRITO OČEM. A VREDNO POGLEDA.
Lisca

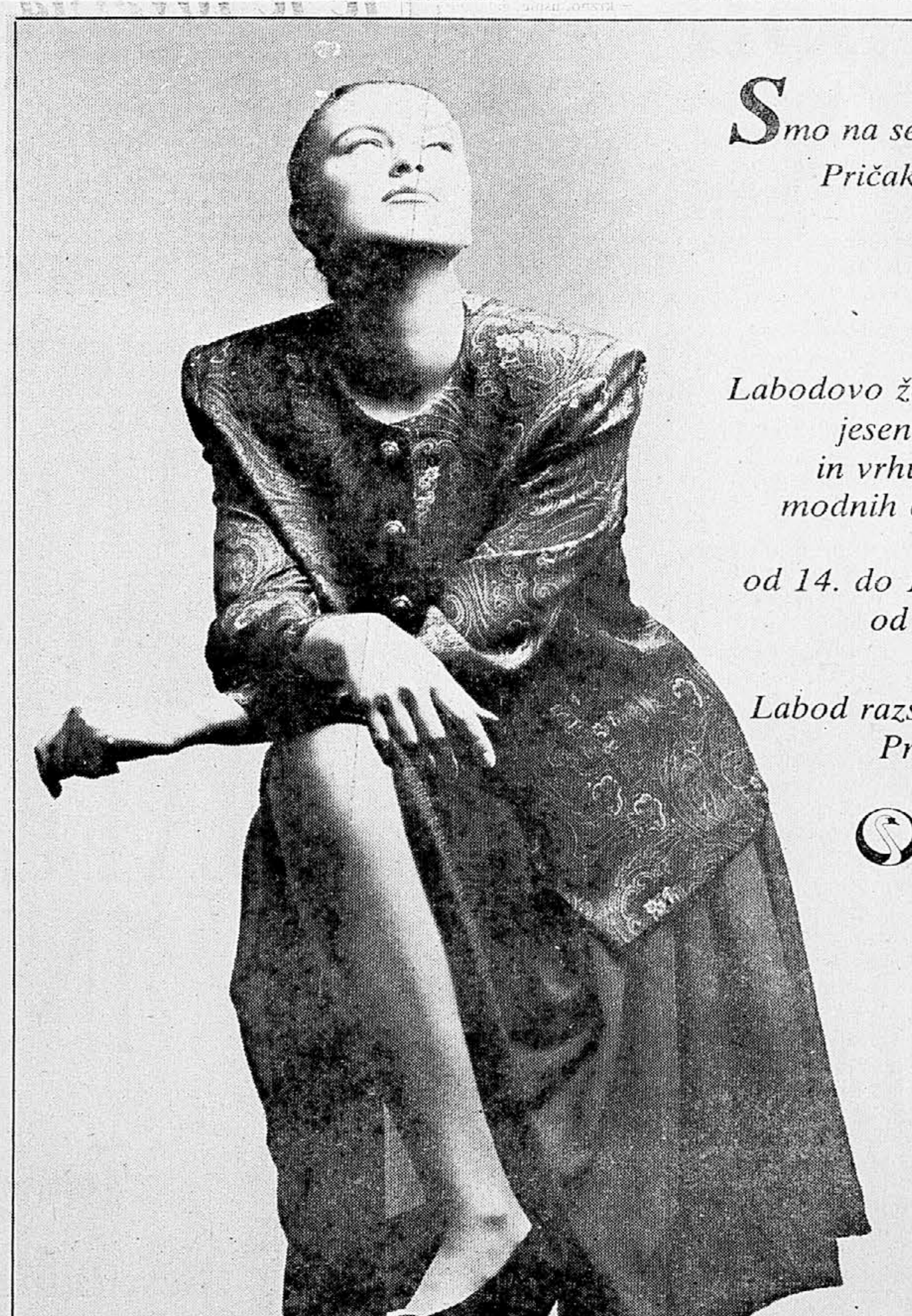
Smo na sejmu Moda '91.
Pričakujemo tudi vas.

Oglejte si

Labodovo žensko kolekcijo
jesen – zima 91/92
in vrhunsko kolekcijo
modnih elegantnih srajc
Walter Wolf,
od 14. do 17. januarja 91,
od 10. do 18. ure.

Labod razstavlja v hali A.
Prisrčno vabljeni.

labod

ELEGANCA JE VEDNO V FORMI.

Tudi pri modi smo (bili) Slovenci vedno del Evrope

Pregovor, ki ga najrajši izrekajo krojači, da namreč »obleka dela človeka«, je morda nekoliko pretiran, zanesljivo pa nič ne pretiravajo v mariborskem Pokrajinskem muzeju, ko menijo, da tudi moda ali oblačenje na Slovenskem skozi zgodovino kažeta na način življenja v naših krajih, torej kulturne, politične, socialne in celo gospodarske, vsekakor pa seveda družbene razmere.

Torej veda o oblačenju in modi – **kostumologija** – ki se v tem muzeju razvija že več kot 25 let, ni le nekakšna obrobna, »pomožna« veda in muzejska dejavnost, s pomočjo katere je mogoče razlagati kulturnozgodovinske pojave (npr. po upodobljenih oblekah na slikah ugotoviti slog in dobo nastanka slike), marveč je mogoče veliko več s pomočjo kostumologije spoznavati način življenja ljudi v določenem kraju in času, to pa pomeni, da se kostumologija in kostumološka muzejska dejavnost iz zgolj etnoloških in kulturnozgodovinskih raziskovanj umeščata v same sociološko-etnološke spoznave.

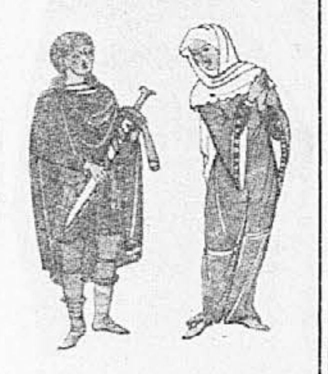

Konec 9. stoletja: oproda in frankovska gospa

Največja »slovenska garderoba« v Mariboru

Takšna izhodišča so več kot pred 25 leti pobudila nastanek kostumološke zbirke v Pokrajinskem muzeju v Mariboru, ki si je v četrt stoletja »nabral« edinstveno kolekcijo na Slovenskem – največjo »slovensko garderobo« sem nekoč zapisal v reportaži za Delo – se pravi v letih 1965 (ko je zbirka nastala) do 1990 kar 355 civilnih oblek, 342 uniform, zraven tega pa še 1.509 modnih dodatkov (čevljev, torbic, rokavic, dežnikov, sončnikov, kravat, klobukov in kar je še te – ljudem prijetne in koristne »šare«) in 706 kosov vojaške opreme, ki sodi k uniformi.

Del vse te bogatije, ki v mariborski Pokrajinski muzej ne mika samo naših ljudi, ampak tudi vse več tujcev, bodo spet pokazali na letošnji razstavi, ki jo pod naslovom »Nekoč je bilo v modi« pripravlja kulturna zgodovinarka in kostumologinja mag. Andreja Vrišer. Pokazala bo nove pridobitve kostumološke zbirke zadnjih 15 let in ob tej priložnosti pričakujemo seveda spet kak katalog ali vsaj zloženko ob dogodku, posvečenem lanski 25-letnici kostumološke zbirke v Mariboru (razstava pa utegne, če bodo dogovori za to, gotovo poromati še kam, vsaj v Ljubljano na primer, s katero mariborski muzealci že od nastanka kolekcije plodno sodelujejo).

Prvi je kostumološke raziskave v Mariboru začel nekdanji ravnatelj muzeja dr. Angelos Baš iz kulturnozgodovinske nuje (raziskava portretov v 16. stoletju), v poznejšem ravnatelju dr. Sergeju Vrišerju, sicer specialistu za slovenski barok, pa je Baš našel ne le nadaljevalca svojega začetega dela, ampak strastnega in široko razgledanega kostumologa, ki je hkrati z nenehnim bogatenjem in izpopolnjevanjem zbirke razvijal načrtne kostumološke raziskave, prvič širše prikazane slovenski javnosti na razstavi v jeseni 1965 (s tem je bila kolekcija ustoličena) z naslovom 300 let mode na Slovenskem (s katalogom in obsežno Vrišarjevo raziskovalno študijo seveda), čez 4 leta pa ji je sledila prva razstava uniform, s čimer je bil ustanovljen še drugi del zbirke.

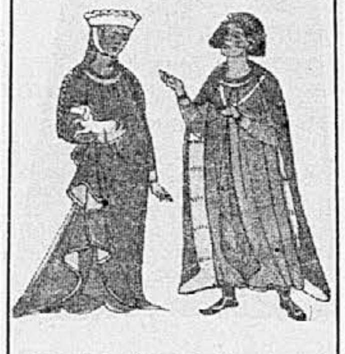

Začetek 14. stoletja: dvorni par

Mariborčani civilnih oblačil in uniform ne delijo

V Mariboru sta zbirki civilnih oblačil in uniform dva dela istega muzejskega področja, medtem ko drugod po Jugoslaviji in v svetu navadno civilne obleke zbirajo »čiste« kostumološke zbirke, uniforme hranijo in preučujejo vojni muzeji, narodne noše pa etnološke zbirke (te tudi Mariborčani prepuščajo Slovenskemu etnološkemu muzeju v Ljubljani).

Za mariborsko zbirko je pravcata sreča, da je očetove stopinje ubrala tudi Andreja Vrišer, ki zbirko vodi danes, v kostumologijo pa se je vpeljala že z diplomo na ljubljanski umetnostni zgodovini s preučitvijo portretov v 17. stoletju, magistrirala pa je z 18. stoletjem v likovnih delih; tako imamo iz najstarejših časov, do koder sega preučevanje mode na Slovenskem, na začetku (16. stoletje) Baša, v 17. in 18. stoletju Vrišerjevo, 19. in 20. stoletje pa je k sreči ohranilo že precej več empiričnih materialnih ostankov mode oz. oblačil (eksponatov), tako da ni treba preučevati le s portreti in arhivi, ampak že na danem gradivu. Žal, pripominjajo mariborski muzealci-kostumologi, so se ohranila predvsem praznična, svečana, »trajnejša« oblačila (iz dragih, večinoma nepralnih tkanin in dodatkov), medtem ko povsem pogrešajo, recimo, delovne obleke ljudi, ki so živeli na naših tleh v zadnjih stoletjih.

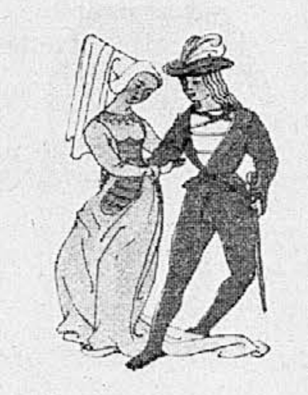

Sreda 15. stoletja: razgibani par

Prevladujejo svečane obleke

Svečane obleke so tudi socialno in slogovno malce enostranske (npr. največ moških oblek je črnih, ve pa se, da so moški nosili tudi bolj pisana oblačila), vendar pa tudi pri tem kostumologi ne obupujejo, saj spoznavajo znano lastnost mode, da se neverjetno rada širi, in to navpično po socialnih slojih (od aristokracije na dvorih dol k podeželskemu plemstvu, pa k meščanom in celo podeželanom), pa tudi geografsko , v širino.

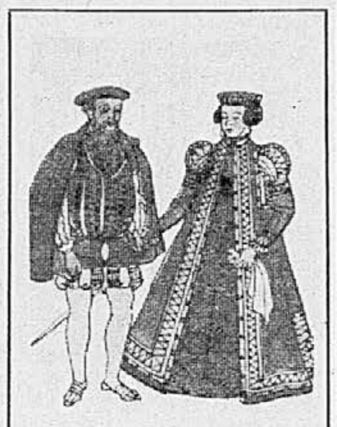

Sreda 16. stoletja: diktat iz Španije

Vplivi izpred 300 in več let, ki jih zaznava mariborska zbirka, so v začetku prihajali predvsem iz protokolarno, aristokratsko toge in celo ohole Španije (in taka so tudi oblačila in ljudje na portretih), ki pa se na poti navzdol in v šir (v naše kraje so vplivi prihajali prek Nemčije, Avstrije in Italije) modificirajo, prilagodijo, včasih tudi popreprostijo. Generalno pravilo modnega razvoja je vsaj dvojno: prvič, veliki zgodovinski pretresi (30-letna vojna, francoska revolucija, tehnični napredek, selitve, vojne, pozneje moderne migracije, turizem, šport, množična potovanja itd.) radikalno spremenijo tudi modo oz. način oblačenja; in drugič, razvoj stanovitno pelje k vse manj ekskluzivni in vse bolj praktični, lahko bi rekli tudi demokratični modi.

Moda oblačenja se poraja povsod

Če razvojno črto potegnemo v živo sedanjost (zdaj kostumologi dobivajo eksponate že kar iz konfekcijske industrije, saj kar je danes novo, bo jutri že staro, podobno delajo tehniški muzeji po vsem svetu), bi za postindustrijsko in postmoderno dobo s kostumologi vred rekli, da ni več izrazitih mest in dežel, ki bi diktirali modo, ampak se ta poraja v mnogih središčih in okoljih in tudi določeni sloji niso več edini modni diktatorji, ampak tudi v modi vse bolj vladajo »pluralizem estetik in poetik in osebni toni«.

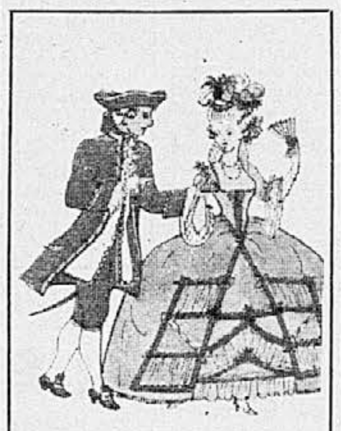

Sreda 18. stoletja: diktatorji so še vedno na francoskem dvoru

Slovenci za modo nismo nikoli zaostajali

Za konec tega bežnega pogleda v kostumološko zbirko v mariborskem Pokrajinskem muzeju (temeljiteje si bo moral spoštovani bralec pač stvari ogledati na razstavi oz. ob obisku muzeja) pa še zanimivi informaciji: kostumologi pravijo, da skorajda v nobeni umetniško stilni oziroma zgodovinski dobi (16. in 17. stoletje – španska moda in njeni odmevi, sredina in druga polovica 17. stoletja – 30-letna vojna, zgodnji barok, 18. stoletje – barok, rokoko, prehod v klasicizem, 19. stol. in začetek 20. stoletja – empire, bidermajer, drugi rokoko, fin de siecle, moda do 1. svetovne vojne), današnje ozemlje Slovenije ni bistveno zaostajalo za evropsko modo svojega časa, pri tem torej sploh nismo bili »zaostankarji«. In drugič, sodobnost je potrdila pomen kostumoloških raziskav kot bistvene sestavine etnosocioloških spoznav, zato kostumologija sploh ni več kak konjiček, in to se vidi tudi v edini celoviti slovenski kostumološki zbirki v Mariboru, namreč nameniti ji mislijo kar celo krilo grajskega poslopja, v katerem je Pokrajinski muzej v Mariboru, tako da bo večina eksponatov, ki so zdaj v depojih, obiskovalcem na očeh v velikih sobanah.

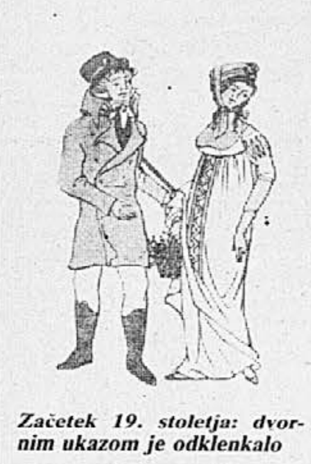

Začetek 19. stoletja: dvornim ukazom je odklenkalo

FRANCE FORSTNERIČ

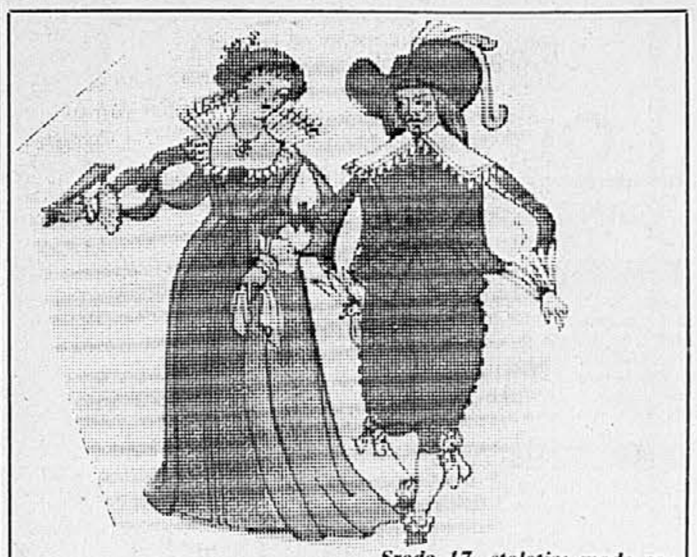

Sreda 17. stoletja: moda se seli v Francijo

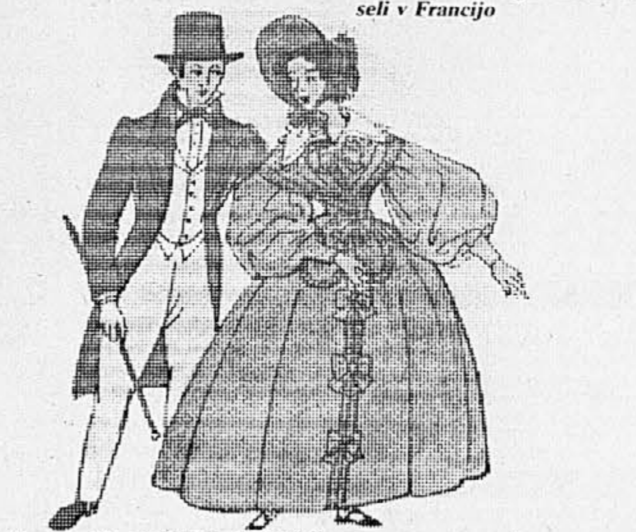

Sreda 19. stoletja: industrijska revolucija sproti spreminja oblačenje

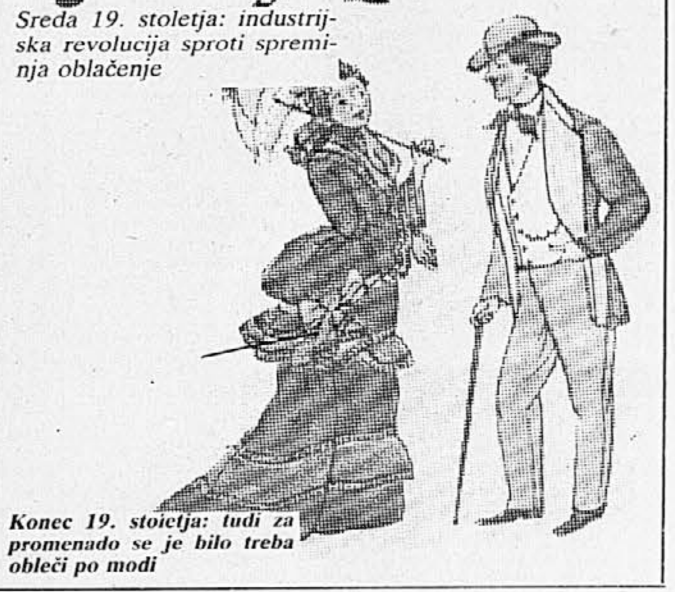

Konec 19. stoletja: tudi za promenado se je bilo treba obleči po modi

---

RAZSTAVNI PROGRAM

● Levi in desni prizidek A, A, C	– konfekcija
● Hala A2	– trikotaža, prilo, nogavice
● Hala B prtil., I. nad.	– tkanine
● Hala B2 pritl.	– krzno, usnje, galanterija
● Hala B2 I. nad.	– usnje, konfekcija, galanterija
● Hala B klet, B2 klet	– tekstilje za dom
● Hala D	– modne revije
● Hala G	– konfekcija in prodaja
● Hala B2 II. nad.	– posvetovanja, okrogla miza

Sejem bo za obiskovalce odprt od 14. do 17. januarja 1991, od 10. do 19. ure.

MODNE REVIJE
FESTIVALNA DVORANA

Sejem MODA 91 bodo, kot je že tradicija, spremljale modne revije, ki jih v Festivalni dvorani organizira Društvo modnih delavcev, Ljubljana. Revije bodo vsak dan do 17. januarja, ob 16. in 19. uri.

Cena vstopnic: 150,00 dinarjev.

Prodaja vstopnic: blagajna hale B2 na GR od 10. do 15. ure in v Festivalni dvorani od 15. do 19. ure.

Hala D na Gospodarskem razstavišču

Vse dni sejma bodo modne revije, ki jih pripravlja ZOOM Promotion potekale tudi v hali D2 dvakrat dnevno.

Modne revije bodo v obliki plesne koreografije, kar je pri nas še vedno novost.

Najlepši čas dneva ◆ almira

In line je blagovna znamka, ki Vam prihrani čas. K Almirinim pleteninam lahko izberete barvno usklajene hlače, srajce, bluze in jakne. In vse to na enem mestu. V prodajalnah Almire in v izbranih prodajalnah širom po Sloveniji.

IN·LINE

STE SI KDAJ ZAŽELELI EKSKLUZIVNO SPODNJE PERILO ALI PERILO, SEŠITO POSEBEJ ZA VAS?

Svojo željo lahko uresničite že danes – osebno, pisno ali po telefonu!

Perilo
Tanya Kenda
Ljubljana

TRGOVINA
NA DROBNO IN
DEBELO
Ljubljana, Titova 64
tel. & faks (061) 326-687

- * ekskluzivno žensko dnevno, nočno in erotično perilo
- * moško perilo
- * otroško perilo
- * perilo za nosečnice
- * kopalni program

ININI niso nove vrste keksov, je le tovarna sodobnih torbic

Nekoč je bila Torbica – danes je ni več, bi lahko rekli. Pa ne, da bi šlo spet eno podjetje v stečaj. Zgodilo se je nekaj precej manj tragičnega oziroma nič tragičnega se ni zgodilo. Od včeraj naprej ima nekdanja Torbica, ki je delala v okviru Tobačne tovarne Ljubljana, novo ime – ININI.

Malce nenavadno ime, bo kdo rekel, in morda je res, vendar pa ima to ime poseben pomen. Sestavljeno je iz treh veznikov IN, kaj bi kupcem izdelkov povedalo, da je novo podjetje (če podjetje še ni, verjetno še bo, ker je za zdaj na vratih še vedno napisano, da je tozd) na prvem tiru proti vrhu med proizvajalci torbic in galanterijskih izdelkov. Prvi IN je za vrh med proizvajalci glede na svetovne modne tokove, drugi IN za vrh pri oblikovanju usnjenih izdelkov – designu, tretji IN pa za vrh pri uporabljenih materialih.

Vse skupaj se da pravzaprav povedati zelo preprosto, čeprav le povedati, ker je bilo vse to narediti zelo težko: iz grdega račka z imenom Torbica narediti princesko med proizvajalci usnjenih izdelkov. Čeprav so bile delavke nekdanje Torbice zelo marljive in vestne, organizaciji to ni kaj prida pomagalo. Njihovih izdelkov nihče ni cenil in v zvezi z imenom Torbica smo lahko slišali predvsem stavek:

»To so pa tisti, ki izdelujejo plastične torbice!«

To zdaj ne drži več. Pred dobrim letom je prišla za direktorico v nekdanjo Torbico Vlasta Čeligo. Zanjo je bila pravzaprav skoraj propadla organizacija izziv. Treba je bilo začeti na začetku, saj ni bilo stvari, ki bi v sedanji ININI funkcionirala. Na tleh so bile finance, na tleh je bil design izdelkov, na tleh je bila izbira materialov, na tleh je bilo trženje izdelkov. Zdaj ima ININI poravnane vse dolgove – zunanje in notranje, 70 odstotkov vseh materialov, predvsem kakovostnega usnja vseh vrst, je uvoženih, o zastarelih modelih in njihovi neuporabnosti pa ni več ne duha ne sluha.

Kako do kupca?

Zdaj, ko je vse to narejeno, čaka novi ININI pravzaprav najtežji del: utiranje poti med kupce. Treba jih je prepričati, da vsi trije IN v imenu tudi držijo, da so izdelki modni, prvovrstno oblikovani in narejeni iz kakovostnih materialov.

Vlasta Čeligo je okrog sebe zbrala skupino mladih ljudi, ki so že in še bodo pomagali Inini doseči postavljeni cilj – priljubljenost med uporabniki Ininih torbic in galanterijskih izdelkov. Med prvimi v tej skupini je Pia Barborič, ki je kot nekakšen motor pri vseh že narejenih spremembah, obenem pa človek, ki vtakne svoj nos prav v vse tudi v proizvodni dvorani. Vlasta Čeligo pravi, da imajo ti mladi ljudje toliko energije in idej, da jih je treba včasih kar močno zavirati, da ne bi skušali zleteti z glavo skozi zid.

V novi Inini bodo tudi letos pripravili dve kolekciji, ki bosta sledili modnim trendom v Milanu in Parizu. Prva kolekcija »se rodi« v januarju in je namenjena spomladansko-poletni sezoni, druga, junijska, pa je za jesensko-zimsko sezono. V vsaki kolekciji, ki jo sestavlja 180 modelov, morajo biti izdelki dostopni kupcem iz vseh cenovnih razredov. To je nuja, ki se ji v teh časih ni mogoče izogniti. Res je namreč privlačna misel, da bi lahko izdelovali stvari le za najzahtevnejše kupce, za tiste z veliko okusa, zahtevami in – denarja, vendar se je treba spustiti na trdna tla in se zavedati, da teh pri nas ni toliko, da bi lahko podjetje od njih »živelo«. V kriznih časih, ko ljudje nimajo denarja za manj potrebne stvari (in torbici ali kakšnemu galanterijskemu izdelku se je laže odpovedati kot kakšni drugi stvari), je pač treba na razne načine pridobiti čim več kupcev. Obenem pa se pri ININI zavedajo, da je treba tudi za tiste z manj denarja narediti prav tako kakovosten in privlačen izdelek, kot za tiste z debelejšo denarnico. Cena (nizka ali visoka) namreč nikakor ni vse.

Štiri skupine izdelkov

V Inini so svojo proizvodnjo razdelili v več skupin: v prvi skupini so moške in ženske torbice in torbe ter drobni usnjeni izdelki, v drugi izdelki za poslovneže, v tretji izdelki za posebne priložnosti, v četrti pa unikatni izdelki.

Ob vsem tem je treba vedeti, da v Inini predstavlja zdaj večji del proizvodnje drobna galanterija, usnjeni izdelki, ki so za zdaj tudi osrednji izvozni program – izvozijo namreč kar štiri petine izdelkov. To povemo lahko tudi drugače. Tretjina proizvodnih zmogljivosti dela za izvoz. Prodaja na tuje je za Inini morda celo pomembnejša kot za marsikatero drugo podjetje. S prodajo na tuje (Inini sodeluje s partnerjem iz Švice) so odprta vrata za uvoz kakovostnih materialov, predvsem različnih vrst usnja, od navadnega do eksotičnih kož. Ne nazadnje so, pravi Vlasta Čeligo, ti materiali na tujem trgu kakovostnejši – in cenejši. Kakovostni materiali pa so pot do doseganja cilja, ko so si ga v Inini postavili.

Krog kreatorjev se širi

Večino izdelkov v Inini je do zdaj oblikovala kreatorka Marija Kozjan, v zadnjem obdobju pa je pri delu pomagala tudi zunanja sodelavka. Sicer pa naj bi bilo zunanjih sodelavcev v prihodnje več, saj vsak prinaša v oblikovanje kolekcij svoje zamisli. En sam človek se sicer prehitro iztroši, lahko mu zmanjka idej, česar pa si v Inini zdaj ne smejo privoščiti; boj za kupce bi bil sicer že vnaprej izgubljen. Vsa stvar pa ima še eno plat in to je denar. Za prodor na tržišče ga je treba namreč imeti veliko. Trženje je draga naložba, zato si neučinkovitosti na tem področju ne morejo niti predstavljati. In ko bo, da bo so v Inini trdno prepričani, Inini našla pot do kupcev, ko bo zbledel imidž nekdanje torbice in bo svojega uveljavila Inini, si bodo lahko privoščili tudi svojo blagovno znamko. Za zdaj to še ni mogoče.

Inini se bo letos z novim imenom približala kupcem že na tokratnem sejmu Moda na GR in v prihodnje z vso svojo celostno podobo. Kako uspešen je bil v zadnjem poldrugem letu trud mlade skupine z Vlasto Čeliga, po poklicu sicer agronomko, pa bodo povedali kupci, uporabniki Ininih izdelkov. Na rezultat pravzaprav niti ne bo treba dolgo čakati. Take stvari se hitro pokažejo. In prav kupci bodo tisti, ki bodo čez nekaj časa Inini zaželeli uspešno delo tudi v bodoče.

MOJCA KAUČIČ

INDUSTRIJA OTROŠKE KONFEKCIJE

DOBRODOŠLI V JUTRANJKINEM SVETU MLADE MODE!

Da bodo tudi najmlajši lepo, moderno in praktično oblečeni.

Proizvodno in trgovsko podjetje p.o.
Prušnikova 95, 61210 Ljubljana Šentvid

VABIMO VAS, DA OBIŠČETE NAŠ RAZSTAVNI PROSTOR V HALI B2 NA SEJMU »MODA 91«, od 14. do 17. januarja 91.

Vrhunska kakovost, modnost, majhne serije in najboljši materiali – to so zahteve potrošnikov, ki jih izdelki z znakom krokodila popolnoma izpolnjujejo.
- damske torbice, pasovi in čevlji tvorijo modno celoto,
- ročno izdelani ženski čevlji iz naravnega usnja,
- ataše in pilotski kovčki, poslovne aktovke in mape,
- moške torbice in pasovi,
- drobna usnjena galanterija,
- torbe za potovanja in šport,
- trapezi za jadranje na deski,

so kakovostni in moderni izdelki z znakom krokodila. Sprejeli so jih najzahtevnejši kupci doma in po svetu. Galantov krokodil ni osvojil samo številnih domačih in mednarodnih priznanj, temveč tudi veliko potrošnikov v ZRN, Švici, ZDA, SZ in drugod, kamor izvažamo polovico proizvodnje.

SVILENI ČAR DALJNEGA VZHODA

S * kimono oblačila
V * rute ogrinjače
I * prevleke za blazine
L * prtički
A * risane in vezene slike

* okrasni in uporabni predmeti iz mahagonija (skrinjice za nakit, mizice, podstavki)

Izdelke iz svile lahko v teh dneh kupite tudi na sejmu MODA 91 na Gospodarskem razstavišču v hali G.

Bene BENE COMMERCE d.o.o.
Ljubljana, Velnarjeva 1 tel.: (061) 579-540

36. sejem mode, modnih tkanin, konfekcije . . .

MODA 91

od 14. do 17. 1. 1991

Poleg domačih letos tudi tuji razstavljalci.

Prodaja manjših butičnih proizvodov in nekaterih uvoženih artiklov

V hali D 2 × dnevno modne revije

Predvajanje filmov: SVETOVNI MODNI TRENDI 91-92

Gospodarsko razstavišče Ljubljana Odprto od 10. do 19. ure

DNEVNA OBVESTILA

CANKARJEV DOM

ples

Torek, 15. 1., ob 19. uri (red torek in izven) in sreda, 16. 1., ob 19. uri (izven) – P. I. Čajkovski: LABODJE JEZERO. **SNG Opera in balet Ljubljana. (Gallusova dvorana, 300, 250, 200, 50 din, 20% skupinski popust)**

gledališče

Sreda, 16. 1. ob 20. uri – premiera – Dušan Jovanović: ŽIVLJENJE PLEJBOJEV (javna predstava študentov četrtega letnika AGRFT). Četrti letnik dramske igre AGRFTV javno uprizarja igro Dušana Jovanovića kot plejbojko dell'Arte v treh aktih s predigro. Ponovitve: **17., 18. in 19. 1., ob 20. uri.** (Štihova dvorana, 70 din)

Nedelja, 20., petek, 25. in nedelja, 27. 1., ob 20. uri – B. Slade: OB LETU OSOREJ, komedija. Režija **Boris Kobal**, igrata **Polona Vetrih in Ivo Ban.** (Štihova dvorana, 120 din)

film

Sreda, 16. 1., ob 19.30: TIBETANSKE IMPRESIJE in **POSLANSTVO** (premiera) projekcija filmov **Matjaža Fistravca** ob 10-letnici šole za gorske vodnike v Nepalu; produkcija Co. Studio MI in studio ALP. (Linhartova dvorana, 100 din)

predavanje, tribune

Torek, 15. 1., od 9. do 19. ure: SIMPOZIJ O ČASU. Na simpoziju bodo predavali profesorji fizike iz FNT ter profesorji filozofije, psihologije in sociologije iz FF. (sejna E3, vstop prost)

Sreda, 16. 1., ob 13. uri: predstavitev publikacij – A. Pleterski: ETNOGENEZA SLOVENCEV in **C. A. Moberg:** UVOD V ARHEOLOGIJO. V sodelovanju s Slovenskim arheološkim društvom. (sejna E3, vstop prost)

Četrtek, 17. 1., ob 19. uri: ZGORNJA SAVINJSKA DOLINA – ob multiviziji in glasbi bo predaval **Matevž Lenarčič.** (Linhartova dvorana, 50 din)

razstave

Do 15. 1.: FRANCO CHECCIN, Italija. (mala fotogalerija)

Do 24. 1. od 12. do 20. ure: A. R. PENCK. (Galerija CD, 30 din, za študente in dijake 15 din)

Vas zanima, zakaj navidez otroško preproste slike A. R. Pencka dosegajo na svetovnem trgu vratolomno visoke cene?
V Kopru ukradena (in k sreči najdena slika): Brez naslova 1989 je zavarovana na 130.000 DEM!
Prof. Marjan Tršar bo **v četrtek, 17. 1., ob 18. uri** v vodstvu po razstavi razložil fenomen Penckove slikarske sile.

informacije

Center za informacije in prodajo vstopnic CD (pasaža Maksimarketa) je odprt vsak delovni dan od 13. do 20. ure, ob sobotah od 9. do 14. ure in uro pred začetkom prireditev. Tel. 222-815.

ALTA moda

Cankarjev dom in
DMD Slovenije
vabita na
tradicionalno modno
revijo

MODA Z VAMI

v Festivalno dvorano
Ljubljana
v času sejma MODA
91

Modne revije bodo
od nedelje 13. do
četrtka 17. januarja
1991
vsak dan ob 16. in 19.
uri

Lady

Predprodaja vstopnic:
Cankarjev dom
Prodaja vstopnic: GR
in Festivalna

GLEDALIŠČA

DRAMA SNG
V LJUBLJANI

PREMIERA: SOBOTA, 19. JANUARJA, OB 20. uri

Dušan Jovanović
DON JUAN NA PSU

fusnota pod parolo Zdrav duh v zdravem telesu
REŽIJA: DUŠAN JOVANOVIĆ
Dobrih dvajset let po izidu svojega proznega prvenca Don Juan na psu ali Zdrav duh v zdravem telesu Dušan Jovanović režira uprizoritev svoje najnovejše igre z istim naslovom. Grozljiva in komična pripoved o nekdanjem partizanu, strastnem ženskarju in povojnem novinarju, ki se, razcepljen na duha in od njega popolnoma neodvisno telo, pred očmi svojih bližnjih preobrazi v brezoblično, nevarno in neuničljivo maso, je v 60. letih ostro prelamljala s »staromodnim slovenskim humanističnim svetoboljem«. V današnji virtuozni odrski upodobitvi – v novem, poudarjeno komičnem kontekstu in reflektirana s perspektive zdaj dokončnega razpada nekega sveta – zažari kot mnogopomenska, v svoji umetniškosti in nekonvencionalnem humanizmu avtonomna metafora. Z avtorjem in režiserjem sodelujejo: dramaturginja: DARJA DOMINKUŠ, lektorica: NADA ŠUMI, scenograf: VOJTEH RAVNIKAR, asistentka scenografa: MARUŠA ZOREC, kostumografka: BIANKA AĐIĆ-URSULOV, skladatelj: DAVOR ROCCO, koreograf: TANJA ZGONC, avtorji video projekta: JAN ZAKONJŠEK, RADOVAN ČOK, EMIL HRVATIN.
Igrajo: RADKO POLIČ, MAJDA POTOKAR, ROMAN KONČAR, LOJZE ROZMAN, MARIJANA BRECELJ, MILENA ZUPANČIČ, POLONA VETRIH, MATJAŽ TRIBUŠON, DANILO BENEDIČIČ, ALEŠ VALIČ, BOŽO ŠPRAJC.
VSTOPNICE SO V PRODAJI.

Tiskovna konferenca in javna predstavitev nove premiere bo v sredo, 16. januarja, ob 17. uri v prostorih KLUBA DRAMA. O uprizoritvi bodo spregovorili: novi umetniški vodja Drame TONE PARTLJIČ, avtor in tudi režiser svoje dramske novitete DUŠAN JOVANOVIĆ in drugi ustvarjalci predstave DON JUAN NA PSU. Hkrati bo otvoritev razstave fotografij, ki jih je – ob snemanju video posnetka nenavadne transformacije glavnega junaka igre – posnel fotograf IGOR ANTIČ.

BLAGAJNA DRAME je odprta od 11. do 12. ure in od 18. ure do pričetka večerne predstave. Rezervacije po telefonu **221-511.**

OPERA BALET
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Župančičeva 1, Ljubljana
Torek, 15. jan., ob 19. uri – Čajkovski: **LABODJE JEZERO v CD**, red torek, izven; vstopnice v CD..

Cenjene abonente obveščamo, da je ogled mogoč le z vstopnicami, ki smo jih poslali na dom.

Sreda, 16. jan., ob 19. uri – Čajkovski: **LABODJE JEZERO v CD**; izven.

OPERNI DOGODEK LETA:
Torek, 5. feb., ob 19. uri – Verdi: AIDA, premiera na velikem odru CD. Dirigent: Lovrenc Arnič, režiser: Jacques Karpo, scenografinja in kostumografinja: Isabelle Partiot, koreograf: Jeremy Leslie Spinks, solisti: Pauletta de Vaughn, Zlatomira Nikolova, Bruno Sebastian, Terence Sharpe, Stefan Elenkov, Neven Belamarić, Gordana Tomić, Ivan Mutafčiev. Reprizi: 8. in 9. februarja. Vstopnice pri blagajni CD.

Vstop v dvorano po začetku predstave ni dovoljen.

Zaželen je obisk v večerni toaleti.

Rez. in inf. o Aidi pri blagajni CD, tel. (061) 222-815 in na vseh prodajnih mestih po Sloveniji ki so bila objavljena.

MGL
MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO

Sreda, 16. jan. ob 18. uri – M. Držič: DUNDO MAROJE
Zaključena za šolo. (Laura M. Lojk, Dundo Maroje–F. Markovčič).
Četrtek, 17. jan., ob 16. uri : M. Držič: DUNDO MAROJE
Zaključena za šolo. (Laura–M. Gregorač, Dundo Maroje–F. Markovčič)

MALA SCENA MGL
Četrtek, 17. jan. ob 19.30 – S. Vuk: TAKO SREČEN BI BIL, ČE BI TI RAZUMELA TE MOJE BESEDE. Za IZVEN in KONTO.
Vstopnice prodajamo v Prodajno informativnem centru – PIC MGL vsak dan od 10. do 12. ure in uro pred predstavo. Telefon 210-852. Vabljeni!
Sponzorja MGL sta Mednarodno podjetje Slovenijales in Neodvisni Dnevnik.

Slovensko
Mladinsko Gledališče
Ljubljana

Torek, 22. januarja, ob 19.30

Edgar Allan Poe – Janez Pipan
KROKAR

Premiera – za IZVEN.
Kdo je Krokar? Kakšno je njegovo pravo ime? Je ptič iz gozda osamelosti ali pa gnezdi v človekovi duši, večno sanjajoči o dolini zimzeleni? Je grob njegov edini dom? Grob mladega in lepega dekleta, katere smrt je najlepša vseh smrti? »Bolečo preobrazbo« človeškega bitja uprizarjajo pod režijskim vodstvom JANEZA PIPANA igralci: SMG: ROBERT PREBIL, ŽELJKO HRS, IVAN RUPNIK, DAMJANA ČERNE, GOJMIR LEŠNJAK, MILOŠ BATTELINO, MINA JERAJ, MAJOLKA ŠUKLJE, DRAGA POTOČNJAK, JADRANKA TOMAŽIČ in gostji NATAŠA BARBARA GRAČNER in TANJA RIBIČ.
Četrtek, 24. janurja, ob 19.30 – Edgar Allan Poe – Janez Pipan: KROKAR (2) – za IZVEN.
Petek, 25. januarja, ob 19.30 – Edgar Allan Poe – Janez Pipan: KROKAR (3) – za IZVEN.
Sobota, 26. januarja, ob 19.30 – Edgar Allan Poe – Janez Pipan: KROKAR (4) – za IZVEN.
Rezervacija vstopnic: med 10. in 12. uro (razen sobote in nedelje) po telefonu 301-286.
Prodaja vstopnic: med 10. in 12. uro ter 15. in 17. uro (ob sobotah med 10. in 12. uro) v lokalu SMG na Trgu francoske revolucije 5 ter dve uri pred vsako predstavo pri blagajni gledališča.

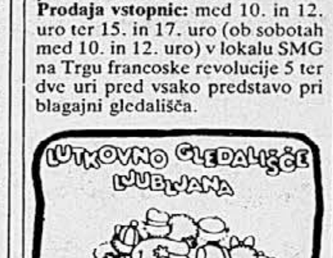

LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Veliki oder
TOREK, 15. jan., ob 17. uri – Ivo Svetina: ZGODBA JUŽNEGA GOZDA ALI KDO JE UBIL SONCE. IZVEN.
SOBOTA, 19. jan., ob 11. in 17. uri – Ivo Svetina: ZGODBA JUŽNEGA GOZDA ALI KDO JE UBIL SONCE. IZVEN.
Podstreha LGL
PETEK, 18. jan., ob 19. uri – Milan Klemenčič: DOKTOR FAUST. IZVEN.
Gledališka blagajna je odprta v sredo, četrtek in petek od 11. do 12. in uro pred začetkom predstave. Rezervacije in informacije ob istem času po telefonu 314-962.

KOREODRAMA LJUBLJANA

MEMENTO MORI

ALJE TKAČEV

Izbor literarne zapuščine znamenite slovenske igralke **ALJE TKAČEV** bodo izvedli umetniki ljubljanske Koreodrame.
Vabljeni vsi, ki ste jo imeli radi

Maša zadušnica bo danes ob 15. uri v Frančiškanski cerkvi.

SNG MARIBOR
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE MARIBOR

DRAMA SNG MARIBOR

TOREK, 15. JANUARJA
MINORITSKA CERKEV
Ob 18. uri – I. Varga: GRUA TNT NA KRIŽRJENJU. LETEČE GLEDALIŠČE ALANA FORDA v Minoritski cerkvi na Lentu – za IZVEN.

OPERA & BALET

My Fair Lady

TOREK, 15. jan., ob 11. uri – F. Loewe – A. J. Lerner: MY FAIR LADY – za Glasbeno šolo Ravne. Dirigent: Stane Jurgec.

KAZINSKA DVORANA
TOREK, 15. jan., ob 20. uri – KONCERT SAMOSPEVOV IN OPERNIH ARIJ. Nastopajo: VJERA ŠKRGATIČ – sopran, PETRA SCHUWERACK – sopran, BRANKO CZUBERKA – klavir. PROST VSTOP.
Gledališka blagajna je odprta vsak dan od 10. do 13. ure in uro pred pričetkom predstave.
Ob nedeljah in praznikih je blagajna odprta le, če so predstave, in sicer uro pred predstavo.
Vstopnice lahko rezervirate ob istem času po telefonu 221-206.

Slovensko Ljudsko Gledališče Celje

Torek, 15. jan., ob 10. in 12. uri – J. Švarc – B. Veras: ZMAJ. Režija Igor Stránský. Gostovanje v Žalcu.
Sreda, 16. jan., ob 19. uri – Ivan Cankar: HLAPCI. Režija Mile Korun. Abonma V. MLADINSKI in IZVEN.
Četrtek, 17. jan., ob 10. uri – Ivan Cankar: HLAPCI. Režija Mile Korun. Zaključena za Srednješolski center iz Murske Sobote.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Zijah Sokolović
GLUMAC ... JE ... GLUMAC JE GLUMAC

TOREK, 15. januarja, ob 19.30 za abonma RDEČI in IZVEN.
SREDA, 16. januarja, ob 19.30 za abonma MODRI in IZVEN.
Ekskluzivna predstava osemdesetih let v izvedbi sarajevskega dramskega umetnika Zijaha Sokolovića. Rezervacija in prodaja vstopnic vsak delavnik dopoldne v upravi gledališča in uro pred predstavo pri gledališki blagajni.

Edward Albee:
KDO SE BOJI VIRGINIJE WOOLF?

TOREK, 15. januarja, ob 11. in 19.30 – gostovanje v Novem mestu.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE

LUBJEZEN UOJSKA LAKOTA

Pokrovitelj predstave KZ Dobrovo:

TOREK, 15. januarja, ob 11. uri v Solkanu – Ruzante: LUBJEZEN, UOJSKA, LAKOTA. Predpremiera za OŠ IX. korpus.
SREDA, 16. januarja, ob 20. uri v Solkanu – Ruzante: LUBJEZEN, UOJSKA, LAKOTA za red SREDA in IZVEN.
ČETRTEK, 17. januarja, ob 20. uri v Solkanu – Ruzante: LUBJEZEN, UOJSKA, LAKOTA, premiera za red PREMIERA in IZVEN.
PETEK, 18. januarja, ob 20. uri v Solkanu – Ruzante: LUBJEZEN, UOJSKA, LAKOTA, za red PETEK in IZVEN.
SOBOTA, 19. januarja, ob 20. uri v Solkanu – Ruzante: LUBJEZEN, UOJSKA, LAKOTA, za red SOBOTA in IZVEN.
Kako svet stoji, ko se v bistvu vrti, pred očmi zaljubljenega siromaka, vojaka, sanjača iz 16. stoletja? Tudi tako, da skozi ljudsko preprostost tragikomičnih dogodivščin, naturalistično zaostrenih in izraženih v narečnem govoru, preniknejo temeljni renesančni miti (mit o ljubezni, o slavi, o smrti). In zato: so zgodbe, ki se dotikajo večno občutljivih točk človekovega bivanja.
Enodejanke – Dialogi, najoriginalnejši dosežek Angela Beolca Ruzanteja, v prevodu Srečka Fišerja in Iztoka Mlakarja, bodo prvič sklenjene v eno tridejanko s skupnim naslovom Lubjezen, uojska, lakota v uprizoritvi, ki so jo pripravili režiser Marko Sosič, dramaturginja Martina Bremec, lektor Srečko Fišer, scenograf Miloš Jugovič, kostumografka Giuliana Gerdol, avtor glasbe Marjan Mlakar, avtor songov Iztok Mlakar, oblikovalec giba Janez Mejač, oblikovalec luči Samo Oblokar ter igralci Radoš Bolčina, Iztok Mlakar, Alenka Vidrih, Metka Franko, Sergej Ferrari in Tone Šolar.

ŠB
KULTURNI DOM ŠPANSKI BORCI

SREDA, 16. jan. ob 19. uri bo v Jelovškovem likovnem salonu otvoritev razstave akademskega slikarka KLAVDIJA ZORNIKA. Pred otvoritvijo bo krajši kulturni program.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

ponedeljek

KINOTEKA
ob 16. in 19. uri
APOKALIPSA DANES (APOCALYPSE NOW), 1979. R.: Francis Ford Coppola. I.: Marlon Brando.

KOMUNA
ob 10. uri matineja
BRATSKA KRI, ZDA, akcijski. I.: Patrick Swayze
ob 17., 19. in 21. uri
BRUC (THE FRESHMAN). ZDA, parodija. I.: **Marlon Brando.**

UNION
ob 16., 18. in 20. uri
MEMPHIS BELLE ZDA/VB, vojni/letalski. Film se izteka.

MINI KINO UNION
ob 17., 19. in 21. uri
DO KONCA IN NAPREJ. Slovenski, kriminalka.

VIČ
ob 16., 18.30 in 21. uri
HENRY & JUNE, ZDA, erotična drama. R.: Philip Kaufman. I.: Fred Ward, Uma Thurman, Maria de Medeiros.

BEŽIGRAD
ob 16., 18. in 20. uri
TENKA LINIJA SMRTI (FLATLINERS), ZDA, fantastični. I.: **Julia Roberts, Kiefer Sutherland.** Predvidoma zadnjič.

ŠIŠKA
ob 16., 18. in 20. uri
POPOLNI SPOMIN (TOTAL RECALL). ZDA, Z/F. I.: **Arnold Schwarzenegger.**

TRIGLAV
uspešnice leta 90 ob 17.30. in 20. uri
ROJEN 4. JULIJA (BORN ON THE 4TH JULY). ZDA, vojni. I.: **Tom Cruise.** Samo do petka!

MOJCA
ob 16. in 17.30
MALA SIRENA. Pravljična risanka.

SLOGA
ob 10. in 12. uri
DEBBIE OSVAJA DALLAS II.
ob 14., 16., 18. in 20. uri
SEKSUALNE DILEME.
ob 22. uri
OSVOBAJANJE MISTY BEETHOVEN. Repriza.

DOMŽALE
ob 18. in 20. uri
ŽELEZNI OREL (IRON/ EAGLE). ZDA, vojni. Zadnjič.

KOČEVJE
ob 20. uri
NINJA ŽELVE TEENAGE MUTANT NINJA TURTLES). ZDA, fantastična komendija.

Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo.

MARIBOR
PARTIZAN: amer. vojni film MEMPHIS BELLE, ob 16., 18. in 20. uri.
MATINEJSKI SPORED: amer. melodrama CMERA (CRY BABY), ob 10. uri. EROTIČNA MATINEJA erotični film ZALJUBLJENA MORSKA DEKLICA, ob 12. uri.
GLEDALIŠČE: amer. melodrama CMERA (CRY BABY), ob 15.30, 17. 30 in ob 19.30.
UNION: amer. avanturistični film HRABRI VIKING ERIC (ERIC THE VIKING), ob 16., 18. in 20. uri.
UDARNIK: amer. srhljivka PEKEL PRAVICE (TRUE BELIVER), ob 17. in 19. uri.
NOČNI KINO: amer. erotični film LEPO NORENJE, ob 21. uri.

VRHNIKA: slov. DO KONCA IN NAPREJ, ob 20. uri.
ŠKOFJA LOKA: amer. VSI ZMAGUJEJO, ob 20. uri.
CENTER–KRANJ: amer. VELIKE OGNJENE ŽOGE, ob 16., 18. in 20. uri.
STORŽIČ–KRANJ: amer. SMRTONOSNO OROŽJE II., ob 18. in 20. uri
ŽELEZAR–JESENICE: DANES ZAPRTO!
DUPLICA: amer. DUH, ob 20. uri.
RADOVLJICA: amer. ČEDNO DEKLE, ob 20. uri.
BLED: amer. ALIBI ZA UMOR, ob 20. uri.
ZAGORJE: amer. GORILE V MEGLI, ob 19. uri.
DELAVSKI DOM–TRBOVLJE: amer. CESTNA KAVARNA, ob 17. in 19. uri.
DOM KULTURE–NOVO MESTO: Prešernovo gledališče Kranj: KDO SE BOJI VIRGINIE WOOLF, ob 19.30.
DOM JLA – NOVO MESTO: amer. Srčece, ob 19. uri. Mladini do 18. leta starosti ne priporočamo ogleda filma.
KRŠKO: amer. GUVERNER IN STRIPTIZETA, ob 20. uri.
ROGAŠKA SLATINA: amer. streljaj, da ubiješ, ob 17. uri.
SVOBODA – ŠEMPETER PRI GORICI: amer. BLOOP – MEHUR UBIJALEC, ob 20. uri.
SOČA – NOVA GORICA: angl. HENRIK V., ob 18. in 20.30.

OBVESTILA

EUREKA
PLESNI STUDIO
061/329-195
061/211-118

družabni I TO 19. 2. ob 20.30
družabni II SR 13. 2. ob 19. uri
rekreacija vsaka sreda 20.30
jazz I, II TO 26. 2. ob 19. uri
športni pl. PO 25. 2. ob 19.30
vrtec 4–7 TO 5. 2. ob 17. uri
šolski 7–15 SR 6. 2. ob 17.30
EUREKA – hotel ILIRIJA–ŠIŠKA
Vpis: pon.–čet. 17. – 22. ure

URŠKA
več kot plesna šola

NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU
hala B2/II – tel.: 327-651
INFORMACIJE, REZEVARICJE, VPIS:
od 10. do 12. ure in od 15. do 20. ure

Vabimo k vpisu v plesne tečaje:
DRUŽABNI PLES
I: petek, 1. 2. (nad 30 let); sobota, 2. 2.;
II: petek, 25. 1.;
III: torek, 15. 1.; sobota, 19. 1.;
IV: sobota, 19. 1.;
KLUB: sobota, 19. 1.;
JAZZ
I: torek, 12. 2.;
II, III: nedelja, 20. 1.;
STEP I: nedelja, 20. 1.;
AEROBIKA
I: sreda, 6. 2.;
III: četrtek, 31. 1.;
Sprejemamo novince v plesno šolo za otroke, ki se prične v ponedeljek, 14. 1.

JENKO
PLESNA ŠOLA

vpisuje v naslednje plesne tečaje:
začetni: 17. 1. – torek in četrtek ob 19., 25. 1. – petek ob 18.30
nadaljevalni: nedelja, 3. 2. ob 19.30
TEČAJI ZA STAREJŠE:
začetni: sobota, 26. 1. ob 18. uri
nadaljevalni: sobota, 26. 1. ob 19.30
AEROBIKA: ponedeljek, 28. 1. ob 19. uri
VPIS IN INFORMACIJE: vsak dan od 11. do 13. in od 16. do 20. ure, tel. 320-042!

PLESNA ŠOLA KAZINA
Trg osvobodilne 1
Ljubljana
tel. 214-348

Informacije, vpis vsak delavnik, od 16. do 20. ure.
DRUŽABNI PLES:
I.: čet., 7. 2., ned., 17. 2.
III.: pet., 8. 2.
JAZZ I.: tor., 22. jan.
AEROBIKA – HORUK za dekleta in žene pon., 21. 1.
MALA KAZINA VABI NOVE ČLANE.

Univerza v Mariboru, Tehniška fakulteta, VTO Strojništvo objavlja zagovor doktorske disertacije z naslovom: »ANALIZA OBNAŠANJA MEHANSKEGA SISTEMA PRI SPREMEMBAH NEKATERIH PARAMETROV«.
Disertacijo bo zagovarjal mag. Branko Butinar, prof. mat. s fiziko v ČETRTEK, 24. januarja 1991, ob 10. uri v sejni sobi B-304.
Disertacija je na ogled na Tehniški fakulteti v Mariboru, Smetanova 17, soba B-404.

Fakulteta za elektrotehniko in računalništvo v Ljubljani obvešča, da bo **22. januarja 1991, ob 12. uri** javno zagovarjal doktorsko disertacijo: mag. Boštjan PERŠIČ, dipl. inž. Naslov disertacije se glasi: »Ekvivalentna linearizacija in odziv pri ravnotežni harmonski analizi«
Zagovor bo v sejni sobi na Fakulteti za elektrotehniko in računalništvo v Ljubljani, Tržaška c. 25.

PREDAVANJE
V TOREK, 15. 1. ob 19. uri bo predavanje z naslovom: Vpliv smučanja na okolje. Predaval bo Igor Maher. Prireja društvo ekologov Slovenije (pred. 2., Aškerčeva 12, FF).

Plesna šola
ROŽANC
Trg OF 3
(pri Kolodvoru)
tel. 325-878
Vpis od 13. do 18. ure:
NAD: 23. 1.
OTROKE VABIMO V CELOLETNO PLESNO ŠOLO.

KLUB K4
KERSNIKOVA 4
LJUBLJANA

DNEVNI BAR OD 10. URE
TOREK: RŠ v K4 : RAI & RAP!
ČETRTEK: predstavitev angleške trendovske revije I. D.!
D. J.: GRAEME PARK, NANCY NOISE, DANNY RAMPLING!
Nastop OGGI-B in ANJE RUPEL.

BABILON

TOREK, 15. januarja: Danes se vam obeta spektakel meseca: Fiesta Mexicana show. Show, v katerem nastopa več kot 17. nastopajočih. Skupina iz Mexica vas bo razveselila s plesom, glasbo, humorjem ter erotičnimi plesalkami iz Acapulca. Nastopa tudi originalni Mariachi orkester. Rezervacije po tel. 214-336.

vabilo
na predavanje
na institutu »Jožef Stefan«
Institut »Jožef Stefan« in Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo vabita na predavanje mag. Krešimirja FINK-a iz Jedrske elektrarne Krško o zanimivi temi:
Nekateri problemi razgradnje JE KRŠKO
Razgradnja (dekomisija) je bila doslej opravljena že v več kot sedemdesetih jedrskih elektrarnah in na podlagi teh izkušenj so že izdelani nekateri tehnološki postopki za razgradnjo.
Predavanje bo v torek, 15. januarja 1991, ob 10. uri v veliki predavalnici Instituta »Jožef Stefan«, Jamova 39.
Vljudno vabljeni!

Društvo računovodskih in finančnih delavcev, Ljubljana, Linhartova 9
Člane društva obveščamo, da bo danes, 15. januarja 1991, ob 12.30 redni torkov sestanek v dvorani Kluba delegatov, Ljubljana, Puharjeva 7 z naslovom:
Novosti v republiški davčni zakonodaji
Predavatelj: Olga Grum in Bogdana Bradač, dipl. pravnici iz Centrale SDK Slovenije.
Hkrati sporočamo, da bomo organizirali naslednje seminarje: 16. januarja »O novi davčni zakonodaji 1991 in davčni napovedi za leto 1990., 29. januarja »Zaključni račun 1990 za gospodarstvo« in 30. januarja »Zaključni račun za negospodarstvo«. Vsi seminarji bodo v dvorani Občine Ljubljana Bežigrad, Linhartova 13, ob 9 uri. Vabljeni!

V sklad za pomoč slepim in slabovidnim otrokom so darovali:
Vera Maček, Ljubljana, Kotnikova 15 v spomin Marjanci Lenček, 500,00 din;
Marjan Cerar, dipl. inž. arh., Ljubljana, Teslova 24, darilo, 10.557,00 din;
Občina Vič-Rudnik, Ljubljana, avtorski honorar za »Našo komuno«, 150,00 din;
Marija Šijakov, Ljubljana, Rojčeva 20, darilo od družin Kristan, 1000,00 din;
Slovenski krščanski demokrati občine Ljubljana Center, darilo, 4.000,00 din;
Avtoservis BMW, Ljubljana, darilo, 60,00 din;
Lidija Šentjurc in Sergej Kraigher, Ljubljana, Saveljska 54, darilo, 1000,00 din;
dr. Krešo Puharič, Ljubljana, Trebinjska 5, darilo, 2000,00 din.
ZA VSE PRISPEVKE ISKRENA HVALA!
Zavod za slepo in slabovidno mladino, Ljubljana, Langusova 16, žiro račun: 50101-603-50407.

Black Jack CLUB

NOCOJ **House Party. Dekleta imajo prost vstop.**
SREDA, 16. in ČETRTEK, 17. januarja: **za ljubitelje inkovske in južnoameriške glasbe nastopa skupina AYLLU.**

BAMBO
najhitrejša dostava tople hrane in pijače na dom
Tel. (061) 376-111
Odprto od 9. do 01. ure.

STIKOVA VROČA LINIJA
ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

NAROČILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROČI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN

LITERATURA O STARINAH V GALERIJI ARS	**Galerija ARS,** Čevljarska 2 v Ljubljani, vabi na **prodajno razstavo uvožene strokovne literature o starinah.** Od danes do konca januarja lahko izbirate med blizu 200 knjigami; razstavo spremljajo **strokovna predavanja** in **video projekcije.**
DO IMPEKS **Import Export, d.o.o., TRŽIČ,** **tel.: (064) 50-348** **faks: (064) 52-079** **MINI MARKET, Trg svobode 18,** **tel.: (064) 52-378**	**UGODNO! UGODNO! UGODNO** ★ VIDEOREKORDER GOLDSTAR GHV 1295 PQ, za samo 7.390,00 din ★ BARVNI TV – 51 cm GOLDSTAR CBT 9745, za samo 7.690,00 din ★ GLASBENI STOLP GOLDSTAR FM 22-S, za samo 3.990,00 din SKLADIŠČNA PRODAJA: Na Jasi 25, tel.: (064) 51-771 **GROSISTIČNA PRODAJA**
NAJNOVEJŠE PROTI CELULITISU	Limfna drenaža in masaža vam **brez diete** in **truda odstranjuje celulitis.** Tel. (061) 264-264, MERITUR d.o.o.
SUBARU LEGACY 4 WD **14.990 DEM**	limuzina ali karavan. Oprema: električna stekla, centralno zaklepanje, pogon na vsa 4 kolesa, servo volan, 103 KM, elektronsko vbrizgavanje. **CLASSIC MARKETING, Neubergerjeva 17,** (061) 302-686, faks 302-997, od 9.–12. in od 15.–19. ure.
A **B** **C** **PR**	Z ugledom organizacije, podjetja, ustanove ne kaže tvegati kot s prvim servisom pri tenisu – popoln zadetek ali popoln spodrsljaj! O načrtovani graditvi ugleda s pomočjo profesionalnega komuniciranja vaše identitete ciljnim javnostim in medijem govori prvi iz serije priročnikov o odnosih z javnostjo (public relations): ABC PR. Avtorji so: Brane Gruban, Meta Maksimovič, Franci Zavrl in Dejan Verčič. Naročila za priročnik sprejema PR Center, TSL, d.o.o., Titova 35, Ljubljana, tel. (061) 318-193, faks 302-339 za TSL.
BO-BO d.o.o. Grosuplje	Prodaja **govejih dekorativnih kož.** Nakup mogoč vsak dan od 8.–16. ure, tudi v soboto. **Tel. (061) 771-257.**
COGNOS INFOTEHNA StarNet	Softver za delo v mreži, ki zagotavlja StarBase možnost distribuiranega procesiranja. Podpira DECnet in TCP/IP komunikacijske protokole in omogoča dostop do PH StarBase, Rdb in RMS datotek. Infotehna, Trdinova 4, Novo mesto, tel. 26-127.
ANGLEŠČINA ZA PODJETNIKE	GEA College organizira **od 11. do 15. februarja 1991 v Bohinju** petdnevni intenzivni tečaj angleščine za podjetnike, ki poslujejo s svetom. Vsebina tečaja zajema osvajanje jezikovnih struktur, potrebnih pri formalnih in neformalnih stikih s poslovnimi strankami, npr. na sejmih, sestankih, telefonskih pogovorih itn. Tečaj je primeren za podjetnike, menedžerje, obrtnike; zahtevana pa je srednja stopnja predznanja jezika. Za prijave nas pokličite po **tel. (061) 345-326 ali 345-161, int. 321.**
NAJCENEJŠI NAKUP POHIŠTVA – 20% got. popusta brezobrestni kredit	LESNE INDUSTRIJE IDRIJA **do 15. 1. 91** – sestavljivega programa **ATRIUM,** otroške sobe **ANJA** in več vrst spalnic. Brezplačna dostava, montaža in svetovanje arhitekta. **STUDIO ARK,** Petkovškovo nabrežje 39. Odprto od 16.30–19.30, tel. (061) 312-814.
DOMUS LJUBLJANA, tel. 212-166 **UGODNA PRODAJA ČAJEV IN ČAJNIH SERVISOV**	Vabi na razstavo **KULTURA PITJA ČAJA.** Ob 10. in 17. uri je **pokušina čajnih mešanic »ČAJI DOBRE MISLI«.** V čajnici, ki je odprta od 18. do 21. ure, vas čaka **presenečenje.** Ob 11. in 16. uri pokušnja ledenega čaja Ljubljanskih mlekarn.
SMUČANJE ZA MLADINO	Prevozniške smučarske počitnice na Krvavcu in v Kranjski Gori. Ugodne cene. **MLADI TURIST,** Lj., tel. 31-21-85, 32-18-97.
MAZDA avtomobili	Dinarska vplačila, hitra dostava vseh tipov. Inf. po **tel. 576-468, 577-567,** od 10.–13. ure, **DORNEX d.o.o.,** Celovška 166, Lj.
PANTEON šola za tuje jezike	vpisuje v začetne in nadaljevalne tečaje nemškega in angleškega jezika v Ljubljani in Mariboru. **Konverzacijske tečaje nemškega in angleškega jezika vodijo tuji predavatelji! Majhne skupine in pouk v središču mesta.** Prijave po tel. **(061) 312-916** ali osebno na Vojkovi 1 med 9. in 18. uro.
TEČAJ JOGE	v manjši skupini. Hatha joga, avtogeni trening, relaksacijske tehnike, meditacija. **Tudi za bolnike.** JOGA SKUPNOST, tel. (061) 317-835.
Ste v Medvodah morda pogrešali trgovino s tehničnim tekstilom? **TEKSTILNA Medvode**	To vrzel zapolnjuje naša na novo odprta trgovina (od 16. 1. 91 naprej) v prostorih ob naši vratarnici. Delovni čas: od pon.–pet. od 8.–19. ure, ob sob. od 8.–13. ure. Ponujamo vam: ● izdelke tehničnega tekstila (klobučevine, likalne obloge, filtre za kuhinjske nape, friteze, tkanine za filter vreče) ● zaščitne rokavice in maske ● metrsko blago ● klobuke ● inlet za blazine ● dekorativne copate. **VSE TO PO NAJUGODNEJŠIH CENAH!**
TEČAJ ŠIVANJA	organizira **DOMUS, tel. 316-753,** Poljanska 6, Ljubljana.
DISKONT GRAMEX	Otvoritev 10. januarja 1991 Diskontne cene za vse vrste gradbenih materialov Za gotovinska vplačila in naročilnice SZ dodatno 10% popust V januarju vam še posebej ugodno ponujamo: cement, apno, parket, armaturne mreže, žičnike, samokolnice, snežne lopate, veliko izbiro italijanske keramike. Posebne ugodnosti pri vključitvi v stanovanjsko zadrugo. Poslujemo vsak dan od 9. do 17. ure, ob sobotah od 8. do 12. ure, telefon (061) 348-163, DISKONT GRAMEX, Verovškova 72.
KERAMIČNE PLOŠČICE MADE IN ITALY	Cena od 182 din/m^2 naprej. **TP SADNACO,** Titova 123, Lj., **tel. 342-149,** vsak dan od 9.–13. in od 16.–19. ure, ob sobotah zaprto.
HIGIENA V ZOBOZDRAVSTVU – predstavitev proizvodnega programa DÜRR–DENTAL	Zavod RS za varstvo pri delu Ljubljana vabi na enodnevni posvet »Varstvo pri delu v zobozdravstvu«, ki bo v sredo, 16. 1. 1991, ob 9.30 v predavalnici Zavoda RS za varstvo pri delu, Bohoričeva ul. 22 a. Inf. in prijave po tel. (061) 320-853, int. 42. Sodelujejo priznani domači in tuji strokovnjaki.
COLOR FOTOKOPIRANJE	Fotokopiramo v barvah, **ponujamo vse storitve s področja fotokopiranja** po ugodnih cenah od 7.–17. ure. **COPIS, tel. 373-976,** faks 374-995, Palmejeva 4, Lj. (pri poslovni stavbi Smelt). **Priporočamo se!**
DANES V BEŽIGRAJSKEM HRAMU	**KOSILO:** zelenjavna juha, konjski zrezek v omaki, krompirjevi ocvrtki, sest. solata **za 59 din. GP Črnuče,** tel. 322-714.
MALO ŠOLO USTVARJALNEGA PLETENJA ZA OTROKE	organiziramo v **DOMUSU.** Prijave sprejemamo po **tel. 316-753.**
STAVBNO POHIŠTVO VISOKE KAKOVOSTI	**15% novoletni popust** od 17. 12. do 17. 1. ponuja **MIZAR** Volčja draga v maloprodaji. Tel.: (065) 53-121, telefaks: (065) 53-143, teleks: 34452
ELEKTROMATERIAL ELEKTROMAX	Fid stikalo 25/05 566,50 din ● fid stikalo 40/05 651,20 din (cene so brez prom. davka) ● Pri nas dobite tudi ves drug elektroinstalacijski material, ki ga potrebujete ● Tel. (061) 483-293.
KLUB PALADIJ (bivši Strelček), Dolenjska c. 11	**Danes, 15. 1., ob 20. uri** vas bo v **zimskem vrtu** Kluba Paladij zabaval vse bolj popularni **duo AFTER EIGHT.** Vabljeni!
MAZDA 323 1,6i HB 11.990 DEM	Še vedno izjemna ponudba tega avtomobila, ki je opremljen z elektronskim vbrizgavanjem goriva in katalizatorjem, minimalno doplačilo za servo volan in avt. menjalnik. **CLASSIC MARKETING,** tel. 302-686, od 9. do 12. ter od 15. do 19. ure.
CZT RADENCI tel. (069) 73-059, (069) 73-040 int. 214	**KULTURA USPEŠNE POSLOVNE KOMUNIKACIJE:** 21.–23. 1., Radenci **INTENZIVNI ZAČETNI SEMINAR ANGLEŠČINE** (v štirih 1-tedenskih modulih, začetek februarja) Prijave: CZT, 69252 Radenci, fax (069) 73-572, 73-054.
NOVO – FOTOGRAFIJE ZA POTNI LIST	Kakovostno, hitro in po ugodnih cenah dobite 4 barvne fotografije v eni minuti za: mesečno vozovnico, vozniško dovoljenje, osebno in sedaj tudi za **potni list** – v KEFO, prodajalna, Titova 40 (pri KO-RA baru), tel. 315-981.
CANDY CANDY	Akcijska prodaja proizvodov Candy do 18. 1. Ugodni pogoji. **Prodajni salon TEHNOUNION,** Vošnjakova 5, tel. 318-497 ali 320-855, int. 359.
Zimske počitnice V TERMAH ČATEŽ	26. 1. 1991 do 9. 2. 1991 (sobota–sobota): 7-dnevni paket z bogatim zabavnim programom za odrasle in otroke **Posebej ugodno:** popusti za otroke do 15 let. Informacije in rezervacije Terme Čatež (0608/62-110) ali vaša turistična agencija.
KRUH, KRUHKE, BRIOŠE, PLETENKE	vas naučimo pripravljati na enodnevnem tečaju v **DOMUSU.** Prijave po **tel. 316-753, 315-244.**

DNEVNIK »DELO«, IZDAJA ČGP DELO, TOZD DELO • USTANOVITELJ TOZD DELO • NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, TITOVA 35, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 • MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA • YU DELO 31-255 • POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA • TISK DRUŽBENO PODJETJE DELO – TISK ČASOPISOV IN REVIJ, P. O. LJUBLJANA, TITOVA 35 • NAROČNINA TEL. 315-366. **REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO TEL. 318-880, LJUBLJANA, TITOVA 35, NON STOP OB DELAVNIKIH IN SOBOTAH** • POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 8,00 DINARJEV, PETKOVA IN SOBOTNA ŠTEVILKA 10,00 DINARJEV • **NAROČNINA ZA JANUAR 1991:** 216,00 DINARJEV, ZNIŽANA NAROČNINA ZA UPOKOJENCE 194,40 DINARJEV. VEZANA NAROČNINA ZA DELO PLUS 246,00 DINARJEV. ZA UPOKOJENCE 221,40 DINARJEV. SAMO ZA DELO PLUS 40,00 DINARJEV. • ZA PLAČNIKE PO BANKI (TRAJNI NALOGI) ŠE 5% POPUST • NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN: ČGP DELO – TOZD »DELO«, ŠTEVILKA 50102-603-48909 • LETNA NAROČNINA ZA TUJINO OD 1. 7. DALJE: ZDA 641 USD, AVSTRIJA 4.724 ATS, ZRN 667 DEM, FRANCIJA 2.254 FRF, ŠVICA 558 CHF, ŠVEDSKA 2.412 SEK, ITALIJA 501.500 ITL • PLAČILA NA DEVIZ. RAČUN PRI LB, ŠTEVILKA 50100-620-107-257300-27822/0; NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V PETIH DNEH OD NAROČILA • ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA • STIK – SPREJEM MALIH OGLASOV PO TELEFONU 318-866 ALI OSEBNO NA BLAGAJNI V ŠUBIČEVI 1 ALI TITOVI 35 OD 7. DO 19. URE • SPREJEM OSMRTNIC: OB DELAVNIKIH OD 7. DO 16. URE OZ. OB SOBOTAH OD 7. DO 11. URE OSEBNO (ŠUBIČEVA 1 IN TITOVA 35). PO TELEKSU YU DELO ST 31-633. S TELEGRAMOM ALI PO TELEFONU 318-866 (OD 14. DO 16. URE) ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • OGLASNO TRŽENJE, LJUBLJANA, TITOVA 35, 61001 LJUBLJANA. TELEFON 318-570, TELEFAX 302-414 • OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE (DO 16. URE) NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA »DELA«, LJUBLJANA, TITOVA 35 OSEBNO ALI PO TELEFONU 315-366 ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE • ROKOPISOV NE VRAČAMO
TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252, TELEKS YU DELO 31-255, TELEFAKS 311-871.

STIKOVA VROČA LINIJA

ZVEDELI VČERAJ – VELJA DANES!

NAROČILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROČI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN.

SATELITSKA TELEVIZIJA SATELITSKA TELEVIZIJA SATELITSKA TELEVIZIJA	Izredno ugoden nakup kompletov za individualni sprejem satelitskih TV programov. Ponujamo: – parabole s premerom 90, 120 ali 140 cm – sprejemnike vodilnih izdelovalcev satelitske elektronike ECHO STAR in MASPRO – mikrovalovne konverterje s šumnim številom od 1,1 dB naprej – opremo za elektronsko izbiranje satelitov Cena kompletov, skupaj z montažo, je od 13.990,00 din naprej Pokličite nas! Takoj vam bomo poslali ponudbo s prospektnim materialom in se dogovorili za dostavo in montažo. Naročite lahko tudi posamezne komponente. **ISKRA VIDEOMATIKA,** Ljubljana, C. Andreja Bitenca 68, tel. (061) 52-161, int. 26, in 50-898 **ISKRA ANTENE,** Vrhnika, Idrijska c. 42, tel. (061) 752-616 in 751-079.
Brunarica Krvavec Posebna ponudba!	Do 26. 1. 91 stane 7 polnih penzionov samo 2.200,00 din. Še nekaj prostih mest imamo v času šolskih počitnic. Informacije po tel. (064) 23-560 Brunarica ali TA Agens (064) 38-695.
TRGOVINA KORAT, Reboljeva 15 – BS 3 (Bežigrad)	obvešča, da razen velike izbire zaves in različnih dekorativnih izdelkov za dom zagotavlja bogato izbiro tiskanega bombaža (uvoz iz Italije) v rožastem vzorcu, širine 2,75 m. Iz blaga, ki je primeren za zavese, pregrinjala, posteljnino, namizne prte in druge dekoracije, vam le-te lahko tudi izdelamo po vaši želji in zmernih cenah. Trgovina je odprta vsak dan od 8.–19., ob sobotah od 8.–13. ure. Vabljeni!
DA NE BO PREPOZNO TUDI LETOS	ŽE SEDAJ NAROČITE večkrat uporabne in testno preizkušene GIRLANDE (kite iz umetnega smrečja). Oglasite se na naš naslov: KOMPAS INTERNATIONAL D.D., EPS, Pražakova 4, Ljubljana, ali po telefonu (061) 327-761, int. 473, vsak dan od 9. do 12. ure.
GORSKO KOLO – mountain bike UGODEN NAKUP	Tudi zunaj sezone mislimo na vas. **BESS–PRO MARKET,** Ljubljana, tel. 310-935 in 302-556.
VRSAR, POREČ, NOVIGRAD, PULA	Izredno ugodne cene, 1 teden, polni penzion že od 1.440 din, dodatni popusti za upokojence. **ADRIATIC,** KiDričeva 11, Lj., **tel. (061) 210-688, 210-675.**
ZDRAVLJENJE HRBTENIČNIH TEŽAV Seminar in terapija posameznikov	Zdravljenje spondiloze, skolioze, bolezni vratnih vretenc, bolečine v predelu križa diskhernija, kifoze, pareze, migrene... V petek, 18. 1. 91, od 10.–13. in od 15.–19. ure zdravljenje posameznikov, v soboto, 19. 1. 91, od 10.–13. ure seminar, od 15.–19. ure zdravljenje posameznikov, v nedeljo, 20. 1. 91, od 10.–13. ure seminar. Seminar in zdravljenje posameznikov vodi priznani kiropraktik Vjekoslav Bolkovac z Reke v Novi Gorici, dvorana Iskra Delta, Kidričeva 7. Vse inf. in prijave na Klub 2001 – ZKO Nova Gorica, **tel. (065) 21-450.**
POČITNICE UGODNO	**BOHINJ** – Ukanc. Prijetna hišica. Družinsko vzdušje. Še nekaj prostih mest. **MLADI TURIST,** Celovška 49, tel. 31-21-85, 32-18-97.
MEMOREX TELEX MEMOREX TELEX MEMOREX TELEX	Novo na slovenskem trgu. Periferna oprema (terminali, kontrolne enote, pomnilniški mediji) IBM kompatibilna. Informacije: RC IRC d.o.o., Celje, tel. (063) 28-611, faks: (063) 26-820.
ŠPORN ŠPORN	Ta teden vas vabimo na večerje »drugačne kuhinje«: škampi, losos, ščuka, juha broccoli...

Pri objavi licitacije za

TOKO, Tovarno kovčkov in usnjenih izdelkov Domžale, p. o., Domžale, Kidričeva 1

z dne 12. I. 1991, je v besedilu pod 2. pravilno:
2. prodajamo počitniško hišico na Veliki planini, veliko 48,38 m² in pripadajoče zemljišče. Hišica je opremljena. Izklicna cena je na dan objave 677.366,70 dinarjev.

343

ZA SLOVENSKE ZMAGE

PODARIM DOBIM

ŠPORN
☎ 72-11-73
gostišče-sobe-disco

Ta teden vas vabimo na večerje »drugačne kuhinje«.

Komisija za delovna razmerja

Vzgojnega zavoda v Preddvoru, 64205 Preddvor

razpisuje prosti delovni mesti

1. vzgojitelja

(moškega) specialnega pedagoga MVO, s polnim delovnim časom za nedoločen čas in šestmesečnim poskusnim delom. Začetek dela 4. 2. 1991. Samska soba zagotovljena.

2. vodja kuhinje

KV kuhar s prakso s polnim delovnim časom za nedoločen čas, s štirimesečnim poskusnim delom. Začetek dela 4. 2. 1991.

Kandidati naj pošljejo prijave o izpolnjevanju pogojev na gornji naslov v 10 dneh po objavi. O izbiri bomo kandidate obvestili po končanem zbiranju prijav.

286

Osnovna šola narodnega heroja Maksa Pečarja, 61231 Ljubljana, Črnuška 9

Komisija za medsebojna delovna razmerja

razpisuje prosta dela in naloge

hišnika

za nedoločen čas

Pogoji:
– srednja izobrazba po programu IV. stopnje
– oblikovalec kovin ali elektrikar ali vodovodni inštalater ali mizar ali ključavničar
– vozniški izpit B kategorije

Poskusno delo traja 3 mesece.

Prijave pošljite v 8 dneh po objavi na gornji naslov.
O datumu pogovora bomo kandidate pisno obvestili.

257

ALPETOUR, KRANJ
AVTOBUSNO PODJETJE GORICA, N. GORICA
AVTOBUSNI PROMET, MURSKA SOBOTA
CERTUS, MARIBOR
GORJANCI, NOVO MESTO
INTEGRAL, BREŽICE
INTEGRAL, CERKNICA
INTEGRAL, IDRIJA
INTEGRAL, JESENICE
INTEGRAL, KOČEVJE
IZLETNIK, CELJE
KGP AVTOPARK, PTUJ
KORATUR, PREVALJE
SAP, LJUBLJANA
SLAVNIK, KOPER

objavljajo

TARIFO ZA PREVOZ POTNIKOV V LINIJSKEM CESTNEM PROMETU

Razdalja v km	Cena	razdalja v km	Cena
do 5	10,00	101–105	91,00
6–10	13,00	106–110	95,00
11–15	16,00	111–115	99,00
16–20	20,00	116–120	102,00
21–25	24,00	121–125	105,00
26–30	29,00	126–130	108,00
31–35	34,00	131–135	111,00
36–40	39,00	136–140	114,00
41–45	43,00	141–145	117,00
46–50	47,00	146–150	120,00
51–55	51,00	151–155	123,00
56–60	55,00	156–160	126,00
61–65	59,00	161–165	130,00
66–70	63,00	166–170	132,00
71–75	67,00	171–175	135,00
76–80	71,00	176–180	138,00
81–85	75,00	181–185	141,00
86–90	79,00	186–190	144,00
91–95	83,00	191–195	147,00
96–100	87,00	196–200	150,00

– Za linije, daljše od 200 km, obračunavamo na vsakih začetih 10 km še 7,00 din.

DOPLAČILO ZA DIREKTNE IN HITRE LINIJE

Razdalje v km	Direktne linije v din	Hitre linije v din
do 150	8,00	7,00
151–250	12,00	10,00
nad 250	16,00	12,00

B: PLAČILO ZA PRTLJAGO

Potniška prtljaga	Nespremljana prtljaga	
Cena v din	Razdalja v km	Cena v din
	do 100	16,00
8,00	nad 100	24,00

C: POPUSTI

a) Otroci do 4. leta starosti, ki ne zasedajo sedeža, imajo brezplačni prevoz, otroci od 4. do 10. leta starosti imajo 50% popust.
b) Pri nakupu mesečnih vozovnic velja do 10% popust na polne prevozne cene.

D: DODATKI

– na makadamskih cestah	30%
– na vzpone preko 6%	15%
– na cestišče, ožje od 5,5 m	15%

Pri obračunavanju dodatkov in popustov velja zaokroževanje na 1,00 din navzgor.

Tarifa velja in se uporablja od 24. 1. 1991 naprej.

357

KOMPAS

OPEL VECTRA 2,0i GL
VW CARAVELLE GL (turbo diesel)

triletni ali petletni leasing z možnostjo odkupa vozila

PLAČILO POLOGA OB PREVZEMU VOZILA

DOBAVA TAKOJ!

KOMPAS INTERNATIONAL d.d.
PE LEASING
Pražakova 4
61000 Ljubljana

telefon: 061/327-886
n. c. 061/327-761
telefaks: 061/301-051
teleks: 39 117 KOM GRS

VELETRGOVINA
VEMA

VEMA export-import p.o.
62110 Maribor, Tržaška c. 65, p.p. 41
telefon: h.c. (062) 305-211, 305-541, 305-521

vabi k sodelovanju

komercialnega zastopnika

s V. stopnjo izobrazbe – poslovodska šola trgovske smeri – za prodajo kratkega tekstilnega blaga in metraže na območju Ljubljane z okolico.

Od kandidatov pričakujemo poznavanje blaga, komunikativnost in ustrezne delovne izkušnje (3 leta) pri podobnem delu. Kandidat mora imeti vozniški izpit B kategorije.

Vaše prijave pričakujemo v 8 dneh po objavi na gornji naslov.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

315

Astra ARS Inženiring, p. o., Ljubljana, Rožna dolina c. VI/36

objavlja

javno licitacijo

osnovnih sredstev, ki bo v soboto, 19. 1. 1991, ob 9. uri v skladiščnih prostorih podjetja v Ljubljani, Rožna dolina c. VI/36:

	Izklicna cena/din
1. kompresor – Trudbenik, tip D8MN-2007, letnik 1985	74.900,00
2. kombiniran mizarski stroj, tip D-102, letnik 1969	53.500,00
3. tračna žaga – Arsenija Spasić, tip AS-800, letnik 1973	21.400,00
4. lesna stružnica – Elkom Glina, tip. 183, letnik 1985	32.100,00

Sodelujejo lahko kupci, ki pred začetkom licitacije vplačajo 10% varščino od izklicne cene pri blagajni podjetja v Rožni dolini c. VI/36, Ljubljana. Prometni davek v višini 30,50% plača kupec in ni vračunan v ceno. Kupec mora plačati celotno kupnino najkasneje v 5 dneh po izlicitiranju, sicer kavcija zapade prodajalcu. Prodaja bo potekala po načelu »videno – kupljeno«.

329

MARKETING IMA SVOJ STIL

むこう側から見たら、こんな顔してるよ、きっと。
TOKYO GAS

MEDIA MARKETING

MM, januar 1991:

- **»Mi smo velesila, gospodje. Imamo več postelj kot Švica in skoraj prav toliko kot Grčija,« pravi hrvaški minister za turizem v prispevku BEAUTIFUL CROATIA.**
- **ZAKAJ BITI POŠTEN, ČE SE POŠTENJE NE SPLAČA?**
- **Vodnik po evropskih trgih: BENELUKS, Belgija, Nizozemska, Luksemburg – zveza za zgled**
- **VPRAŠANJA OB TRANSFORMACIJI LASTNINE**
- **Mediji: Eksplozija televizije pred vrati Ameriški radio za devetdeseta**
- **KAKO BLEFIRATI V PROPAGANDI?**
- **Svetovne borze v decembru**
- **Snujemo Ligo ambasadorjev jugoslovanskega trga, marketinga in propagande – PRIJATELJI OSTAJAJO!**
- **Esomar v Ljubljani**
- **Priloga: Kazalo letnika 1990**

MM – slovenski in hrvaško-srbski časopis za podjetništvo, trženje in tržno komuniciranje

Informacije ali brezplačni ogledni izvod: MM, Ljubljana, Titova 35, telefon: (061) 318-593.

Z DELOM NA IZLET

Srednješolci!

Vsak nov naročnik, ki ga boste pridobili na časopis **DELO,** bo vašemu razredu prinesel 10 kilometrov vožnje s turističnim avtobusom.
Najuspešnejši razred bo KOMPAS popeljal na enotedensko potovanje v Španijo.

DELO ali ne –
to zdaj ni več vprašanje –
DELO JE POTOVANJE!

Dodatna pojasnila dobite v propagandi DELA, tel. (061) 315-366, int. 26-54.

TELEVIZIJA

SLOVENIJA I

8.35 – 12.50 in 14.35–0.50 TELETEKST TV SLOVENIJA
8.50 VIDEO STRANI
9.00 ZGODBE IZ ŠKOLJKE, 3. oddaja
10.00 ČLOVEKOVO TELO, (12/12)
10.30 V HRIBIH SE DELA DAN . . .
11.00 KVALITETA ŽIVLJENJA (3/5)
11.35 SEDMA STEZA
11.55 OSMI DAN
12.40 VIDEO STRANI
14.50 VIDEO STRANI
15.00 ŽARIŠČE, ponovitev
15.30 SOVA, ponovitev
AVTOŠTOPAR
ULICA STRAHU
16.55 POSLOVNE INFORMACIJE
17.00 TV DNEVNIK I
17.05 ČLOVEKOVO TELO
17.30 V HRIBIH SE DELA DAN . . .
18.05 SPORED ZA OTROKE IN MLADE:
ZGODOVINA VATIKANA: OD KONSTANTINA V NAŠ ČAS, 1. del
19.05 RISANKA
19.15 TV OKNO
19.30 TV DNEVNIK II
20.05 J. Austen: PREPRIČEVANJE, angleška nadaljevanka
20.55 NOVOSTI S KNJIŽNIH POLIC
21.00 PORTRET HARFISTA ANDREASA VOLLENWEIDERJA
22.00 TV DNEVNIK III, VREME
22.20 SOVA
POLICIJSKI ODDELEK
ULICA STRAHU
23.40 Jesenice: DP V HOKEJU: Jesenice – Medveščak, posnetek
0.40 VIDEO STRANI

SLOVENIJA II

16.00 SATELITSKI PROGRAMI – POSKUSNI PRENOSI
17.20 Tschentenalp: SVETOVNI POKAL V ALPSKEM SMUČANJU: VELESLALOM (M), posnetek
17.30 REGIONALNI PROGRAMI TV SLOVENIJA
STUDIO 2 KOPER
19.00 NAŠA PESEM '90, 9. oddaja
19.30 TV DNEVNIK
20.00 ŽARIŠČE
20.30 ŽREBANJE LOTA
20.35 UMETNIŠKI VEČER
SHAKESPEARE NA TV
HENRIK VI, 2. del
0.10 YUTEL

HRVATSKA TV I

9.15 POROČILA
9.20 TV KOLEDAR
9.30 MALI SVET
10.00 ZIMSKI ŠOLSKI PROGRAM
RISANKA
10.15 ČEBELICA MAJA, risana serija
10.45 FAMILY ALBUM, tečaj ameriške angleščine
11.15 RISANKA
11.30 PO BREZKONČNOSTI SVETA: AZIJA
12.00 POROČILA
12.10 VIDEOSTRANI
12.20 BOJ ZA OBSTANEK
12.45 SENCA TEMPLJARJEV, angleški dokumentarni film
13.15 SATELITSKI PROGRAM: MTV
15.05 POTOVANJE PO AMERIŠKEM ZAHODU
STARO ZA NOVO
15.15 HRVAŠKA KLAVIRSKA GLASBA
16.10 VIDEOSTRANI
16.25 POROČILA
16.30 TV KOLEDAR
16.40 MALI SVET
17.10 RISANKE
17.40 HRVAŠKA DANES
18.25 ŠTEVILKE IN ČRKE
18.45 HRVAŠKA KULTURNA DEDIŠČINA
19.15 SNEŽENI MOŽ, risana serija
19.30 DNEVNIK I
20.00 NAVEČER, 6. zadnji del španske nadaljevanke
20.55 ŽREBANJE LOTA
21.00 V VELIKEM PLANU, kontaktna oddaja
22.30 DNEVNIK II
22.50 POROČILA IN ANGLEŠČINA
22.55 KINO KLUB EVROPA: EL DORADO
0.30 POROČILA

HRVATSKA TV II

16.20 VIDEOSTRANI
SPREGLEDALI STE – POGLEJTE
16.30 COSBY SHOW
17.00 NA NAŠI VESELI POTI
18.30 KLUB PARADIŽ
19.25 DOBER VEČER
19.30 GLASBENI VSAKDAN
20.00 ORSON IN PRIJATELJI
20.15 ZGODBA ZA LAHKO NOČ
20.20 TOP CUP HTV
21.05 BEDAKI IN KONJI
22.25 INŠPEKTOR TAGGART
23.20 POROČILA
23.40 KLUB PARADIŽ

KOPER

16.00 RALLY: PARIS–DAKAR
16.30 6. KROG–ŠPORT IZ ZAMEJSTVA (ponovitev)
17.30 SKUPNI PROGRAM Z II. MREŽO TV SLOVENIJE: PRIMORSKI REGIONALNI PROGRAM; oddaja v živo: KLEPET Z GLEDALCI, AKTUALNA DOGAJANJA, REPORTAŽE, POLEMIKE, zanimivosti
18.45 ODPRTA MEJA
19.00 TV DNEVNIK 1
19.25 ČAROBNA SVETILKA–OTROŠKI PROGRAM, DAN NA! DAN, tf
20.00 PREKLETI VOJAK, celovečerni film
Igrajo: Peter Hooven, Mark Gregory. Režija: Ted Kaplan
21.30 JUSTICE, tf
22.15 ŽREBANJE LOTO
22.20 TV DNEVNIK 2
22.30 ZADETKI TEDNA

AVSTRIJA I

9.00 POROČILA in ALF, Nepovabljeni gosti, ponovitev
9.30 ANGLEŠČINA ZA ZAČETNIKE
10.00 BEG ŽIVLJENJA, ob 200-letnici rojstva Franza Grillparzerja – potovanje po deželi pesnika in misleca, ponovitev
11.00 GINGER IN FRED, ponovitev filma (1985) z Guilietto Masino in Marcellom Mastroiannijem
13.00 POROČILA
13.10 MI, ponovitev
13.40 NEKOČ
13.45 VINIČARJI, 3. del: Iz Toscane v Piemont
14.15 OČARLJIVA JEANNIE, Bančni rop brez vozniškega dovoljenja
14.40 FULL HOUSE, Boljša družba
15.30 Otroški program
15.35 TUDI HEC MORA BITI
16.00 AM, DAM, DES
16.30 MINI ATELJE
16.55 MINI ČAS V SLIKI
17.05 ELEKTRONSKI DVOJNIK, 7. del otroške serije iz Odese
17.30 MINI SREČANJE
17.55 YAKARI
18.00 MI
18.30 DOKTOR JOHN TRAPER, Ljubezen ni enosmerna cesta
19.22 ZNANJE DANES
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 ŠPORT
20.15 Univerzum: ŠKOTSKO VIŠAVJE
21.07 DALLAS, Seks, laži in video
21.50 POGLEDI S STRANI
22.00 SESTANEK S SMRTJO (Golden Rendezvous – ameriški film, 1977)
23.45 NOČNI KLICI, Tudi očetje so ljudje
0.30 POROČILA

AVSTRIJA II

8.30 VREMENSKA PANORAMA
10.00 ŠPORT
SVETOVNI POKAL – VELESLALOM (M), 1. tek iz Adelbodna
11.00 PRAZNIK PLANIN, z Dunaja
12.00 ŠPORT V PONEDELJEK, ponovitev
12.55 SVETOVNI POKAL – VELESLALOM (M), 2. tek iz Adelbodna
16.20 LEKSIKON UMETNIKOV
16.30 BEG ŽIVLJENJA, ob 20-letnici rojstva Franza Grillparzerja
17.30 ORIENTACIJA
18.00 ALF, serija
18.30 WURLITZER
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 KULTURA
20.15 ŽIVAL / ŠTIRI, zabavno in zanimivo iz sveta živali
21.07 REPORTAŽE IZ TUJINE, oddaja zunanjepolitične redakcije
22.00 ČAS V SLIKI 1
22.25 KLUB 2
POROČILA

RAI I

6.55 JUTRANJI PROGRAM, vodita Livia Azzariti in Puccio Corona
10.15 FONDATION, nadaljevanka
11.00 POROČILA
11.05 POSKUSI ZNOVA, HARRY, serija
12.00 POROČILA
12.05 NA RAI UNO
13.30 TV DNEVNIK/TRI MINUTE O . . .
14.00 KVARKOV SVET
14.30 DOKUMENTARNA ODDAJA
15.15 DOKUMENTARNA ODDAJA
15.45 MODRO DREVO
16.15 BIG
18.00 POROČILA
18.05 FANTASTICO BIS
18.45 ŽIVLJENJE V LETU DNI, serija
19.40 ALMANAH
19.50 VREME
20.00 TV DNEVNIK
20.10 RAIMONDO TRE TRE
TV DNEVNIK
POSEBNA ODDAJA
NOČNI TVD / DANES V PARLAMENTU
DOKUMENTARNA ODDAJA

RAI II

7.00 RISANKE
8.00 MODRO DREVO
8.40 ADDERLY, serija
9.30 TUDI JAZ
10.20 DOKUMENTARNA ODDAJA
10.50 CAPITOL, nadaljevanka
11.55 VAŠE ZADEVE
13.00 OB TRINAJSTIH
13.15 DIOGEN
13.03 GOSPODARSTVO
13.45 BEAUTIFUL, nadaljevanka
14.10 KADAR SE LJUBI, nadaljevanka
14.55 USODE, nadaljevanka
15.35 MED NAMI
17.00 POROČILA
17.10 VIDEOCOMIC
17.45 ALF, serija
18.10 CASABLANCA
18.20 ŠPORT
18.30 ROCK CAFE
18.45 DELO NA ČRNO, serija
19.45 TV DNEVNIK
20.15 ŠPORT
20.30 IGRANI FILM
23.15 NOČNI TVD
0.00 VREME / HOROSKOP
0.10 ZMENEK V KINU
0.20 NOČNI KINO

MADŽARSKA I

7.50 TV TELOVADBA, za upokojence
7.55 ČRNI MADEŽ V TRAVI, angleški poljudnoznanstveni film
8.45 RAZGIBAVANJE, telovadba za invalide
8.50 VIDEO STRANI
8.55 SKUPŠČINSKI DNEVNIK, prenos zasedanja Parlamenta
16.40 VIDEO STRANI
16.50 PANONSKA KRONIKA, regionalni studio Pécs
17.00 NACHRICHTEN, poročila v nemščini
17.05 NAŠ EKRAN, narodnostni magazin v srbohrvaščini
17.40 BILANCA, četrt ure za gospodarstvo
17.55 NOVI REFLEKTOR, magazin
18.40 UPANJE ZANAMCEV, spored madžarskih Židov
19.00 VEČERNA PRAVLJICA
19.15 MUZZY IN GONDOLAND, angleščina za najmlajše
19.30 TV DNEVNIK
20.05 LA FONTAINOVE PRAVLJICE, risana serija
20.15 KLINIKA, nemška serija, 2. del: Optimist
21.05 STUDIO '90, kulturni TV tednik
22.05 SKUPŠČINSKI DNEVNIK, dejstva, argumenti, razprave
22.35 RAZGOVOR O FOTOGRAFIJAH, operater Sándor Kardos
23.10 TV DNEVNIK
23.25 DNEVNIK BBC

MADŽARSKA II

17.00 TV 2 – Video strani – Reportaže – Vreme – Glasba – Telefonska igra
18.00 TELEŠPORT
18.25 ZA OTROKE, mali nepridipravi, risanka
18.48 TV 2
19.00 NAŠE MINUTE SO BILE ŠTETE, parodija iz leta 1972, čb
20.12 TV 2
20.30 SMERNICA, spored verskega uredništva
21.00 TV DNEVNIK
21.20 TV 2 – vmes sci-fi magazin
22.05 SKRIVNOST IN STORŽ, francoski film
23.35 TV 2 – zaključek dneva

SATELITSKA TV

SUPER CHANNEL

7.00 Daybreak; **8.30** Russia Eleven; **9.10** The Mix; **13.30** Poslovna poročila z Japonske; **16.00** Vroča linija; **17.00** Oddajamo; **18.30** Modra noč; **19.30** Poročila; **19.45** Time Warp; **20.00** Ultra Sport; **22.00** Poročila; **22.15** Ultra Sport; **0.15** Poročila; **0.30** Modra moč; **1.45** Pozna nočna glasba

3SAT

14.30 Melodija nekega mesta: Jeruzalem; **15.15** Mechaye Hametim, oratorij Noama Sheriffa; **16.10** Richard Strauss; **17.20** Mini časa v sliki za otroke; **17.30** Sedmi kamen;**17.55** Halo, Rolf; **18.00** Slike iz Švice; **18.00** Danes; **19.30** Soko 5113; **20.20** Reportaže iz tujine;**21.00** Otroci miru, otroci v Avstriji, na Madžarskem in Češkem;**22.00** Čas v sliki 2; **22.25** Klub 2

SAT 1

6.00 Dobro jutro; **8.35** Sosedi; **9.05** Ladja zaljubljencev; **10.15** Beetlejuice, ris.; **10.40** Zlomljena sulica, am. vestern; **12.20** Kolo sreče; **13.00** TV borza; **14.00** Sosedi; **14.25** Ladja zaljubljencev; **15.15** Police Academy, am. risana serija; **15.55** Bonanza; **16.45** Matt Houston; **17.45** Pregled programa; **17.50** Radi imamo Kate; **18.45** Poročila; **19.15** Kolo sreče; **20.00** MacGyver; **21.00** Komančesori, am. vestern; **22.45** Poročila; **23.00** TV Spiegel; **23.30** Čas preizkušenj, am. film; **1.55** MacGyver; **2.10** Pregled programa

RTL PLUS

6.00 Halo, Evropa; **9.10** Tenis, Australian Open; **11.30** Tvegano; **12.00** Cena je vroča; **12.35** Oddelek M, serija; **13.00** Bogati in lepi, serija; **13.20** Kalifornijski klan; **14.05** Springfieldova zgodba; **14.50** Tenis; **15.38** Neto; **15.50** Buck Rogers; **16.40** Tvegano; **17.10** Cena je vroča; **17.45** Salvatore; **18.00** Mož za šests milijonov dolarjev; **18.45** Poročila; **19.15** Knight Rider; **20.15** Karate ubijalci, am. film; **21.55** Tenis, Aus. Open; **22.55** Eksplozivno; **23.15** Poročila; **23.25** Zakon v Los Angelesu; **0.15** Vrata raja, angl. film; **1.35** Aerobika

TV 5

16.05 Poročila; **16.15** Enjeux; **17.15** O ženskah; **17.45** Kuhinja angelov; **18.00** Mladinska oddaja; **18.20** Kanada na dveh poteh; **18.50** Bons Basiers des Francofiles; **19.00** Poročila; **19.15** Šport; **19.30** Le 19/20; **21.00** Poročila; **21.35** Etoile Palace; **23.00** Poročila; **23.00** Ciel Mon Mardi

Televizija si pridržuje vse pravice do morebitnih sprememb programa!

RADIO

PRVI PROGRAM

(Krvavec stereo 91,8 MHz)
4.30 Jutranji program; **5.50** Rekreacija; **6.50** Dobro jutro, otroci; **8.05** Znanja široka cesta; **8.35** Igraj kolce; **9.05** Glasbena matineja; **10.00** Dopoldanski dnevnik: Informacije, gospodarstvo, glasba; **11.05** Človek in zdravje; **11.30** Danes smo izbrali; **12.10** Pojemo in godemo; **12.30** Kmetijski nasveti; **12.40** Domača glasba; **13.00** Danes do 13.00-ih; **13.38** Do štirinajstih; **14.05** Nenavadni pogovori; **14.20** Glasbena poslušalnica; **14.40** Radijski Merkurček; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Od melodije do melodije; **17.00** Studio ob 17.00; **18.05** Za ljubitelje lahke glasbe; **19.00** Radijski dnevnik; **19.35** Lahko noč, otroci; **19.45** Z zabavnimi ansambli; **20.00** Slovenska zemlja v pesmi in besedi; **20.35** Minute za Josepha Haydna – Koncertantna simfonija v B-duru; **21.00** Poročila; **21.05** Radijska igra – Ervin Fritz: Komisija za samomore; **22.00** Zrcalo dneva; **22.30** Slovenski pevci šansonov in evergrinov; **23.05** Literarni nokturno – Štefan George: Pesmi; **23.15** Nočni program

DRUGI PROGRAM

(Krvavec stereo 89,9 MHz, Krim stereo 93,5 MHz)
5.30 Val 202 – jutro; **8.00** Val 202 – dopoldan; **13.00** Val 202 – popoldan; **15.30** Dogodki in odmevi; **19.00** Radijski dnevnik; **19.30** Štos – še v torek obujamo spomine; **21.00** S festivalom jazz-a; **22.00** Zrcalo dneva; **22.20** Spekter

TRETJI PROGRAM

(Krim stereo 96,6 MHz)
16.00 Dober dan; **16.05** Glasbeni obrazi ljudskega izročila; **16.30** Znanja široka cesta; **17.00** Koncertni dogodki na tujem; **18.30** Izšlo je . . .; **18.45** Poročila; **18.50** Glasba čeških avtorjev – B. Martinuja in L. Janačka v izvedbi zbora in instrumentalnega ansambla avstrijskega radia; dir.: Erwin Ortner; **19.30** Predstavitev večernega programa; **19.32** Arije in monologi; **20.00** Literarni večer – Osip Mandelštam: Stoletnica rojstva; **20.40** S solističnih in komornih koncertov – Festival v Hernu 89 – J. Schobert, W. A. Mozart, C. Ph. E. Bach, L. van Beethoven; **22.15** Pretok idej; **22.35** Glasbene miniature; **22.40** Mednarodna radijska univerza; **23.00** Glasba 20. stoletja (4. katalonski festival sodobne glasbe, 10. oddaja); **23.50** Napoved sporeda za sredo; **23.55** Lirični utrinek

● R III 22.15 Pretok idej – Pogovor z Albertom Moravio, lani umrlim italijanskim pisateljem (I. del).

RADIO ŠTUDENT

(89,3 in 104,3 MHz)
00.00–12.00 Radio-satelit (MTV-RTL); **12.00** Vžig; **14.00** OF(iramo); **17.00** Jokulator; **18.00** RAI (Pop) RAP lestvak v K4; **19.00** Tolpa bumov: Elliot Sharp Carbon; **20.00** Underground international (intervju z Bored); **21.00** Hard & heavy; **24.00** Zatemnitev / radio-satelit

RADIO GLAS LJUBLJANA

(Krim stereo 100,2 MHz, Grad stereo 102,4 MHz)
6.00 Dobro jutro Ljubljana; **6.15** Prve novice; **7.00** Horoskop; **7.15** Novice; **7.20** Naj naj naj; **7.30** Vremenska napoved; **8.00** Jutro je lahko tudi takšno; **8.30** Kam danes v Ljubljani; **9.15** Novice; **10.15** Novice; **11.15** Novice; **11.20** Naj naj naj; **11.25** Power play; **12.00** BBC novice; **12.15** RGL novinarska oddaja; **13.15** Novice; **14.00** Pasji radio; **14.30** Pop info; **15.15** RGL komentira in obvešča; **15.35** Power play; **16.10** Spoznajmo se; **16.30** Nagradna uganka; **17.15** Novice; **18.20** Tema tedna v živo – O JE Krško; **19.15** Novice; **19.25** Vremenska napoved; **20.00 do 6.00** Glasba do jutra

RADIO KOPER

(SV 549 KHz, UKV 88,6-93,8-100,3-100,6-104,3-107,6 MHz)
6.00 Glasba za dobro jutro; **6.05** Na današnji dan; **6.30** Jutranjik in cestne informacije; **7.00** Druga jutranja kronika; **7.30** Poročila in pregled tiska; **7.35** Kulturni servis; **8.00** Prenos II. programa radia Ljubljana; **13.00** Danes na valu Radia Koper; **13.15** Od enih do treh; **13.30** Dnevnik Radia Koper; **14.35** Pesem tedna; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Glasba po željah; **17.00** Za varnejši jutri – zavaroval. skup. Croatia; **17.30** Primorski dnevnik (aktualna tema); **18.00** Iz kulturnega sveta; **19.00** Radijski dnevnik

RADIO MARIBOR

(UKV 93,1 in 90,4 MHz, SV 558 KHz)
4.30 Prenos sporeda RTV Ljubljana; **7.15** Dobro jutro; **9.00** Izbiramo za vas; **10.05** Mavrica; **11.00** Če kdo ni slišal; **12.05** Mavrica; **14.30** Poročila, obvestila, zabavna glasba; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Želeli ste, poslušajte; **16.30** Dnevnik radia Maribor; **17.00** Ljubiteljski pevci in godci; **17.30** Novi rock; **18.00** Študij in glasba; **19.00** Večerni radijski dnevnik

STIKOV ČASOPISNI KIOSK

Utrip današnjega tiska

DELO IKS

V novi številki DELA IKS preberite:
Slovenska vojna srbske vojske – JLA je okrepila dejavnost svoje kontraobveščevalne službe.
Nemški zapori niso hec! V Straubingu prevzgajajo tudi po trideset Jugoslovanov.
Legalna pot do orožja
Delo Iks, druga stran iz prve roke!

Jana

- ★ Kaj se vam obeta v letošnjem letu, napoveduje v letnem horoskopu nova Jana.
- ★ Polona Vetrih v Janinem velikem intervjuju.
- ★ Potica, Triglav in druge reči, ki so v srcu vsakega Slovenca.
- ★ Zakaj pokajo petarde, če je praznikov konec, razmišlja Jana.
- ★ Med nasveti pa o kuhanju s kislim zeljem.
- ★ **Jana podpira štiri vogale!**

V Stikov časopisni kiosk lahko oddate napoved po telefonu: (061) 329-559 ali telefaksu (061) 318-570 ali teleprinterju 31 633 in na naslov ČGP Delo Stik, Ljubljana, Titova 35. Kiosk je odprt vsak dan do 11. ure za objavo naslednjega dne.

Nevenka Doljak in Suzana Milič
mode ada
TRST, ul. S. S. Martini 12
Tel. 040/301573
RAZPRODAJA

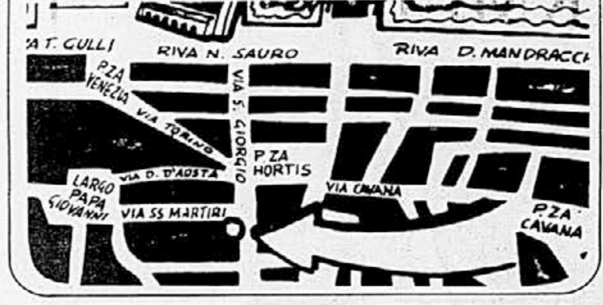

Asso derm SYNDET MILO

Asso derm
BOLJŠI KOT MILO
PH-5.5
SYNDET

Za vsakdanjo higieno, za normalne, občutljive in obolele kože (kronični ekcem, mladostni mozoljčki, alergični dermatiti . . .)
Za intimno nego . . .

АЛКАЛОИД СКОПЈЕ

Slovenijašport

Podjetje Slovenijašport, p. o., Ljubljana, Dalmatinova 1

Komisija za kadre podjetja Slovenijašport, p. o., Ljubljana, Dalmatinova 1 vabi k sodelovanju novega sodelavca za dela

vodja komercialnega oddelka – tekstil

za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
Poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, morajo kandidati izpolnjevati še naslednje:
– višja šola ekonomske, komercialne ali druge ustrezne smeri, VI. stopnja zahtevnosti.
– najmanj 3 leta ustreznih delovnih izkušenj.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev objave naj kandidati pošljejo v 8 dneh na naslov: Slovenijašport, p. o., Ljubljana, Dalmatinova 1. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po objavi.

314

Center Marketing, Vošnjakova 5, Ljubljana

organizira enodnevno posvetovanje na temo:

1. Zakon o začasnih ukrepih o skupni devizni politiki
2. Zakon o začasnih ukrepih o spremembah in dopolnitvah zakona o deviznem poslovanju
3. Zakon o kreditnih poslih z tujino

Posvetovanje bo v petek, 18. januarja 1991, ob 10. uri v Ljubljani, v Hotelu Lev. Referent: Milan Žikelič, pomočnik zveznega ministra za finance. Udeleženci prejmejo strokovno gradivo Novosti v deviznem poslovanju.

Kotizacija za udeleženca znaša 1.280,00 din, plačati pa jo je treba na žiro račun Center Marketing 50105-601-19964 ali z bariranim čekom na posvetovanju.

Vse informacije po tel. (061) 302-350.

322

Skupščina Cimex, trgovina, izvoz in uvoz, leasing in zastopanje, d. o. o., Koper

objavlja prosti delovni mesti

– dveh komercialistov za delo v zunanji trgovini

Pogoji:
– visoka ali višja izobrazba ekonomske smeri
– znanje vsaj dveh svetovnih jezikov
– 5 let delovnih izkušenj na samostojnih ali vodilnih mestih v zunanji trgovini

Izbrali bomo enega kandidata za germansko, drugega za romansko govorno področje.
Osebni dohodek po dogovoru.

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas.

Prijave sprejemamo 15 dni po objavi razpisa. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na Sekretariat podjetja Cimex, d. o. o., Cesta marežganskega upora 2, 66000 Koper.

310

Vsi vam ponujajo nekaj novega – mi pa stari, dobri sarajevski

SVIJET

Sarajevski »SVIJET« prinaša v novi številki:
– Resnica o novoletni tragediji v Sarajevu SMRTONOSNI PLES
– Mislili so, da pištola ni nabita . . .
– Serijal – Sarajevo, jugoslovanski Las Vegas: V STOCKHOLMU BO ŠLO ZARES
– Resnične zgodbe in usode iz Kazina
– Skrivnost drinskih mučencev: OHRANJENA REDOVNIŠKA ZAOBLJUBA
– Kako so četniki zverinsko usmrtili pet častnih sester
– Začenja se akcija: SVIJET VAS VODI NA ŠOLANJE V AMERIKO!
– Preiskovalec se je vrnil v SVIJET: UBOJ V RAJSKI DOLINI
– Denacionalizacija premoženja: KAMOR POSEŽE NARODNA OBLAST – Kako se bo imenovalo premoženje
– Poster: TAJČI

VSI VAM PONUJAJO NEKAJ NOVEGA, MI PA DOBRI, STARI SARAJEVSKI »SVIJET«

19.–22. februar 1991

DOMOTECHNICA KÖLN
Mednarodni sejem malih in velikih gospodinjskih aparatov in strojev na različna pogonska sredstva ter opreme za kuhinje.

Svoje aktualne proizvode in programe razstavlja okoli 1.100 razstavljalcev iz 40 držav.

DOMOTECHNICA v Kölnu je že vrsto let najpomembnejši kraj za srečanje ponudbe in povpraševanja.

Gospodinjski aparati, namenjeni samskim, manjšim in večjim družinam, projektirani in oblikovani tako, da varčujejo z energijo, so preprosti za uporabo in izpolnjujejo vse pogoje za varstvo človeka in narave.

V paviljonih, velikih od 9 do 14 m², si boste na 134.000 m² lahko ogledali različne male in velike kuhinjske aparate, svetila, kuhinje in kopalniško opremo, instalacijski material.

Informacije: »EP '64« (Vjesnik – Agencija za marketing) – generalno zastopstvo kölnskega sejma za Jugoslavijo, INOZEMNI ODJEL, 41000 ZAGREB, Trg Preradovića 6, tel. 041/433-111/144, faks 041/428-998, telefaks 21590 vsk am yu

Kupon
Prosim, da mi pošljete vse informacije o DOMOTECHNICI '91
Ime
naslov

Köln Messe

»Kovinarska« Vrhnika, p. o., Vrhnika, Robova 6

Za potrebe našega podjetja iščemo sodelavce za opravljanje naslednjih del in nalog:

1. vodja tehnične službe
(VII. st. strokovne izobrazbe tehnične strojne smeri s 4-letnimi delovnimi izkušnjami ali VI. st. strokovne izobrazbe tehnične strojne smeri s 5-letnimi delovnimi izkušnjami).

OBVEZNA FUNKCIONALNA ZNANJA:
– preizkus znanja iz VARSTVA PRI DELU
– znanje angleškega oz. nemškega jezika.

Poskusno delo je določeno s Pravilnikom o delovnih razmerjih podjetja.

Za opravljanje objavljenih prostih del in nalog so zaželene ustrezne delovne izkušnje.

Z izbranimi kandidati bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Kandidati naj prijavi priložijo dokazila o izpolnjevanju pogojev in jih pošljejo po objavi na naslov: »Kovinarska« Vrhnika, p. o, Vrhnika, Robova 6.
Prijavljene kandidate bomo o izidu izbire obvestili v 30 dneh.

254

Centralna lekarna Ajdovščina

razpisuje
na podlagi sklepa Zbora delovne skupnosti
prosta dela in naloge

računovodje

Pogoji:
– višja izobrazba ekonomske smeri
– najmanj štiri leta delovnih izkušenj v računovodski službi
– trimesečno poskusno delo.

Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: Centralna lekarna Ajdovščina, Ul. 5. maja št. 1, 65270 Ajdovščina.
Prijavljene kandidate bomo o izidu izbire obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

326

imp

IMP ELEKTROMONTER, Ljubljana, p. o.
Izvajamo vse vrste električnih instalacij doma in v tujini
Delavski svet podjetja

RAZPISUJE

prosto delovno mesto

DIREKTORJA PODJETJA

Pogoji:
– visoka strokovna izobrazba
– pet let delovnih izkušenj v dejavnosti, ki jo opravlja podjetje ali njej sorodni
– aktivno znanje tujega jezika
– uspešno dosedanje vodenje

Mandat traja 4 leta.
Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema kadrovska služba 15 dni po objavi.
IMP ELEKTROMONTER, Ljubljana, Vojkova 58, tel. 354-088

ZASTAVA AVTO p.o. LJUBLJANA

Zastava avto, p. o., Ljubljana, Celovška 150
razpisuje prosto delovno mesto

vodja računalniške službe,

Pogoji:
– VII. stopnja strokovne izobrazbe ekonomske, organizacijske ali računalniške usmeritve
– 3 leta delovnih izkušenj
– pasivno znanje angleškega jezika
– da je z dosedanjim delom pokazal organizacijske, vodstvene in strokovne sposobnosti.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi razpisa.
Sklep o izbiri bomo kandidatom poslali v osmih dneh po njegovem sprejetju.

PRODAMO
ZIDANI
RAZSTAVNI PAVILJON

na zagrebškem velesejmu
na odprtem prostoru v bližini vzhodnega vhoda

- ●priročna kuhinja
- ●sanitarije
- ●trije pisarniški prostori
- ●direktna telefonska linija
- ●zaprt prostor za razstave
- ●zunanji pokrit prostor za večje razstave

COMET ZREČE
telefon 063 761 231
služba za propagando, int. 325 ali 327

TENIŠKA ŠOLA LJUBLJANA
vabi v tečaje za otroke in odrasle.
Za rekvizite je poskrbljeno.
Tel. (061) 264-312, od 12. do 14. ure.
700049-

DR ROMAN

CELOLETNA NAROČNINA NA NAŠE RAZGLEDE

NAROČILNICA nr razgledi

ime in priimek ____________________
naslov ____________________
naročam NAŠE RAZGLEDE za leto 1991 ____________________

Naročilnico pošljite na naslov: Naši razgledi, Titova 35, Ljubljana.

zidar
splošno gradbeno podjetje
kočevje p. o.

Delavski svet

Podjetja SGP »Zidar« Kočevje, p. o.

na podlagi 23. in 24. člena statuta SGP »Zidar« Kočevje vabi k sodelovanju delavce za opravljanje prostih del in nalog

– direktorja podjetja SGP »Zidar« Kočevje, p. o.

Poleg zakonskih pogojev in pogojev iz družbenega dogovora o kadrovski politiki mora kandidat izpolnjevati še naslednje pogoje:

– da ima visoko ali višjo izobrazbo
– da ima 5 let uspešnih delovnih izkušenj pri delih s posebnimi pooblastili in odgovornostmi v gradbeni dejavnosti.
Kandidat mora predložiti program uresničevanja razvojnega plana podjetja. Mandat za razpisana dela in naloge traja štiri leta.

Pisne prijave o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov: SGP »Zidar« Kočevje, Trg zbora odposlancev 56, Kočevje z oznako »Za razpisno komisijo«.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po sprejemu sklepa.

320

Kokra, Trgovinsko podjetje, p. o., Kranj, Poštna ulica 1

Po sklepu delavskega sveta objavljamo:

1. zbiranje pisnih ponudb za prodajo poslovnega in stanovanjskega prostora v Trgovskem centru v Kranjski gori, Slavka Černeta 33
– površina poslovnega prostora – 534,85 m^2
– površina stanovanja 39,22 m^2; stanovanju pripada shramba.

Ponudbe sprejemamo do 31. 1. 1991 v zaprtih kuvertah z označbo »za natečaj« na naslov: Kokra Kranj, Poštna ulica 1. Natečaj bo potekal z izbiro najugodnejšega ponudnika. Sklep o najboljšem ponudniku bo izrekla komisija za prodajo, ki bo ocenila, če ponudba ustreza interesom prodajalca. Stroške prepisa in prometni davek plača kupec.

2. Javno dražbo za prodajo poslovnega prostora na Jesenicah, Cesta Železarjev 23
– površina poslovnega prostora – 146,64 m^2;
prostoru pripadata kotlovnica in shramba v kleti v izmeri 10,3 m^2;
v prodajo je vključeno tudi zemljišče ob poslovnem prostoru v izmeri 374 m^2.

Izklicna cena je 964.692,00 din, znesek pa bo mogoče plačati v dveh obrokih. Interesenti morajo uporabiti kavcijo v višini 10% vrednosti pred dražbo na žiro račun Kokre št. 51500-601-12830 pri SDK Kranj. Javna dražba bo 29. 1. 1991, ob 10. uri na Jesenicah, Cest železarjev 23. Stroške prepisa in prometni davek plača kupec.

3. Oddaja prostora ob poslovalnici Zala v Gorenji vasi 46, ki meri 28 m^2.
Ponudbe z navedbo dejavnosti, ki jo želite opravljati pošljite do 31. I. 1991 v zaprtih ovojnicah z označbo »za najem« na naslov: Kokra Kranj, Poštna ulica 1.

Dodatne informacije lahko dobite po telefonu (064) 23-070, interna 294.

324

Sestavljeno trgovsko in proizvodno podjetje Agrotehnika – Gruda, n. sol. o., Ljubljana

Zbor delavcev podjetja

GRUDA–Zunanja trgovina Sežana p.o.
66210 Sežana, Partizanska 33b

Gruda – Zunanja trgovina Sežana p. o.
66210 Sežana, Partizanska 33 b
razpisuje delovno mesto

direktorja podjetja Gruda

Zunanja trgovina, Sežana

Kandidat za direktorja podjetja mora poleg pogojev, določenih z zakonom, izpolnjevati še naslednje:
– da ima visoko ali višjo strokovno izobrazbo ekonomske, pravne ali druge ustrezne smeri ter 5 let delovnih izkušenj v stroki, od tega vsaj 3 leta pri ekonomskih poslih
– da izpolnjuje pogoje za delo v zunanji trgovini
– da ima sposobnosti za uspešno gospodarjenje in organizacijske sposobnosti, razvidne iz dosedanjih zaposlitev.

Mandat direktorja podjetja traja štiri leta. Kandidate vabimo, da pošljejo ponudbe z ustreznimi dokazili o izpolnjevanju navedenih pogojev v 15 dneh po objavi na gornji naslov s pripisom »za razpisno komisijo«.

O izidu bomo prijavljene kandidate obvestili v 30 dneh po objavi razpisa.

267

OTROK IN DRUŽINA

V januarski številki revije preberite:

* Pastorka slovenščina
* Drugačno opismenjevanje
* Klub učiteljev
* Kaj pomeni postati boljša vzgojiteljica
* Otroške sanje
* Sinček - edinček
* Domača lekarna
* Materinska šola - šola za starše
* Obiskujemo družine
* Skrivnost dobrega zakona
* "Evropski delovni čas" in še veliko zanimivih prispevkov ter seveda prilogo "Pozdravljeni, otroci!"

Revijo Otrok in družina poiščite v večjih kioskih po Sloveniji in v knjigarnah Državne založbe Slovenije.

Ker je za naročnike cenejša, se naročite nanjo! Izhaja enkrat mesečno (drugi petek v mesecu). Naročnino boste poravnali po prejemu položnic dvakrat na leto. Postanite tudi vi član velike družine naročnikov revije Otrok in družina! Naš naslov: **Otrok in družina, Miklošičeva 16/II, 61000 Ljubljana**

Naročam revijo Otrok in družina
Ime in priimek: ....
Ulica: ....
Kraj, poštna številka: ....
Podpis: ....

Na podlagi 126. člena Zakona o notranjih zadevah R Slovenije (Ur. list R Slovenije, št. 28/80), 26. člena Statuta Izobraževalnega centra organov za notranje zadeve (št. 11/9-81) in po predhodnem mnenju republiškega sekretarja

Svet izobraževalnega centra organov za notranje zadeve razpisuje

vpis učencev v kadetsko šolo za miličnike za šolsko leto 1991/92

Na razpis se lahko prijavijo moški, državljani Republike Slovenije, ki izpolnjujejo naslednje pogoje:
– da so uspešno končali osnovno šolo
– da niso starejši od 17 let
– da obvladajo slovenski jezik na ravni osnovne šole
– da jim ni bil s pravnomočno sodno odločbo izrečen vzgojni ukrep ter da niso v kazenskem postopku.
V Kadetsko šolo za miličnike bo sprejetih 150 učencev.
Kadetska šola za miličnike je štiriletna srednja šola. Po končanem šolanju opravljajo učenci zaključni izpit. Tako pridobijo strokovno izobrazbo V. stopnje zahtevnosti in poklic miličnika.
Med šolanjem učenci odslužijo vojaški rok, ki jim je priznan potem, ko opravljajo dela in naloge miličnika najmanj dve leti.
Med šolanjem vsi učenci prebivajo v domu za učence in imajo pravico do brezplačnega stanovanja, hrane, uniforme, učnih pripomočkov, do preventivnega zdravstvenega varstva in do denarnega zneska za osebne potrebe.
Po končanem šolanju mora učenec delati v organih za notranje zadeve najmanj dvakrat toliko časa, kolikor traja šolanje.
Starši oziroma zakoniti zastopnik in učenec sklenejo z republiškim sekretariatom za notranje zadeve pogodbo o šolanju.
Kandidati naj se prijavijo na razpis čimprej, najkasneje pa do 31. 3. 1991 na najbližji postaji ali oddelku milice.
Prijavo za vpis na obrazcu DZ 1,20 morajo obvezno podpisati starši oziroma zakoniti zastopnik, kar je hkrati dokazilo o njihovem dovoljenju za vpis. Priložiti morajo še pisno mnenje šole, v kateri so se zadnje leto šolali, spričevali sedmega in 1. polletja osmega razreda osnovne šole, telesnovzgojni karton OŠ, potrdilo o državljanstvu ter izpisek iz rojstne matične knjige.
Kandidate, ki bodo izpolnjevali vse navedene pogoje, bomo povabili na zdravniški pregled, preizkus psihofizičnih zmogljivosti in preizkus iz znanja slovenskega jezika.
Pri sprejemu v Kadetsko šolo za miličnike bodo imeli prednost kandidati z boljšim učnim uspehom in kandidati, ki bodo uspešnejši pri preizkusu znanja.
O rezultatih sprejema bodo kandidati sproti obveščeni, najkasneje pa do 20. 6. 1991.

Vsa pojasnila dajejo:
1. Kadetska šola za miličnike, Rocenska 56, Ljubljana-Šmartno, telefon 061-59-666,
2. osnovne šole in
3. vse postaje in oddelki milice.
Svet izobraževalnega centra organov za notranje zadeve.

323

Tovarna čipk, vezenin in konfekcije Bled

objavlja naslednja prosta dela in naloge s posebnimi pooblastili:

1. **finančnega direktorja**
2. **direktorja marketinga**
3. **direktorja sektorja ekonomike**
4. **tehničnega direktorja programa pozamenterije**

Poleg splošnih morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje:

1. **Finančni direktor** (vodenje finančno računov. sektorja)
– VII. stopnja strokovne izobrazbe – dipl. ekonomist ali VI. stopnja strokovne izobrazbe – ekonomist
– 5 let delovnih izkušenj pri zahtevnih vodstvenih strokovnih delih s tega področja.

2. **Direktor marketinga** (vodenje sektorja marketing)
– VII. stopnja strokovne izobrazbe – dipl. ekonomist oziroma drugi ustrezen poklic ali VI. stopnja strokovne izobrazbe – ekonomist ali drug ustrezen poklic
– 5 let delovnih izkušenj pri zahtevnih vodstvenih strokovnih delih s tega področja;
– aktivno znanje nemškega ali angleškega jezika.
3. **Direktor sektorja ekonomike:**
– VII. stopnja strokovne izobrazbe – dipl. ekonomist ali njemu soroden poklic ali VI. stopnja strokovne izobrazbe – ekonomist ali njemu soroden poklic
– 5 let delovnih izkušenj pri zahtevnih vodstvenih strokovnih delih s tega področja.

4. **Tehnični direktor programa pozamenterije** (vodja PE Pozamenterijske dejavnosti)
– VII. stopnja strokovne izobrazbe – dipl. inž. tekstilne tehnologije ali njemu soroden poklic ali VI. stopnja strokovne izobrazbe – ing. tekstilne tehnologije ali njemu soroden poklic
– 5 let delovnih izkušenj pri zahtevnih vodstvenih strokovnih delih s tega področja;
– aktivno znanje nemškega jezika
Izbrani kandidat bo imenovan za štiriletni mandat.

Poleg delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi objavljamo tudi prosta dela in naloge

1. Poslovodnega tajnika

Poleg splošnih pogojev mora kandidat izpolnjevati še naslednje:
– VII. stopnja strokovne izobrazbe ekonomske, pravne ali druge ustrezne smeri
– 5 let delovnih izkušenj
– znanje nemškega ali angleškega jezika;
– poznavanje računalniških programov Wordstar ali Lotus.
Z izbranim kandidatom za poslovnega tajnika bomo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas, poskusno delo pa traja tri mesece.
Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh na naslov: Vezenine Bled, p. o., Kadrovsko splošni sektor, Kajuhova c. 1, 64260 Bled.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

Za podrobnejše informacije nas lahko pokličete po telefonu 064/77-291 (vodja Kadrovsko spl. sektorja).

328

Direktor Opeke – Osijek, Poslovodnega centra, o. sol. o., Osijek, Vukovarska cesta 215

razpisuje
dela in naloge

terenskega komercialista za Slovenijo

Pogoji:
– najmanj SS ekonomske smeri ter dveletne delovne izkušnje
– vozniški izpit B kat.
– trimesečno poskusno delo

Ponudbe z dokazili pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Opeka – Osijek, Poslovodni center, o. sol. o., Osijek, Vukovarska cesta 215.

Kandidate bomo o izbiri obvestili v 8 dneh po odločitvi.

269

Komisija DS za delovna razmerja delovne skupnosti Zveze obrtnih združenj Slovenije

objavlja prosta dela in naloge

svetovalca I

Pogoji:
– diplomirani pravnik
– poznavanje področja, ki ureja samostojno osebno delo in zasebno podjetništvo
– 4–5 let delovnih izkušenj
– trimesečno poskusno delo

Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in 3-mesečnim poskusnim delom. Akontacija OD po Pravilniku o delitvi sredstev za OD in skupno porabo. Prijave z dokazili o izobrazbi in opisom dosedanjih delovnih izkušenj pošljite v 8 dneh po objavi na naslov: Zveza obrtnih združenj Slovenije, Ljubljana, Celovška 71, kadrovska služba.

327

Gasilska zveza Slovenije

objavlja
proste delovne naloge

urednika Gasilskega vestnika in strokovnega tiska

Pogoji:
– visoka ali višja izobrazba družboslovne smeri
– pet let delovnih izkušenj na navedenih delih
– dvemesečno poskusno delo
– zaželeno je poznavanje dejavnosti gasilskih organizacij

Proste delovne naloge razpisujemo za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v osmih dneh po objavi na naslov: Gasilska zveza Slovenije, Ljubljana, Prešernova ul. 11.

290

VDO Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, VTOZD Fizika

objavlja prosta dela in naloge

vratarja – telefonista

Pogoji:
– skrajšani program sred. izobraž. – II. stop.
– petletne delovne izkušnje
Delo je za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Pisne prijave o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi na naslov: VDO Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo, Kadrovska služba, Aškerčeva 9a, Ljubljana. Kandidate bomo o izbiri obvestili v zakonitem roku.

312

RIKO

Riko Komunalna oprema d. o. o., Litijska cesta 261, 61261 Ljubljana Dobrunje

Upravni odbor družbe objavlja prosta dela in naloge:

vodja finančno-računovodskega sektorja

Kandidat mora poleg splošnih pogojev izpolnjevati še naslednje:
– da ima visokošolsko ali višješolsko izobrazbo (ekonomist-finančnik)
– da pozna predpise o finančnem poslovanju
– da ima najmanj 5-letne delovne izkušnje v stroki
– da ima organizacijske in komunikacijske sposobnosti.
Delovno razmerje bomo sklenili za nedoločen čas s polnim delovnim časom.
Prijave z dokazil o zahtevani izobrazbi in kratkim opisom dosedanjih del sprejema splošna služba 8 dni po objavi oglasa. Kandidate bomo o izbiri obvestili najkasneje v 30 dneh po končanem zbiranju prijav.

318

INTERTRANS

Intertrans, p. o., Ljubljana, mednarodna špedicija, Cesta VII. korpusa 1

objavlja prosti delovni mesti

I. direktorja poslovne enote Sežana

Pogoji:
– višja ali srednja šola
– 3 oz. 4,5 let delovnih izkušenj
– opravljena ZT šola
– aktivno znanje tujega jezika

II. pomožnega referenta – pripravnika v poslovni enoti Sežana

Pogoja:
– srednja šola
– želeno pasivno znanje tujega jezika.

Delovno razmerje pod I. bomo sklenili za nedoločen čas, s 3-mesečnim poskusnim rokom, pod II. pa za določen čas – 6 mesecev.

Prijave pošljite v 8 dneh po objavi na gornji naslov. Kandidatom bomo odgovorili v 15 dneh po opravljeni izbiri.

250

KOMUNALNO PODJETJE
KAMNIK

Komunalno podjetje Kamnik, Cankarjeva 11

objavlja

razpis za oddajo stojnic za prodajo blaga v pokritem delu tržnice v Kamniku.

Stojnice so zaprtega tipa in jih lahko zaklepate.
Stojnice oddajamo najmanj za teden in največ za mesec dni.

Cena uporabe stojnice na dan je 220,00, na mesec pa 4.800,00 din.

Prijave sprejema Komunalno podjetje Kamnik do 18. januarja 1991.

317

Elektronski aparat za odganjanje
PODGAN IN MIŠI
Informacije po tel. 041/313-491

Sprejem osmrtnic:

ob delavnikih od 7. do 16. ure. Po teleksu YU DELO ST 31633, s telegramom ali po tel. 318-866 (od 14. do 16. ure) za naročnike izven Ljubljane. Ob nedeljah in praznikih sprejema osmrtnice (do 16. ure) neposredno centralna redakcija »Dela«, Ljubljana, Titova 35 osebno ali po telefonu 315-366 za naročnike izven Ljubljane. Rokopisov ne vračamo.

Mnogo prezgodaj nas je zapustil naš dragi

ALEŠ MAJCEN

Od njega smo se poslovili v ožjem družinskem krogu v ponedeljek, 14. januarja 1991, na ljubljanskih Žalah

Vsi njegovi

Ljubljana, 14. januarja 1991

Umrla je

MARIJA ŽBOGAR-ZORMAN

rojena VEGAN

Od nje se bomo poslovili v četrtek, 17. januarja 1991, ob 15. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo ležala v petnajsti mrliški vežici

Žalujoči: družini Sukič in Vegan

Ljubljana, 12. januarja 1991

Nepričakovano nas je zapustil naš dragi mož, oče, dedi in brat

FRANC DORN

Od njega se bomo poslovili v sredo, 16. januarja 1991, ob 15. uri na celjskem pokopališču

Žalujoči: žena Zinka, hčerka Andreja z možem Milanom, vnuka Alen in Alja ter brat Viktor z družino

---

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

ALOJZ MEKUČ

iz Tržiča, Loka 65
upokojenec tovarne obutve Peko Tržič

Od pokojnika smo se poslovili v ponedeljek, 14. januarja 1991, ob 15. uri na pokopališču v Kovorju

Tovarna obutve Peko Tržič

3764

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

IVO PISKAR

upokojeni arhivski delavec

Pogreb pokojnika bo v torek, 15. januarja 1991, ob 16. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v šestnajsti mrliški vežici

Ohranili ga bomo v trajnem spominu

Mercator-Ljubljanske mlekarne in Klub upokojencev

3771

Umrla je naša sodelavka

SILVA HRASTNIK

Od nje se bomo poslovili v sredo, 16. januarja 1991, ob 14. uri na pokopališču na Rudniku

Do pogreba leži v štirinajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Sodelavci Delikatese Ljubljana

3769

Slavistično društvo Slovenije sporoča, da nas je v visoki starosti zapustila častna članica

prof. dr. SILVA TRDINA

Zaslužno pedagoginjo, literarno zgodovinarko, metodičarko in prevajalko ohranjamo v trajnem spominu

Slavistično društvo Slovenije, predsednica prof. dr. Martina Orožen

3768

UMRLA JE NAŠA DOLGOLETNA SODELAVKA

OLGA PETRONIJEVIČ

OHRANILI JO BOMO V TRAJNEM SPOMINU

SODELAVCI ADRIE AIRWAYS

3770

Izvršni svet Skupščine Republike Slovenije, Republiški sekretariat za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Gospodarska zbornica Republike Slovenije
sporočajo žalostno vest, da je tragično preminil

KARMELO BUDIHNA

dipl. inž. gozdarstva
nekdanji predsednik Gospodarske zbornice Republike Slovenije in generalni konzul SFRJ v Celovcu ter namestnik republiškega sekretarja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v pokoju

Ohranili ga bomo v trajnem spominu

Ljubljana, 14. januarja 1991

Umrl je

VINKO BABNIK

upokojenec

Od njega se bomo poslovili v četrtek, 17. januarja 1991, ob 16. uri na pokopališču v Štepanji vasi

Na dan pogreba bo žara v šestnajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Vsi njegovi

Ljubljana, 14. januarja 1991

ZAHVALA

V žalostnih dneh, ko nas je zapustil naš dragi

TONE ROBIČ

dipl. inž. agr.

se zahvaljujemo sorodnikom za pomoč, prijateljem in znancem za izraženo pisno in ustno sožalje. Posebna hvala med. sestram in zdravnikom gastroent. klinike, gastro kirurgije in klinike za nuklearno medicino za ves trud, da bi ga ohranili pri življenju

Žena Albinka, sin Borut z družino

3767

ZAHVALA

Ob slovesu od našega dragega

PETRA GREGORCA

se toplo zahvaljujemo vsem prijateljem, sodelavcem, znancem in gospodu župniku Feliksu Zajcu, ki ste ga pospremili na zadnjo pot ter s cvetjem prekrili njegov grob. Hvala za poslovilne besede mag. Dragu Štefetu in vsem, ki ste nam izrekli sožalje in poslali sožalna pisma.

Družina Gregorc

3766

Nekdo je v meni upihnil luč.
Kar prej je valovalo, tkalo, pelo,
je v eni sami noči obnemelo.
sam sebi

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedka, pradedka in brata

JANEZA LESJAKA

se iskreno zahvaljujemo vsem prijateljem in znancem za ustna in pisna sožalja in spremstvo na njegovi zadnji poti, še posebno pa se zahvaljujemo za lepe iskrene besede slovesa in prelepo petje njegovih prijateljev, ki so nam ob tem žalostnem dnevu dali tudi nekaj lepega. Hvala vsem, ki ste ga imeli radi.

Svojci

Ljubljana, januarja 1991

3765

Žrtve južnoafriških strasti: pogaženih in pobitih 80 ljudi

Sodni dan na nogometnem igrišču in hladnokrven pokol v črnskem naselju – Spet oživela stara nasprotja

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NAIROBI, 14. januarja – V Južni Afriki je bilo konec tedna v dveh ločenih dogodkih ob življenje več kot 80 ljudi. V Orkneyu v zahodnem Transvaalu so se na mestnem nogometnem štadionu zaradi spornega zadetka spopadli navijači in gledalci so v zmedi, ko so bežali na varno, poteptali najmanj 40 ljudi. V črnskem naselju Sebokeng, nedaleč od Johannesburga, pa so neznani napadalci hladnokrvno pobili 40 in ranili več deset ljudi, ki so se zbrali na žalovanju za aktivistom Afriškega nacionalnega kongresa, ki je izgubil življenje pred dnevi v podobnem izbruhu medčrnskega nasilja.

Oba dogodka sta spet potisnila v ospredje nasprotja ob naraščajočem nasilju v južnoafriški družbi prav v času, ko išče pot v postapartheidsko ureditev, čeprav je bil vsaj prvi predvsem posledica razgretih navijaških strasti in ne političnih nasprotij.

Južnoafriška nogometna zveza je za tragedijo, brez primere v zgodovini južnoafriškega nogometa, že okrivila organizatorje sicer prijateljske tekme, ker so dopustili, da so bili navijači klubov Kaizer Chiefs in Orlando Pirates, čeprav obeh z domicilom v črnskem naselju Soweto, na tribunah pomešani in ker so na štadion, zgrajen za 20.000 ljudi, spustili dosti več gledalcev.

Pokol v Sebokengu pa je že nevarno zaostril napetost med rivalskimi črnskimi političnimi organizacijami in napovedal nove prepreke v pogajanjih med vlado in ANC. Tako so pripadniki mladinskega krila ANC, brž ko se je razširila vest o pokolu, že šli na maščevalni pohod po ulicah in zažigali hiše političnih nasprotnikov, kar utegne kaj hitro spet zavrteti začarani krog medčrnskega nasilja, v katerem je bilo v zadnjih šestih mesecih ob življenje že 1.000 ljudi.

Policija je v Sebokeng zato brž poslala okrepitve in uvedla policijsko uro te priprla že deset domnevnih storilcev, tudi eno žensko, in napovedala sojenje čez štirinajst dni, da bi čim prej razelektrila napeto ozračje. Toda ANC policiji pa očita, da pokola ni preprečila, čeprav so jo menda prosili, naj zaščiti žalujoče.

VOJKO PLEVELJ

NA KRATKO

Drnovškov pogovor s Catherine Lalumiere

LJUBLJANA, 14. januarja – Dr. Janez Drnovšek, član Predsedstva SFRJ, se je danes v Strasbourgu neformalno in prijateljsko sestal z gospo Catherine Lalumiere, generalno sekretarko Sveta Evrope. Sobesednika sta izmenjala poglede na politiko Sveta Evrope do držav novih članic in predvsem na razmere v Jugoslaviji. V ospredju sta bili vprašanji spoštovanja človekovih pravic in možnosti za nove stabilne politične dogovore v Jugoslaviji. Dr. Janez Drnovšek je gostiteljici najprej orisal razvoj situacije v naši državi od njegovega nastopa v parlamentu Sveta Evrope maja lani do danes, vključno s procesom emancipiranja, skozi katerega so v tem času šle jugoslovanske republike. Dr. Drnovšek je govoril o odnosih med republikami po opravljenih večstrankarskih volitvah in opisal njihove različne pozicije pri iskanju izhoda iz sedanjih razmer. Pri tem je naštel vrsto dilem, ki spremljajo politične napore reševanja jugoslovanske krize. Gospa Lalumiere je ponudila pomoč ekspertov Sveta Evrope pri reševanju posameznih vprašanj, hkrati pa predlagala dr. Drnovšku, da s podobnimi informativnimi srečanji nadaljujeta tudi v prihodnje.

Albanski begunci še prihajajo

JANJINA, 14. januarja (AFP) – V noči od nedelje na ponedeljek je prebegnilo v Grčijo več kot 640 Albancev; samo v minulih treh dneh jih je prišlo tja več kot 1800.

Potres na Koroškem

LJUBLJANA, 14. januarja – Seizmološki zavod Republike Slovenije je sporočil, da so seizmografi observatorija na Golovcu zabeležili zvečer ob 21. uri 46 minut srednje močan potresni sunek iz epicentralne oddaljenosti 53 kilometrov severovzhodno od observatorija. Moč potresa je bila 2.5 stopnje po Richterjevi lestvici. Po prvih podatkih je dosegel največjo jakost na področju Črne na Koroškem, Prevaljah, Ravnah, Slovenj Gradcu, Mozirju in Dravogradu, in sicer 4 stopnjo po Mercallijevi lestvici. (R. V.)

Mario Soares predsednik še pet let

LIZBONA, 14. januarja (Tanjug) – Dosedanji portugalski predsednik Mario Soares je na včerajšnjih predsedniških volitvah, kot je bilo pričakovati, prepričljivo zmagal. Kar s 70 dostotki glasov je bil ponovno izvoljen za predsednika. Za predsedniške volitve je to rekord, kajti doslej je le Soaresov predhodnik Ramalho Eanes osvojil 61 odstotkov glasov. Takšna zmaga je za Soaresa še toliko pomembnejša, ker se mu je na prejšnjih volitvah, leta 1986, posrečilo zmagati komaj v drugem krogu. Preostali trije predsedniški kandidati so si razdelili ostanek, se pravi 30 odstotkov glasov.

Onesnaženost zraka v Sloveniji 14. 1. 1991

Poročilo Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Izmerjene koncentracije SO_2 v mikrogramih/m^3	danes povpr. do 15.00	najv. urna	ob	včeraj 24-urna
Ljubljana	107	217	12.30	25
Maribor	248	405	10.30	126
Celje	91	216	9.00	74
Trbovlje	124	217	13.30	112
Hrastnik	38	50	1.00	33
Zagorje	72	117	14.00	48
Zavodnje	25	38	2.00	40

Mejne koncentracije SO_2 (odlok iz leta 1990):
Enourna 350 μg/m^3; 24-urna 125 μg/m^3

Valentin Pavlov postal novi premier ZSSR

Nikolaja Rižkova je zamenjal 54-letni doktor ekonomskih ved – Še dva namestnika

MOSKVA, 14. januarja (Tanjug) – Sovjetski parlament je izvolil danes za novega sovjetskega premiera 54-letnega Valentina Pavlova, ki je na tem položaju zamenjal Nikolaja Rižkova. Za predlog Mihaila Gorbačova je glasovalo 279 poslancev, 75 jih je bilo proti, 66 pa se jih je vzdržalo. Parlament je izvolil še dva prva namestnika premiera: dosedanjega namestnika, 55-letnega Vitalija Dogužijova in 53-letnega Vladimirja Velička, ki je bil doslej minister za težko strojegradnjo. Za namestnika premiera sta bila izvoljena predsednik državnega plana, 53-letni Jurij Masljukov in dosedanji namestnik premiera, 60-letni Nikolaj Lavorov. Valentin Pavlov je končal v Moskvi finančno fakulteto in doktoriral iz ekonomskih ved. Leta 1989 je bil imenovan za finančnega ministra, pred tem pa je bil predsednik državnega komiteja za cene in predsednik sovjetskega društva ekonomistov.

Je predsednik Barre že zbežal iz Somalije?

Uporniki trdijo, da vladni vojski poveljuje bivši premier – Krvavi spopadi so menda zajeli že ves Mogadiš – Teror uradne vojske

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NAIROBI, 14. januarja – Potem ko je tudi italijanska vlada kot zadnja sklenila zapreti svoje veleposlaništvo v somalski prestolnici Mogadišu, so sinoči z dvema italijanskima vojaškima transportnima letaloma vse njegove uslužbence in več tujih državljanov (okrog dvesto) že prepeljali v Mombaso v sosednji Keniji. V zadnjih spopadih jih je bilo nekaj že tudi ranjenih, vendar ni nihče več v smrtni nevarnosti. Sedem belgijskih in francoskih zdravnikov humanitarne organizacije »zdravniki brez meja« pa je sklenilo še vztrajati v Mogadišu, čeprav so razmere v mestu zaradi brezvladja in v zadnjih dneh spet vse hujših spopadov iz dneva v dan bolj neznosne.

Verodostojnih poročil o dogajanju v somalski prestolnici Mogadišu je še vedno zelo malo, vsa pa govorijo, da so se spopadi med vladnimi četami in uporniki združenega somalskega kongresa (USC) razumeli že v vseh mestnih četrtih. Število mrtvih in ranjenih iz ure v uro narašča. Toda še vedno ni mogoče zanesljivo trditi niti tega, kje je v resnici predsednik Barre, saj se že ves čas spopadov ni pojavil v javnosti. Po radiu, a spet ne sam, pa občasno še vedno poziva k premirju. Somalski zunanji minister Qaybeh je v Kairu, kamor je pripotoval na pogovore z egiptovskimi diplomati, ki še skušajo vlado in upornike spraviti za pogajalsko mizo, ob tem kategorično zatrdil, da je Barre še vedno v predsedniški palači v središču Mogadiša, ter cinično dodal, da razmere zanj še niso tako zelo kritične, kot jih opisujejo sredstva obveščanja.

Toda uporniki USC, ki za pogajanja z Barrejem še slišati nočejo, so včeraj ponovili, da je že v ponedeljek prebežal v Abu Dabi, kjer naj bi se v bolnišnici zdravil zaradi utrujenosti, tamkajšnje oblasti pa so to že nekajkrat uradno zanikale. Uporniki tudi trdijo, da oddelke vladne vojske zdaj dejansko vodi bivši premier Mohamed Ali Samatar, ki je kljub odstopu pred pol leta ostal najbolj goreč zagovornik Barrejevega režima. Pri tem so vladne čete obtožili, da s topniškim obstreljevanjem stanovanjskih četrti namerno sejejo strah med prebivalstvom, njihov beg pa izkoriščajo za vsesplošno ropanje državnega in osebnega premoženja, kar potrjujejo tudi pričevanja tujcev, ki jim je uspelo zbežati iz Mogadiša.

● Diplomati v Adis Abebi ocenjujejo, da so Sijadu Barreju dnevi šteti, da pa ima še vedno dovolj orožja in privržencev, da bo v agoniji svoje vladavine še lahko povzročil veliko škode in ponovno prelivanje krvi, poroča iz Somalije Tanjug. Omenjeni diplomati še menijo, da konec Barrejeve vladavine ne pomeni tudi konca tragedije države, ker so nasprotja med somalskimi plemeni in klani prehuda.

Uporniki so mednarodno skupnost in predvsem Italijo pozvali, naj Barrejev režim prisili k umiku, ker se z njim, zaradi preteklih in sedanjih zločinov, nimajo o čem pogovarjati. Spet pa so zaprosili tudi za pošiljke hrane in zdravil, ter dodali, da sta v Mogadišu zaradi razpadajočih trupel že izbruhnila kolera in tifus.

Prebivalstvo medtem še naprej množično zapušča prestolnico in državo. Iz Adis Abebe so sporočili, da je v Etiopijo že prebežalo najmanj 18.000 Somalcev, število beguncev pa se utegne že v naslednjih dneh še precej povečati. VOJKO PLEVELJ

»Britanska vojska je morala temeljito očistiti Koroško«

Tako trdijo vojaški strokovnjaki v dokumentarni oddaji londonskega BBC – Pretresljivi pripovedi eksekutorja in preživele priče množičnega poboja

OD NAŠE SODELAVKE

LONDON, 14. janjuarja – Televizijska družba BBC je na svojem drugem programu pokazala enourno dokumentarno oddajo s kratkim naslovom: Britansko izdajstvo. Oddaja obravnava repatriacijo Kozakov in Jugoslovanov spomladi 1945 iz južne Koroške; gre za okrog 70 tisoč Kozakov in Jugoslovanov, ki jih je britanska armada izročila sovjetskim in jugoslovanskim oblastem.

Dokumentarna oddaja govori predvsem o repatriaciji kakih 30 tisoč ljudi, ki so jih Britanci, kot poudarjajo avtorji, izročili v nasprotju s politiko zaveznikov. Razdeljena je v dva dela. V prvem obravnava repatriacijo Kozakov, v drugem pa repatriacijo Jugoslovanov. Za Jugoslovane trdi, da so bili to predvsem ljudje, ki so se borili proti komunizmu. Z Nemci so se povezali predvsem zato, ker so »Tita sovražili bolj kot naciste«. In ob koncu vojne so se z veseljem predali britanskim vojakom, saj so menili, da so to njihovi osvoboditelji.

● Čez nekaj dni se je v taborišču na Koroškem razvedelo, kaj se je zgodilo s transportom jugoslovanskih repatriirancev. Priča Nina Lenček, ki je s svojimi starši in sestro spadala med »spremljevalce«, je pripovedovala, da se je po vsem polju razlegal jok: »Bilo je kot v Dantejevem Peklu«.

Avtorji oddaje poudarjajo, da se jaltski sporazum ni nanašal na »jugoslovanske Titove nasprotnike«. Churchill se je izrecno zavzel, da teh ljudi ne smejo izročiti Titu. Kljub temu je britanski general Robertson, namestnik feldmaršala Aleksandra, podpisal ukaz, da je treba vse Jugoslovane, ki so se predali, razorožiti in izročiti lokalnim jugoslovanskim oblastem. Brigadni general Toby Low (sedanji lord Aldington), načelnik petega britanskega korpusa na Koroškem, pa je maja 1945 dodal in podpisal ukaz, da je treba vse predane Jugoslovane razorožiti in jih čimprej izročiti jugoslovanskim oblastem, ne smejo pa vedeti, kam gredo. Kasneje je k temu dodal še pojasnilo, da med Jugoslovane, ki jih je treba repatriirati, spadajo vsi vojaki, ki se niso borili s Titom in civilisti in jih je mogoče označiti kot spremljevalce.

Ker ukaz brigadnega generala Tobyja Lowa pravi, da repatriiranci ne smejo vedeti, kam jih pošiljajo, so jim lagali. Britanski poveljnik Nigel Nicolson je v oddaji povedal, da so si izmislili, da jih pošiljajo v Italijo. To je bila, kot je dejal Nigel Nicolson, za britanske vojake muka in sramota, ker so tako izdajali uboge ljudi. »Toda,« je dodal poveljnik Nicolson, »če smo hoteli izvršiti povelje, druge rešitve ni bilo.«

Avtorji oddaje pravijo, da ni podatkov o tem, koliko spremljevalcev so jugoslovanske oblasti mučile, znano pa je, da jih je večina končala v taboriščih. Veliko večino vrnjenih vojakov so jugoslovanske oblasti ubile, čeprav so britanskim višjim oficirjem zagotovile, da med repatriiranci le kriminalce čakajo sodni postopki, druge pa bodo »prevzgojili«. Kaj se je z vrnjenimi dejansko dogajalo, sta povedali dve priči. Televizija je pokazala Sima Dubajića, majorja jugoslovanske vojske iz Beograda, ki je pomagal pri pogovorih o repatriaciji in kateremu je bilo rečeno, da bo repatriiranim vojakom prizaneseno. Toda kasneje je moral v Kočevski Rog, da »konča začeto delo«.

Simo Dubajić je za britansko televizijo (ki ga imenuje poveljnika množičnega pokola) izjavil, da je bil takrat doktrinaren komunist, prepričan, da ne pobija ljudi, ampak deluje kot osvoboditelj, ker gleda na te ljudi ne kot na človeška bitja, ampak kot na sovražnika, ki ga je treba uničiti. S tega stališča je dejal Simo Dubajić, je bil »morda celo srečen«, da ga je doletela ta naloga. Avtorji oddaje trdijo, da so njihove kamere pokazale steze v Kočevskem Rogu, po katerih so hodili ljudje do svojih množičnih grobov. Posnetke teh in roba jame, v katero so padala trupla (BBC trdi, da so to posneli naskrivaj), pa so pospremili z grozovito pripovedjo preživele priče Milana Začeka. Ta je pripovedoval, da so ga s tovariši slekli, mu zvezali roke in ga gnali po gozdni stezi na majhen hrib, za katerim je bila globoka jama. Pred seboj so slišali eksplozije in pokanje pušk.

Stokanje preživelih je spodbudilo Sima Dubajića, da je v jamo vrgel dinamit. Eksplozija je pomagala Milanu, ker je nad jamo padlo drevo, s pomočjo katerega je splezal na plano. Prebil se je v rojstno vas in čez leto dni zbežal v Italijo. Tako je umrlo pet Milanovih bratov, skupaj z večino od 26.000 jugoslovanskih vojnih ujetnikov, ki so jih Britanci izročili našim oblastem.

Britanci trdijo, da je bila repatriacija nujna zaradi vojaških operacijskih razlogov; počistiti so morali področje, ker je grozila nevarnost spopada s Titovimi partizani. In mnogi ugledni britanski oficirji, je rečeno v oddaji, so prepričani, da britanska armada ni storila nič takšnega, da bi se morala sramovati.

Črni zgodovinski list s konca druge svetovne vojne je objavil grof Nikolaj Tolstoj v knjigi »Minister in pokoli« in kasneje s pamfletom, v katerem je obtožil brigadnega generala Tobya Lowa, sedanjega lorda Aldingtona, da je poslal vojne ujetnike v Jugoslavijo, čeprav je vedel, kakšna usoda jih čaka. Lord Aldington je tožil grofa Tolstoja zaradi žalitve časti in britansko sodišče je njegovo čast opralo z rekordno odškodnino 1,5 milijona funtov. Grof Tolstoj je zaradi tega bankrotiral, v oddaji pa dodal: »Karkoli se bo zgodilo meni, je neprimerljivo s tem, kar je doletelo nesrečne žrtve. In če se nihče ne bi potegnil zanje in se boril za resnico, bi se ti strahotni dogodki lahko ponovili.«

● Ko je Milan prišel na hrib, ni čakal, da bi ga ustrelili. Pognal se je v jamo. Padel je na gola trupla. Večina ljudi je bila že mrtvih, nekaj smrtno ranjenih pa je stokalo in ječalo. Ko je Milan videl, da vsako minuto pade novo truplo v jamo, je v grozi začel vpiti in prositi partizane, naj ga ubijejo. Odgovora ni bilo in tako je v jami preživel dve noči. Zeblo ga je, bil je lačen in prestrašen. Tretji dan pa je eden od preživelih sotrpinov, ki je skrival žepni nožič, dejal, da je treba jesti. Milan mu je odrezal košček človeškega mesa.

ALJA KOŠAK

Podpredsednik kitajske vlade v Parizu

PARIZ, 14. januarja (Tanjug) – V Pariz je prispel danes podpredsednik kitajske vlade Jiahua, da bi se pogovoril o nadaljnji krepitvi gospodarskega sodelovanja med Kitajsko in Francijo, še zlasti na področju avtomobilske industrije ter telekomunikacij in energetike. Gre za prvi obisk kakega člana kitajske vlade v Franciji po »pekinški pomladi« in gospodarskih sankcijah evropskih držav, zato mu pripisujejo še toliko večji pomen.

ISKRICE

Pravi morilci niso vojaki in generali, marveč politiki.
RUDI RINGBAUER

Poklicni politiki so prva skupina, pri kateri bi bilo treba dopustiti usmrtitev iz usmiljenja, evtanazijo, brez njihove pismene privolitve.
AURELIA BURD

»Takšna država se ne more ohraniti«

BONN, 14. januarja – »Vsaj eno korist je prineslo srečanje predsednikov jugoslovanskih republik: nihče, ki je pri zdravi pameti, ne more več misliti, da je moč jugoslovansko državo, to je beograjsko federacijo, ohraniti pri življenju. V jugoslovanskem predsedstvu si je Srbija s svojo politiko enoumja ustvarila večino. To predsedstvo zdaj terja, naj bo po vsej državi le ena oborožena formacija: od Srbov vodena Jugoslovanska ljudska armada, ki skupaj z republiko Srbijo sestavlja komunistično zvezo za zatiranje. Jugoslovanska vlada pušča vojsko pri miru, kot da je njeno delovanje sploh ne zadeva. Srbija je protipravno in na skrivaj natisnila za dve milijardi mark jugoslovanskega denarja in ga uporabila za svoje potrebe; to še bolj uničuje valuto. Takšna država se ne more ohraniti. Le eno ima še smisel: da se republike kot samostojne države dogovorijo o tem, ali imajo še zadosti skupnih interesov, da oblikujejo zvezo držav z nekaj natančno začrtanimi nalogami,« piše Frankfurter Allgemeine Zeitung. M. S.

OGLEDALO

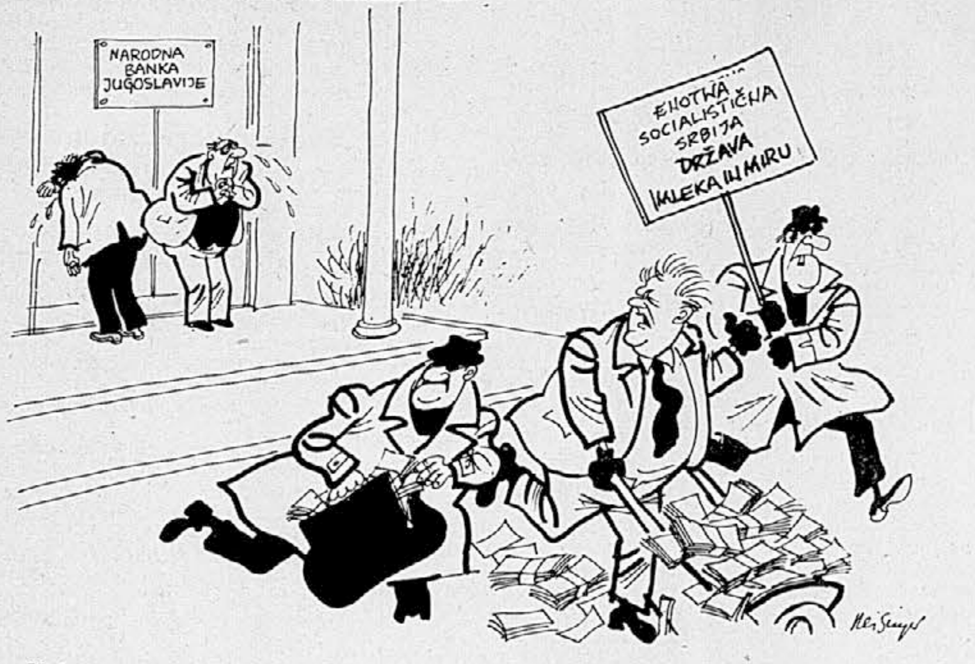

– Kako ne razumete? Saj sem vam vendar obljubil! ***OTO REISINGER, Vjesnik***

SVET SO LJUDJE

Nima razloga za strah

Enainšestdesetletni voditelj Palestinske osvobodilne organizacije (PLO) **JASER ARAFAT** glede časopisnih karikatur ni zamerljiv. Te dni je namreč karikaturista francoskega dnevnika Le Monde **PLANTUJA** povabil k sebi na obisk. Karikaturist je bil zelo presenečen in malce tudi prestrašen, saj je Arafata primerjal s Ceausescom, spet drugič pa ga je postavil v zvezo z ugrabitvijo italijanske ladje Achille Lauro. Arafat pa je umetnika pomiril: »Sam zelo cenim takšne karikature, ki me napadajo.«

Cesarski prstan

Cesarski prstan mesta Goslar za leto 1991 bo prejel korejski umetnik **NAM JUNE PARK.** Odločitev je sprejela žirija, sestavljena iz mednarodno priznanih strokovnjakov in goslarskih meščanov, ki ji je predsedoval direktor berlinske državne galerije Dieter Honisch. Nam June Park je glasbenik, aforist, teoretik medijev, upodabljajoči umetnik in velja za »očeta video umetnosti«. Retrospektivno razstavo umetnikovih del bodo jeseni letos odprli v Zürichu in Baslu, nato pa jo bodo pokazali še v Düsseldorfu, na Dunaju, v Leipzigu in Moskvi. Park se je rodil leta 1932 v Seulu, študiral pa je v Tokiu, Münchnu, Freiburgu in Kölnu. Od leta 1976 je ameriški državljan in živi na Manhattnu. Poučuje na Umetnostni akademiji v Düsseldorfu.

Cesarski prstan mesta Goslar (zlati relief s pečatom cesarja Henrika IV.) so podelili prvič leta 1975 in so ga doslej prejeli med drugim Henry Moore, Max Ernst, Josef Beuys, lani pa Anselm Kiefer.

Umrla je finska sopranistka

Pred kratkim je v štiriinosemdesetem letu starosti umrla finska sopranistka **AULIKKI RAUTAWAARA.** Pevka se je rodila v mestu Vaasa, najprej študirala pri svojem očetu, nato pa v Berlinu. Debitirala je leta 1932 v helsinški operi in hitro dosegla svetovno slavo. V letih od 1934 do 1938 je bila članica znamenitega Mozartovega ansambla opernega festivala v angleškem Glyndebournu, kjer je zbudila pozornost zlasti v vlogi grofice v Figarovi svatbi in Pamine v Čarobni piščali. Nastopala je v velikih opernih hišah v Berlinu, na Dunaju, v Amsterdamu, Bruslju in Stockholmu. Leta 1937 so jo spet slavili kot grofico v Figarovi svatbi, tokrat na salzburškem festivalu. Pozneje je nastopala kot operna pevka in v zvočnih filmih. Po letu 1945 se je skoraj povsem posvetila koncertnemu petju. Pri tem je imel v njenem repertoarju posebno mesto Sibelius. V Helsinkih je delovala tudi kot učiteljica petja.

Vrnitev Juliette Gréco

JULIETTE GRÉCO, muza francoskega šansona se po sedemletni odsotnosti vrnila na pariške odre. Od 8. januarja nastopa v pariški Olympiji, kjer bo do 20. januarja razveseljevala svoje častilce s svojimi starimi uspešnicami in nekaterimi novimi pesmimi. Pevka, ki bo 7. februarja stara štiriinšestdeset let, je že štirideset let zvesta svoji nespremenjeni podobi: v črni obleki, s črnimi lasmi in bledim obrazom. O elektronskih inštrumentih noče nič slišati; tako kot prej jo spremljata le klavir in harmonika.

Pomoč trpečim

Ameriški kongres se je lani s posebnim priznanjem zahvalil svojemu igralcu **PAULU NEWMANU** za človekoljubno dejavnost. Newman je namreč samo lani podaril v človekoljubne namen za osem milijonov dolarjev različnih prispevkov 400 dobrodelnim ustanovam oziroma organizacijam v ZDA in drugod po svetu – to je ves dohodek, ki ga je ustvarila njegova družba za proizvodnjo živil. Družba je nastala pred osmimi leti, sprva je izdelovala le omako za špagete po Newmanovem receptu, kasneje pa je razširila ponudbo in zdaj prodaja poleg raznih omak še preliv za solate, limonade itd. Ves dobiček (36 milijonov dolarjev) so doslej porabili izključno za dobrodelna dela. S tem denarjem so med drugim zgradili letovišče za težko bolne otroke.

Petinšestdesetletni Paul Newman in njegova soproga, igralka **JOANNE WOODWARD** (na sliki v najnovejšem filmu Jamesa Ivoryja, v katerem sta skupaj zaigrala zakonski par Bridge), dajeta velike prispevke za pomoč otrokom sezonskih delavcev, žrtvam poplav, lakote, vremenskih nesreč, brezdomcem in invalidom, gmotno pa podpirata tudi varovanje okolja in spodbujata umetnost in izobraževanje.

PA ŠE TO

HAPPY BIRTHDAY TO KUČAN – Naš predsednik Milan Kučan je srečal Abrahama. Ob tej priložnosti ga je obiskala delegacija sekretariata za ljudsko obrambo Republike Slovenije z ministrom Janezom Janšem na čelu in mu čestitala k petdesetletnici. Vršilec dolžnosti načelnika republiškega štaba teritorialne obrambe major Janez Slapar pa mu je podaril prototip uniforme starešin slovenskih teritorialcev.

Srčno upamo, da se mu zdaj ne bo pripeljalo pred hišo še kakšno gosenično darilo JLA . . .

Snežne razmere

Mariborsko Pohorje: 15 cm pršiča na 10 do 15 cm podlage, gondolska žičnica vozi, vlečnice Stolp, Areh, Ruška vozijo od 8. do 16., vlečnica Videc pa obratuje od 12. do 16. Tekaški progi bosta urejeni, ko bo prenehalo snežiti. Za cesto je potrebna zimska oprema. **Kope:** od 50 do 60 cm snega, vse naprave razen vlečnice Kaštivnik vozijo. Tekaška proga je urejena, za cesto je potrebna zimska oprema. V partizanskem domu bo ta teden še nekaj prostora. **Vogel:** 165 cm snega, Žagarjev greben je odprt. **Soriška planina:** 5 cm novega suhega snega na 90 cm podlage, tekaška proga je urejena, za cesto je obvezna zimska oprema. **Rogla:** 40 cm snega, tekaške proge na tri, pet in deset kilometrov so urejene. **Krvavec:** 5 cm novega snega na 65 cm podlage. **Kranjska Gora:** 5 cm novega snega na 30 do 110 cm podlage, tekaške proge so urejene, drsališče je odprto od 9. do 21., ski bus vozi od Gozda Martuljka do Podkorna. **Velika Planina:** od 50 do 70 cm pomrznjenega snega, zaradi slabega vremena obratujeta le nihalka in sedežnica. V hotelu Šimnovec je še prostor. **Kobla:** 10 cm novega snega na 20 do 100 cm podlage, vse naprave razen vlečnice Bistrice vozijo. **Golte:** 10 cm novega snega na 30 cm podlage. **Trije kralji:** 10 cm novega snega na 25 podlage, naprave obratujejo, proge so urejene, cesta je prevozna z zimsko opremo, v domu je prostor. **Zatrnik:** od 30 do 80 cm snega, vse naprave razen vlečnice Hotunjski vrh obratujejo, smučarski avtobus vozi. **Lokve:** od 5 do 30 cm snega, naprave zaenkrat še ne vozijo, tekaška proga je urejena. **Kanin:** od 50 do 190 cm snega, gondolska žičnica zaradi vetra ne obratuje.

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 9
z dne 14. januarja 1991

za devize, efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice

država	valuta	tečaj velja za	nakupni	srednji	prodajni	nakupni za čeke in kred. pisma	nakupni za efektive in medn. pošt. nakazn.
Avstralija	a. dolar	1	10,7510	10,7833	10,8156	10,3209	10,2672
Avstrija	šiling	100	127,4420	127,8255	128,2090	124,8931	124,2559
Belgija	frank/C	100	43,5611	43,6922	43,8233	42,5809	42,3631
Kanada	dolar	1	12,0797	12,1160	12,1523	11,5965	11,5361
Danska	krona	100	233,0429	233,7441	234,4453	227,7994	226,6342
Finska	marka	100	374,9144	376,0425	377,1706	366,4788	364,6042
Francija	frank	100	264,5197	265,3156	266,1115	258,5680	257,2454
ZR Nemčija	marka	100	897,3000	900,0000	902,7000	879,3540	874,8675
Grčija	drahma	100	–	8,5556	8,5813	8,1887	8,1460
Irska	funt	1	–	24,0638	24,1360	23,0319	22,9119
Italija	lira	100	1,1934	1,1970	1,2006	1,1695	1,1635
Japonska	jen	100	10,2671	10,2980	10,3289	9,8564	9,8050
Kuvajt	kv. dinar	1	–	–	–	–	–
Nizozemska	gulden	100	796,0392	798,4345	800,8298	778,1283	774,1481
Norveška	krona	100	230,0780	230,7703	231,4626	224,9012	223,7508
Portugalska	escudo	100	10,0067	10,0368	10,0669	9,6064	9,5563
Švedska	krona	100	242,2673	242,9963	243,7253	236,8162	235,6049
Švica	frank	100	1077,7337	1080,9766	1084,2195	1056,1790	1050,7903
V. Britanija	funt	1	26,3517	26,4310	26,5103	25,7587	25,6270
ZDA	dolar	1	13,9243	13,9662	14,0081	13,6110	13,5413
	ECU	1	18,5402	18,5960	18,6518	18,1693	–
Španija	pezeta	100	14,2960	14,3390	14,3820	13,7241	13,6526

Tečaj dinarja za obračunski dolar je 13,9662 dinarja. Tečaji za obračunski dolar in obračunski dolar za kreditna pisma in čeke začno veljati 14. januarja 1991 ob 14.00 uri. Tečaji s te tečajne liste veljajo od 15. januarja 1991. Tečaji za grško drahmo in irski funt veljajo samo za efektivo in čeke. Tečaji za britanski funt veljajo tudi za škotski funt, vendar le za efektivo in čeke. – Najvišji zajamčeni znesek evročeka je 2500 dinarjev (velja od 1. januarja 1990). – Poročilo o višini povprečne realne obrestne mere na trgu denarja in kratkoročnih vrednostnih papirjev dne 11. 1. 1991: letna 45,20; mesečna 3,21; za čas od 14. 11. 1989 do 11. 1. 1991: letna 36,68; mesečna 2,63.

ljubljanska banka Pravi naslov za denarne zadeve

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 15. januar 1991

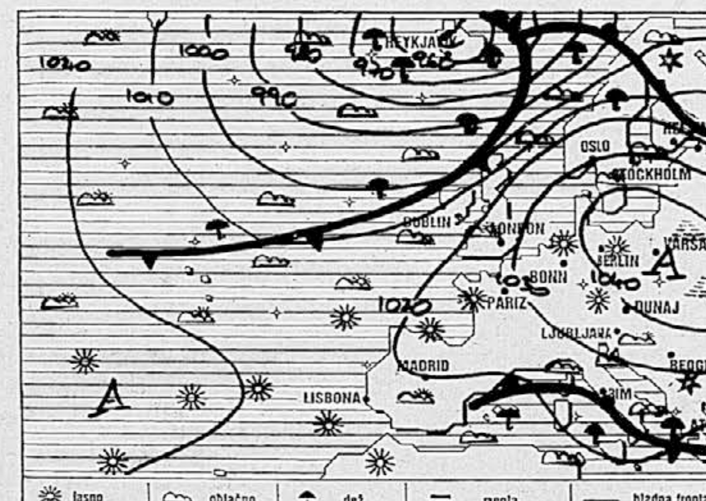

SLOVENIJA
Zmerno do pretežno oblačno bo, na Primorskem bo pihala močna burja, najnižje jutranje temperature bodo od –6 do –1, ob morju 4, najvišje dnevne malo nad 0, na Primorskem okoli 6 stopinj.

JUGOSLAVIJA
V južnem in vzhodnem delu države bo še oblačno s padavinami, v severnih krajih se bo delno razjasnilo. Ob severnem in srednjem Jadranu bo pihala močna burja.

VREMENSKA SLIKA
Nad zahodno, srednjo in vzhodno Evropo je območje visokega zračnega pritiska, oslabljen frontalni val se še zadržuje nad Sredozemljem, v višinah priteka k nam s severovzhodnimi vetrovi hladen zrak.

KAKO KAŽE
V sredo in četrtek bo suho in hladno. Na Primorskem bo še pihala zmerna burja.

VREME IN TEMPERATURE
14. JANUARJA 1991
OB 13. URI

kraj	vreme	°C
LJUBLJANA	oblačno	2
BRNIK	oblačno	2
PLANICA	rahlo sneži	–1
KREDARICA	rahlo sneži	–10
CELJE	oblačno	3
SL. GRADEC	pret. oblačno	1
MARIBOR	oblačno	2
M. SOBOTA	oblačno	2
N. MESTO	rahlo sneži	0
LISCA	rahlo sneži	–5
N. GORICA	oblačno	7
PORTOROŽ	pret. oblačno	6
REKA	oblačno	6
PULJ	oblačno	7
SPLIT	pret. oblačno	13
DUBROVNIK	pret. oblačno	16
ZAGREB	oblačno	2
NOVI SAD	oblačno	2
BEOGRAD	oblačno	6
SARAJEVO	megla	4
TITOGRAD	pret. oblačno	13
PRIŠTINA	oblačno	5
SKOPJE	oblačno	3
CELOVEC	oblačno	0
GRADEC	oblačno	3
DUNAJ	jasno	3
BUDIMPEŠTA	zmer. oblačno	5
BENETKE	rahlo dežuje	7
MILANO	rahlo dežuje	3
RIM	rahlo dežuje	11
MÜNCHEN	zmer. oblačno	0
ZÜRICH	oblačno	1
BERLIN	jasno	0
PARIZ	delno oblačno	3
LONDON	delno oblačno	6
ATENE	pret. oblačno	16
MADRID	jasno	5
STOCKHOLM	oblačno	–3
MOSKVA	rahlo sneži	–8

Stanje voda 14. januarja 1991 ob 7. uri
Pretok v m^3/s: Drava HE Dravograd 150, Mura Gornja Radgona 124, Soča HE Doblar 62,0, Sava Radovljica 23,0, Sava HE Mavčiče 36,0, Sava Šentjakob 50,3, Sava Radeče 244, Sora Suha 19,5, Ljubljanica Moste 69,0, Savinja Laško 52,0, Sava HE Moste 10,0, Savinja Nazarje 14,9, Krka Podbočje 39,7, Kolpa Radenci 47,6.

Drugačen aids v Afriki

V srednji in vzhodni Afriki se z virusom aidsa okuži vsako leto približno 0,75% prebivalstva, kar pomeni 550 do 1000 okužb na milijon prebivalcev. Najnovejše raziskave poleg tega kažejo, da je aids v Afriki v marsičem močno različen od tistega, ki ga poznamo v Ameriki in Evropi. Predvsem očitno ni res, da se je razmahnil le v starih žariščih. Italijansko-ameriška skupina raziskovalcev je v Ugandi podrobno pregledovala vzorce krvi, odvzete v letih 1964 do 1975 in ugotovila je, da danes razširjenega virusa leta 1964 sploh še ni bilo. To velja tudi za Kaposijev sindrom, nekoč sorazmerno nedolžno obliko kožnega raka, ki je prav v zadnjih šestih letih nenadoma postal smrtonosen.

Mnogi trdijo, da sodi virus aidsa med tako imenovane počasne viruse, pri katerih lahko mine od okužbe do morebitnega izbruha bolezni tudi nekaj let. Danes okuženi prebivalci Afrike smejo torej upati, da se bo bolezen prj njih pojavila – če se sploh bo – šele čez nekaj let. Ne vedo pa, da jim bodo dotlej doseženi izidi raziskav, ki sedaj tečejo v deželah razvitega sveta, najbrž le malo pomagali. Obolenja, ki sledijo razpadu imunskega sistema v Afriki, se namreč bistveno razlikujejo od tistih, ki so običajna v Ameriki in Evropi in ki jih skušajo kar najuspešneje zdraviti, dokler slednjič le ne bomo imeli tudi sredstev proti virusu aidsa samemu.

Center hoče nekaj podstrešij nazaj

Od Ljubljanske stanovanjske zadruge hočejo podstrešja, kjer ni mogoča gradnja

LJUBLJANA, 14. januarja – Izvršni svet Centra bo na jutrišnji seji obravnaval problematiko preurejanja podstreh v občini v stanovanja. Podroben pregled dosedanjih postopkov so pripravili v občinskem komiteju za urejanje prostora. Med drugim predlagajo, naj izvršni svet od Ljubljanske stanovanjske zadruge, s katero je občina pred leti sklenila pogodbo o oddaji podstreh v uporabo za gradnjo stanovanj, zahteva, da na občino takoj brezplačno prenese pravice do 30 podstreh, za katere je iz dosedanjih postopkov jasno, da jih ne bo mogoče preurediti v stanovanja.

Občina Center je sredi leta 1988 sklenila z Ljubljansko stanovanjsko zadrugo pogodbo o oddaji nezazidanih podstrešij v občini v uporabo za gradnjo stanovanj. Podstrešja so bila na zadrugo prenešena odplačno tako, da je zadruga dolžna v roku 30 dni po pridobitvi pravnomočnega gradbenega dovoljenja za posamezno podstrešje skleniti pogodbo o plačilu vrednosti podstrešja na podlagi cenitve sodnega izvedenca. V primerih, ko gradnja podstrešnega stanovanja ne bi bila možna, pa je zadruga dolžna prenesti podstrešje nazaj na občino Center. Občina je ob sklenitvi pogodbe zadrugi s posebno določbo dovolila zemljiškoknjižni vpis pravice uporabe za gradnjo na podstrešjih. V pogodbi pa niso bili podani podatki, potrebni za vpis v zemljiško knjigo, ker ob njeni sklenitvi niso bile opravljene izmere prenesenih podstrešij in njihovi idealni deleži v odnosu do celotne stavbe. Ljubljanska stanovanjska zadruga je nato občinski izvršni svet opozorila na težave, ki jih ima in ki zavirajo hitrejšo gradnjo podstrešnih stanovanj. V drugi polovici lanskega leta so se vrstili sestanki predstavnikov občine, zadruge ter občinskega in mestnega sekretariata za stanovanjsko gospodarstvo, na katerih so skušali z zbiranjem podatkov o premoženjskih, upravnih in tehnično-operativnih zadevah odpraviti ovire, ki preprečujejo izvajanje dogovorjenega. V zadrugi so tudi izdelali posebno analizo preurejanja podstrešij, ki je vsebovala podatke o premoženjskih težavah in operativno-tehničnih zapletih. Občinski komite s to analizo takrat ni bil zadovoljen, saj iz nje ni mogel razbrati vseh težav, ki ovirajo nadaljevanje del. Predstavniki zadruge so nato na posebnem sestanku kot poglavitno oviro navedli sklenjeno pogodbo med zadrugo in občino, saj ta ne vsebuje vseh elementov, potrebnih za vpis v zemljiško knjigo. Klub takratnim zagotovilom pristojnih v občini, da bodo z ustreznimi dopolnitvami pogodb uredili zadeve za vsako podstrešje posebej, do skupne rešitve niso prišli. Občinski sekretariat je na podlagi svoje analize ugotovil, da gradnja podstrešnih stanovanj ni možna na sedmih podstrehah, ker občina ni imetnica razpolagalne pravice, na 26 podstrehah zato, ker so na območjih, za katera niso sprejeti potrebni akti, na dveh podstrehah zato, ker sta v hišah, potrebnih celovite prenove, na eni podstrehi, ker je v hiši, ki je predvidena za rušenje, in še na eni podstrehi, ki je v stavbi, ki je v celoti namenjena gradnji poslovnih prostorov. Izvršni svet naj bi torej jutri od zadruge zahteval brezplačno vrnitev teh podstreh občini Center.

MARKO JAKOPEC

Tudi kadrovska stanovanja so lahko rešitev

Za kadrovska stanovanja do srede januarja 37 interesentov (19 jih je že vseljenih)

LJUBLJANA, 14. januarja – Ob vsesplošnem pomankanju stanovanj se je marsikatero podjetje začelo zanimati tudi za tako imenovana kadrovska stanovanja, last solidarnostnega sklada mesta Ljubljana. Do zdaj so na mestnem sekretariatu za stanovanjsko gospodarstvo stanovanja dodelili 19 interesentom, do srede januarja pa se je zanje zanimalo že 37 ljudi.

Po pravilniku, sprejetem predlanskega septembra, mesto sofinancira 60 odstotkov vrednosti kadrovskega stanovanja, preostalo pa podjetje, v katerem je zaposlen interesent zanj. Podjetje svoj delež daje nepovratno, ima pa pravico odločiti, kdo bo zasedel tako stanovanje (seveda v skladu s posebnim pravilnikom).

Glede na dozdajšnje prijave je največ zanimanja za to obliko reševanja stanovanjskih problemov svojih delavcev pokazala Univerza v Ljubljani (skoraj polovica prijav je od tam), nekaj manj družbena podjetja, zasebna podjetja pa še nič.

J. P.

V naslednjih letih bo pošta denar vlagala v telefonijo

Letos za nove priključke na območju PTT Ljubljana 94 odstotkov naloženega denarja – V dveh letih 45.740 novih priključkov – Iskrine centrale

LJUBLJANA, 14. januarja – Na območju ljubljanske regije oziroma v občinah, ki jih »pokriva« ljubljansko ptt podjetje, bodo občani in gospodarstvo v dveh letih dobili skupno 45.740 novih telefonskih priključkov. Direktorica PTT podjetja Ljubljana Štefanija Žagmeister je povedala, da bodo v naslednjih letih telefoniji posvetili posebno pozornost. Letos bodo za ta namen porabili kar 94 odstotkov vsega naložbenega denarja – 1,5 milijarde dinarjev.

V Ljubljani je v načrtu 26.400 novih priključkov in od teh bo letos vključenih 15.000. Na območju vozliščne centrale na Vrhniki bo 7400 novih priključkov, od tega 3000 na Vrhniki, 2000 v Logatcu, 600 v Borovnici, prav toliko v Horjulu, 900 v Dragomerju in 500 v Rovtah. Na območju vozliščne centrale v Cerknici bo 2000 novih priključkov, od tega 1200 v Cerknici in 800 v centrali na Rakeku. V grosupeljski občini bo zgrajenih 4800 priključkov, od tega 3000 v Grosupljem, 1200 v Ivančni Gorici in 600 v Videm-Dobrepolju. Na območju centrale v Ribnici bo 1700 priključkov – v Loškem potoku 600, v Sodražici prav toliko, v Dolenji vasi pa 500. V Kamniku bo zgrajenih 2140 priključkov, od tega za Vodice (ki so vezane na kamniško centralo) 1240, v kamniški enoti pa 900. V vasi Fara v kočevski občini bo zgrajenih 300 novih priključkov. V šišenski občini pa bo centrala v Smledniku razširjena za 400 priključkov.

Vse nove telefonske centrale na območju regije bodo v digitalni tehniki, izdelala pa ji bo (oziroma jih že dela) Iskra-Tel. Večje centrale so narejene v sodelovanju s Siemensom in so tipa EWSD, manjše, tipa SI 2000, pa so plod domače proizvodnje in znanja. Centrala tipa EWSD bo montirana tudi v najpomembnejšem objektu za slovensko telefonijo – v mednarodni avtomatski tranzitni centrali, ki bo odprta v prvi polovici letošnjega aprila.

Štefanija Žagmeister je danes povedala, da je treba za vse nove telefonske priključke zgraditi tudi omrežje in za Ljubljano je že pripravljenih 32 projektov. Gradnja bo potekala na različnih območjih Ljubljane obenem, vendar pa bo pošta z gradnjo verjetno začela na Rakovniku in nato v Stari Ljubljani. Ker bo letos v mestu na novo priključenih 15.000 novih naročnikov in ker bo treba omrežje še zgraditi, se na pošti zavedajo, da bodo pri vseh teh obsežnih načrtih potrebovali veliko sodelovanja, predvsem pa razumevanja Ljubljančanov. Marsikje se težavam in motnjam ne bo dalo izogniti, vendar bo pošta o vseh stvareh meščane sproti obveščala.

MOJCA KAUČIČ

DELO plus

VPRAŠALI SMO ZA VAS

Ali po Ljubljani res po več ur ne bo elektrike?

LJUBLJANA, 14. januarja – Poklicalo nas je nekaj naših bralcev, ki jih je zanimalo, ali bodo nekateri predeli Ljubljane v januarju in februarju res po več ur brez elektrike. **Anton Avčin,** vodja obratovanja pri Elektru Ljubljana-mesto, nam je dejal, da je to res, in sicer zaradi rednih vzdrževalnih del dotrajanega omrežja.

V skladu z letnim načrtom bo tako od danes pa do 28. februarja med 8. in 14. uro ustavljena dobava električne energije na območju naslednjih ulic in cest: Staretove, Jelovškove, Jeramove, Mivke, Ceste na Loko, Opekarske, Lampetove in Stranske poti.

Nekoliko prej, to je do 1. februarja, pa bodo zamenjali napeljavo na območju Ježice (brez elektrike bodo v prej omenjenem času Tesovnikova in Dečmanova ulica ter Mala vas).

Letos bodo na podoben način brez elektrike ostajali še prebivalci z drugih območij Ljubljane, in sicer v skladu z letnim terminskim načrtom.

J. P.

PO SLOVENIJI

Koncert Killing Joke v Ljubljani

LJUBLJANA, 14. januarja – V sredo, 16. januarja, bo ob 20. uri v Hali Tivoli nastopila angleška skupina Killing Joke. Skupina je nastala leta 1979, ko je punk že izgubljal ostrino. Vztrajno drugačni so se prebijali skozi glasbeno industrijo. Na ljubljanskem koncertu bodo predstavili novembra lani izdano ploščo Extremities, Dirt and Various Repressed Emotions v postavi Jaz Coleman (pevec), Paul Raven (bas), Geordie (kitara) in Martin Atkins (bobni). (Z. M.)

Študentski koledar z rahlo zamudo

LJUBLJANA, 14. januarja – Ljubljanska študentska organizacija je nedavno izdala študentski koledar za šolsko leto 1990/91. Koledar je izšel nekoliko pozno, vendar vsebuje veliko koristnih in za študente pomembnih informacij. Po njem bodo verjetno največ posegali bruci, saj si bodo tako lahko olajšali študentsko življenje. (Z. M)

Rojstva

LJUBLJANA: Osebje ljubljanske porodnišnice je od srede do ponedeljka pomagalo na svet 37 deklicam in 33 fantkom. Najlažji med novorojenčki je bil deček s porodno težo 900 gramov, najtežji pa je tehtal 4470 gramov. V četrtek je Marina Jamnik povila parček – 1340 gramov težkega sina in 1260 gramov težko hči. (R. D.)

Pogrebi

LJUBLJANA: Na Žalah se bodo danes svojci še zadnjič poslovili od 87-letnega upokojenca Emila Navinška (ob 10. uri); 55-letne dipl. inž. fizike Helene Velikonja (ob 11. uri); 86-letne upokojenke Nežke Tome (ob 12. uri); 53-letnega delavca Franca Banfija (ob 12.30); 88-letne gospodinje Alojzije Kobal (ob 13. uri) in 70-letnega upokojenca Iva Piskarja (ob 16. uri).

VIČ: Danes ob 14. uri bodo na viškem pokopališču svojci pospremili na zadnjo pot 92-letno upokojenko Ivano Črgan.

STOŽICE: Na tukajšnjem pokopališču se bodo danes ob 15. uri svojci poslovili od 63-letne upokojenke Jelke Godec. (R. D.)

Pokličite nas!

Nikar ne brskajte po telefonskem imeniku. Zavrtite številko ljubljanske rubrike Dela: 318-296!

Prav gotovo so stvari in dogodki v Ljubljani in njeni bližnji okolici, o katerih bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili svoje pripombe in predloge. Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro, razen ob sobotah in nedeljah.

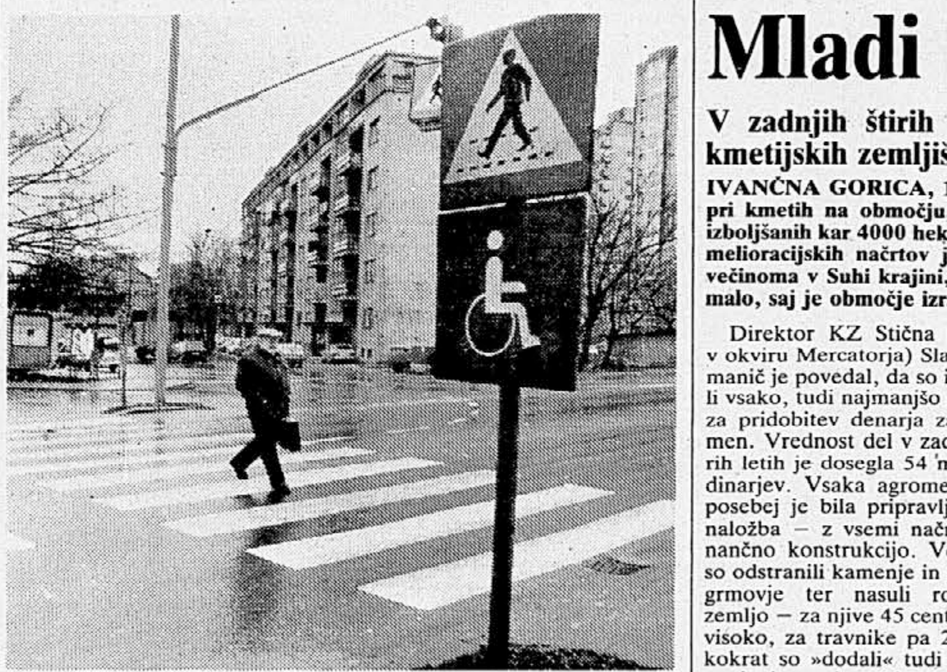

Ogroženi invalidi in šolarji

LJUBLJANA, 14. januarja – Za prometno varnost invalidov je v Ljubljani precej slabo poskrbljeno. Eden od primerov, ki bodejo v oči, je na Linhartovi cesti za Bežigradom ob Univerzitetnem zavodu za rehabilitacijo invalidov. Tamkajšnji prehod za pešce je namreč samo signaliziran, ne pa tudi semaforiziran, čeprav je bila semaforizacija načrtovana že pod prejšnjo mestno oblastjo. Poleg tega, da prehod uporabljajo težji invalidi, hodijo tam čez cesto tudi šolarji. Komunalni minister Janez Lesar pa nič. Mogoče bo potrebna kakšna nesreča, preden se bo zganil. (Besedilo in slika: Jože Biščak)

Mladi ostajajo na kmetiji

V zadnjih štirih letih na območju KZ Stična izboljšali 4000 hektarov kmetijskih zemljišč – Za agromelioracije porabili 54 milijonov dinarjev

IVANČNA GORICA, 14. januarja – V zadnjih štirih letih je bilo pri kmetih na območju, ki ga pokriva kmetijska zadruga Stična, izboljšanih kar 4000 hektarov kmetijskih zemljišč. Uresničitev agromelioracijskih načrtov je še toliko pomembnejša, saj so kmetije večinoma v Suhi krajini, kjer je rodovitne zemlje, njiv in pašnikov malo, saj je območje izrazito kraško, kamnito.

Direktor KZ Stična (ki dela v okviru Mercatorja) Slavko Nemanič je povedal, da so izkoristili vsako, tudi najmanjšo možnost za pridobitev denarja za ta namen. Vrednost del v zadnjih štirih letih je dosegla 54 milijonov dinarjev. Vsaka agromelioracija posebej je bila pripravljena kot naložba – z vsemi načrti in finančno konstrukcijo. Večinoma so odstranili kamenje in posekali grmovje ter nasuli rodovitno zemljo – za njive 45 centimetrov visoko, za travnike pa 20. Vsakokrat so »dodali« tudi založno gnojenje, vedno šele potem, ko so naredili analizo zemlje in ugotovili, katerih snovi v njej primanjkuje. Ta poseg bo marsikje rezultate šele prinesel, saj tudi zemlja potrebuje svoj čas, da izkoristi in začne vračati »vloženi« material.

Kaj opravljeni agromelioracijski posegi pomenijo za kmete, človek spozna šele potem, ko se z njimi pogovarja. Tako je Ciril Mavsar z Velikega Korinja povedal, da ima zdaj v hlevu lahko sedem glav živine več kot prej, ko pa bo začelo dajati prave rezultate še založno gnojenje, bo krme še več. In ne samo to. Na zemljiščih, kjer je Ciril Mavsar prej oral dva dni, nato pa je lahko zaradi skal njivo »pobranal« le z motiko, zdaj oranje traja le še eno dopoldne. S travnikov pa mora košenino zdaj peljati dvanajstkrat namesto štirikrat.

Prav to območje v okolici Ambrusa, kjer je doma Ciril Mavsar, je poleg novih površin z agromelioracijami pridobilo še pomembnejšo stvar: zaradi izgube delovnega mesta je precej mladih ostalo doma brez službe, vendar zdaj niso brez možnosti za preživljanje. Na kmetijah je z izboljšano zemljo za pridne roke dovolj dela in dohodka. Večina domačij oziroma starejših kmetov ima za seboj mlade gospodarje, ki bodo radi ostali na zemlji.

Ob vsem tem pa je Slavko Nemanič tudi poudaril, da bi vse agromelioracijske načrte težko uresničili če ne bi bilo razumevanja nekdanje Zveze vodnih skupnosti, kmetijsko zemljiške skupnosti na občini, republiške komisije, ki je odobravala posege, pa tudi brez razumevanja in zaupanja kmetov ne. Tako rekoč nikomur od njih zdaj ni žal, da so se odločili za sodelovanje. Vloženi denar – deset odstotkov od vrednosti naložbe – se jim bo hitro obrestoval. Tako pravi tudi Franc Omahen iz Velike Dobrave, ki so mu, med drugim, spremenili v dober travnik tudi 3,5 hektara slabega gozda. Zdaj, ko ima dovolj krme za večje število živine, končuje tudi novi hlev, kjer bo 30 krav in pitancev, pred izboljšavo zemlje pa je imel lahko največ 16 živali.

Na območju stiške zadruge je za letos v načrtu še izboljšava 600 hektarov zemljišč, če bo novi parlament z zakonodajo to dopustil. Slavko Nemanič namreč pravi, da vseh melioracij ne bi smeli metati v isti koš.

MOJCA KAUČIČ

Največ težav s solventnostjo imajo v industrijskih firmah

Decembra je imelo 268 organizacij dlje kot pet dni blokiran žiro račun, SDK pa je predlagala stečaj za šest firm

LJUBLJANA, 14. januarja – Število podjetij v ljubljanski regiji, ki imajo težave s solventnostjo, iz meseca v mesec narašča. Decembra je imelo že 268 organizacij, od teh je 213 gospodarskih, dlje kot pet dni blokiran žiro račun. Skupaj je zaposlenih malo več kot 73 tisoč delavcev.

Po podatkih SDK Ljubljana, ki pokriva občine ljubljanske regije (razen Ribnice in Kočevje) in Cerknico, je položaj najtežji v industriji. Število podjetij, ki so imela dlje kot pet dni blokiran žiro račun, se je povečalo s 73 v novembru na 88 v decembru. Na drugem mestu te lestvice je še vedno zdravstveno in socialno varstvo, saj je imelo v tej dejavnosti decembra 46 organizacij blokiran žiro račun. Na področju financ in poslovnih storitev je imelo te težave 45 firm, v trgovini 37, gradbeništvu 13, kulturi in izobraževanju osem, gozdarstvu sedem, na področju prometa in zvez štiri, v gostinstvu, komunalni dejavnosti in kmetijstvu po dve in pa ena družbenopolitična skupnost.

Med temi firmami je enajst velikih, z več kot tisoč zaposlenimi. V 56 je zaposlenih od 250 do 1000 delavcev, v 74 od 50 do 250 delavcev, 127 pa jih ima manj kot 50 zaposlenih.

● V zadnjih 74 dneh je imelo 97 pravnih oseb blokiran žiro račun (s prekinitvami) dlje kot 30 dni. SDK Ljubljana pa je decembra predlagala sodišču, naj začne stečajni postopek za šest firm, ki so imele dlje kot 60 dni blokiran žiro račun.

V večini firm (249) so bili zneski blokade nižji od deset milijonov dinarjev, v 16 podjetjih so bili med desetimi in 50 milijoni dinarjev, v dveh med 50 in sto milijoni dinarjev, v eni firmi pa je bil znesek blokade višji od sto milijonov dinarjev.

LJILJANA ĐERIĆ

DELO plus Xiks

Čaji zdravo nadomestilo za kavo

Slovenci popijemo veliko preveč prave kave – Dober nadomestek so različne vrste poživljajočih čajev – Degustacija v Domusu

LJUBLJANA, 14. januarja – Kavica namesto zajtrka za dobro jutro, naslednja v službi za dober dan, še ena na sestanku za večjo budnost in še kakšna za povrh, finale pa v večernih urah, ko zapoznelo kosilo poplaknemo že z eno. To je naša vsakdanjost. Pospešeno tiktakanje naših srčkov pa je opozorilo, da ne kaže pretiravati z na videz nedolžno kavo. Tu je čaj. Kava vsebuje kofein, čaj pa tein, ki je sicer poživljajoč, vendar pa precej manj nevaren in so ga v nekaterih čajnih mešanicah že povsem izničili.

Če že rinemo v Evropo, se začnimo spogledovati tudi z navadami, ki so na primer v Angliji že prastare. Čaj ob petih, malo prej ali kasneje. Pomembno je, da gre za obred. Če smo čisto odkriti, priznajmo, da je obvezna kavica le del družabnosti in da bi marsikdo namesto tretje, četrte raje popil skodelico dišečega pravega, zeliščnega ali sadnega čaja. In že smo na Domusovi razstavi čajev, ki bo s čajnico vred, kjer gostje lahko čaje poskusijo, odprta do vključno 16. januarja. Razstavljavcev je veliko, tako družbenih kot zasebnih. Med družbenimi kaže omeniti zlasti portoroško Drogo in Emono-BC Ljubljana.

Zanemariti pa ne kaže tudi Bayer Pharme, ki se je v pogrinjke na čajni razstavi vključila z natreenom, sladilom brez kalorij v obliki tabletk, in s tekočim sladilom, tako da so čajni napitki brez kalorij. Seveda tudi za domačo mizo, za katero tudi čedalje bolj osovraženo kavo lahko pijete brez kalorij. Na razstavi so naprodaj tudi knjižice z recepti za pripravo sladic, ki jih je v trgovinah težko dobiti, zlasti še po stari ceni.

»Droga je prav gotovo med našimi največjimi proizvajalci čajev (poleg Francka in Centroproma),« nam je povedala Drogina tehnologinja **Ljubica Nagy.** »Pripravljamo zeliščne in zadnji dve leti tudi sadne čaje. Slovenski trg pokrivamo s 30 odstotki. Zadnje čase so najbolj popularni sadni čaji z aromo marelice, jagode, vanilije, maline, divje češnje. Priljubljena je tudi mešanica arom. Veseli nas, da se, sodeč po odzivu v tej začasni Domusovi čajnici, zlasti mladi zanimajo za čajne napitke.«

Res škoda, da ni več stalnih čajnic, saj bi marsikdo ob skodelici dišečega čaja in umirjeni glasbi rad posedel z znancem, prijateljem ali pa sam ob časopisu, skriptah za predavanja.

In kako se pripravi res dober čaj, če je že surovina dobra. Preprosto: prevreta sveža voda se vlije v skodelico, v kateri je žlička čajnih lističev, če gre za čajnik s čajem za več oseb, je treba žličko čaja dodati, čas namakanja, to je zoritve čaja, da ima pravšnjo aromo, pa je največ tri minute. Postan čaj je sicer užiten, nima pa več tiste zaželene arome. Tako zeliščni kot drugi čaji so za tiste, ki ne najdejo cedila, naprodaj tudi v vrečkah, opremljenih z navodili za pripravo.

Na razstavi se da dobiti vse vrste čajev iz naravnih zelišč za vse bolezni. Sodeluje tudi samostan Pleterje z dolgoletnimi izkušnjami. Če drugega ne, si kaže razstavo vsaj ogledati in nabaviti brošurice z napotki oziroma recepti.

MARINA UČAKAR

Od napovedi, da bo mesto dobilo materinski dom, imamo le obljube

● Čeprav je v minulem letu že nekajkrat kazalo, da bo Ljubljana vendarle dobila materinski dom, se to ni zgodilo. Mestna oblast obljublja vso podporo, republiški izvršni svet, ki bi bil za vzpostavitev mreže materinskih domov resnično najbolj pristojen, je – po besedah slovenskega premiera – s srcem pri stvari, dve izmed najmočnejših strank, Zeleni Slovenije in Krščanski demokrati, prižigata zeleno luč – vse, dokler ostaja njihovo navdušenje le besedno. Pri denarju se zaustavi, zato Ljubljana (da o drugih slovenskih mestih ne govorimo) še do dandanes nima civilne ustanove, ki bi pokrivala resnično pekočo problematiko mladih brezdomnih mamic. In prihodnost se v tej smeri ne kaže nič kaj optimistično.

Temeljna ovira, ki se uradni politiki zdi previsoka, je seveda pomanjkanje denarja, nekoliko laže naj bi šlo s primernim prostorom in usposobljenim osebjem. Pa saj vse to ne bi smelo biti nepremostljivo, kajti v Ljubljani v istih ekonomskih razmerah aktivno delujejo – v okviru humanitarnih cerkvenih organizacij – trije materinski domovi. Zasebne pobude, ki so botrovale nedavnemu odprtju prvega, na Gumnišču pri Škofljici pod »pokroviteljstvom« zakoncev Jerebic oziroma slovenske Karitas, in ki so podlaga že dolgoletnemu delu materinskih domov Družine Kristusa Odrešenika pod »vodstvom« Angelce Kotnik, so zadostovale, da je našlo streho nad glavo skupno približno 40 predvsem mater z otroki.

Cerkvena pomoč je nadvse dobrodošla, a kje se udejanjajo obljube številnih govorov naših politikov o civilni družbi? Očitni nezainteresiranosti oblasti je kljuboval mesečnik Naša žena z dobrodelno in, lahko bi rekli, tudi organizacijsko pobudo, akcijo, ki naj bi zbrala moči za ustanavljanje materinskih domov. Neva Železnik, ki je akcijo sprožila že junija lani, je povedala, da jih pri tem vodijo drugačni motivi kot Karitas ali Družino Kristusa Odrešenika, ki izhajata iz krščanskega načela o svetosti življenja. Poskusi (ki po tolikšnem času res izgledajo kot klici v prazno) iskanja primernih sredstev naj bi se rojevali iz človekoljubnega občutja gole stiske; a projekti, ki so bili na začetku še obetavni, so zapovrstjo padali v vodo: od vile na Mirju, bivšega Mladinskega doma Malči Belič na Zavetiški ulici . . .

Obljube oblasti ostajajo za zdaj v tej smeri neizpolnjene. Brezbrižni odnos do družbeno zavrženih skupin (evropski standardi socialne pomoči se zanemarjajo prav tako glede azilantskih zavetišč ali odnosa do t.i. klošarjev ipd.) pa zbuja pozornost toliko bolj, ker poznavalci zagotavljajo, da bi stvari ob dobri koordinaciji same stekle. Konkretna pomoč se ponuja tako od strani slovenskega Rdečega križa kot mnogih ustanov, denar na žiro račun vztrajno kaplja, družba je torej tu. Umanjkala pa je tista sila, ki bi motor pognala – priznanje oblasti materinskemu domu kot družbeno prepotrebnemu projektu.

NATAŠA VELIKONJA

PREJELI SMO

Zakaj se gospod Šlegl spreneveda?

Dne 28. 12. 1990 je bil v dnevniku DELO objavljen odgovor g. Šlegla na članek »Obnova hiš na kamniški način«, ki ga je v istem dnevniku objavil novinar Janez Petkovšek.

Ker je g. Šlegl v svojem odgovoru prekoračil vse meje kulturnega dialoga in v svoje opravičilo navedel tudi sprenevedave resnice, smo dolžni sporočiti javnosti nekaj dejstev.

Najprej je treba povedati, zakaj vse to polivanje gnojnice od strani g. Šlegla po SKG, po IS občine Kamnik, po SGP Graditelj itd. Povedati je treba, da tu ne gre za nobene višje cilje, ampak zgolj osebne koristi g. Šlegla, ki je hkrati nastopal kot soglasodajalec Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Kranja, kot projektant, ki je forsiral svoje rešitve, in tudi kot določevalec namembnosti lokalov, vse v eni osebi. To se jasno vidi tudi iz njegovega članka. In ko mu je izvršni svet občine Kamnik jasno povedal, da je ta njegova dejavnost nezakonita, in ga razrešil kot predsednika Komisije za revitalizacijo, ki jo je tudi povsem privatiziral, se je na predsednico IS vsul plaz žaljivk in podtikanj.

Gospod Šlegl pa modro zamolči, da je njegovo nezakonito delovanje obsodil tudi sam Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine v Kranju in ga tudi razrešil konservatorskih pooblastil za mesto Kamnik.

Da pri svojem zagovoru ne izbira sredstev, se vidi tudi iz njegovih trditev o višini najemnine za lokale v Kidričevi 36, za katero ne vemo, kje jo je pobral, prav tako pa tudi iz trditve o že določenih najemnikih, ki naj bi jim SKG že dodelil lokale.

Jasno je treba povedati, da SKG lokalov ne razdeljuje, ampak je to na podlagi predloga Odbora za spremljanje uresničevanja politike in odločitev ter dajanje mnenj in predlogov na področju stanovanjskega gospodarstva s svojim sklepom storil izvršni svet občine Kamnik na svoji 27. seji dne 11. 12. 1990. leta.

Trditev g. Šlegla, da je izdelal projekt adaptacije pritličja hiše na Kidričevi 36 samo zato, da bi pokazal, kako se ne sme delati, pa je naravnost smešna.

Posebno še, če povemo, da je ta načrt izdelal v merilu 1:50 (torej ne v merilih 1:200 ali 1:100, v katerih se izdelujejo idejni načrti), da je v tem načrtu lepo opisal namembnost lokala v veži, ki ga je seveda določil sam in tudi izračunal vse površine teh prostorov.

Tudi trditev g. Šlegla, da je po 17. maju 1990. leta prekinil vsako sodelovanje s SKG, ne drži, saj je še v juliju izdelal detajlne načrte za okna in vrata za lokale v pritličju, vključno z novimi vhodnimi vrati z ulice!?

Vse to je tudi zaračunal s svojim računom z dne 24. 7. leta 1990.

In če je v veži lokal, potem vrat v pregradnem zidu ne more biti, saj stanovalci skozi trgovino ne morejo hoditi! Povedati pa je treba, da imajo stanovalci izhod zdaj na vzporedno Kolodvorsko ulico.

Taka so dokumentirana dejstva in take so trenutne razmere. Kakšna bo končna rešitev, pa bo pokazal postopek pri pristojnem občinskem upravnem organu.

Menimo, da smo objektivno mislečim bralcem dejanske razmere dovolj pojasnili, in z naše strani polemiko končujemo.

Za SKG Kamnik:
dipl. ing. arh. JANEZ STRAŽAR

DELO plus

PISMA BRALCEV

Program Radia Plus Slovenija – program anonimnih

Zadnje čase, ko mora biti na RTV vse narobe, so se opogumili tudi tisti, ki glasbenim urednikom na Radiu Slovenija vztrajno in neutemeljeno podtikajo podmizne zasluge zato, ker programirajo tudi tujo zabavno glasbo. Ta namigovanja enkrat za vselej najdoločneje zavračamo! Kolikokrat bomo še morali razlagati, da vso slovensko vokalno zabavno glasbo, ki jo premoremo, zavrtimo v treh ali štirih dneh. Več je nimamo! Na dan potrebujemo za približno 25 ur programa. Jasno je, da ga moramo dopolnjevati s tujo zabavno glasbo. Trudimo se, da bi bila le-ta najsodobnejša in kakovostna.

To glasbo naročamo na podlagi katalogov in jo uvažamo kot tehnični material, kar je dovolj žalostno. Z velikimi težavami in vso odgovornostjo do poslušalcev, da se domača dela ne bi preveč ponavljala, sestavljamo dnevne programe. V teh programih tudi predstavljamo pomembnejše domače ustvarjalce in poustvarjalce zabavne glasbe, predvsem tiste, ki se v kakovosti približujejo dosežkom tuje zabavnoglasbene industrije. Glasbenih izdelkov, ki so tako po ustvarjalni kot tudi po izvedbeni strani na povprečni ravni, ne bi smeli niti predvajati. Nikakor pa jim ne nameravamo ustvarjati lažne slave.

Tako programsko politiko podpira večina naših cenjenih poslušalcev, zato jo bomo nadaljevali.

MARKO MUNIH,
Odgovorni urednik in umetniški vodja glasbenega programa Radia Slovenija,
Ljubljana

Tigru in tigrovcem

Ko sem bil še otrok in je v naših krajih ljudi strahoval fašizem, so zavedni Primorci s strahom in ponosom izgovarjali besedo Tigr in tigrovci. Tigrovci so bili pred vojno, v času fašizma, udarna pest trpečega in zatiranega primorskega ljudstva. Fašisti so jih imenovali teroriste. V predvojnih letih so bili tako rekoč edini, ki so si drznili z orožjem v roki postaviti po robu fašistični strahovladi. Medtem ko je veliko drugih filozofiralo in paktiralo, so tigrovci izvajali drzna in junaška dejanja. Bili so dejansko pravi prvoborci, brez okrilja partije in njene marksistične ideologije. V pripravah na drugi tržaški proces so bili med tremi obtoženimi skupinami, komunisti in intelektualci, prav tigrovci najbolj nečloveško mučeni. Fašisti so dobro vedeli, da so jim prav oni najbolj nevarni. Po vojni so mnogi primorski Slovenci zopet s strahom in ponosom izgovarjali besedi Tigr in tigrovci. A kdorkoli je načel vprašanje Tigra in tigrovcev, je moral takoj utihniti.

Tudi nova komunistična oblast jih je imela za teroriste in celo za plačance kapitalizma. Osebno nisem imel pri tigrovcih nobenega ob bližnjih, a bolela me je krivica, bolela me je zagrenjenost, s katero so umirali dejansko najboljši sinovi našega naroda, stari, nepriznani in zapuščeni. Nekateri so se borili proti fašizmu od njegovega nastanka pa vse do njegovega padca, a prvoborci so bili drugi, priznavalnine so prejemali drugi.

Ko sem pred leti snemal nekatere akterje in dogodke, ki so se nanašali na predvojno obdobje, sem pri nekaterih, ki so začeli upor leta 1941 in kasneje, čutil strah, da ne bi izgubili primata. Bog ne daj jim omeniti tigrovce, saj bi s priznavanjem le-teh sami ne bili več prvoborci. (Tigrovci so samo od leta 1926 do 1930 izvedli 99 terorističnih akcij – dr. Milica Kacin-Wohinz »Prvi protifašizem v Evropi«.)

Nekaj let pred njegovo smrtjo, sem se srečal z duhovnim vodjem tega narodnorevolucionarnega gibanja, z Albertom Rejcem. Bil je zagrenjen, strašno je trpel zase in za druge, saj so tudi v osvobojeni domovini morali biti zopet ilegalci. Šele dr. Tone Ferenc in dr. Milica Kacin-Wohinz sta v svojih delih začela odstirati tabu temo o Tigru. In zakaj sem se pravzaprav lotil tega pisanja?

Letos, 13. maja, bo 50-letnica oboroženega spopada med skupino treh tigrovcev in italijansko okupatorsko vojsko na Mali gori pri Ribnici. V tem spopadu, dne 13. maja leta 1941, ki je bil pred uradnim dnem vstaje slovenskega naroda!!!, je padel eden izmed voditeljev Tigra Danilo Zelen iz Senožeč, ki je bil vodja vojaškega krila. Na obeh znanih tržaških procesih je bil prikazan kot glavni krivec za razne atentate. Danilo Zelen je užival pri tigrovcih neomejeno zaupanje kot drzen idealist, ki je verjel v svobodo svojega zasužnjenega naroda. Povojna zgodovina tega prvoborca ni zabeležila. Ker je letos 50-letnica njegove žrtve, predlagam, da se na njegovi rojstni hiši v Senožečah ali pred novo šolo v Senožečah letos (morda avgusta ob občinskem prazniku) odkrije spominska plošča ali doprsni kip – kot pravična oddolžitev njemu in vsem tigrovcem za njihov zgodovinski prispevek za ohranitev in osvoboditev slovenskega naroda. Goriškemu muzeju in Pokrajinskemu muzeju v Kopru pa predlagam, da bi v Senožečah pripravili simpozij o Tigru in tigrovcih.

To je naš dolg pred ljudmi in zgodovino, ki naj se vsaj odslej piše brez ideoloških navlak in lažnih herojstev. To pa naj ne velja samo za Tigr in tigrovce, ampak za vse, ki so želeli dobro našemu narodu.

ANDREJ JELAČIN,
Koper

Opeharjen zaradi postopka PTT Ljubljana

Po večletnem bivanju in delu v Beogradu (kot uslužbenec RSNZ Slovenije), sem se po upokojitvi sredi leta 1990 odločil za vrnitev v svojo republiko. Eden pogojev pri iskanju primernega stanovanja v Ljubljani je bil, da ima le-to telefon. Po dolgem iskanju sem končno našel srbsko družino v Ljubljani, ki se je odločila za vrnitev v Beograd in je v svojem stanovanju imela telefon.

Prvi dan po preselitvi v Ljubljano sem vložil vlogo pri PTT Ljubljana, v kateri sem jih obvestil, da je prišlo do zamenjave stanovanja oziroma telefonskih naročnikov. Pred tem sem v Beogradu pri tamkajšnji PTT vse uredil, da se moj telefon odstopi srbski družini, s katero sem menjal stanovanje.

V oktobru in novembru 1990 sem v Ljubljani normalno uporabljal telefon in plačal dve položnici. No, konec novembra me je neprijetno presenetil dopis PTT Ljubljana, v katerem so me obvestili, da nimam pravice do telefonskega priključka. Ker sem domneval, da gre za nesporazum, sem PTT Ljubljana nemudoma poslal tako imenovan »rdeči karton« PTT Beograd, ki potrjuje, da sem svoj beograjski telefon odstopil stranki iz Ljubljane, s katero sem menjal stanovanje. Ne da bi mi odgovorila na moje pismo, je PTT Ljubljana v decembru telefon izključila. Tretjega januarja letos sem dobil še eno obvestilo od PTT Ljubljana, da mi telefona ne dajo, in to brez kakršnega koli pojasnila. Vprašujem se, zakaj PTT Ljubljana ne spoštuje inštitucije »prevzema« in s tem povzroča, da stranke pri zamenjavi stanovanja prihajajo v neenakopraven položaj: srbska družina je dobila moj telefon v Beogradu (na temelju dejstva, da je bila naročnik v Ljubljani), jaz pa ne njihovega v Ljubljani. Zaradi takega postopka se čutim opeharjenega, kajti če bi vedel za takšno prakso PTT Ljubljana, bi ne šel v zamenjavo stanovanja. Poznano mi je, da še nekaj slovenskih družin v Beogradu iz vzrokov, ki jih tukaj ne gre omenjati, razmišlja o vrnitvi v Ljubljano. Vedno več je tudi srbskih družin v Sloveniji, ki se odločajo za vrnitev v Srbijo. Praksa PTT Ljubljana pri tem diskriminira Slovence. Zakaj?

VINCENC KÜRBUS,
Beblerjev trg 6,
Ljubljana

Kultura smo ljudje

Kultura včeraj: O njej pričajo številni spomeniki, med katere nedvomno spada umetniška arhitektura naših cerkva, z mojstrsko izdelanimi freskami; o njej pričajo knjige oziorma dela številnih zaslužnih slovenskih mož, od Slomška in Kreka pa do Plečnika, Finžgarja in dr. Antona Trstenjaka in še drugih, ki predstavljajo neizmerno zakladnico kulture. Ob tem pa ne gre prezreti tudi krščanskih in ljudskih običajev, ki so se ukoreninili in kot velika moralna obveza prinašali blagoslov iz roda v rod.

Kultura danes: Radi se z njo ponašamo in hvalimo, a malo je imamo. Začne se že z mislijo, ker od misli izhajajo besede in dejanja. Ali je vse naše izražanje na nivoju kulture in primerno človeškega dostojanstva? Zakaj vpletamo v našo prelepo slovensko govorico toliko prostaških besed in najbolj grdih tujih (pa tudi domačih) kletvic in psovk, in to na račun vsega spoštovanja vrednih narodovih svetinj? Morda kdo poreče: sem neverujoč, nič svetega ne priznavam, zato se to mene ne tiče, lahko preklinjam kolikor hočem in kar hočem. Da ne bo nesporazuma in pomote, ne gre pri tem le za stališče vere, ampak tudi kulture. Da je tudi pogovor – na kultura sestavni del ljudske civilizacije in kulture, ni treba posebej dokazovati.

Na kako nizki nivo kulture nas je pahnila boljševiško-komunistična revolucija, o tem priča mnogo stvari, od uničevanja sakralnih objektov in škofijskih arhivov pa do preganjanja oskbnikov le-teh. Očitno smo (še) zelo zaznamovani z »balkansko kulturo«, posebno iz časa vladavine komunistične partije in njenega predsednika, (ki je bil hkrati tudi predsednik države) Josipa Broza, čigar slike še zmerajo »krasijo« stene nekaterih javnih prostorov in uradov, čeprav je znano, da so bile prav v času njegove vladavine razpuščene in prepovedane kulturne ustanove kot ideološko oporečne. Takrat se je vse hitreje v družbi začela uveljavljati parola »znajdi se«, da številnih drugih učinkov njegove vladavine, ki so znižali nivo kulture, tako naroda kot posameznika, sploh ne omenjam in tako je bilo poštenosti vse manj. Tudi kraja dobrega imena je učinek ali produkt balkanske in bivše boljševiške »kulture«.

Kultura jutri: Kar seješ, to boš žel. V zmoti so tisti, ki mislijo, da so s spomeniškovarstveno zavarovalnimi sakralnimi objekti zavarovali tudi kulturo bodočih rodov. Ni namreč umetnina naredila človeka, ampak je človek naredil umetnino, ki jo lahko tudi uniči. Garant za visoko stopnjo kulture so živi kamni v mozaiku naroda, nosilci kulture in živa svetišča. Zlato seme RESNICE, POŠTENJA, DOBROTE in MORALE . . . naj pada na preorano njivo človeških src ter obrodi stoteren sad KULTURE – tudi za prihodnje rodove.

IVAN GLUŠIČ,
Loke 6,
Mozirje

Pobijanje mladine

Nekako ganljivo je bilo, ko je Ševardnadze na TV komentiral priprave na vojno v Zalivu. Vojna, pravi, pomeni na tisoče in tisoče mladih življenj.

Vzorec je utrudljivo enak. Do vojne pride, ko ne moreš več obvladovati sovraštva do svoje mladine. Takrat namreč obstaja nevarnost, da bi se tega zavedel, zato se dogovoriš z neko drugo državo.

Tihi dogovor se glasi: »Ti pobij mojo družino, jaz bom pa tvojo. Tako ne bo nihče opazil, da pobijava vsak svojo.«

Iskrena država ubija svojo mladino brez vojne.

Ta pojav se imenuje mir.

V resnici vsak sovraži le svoje otroke!

GORAN ARH,
Mizarska 24/A,
Solkan, Nova Gorica

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Črnomaljska LDS ustanovila posebno ekološko komisijo

Liberalni demokrati očitajo Zelenim, da za varstvo narave niso naredili dovolj – Veliko onesnaževanje Lahinje – Tudi Belt ni nedolžen

ČRNOMELJ, 14. januarja – V črnomaljski Liberalno-demokratski stranki so se odločili in ustanovili posebno ekološko komisijo. Ekologiji je ta stranka že doslej namenjala veliko pozornosti, zdaj pa so sklenili to še bolj poudariti, ker mislijo, da so ta vprašanja v črnomaljski občini premalo v ospredju.

S tem LDS posega na področje dela stranke Zelenih. Zakaj so se odločili za to? »Ekologija je pomembna za vse nas in zato želimo delati na tem področju, saj mislimo, da Zeleni niso naredili dovolj. Posebej je to očitno v skupščinskem življenju, saj je bila občinska predstavnica Zelenih doslej le na eni seji občinske skupščine – na ustanovni. Če ne bi bil v skupščini kot gost razpravljal predsednik stranke Zelenih, te problematike iz strankarskih vrst Zelenih pri nas sploh ne bi obravnavali. »Ker je skrb za okolje naloga nas vseh, ne glede na strankarsko pripadnost in politiko, smo se odločili zato ustanoviti komisijo,« je povedal sekretar LDS Črnomelj **Boris Mužar.**

Občinski predstavnik LDS **Silvester Mihelčič** je že lani pred poletjem opozoril na nevarnost, ki preti Lahinji zaradi vsega, kar se steka vanjo. V svoji razpravi v občinski skupščini je dejal, da je treba posebej paziti na izpuste v Lahinjo poleti, ko je vode malo. To bi morali po njegovem posebej upoštevati večji onesnaževalci. Opozorilo ni zaleglo in zgodila se je katastrofa v Lahinji. Ribe so množično poginjale, čeprav so ribiči takrat organizirali posebno dežurno službo, skušali uravnavati tok in gladino Lahinje, selili so ribe. S tem so katastrofo le omilili.

»Klavnica v Črnomlju še vedno nemoteno dela, čeprav se njene odplake iztekajo naravnost v reko. To pozimi ne povzroča večje škode, kaj pa bo poleti? V Dobličico in s tem v Lahinjo spušča veliko ostankov svoje proizvodnje Kolinska-Belsad. Zato so v Dobličici in v Lahinji velike količine ostankov predelane zelenjave in pešk. Onesnažuje tudi Belt. Ne slepimo se s tem, da bomo odpravili vse probleme, saj je onesnaženost posledica razvoja in brez nesnage ne gre, vendar jo je treba čim bolj omejiti, zmanjšati,« je povedal Boris Mužar.

Črnomaljska LDS meni, da so v Beli krajini v preteklosti sploh dobivali le umazano industrijo, ki jo je Slovenija odrinila na jug. Pri LDS opozarjajo na še vedno žgoče vprašanje ostankov PCB iz Iskre, na Beltovo proizvodnjo itd. Pričakujejo, da bodo Črnomaljci v prihodnje pozornejši na to, kakšno proizvodnjo vpeljujejo, pri že obstoječi pa je treba posledice omejiti. Zato je treba pospešiti urejanje čistilne naprave in kanalizacije, ki ju gradijo v Črnomlju.

MILOVAN DIMITRIĆ

DELO plus

Zanimanje za obrt je čedalje večje

NOVO MESTO, 14. januarja – Lani so imeli v novomeški občini 835 obrtnikov z redno obrtno dejavnostjo in 410 s popoldansko. Število rednih obrtnikov se je v primerjavi s predlanskim letom povečalo za sto. Število popoldanskih pa se je povečalo komaj za nekaj deset. Največje zanimanje je za zasebne trgovine, ki rastejo kot gobe po dežju. Pred letom so jih v novomeški občini imeli 38, ob koncu lanskega leta pa že 84. Velik padec je opaziti pri prometu, kar gre na račun zmanjšanja števila avtoprevoznikov.

»Zaradi liberalnejše obrtniške zakonodaje zanimanje za malo gospodarstvo narašča. Posebno se je razmahnila storitvena obrt (trgovina), kar pa ne vpliva na povečanje števila zaposlenih. V zasebnih trgovinah se v glavnem zaposlujejo zakonci ali pa sorodniki zasebnikov. Lani je bilo opaziti tudi »beg« obrtnikov v popoldansko obrt, zlasti tistih obrtnikov, ki so si lahko uredili kmečko zavarovanje. Takšen status jim omogoča določene ugodnosti, ki so jih nekateri tudi s pridom izkoristili,« je dejala upravna referentka za obrt pri občini Novo mesto **Brigita Ulčnik**. S. D.

Južni trg se ni odrekel kopitom in zdravi obutvi

Kopitarna Sevnica je novo leto dočakala brez izgube – Izkoristili so mnoge notranje rezerve in sklenili podvojiti prodajo na tuje

SEVNICA, 14. januarja – Ob širjenju proizvodnega programa Kopitarna Sevnica uspešno izpolnjuje tudi sanacijski program. Podjetje, ki je imelo še lani 12,500.000 dinarjev izgube, stopa v novo leto s čistimi računi, tekoča proizvodnja pa je čedalje bolj akumulativna. Po besedah Marinke Pucelj-Arandjelović, direktorice podjetja, bo sanacijo mogoče uspešno končati.

Morda je ta čas še pomembneje, da se čedalje bolj približujejo tržnemu vedenju, da priprava dela prvič določa načrt proizvodnje ter da odkrivajo lastne notranje rezerve. Nič več ne delajo na zalogo in dodatne delovne ure bodo opravili v sezoni. Uvedli so službo kakovosti in prožnejši delovni čas, popravili normative, njihovi trgovski potniki so postali agenti in zastopniki podjetja; novosti imajo tudi v organizaciji dela. Delovni čas je še bolj izkoriščen, saj proizvodni načrt kljub zmanjšanju števila zaposlenih od 430 na 380 delavcev letos ne bo nižji, saj naj bi z njim dosegli realizacijo 120 milijonov dinarjev. Med notranjimi ukrepi kaže omeniti še spodbude pri nagrajevanju in načrtno usposabljanje strokovnih delavcev za obutvene pomočnike. Ker v Kopitarni nimajo dovolj lastnih kadrov, jim je pri sanaciji in odpravi težav pomagal tudi ljubljanski Mercator. Seveda pa imajo prve uspehe, tudi na račun nizkih osebnih dohodkov.

Glede na vrednost smo doslej petino proizvodnje namenili za izvoz, ki bi ga letos radi podvojili, saj je zanimiv, ob 30 do 40-dnevnih plačilnih rokih pa dobivamo tudi predplačila. Po zadnji devalvaciji tudi za tujce nismo več predragi. Seveda pa želimo obdržati tudi domači trg, saj prodamo v južnih republikah 40 odstotkov kopit in 50 odstotkov različne obutve. Trga v Sovjetski zvezi ne bo več, v južnih republikah Jugoslavije pa kupci niso pretrgali pogodb. Dobili smo celo nekaj novih v Črni gori, Makedoniji in Bosni. Tudi Srbi čedalje redkeje uresničujejo napovedane ukrepe in upoštevajo ekonomske interese, kakovost in ceno. Kar zadeva sedanje ukrepe ZIS pa kaže povedati, da le še bolj poglabljajo splošno krizo, tako da je gospodarstvu še teže,« je povedala direktorica sevniške Kopitarne.

VLADO PODGORŠEK

● Kopitarna Sevnica bo verjetno morala spremeniti ime, kajti njenih 100.000 parov lesenih in plastičnih kopit predstavlja le še tretjino proizvodnje. Čedalje bolj se uveljavlja blagovna znamka njihove obutve za prosti čas, v katero spadajo tudi znane cokle s pregibnim podplatom, obutev za delovno zaščito oziroma najrazličnejša zdrava obutev z lesenimi in plutovinastimi podplati. Napenjače in raztezače v celoti izvažajo, saj nam doma očitno še ni tako hudo, da bi z njimi obvarovali obutev.

PO SLOVENIJI

LB Zasavje podaljšala delovni čas

TRBOVLJE, 14. januarja – Ljubljanska banka Zasavje, d.d. v Trbovljah je zadnjo soboto preuredila svoje vhodne prostore na Trgu revolucije, zato je bila za stranke tudi en dan zaprta, v drugih poslovalnicah pa je bilo več delavcev. S ponedeljkom torej 14. januarja so v vseh poslovalnicah oziroma enotah vpeljali podaljšan delovni čas za stranke – od 7. do 19. ure, ob sobotah pa od 7. do 12. ure. To velja tudi za oddelek deviznega poslovanja. T. L.

Tržnica bo urejena do pomladi

TRBOVLJE, 14. januarja – Gradbena in obrtniška dela pri dodatnih poslovnih prostorih na novi tržnici na Trgu svobode v Trbovljah so se zavlekla. V notranjosti je treba postoriti še marsikaj, zunaj pa urediti okolico z dostopi do posameznih trgovin. Delo naj bi končali do pomladi letos. Pokriti odprti del tržnice pa bodo zgradili pozneje, ko bo na voljo denar. Popolnoma končano je novo javno stranišče. Gradbena dela opravlja SGP Zasavje po načrtih projektantov IBT. (T. Z.)

Se bo stavka v Mehanu zdaj končala?

IZOLA, 14. januarja – Delavci izolskega Mehana danes še zmeraj stavkajo (že šesti delovni dan) in to kljub temu, da so prejeli tudi drugo polovico osebnih dohodkov. Vsi pa upajo, da bodo stavko končali jutri, v torek, saj so se z vodstvom že dogovorili za večino postavljenih zahtev. Tako bi morali dobiti izplačane še potne stroške, čez teden dni že plačo za december, za vse dni stavke naj bi dobili plače, kot da bi delali. Dogovor o vseh izpolnjenih pogojih bi moral jutri podpisati direktor, s katerim se bo stavkovni odbor še enkrat sestal. (B. Š.)

Nadaljevanje Zimskih grajskih večerov

ŠTANJEL, 14. januarja – Zimski grajski večeri, ki jih letos prvič organizirata Turistično društvo Štanjel in sežanska ZKO, privabljajo v galerijo Lojzeta Spacala v Štanjelu veliko obiskovalcev. V decembru so si ogledali tri kvalitetne glasbene prireditve priznanih kulturnih ustvarjalcev. Kantavtor Iztok Mlakar iz Nove Gorice bo imel koncerta v torek, 22., in petek, 25. januarja, večeri pa se bodo končali s koncertom kitarista Igorja Starca iz Trsta v soboto, 26. januarja. Omenjeni koncert je bil določen za 19. januar. Vse prireditve se začnejo ob 20. uri. (O. K. S.)

Literarna ustvarjalnost Ajdovcev v reviji Fontana

AJDOVŠČINA, 14. januarja – Uredništvo koprske revije Fontana bo s sodelovanjem ajdovske občinske skupščine predstavilo najnovejšo številko (16. številka petega letnika) revije, in sicer v ajdovski Pilonovi galeriji, jutri, v torek, 15. januarja. Predstavitev, ki se bo začela ob 18. uri, bo za Ajdovščino zanimiva predvsem zato, ker se je uredništvo Fontane odločilo, da bo to številko namenilo literarni ustvarjalnosti Ajdovcev. Poiskali so že objavljene prozne zapise in pesmi in še neobjavljena dela, izbrali literarne prispevke 28 ajdovskih ustvarjalcev in jih natisnili v reviji. (S. C.)

Pohorske vlečnice v rokah smučarjev?

MARIBOR, 14. januarja – Govorice o tem, da bo Pohorsko vzpenjačo oziroma vlečnice na Pohorju prevzel SK Branik, niso čisto iz trte izvite. To je pred nedavnim potrdil tudi Dušan Senčar, prvi mož omenjenega kluba. Le da do konca tekmovanja za Zlato lisico o tem ni želel povedati ničesar več, »ker se bodo pogovori s TGP Pohorje o prevzemu Pohorske Vzpenjače začeli šele potem«. Če bo SK Branik res prevzel Vzpenjačo, bo mariborska smučarija povsem v rokah smučarjev. Pod Pohorjem za Habakukom že nastaja snežni stadion, tudi Branikov dom dobiva svojo končno podobo. Nad vzdrževanjem pohorskih smučišč pa je bilo v minulih letih (ko je pač bil sneg) kar precej pripomb, zato pogovori o prehodu Vzpenjače pod okrilje SK Branik za Maribor niti niso tako presenetljivi. In glede na to, da TGD Pohorje kot nosilec razvoja gostinstva in turizem v Mariboru oddaja v najem celo svoje gostinske lokale, ni njegov predlog, naj Vzpenjačo prevzamejo smučarji, pravzaprav nič nenavadnega. (Z. Š.)

Priprave na 900-letnico Lovrenca

LOVRENC NA POHORJU, 14. januarja – Pred 900 leti so se pojavili prvi zapisi o današnjem Lovrencu na Pohorju, ko so se tam naselili šentpaverski menihi s Koroške. Dobrih sto let pozneje je kraj že dobil pravice trga, danes pa prebiva v Lovrencu okoli tri tisoč ljudi. Lovrenčani se že pripravljajo na obeležitev 900-letnice svojega kraja. Osrednja proslava bo septembra, vendar pa so se v kraju dogovorili, da bodo tudi vse prireditve med letom v znaku 900-letnice. Pripravljalni odbor dela že skoraj leto dni, poleg krajevne skupnosti pa sodelujejo tudi vsa tamkajšnja društva. Ob različnih slovesnostih bodo Lovrenčani medse vabili tudi nastopajoče iz drugih krajev, ob visokem jubileju kraja pa bodo v njem obnovili tudi nekatere pomembne zgradbe, kot je na primer zaščitena hiša na Zgornjem trgu. (Z. Š.)

Trimo prodrl na konvertibilni trg, izvozi pa čedalje več

Lani je trebanjski kolektiv na tujem iztržil 15,577.000 dolarjev – Veliko zanimanje za bivalnike v Izraelu

TREBNJE, 14. januarja – Lani so trebanjski kovinarji, ki delajo v podjetju Trimo, imeli doslej največji izvoz. To jih uvršča med tri izvozno najuspešnejša belokranjsko-dolenjska podjetja. Na tuje so izvozili 65 odstotkov celotne proizvodnje, za kar so iztržili 15,577.000 dolarjev, od tega so več kot 13 milijonov dolarjev zaslužili na konvertibilnem trgu.

»Dolgoletni napori za to, da bi prodrli na zahtevni zahodnoevropski trg, so bili lani kronani z uspehom, čeprav zaradi precenjenega dinarja ne bomo dobili zasluženega plačila. Uveljavili smo se v Avstriji, Nemčiji, Švici in Italiji, kjer smo gradili proizvodne objekte po naši tehnologiji, prodajali pa smo tudi bivalnike in gradbene plošče. Izvažali smo tudi v Sovjetsko zvezo in na Kitajsko,« je dejal direktor Trimo dipl. inž. **Stane Velikonja.**

»Lani smo v Avstrijo in ZRN prodali 700 bivalnikov, letos pa jih bomo 2.160, poleg tega pa še 1.000 ton jeklenih konstrukcij. Zato bomo povečali konvertibilni izvoz za kakšnih deset odstotkov,« napoveduje Stane Velikonja.

Za trebanjske kovinarje je na tujem dela dovolj, saj imajo že podpisane nekatere pogodbe za delo do konca letošnjega leta. Njihova uspešnost pa je precej odvisna tudi od gospodarskih razmer v Jugoslaviji. Trimo dobiva reprodukcijski material iz drugih jugoslovanskih republik. Če bo prišlo do motenj na domačem trgu, bi se to lahko negativno pokazalo tudi pri poslovanju s tujino.

Veliko zanimanje za Trimove bivalnike je zlasti v Izraelu, kjer bi jih lahko prodali na tisoče, vendar so težave zaradi grozeče nevarnosti zalivske vojne. Trimo se je pred leti že močno opekel v Afriki. Nekatere neuvrščene afriške države mu še do zdaj niso poravnale dolgov.

SLAVKO DOKL

Izplačila porodnicam zamujajo

V črnomaljski občini prihaja do zamud v podjetjih, v katerih slabo poslujejo – V več občinah so težave premagali z denarjem iz občinskih proračunov

RADOVLJICA, NOVO MESTO, TREBNJE, BREŽICE, ČRNOMELJ, 14. januarja – V času, ko tako zelo poudarjamo, kakšna svetinja je družina, je veliko vznemirjanje povzročila novica, da je republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo začasno ustavil nakazovanje denarja občinam za nadomestila osebnih dohodkov delavkam na porodniškem dopustu. Republiška sekretarka tega sekretariata dr. Katja Boh je pozneje pojasnila, da to ni res, res pa je, da je konec lanskega in v začetku letošnjega leta prišlo pri nakazovanju denarja do zamude, ki pa ne bi smela povzročiti ustavitve izplačil. Vendar pa bi vsaj v nekaterih občinah prej ali slej prišlo do večjih zamud, če si ne bi pomagali sami.

V občinah Radovljica in Jesenice (v vsaki občini imajo približno štiristo žensk na porodniškem dopustu) doslej pri izplačevanju nadomestil osebnega dohodka ni bilo posebnih zamud (do krajše zamude je prišlo le pri izplačilih za december), vendar le zato, ker so si pomagali s premostitvami prek občinskega proračuna. Večjo zamudo pa v posameznih primerih lahko povzroči nekaj drugega. Nekatere ženske dobivajo nadomestila osebnega dohodka neposredno, večina pa ga dobiva v delovnih organizacijah, ki nato občinam dajejo zahtevke za že izplačana nadomestila. Delovne organizacije delajo obračun za vse svoje delavce hkrati. Če ponekod osebne dohodke izplačajo z zamudo, izplačajo z zamudo tudi nadomestilo osebnega dohodka delavkam na porodniškem dopustu, piše **Vlasta Felc.**

Kljub temu da denar iz republiškega proračuna za nadomestila osebnega dohodka za porodniški dopust ni redno dotekal, v novomeški in trebanjski občini decembra niti ena porodnica ni ostala brez nadomestila osebnega dohodka. Referentka za porodniške dopuste v občini Trebnje **Milena Slapničar** je povedala, da so si decembra iz občinskega proračuna sposodili 342.000 dinarjev in premagali težave. Decembra so namreč dobili samo polovico denarja za nadomestila. **Kristina Progar,** sekretarka za finance v občini Novo mesto, je dejala, da so težave v decembru rešili s posojilom iz občinskega proračuna (2,3 milijona dinarjev). Če pa se bo takšno stanje nadaljevalo, bi se lahko zgodilo, da bi januarja marsikatera porodnica ostala brez nadomestila osebnega dohodka, piše **Slavko Dokl.**

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo je minuli mesec še nakazal prvi del sredstev, tako da so v brežiški občini lahko poravnali decembrska nadomestila za porodniške. Čeprav republika še ni izpolnila vseh obveznosti za leto 1990, je po današnjih prilivih sodeč mogoče sklepati, da bo organizacijam pravočasno mogoče poravnati tudi vseh 180 januarskih nadomestil za porodnice, je sporočil **Vlado Podgoršek.**

Do decembra v črnomaljski občini niso imeli težav pri izplačevanju nadomestil med porodniškim dopustom, saj so dobivali denar iz Ljubljane redno in so lahko podjetjem povrnili izplačila. Zdaj pa nastajajo zapleti, saj denar iz republike zamuja (to se je sicer dogajalo tudi v minulih letih, vendar se je zadeva pozneje vedno uredila). Tiste delovne organizacije, ki nimajo gmotnih težav, nadomestila porodniških izplačujejo kot ponavadi, nato pa počakajo na vračilo. Povsem drugače je v podjetjih, kjer je z denarjem težko. V teh podjetjih se bo položaj zaostril pri izplačilih, če tudi po 15. januarju iz republike še ne bo denarja v občine in le-te ne bodo mogle plačati podjetjem. Dvomesečne zamude podjetja se prenesejo, več pa ne.

Poseben problem je v črnomaljski občini v zvezi z Iskro. Ta je imela določene dneve blokiran žiro račun in takrat bi bilo vsakršno nakazovanje nadomestil za porodniško iz občinskega proračuna nesmiselno, saj ta denar ne bi prišel do upravičenk, temveč zaradi blokade odtekal drugam. Zato so z nakazovanjem denarja morali čakati do dneva sprostitve žiro računa. Zato pa je prihajalo do zamud pri izplačilih. V decembru, ko je bilo z blokado Iskrinega žiro računa težje, so v Črnomlju razmišljali celo o tem, da bi porodniške upravičenkam nakazovali neposredno iz proračuna in ne prek delovne organizacije. To v izrednih primerih gre, stalna praksa pa to ne bi mogla biti, ker bi zahtevala preveč dodatnega dela in s tem dodatno delovno silo v občini, saj ima Iskra, recimo, v tem času kar sto porodnic, piše **Milovan Dimitrič.**

DELO plus

Pokličite nas!

Ob prebiranju lokalne strani v časniku se vam je najbrž večkrat zazdelo, da novinarjem ni uspelo zvedeti vsega, spoznati prave resnice, prodreti v resnično življenje.

Prav gotovo se v vaši okolici dogajajo stvari, o kateri bi bilo treba po vašem mnenju pisati, jih komentirati, razložiti.

Kaj ko bi nas poklicali in nam sporočili vaše pripombe in predloge?

Nič ne iščite po telefonskem imeniku! Zavrtite številko slovenskega dopisništva v Delu (061) 318-280!

Vaš klic pričakujemo vsako dopoldne med 10. in 11. uro od ponedeljka do petka.

»Popoldancev« ne zanima redna obrt

V Radovljici si prizadevajo za to, da bi popoldanski obrtniki delovna mesta prepustili drugim

RADOVLJICA, 14. januarja – V Sloveniji si prizadevajo, da bi se čimveč ljudi, ki imajo popoldansko obrt, a so še zaposleni v delovnih organizacijah, odločilo za redno obrt, svoja delovna mesta pa bi tako prepustili drugim. Po podatkih komiteja za gospodarstvo in družbene dejavnosti občine Radovljica pa je med popoldanskimi obrtniki te občine za to bolj malo zanimanja ali možnosti.

● V lanskem novembru je bilo v radovljiški občini med 482 popoldanskimi obrtniki v 51 dejavnostih največ takšnih, ki so izdelovali in sestavljali drobne kovinske in plastične predmete, od 96 pa jih je bilo 76 redno zaposlenih. Med 95 občani, ki so služili z obrtnimi storitvami, je bilo 63 zaposlenih, od 29 izdelovalcev kovinske galanterije pa 23.

V radovljiški občini je bilo konec lanskega leta približno petsto občanov, ki so imeli popoldansko obrt, takšnih, ki so bili redno zaposleni, pa 275. Slednjim so poslali pismo občinskega izvršnega sveta o predvideni podpori, ki jo bo deležna redna obrt (olajšave pri družbenih obveznostih za novo zaposlene delavce, pomoč pri pridobivanju oziroma financiranju novih poslovnih prostorov), napovedal pa je tudi spremembe v republiški zakonodaji, ki naj bi popoldansko obrt časovno omejila ali celo odpravila, (napovedi se niso uresničile). Vsem pa so poslali tudi anketni list z vprašanjem, kakšne so njihove možnosti za redno obrt.

Izpolnjeni vprašalnik je vrnilo 76 »popoldancev«, sodeč po odgovorih pa lahko v občini bolj kot prehod iz popoldanske v redno obrt pričakujejo odjavljanje popoldanske obrti. Osem anketirancev se je odločilo za takojšnjo odjavo obrti, poleg njih pa še deset drugih. Vzroki so bili različni, na prvem mestu pa je ohranitev redne zaposlitve. Več kot polovica tistih, ki so odgovorili, za redno obrt niti nima možnosti. Dela je premalo, da bi jim lahko zagotovili socialno varnost, drugi razlogi pa so še pomanjkanje denarja, višina dajatev, neustrezni prostori za redno dejavnost ter čedalje slabša plačevanja podjetij. Le dva vprašana obrtnika sta odgovorila, da bi lahko kmalu odšla med redne obrtnike, nekateri naj bi za to potrebovali leto ali dve, večina pa na to vprašanje sploh ni odgovorila.

VLASTA FELC

V Škofji Loki pripravljajo program za čistejše okolje

Škofja Loka je med bolj onesnaženimi slovenskimi mesti – Strokovne podlage Hidrometeorološkega zavoda iz Ljubljane

ŠKOFJA LOKA, 14. januarja – V Škofji Loki si že nekaj let prizadevajo za to, da bi zmanjšali osnesnaženost zraka, ki ponekod že presega kritično mejo. Reševanja tega vprašanja se bodo zdaj lotili bolj načrtno, v ta namen pa bodo v kratkem izdelali program za varstvo zraka.

Temelj za program bodo strokovne podlage, ki so jih pripravili v Hidrometeorološkem zavodu v Ljubljani. Te naj bi dopolnili s poglavjem o zdravstvenih in drugih posledicah onesnaženosti zraka v Škofji Loki ter s finančnim ovrednotenjem potrebnih ukrepov in možnimi viri sredstev za financiranje njihove uresničitve.

Škofja Loka je po meritvah in ocenah med bolj onesnaženimi mesti v Sloveniji, vendar pa ni čisto pri vrhu. Po onesnaženosti z dimom je ta čas na sedmem mestu, po količinah žveplovega dioksida pa na 23. mestu. Najslabši zrak imajo v industrijski coni na Trati, ki je uvrščena v četrto, zadnjo kategorijo, območje Škofje Loke pa v tretjo. Doslej so v Škofji Loki opravili že veliko meritev in raziskav, ki so dobro izhodišče za ocene razmer. Redne meritve onesnaženosti zraka opravlja Hidrometeorološki zavod na dveh stalnih mestih, občasne pa še drugi.

V omenjenem sanacijskem programu bodo določili tako dolgoročne kot kratkoročne cilje. V dveh ali treh letih naj bi zrak toliko očistili, da bi iz četrte prešli v tretjo kategorijo. Ob tem pa je treba povedati, da bodo mejne vrednosti za te kategorije trikrat nižje, kot so zdaj. Dolgoročni cilj pa je druga kategorija, to je onesnaženost zraka pod mejnimi vrednostmi.

Kot kaže, bodo za čistejši zrak v Škofji Loki največ naredili s tem, da bodo v mestu napeljali plinovod, premog in mazut v hišnih kuriščih in večjih kurilnicah pa zamenjali s plinom. V tovarnah Termo v Bodovljah, v Jelovici in Gradisu bodo morali zmanjšati čezmerno onesnaževanje zraka z izpuhi iz tovarniških dimnikov. K čistejšemu zraku v mestu pa bi pomagala tudi mestna obvoznica.

LADO STRUŽNIK

DELO plus

Se dolina ob Kolpi prebuja?

V Fari so odprli gostišče Pri Šuštarju, ki naj bi postalo glavni nosilec turističnega razvoja na tem območju – Izjemne možnosti za turizem

FARA PRI KOČEVJU, 14. januarja – V januarju so v vasi Fara pri Kočevju odprli novo gostišče Pri Šuštarju, ki naj bi postalo jedro turističnega razvoja v tem predelu. Gostišče z lastnico Lidijo Južnič naj bi pomagalo pri razvoju tega pozabljenega območja kočevske občine. S tem so začeli uresničevati načrtovano oživitev tega dela obkolpske doline.

V vasi Fara so imeli sicer že doslej gostilno, ki pa ni imela takšnih načrtov, kot jih ima nova, saj je bila ob nedeljah zaprta. V zdajšnji, zdaj preurejeni stavbi, je nekoč že bila gostilna Pri Beljanu, ki pa je po vojni propadla, saj je bilo območje prazno. Do poletne sezone bodo v gostišču uredili deset ležišč v petih apartmajih, sicer pa lastnica Lidija Južnič namerava urediti gostilniški vrt za 300 do 400 ljudi. Zdaj lahko sprejme pod streho za avtobus ljudi. Uredili bodo tudi teniška igrišča.

V novi gostilni bodo skušali uveljaviti kostelsko kuhinjo: kostelski želodec, jetrne klobase (gre za mesenke z dodatkom jeter), kuhano šunko, pečeno teletino in jagenjčka, seveda pa tudi vso standardno hrano.

Sobotne večere v novem gostišču zaljšajo z narodnimi nošami, vsako soboto pa domači tamburaški ansambel igra kostelske ljudske pesmi. Razmišljajo tudi o plesih, vendar za srednjo generacijo, in sicer predvsem zato, ker naj bi igrali kostelske pesmi in domače slovenske pesmi.

»Na tem območju je zdaj edini možni način preživljanja turizem. Zanj imamo vse možnosti in naša krajevna skupnost bi si lahko odrezala od turistične pogače lep kos,« je povedal predsednik krajevne skupnosti vas Fara **Valentin Južnič.** »Mimo nas gre cesta proti morju, Kolpa nudi možnosti za kajakaštvo in čolnarjenje, na tem območju deluje znani zeliščar **Maršič** in že evropsko znani zdravstveni turizem **Dr. Stanka Nikoliča** in njegove zeliščne toplice. Vse to je mogoče povezati še z Osilnico, kjer so za turizem naredili že veliko. Čedalje bolj se uveljavlja popotništvo. Obiskovalcev Kočevja in njegovih lepot bo več, odkar je območje odprto. Za marsikoga bodo privlačni številni izviri in potočki, da o kopanju v Kolpi ne govorim. Turistično zanimiva je tudi Kobilja jama, in pri vseh, ki se peljejo mimo, zbuja pozornost Kostelski grad, ki je izredna turistična točka. Grad bo treba obnoviti. Za ta predel se zanimajo številni lovci in ribiči, ki so prihajali že doslej, vendar je imelo to območje malo od tega, saj tem obiskovalcem ni ponudilo veliko – izjema je Osilnica,« je ugotovil Valentin Južnič.

Območje Fare in predel doline Kolpe bi lahko marsikaj iztržil tudi od sosedov, saj so Delnice blizu in tudi manjši Brod na Kolpi je turistično nerazvit. Fara bi lahko pritegnila tako izletnike kot tudi zabave željne sosede. Zaradi neokrnjene narave, ki je v Zahodni Evropi in tudi pri nas večja vrednota, pa ima območje Kostela veliko možnosti za turizem. V bližnji Osilnici so to doumeli že pred časom in pritegnili številne goste iz Zahodne Evrope, za kar ima še posebne zasluge tamkajšnja gostilna Kovač.

MILOVAN DIMITRIĆ

MIMOGREDE

Po novem letu elektrika ne »nagaja« več

NOVO MESTO, 14. januarja – Minuli teden je bila oskrba z električno energijo v novomeškem mestnem središču normalna in Novomečani so si le oddahnili. Pred novim letom so namreč nastale težave, ki so bile, kot kaže, v zvezi s svetlobno okrasitvijo mesta.

Razsvetljavo so organizatorji decembrskega sejma in okrasitve pripravili po domače. Po prvi priključitvi okrasnih žarnic na Rotovžu je na nasprotni strani Glavnega trga začelo »strašiti«. Nekako do osme zjutraj so bili računalniki mrtvi ali napol živi, slika na monitorjih se je krivenčila, telefoni so škripali in stavkali, zaposleni pa ugibali, kaj se dogaja. Naročali so popravila, meritve, in nazadnje so jim poštarji, ki so prišli popravljat telefone, povedali, da so vse nevščenosti posledica napačno priključenih luči, ki so zaljšale Rotovž. Še sreča da se ni nič vžgalo.

Pozneje natančneje v nedeljo, 30. decembra, zvečer, pa je izginila ena izmed luči na Glavnem trgu blizu Rotovža. To se je zgodilo kmalu po zadnjih pripravah na ozvočenje in silvestrsko nočno prireditev na Glavnem trgu. Morda povsem po naključju. Zanimivo pa je, da elektrika ni povsem izginila. Žarnice in lučke na stopniščih zvoncih so brlele, hladilne skrinje, hladilniki, pralni stroji in drugi večji porabniki elektrike pa so se ustavili. Dežurni elekričarji so menili, da je nekaj narobe v hišnih napeljavah. Po večkratnih klicih pa so na silvestrovo zjutraj delavci Elektra zamenjali pregoreto varovalko na dovodni kabelski napeljavi. (M. D.)

PISMA BRALCEV

Program Radia Plus Slovenija – program anonimnih

Zadnje čase, ko mora biti na RTV vse narobe, so se opogumili tudi tisti, ki glasbenim urednikom na Radiu Slovenija vztrajno in neutemeljeno podtikajo podmizne zaslužke zato, ker programirajo tudi tujo zabavno glasbo. Ta namigovanja enkrat za vselej najdoločneje zavračamo! Kolikokrat bomo še morali razlagati, da vso slovensko vokalno zabavno glasbo, ki jo premoremo, zavrtimo v treh ali štirih dneh. Več je nimamo! Na dan potrebujemo za približno 25 ur programa. Jasno je, da ga moramo dopolnjevati s tujo zabavno glasbo. Trudimo se, da bi bila le-ta najsodobnejša in kakovostna.

To glasbo naročamo na podlagi katalogov in jo uvažamo kot tehnični material, kar je dovolj žalostno. Z velikimi težavami in vso odgovornostjo do poslušalcev, da se domača dela ne bi preveč ponavljala, sestavljamo dnevne programe. V teh programih tudi predstavljamo pomembnejše domače ustvarjalce in poustvarjalce zabavne glasbe, predvsem tiste, ki se v kakovosti približujejo dosežkom tuje zabavnoglasbene industrije. Glasbenih izdelkov, ki so tako po ustvarjalni kot tudi po izvedbeni strani na povprečni ravni, ne bi smeli niti predvajati. Nikakor pa jim ne nameravamo ustvarjati lažne slave.

Tako programsko politiko podpira večina naših cenjenih poslušalcev, zato jo bomo nadaljevali.

MARKO MUNIH,
Odgovorni urednik in umetniški
vodja glasbenega programa
Radia Slovenija,
Ljubljana

Tigru in tigrovcem

Ko sem bil še otrok in je v naših krajih ljudi strahoval fašizem, so zavedni Primorci s strahom in ponosom izgovarjali besedo Tigr in tigrovci. Tigrovci so bili pred vojno, v času fašizma, udarna pest trpečega in zatiranega primorskega ljudstva. Fašisti so jih imenovali teroriste. V predvojnih letih so bili tako rekoč edini, ki so si drznili z orožjem v roki postaviti po robu fašistični strahovladi. Medtem ko je veliko drugih filozofiralo in paktiralo, so tigrovci izvajali drzna in junaška dejanja. Bili so dejansko pravi prvoborci, brez okrilja partije in njene marksistične ideologije. V pripravah na drugi tržaški proces so bili med tremi obtoženimi skupinami, komunisti in intelektualci, prav tigrovci najbolj nečloveško mučeni. Fašisti so dobro vedeli, da so jim prav oni najbolj nevarni. Po vojni so mnogi primorski Slovenci zopet s strahom in ponosom izgovarjali besedi Tigr in tigrovci. A kdorkoli je načel vprašanje Tigra in tigrovcev, je moral takoj utihniti.

Tudi nova komunistična oblast jih je imela za teroriste in celo za plačance kapitalizma. Osebno nisem imel pri tigrovcih nobenega ob bližnjih, a bolela me je krivica, bolela me je zagrenjenost, s katero so umirali dejansko najboljši sinovi našega naroda, stari, nepriznani in zapuščeni. Nekateri so se borili proti fašizmu od njegovega nastanka pa vse do njegovega padca, a prvoborci so bili drugi, priznavalnine so prejemali drugi.

Ko sem pred leti snemal nekatere akterje in dogodke, ki so se nanašali na predvojno obdobje, sem pri nekaterih, ki so začeli upor leta 1941 in kasneje, čutil strah, da ne bi izgubili primata. Bog ne daj jim omeniti tigrovce, saj bi s priznavanjem le-teh sami ne bili več prvoborci. (Tigrovci so samo od leta 1926 do 1930 izvedli 99 terorističnih akcij – dr. Milica Kacin-Wohinz »Prvi protifašizem v Evropi«.)

Nekaj let pred njegovo smrtjo, sem se srečal z duhovnim vodjem tega narodnorevolucionarnega gibanja, z Albertom Rejcem. Bil je zagrenjen, strašno je trpel zase in za druge, saj so tudi v osvobojeni domovini morali biti zopet ilegalci. Šele dr. Tone Ferenc in dr. Milica Kacin-Wohinz sta v svojih delih začela odstirati tabu temo o Tigru. In zakaj sem se pravzaprav lotil tega pisanja?

Letos, 13. maja, bo 50-letnica oboroženega spopada med skupino treh tigrovcev in italijansko okupatorsko vojsko na Mali gori pri Ribnici. V tem spopadu, dne 13. maja leta 1941, ki je bil pred uradnim dnem vstaje slovenskega naroda!!!, je padel eden izmed voditeljev Tigra Danilo Zelen iz Senožeč, ki je bil vodja vojaškega krila. Na obeh znanih tržaških procesih je bil prikazan kot glavni krivec za razne atentate. Danilo Zelen je užival pri tigrovcih neomejeno zaupanje kot drzen idealist, ki je verjel v svobodo svojega zasužnjenega naroda. Povojna zgodovina tega prvoborca ni zabeležila. Ker je letos 50-letnica njegove žrtve, predlagam, da se na njegovi rojstni hiši v Senožečah ali pred novo šolo v Senožečah letos (morda avgusta ob občinskem prazniku) odkrije spominska plošča ali doprsni kip – kot pravična oddolžitev njemu in vsem tigrovcem za njihov zgodovinski prispevek za ohranitev in osvoboditev slovenskega naroda. Goriškemu muzeju in Pokrajinskemu muzeju v Kopru pa predlagam, da bi v Senožečah pripravili simpozij o Tigru in tigrovcih.

To je naš dolg pred ljudmi in zgodovino, ki naj se vsaj odslej piše brez ideoloških navlak in lažnih herojstev. To pa naj ne velja samo za Tigr in tigrovce, ampak za vse, ki so želeli dobro našemu narodu.

ANDREJ JELAČIN,
Koper

Opeharjen zaradi postopka PTT Ljubljana

Po večletnem bivanju in delu v Beogradu (kot uslužbenec RSNZ Slovenije), sem se po upokojitvi sredi leta 1990 odločil za vrnitev v svojo republiko. Eden pogojev pri iskanju primernega stanovanja v Ljubljani je bil, da ima le-to telefon. Po dolgem iskanju sem končno našel srbsko družino v Ljubljani, ki se je odločila za vrnitev v Beograd in je v svojem stanovanju imela telefon.

Prvi dan po preselitvi v Ljubljano sem vložil vlogo pri PTT Ljubljana, v kateri sem jih obvestil, da je prišlo do zamenjave stanovanja oziroma telefonskih naročnikov. Pred tem sem v Beogradu pri tamkajšnji PTT vse uredil, da se moj telefon odstopi srbski družini, s katero sem menjal stanovanje.

V oktobru in novembru 1990 sem v Ljubljani normalno uporabljal telefon in plačal dve položnici. No, konec novembra me je neprijetno presenetil dopis PTT Ljubljana, v katerem so me obvestili, da nimam pravice do telefonskega priključka. Ker sem domneval, da gre za nesporazum, sem PTT Ljubljana nemudoma poslal tako imenovan »rdeči karton« PTT Beograd, ki potrjuje, da sem svoj beograjski telefon odstopil stranki iz Ljubljane, s katero sem menjal stanovanje. Ne da bi mi odgovorila na moje pismo, je PTT Ljubljana v decembru telefon izključila. Tretjega januarja letos sem dobil še eno obvestilo od PTT Ljubljana, da mi telefona ne dajo, in to brez kakršnega koli pojasnila. Vprašujem se, zakaj PTT Ljubljana ne spoštuje inštitucije »prevzema« in s tem povzroča, da stranke pri zamenjavi stanovanja prihajajo v neenakopraven položaj: srbska družina je dobila moj telefon v Beogradu (na temelju dejstva, da je bila naročnik v Ljubljani), jaz pa ne njihovega v Ljubljani. Zaradi takega postopka se čutim opeharjenega, kajti če bi vedel za takšno prakso PTT Ljubljana, bi ne šel v zamenjavo stanovanja. Poznano mi je, da še nekaj slovenskih družin v Beogradu iz vzrokov, ki jih tukaj ne gre omenjati, razmišlja o vrnitvi v Ljubljano. Vedno več je tudi srbskih družin v Sloveniji, ki se odločajo za vrnitev v Srbijo. Praksa PTT Ljubljana pri tem diskriminira Slovence. Zakaj?

VINCENC KÜRBUS,
Beblerjev trg 6,
Ljubljana

Kultura smo ljudje

Kultura včeraj: O njej pričajo številni spomeniki, med katere nedvomno spada umetniška arhitektura naših cerkva, z mojstrsko izdelanimi freskami; o njej pričajo knjige oziorma dela številnih zaslužnih slovenskih mož, od Slomška in Kreka pa do Plečnika, Finžgarja in dr. Antona Trstenjaka in še drugih, ki predstavljajo neizmerno zakladnico kulture. Ob tem pa ne gre prezreti tudi krščanskih in ljudskih običajev, ki so se ukoreninili in kot velika moralna obveza prinašali blagoslov iz roda v rod.

Kultura danes: Radi se z njo ponašamo in hvalimo, a malo je imamo. Začne se že z mislijo, ker od misli izhajajo besede in dejanja. Ali je vse naše izražanje na nivoju kulture in primerno človeškega dostojanstva? Zakaj vpletamo v našo prelepo slovensko govorico toliko prostaških besed in najbolj grdih tujih (pa tudi domačih) kletvic in psovk, in to na račun vsega spoštovanja vrednih narodovih svetinj? Morda kdo poreče: sem neverujoč, nič svetega ne priznavam, zato se to mene ne tiče, lahko preklinjam kolikor hočem in kar hočem. Da ne bo nesporazuma in pomote, ne gre pri tem le za stališče vere, ampak tudi kulture. Da je tudi pogovor – na kultura sestavni del ljudske civilizacije in kulture, ni treba posebej dokazovati.

Na kako nizki nivo kulture nas je pahnila boljševiško-komunistična revolucija, o tem priča mnogo stvari, od uničevanja sakralnih objektov in škofijskih arhivov pa do preganjanja oskbnikov le-teh. Očitno smo (še) zelo zaznamovani z »balkansko kulturo«, posebno iz časa vladavine komunistične partije in njenega predsednika, (ki je bil hkrati tudi predsednik države) Josipa Broza, čigar slike še zmerajo »krasijo« stene nekaterih javnih prostorov in uradov, čeprav je znano, da so bile prav v času njegove vladavine razpuščene in prepovedane kulturne ustanove kot ideološko oporečne. Takrat se je vse hitreje v družbi začela uveljavljati parola »znajdi se«, da številnih drugih učinkov njegove vladavine, ki so znižali nivo kulture, tako naroda kot posameznika, sploh ne omenjam in tako je bilo poštenosti vse manj. Tudi kraja dobrega imena je učinek ali produkt balkanske in bivše boljševiške »kulture«.

Kultura jutri: Kar seješ, to boš žel. V zmoti so tisti, ki mislijo, da so s spomeniškovarstveno zavarovalnimi sakralnimi objekti zavarovali tudi kulturo bodočih rodov. Ni namreč umetnina naredila človeka, ampak je človek naredil umetnino, ki jo lahko tudi uniči. Garant za visoko stopnjo kulture so živi kamni v mozaiku naroda, nosilci kulture in živa svetišča. Zlato seme RESNICE, POŠTENJA, DOBROTE in MORALE… naj pada na preorano njivo človeških src ter obrodi stoteren sad KULTURE – tudi za prihodnje rodove.

IVAN GLUŠIČ,
Loke 6,
Mozirje

Pobijanje mladine

Nekako ganljivo je bilo, ko je Ševardnadze na TV komentiral priprave na vojno v Zalivu. Vojna, pravi, pomeni na tisoče in tisoče mladih življenj.

Vzorec je utrudljivo enak. Do vojne pride, ko ne moreš več obvladovati sovraštva do svoje mladine. Takrat namreč obstaja nevarnost, da bi se tega zavedel, zato se dogovoriš z neko drugo državo.

Tihi dogovor se glasi: »Ti pobij mojo družino, jaz bom pa tvojo. Tako ne bo nihče opazil, da pobijava vsak svojo.«

Iskrena država ubija svojo mladino brez vojne.

Ta pojav se imenuje mir.

V resnici vsak sovraži le svoje otroke!

GORAN ARH,
Mizarska 24/A,
Solkan, Nova Gorica

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Do kdaj bo rudnik Rabelj še onesnaževal Koritnico?

Tolmincem zmanjkuje potrpljenja – Ustanovili so posebno skupino, ki se bo ukvarjala s to zadevo – Se bo republiška vlada zganila?

TOLMIN, 14. januarja – Onesnaževanje Koritnice je značilen tolminski primer. Z njim se v tolminski občini ne bo več ukvarjal kdorkoli. Danes je zanj tolminski izvršni svet imenoval delovno skupino, ki jo bo vodil sekretar novega občinskega sekretariata za varstvo okolja in urejanje prostora inž. Božidar Rustja, v njej pa sta še inž. Fedja Klavora in inž. Pavel Sivec. Skupini je prepuščeno tudi usklajevanje različnih pogledov na pot, ki naj bi jo po več kot desetletju brezplodnih prizadevanj zdaj ubrala tolminska občina zato, da bi preprečila izpuste odplak s težkimi kovinami iz italijanskega rudnika Rabelj na našo stran.

Kaže, da se je v primeru Koritnice zganila tudi republiška vlada oziroma njen sekretariat za varstvo okolja in urejanje prostora. Ta naj bi jutri v Rabelj poslal na ogled rudnika poleg svojih ljudi še strokovnjake iz mežiškega rudnika. Resnica je, da rudnik kljub zagotovilom, da ga bodo zaprli, še obratuje in da še naprej onesnažuje. Znano je tudi, za kakšno vrsto onesnaževanja gre in pa to, da so količine svinca, cinka, arzena in še česa v usedlinah Koritnice čedalje večje. Predsednik tolminskega izvršnega sveta **Pavel Gregorčič** je prepričan, da bi morala tolminska občina vztrajati pri zahtevi, da naj se s primerom Koritnice ukvarja republiška vlada oziroma njen sekretariat za varstvo okolja. Republika naj zagotovi tudi denar za posledice škode, za gradnjo novega bovškega vodovoda, s katerim bi nadomestili sedanjega, ki ga onesnaževanje ogroža, za ponovno oživitev Koritnice, ki je zdaj mrtva reka in še za drugo škodo. Republika pa naj odškodnino izterja od povzročiteljev škode na italijanski strani. Koritnico je treba odvzeti ljubljanskemu zavodu za ribištvo. Vprašanje je, s kakšno pravico ta zavod gospodari tudi z drugimi rekami in s kobariško ribogojnico. Če ta in druga prizadevanja ne bodo zalegla, ostaja skrajna rešitev zaprtje predora, po katerem tečejo na našo stran rabeljske odplake.

● Na vprašanje bovškega župana Danila Flajsa, ali je mogoče, da je zadeva Koritnica spolitizirana do take mere, da jo predstavniki občine v stikih z italijansko stranjo uporabljajo za različne kupčije, sta predsednik Gregorčič in sekretar Likar odgovorila, da v tem ni niti trohice resnice.

Kot vselej so se tudi tokrat ob primeru Koritnica oglašali ljudje z različnimi pogledi na to vprašanje. Po mnenju sekretarja **Zdravka Likarja** se bodo mednarodne tožbe predolgo vlekle. Problem bi bilo mogoče hitreje odpraviti z dogovarjanjem med tolminsko in trbiško občino na italijanski strani. Inž. Fedja Klavora, ki se s primerom Koritnice že zelo dolgo in tankovestno ukvarja, vztraja pri pobudi, ki jo je občinski vladi in občinski skupščini dal junija lani. Zavzema se za to, da bi tolminska občina tožila zavod za ribištvo, ker ta kot upravljalec Koritnice zanjo vsa ta leta ni ničesar storil. Posledica te tožbe bi morala biti tožba na mednarodni ravni. Če do nje ne bi prišlo, bi tolminska občina zavodu odvzela pravico gospodarjenja s Koritnico. Inž. Klavora dopoveduje, da je onesnaževanje veliko hujše, kot ga prikazujejo vselej površno narejene analize. Opozarja na špekulacije. Sprašuje se, kaj se skriva za programom za ozdravitev Soče, s katerim se je Slovenija potegovala za ekološki denar Evropske skupnosti.

Poglejmo še, kako si reševanje primera Koritnice predstavlja inž. Pavel Sivec, ki opozarja na dolgotrajno škodo, ki jo onesnaževanje povzroča turizmu tolminske občine. Zavzema se tudi za gradnjo čistilne naprave za prečiščevanje rudniških odplak. Stroške zanjo bi morala poravnati italijanska stran. V rokah pa bi bilo treba imeti natančen načrt zatesnitve predora. Odslej bi se morali o reševanju zadeve samo resno pogajati. KATJA ROŠ

MIMOGREDE

Niso se pustili opehariti

Minuli teden je bil precej razburljiv za večino izmed več kot 50 novogoriških družin, ki so se odločile, da bodo bližnje šolske počitnice preživele na smučanju v Avstriji in so zaupale urejanje bivanja in smučanja turistični agenciji Emona Globtour in njeni poslovalnici v Novi Gorici. Agencija jih je namreč, tako kot očitno še mnoge druge smučanja željne Slovence, hotela opehariti.

Več družin je namreč račun plačalo v celoti že v prvih dneh lanskega decembra. Takšno posojilo pa, kot kaže, za Emono Globtour ni bilo dovolj. Potem ko je ZIS spremenil tečaj dinarja, je agencija vse prijavljene za smučanje v tujini obvestila, da bodo morali doplačati 28 odstotkov cene, v obvestilu je pisalo: »Dokončna dinarska cena aranžmaja je kompletna devizna cena, preračunana po sedanjem deviznem tečaju, ne glede na prejšnja delna ali končna vplačila.« Za prejšnja vplačila naj bi agencija sicer priznala »ustrezne« obresti.

Novogoričanom pa takšne razlage niso bile dovolj jasne. Predvsem pa se niso pustili opehariti. Vprašali so v drugih turističnih agencijah in zvedeli, da se je za takšno doplačilo odločila le Emona Globtour. Zanimali so se, kako je s tem, na novogoriški tržni inšpekciji, kjer pa so dobili odgovor, da so na republiški inšpekciji seznanjeni, da bodo vse agencije zahtevale doplačilo. Plačniki tudi v naslednjih dneh niso odnehali.

Pokazalo se je, da so imeli prav. Od Emone Globtour, pravzaprav od njene novogoriške poslovalnice, so dobili novo obvestilo. V njem pa je psialo, da plačilo iz minulega leta zares velja, da se opravičujejo, so v obvestilu še dodali. To pa je seveda dokaz, da se agenciji Emoni Globtour ni posrečil poskus, da bi brez posebnega dela dodatno zaslužila.

SLAVICA CRNICA

Delovna mesta za doslej brezposelne

V mešanem podjetju META v Vrtojbi je dobilo delo 16 mladih delavcev – Zaposlili jih bodo še več

VRTOJBA, 14. januarja – V novogoriški občini so v dobrem letu zasebniki ustanovili več sto novih podjetij. Vendar pa večina že registriranih nima zaposlenih ali pa zaposluje le enega ali dva delavca. Redka so namreč podjetja, katerih glavna dejavnost je proizvodnja, ki omogoča nova delovna mesta za čedalje več odvečnih delavcev v družbenih podjetjih. Med takšne izjeme spada mešano podjetje META v Vrtojbi. Uradno so ga odprli minuli petek; poskusna proizvodnja v njem pa teče že osem mesecev.

Mešano podjetje META so ustanovili obrtnica **Tanja Žibernik** iz Vrtojbe in italijanska podjetnika brata **Merlino** iz Vidma. Podjetnika že dolgo z enim izmed svojih podjetij sodelujeta z italijansko tovarno smučarskih čevljev Nordica. Zato sta v novo podjetje v Vrtojbi vključila del svoje proizvodnje športne opreme, in sicer šivanje notranjih delov smučarskih čevljev. V podjetju META (MErlino-TAnja) bosta imela 90-odstotni delež.

Brata Merlino sta z obrtnico Tanjo Žibernik sodelovala že pred ustanovitvijo podjetja, lanskega aprila pa sta v Vrtojbo začasno preselila stroje za šivanje notranjih delov smučarskih čevljev za Nordico. Začeli so s poskusno proizvodnjo. Po dogovoru so v novogoriškem zavodu za zaposlovanje poiskali mlade, doslej brezposelne delavce in nekatere, ki so zaradi težav v družbenih podjetjih pred kratkim izgubili delo. V osmih mesecih so v poskusni proizvodnji »preverili« kar 28 delavcev, pravzaprav večino mladih delavk. Tako imenovano usposabljanje je uspešno končalo 16 delavk in delavcev, ki bodo odslej redno zaposleni v podjetju META, d. o. o.

Zdaj bodo v mešanem podjetju pod vodstvom direktorice Tanje Žibernik skušali čimprej doseči načrtovan obseg proizvodnje. To pa pomeni 500 parov notranjih delov smučarskih čevljev vsak dan. Naloga očitno ne bo težka, ker so se že med poskusno proizvodnjo približali tej količini in naredili 480 parov, vendar le občasno. Kot je povedala direktorica Tanja Žibernik, so imeli namreč precej težav zaradi zapletov na carini, ki je včasih predolgo urejala postopek začasnega uvoza.

Očitno pa je kljub težavam italijanski partner zadovoljen z delom in proizvodnim učinkom novega podjetja. Zato bo podjetje Merlino še letos v Vrtojbo pripeljalo nove stroje (zdaj še čakajo na soglasje iz Beograda). Z njimi naj bi proizvodnjo kar podvojili in tako ugodili zahtevam italijanske tovarne Nordica. To pa hkrati pomeni nova delovna mesta za brezposelne. Za šivanje bodo namreč usposobili še najmanj 16 mladih. Mešano podjetje META je prav zato pomemben korak k učinkovitejšemu razvoju drobnega gospodarstva v novogoriški občini.

SLAVICA CRNICA

PO SLOVENIJI

Nadaljevanje Zimskih grajskih večerov

ŠTANJEL, 14. januarja – Zimski grajski večeri, ki jih letos prvič organizirata Turistično društvo Štanjel in sežanska ZKO, privabljajo v galerijo Lojzeta Spacala v Štanjelu veliko obiskovalcev. V decembru so si ogledali tri kvalitetne glasbene prireditve priznanih kulturnih ustvarjalcev. Kantavtor Iztok Mlakar iz Nove Gorice bo imel koncerta v torek, 22., in petek, 25. januarja, večeri pa se bodo končali s koncertom kitarista Igorja Starca iz Trsta v soboto, 26. januarja. Omenjeni koncert je bil določen za 19. januar. Vse prireditve se začnejo ob 20. uri. (O. K. S.)

Literarna ustvarjalnost Ajdovcev v reviji Fontana

AJDOVŠČINA, 14. januarja – Uredništvo koprske revije Fontana bo s sodelovanjem ajdovske občinske skupščine predstavilo najnovejšo številko (16. številka petega letnika) revije, in sicer v ajdovski Pilonovi galeriji, jutri, v torek, 15. januarja. Predstavitev, ki se bo začela ob 18. uri, bo za Ajdovščino zanimiva predvsem zato, ker se je uredništvo Fontane odločilo, da bo to številko namenilo literarni ustvarjalnosti Ajdovcev. Poiskali so že objavljene prozne zapise in pesmi in še neobjavljena dela, izbrali literarne prispevke 28 ajdovskih ustvarjalcev in jih natisnili v reviji. (S. C.)

Se bo stavka v Mehanu zdaj končala?

IZOLA, 14. januarja – Delavci izolskega Mehana danes še zmeraj stavkajo (že šesti delovni dan) in to kljub temu, da so prejeli tudi drugo polovico osebnih dohodkov. Vsi pa upajo, da bodo stavko končali jutri, v torek, saj so se z vodstvom že dogovorili za večino postavljenih zahtev. Tako bi morali dobiti izplačane še potne stroške, čez teden dni že plačo za december, za vse dni stavke naj bi dobili plače, kot da bi delali. Dogovor o vseh izpolnjenih pogojih bi moral jutri podpisati direktor, s katerim se bo stavkovni odbor še enkrat sestal. (B. Š.)

Pohorske vlečnice v rokah smučarjev?

MARIBOR, 14. januarja – Govorice o tem, da bo Pohorsko vzpenjačo oziroma vlečnice na Pohorju prevzel SK Branik, niso čisto iz trte izvite. To je pred nedavnim potrdil tudi Dušan Senčar, prvi mož omenjenega kluba. Le da do konca tekmovanja za Zlato lisico o tem ni želel povedati ničesar več, »ker se bodo pogovori s TGP Pohorje o prevzemu Pohorske Vzpenjače začeli šele potem«. Če bo SK Branik res prevzel Vzpenjačo, bo mariborska smučarija povsem v rokah smučarjev. Pod Pohorjem za Habakukom že nastaja snežni stadion, tudi Branikov dom dobiva svojo končno podobo. Nad vzdrževanjem pohorskih smučišč pa je bilo v minulih letih (ko je pač bil sneg) kar precej pripomb, zato pogovori o prehodu Vzpenjače pod okrilje SK Branik za Maribor niti niso tako presenetljivi. In glede na to, da TGD Pohorje kot nosilec razvoja gostinstva in turizem v Mariboru oddaja v najem celo svoje gostinske lokale, ni njegov predlog, naj Vzpenjačo prevzamejo smučarji, pravzaprav nič nenavadnega. (Z. Š.)

Humana akcija prek radijskih valov

MURSKA SOBOTA, 14. januarja – Novinarji in sodelavci murskosoboškega radija so se odločili, da bodo pomagali 21-letnemu delavcu murskosoboške Platane Srečku Golobu, da čimprej zbere denar za zahtevno operacijo oči v Moskvi. Srečku, ki je doma iz Kamenščaka v ljutomerski občini, zaradi bolezni, kljub zdravljenju v Beogradu in Ljubljani, vidno peša vid. Če v kratkem ne bo odšel na operacijo v Moskvo, bo po napovedih zdravnikov popolnoma oslepel. Novinarji soboškega radija so danes zjutraj prek »Murskega vala« potrkali na solidarnost in humani čut Pomurcev. Ti so se tudi tokrat odzvali: v nekaj urah so za Srečkovo zdravljenje zbrali petdeset tisoč dinarjev, torej tretjino potrebne vsote. S humano akcijo bodo nadaljevali tudi v prihodnjih dneh. (I. G.)

Priprave na 900-letnico Lovrenca

LOVRENC NA POHORJU, 14. januarja – Pred 900 leti so se pojavili prvi zapisi o današnjem Lovrencu na Pohorju, ko so se tam naselili šentpaverski menihi s Koroške. Dobrih sto let pozneje je kraj že dobil pravice trga, danes pa prebiva v Lovrencu okoli tri tisoč ljudi. Lovrenčani se že pripravljajo na obeležitev 900-letnice svojega kraja. Osrednja proslava bo septembra, vendar pa so se v kraju dogovorili, da bodo tudi vse prireditve med letom v znaku 900-letnice. Pripravljalni odbor dela že skoraj leto dni, poleg krajevne skupnosti pa sodelujejo tudi vsa tamkajšnja društva. Ob različnih slovesnostih bodo Lovrenčani medse vabili tudi nastopajoče iz drugih krajev, ob visokem jubileju kraja pa bodo v njem obnovili tudi nekatere pomembne zgradbe, kot je na primer zaščitena hiša na Zgornjem trgu. (Z. Š.)

Prestižni boj v skupščini?

Velika neusklajenost stališč vodstev postojnske skupščine in IS – Pomirjajoča pobuda Demosa ni zalegla – Razpravo o obveznicah so preložili

POSTOJNA, 14. januarja – Zadnja in spet šest ur trajajoča seja postojnske občinske skupščine je znova opozorila na neusklajenost stališč do ključnih vprašanj med občinskim izvršnim svetom in predsedstvom občinske skupščine – ali pa že kar na prestižni boj med predsednikoma obeh občinskih vodstev.

Začelo se je že na začetku, ko so izvršnemu svetu očitali, da po več kot mesecu dni od zadnje seje skupščine še ni pripravil odgovorov na delegatska vprašanja. Občinska vlada je našla izgovor v resnici, da zapisnik z zadnje, nedokončane seje, ki ga ni podpisal tudi župan, ne more biti vodilo za delo občinske vlade oziroma da takšen dokument zanjo ni obvezujoč. Nadaljevalo se je z mučnim dokazovanjem opozicije in izvršnega sveta o tem, kateri podatki so odbornikom dostopni in kateri ne, sledilo je razčiščevanje o javnem ali skrivnem glasovanju za imenovanje sekretarke občinske skupščine in direktorja občinske uprave za družbene prihodke. Vrstili so se očitki na račun dela izvršnega sveta. Podobno kot že na prejšnji seji je postojnski župan oporekal občinski vladi, češ da nima temeljne zamisli o tem, kaj naj bi v občini v prihodnje razvijali. Za večje odločitve se IS ne opredeljuje in noče prevzemati odgovornosti, sooča se le z manjšimi nalogami in odločitvami. Takšnim očitkom je z izbruhom odgovoril odbornik, češ da se napadi na IS čedalje bolj stopnjujejo in da hoče postojnsko podjetje Optimizem zlomiti občinsko vlado. Takšni ugotovitvi vsekakor ni mogoče pritrditi, saj je med odborniki samo eden, ki je zaposlen v Optimizmu. To pa je direktor in župan v eni osebi.

Ni se čuditi, da je odbornikom ob takšnem podajanju žogice nesporazumevanj, podtikanj in natolcevanj po nekaj urah že kar prekipevalo. Saj bi morali odločati še o neprimerno pomembnejših točkah, kot na primer o spremembah občinskega proračuna o začasnem financiranju javne porabe v občini, ne nazadnje pa tudi o izdaji občinskih obveznic.

Nezadovoljstvo je še najbolj izčrpno strnil odbornik, ki je dejal, naj si župan in predsednik vlade raje izbereta za svoj besedni boj in bolj viteško vedenje drugo areno in drugo občinstvo. Tudi pomirjajoča pobuda Demosa o tem, naj se čimprej sestanejo predsedniki strank in predsedniki klubov odbornikov, da bi se dogovorili o delovanju občinske skupščine ter odpravili nesoglasja in nezaupanja, ni naletela na odobravanje.

● Malo pred deseto uro zvečer in po šesturnem zasedanju so odborniki postojnske občinske skupščine glasovali o tem, da se predlog odloka o izdaji občinskih obveznic prenese na naslednjo sejo skupščine. O izdaji obveznic, predlagala jih je Liberalno-demokratska stranka, so odborniki razpravljali že pred dobrim mesecem dni. Takrat je izvršni svet pojasnil, da sicer ne odklanja izdaje obveznic, da pa je odločitev o izdaji obveznic prehitra, da pobuda ni dovolj pretehtana in strokovno pripravljena. V nadaljnji razpravi so tudi ugotavljali, da je treba programe, ki jih bodo financirali z obveznicami, temeljito razčistiti in opredeliti, kako bodo sredstva odplačevali.

Na četrtkovi večerni seji občinski izvršni svet programov ni predstavil, res pa je tudi, da mu na decembrski seji skupščine tega niso posebej naročili. Sekretarka občinskega sekretariata za družbene dejavnosti in občo upravo Marjetka Mahne je odbornikom predlagala sprejem sklepa o tem, da izvršni svet do prihodnje seje skupščine pripravi programe, v 60 dneh pa še vse gradivo, ki je potrebno za izdajo obveznic. Odborniki njenega predloge niti niso kaj dosti upoštevali; pač pa so v poznih večernih urah le sklenili, da se zadnja točka tega nočnega reda prenese na novo sejo občinske skupščine.

Res je, da je delo občinskega izvršnega sveta in občinske skupščine težavno tudi zaradi zastarelih določil poslovnika in statuta občine. Vendar pa to ne more biti opravičilo za pogajanja na zadnjih sejah občinske skupščine, ki so bile že nekajkrat tudi nesklepčne. Upati je, da bo zmagal zdrav razum in da bosta občinska vlada in predsedstvo skupščine pred sejami uskladili programska izhodišča vsaj glede ključnih točk dnevnega reda. Sicer se lahko zgodi, da odborniki na podobnih sejah, kot je bila zadnja seja občinske skupščine, ne bodo več greli klopi in da bodo nesklepčne seje postojnskega parlamenta postale pravilo.

MARJANA TRILER

Morda bo nov odlok pomagal k večjemu javnemu redu v piranski občini

Po novem naj bi bilo gostilnam v središču mesta dovoljeno poslovati do 21. ure – Nevarnost, da bi iz ene skrajnosti padli v drugo

PIRAN, 14. januarja – V piranski občini vsakih nekaj let spremenjajo odlok o poslovnem času. Vzroki so različni, pogosto odvisni od tega, kako si občinska vlada zamišlja red v občini. Do novih predlogov sprememb pa je prišlo predvsem zaradi številnih pripomb krajanov in turistov v lanski turistični sezoni na račun kaljenja javnega reda in miru. Bodo spremembe pomagale k večjemu redu?

Bistvo teh sprememb je v tem, da bodo lahko gostinski obrati v strogem mestnem jedru Pirana poslovali le do 21. ure. Poleg tega po novem odloku ni več dežurna lekarna v Portorožu (tam je ni več), ampak v Luciji, in sicer ob sobotah od 7. do 13. ure in ob nedeljah od 9. do 12. ure. Turistične poslovalnice bodo morale poslovati vse dni v tednu od 9. do 15. ure, turistično informacijski center pa tudi ob praznikih od 9. do 16. ure. V turistični sezoni morajo gostinski obrati v podaljšanem delovnem času poslovati vse dni v tednu, in sicer pred sezono in po njej med 8. in 23. uro in v glavni sezoni med 8. in 14. uro.

Vprašanje je, kako bodo gostinci sprejeli odločbo o tem, da lahko v strogem mestnem jedru obratujejo največ do 21. ure, kajti ob tej uri je poleti še svetlo in tudi živo. Če so se v Piranu za tako potezo odločili samo zaradi javnega reda in miru, je to povsem nesmiselno, kajti že dosedanji odlok je dovoljeval gostinskim obratom, da so lahko odprti med 6. in 23. uro, lahko pa tudi dlje, če s tem nista ogrožena javni red in mir. Vendar tega določila niso spoštovali že sami gostinci, ki so tudi po 23. uri navijali glasbo, pa jim kljub številnim protestom nihče ni mogel do živega.

Za piransko občino in tudi za samo mestno jedro pa bi bilo najbolje, da bi lokali lahko bili odprti primerno dolgo, le hrupa ne bi smeli dovoliti. Primerno pa bi morali kaznovati tudi tiste, ki bi (odhajajoč iz gostiln) razgrajali. Osnutek novega odloka pa kaže, da bi v Piranu lahko iz ene skrajnosti padli v drugo.

BORIS ŠULIGOJ

plus Xiks

NOVI TEDNIK RADIO CELJE
NT&RC

Tuji kapital pomagal iz težav

V anhovskem Salonitu po lanskem obračunu nimajo izgube, čeprav so proizvajali manj in tudi manj prodali – Prihodnji mesec steče proizvodnja cevi tesal

ANHOVO, 14. januarja – Delavci anhovskega Salonita so po daljši prekinitvi, ki se je začela že 21. decembra, spet začeli delati. Takšen podaljšan dopust je bil odsev proizvodnih in prodajnih težav, ki jih je Salonit imel lani. Kljub temu pa bodo, tako zatrjujejo v Salonitu, lansko poslovno leto sklenili brez izgube.

Salonit je z denarjem avstrijskega proizvajalca cementa Wietersdorfer-Peggauer Zementwerke iz Celovca za približno tretjino zmanjšal svojo kratkoročno zadolženost in s tem velike stroške obresti. Občutno pa so zmanjšali tudi stroške. V cementarnah so naredili okrog 800 tisoč ton cementa, torej le 5 odstotkov manj, kot so načrtovali. Največ težav so imeli pri izvozu. Na tujem trgu (predvsem v Italiji) so lani prodali 30 tisoč ton cementa manj kot prejšnje leto. V proizvodnji azbestno-cementnih plošč so bile težave nekoliko večje; proizvodnjo so zavestno zmanjševali predvsem zaradi, kot so povedali v Salonitu, finančnega nereda na domačem trgu, torej neplačevanja kupcev, tako imenovane srbske blokade in podobnega. Najbolj očitne pa so bile lani težave v proizvodnji cevi. Proizvodnja tega izdelka je bila v primerjavi z načrtom kar za tretjino manjša. Dobro polovico cevi naj bi bili namreč, tako kot prejšnja leta, prodali v Srbiji in njenih dveh pokrajinah. Vendar v prvi polovici leta niso prodali nič, v drugi polovici pa le, če so plačila lahko zavarovali. Ob tem je treba povedati, da so se včeraj v anhovskem Salonitu odločili za ustavitev dobave vsega gradbenega materiala v Srbijo; tamkajšnji kupci ga bodo dobili le, če bodo plačali vnaprej.

Takšna odločitev pa seveda pomeni tudi spremembe v letošnjem proizvodnem in prodajnem načrtu. Za azbestno-cementne cevi bodo morali poiskati nove trge, seveda predvsem zunaj Jugoslavije, to pa ne bo lahko, ker so v svetu ekološke zahteve glede azbesta čedalje ostrejše. V anhovskem Salonitu sicer že nekaj časa uresničujejo program nadomeščanja azbesta z drugimi surovinami. V proizvodnji cevi so pomemben del tega programa najbolj dosledno zasnovali in tudi že uresničili z novo naložbo v tovarno tako imenovanih tesal cevi. V tovarni Tesal bodo v začetku prihodnjega meseca začeli poskusno izdelovati cevi, v katerih bodo namesto azbesta kremenčev pesek in steklena vlakna. Gradnja tovarne in tehnologija proizvodnje (švicarska) je Salonit Anhovo stala 25,3 milijona švicarskih frankov; seveda so zanjo dobili tudi mednarodni kredit IFC. Z redno proizvodnjo bodo v novi tovarni vsako leto naredili približno 168 kilometrov cevi povprečnega premera. Že letos pa naj bi jih, kot načrtujejo, naredili 40 odstotkov od tega.

Pripravljajo tudi zasnovo nove organiziranosti podjetja: Salonit naj bi se namreč preoblikoval v eno ali več delniških družb. Glavni direktor Salonita Anhovo **Jurij Bucik** je povedal, da je največja ovira pri uresničitvi programa za preoblikovanje še nedodelana zakonodaja. Pomembno vprašanje, na katero morajo v Salonitu čimprej dobiti odgovor, je, kako olastniniti podjetje z deležem tujega kapitala, namreč avstrijskega partnerja.

SLAVICA CRNICA

Burja je lomila električne drogove

Najhuje je bilo v Spodnji Vipavski dolini – Vrsta krajev ostala brez elektrike

NOVA GORICA, 14. januarja – Močna burja, ki je pihala s sunki celo do sto kilometrov na uro, je danes in že minulo noč povzročila precej težav tudi na Goriškem. Najhuje je bilo v Spodnji Vipavski dolini, kjer je burja ruvala in lomila drevesa, obcestne table, prometne znake, televizijske antene. Sunki so ponoči polomili tudi več električnih drogov. Vrsta krajev in zaselkov je zato ostala brez elektrike, in sicer na območju med krajema Osek in Ozeljan, v Braniku, v smeri proti Grgarju in v Podsabotinu. Skupine delavcev novogoriškega elektropodjetja so sicer že ponoči skušale popraviti električno omrežje, vendar jih je burja precej ovirala pri delu. Zaradi burje je bilo veliko težav tudi v prometu na magistralni cesti Nova Gorica–Razdrto, čeprav je veljala prepoved vožnje za tovornjake, pokrite s ponjavami, in tovornjake s prikolicami. Burja je prevrnila manjši tovornjak pri kraju Lijak. »Zaprla« pa je tudi maloobmejni prehod v Solkanu, kjer je odkrila streho na objektu italijanskih mejnih organov.

S. C.

Zmanjšanje proračunske pomoči bi strlo prostovoljno gasilstvo

Negotova prihodnost za približno 800 sežanskih gasilcev – Denarja bo komaj za delovanje poklicne gasilske enote

SENOŽEČE, 14. januarja – Če ne bomo takoj uredili in popravili predvidenega modela za financiranje gasilstva, bomo po besedah predsednika sežanske gasilske zveze Rada Medena spodrezali korenine tej v več desetletjih z velikimi napori organizirani in koristni dejavnosti. Z odpravo sisov za požarno varstvo se namreč po novem poklicne brigade in prostovoljna gasilska društva financirajo iz občinskih proračunov. V Sežani bodo po zadnjem predlogu letos gasilci dobili le 70 odstotkov lani porabljenega denarja za te namene.

Rado Meden, sicer tudi prvi mož senoželskega prostovoljnega gasilskega društva, je povedal, da bi takšna vsota letos komaj zadoščala za zagotavljanje normalnega delovanja sežanske poklicne gasilske enote. Vsa prostovoljna društva pa bi bila prepuščena iznajdljivosti. Skrb za pridobivanje nujno potrebnega denarja bi nedvomno preusmerila njihova prizadevanja od osnovne gasilske in vzgojne dejavnosti v boj za goli društveni obstoj. V takšnih razmerah bi društva prav gotovo izgubila precej članov in tudi mladi ne bi bili več navdušeni za delo v gasilstvu.

● Gasilsko društvo Senožeče je lani sodelovalo pri gašenju šestnajstih požarov, od katerih jih je bila večina v naravi. V zadnjem času so se člani poleg sodelovanja pri gašenju najbolj trudili za posodabljanje gasilskega doma. Prizidali so garaže, zdaj pa urejajo še hišniško stanovanje in gasilske klubske in društvene prostore, ki naj bi bili pripravljeni do 110-letnice društva.

Kljub negotovi prihodnosti pa približno 800 sežanskih gasilcev ne misli popustiti. Njihova dejavnost bo tudi še naprej v glavnem temeljila na prostovoljnem delu. Pri tem bodo ob izboljševanju operativne sposobnosti poskušali zviševati splošno kulturo varnosti, s posebnim poudarkom na preprečevanju in gašenju požarov v naravi. Ob devetih prostovoljnih društvih bodo še naprej krepili poklicno gasilsko brigado v Sežani.

JANEZ ODAR

PREJELI SMO

Ilirskobistriško gospodarstvo, stranka Zelenih in ekologija

Zaradi čedalje pogostejših govoric o tem, da je stranka Zelenih v Ilirski Bistrici tudi sokriva za stečaje nekaterih podjetij v občini, moram, in sicer kot predsednik izvršnega odbora te stranke, zapisati nekaj misli.

Stranka Zelenih je nastala predvsem iz spoznanja nekaj zagnancev, ki so se, čeprav skoraj prepozno, zavedli »tudi« lastne življenjske ogroženosti v dolini, prenasičeni z nezdravo industrijo, ki zastruplja okolje. Bili so časi, ko se odgovorni ljudje niso spraševali, kako je z zdravjem, pomembno je bilo le preseganje načrtov in razmetavanje »poceni« posojil. Pametnih razvojnih programov jim ni bilo mar, napredne ideje in mlade strokovnjake so zatrli. Namesto da bi vpeljavali finalna mala podjetja so gradili gigante in tako »reševali«, na primer, Škocjanske jame. Z odprtimi rokami smo od tujcev prejemali ekološko in dohodkovno negotovo tehnologijo. In zdaj?

Neprijazno je le to, da smo se vsi (vsaj tako mislim), predvsem pa Zeleni, teh žgočih vprašanj, zavedli veliko veliko prepozno in še to v času, ko so gospodarske težave najhujše.

Ni res, da so Zeleni zaprli TOK in tudi poljščin ne posipajo s fenoli; ne bom razpravljal o vonjavah, ki odganjajo mimoidoče in povzročajo glavobole ali nadpovprečne obolelosti dihal pri otrocih in odraslih.

Zato, prosim vas, ne nasedajmo ljudem, ki hočejo krivdo za svojo nesposobnost in nastale razmere naprtiti tistim, ki nimajo nikakršnega vpliva na poslovanje njihovih podjetij.

Zavejmo se hudih ekoloških problemov, ki ogrožajo naš življenjski prostor, in rešimo, kar se še rešiti da.

JANKO POKLAR

PISMA BRALCEV

Program Radia Plus Slovenija – program anonimnih

Zadnje čase, ko mora biti na RTV vse narobe, so se opogumili tudi tisti, ki glasbenim urednikom na Radiu Slovenija vztrajno in neutemeljeno podtikajo podmizne zaslužke zato, ker programirajo tudi tujo zabavno glasbo. Ta namigovanja enkrat za vselej najodločneje zavračamo! Kolikokrat bomo še morali razlagati, da vso slovensko vokalno zabavno glasbo, ki jo premoremo, zavrtimo v treh ali štirih dneh. Več je nimamo! Na dan potrebujemo za približno 25 ur programa. Jasno je, da ga moramo dopolnjevati s tujo zabavno glasbo. Trudimo se, da bi bila le-ta najsodobnejša in kakovostna.

To glasbo naročamo na podlagi katalogov in jo uvažamo kot tehnični material, kar je dovolj žalostno. Z velikimi težavami in vso odgovornostjo do poslušalcev, da se domača dela ne bi preveč ponavljala, sestavljamo dnevne programe. V teh programih tudi predstavljamo pomembnejše domače ustvarjalce in poustvarjalce zabavne glasbe, predvsem tiste, ki se v kakovosti približujejo dosežkom tuje zabavnoglasbene industrije. Glasbenih izdelkov, ki so tako po ustvarjalni kot tudi po izvedbeni strani na povprečni ravni, ne bi smeli niti predvajati. Nikakor pa jim ne nameravamo ustvarjati lažne slave.

Tako programsko politiko podpira večina naših cenjenih poslušalcev, zato jo bomo nadaljevali.

*MARKO MUNIH,
Odgovorni urednik in umetniški vodja glasbenega programa Radia Slovenija,
Ljubljana*

Tigru in tigrovcem

Ko sem bil še otrok in je v naših krajih ljudi strahoval fašizem, so zavedni Primorci s strahom in ponosom izgovarjali besedo Tigr in tigrovci. Tigrovci so bili pred vojno, v času fašizma, udarna pest trpečega in zatiranega primorskega ljudstva. Fašisti so jih imenovali teroriste. V predvojnih letih so bili tako rekoč edini, ki so si drznili z orožjem v roki postaviti po robu fašistični strahovladi. Medtem ko je veliko drugih filozofiralo in paktiralo, so tigrovci izvajali drzna in junaška dejanja. Bili so dejansko pravi prvoborci, brez okrilja partije in njene marksistične ideologije. V pripravah na drugi tržaški proces so bili med tremi obtoženimi skupinami, komunisti in intelektualci, prav tigrovci najbolj nečloveško mučeni. Fašisti so dobro vedeli, da so jim prav oni najbolj nevarni. Po vojni so mnogi primorski Slovenci zopet s strahom in ponosom izgovarjali besedi Tigr in tigrovci. A kdorkoli je načel vprašanje Tigra in tigrovcev, je moral takoj utihniti.

Tudi nova komunistična oblast jih je imela za teroriste in celo za plačance kapitalizma. Osebno nisem imel pri tigrovcih nobenega ob bližnjih, a bolela me je krivica, bolela me je zagrenjenost, s katero so umirali dejansko najboljši sinovi našega naroda, stari, nepriznani in zapuščeni. Nekateri so se borili proti fašizmu od njegovega nastanka pa vse do njegovega padca, a prvoborci so bili drugi, priznavalnine so prejemali drugi.

Ko sem pred leti snemal nekatere akterje in dogodke, ki so se nanašali na predvojno obdobje, sem pri nekaterih, ki so začeli upor leta 1941 in kasneje, čutil strah, da ne bi izgubili primata. Bog ne daj jim omeniti tigrovce, saj bi s priznavanjem le-teh sami ne bili več prvoborci. (Tigrovci so samo od leta 1926 do 1930 izvedli 99 terorističnih akcij – dr. Milica Kacin-Wohinz »Prvi protifašizem v Evropi«.)

Nekaj let pred njegovo smrtjo, sem se srečal z duhovnim vodjem tega narodnorevolucionarnega gibanja, z Albertom Rejcem. Bil je zagrenjen, strašno je trpel zase in za druge, saj so tudi v osvobojeni domovini morali biti zopet ilegalci. Šele dr. Tone Ferenc in dr. Milica Kacin-Wohinz sta v svojih delih začela odstirati tabu temo o Tigru. In zakaj sem se pravzaprav lotil tega pisanja?

Letos, 13. maja, bo 50-letnica oboroženega spopada med skupino treh tigrovcev in italijansko okupatorsko vojsko na Mali gori pri Ribnici. V tem spopadu, dne 13. maja leta 1941, ki je bil pred uradnim dnem vstaje slovenskega naroda!!!, je padel eden izmed voditeljev Tigra Danilo Zelen iz Senožeč, ki je bil vodja vojaškega krila. Na obeh znanih tržaških procesih je bil prikazan kot glavni krivec za razne atentate. Danilo Zelen je užival pri tigrovcih neomejeno zaupanje kot drzen idealist, ki je verjel v svobodo svojega zasužnjenega naroda. Povojna zgodovina tega prvoborca ni zabeležila. Ker je letos 50-letnica njegove žrtve, predlagam, da se na njegovi rojstni hiši v Senožečah ali pred novo šolo v Senožečah letos (morda avgusta ob občinskem prazniku) odkrije spominska plošča ali doprsni kip – kot pravična oddolžitev njemu in vsem tigrovcem za njihov zgodovinski prispevek za ohranitev in osvoboditev slovenskega naroda. Goriškemu muzeju in Pokrajinskemu muzeju v Kopru pa predlagam, da bi v Senožečah pripravili simpozij o Tigru in tigrovcih.

To je naš dolg pred ljudmi in zgodovino, ki naj se vsaj odslej piše brez ideoloških navlak in lažnih herojstev. To pa naj ne velja samo za Tigr in tigrovce, ampak za vse, ki so želeli dobro našemu narodu.

*ANDREJ JELAČIN,
Koper*

Opeharjen zaradi postopka PTT Ljubljana

Po večletnem bivanju in delu v Beogradu (kot uslužbenec RSNZ Slovenije), sem se po upokojitvi sredi leta 1990 odločil za vrnitev v svojo republiko. Eden pogojev pri iskanju primernega stanovanja v Ljubljani je bil, da ima le-to telefon. Po dolgem iskanju sem končno našel srbsko družino v Ljubljani, ki se je odločila za vrnitev v Beograd in je v svojem stanovanju imela telefon.

Prvi dan po preselitvi v Ljubljano sem vložil vlogo pri PTT Ljubljana; v kateri sem jih obvestil, da je prišlo do zamenjave stanovanja oziroma telefonskih naročnikov. Pred tem sem v Beogradu pri tamkajšnji PTT vse uredil, da se moj telefon odstopi srbski družini, s katero sem menjal stanovanje.

V oktobru in novembru 1990 sem v Ljubljani normalno uporabljal telefon in plačal dve položnici. No, konec novembra me je neprijetno presenetil dopis PTT Ljubljana, v katerem so me obvestili, da nimam pravice do telefonskega priključka. Ker sem domneval, da gre za nesporazum, sem PTT Ljubljana nemudoma poslal tako imenovan »rdeči karton« PTT Beograd, ki potrjuje, da sem svoj beograjski telefon odštopil stranki iz Ljubljane, s katero sem menjal stanovanje. Ne da bi mi odgovorila na moje pismo, je PTT Ljubljana v decembru telefon izključila. Tretjega januarja letos sem dobil še eno obvestilo od PTT Ljubljana, da mi telefona ne dajo, in to brez kakršnega koli pojasnila. Vprašujem se, zakaj PTT Ljubljana ne spoštuje inštitucije »prevzema« in s tem povzroča, da stranke pri zamenjavi stanovanja prihajajo v neenakopraven položaj: srbska družina je dobila moj telefon v Beogradu (na temelju dejstva, da je bila naročnik v Ljubljani), jaz pa ne njihovega v Ljubljani. Zaradi takega postopka se čutim opeharjenega, kajti če bi vedel za takšno prakso PTT Ljubljana, bi ne šel v zamenjavo stanovanja. Poznano mi je, da še nekaj slovenskih družin v Beogradu iz vzrokov, ki jih tukaj ne gre omenjati, razmišlja o vrnitvi v Ljubljano. Vedno več je tudi srbskih družin v Sloveniji, ki se odločajo za vrnitev v Srbijo. Praksa PTT Ljubljana pri tem diskriminira Slovence. Zakaj?

*VINCENC KÜRBUS,
Beblerjev trg 6,
Ljubljana*

Kultura smo ljudje

Kultura včeraj: O njej pričajo številni spomeniki, med katere nedvomno spada umetniška arhitektura naših cerkva, z mojstrsko izdelanimi freskami; o njej pričajo knjige oziorma dela številnih zaslužnih slovenskih mož, od Slomška in Kreka pa do Plečnika, Finžgarja in dr. Antona Trstenjaka in še drugih, ki predstavljajo neizmerno zakladnico kulture. Ob tem pa ne gre prezreti tudi krščanskih in ljudskih običajev, ki so se ukoreninili in kot velika moralna obveza prinašali blagoslov iz roda v rod.

Kultura danes: Radi se z njo ponašamo in hvalimo, a malo je imamo. Začne se že z mislijo, ker od misli izhajajo besede in dejanja. Ali je vse naše izražanje na nivoju kulture in primerno človeškega dostojanstva? Zakaj vpletamo v našo prelepo slovensko govorico toliko prostaških besed in najbolj grdih tujih (pa tudi domačih) kletvic in psovk, in to na račun vsega spoštovanja vrednih narodovih svetinj? Morda kdo poreče: sem neverujoč, nič svetega ne priznavam, zato se to mene ne tiče, lahko preklinjam kolikor hočem in kar hočem. Da ne bo nesporazuma in pomote, ne gre pri tem le za stališče vere, ampak tudi kulture. Da je tudi pogovor – na kultura sestavni del ljudske civilizacije in kulture, ni treba posebej dokazovati.

Na kako nizki nivo kulture nas je pahnila boljševiško-komunistična revolucija, o tem priča mnogo stvari, od uničevanja sakralnih objektov in škofijskih arhivov pa do preganjanja oskbnikov le-teh. Očitno smo (še) zelo zaznamovani z »balkansko kulturo«, posebno iz časa vladavine komunistične partije in njenega predsednika, (ki je bil hkrati tudi predsednik države) Josipa Broza, čigar slike še zmerajo »krasijo« stene nekaterih javnih prostorov in uradov, čeprav je znano, da so bile prav v času njegove vladavine razpuščene in prepovedane kulturne ustanove kot ideološko oporečne. Takrat se je vse hitreje v družbi začela uveljavljati parola »znajdi se«, da številnih drugih učinkov njegove vladavine, ki so znižali nivo kulture, tako naroda kot posameznika, sploh ne omenjam in tako je bilo poštenosti vse manj. Tudi kraja dobrega imena je učinek ali produkt balkanske in bivše boljševiške »kulture«.

Kultura jutri: Kar seješ, to boš žel. V zmoti so tisti, ki mislijo, da so s spomeniškovarstveno zavarovalnimi sakralnimi objekti zavarovali tudi kulturo bodočih rodov. Ni namreč umetnina naredila človeka, ampak je človek naredil umetnino, ki jo lahko tudi uniči. Garant za visoko stopnjo kulture so živi kamni v mozaiku naroda, nosilci kulture in živa svetišča. Zlato seme RESNICE, POŠTENJA, DOBROTE in MORALE . . . naj pada na preorano njivo človeških src ter obrodi stoteren sad KULTURE – tudi za prihodnje rodove.

*IVAN GLUŠIČ,
Loke 6,
Mozirje*

Pobijanje mladine

Nekako ganljivo je bilo, ko je Ševardnadze na TV komentiral priprave na vojno v Zalivu. Vojna, pravi, pomeni na tisoče in tisoče mladih življenj.

Vzorec je utrudljivo enak. Do vojne pride, ko ne moreš več obvladovati sovraštva do svoje mladine. Takrat namreč obstaja nevarnost, da bi se tega zavedel, zato se dogovoriš z neko drugo državo.

Tihi dogovor se glasi: »Ti pobij mojo družino, jaz bom pa tvojo. Tako ne bo nihče opazil, da pobija vsak svojo.«

Iskrena država ubija svojo mladino brez vojne.

Ta pojav se imenuje mir.

V resnici vsak sovraži le svoje otroke!

*GORAN ARH,
Mizarska 24/A,
Solkan, Nova Gorica*

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.

Visoki poračuni niso bili edini vzrok za padec vlade

• Člani sedemčlanske bistriške vlade, katere odstop so na petkovi seji poslanci občinske skupščine sprejeli le s tremi vzdržanimi glasovi, so najverjetneje prepričani, da se jim je zgodila velika krivica. Krivica zato, ker so padali zaradi, po njihovem mnenju nepomembnega, res ob nepravem času izplačanega poračuna osebnih dohodkov za zadnjih šest mesecev, krivica pa tudi zato, ker jih njihove v Demos združene stranke pred napadi javnosti niso vzele v zaščito. Pa čeprav so jim priznale do božiča več kot dobro delo.

Javno mnenje, ki ga je kot najpomembnejši razlog za odstop izvršnega sveta v celoti večkrat ponovil njegov predsednik Franc Jug, se je res izoblikovalo ob pretiranih zneskih poračuna. Bistriški voljeni in imenovani funkcionarji so tik pred novim letom odnesli domov, po zadnjem mnenju občinske statutarno pravne komisije celo protizakonito izplačane poračune v zneskih od štirideset do šestinsedemdeset tisočakov. Očitno pa je bila to le pika na i.

V bistriški občini verjetno sploh ni nikogar, ki ob zadnjih prazničnih dneh ne bi glasno premleval te »bedaste napake«, kot so omenjeno izplačilo označili celo Demosovi prvaki. Sila vroče je bilo tudi v največjem kolektivu, v bistriškem Impolu, kjer so bili delavci tik pred tem, da gredo na cesto in pred občinsko poslopje. Pa čeprav bi svoje nezadovoljstvo, mimogrede povedano, lahko dovolj učinkovito odpravili kar za tovarniško ograjo. Na nekaj vprašanj bi jim lahko odgovoril direktor, na nekaj glavni finančnik, ki je bil takrat še župan z vsem polnomočjem. Na skupščini je namreč solidarno z izvršniki odstopil tudi on.

Ker je jeza nad spornim poračunom izgubljala moč in so se glave ohladile, je bolje začel delati tudi spomin. Zdaj tu zdaj tam, je na dosedanje delo izvršnega sveta padla še kakšna druga senca. Zelo temna so učiteljske plače. Dobre tri mesece je namreč trajalo, da so učitelji z napovedano stavko na koncu le dosegli izplačilo priznanega jim poračuna za minulih šest mesecev. In to ob najnižjih slovenskih učiteljskih plačah. Spominjamo se še protestnega zbora učiteljev na Črešnjevcu, kjer dva člana vlade nista odgovorila niti na eno pomembnejših vprašanj učiteljev in se bolj ali manj uspešno skrivala za nekakšnimi siceršnjimi prednostmi občinskega integralnega proračuna.

Tudi še ni odgovorov na vprašanja o tem, ali so odgovorni res posojali denar občinskega proračuna delovnim organizacijam zunaj občine? Je bilo res tako nujno, tudi z dokaj spornimi odhodninami število na občini zaposlenih delavcev zmanjšati s 127 na 96? Zakaj starši v mariborski glasbeni šoli za svojega otroka plačujejo le po 280 dinarjev na mesec, Bistričani pa v njeni tukajšnji enoti zaradi odtegnjenega dela dotacije za polovico več, zaradi česar starši otroke že izpisujejo iz nje? Tudi kultura nima več denarja niti za honorarje pevovodij. Pa tudi to še niso vsi očitki tej polletni bistriški vladi.

Najhujši je najbrž ta, da je vlada izgubila stik z ljudmi, s poslanci in celo z najožjimi strokovnimi sodelavci. Nejna samozadostnost je hitro po izvolitvi že začela napovedovati njen konec, ki se je z vso močjo odrazil na petkovem zasedanju občinske skupščine.

VLADO SMOLE

Srednje šole so imele veliko škode po neurju

Na vseh celjskih srednjih šolah onemogočen pouk telesne vzgoje – Denarja ni

CELJE, 14. januarja – Celjsko srednje šolstvo je v velikanskih težavah, saj je lanska poplava prizadela devet šol in dijaški dom ter naredila za 84,2 milijona dinarjev škode, od tega 45 milijonov na opremi in 39,2 milijona na objektih.

Po podatkih, ki jih je danes obravnaval aktiv ravnateljev, je največ škode (37 milijonov dinarjev) utrpela tehniška srednja šola, kjer je voda uničila tudi delavnice oziroma strojno opremo, v vseh šolah pa so ostali brez uporabnih telovadnic, kar seveda onemogoča pouk telesne vzgoje. Prizadeti so pripravili vrstni red najnujnejših del in ga posredovali republiškemu sekretariatu za vzgojo in izobraževanje, ki ga je finančno ovrednotil. Je pa problem, ker so doslej iz solidarnostnega denarja dobili le 6,7 odstotka nadomestila za povzročeno škodo, da bi lahko normalizirali pouk, pa bi potrebovali 40 odstotkov. V srednjih šolah se zavedajo, da denarja ni, radi pa bi vsaj zagotovilo, da se bo mogoče dogovoriti o sanaciji.

D. H.

Mariborska podjetja v krizi
Ponekod brez decembrskih OD

Direktorji gospodarskih podjetij so v anketi, ki jo je pripravila mariborska vlada, za vzrok slabega poslovanja navedli zunanje krivce

MARIBOR, 14. januarja – Medtem ko je slovenska vlada Elektrokovini, Metalni, Tamu in Tovarni vozil in toplotne tehnike že podaljšala rok za plačilo družbenih dajatev, ki so v republiški pristojnosti, pa druga mariborska podjetja z največjimi težavami še trepetajo pod težo vprašanja, ali bodo sploh lahko izplačala decembrske plače. Zaradi blokiranih žiro računov bi morala najprej poravnati republiške in občinske dajatve ter prispevke za skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Največji dolžniki: Mariborska livarna, Špedtrans, Konstruktor, Hidromontaža, PIK, MTT Melje in Tekol brez nove odložitve plačil družbenih obveznosti ne bodo mogli zbrati niti za zajamčene neto plače svojih delavcev. Že decembra je slovenska vlada mariborskim in nekaterim koroškim podjetjem odobrila 80 milijonov dinarjev posojil za izplačilo samo neto plač, toda poteza ni prinesla trajnejše rešitve praktično za nobeno podjetje v krizi. Seznam tistih z blokiranimi žiro računi se je pri tukajšnji SDK medtem še podaljšal, po prijavi Mariborske livarne sodišču za uvedbo stečajnega postopka v zadnjih decembrskih dneh, pa zdaj enak postopek čaka še nekatera podjetja. Izjema so le Elektrokovina, Metalna, tekstilna tovarna Tabor in Tovarna sukanca in trakov, ker imajo precejšnje zneske neplačanih računov za že opravljene posle za Irak. Stečajna prijava pa je lani zajela tudi največjega mariborskega Špediterja, ki se že boji, da mu zaradi tega v nekaterih državah ne bi zasegli tovornjakov s tovorom vred, ki vozijo po evropskih cestah.

Med najbolj vznemirljivimi podatki o mariborskem gospodarjenju pa so izidi nedavne ankete, ki jo je med direktorji opravila mariborska vlada. Domala vsi so za slabo gospodarjenje krivili zunanje dejavnike, hkrati pa napovedovali svojo odvisnost od ukrepov, ki naj bi izboljšali finančno disciplino. Mnogim je blokada zajela žiro račune samo zato, ker jim kupci niso plačali blaga ali storitev. V zmedi slabih kazalcev gospodarjenja pa pravzaprav nihče v Mariboru še ne ve, katera podjetja poslujejo tako slabo, da se za njihovo reševanje ne splača več vlagati nikakršnega denarja. Če ločnice ne bodo znali potegniti vodilni kadri, se utegne zgoditi, da jo bodo začeli iskati delavci sami, saj v nekaterih podjetjih ni upanja, da bi ta mesec lahko dobili plačo.

BRANKO VODUŠEK

PO SLOVENIJI

Humana akcija prek radijskih valov

MURSKA SOBOTA, 14. januarja – Novinarji in sodelavci murskosoboškega radija so se odločili, da bodo pomagali 21-letnemu delavcu murskosoboške Platane Srečku Golobu, da čimprej zbere denar za zahtevno operacijo oči v Moskvi. Srečku, ki je doma iz Kamenščaka v ljutomerski občini, zaradi bolezni, kljub zdravljenju v Beogradu in Ljubljani, vidno peša vid. Če v kratkem ne bo odšel na operacijo v Moskvo, bo po napovedih zdravnikov popolnoma oslepel. Novinarji soboškega radija so danes zjutraj prek »Murskega vala« potrkali na solidarnost in humani čut Pomurcev. Ti so se tudi tokrat odzvali: v nekaj urah so za Srečkovo zdravljenje zbrali petdeset tisoč dinarjev, torej tretjino potrebne vsote. S humano akcijo bodo nadaljevali tudi v prihodnjih dneh. (I. G.)

Pohorske vlečnice v rokah smučarjev?

MARIBOR, 14. januarja – Govorice o tem, da bo Pohorsko vzpenjačo oziroma vlečnice na Pohorju prevzel SK Branik, niso čisto iz trte izvite. To je pred nedavnim potrdil tudi Dušan Senčar, prvi mož omenjenega kluba. Le da do konca tekmovanja za Zlato lisico o tem ni želel povedati ničesar več, »ker se bodo pogovori s TGP Pohorje o prevzemu Pohorske Vzpenjače začeli šele potem«. Če bo SK Branik res prevzel Vzpenjačo, bo mariborska smučarija povsem v rokah smučarjev. Pod Pohorjem za Habakukom že nastaja snežni stadion, tudi Branikov dom dobiva svojo končno podobo. Nad vzdrževanjem pohorskih smučišč pa je bilo v minulih letih (ko je pač bil sneg) kar precej pripomb, zato pogovori o prehodu Vzpenjače pod okrilje SK Branik za Maribor niti niso tako presenetljivi. In glede na to, da TGD Pohorje kot nosilec razvoja gostinstva in turizem v Mariboru oddaja v najem celo svoje gostinske lokale, ni njegov predlog, naj Vzpenjačo prevzamejo smučarji, pravzaprav nič nenavadnega. (Z. Š.)

Priprave na 900-letnico Lovrenca

LOVRENC NA POHORJU, 14. januarja – Pred 900 leti so se pojavili prvi zapisi o današnjem Lovrencu na Pohorju, ko so se tam naselili šentpaverski menihi s Koroške. Dobrih sto let pozneje je kraj že dobil pravice trga, danes pa prebiva v Lovrencu okoli tri tisoč ljudi. Lovrenčani se že pripravljajo na obeležitev 900-letnice svojega kraja. Osrednja proslava bo septembra, vendar pa so se v kraju dogovorili, da bodo tudi vse prireditve med letom v znaku 900-letnice. Pripravljalni odbor dela že skoraj leto dni, poleg krajevne skupnosti pa sodelujejo tudi vsa tamkajšnja društva. Ob različnih slovesnostih bodo Lovrenčani medse vabili tudi nastopajoče iz drugih krajev, ob visokem jubileju kraja pa bodo v njem obnovili tudi nekatere pomembne zgradbe, kot je na primer zaščitena hiša na Zgornjem trgu. (Z. Š.)

MIMOGREDE

Občinski možje so dobri gospodarji

LENDAVA, 14. januarja – Zgodba je neverjetna, vendar resnična. V proračunu lendavske občine je še vedno toliko denarja, da ga posojajo podjetjem. Občinski možje se kot dobri gospodarji najraje odločajo za dajanje kratkoročnih posojil podjetjem, ki so nelikvidna, in jim zato zaračunajo bančno višino obresti. Seveda je finančna pomoč v obliki kreditov iz občinskega proračuna podjetjem v lendavski občini dobrodošla, vendar pa ljudi vseeno zanima, od kod toliko denarja v občinskem proračunu. Torej je le res, kar so vse lansko leto trdili poslanci v občinskem zboru združenega dela, da so dajatve gospodarstva prevelike in da se v občinskem proračunu zbira naenkrat preveč denarja. V proizvodnih podjetjih se tudi jezijo, da so občinskih proračunskih kreditov največkrat deležni lendavski trgovci, ki imajo najmanj likvidnostnih težav.

To, da je na občinskih računih očitno vedno dovolj denarja, je po svoje dobro. Če ga ne bi bilo, potem blizu 730 porodnic v soboški in lendavski občini nikakor ne bi pravočasno dobivalo denarnih nadomestil. Soboški občini namreč republika za izplačila nadomestil porodnicam še vedno dolguje 2.267 milijona dinarjev, v lendavski občini pa tega izračuna danes še niso imeli, vsota pa ni majhna.

Tudi to je življenje. Zdaj že nekaj časa z »integriranim« proračunom.

IVAN GERENČER

Nesebična pomoč Avstrijcev celjski bolnišnici

Koroška deželna vlada je za odpravljanje posledic poplav namenila milijon šilingov

CELJE, 14. januarja – »Vlada in prebivalci avstrijske Koroške so bili med prvimi iz naše soseščine, ki so nam že nekaj dni po katastrofalni novembrski poplavi pripeljali prepotrebno pomoč«, je na današnji tiskovni konferenci v celjski bolnišnici povedal in se darovalcem zahvalil direktor bolnišnice prim. dr. **Jože Arzenšek.** Deželna vlada Koroške se je namreč odločila, da bo pomoč v vrednosti milijon avstrijskih šilingov namenila konkretnemu naslovniku, torej celjski bolnišnici, ki ji je pomoč v zdravilih in medicinski opremi seveda prišla še kako prav.

Poplava je bolnišnici povzročila za okrog 430 milijonov dinarjev škode. Zaradi nje je bolnišnica izgubila okrog devet tisoč kvadratnih metrov površin, uničena sta centralni laboratorij in sterilizacija, močno so prizadeti oddelek za dializo bolnikov, številne ambulante in druge dejavnosti, ki so jih opravljali v kletnih prostorih. Sanacija razmer bo dolgotrajna in draga. Da bi bolnišnico uredili v skladu z njenim regijskim pomenom, bi namreč potrebovali vsaj 120 milijonov dinarjev. V poplavi izgubljeni prostor bi lahko nadomestil s tistim, ki je na voljo v še nedokončanem bolnišničnem objektu. S tem bi se izognili nevarnosti, da bi morebitne ponovne poplave spet prizadele vitalne funkcije bolnišnice.

Poleg pomoči v zdravilih in opremi so se na avstrijskem Koroškem odločili, da bodo celjski bolnišnici posušili stene v poplavljenih objektih. Delo, vredno približno 750 tisoč šilingov, še ni končano, doslej pa so – po posebnem postopku izsuševanja – iz sten že izčrpali okrog šest tisoč litrov vode, s čimer so več kot 80-odstotno vlago ponekod znižali že na 10 odstotkov.

Kot je povedal **dr. Heymo Skudnigg,** šef urada za zaščito in reševanje, ki v imenu koroške deželne vlade koordinira zbiranje pomoči za celjsko bolnišnico, so z razporeditvijo pomoči in s sodelovanjem s slovensko vlado ter vodstvom bolnišnice nadvse zadovoljni, za hitro akcijo pa so se odločili tudi zato, ker so tako ravnali tudi na Slovenskem, ko je Koroško leta 1965 zadela podobna naravna nesreča.

IVICA BURNIK

Za dobre programe je denar

»Šentjurski IS bo pomagal tistim, ki iščejo nekaj boljšega, tržno zanimivejšega,« pravi predsednik šentjurskega IS Ladislav Gerdina

ŠENTJUR PRI CELJU, 14. januarja – Predsednik šentjurskega izvršnega sveta Ladislav Grdina sicer zavrača govorice o tem, da se bo z močnimi zvezami in poznanstvi dokopal do potrebnega denarja za šentjursko občino, hkrati pa zatrjuje, da bo potrebna sredstva mogoče pridobiti tudi brez velikih zvez. Pogoj so edinole programi, za katere po Grdinovem mnenju res velja, da če so dobri, denar zanje leži tako rekoč na cesti.

Že ob predložitvi programa izvršnega sveta v šentjurski skupščini se je Ladislav Grdina zavzel za projektno delo občinske vlade, kar naj bi pomenilo, da se bo posamičnih vprašanj lotila celovito in v sodelovanju s strokovnjaki. »V teh prvih dneh letošnjega leta že oblikujemo nekaj projektov, ki bodo gotovo dali razvojni pečat šentjurski občini. V gospodarstvu sta največja projekta v Alposu in podjetju Meja. Do konca meseca bomo natančno opredelili tudi razvojne možnosti krajevnih skupnosti ter na tem temelju izdelali razvojne projekte posameznih krajev oziroma krajevnih skupnosti, izredno celovito pa se kanimo lotiti še projekta industrijske cone, za katero bodo načrti v kratkem že v javni obravnavi. Kmetijcem pa naj povem, da že pripravljamo celovit program razvoja te panoge, ki se bo opiral na dane možnosti v občini, nakazoval bo le oblike smotrnejšega izkoristka posameznih dejavnosti (kot so, denimo, ribniki). Gre za odgovor na njihov očitek občinski vladi, da v svojem programu kmetijstvu ni namenila ustrezne pozornosti.«

Ladislav Grdina je že večkrat dejal, da je nad Šentjurjem zelo razočaran predvsem zato, ker dopušča, da je po razvitosti občin na zadnjem mestu v Sloveniji. »Prepričan sem, da smo prebivalci šentjurske občine za neslavno zadnje mesto krivi sami,« trdi predsednik šentjurske vlade in dodaja, da je grda lastnost Šentjurčanov – »ziheraštvo«. »A okolje nas ne bo sprejelo, če sami ne bomo želeli kaj več storiti,« dodaja Grdina, »in če ne bodo prevladali kadri, katerih pogled bo segel izven ozkih meja Šentjurja.«

Ali to pomeni, da se nesposobnim majejo tla pod nogami, da pripravlja šentjurska vlada kadrovske čistke?

»Nimam nikakršnih seznamov, ne takih ne drugačnih,« pravi Ladislav Grdina. »A nekaj bi rad pojasnil. V vseh podjetjih in ustanovah, kjer se bodo trudili, da bi zadeve premaknili, nas pa pri tem prosili za pomoč – finančno ali kakšno drugo – bomo radi pomagali. Kajti zelo zgovoren je položaj, v katerem nek kolektiv snuje nekaj boljšega, tržno zanimivejšega – pa potrebuje za to denar ali strokovno pomoč, kot je zgovoren tudi drug položaj, v katerem ni čutiti nikakršnega valovanja. .

V šentjurski skupščini je bilo nekaj mesecev čutiti napetost v odnosih med županom in predsednikom vlade, slišati je bilo tudi govorice o odstopu župana. Ali lahko spor dveh ključnih skupščinskih mož ogrozi razvojne projekte Šentjurja?

»Nikakor ne,« trdi Ladislav Grdina, »saj med nama ne gre za nikakršne osebne zamere. Res je bilo med nama nekaj razhajanj, vendar pa v zadnjem času z županom celo sodelujeva.«

DAMJANA STAMEJČIČ

Lendavski IMO med stečajem in razvojnimi načrti

Od letos naprej IMO ni več član koncerna Gorenje – Delo za pol zaposlenih – Novo mešano podjetje – Pomisleki bivšega direktorja

LENDAVA, 14. januarja – V podjetju IMO, ki od novega leta zaradi velikih razlik v proizvodnih programih ni več član koncerna Gorenje, se skušajo izogniti stečaju (žiro račun imajo blokiran), obenem pa že uresničujejo triletni strateški razvojni program. Tega so izdelali že lani, ko je bil IMO še član velenjskega Gorenja. Tako so te dni ustanovili mešano podjetje IMOL, ki se bo ukvarjalo z montažo izolacijskih materialov v Nemčiji in tudi doma.

V novo podjetje je IMO vložil 31 odstotkov kapitala, dva njihova delavca sta prispevala skupaj dvajset odstotkov ustanovnega kapitala, delež nemškega partnerja pa je 49-odstoten. »Po dolgem tehtanju smo se odločili, da našo glavno dejavnost prav s pomočjo partnerjev prenesemo v novo ustanovljeno mešano podjetje. To bo letos prevzelo vsa investicijska montažna dela v Nemčiji in nato postopoma tudi doma. V IMO, se je s to dejavnostjo ukvarjalo sto delavcev, izračuni pa kažejo, da bo dobiček podjetja z 31-odstotnim deležem kapitala v novem podjetju občutno večji, kot če bi IMO ohranil sicer svojo po obsegu največjo dejavnost,« je pojasnil odločitev direktor **Štefan Sobočan.**

V Industrijskem in montažnem podjeju so se z avstrijskim partnerjem dogovorili za petletno poslovno in tehnično sodelovanje pri izdelovanju sanitarnih kabin oziroma kopalnic. Letos bodo dvajset odstotkov vseh kabin prodali Avstrijcem, 490 kabin pa so že prodali Smeltu in s tem zaslužili 2,1 milijona ameriških dolarjev.

• Nekdanji direktor podjetja IMO (prej Varstrojevega tozda Montaža) Milan Balantič se je oglasil v našem dopisništvu in povedal, da je ustanovitev mešanega podjetja IMOL velika prevara in skoraj šolski primer neupravičenega prehajanja družbene lastnine v zasebno. Pri tem je imel v mislih petnajstodstotni delež, ki ga ima v skupni vsoti ustanovitvenega kapitala Rud Gal, ki je bil doslej Imojev predstavnik za montažna dela v Nemčiji, zdaj pa je v.d. direktorja novoustanovljenega kapitala, in petodstotni delež Ladislava Orbana, prav tako zaposlenega v IMO. Balantič trdi, da bodo lastniki novega podjetja poceni prišli do koncesij za opravljanje montažnih del v Nemčiji, ki so IMO stale milijon nemških mark.

IVAN GERENČER

Seminar za gozdne delavce

GORNJA RADGONA, 14. januarja – V občini Gornja Radgona je 5608 hektarov gozdnih površin, od tega 3658 hektarov v zasebni in 1950 hektarov v družbeni lasti. Za racionalno gospodarjenje z gozdovi skrbijo gozdarski strokovnjaki KK TOK Gornja Radgona. Ker zdaj sekajo in spravljajo les večinoma strojno, skrbijo gozdarji tudi za izobraževanje gozdnih delavcev. Tako že dvanajst let zapored organizirajo pozimi dvodnevne tečaje o delu s strojno žago. Kot nam je povedal direktor TOK Radgona Miha Strah, poučijo na tečaju tiste, ki delajo v gozdu z motornimi žagami, o pravilnem in varnem delu s temi prepotrebnimi pripomočki.

Letos bodo 24. in 25. januarja na učnem gozdnem poligonu v Kunovi pri Negovi na tečaju pokazali, kako se dela z motorno žago, kako je mogoče najbolj varno podreti drevo in ga pripraviti za komercialni les. Osnovni cilj tečajev pa je želja odpraviti prepogoste nesreče pri delu v gozdu. Po ugotovitvah Inštituta za gozdarstvo in lesarstvo iz Ljubljane se v Pomurju pri delu v gozdu zgodi največ nesreč v Sloveniji. Za 45 odstotkov nesreč je kriva nepazljivost, za 40 odstotkov pa neznanje. (L. K.)

DELO
plus Xiks

Firme, ustanovljene »kar tako«, ne prinašajo zaslužka

• Na poti do pravega tržnega gospodarstva bodo Korošci morali prehoditi še dolgo pot, vmes pa bodo preboleli še mnogotere otroške bolezni liberalne ekonomije. Podatek, da je v zadnjih mesecih v občinah Slovenj Gradec, Dravograd, Ravne in Radlje nastalo več sto novih firm, je sicer razveseljiv, a ne pove veliko. Hitra analiza na novo registriranih družb daje slutiti, da te ne bodo prinesle razcveta opehanega gospodarstva; še več – pričakovati je, da bodo mnoge med njimi izginile. Tako se bodo razblinile tudi iluzije, da je do denarja, dobička in blagostanja mogoče priti na lahek način.

Korošci na veliko odpirajo najrazličnejše trgovine, posredovalnice, izvozno-uvozna podjetja, inženiringe in še kaj. Tistih pravih podjetnikov, ki bi vlagali v proizvodnjo, razvijali nove izdelke, mislili na tehnološki napredek in trg iskali v tujini, je sila malo; prešteti jih je mogoče na prste ene roke. Med večino novih podjetnikov je glavnina takih, ki bi do zaslužka radi prišli na lahek način. Geslo »kupim, dodam maržo in lepo prodam« je vse preveč razširjeno, da bi lahko dolgo vzdržalo.

Takšen val v liberalizaciji gospodarske politike je bilo pričakovati in tudi izogniti se mu ni bilo mogoče. Hkrati pa je že ob začetku tega procesa bilo jasno, da večjega zasuka na boljše v gospodarstvu nasploh ne bo. Že zadelj tega ne, ker večina teh podjetij (družb) zaposluje le enega (vodilnega) delavca, mnoge pa ljudje vodijo »v prostem času« (beri: med službo v družbeni firmi) in popoldne.

Zlagoma bo vse prišlo na svoje mesto. Mnogi zdaj še vihravi podjetniki bodo spoznali, da tržno gospodarstvo in privatna iniciativa nista »obljubljena dežela«, temveč da je uspeh zagotovljen le najbolj sposobnim, vztrajnim, inventivnim posameznikom. Tisti, ki računajo na hiter in lahek zaslužek, bodo tudi na Koroškem kmalu padli skozi rešeto.

IVAN PRAPROTNIK

Ptujsko kurentovanje naj bi dobilo veljavo, ki mu gre

Žal pa so se tudi letos začeli nanj pripravljati precej pozno – Na prireditvi bo 26 folklornih skupin – Denarne nagrade za maske

PTUJ, 14. januarja – Ptujčani so letos spet zelo pozno začeli pripravljati svoje tradicionalno kurentovanje. Tako bo težko uresničiti dolgoletno željo, da bi ptujskemu pustu dali občo privlačnost in svetovljanski pomen, obenem pa mu izborili vidnejše mesto najprej med slovenskimi pustnimi karnevali. Toda enkrat je treba začeti, poudarja ptujski minister za turizem Peter Vesenjak, ki letos vodi tudi organizacijski odbor za pripravo kurentovanja.

Na 31. prireditev so povabili 26 folklornih skupin iz domovine in tujine, ustanovili so že vse potrebne komisije in se sploh pospešeno pripravljajo na nedeljo, 10. februarja, ko na Ptuju pričakujejo spet veliko obiskovalcev karnevala. Letos bodo prireditev, ki je bila doslej razcepljena na dopoldanski in popoldanski del, združili in jo začeli ob 13. uri. Maske se bodo razkazovale samo po starem mestnem jedru in se potegovale za denarne nagrade.

»Vsebina karnevalskega dela bi morala biti povezana z zgodovinsko dediščino Ptuja. Komisije za ocenjevanje bodo to še posebej upoštevale pri delitvi 30, 15 in 5 tisočakov za nagrade. Letos pa bodo nagradili tudi najboljšo pustno okrasitev v mestu. Novo podobo naj bi našemu kurentovanju in karnevalu prineslo profesionalno delo, kakovostne skupine, ki jih bomo predhodno izbrali med pripravljenimi (do konca januarja) in svetovljanska vsebina,« pravi Peter Vesenjak.

Prav pri kurentovanju se vidi, kako turistično dremavo mesto je Ptuj. Doslej za svoje etnološko in folklorno bogastvo ni storil kaj dosti. Kakor da je pozabil na strokovne posvete o slovenskih maskah, pozabil je vrtati po kurentovi zgodovini, o muzeju slovenskih mask v tem mestu pa že tako dolgo govorijo (osnutki zanj so tudi že zaprašeni), da komaj še kdo verjame, da bodo zbirko sploh kdaj postavili, čeprav jo pokrajinski muzej obljublja že letos. Morda bo 31. kurentovanje pomenilo konec čakanja.

FRANC MILOŠIČ

Izplačila porodnicam zamujajo

V Pomurju so jih prepozno izplačevali le v Ljutomeru – V žalski občini kmetice niso prejele nadomestil – Maribor: grenke izkušnje stečaja

MURSKA SOBOTA, CELJE, MARIBOR, SL. BISTRICA, ŠMARJE PRI JELŠAH, 14. januarja – Kljub izjavi republiške sekretarke za zdravstveno in socialno varstvo Katje Boh, da zamuda pri nakazovanju republiških sredstev občinam za nadomestila delavkam na porodniških dopustih ne bi smela ustaviti izplačila tem delavkam, so se v ljutomerski občini srečali prav s takšnim problemom. Vse do danes namreč z republike v občinski proračun niso dobili nakazanega denarja za izplačila nadomestil za december, zaradi tega pa tudi porodnice niso dobile svojih nadomestil, poroča Jože Pojbič.

V ljutomerski občini nadomestil podjetjem niso refundirali za nazaj, ampak so zdanje mesece podjetja zahtevke za refundacijo nadomestil porodnicam pošiljala občinam že pred izplačili osebnih dohodkov, tako da so denar iz občinkega proračuna na dan izplačila že imeli na svojem računu. Ob zamujanju nakazil iz republike pa tudi z denarjem iz občinskega proračuna, ki se prav zaradi hudih težav v gospodarstvu steka počasneje, v občini niso mogli premoščati manjkajočih sredstev in tako so porodnice v občini vse do sedaj ostale brez decembrskih nadomestil, nekatere pa tudi še brez novembrskih.

Prav zaradi tako kočljivega položaja je danes predsednik občinskega izvršnega sveta **Franc Štrakl** odpotoval v Ljubljano, da bi dosegel, da se manjkajoči denar nakaže v ljutomerski občinski proračun. Danes dopoldne pa so od vodje oddelka za občo upravo ljutomerske občine **Mirjam Tominc** izvedeli, da so denar pravkar telegrafsko nakazovali iz Ljubljane, na občini pa niso vedeli, ali je današnje nakazilo že rezultat posredovanja predsedka Franca Štrakla.

V celjsko občino, piše **Damjana Stamejčič,** so iz republiškega proračuan poslali za mesec december ves potreben denar za izplačila nadomestil osebnih dohodkov med porodniškim dopustom, tako da so porodnice nadomestila pravočasno prejele. **Franci Sintič** s celjskega komiteja za družbene dejavnosti je povedal, da strokovna služba sproti in z dopolnjenimi podatki pošilja v Ljubljano zahtevke, na podlagi katerih prihaja iz proračuna denar za nadomestila.

Morebiti pa je priliv denarja v posamezne občine zares odvisen od načela: Kdor prvi pride, prvi melje. Šentjurska občina za mesec december še ni prejela obljubljenega denarja, podobno tudi konjiška ne. V Žalcu govorijo o »velikem izpadu sredstev«, konkretno pa to pomeni, da jim republika dolguje za mesec december 1,3 milijona dinarjev za pokritje nadomestil OD delavkam med porodniškim dopustom. Resda izpada sredstev porodnice niso čutile, ker so jim – kot povsod po Sloveniji – denar nakazala njihova podjetja. Zato pa čakajo na te denar prav podjetja, ki jim republiški proračun vrne tisti denar, ki so ga ob izplačilu osebnih dohodkov posodila za porodnine. V žalski občini nadomestil niso prejele kmetice, ker jim zadruga ne da nadomestila osebnega dohodka za čas porodniške prej, dokler ji tega denarja ne nakaže proračun. V Mariboru je 1500 porodnic. Povprečna porodniška je blizu 5800 dinarjev, tako da namenijo na mesec za porodniške 9.951 dinarjev. »Mariborske porodnice so svoj denar dobile pravočasno, težave so le pri povračilu denarja podjetjem. Republika nam za ta mesec dolguje še 1,667.000 dinarjev,« je povedala **Majdi Struc Marija Duh,** referentka za porodniške pri mariborskem Oddelku za družbene dejavnosti.

Mariborske porodnice so bile prve, ki so skupaj z delavci v posameznih kolektivih doživele izkušnjo stečaja. V mariborskem otroškem varstvu so si sicer prizadevali, da jih med porodniškim dopustom ne bi doletela usoda preostalih delavcev v podjetju, ki je v stečaju, vendar jim ni uspelo.

Težave z izplačili nadomestil osebnih dohodkov med porodniškim dopustom in izplačili družbene pomoči otrokom so se v bistriški občini pričele že novembra in se jih še niso znebili. Ponekod, piše **Vlado Smole,** so izplačila zamujala tudi mesec dni. Iskalkam zaposlitve, kmečkim ženam in ženam, ki delajo pri zasebnikih, so pri izplačilih dajali prednost. Bistričani prav jutri pričakujejo nekaj denarja iz republiškega proračuna za te namene. Razdelili ga bodo že pojutrišnjem.

V občini Šmarje pri Jelšah tem izplačilom dajejo prav vso prednost in manjkajoči denar iz republike pokrivajo z denarjem iz občinskega proračuna.

PISMA BRALCEV

Program Radia Plus Slovenija – program anonimnih

Zadnje čase, ko mora biti na RTV vse narobe, so se opogumili tudi tisti, ki glasbenim urednikom na Radiu Slovenija vztrajno in neutemeljeno podtikajo podmizne zasluge zato, ker programirajo tudi tujo zabavno glasbo. Ta namigovanja enkrat za vselej najdoločneje zavračamo! Kolikokrat bomo še morali razlagati, da vso slovensko vokalno zabavno glasbo, ki jo premoremo, zavrtimo v treh ali štirih dneh. Več je nimamo! Na dan potrebujemo za približno 25 ur programa. Jasno je, da ga moramo dopolnjevati s tujo zabavno glasbo. Trudimo se, da bi bila le-ta najsodobnejša in kakovostna.

To glasbo naročamo na podlagi katalogov in jo uvažamo kot tehnični material, kar je dovolj žalostno. Z velikimi težavami in vso odgovornostjo do poslušalcev, da se domača dela ne bi preveč ponavljala, sestavljamo dnevne programe. V teh programih tudi predstavljamo pomembnejše domače ustvarjalce in poustvarjalce zabavne glasbe, predvsem tiste, ki se v kakovosti približujejo dosežkom tuje zabavnoglasbene industrije. Glasbenih izdelkov, ki so tako po ustvarjalni kot tudi po izvedbeni strani na povprečni ravni, ne bi smeli niti predvajati. Nikakor pa jim ne nameravamo ustvarjati lažne slave.

Tako programsko politiko podpira večina naših cenjenih poslušalcev, zato jo bomo nadaljevali.

MARKO MUNIH,
Odgovorni urednik in umetniški
vodja glasbenega programa
Radia Slovenija,
Ljubljana

Tigru in tigrovcem

Ko sem bil še otrok in je v naših krajih ljudi strahoval fašizem, so zavedni Primorci s strahom in ponosom izgovarjali besedo Tigr in tigrovci. Tigrovci so bili pred vojno, v času fašizma, udarna pest trpečega in zatiranega primorskega ljudstva. Fašisti so jih imenovali teroriste. V predvojnih letih so bili tako rekoč edini, ki so si drznili z orožjem v roki postaviti po robu fašistični strahovladi. Medtem ko je veliko drugih filozofiralo in paktiralo, so tigrovci izvajali drzna in junaška dejanja. Bili so dejansko pravi prvoborci, brez okrilja partije in njene marksistične ideologije. V pripravah na drugi tržaški proces so bili med tremi obtoženimi skupinami, komunisti in intelektualci, prav tigrovci najbolj nečloveško mučeni. Fašisti so dobro vedeli, da so jim prav oni najbolj nevarni. Po vojni so mnogi primorski Slovenci zopet s strahom in ponosom izgovarjali besedi Tigr in tigrovci. A kdorkoli je načel vprašanje Tigra in tigrovcev, je moral takoj utihniti.

Tudi nova komunistična oblast jih je imela za teroriste in celo za plačance kapitalizma. Osebno nisem imel pri tigrovcih nobenega ob bližnjih, a bolela me je krivica, bolela me je zagrenjenost, s katero so umirali dejansko najboljši sinovi našega naroda, stari, nepriznani in zapuščeni. Nekateri so se borili proti fašizmu od njegovega nastanka pa vse do njegovega padca, a prvoborci so bili drugi, priznavalnine so prejemali drugi.

Ko sem pred leti snemal nekatere akterje in dogodke, ki so se nanašali na predvojno obdobje, sem pri nekaterih, ki so začeli upor leta 1941 in kasneje, čutil strah, da ne bi izgubili primata. Bog ne daj jim omeniti tigrovce, saj bi s priznavanjem le-teh sami ne bili več prvoborci. (Tigrovci so samo od leta 1926 do 1930 izvedli 99 terorističnih akcij – dr. Milica Kacin-Wohinz »Prvi protifašizem v Evropi«.)

Nekaj let pred njegovo smrtjo, sem se srečal z duhovnim vodjem tega narodnorevolucionarnega gibanja, z Albertom Rejcem. Bil je zagrenjen, strašno je trpel zase in za druge, saj so tudi v osvobojeni domovini morali biti zopet ilegalci. Šele dr. Tone Ferenc in dr. Milica Kacin-Wohinz sta v svojih delih začela odstirati tabu temo o Tigru. In zakaj sem se pravzaprav lotil tega pisanja?

Letos, 13. maja, bo 50-letnica oboroženega spopada med skupino treh tigrovcev in italijansko okupatorsko vojsko na Mali gori pri Ribnici. V tem spopadu, dne 13. maja leta 1941, ki je bil pred uradnim dnem vstaje slovenskega naroda!!!. je padel eden izmed voditeljev Tigra Danilo Zelen iz Senožeč, ki je bil vodja vojaškega krila. Na obeh znanih tržaških procesih je bil prikazan kot glavni krivec za razne atentate. Danilo Zelen je užival pri tigrovcih neomejeno zaupanje kot drzen idealist, ki je verjel v svobodo svojega zasužnjenega naroda. Povojna zgodovina tega prvoborca ni zabeležila. Ker je letos 50-letnica njegove žrtve, predlagam, da se na njegovi rojstni hiši v Senožečah ali pred novo šolo v Senožečah letos (morda avgusta ob občinskem prazniku) odkrije spominska plošča ali doprsni kip – kot pravična oddolžitev njemu in vsem tigrovcem za njihov zgodovinski prispevek za ohranitev in osvoboditev slovenskega naroda. Goriškemu muzeju in Pokrajinskemu muzeju v Kopru pa predlagam, da bi v Senožečah pripravili simpozij o Tigru in tigrovcih.

To je naš dolg pred ljudmi in zgodovino, ki naj se vsaj odslej piše brez ideoloških navlak in lažnih herojstev. To pa naj ne velja samo za Tigr in tigrovce, ampak za vse, ki so želeli dobro našemu narodu.

ANDREJ JELAČIN,
Koper

Opeharjen zaradi postopka PTT Ljubljana

Po večletnem bivanju in delu v Beogradu (kot uslužbenec RSNZ Slovenije), sem se po upokojitvi sredi leta 1990 odločil za vrnitev v svojo republiko. Eden pogojev pri iskanju primernega stanovanja v Ljubljani je bil, da ima le-to telefon. Po dolgem iskanju sem končno našel srbsko družino v Ljubljani, ki se je odločila za vrnitev v Beograd in je v svojem stanovanju imela telefon.

Prvi dan po preselitvi v Ljubljano sem vložil vlogo pri PTT Ljubljana, v kateri sem jih obvestil, da je prišlo do zamenjave stanovanja oziroma telefonskih naročnikov. Pred tem sem v Beogradu pri tamkajšnji PTT vse uredil, da se moj telefon odstopi srbski družini, s katero sem menjal stanovanje.

V oktobru in novembru 1990 sem v Ljubljani normalno uporabljal telefon in plačal dve položnici. No, konec novembra me je neprijetno presenetil dopis PTT Ljubljana, v katerem so me obvestili, da nimam pravice do telefonskega priključka. Ker sem domneval, da gre za nesporazum, sem PTT Ljubljana nemudoma poslal tako imenovan »rdeči karton« PTT Beograd, ki potrjuje, da sem svoj beograjski telefon odstopil stranki iz Ljubljane, s katero sem menjal stanovanje. Ne da bi mi odgovorila na moje pismo, je PTT Ljubljana v decembru telefon izključila. Tretjega januarja letos sem dobil še eno obvestilo od PTT Ljubljana, da mi telefona ne dajo, in to brez kakršnega koli pojasnila. Vprašujem se, zakaj PTT Ljubljana ne spoštuje inštitucije »prevzema« in s tem povzroča, da stranke pri zamenjavi stanovanja prihajajo v neenakopraven položaj: srbska družina je dobila moj telefon v Beogradu (na temelju dejstva, da je bila naročnik v Ljubljani), jaz pa ne njihovega v Ljubljani. Zaradi takega postopka se čutim opeharjenega, kajti če bi vedel za takšno prakso PTT Ljubljana, bi ne šel v zamenjavo stanovanja. Poznano mi je, da še nekaj slovenskih družin v Beogradu iz vzrokov, ki jih tukaj ne gre omenjati, razmišlja o vrnitvi v Ljubljano. Vedno več je tudi srbskih družin v Sloveniji, ki se odločajo za vrnitev v Srbijo. Praksa PTT Ljubljana pri tem diskriminira Slovence. Zakaj?

VINCENC KÜRBUS,
Beblerjev trg 6,
Ljubljana

Kultura smo ljudje

Kultura včeraj: O njej pričajo številni spomeniki, med katere nedvomno spada umetniška arhitektura naših cerkva, z mojstrsko izdelanimi freskami; o njej pričajo knjige ozirma dela številnih zaslužnih slovenskih mož, od Slomška in Kreka pa do Plečnika, Finžgarja in dr. Antona Trstenjaka in še drugih, ki predstavljajo neizmerno zakladnico kulture. Ob tem pa ne gre prezreti tudi krščanskih in ljudskih običajev, ki so se ukoreninili in kot velika moralna obveza prinašali blagoslov iz roda v rod.

Kultura danes: Radi se z njo ponašamo in hvalimo, a malo je imamo. Začne se že z mislijo, ker od misli izhajajo besede in dejanja. Ali je vse naše izražanje na nivoju kulture in primerno človeškega dostojanstva? Zakaj vpletamo v našo prelepo slovensko govorico toliko prostaških besed in najbolj grdih tujih (pa tudi domačih) kletvic in psovk, in to na račun vsega spoštovanja vrednih narodovih svetinj? Morda kdo poreče: sem neverujoč, nič svetega ne priznavam, zato se to mene ne tiče, lahko preklinjam kolikor hočem in kar hočem. Da ne bo nesporazuma in pomote, ne gre pri tem le za stališče vere, ampak tudi kulture. Da je tudi pogovor – na kultura sestavni del ljudske civilizacije in kulture, ni treba posebej dokazovati.

Na kako nizki nivo kulture nas je pahnila boljševiško-komunistična revolucija, o tem priča mnogo stvari, od uničevanja sakralnih objektov in škofijskih arhivov pa do preganjanja oskbnikov le-teh. Očitno smo (še) zelo zaznamovani z »balkansko kulturo«, posebno iz časa vladavine komunistične partije in njenega predsednika, (ki je bil hkrati tudi predsednik države) Josipa Broza, čigar slike še zmerajo »krasijo« stene nekaterih javnih prostorov in uradov, čeprav je znano, da so bile prav v času njegove vladavine razpuščene in prepovedane kulturne ustanove kot ideološko oporečne. Takrat se je vse hitreje v družbi začela uveljavljati parola »znajdi se«, da številnih drugih učinkov njegove vladavine, ki so znižali nivo kulture, tako naroda kot posameznika, sploh ne omenjam in tako je bilo poštenosti vse manj. Tudi kraja dobrega imena je učinek ali produkt balkanske in bivše boljševiške »kulture«.

Kultura jutri: Kar seješ, to boš žel. V zmoti so tisti, ki mislijo, da so s spomeniškovarstveno zavarovalnimi sakralnimi objekti zavarovali tudi kulturo bodočih rodov. Ni namreč umetnina naredila človeka, ampak je človek naredil umetnino, ki jo lahko tudi uniči. Garant za visoko stopnjo kulture so živi kamni v mozaiku naroda. nosilci kulture in živa svetišča. Zlato seme RESNICE, POŠTENJA, DOBROTE in MORALE ... naj pada na preorano njivo človeških src ter obrodi stoteren sad KULTURE – tudi za prihodnje rodove.

IVAN GLUŠIČ,
Loke 6,
Mozirje

Pobijanje mladine

Nekako ganljivo je bilo, ko je Ševardnadze na TV komentiral priprave na vojno v Zalivu. Vojna, pravi, pomeni na tisoče in tisoče mladih življenj.

Vzorec je utrudljivo enak. Do vojne pride, ko ne moreš več obvladovati sovraštva do svoje mladine. Takrat namreč obstaja nevarnost, da bi se tega zavedel, zato se dogovoriš z neko drugo državo.

Tihi dogovor se glasi: »Ti pobij mojo družino, jaz bom pa tvojo. Tako ne bo nihče opazil, da pobijava vsak svojo.«

Iskrena država ubija svojo mladino brez vojne.

Ta pojav se imenuje mir.

V resnici vsak sovraži le svoje otroke!

GORAN ARH,
Mizarska 24/A,
Solkan, Nova Gorica

Vse, ki bi radi v rubriki »Pisma bralcev« kaj potožili, pohvalili ali na kaj opozorili, obveščamo, da ne bomo objavljali pisem, ki ne bodo podpisana s polnim naslovom. Hkrati opozarjamo vse, naj bodo njihovi prispevki kratki, ne daljši od 60 vrstic.